

231

228

228-1V

S

231

D I D A C I

A L V A R E Z

A R C H I E P I S C O P I

Tranensis, & Salpensis, ex Ordine
Prædicatorum assumpti,

O P E R I S

*De Auxiliis diuine gratiæ, & humani arbitrij vi-
ribus, & libertate, ac legitima eius cum effica-
cia eorundem auxiliorum concordia*

S V M M A,

In I V. libros distincta.

N V N C P R I M V M P R O D I T.

*Es de este Consejo de
S. Buena Ventura
de Palencia, y no
se puede sacar de el;
porqz ai excomunion
mayor*

L V G D V N I,

Sumpt. Iacobi Cardon & Petri Cauellat.

M. D C X X.

C V M P R I V I L E G I O R E G I S.

ALVA ARBY
ARCHITECTS

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

A P P R O B A T I O

Theologorum.

O s infrà scripti S. Theologiae Doctores fidem facimus, nos vidisse & perlegisse librum, cui inscriptio, *Fr. Didaci Alvarez, Archiepiscopi Tranensis & Salpensis Summa de auxiliis diuinae gratiae, libris quatuor comprehensa*, in quo nihil fidei Catholicae, Apostolicae & Romanae, aut morum probitati repugnans animaduersum. Lugduni 5. Nouemb. 1619.

FR. ROBERTVS BERTHELOT
Episc. Damasci.

DEVILLE.

* 2

R.D.D.

R.D.D. de Meschatin la Faye huius
libri imprimendi facultas.

THOMAS DE MESCHATIN LA FAYE, Comes, Canonicus, & Camerarius Ecclesiæ Lugdunensis, in suprema Dombarum Parlamenti Curia Consiliarius, Galliarum Primatiæ Officialis, & in Archiepiscopatu Lugdunensi Vicarius Generalis, librum inscriptum, *Fr. Didaci Alvarez, Archiepiscopi Tranensis & Salpensis Summa de auxiliis diuinae gratiæ, libris quatuor comprehensa*, & à Theologis recognitum, typis mandari permittimus. Lugduni 24. Decembr. 1619.

MESCHATIN LA FAYE.

SVMMMA

SUMMA PRIVILEGII
à Christianissimo Galliarum
Rege concessi.

VDOVICI XIII. Gal-
liæ & Nauarræ Regis au-
toritate sancitum est, at-
que patētibus literis cau-
tum, ne quis in Regno suo, aliisve lo-
cis ditioni suæ subiectis, intra proxi-
mos annos decem, à die impressionis
primæ inchoandos, ac numerandos
excudat, excudendum, vendendūm-
que quouis modo & ratione curet li-
brum, qui inscribitur, *Fr. Didaci Alua-
rez, Archiepiscopi Tranensis & Salpensis*
Summa de auxiliis diuinæ gratiæ, libris
quatuor cōprehensa, præter IACOBVM
CARDON, & PETRVM CAVEL-
LAT, Bibliopolas Lugdunenses, aut
* 3 illos,

illos , quibus ipsimet concesserint.
Prohibitum insuper eâdem auctori-
tate Regiâ omnibus suis subditis, eun-
dem librum extra Regni sui limites
imprimendum curare, vel quempiam,
vbicumque fuerit, ad id agendum im-
pellere, ac instigare, sine consensu di-
ctorum IACOBI CARDON, & PE-
TRI CAVELLAT. Idque omne sub
confiscatione librorum , aliisque pœ-
nis originali Diplomate contra de-
linquentes expressis. Datum Parisiis
die 7. Ianuarij. 1620.

De mandato Regis,

Signatum,

BRVLART.

INDEX

I N D E X
LIBRORVM,
ET CAPITVM
IN HOC LIBELLO
CONTENTORVM.

LIBER PRIMVS.

CAP. I. *VID* de necessitate gratia, & viribus naturalibus nostri arbitrij senserit Pelagius. pag. 6

II. *Quam gratiam tanquam necessariam ad salutem admiserint Semipelagiani: & in quo eorum sententia cum errore conueniat Pelagianorum, vel ab eo discedat.* pag. 2

Error Fausti circa naturalem facultatem liberi arbitrij, & necessitatem gratia explicatur. 25

Error Cassiani circa necessitatem gratia, & vires naturales nostri arbitrij aperitur. 35

* 4 III.

INDEX LIBRORVM,

- III. *Quid olim Manichei, & his temporibus Lutherani, & Calviniani circa necessitatem gratie, & vires naturales nostri arbitrij senserint.* 47
- Affertiones Lutheranorum, & Calvinistarum circa gratiam, & liberum arbitrium.* 52
- IV. *Quid nonnulli doctores Catholici sentiant circa vires naturales liberi arbitrij, ac illius concordiam cum diuina prescientia, providentia, predestinatione, & eum efficacia auxiliorum gratie.* 57
- Vbi discursus eiusdem concordia proponitur, & referuntur fundamenta quibus innitimur, cum precipuis assertionibus, quas ex illis deducunt.* 58
- V. *Quanta sit authoritas S. Augustini circa materiam predestinationis, & gratie, & quod non liceat ab eius sententia discedere.* 80
- VI. *Quod præter scientiam merè naturalem, & merè liberam nulla sit etiam in Deo scientia media constituenda.* 84
- VII. *Obiectiones, quibus probare conantur, constituendam esse in Deo scientiam mediam, dissoluntur.* 103
- VIII. *Quod res future contingentes actu existant in eternitate secundum propriam, & actua*

ET CAPITVM.

actualem existentiam, quam habiturae sunt in tempore. 113

IX. *Quòd certitudo scientia diuina, qua futura omnia contingentia cognoscit, in actuali existentia rerum in aeternitate, & in decreto absoluto diuinae voluntati innitatur.* 121

X. *Quòd praesciendo omnem praedeterminationem diuinae voluntatis, & rerum existentiam in aeternitate non possit assignari alia ratio certitudinis scientia diuina comparatione futurorum contingentium, ex parte videlicet veritatis obiecti.* 131

XI. *Quòd ista causalis sit vera, quia Deus praesciuit aliquid futurum esse, ideo futurum est.* 137

XII. *Quòd praeter intellectum, & voluntatem non sit in Deo constituenda tertia potentia executiua, per quam res immediatè producantur* 143

XIII. *Quòd seclusa scientia media prouidentia diuina sit immobilis, & indissolubilis quoad effectus absoluti intenti assecutionem, & certa certitudine ordinis, & causalitatis mediorum.* 147

XIV. *Quòd cause secunda contingentes, & liberè non possint se subtrahere, vel exire ab ordi-*

INDEX LIBRORVM

ne, qui per diuinam prouidentiam est eis praefixus. 155

- XV. Quòd praedestinatio, quantum ad effectus assecutionem, sit certa, & infallibilis certitudine ordinis, & causalitatis mediorum independenter à scientia media. 161

LIBER SECVNDVS.

CAP. I. **Q**uòd concursus Dei generalis sit influxus immediatus in causam secundam, eam praemouens, & applicans ad operandum, & cum illa influens in eius adionem, & effectum. 172

II. Quòdnam sit motio illa prauia qua Deus mouet & applicat causas secundas, etiam liberas ad operandum. 184

III. Quòd concursus Dei generalis, quo liberum arbitrium mouet, & adiuuat ad actus supernaturales producendos, sit. 190

IV. Quòd concursus Dei generalis, praesertim respectu actuum à libero arbitrio creato dependentium, non sit secundum se indifferens. 197

V. Quòd Deus absoluto, & efficaci decreto suae voluntatis verè efficienter, siue ad modum cause physicae praedeterminet omnes causas secundas

ET CAPITVM.

- ram naturales, quàm liberas ad suas operationes, salua earum natura, & libertate.* 205
- VI.** *Obiectiones contra prædeterminationem voluntatis ex decreto Dei extrinseco prouenientem dissoluuntur.* 220
- VII.** *Quòd Deus prauia motione voluntati create inherente eam ad modum cãuse physica moueat, applicet, seu prædetermineet ad omnes actus suos bonos in particulari, salua ipsius libertate.* 239
- VIII.** *Obiectiones contra præmissa proponuntur, & dissoluuntur.* 250
- IX.** *Quòd Deus prauia motione liberum arbitrium verè efficienter, sine ad modum causa physice præmoueat ad actum peccati, in quantum actus, & ut ens est.* 257
- X.** *Quòd omnes actus contingentes & liberi à Deo prædeterminati necessario fiant necessitate infallibilitatis, siue ex suppositione prædeterminationis diuinae voluntatis.* 266
- XI.** *Quomodo explicandus sit, & intelligendus sensus compositus, & diuersus, cùm asseritur liberum hominis arbitrium à Deo motum auxilio efficaci nõ posse in sensu composito dissentire, sed solum in sensu diuiso.* 275
- XII.** *Quòd mala poena sint per diuinam prouidentiam*

INDEX LIBRORVM

videntiam absoluta, & efficaci voluntate voluta, & prædeterminata in particulari, & non solum permissa. 283

XIII. *Quòd prima radix contingentia sit efficacia, siue omnipotentia diuina voluntatis.* 290

XIV. *Quòd iliter liberum arbitrium aliquid operetur ex seipso, quando consentit Deo excitanti, & mouenti.* 295

XV. *Quòd supposita gratia excitante consensus, seu cooperatio liberi arbitrii non sit primò inchoanda à voluntate creata, sed à voluntate diuina, & ab auxilio efficaci præoperantis gratie.* 308

XVI. *Quòd ista causalis sit falsa, quia homo præuenit gratia excitante vult conuerii, ideo adiunatur à Deo, & conuertitur, sed e contra ideo conuertatur, quoniam à Deo adiunatur.* 320

XVII. *Quòd collatio efficaciis auxilij sit adequata causa, quòd liberum arbitrium conuertatur.* 327

XVIII. *Quòd hæc causalis sit falsa, quia homo non adiunatur à Deo, ideo non conuertitur: hæc autem vera, homo excitans à Deo, ideo non conuertitur, quia non vult conuerii, sed in peccato persistere.* 336

XIX.

ET CAPITVM.

- XIX. *Quòd hæc causalis sit vera, quia homo excitatus à Deo non vult vii gratia sufficienti; ideo non adiuuatur à Deo, nec conuertitur.* 343
- XX. *Qualiter pia operatio, & actus omnes supernaturales fiant in nobis per infusionem, & operationem Spiritus sancti.* 350
- XXI. *Argumenta, qua obiiciuntur contra præmissa dissoluntur.* 363
- XXII. *Quòd pia operationes, & actus omnes supernaturales, seu virtutis per se infuse, sint quoad substantiam supernaturales, ac in esse nature, & non solum, quoad modum in genere moris.* 371
- XXIII. *Quòd etiam vitalitas actus fidei, & charitatis infuse, & aliorum actuum supernaturalium procedat, ut quo ab habitu, vel ab auxilio supernaturali.* 376

LIBER TERTIVS.

- CAP. I. **Q**uòd Deum, & liberum arbitrium non sint due cause partiales consensus liberi, sicut duo trahentes nauim. 387
- II. *Quòd ratione maioris conatus, vel influxus liberi arbitrii cum equali auxilio gratie adiuuantis vnus non consequatur maiorem gratiam iustificantem, quàm alius.* 397

INDEX LIBRORVM

- III. *Quòd existentibus in duobus hominibus auxiliis praeuenientis gratia omnino aequalibus, nunquam contingat, quòd vnus conuertatur, perseueret in gratia, & saluetur; alter verò in peccato permaneat & damnetur.* 405
- IV. *Quòd natura humana per originale peccatum non solum fuerit spoliata originali iustitia, & supernaturalibus donis, sed etiam in naturalibus vulnerata.* 413
- V. *Quae sint vulnera ex originali, vel actuali peccato subsecuta.* 422
- VI. *Quòd liberum arbitrium in natura lapsa seclusis auxiliis gratiae non habeat easdem vires naturales ad bonum, quas habiturum esset si in puris naturalibus conditum fuisset.* 427
- VII. *Quòd homo per solas vires naturae non possit omnibus mysteriis supernaturalibus sibi propositis, & explicatis assentiri tanquam reuelatis à Deo assensu certo, & firmo ex parte credentis.* 431
- VIII. *Quòd homo in natura lapsa non possit ex solis viribus naturae cum concursu Dei generalis elicere actum absolutum merò naturalem dilectionis Dei super omnia cum absoluto proposito illi in omnibus placendi.* 442
- IX *Quòd liberum arbitrium cum solo concursu*
gene

generali attritionem, vel contritionem elicere non
valeat, etiam quoad solam actus substantiam.

452

X. Quòd homo in natura lapsa non possit absque
auxilio gratiæ seruare omnia mandata, nec resi-
stere pro quolibet temporis momento omnibus
tentationibus grauioribus sibi occurrentibus, quas
pro seruanda lege naturali necesse sit vincere.

462

XI. Quòd absque auxilio gratiæ non possit homo
in natura lapsa operari aliquod opus morale,
quod comparatione vltimi finis naturalis sit ve-
rè bonum, ac veræ virtutis opus, licèt possit ope-
rari aliquod facile bonum morale.

473

XII. Quòd absque auxilio gratiæ non possit ho-
mo etiam remotè se disponere ad consequendam
gratiàm petendo, quarendo.

480

XIII. Quòd gratia excitans, qua secundum cõ-
munem modum hominibus confertur, non de-
pendeat à ministris Ecclesiæ, vel à conatu, & in-
dustria eius, qui excitatur, & vocatur.

485

XIV. Quòd Deus, seu gratia præueniens non
se inferat conatibus inceptis ex sola facultate na-
tura, vel eos foueat, & eleuet, vt supernaturales
fiant.

491

XV. Quòd prima gratia excitans, seu præueniens

non

INDEX LIBRORVM

non sit formaliter actus noster vitalis, sed solum
causaliter. 496

XVI. Qualiter gratia excitans sit idem, quod
gratia sufficiens. 503

XVII. Quòdnam auxilium gratie dicatur verè
sufficiens comparatione alicuius pie operationis,
& quos actus efficaciter producat. 507

XVIII. Quid sit gratia operans, quid coope-
rans, & quomodo inter se distinguantur. 514

XIX. Quòd gratia cooperans, in quantum coo-
perans, sit praeueniens, seu praeuouens liberum
arbitrium ad consensum, & non solum pariter,
& simultaneè cum illo in piam operationem in-
fluens. 521

XX. Quid sit auxilium efficax praoperans gra-
tie, & in quo eius efficacia formaliter consistat.
525

XXI. Quotuplex sit auxilium efficax praeuenien-
tis gratie, ubi etiam ostēditur quòd diuisio auxilij
in auxilium efficax, & inefficax, non sumatur
solum ab effectu. 540

XXII. Quòd auxilium efficax actuale diuina
gratia nō subiaceat nostri arbitrij potestati, quan-
tūm ad usum sicut subiacent habitus, quibus uti-
mur cum volumus. 550

XXIII. Quòd postquam Deus misericorditer
excita

ET CAPITVM.

excitavit arbitrium creatum non expectet liberum eius consensum, ut purgari, aut iustificari velit. 554

XXIV. *Quòd etiam in eo, qui habet habitus infusos ad singulos actus supernaturales sit necessarium auxilium speciale non solum excitantis, sed etiam adiuvantis gratia ab auxilio habitus infusi realiter distinctum.* 563

XXV. *Quòd absque auxilio gratia voluntati creata inherente sola assistentia extrinseca spiritus sancti non possit liberum arbitrium elicere actum supernaturalem fidei, spei, charitatis, vel poenitentiae.* 572

XXVI. *Quòd homo in actibus supernaturalibus quos operatur ex gratia, sit causa in suo ordine principalis, & non solum instrumentum Dei.* 577

XXVII. *Quòd sit necessarium donum perseverantiae ad cominuandam gratiam usque ad finem vitae, & qualiter à dono confirmationis in gratia distinguatur.* 585

XXVIII. *Quòd donum perseverantiae in ratione doni perseverantiae, atque efficacia illius non dependeat ex libera cooperatione nostri arbitrij cum illo.* 592

XXIX. *Quòd in statu innocentiae primi Paren-*
tes

INDEX LIBRORVM

tes indiguerint speciali dono perseverantia ad perseverandum in gratia, usque ad finem vite.

597

XXX. Quod donum perseverantia non sit omnibus hominibus Iustis commune, sed proprium donum predestinatorum. 603

LIBER QVARTVS.

CAP. I. **Q**uod non sit aliqua lex à Deo statuta dandi auxilia praevenientis gratiae facientibus totum quod in se est ex sola facultate naturae. 611

II. Soluuntur argumenta contra praemissa. 619

III. Quod omnes explanationes, quas S. Augustinus tribuit verbis illis Apostoli: Deus vult omnes homines saluos fieri, sint legitima. 625

IV. Quid sit voluntas Dei antecedens, quid voluntas consequens, & quem actum voluntas antecedens importet formaliter in Deo. 630

V. Quid sit praedestinatio, & in quo statu formaliter consistat: an in actu voluntatis, vel potius in actu intellectus. 637

VI. Quod bonus usus auxiliorum gratiae, ut emanat à libero arbitrio sit effectus praedestinationis. 643

VII.

ET CAPITVM.

- VII. Quòd bonus vsus liberi arbitrii procedens ex auxilio gratia non sit causa, ratio, vel conditio sine qua non praedestinationis in adultis. 648
- VIII. Quòd praeformatio paruulorum, non fuerit dependens ex praescientia boni vsus liberi arbitrii parentum, vel aliorum, per quos ad baptismi gratiam peruenerunt, nec eam praesupponat. 662
- IX. Quòd non detur ex parte nostra causa reprobationis, quantum ad integrum effectum illius. 670
- X. Soluuntur argumenta contra praemissa. 682
- XI. Quòd ex parte Dei assignari possit sufficiens causa reprobationis. 692
- XII. Qualiter Deus omnibus hominibus quantumuis obduratis, & reprobis tribuat auxilia supernaturalia sufficientia, per quae ad vitam aeternam peruenire possint, & reipsa perueniant, si velint. 699
- XIII. Qualiter Deus ab aeterno voluntate absoluta & efficaci antecedenter ad praescientiam futurae determinationis creatae voluntatis statuerit non dare auxilia supernaturalia sufficientia, vel efficacia illis, qui reuera in tempore ea non recipiunt. 709
- XIV.

INDEX LIBRORVM

- XIV. *Quenam sit legitima definitio, ac propria natura liberi arbitrij.* 724
- XV. *Quæ indifferentia sit de essentia potentia libera, & in qua indifferentia consistat formaliter libertas.* 735
- XVI. *Soluuntur argumenta quæ contra doctrinam præcedentis capitis obijciuntur.* 745
- XVII. *Quòd liberum arbitrium creatum habeat dominium sui actus, & quale sit huiusmodi dominium.* 767
- XVIII. *Quòd arbitrij nostri concordia cum infallibilitate præscientiæ, prouidentia, & prædestinationis diuina non possit naturali ratione demonstrari.* 765
- XIX. *Legitima concordia liberi arbitrij cum infallibilitate diuina prædestinationis, & efficacia auxiliorum gratiæ statuitur.* 773
- XX. *Soluuntur argumenta contra prædictam concordiam.* 780
- XXI. *Epilogus eorum, quæ in præcedentibus dicta sunt, continens propositiones XX.* 794

DE
AUXILIIS

DIVINÆ GRATIÆ,
ET HUMANI ARBITRII
viribus, & libertate, ac legitima
cius cum efficacia eorundem au-
xiliorum concordia.

PROŒMIUM.

DE AUXILIIS DI- I.
VINÆ GRATIÆ
cum auxiliij diuini
confidentia tracta-
turi, vt ea omnia, quæ circa
hanc materiam variis in locis
Summę Theologicę S. Thomę,
vel in aliis opusculis à diuersis
tracta

2 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
tractatoribus disputantur, sub
certis limitibus comprehendamus,
& suo ordine in hoc opusculo
disponamus, ac breuiter,
& dilucidè (prout diuinitus
donatum nobis fuerit) nostram
sententiam explicemus ; quædam
præambula præmittere oportet,
quæ ad facilem intelligentiam
huius materiæ viam aperiunt.

2. PRIMÒ statuendum est,
quísnam fuerit Pelagianorum
error circa necessitatem gratiæ,
& naturales vires nostri arbitrij.

SECUNDÒ explicãdum, in
quibus assertionibus Semipelagianorum
consistat sententia: & qualiter in
aliquibus à Pelagij, Cœlestij,
& Iuliani discedât errore,
cùm tamen in potissima
quæ

quæstione, quã S. Pater Augustinus secundus post Paulum Apostolum gratiæ prædicator, & defensor contra Pelagium, & Cœlestium disputauit, in eorum damnatam hæresin inciderint: vbi error Fausti, & Cassiani circa necessitatē gratiæ, & vires naturales nostri arbitrij aperitur.

TERTIÒ, quid olim Manichæi, & his temporibus Lutherani, & Calviniani circa gratiæ necessitatem, & vires naturales nostri arbitrij statuerint.

QUARTÒ, quid nonnulli recentiores Theologi circa eiusdem gratiæ necessitatem, & vires naturales arbitrij senserint: ac circa concordiam liberi arbitrij cum diuina præscientia, prouidentia, & prædestinatione.

Quibus præmissis in discursu huius operis explicandum erit, quid iuxta sententiam SS. Augustini, & Thomæ, ac communem sensum discipulorum eius sentiendum sit, & dicendum.

5. Quia verò prædicta concordia, quam impugnare intendimus, quatuor innititur potissimis fundamētis cum suis appendicibus assertionibus capite 4. subiiciendis; ideo præsens opusculum in **QVATVOR LIBROS** distribuemus: & in illis **QVATVOR** etiam **FVNDAMENTA** contraria, quibus legitima concordia innititur, stabiliēda sunt, cum suis appendicibus conclusionibus, & ex eis facilè poterit Theologus discernere quænam sententia amplectenda sit. Ut autem, quæ in disputationibus nostris

nostris in Auxiliis fusiùs dicta sunt, faciliùs perstringere valeamus, per capita singuli distinguendi sunt libri, & in fine cuiuslibet capituli, vel capite sequenti, potiora sententiæ aduersæ argumenta (aliis leuioribus omiſſis) proponenda sunt, & soluenda.

LIBER PRIMVS,

IN QVO

Ea omnia, quæ impugnanda sunt in hoc opere, proponuntur, & aduersæ concordiaë PRIMVM FVNDAMENTVM euellitur.

CAPVT I.

Quid de necessitate gratia, & viribus naturalibus nostri arbitrij senserit Pelagius.

1.
Ex disp.
1. de Au-
xiliiis.

VIDAM dixerunt, Pelagium nullam gratiam interioriorem admisisse, vel ex parte intellectus, vel ex parte voluntatis: sed illum nomine gratiaë, quam sæpius in suis scriptis
inse

inferuit, intellexisse duntaxat liberum arbitrium à Deo gratis creatum, siue legem, & doctrinam exteriorem: siue prædicationem Euangelij, per quam ostendit nobis, quid facere, quidve cauere debeamus: aut etiam exemplum Christi Domini, vt refert Augustinus lib. de gratia Christi contra Pelagium, & Cœlestium, cap. 2. ubi ait: *Solent dicere nobis, in eo Christum ad non peccandum præbuisse adiutorium: quia iuste ipse viuendo, iustèque docendo reliquit exemplum.*

Affirmant etiam hi Auctores, Pelagium negasse omnem concursum actualem Dei, non solum præuium operationibus secundarum causarum: sed & concomitantem, etiam respectu actuum naturalium, & solum fateri, contulisse Deum illis in sua creatione virtutem, vt à seipsis possent absque operatione Dei, & cooperatione postmodum operari.

Sed tamen, si diuersi status Pelagij attentè perpendantur, apparebit,

ipsum tandem maiorem gratiam argumentis S. Augustini conuictum concessisse: quamuis asseruerit secundum merita nostra dari, vt refert S. Augustinus epistola 106. & 107. & libro de gratia Christi contra Pelagium, & Cœlestium, cap. 31. vbi ait: *Quislibet sentiat gratiam, ipsis Christianis secundum merita dari dicit.* Ad cuius euidentiam considerandum est, hæresin Pelagij quadruplicem habuisse statum.

*Primus
status
hæresis
Pelagij.*

In primo negauit omne auxilium supernaturale, & omnem interiorē gratiam supernaturalis ordinis, tam sufficientem quæ tribuit posse; quàm efficacem, quæ tribuit infallibiliter piè operari; affirmans ad omnia mandata implenda, atque ad salutem æternam promerendam & consequendam sufficere vires naturales arbitrij.

3.
*Secundus
status.*

In secundo statu admisit adiutorium gratiæ Dei hominibus conferri ad eius mandata facienda. Asseruit tamen hoc adiutorium in lege,
&

& doctrina exteriori, aut etiam in Christi exemplo esse constitutum: & solùm esse necessarium, vt facilis impleret homo per gratiam, quod simpliciter poterat per naturã. Istos duos status refert S. Augustinus libro de hæresibus ad Quodvultdeũ, hæresi 88. vbi postquam meminit primi status eiusdem hæresis Pelagij, subiungit: *Denique Pelagius à fratribus increpatus, quòd nihil tribuerit adiutorio gratiæ Dei ad eius mandata faciendã, correptioni eorum hætenus cessit, vt non eam libero arbitrio præponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens: Ad hoc eam dari hominibus vt quæ facere per liberum iubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam.*

Tertius status hæresis Pelagij fu-^{4.}
it, in quo post longas disputationes
cum S. Augustino, & aliis Patribus,
tandem admisit gratiam interiorem
ad posse, videlicet internam illumi-
nationem intellectus, & internam
excitationem stupentis voluntatis;
semper tamen negauit gratiam,

A s qua

*Tertius
status.*

10 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
qua Deus efficeret, vt velimus : sem-
pérque in eodem permansit errore,
vt crederet , illam gratiam interio-
rem, quam admisit ad posse , non ef-
se simpliciter necessariam : sed so-
lùm vt faciliùs per eam posset ho-
mo diuina adimplere mandata. Hic
tertius status constat ex ip sis Pelagij
verbis , quæ refert Augustinus lib.
de gratia Christi contra Pelagium,
& Cœlestium cap.7. *Adiuuat enim*
nos (inquit) Deus per doctrinam & re-
uelationem suam, dum cordis nostri oculos
operit ; dum nobis, ne presentibus occupa-
mur, futura demonstrat: dum diaboli pan-
dit insidias: dum nos multiformi, & inef-
fabili dono gratiæ cœlestis illuminat. De-
inde sententiam suam quadam velut
absolutione concludens : *Qui hoc di-*
cit (inquit) gratiam tibi videtur negare?
an & liberum hominis arbitrium, & Dei
gratiam confitetur? Ex quibus verbis
colligit S. Augustinus , hanc eum
gratiam confiteri , qua demonstrat,
& reuelat Deus, quid agere debea-
mus , non qua donat , & adiuuat vt

agamus. Et cap. 10. eiusdem lib. ait Pelagius : Operatur in nobis velle , quod bonum est , velle quod sanctum est ; dum nos terrenis cupiditatibus deditos multorum more animalium tantummodo presentia diligentes futura gloria magnitudine , & premiorum pollicitatione succendit : dum reuelatione sapientie in desiderium Dei stupentem suscitatur voluntatem ; dum nobis (quod tamen alibi negare non metuit ,) suadet omne , quod bonum est . Ita legitur in manu-scriptis Bibliothecæ Vaticanæ.

Quibus verbis non obscure concedit gratiam , quæ interiùs illuminat intellectum , & suadendo mouet voluntatem . Expendantur illa verba , quod tamen alibi negare non metuit , scilicet Pelagius , quibus significat S. Augustinus Pelagium priùs negasse illuminationem , & suasionem stupentis voluntatis . Quòd autem loquatur de illuminatione interiori , quæ est à Spiritu sancto , constat ex cap. 11. sequenti .

Sed expressiùs id probatur ex his , 5. quæ contra Pelagium , & Cœlestium idem Augustinus scripsit eodem lib.

cap.41. Nam inter alia quæ videre oportet inquit: *Ipsum verò auxilium, quo possibilitatem naturalem perhibet adiuuari, in lege constituit atque doctrina: quam nobis fatetur etiam sancto Spiritui reuelari: propter quod adorandum esse concedit.* Ex quibus verbis desumitur argumentum efficacissimum. Adoratio non debetur reuelanti legem, & doctrinam exterius duntaxat, nam hoc fieri potest hominis, aut Angeli ministerio. Cùm ergo Pelagius fateatur, Spiritum sanctum esse adorandum, quoniam ipse nobis reuelauit doctrinam: consequens est, ipsum loqui de reuelatione interiori, qua solus Deus interiori docet, quid facere, quid cauere debeamus.

Et paulò superiùs eodem cap. præmiserat Augustinus: *Ipsas quoque operationes, ut in scriptis suis aperitissimè affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinatur: nisi, ut nobis doctrina, etiam diuina reuelatione aperiatur: non ut adiunctur mens hominis, ut id quod facien-*
dum.

dum esse didicerit, etiam dilectione, & actione perficiat. Expendatur illud verbum, etiam diuina reuelatione. Clare enim indicat, Pelagium admisisse internam reuelationem diuinam. Vnde idem Augustinus eodem lib. cap. 24. sic contra Pelagium, & Cœlestium concludit: Legant ergo, & intelligant, intueantur, & fateantur non lege atque doctrina insonante forinsecus: sed interna atque occulta mirabili, atque ineffabili potestate operari Deum in cordibus hominum, non solum veras reuelationes, sed etiam bonas voluntates. Expendatur etiã illud, non solum veras reuelationes; nam supponit, Pelagium admisisse veras reuelationes; & negasse bonas voluntates à Deo fieri per adiutorium gratiæ efficiens homines ex nolentibus volentes.

Idem sensus Pelagij colligitur ex 6. eodem Augustino cap. 5. 11. 14. & 47. eiusdem libri, in quo sic concludit: Si ergo consenserit nobis, non solum possibilitatem in homine, etiamsi nec nec velit, nec agat bene; sed ipsam quoque
voluntatem.

14 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
voluntatem, & actionem diuinitus adiu-
uari, vt sine illo adiutorio nihil benè ve-
limus, & agamus: eamque esse gratiam
Dei per Iesum Christum Dominum no-
strum, in qua nos sua, non nostra iustitia,
iustos facit, vt sit vera nostra iustitia,
qua nobis ab illo est, nihil de adiutorio
gratiae Dei, quantum arbitror, inter nos
controversia relinquetur. Signum ergo
est, Pelagium admisisse gratiam in-
teriore ad posse: & illud adiutori-
um negasse, quo Deus efficit vt ve-
limus.

7. *Quartus status* Quartus status hæresis Pelagianæ
status. est, quem habuit sub eius discipulo
Cœlestio. Is enim concessit, istam
gratiam tribuentem posse, esse sim-
pliciter necessariam, vt ad consum-
mationem virtutum opera naturæ
peruenirent. Et hac via, temperans
vtcumque errorem Pelagij, arbitra-
batur se locū gratiæ reseruare. Quia
tamen ad incipiendum nullam in-
teriore gratiam necessariam esse
voluit, à dogmate Pelagij non re-
cessit asserentis, gratiam secundum
merita

merita nostra dari. Constat hoc ex S. Augustino lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 8. dicente: *Hoc enim nobis obiiciendum putarunt, quòd invito, & reluctanti homini Deum dicamus inspirare; non quanticumque boni, sed & ipsius imperfecti cupiditatem. Fortassis ergo ipsi eo modo saltem seruant locum gratia, ut sine illa putent, hominem posse habere boni, sed imperfecti cupiditatem: perfecti autem non facilius per illam posse, sed nisi per illam omnino non posse: verum, & sic gratiam Dei dicunt secundum merita nostra dari, quod in Oriente Pelagius Ecclesiasticis gestis damnari timendo, damnauit. Si enim sine Dei gratia per nos incipit cupiditas boni, ipsum coeptum erit secundum meritum, cui tanquam ex debito gratia veniat adiutorium: ac sic gratia Dei non gratis donabitur sed meritum nostrum dabitur. Et lib. 4. contra Iulian. cap. 3. paulo post princ. arguens contra Iulianum, qui bonis operis initium constituebat in natura: perfectionem autem, & consummationem eius tribuebat gratia, ait: *Cum ergo**

diuis

diuinitus adiuuatur homo, non tantum ad
 capeſſendam perfectionem adiuuatur, quod
 ipſe poſuiſti: utique volens intelligi, eum
 per ſe incipere ſine gratia, quod perficit
 gratia: ſed potius quod Apoſtolus loquitur,
 ut qui in vobis opus bonum cœpit, perfi-
 ciat uſque in finem. In quo omniſis viſ ho-
 minem (ſicut loquitur) ad aliquid lau-
 dabile generoſi cordis ſtimulis incitari: in
 hoc, eum non viſ in Domino, ſed in libero
 arbitrio gloriari: ac ſic priorem dare, ut re-
 tribuatur illi; eoque modo gratia non ſit
 gratia: quia non eſt gratuita.

8. Hinc S. Thomas vbicumque re-
 fert errorem Pelagij, non aliter il-
 lum explicat quàm dicendo, ipſum
 ſenſiſſe, quòd initium bene operan-
 di eſt ex nobis: ſed conſummatio, &
 perfectio ex Deo, ut videre licet 1.
 p. quæſt. 23. artic. 5. & 2. 2. quæſt. 6.
 artic. 1. & 3. contra gent. cap. 149.
 & quodl. 1: art. 7. Conſequenter Pe-
 lagiani ſaltem Iulianus admiferunt
 adiutoriũ diuinæ gratiæ ſubſequen-
 tis ad determinationẽ arbitrij crea-
 ti, ita videlicet, ut prius natura in-
 cipiat

cipiat homo, & gratiæ adiutorium posterius natura subsequatur, per quod in ipso opere diuinitus adiuuetur. Constat hoc ex S. Augustino lib. 1. contra duas epist. Pelagianorum cap. 18. & lib. 2. cap. 5. & 6. & epist. 107. ad Vitalem.

Hinc Pelagius hanc conelūsiō-^{9.} nem inferebat. Si afferatur quòd gratia Dei humana merita antecedit, & ex nolentibus volentes faciat: per talem gratiam libertas destruitur humani arbitrij, & necessitas fatalis inducitur. Hanc objectionem opposuit sæpè S. Augustino Pelagius, vt constat ex lib. 2. contra duos epist. Pelagianorum cap. 5. vbi S. Augustinus calumniis Pelagij respondens ait: *Nec sub nomine gratiæ fatum asserimus, quia nullis hominum meritis Dei gratiam dicimus antecedi.* Et post pauca cùm quædam verba Pelagianorum superiùs inducta retulisset, subdit: *Ex his eorum verbis intellexi, ob hoc illos, vel putare, vel putari velle, fatum nos asserere sub nomine gratiæ,*

tia, quia gratiam Dei non secundum merita nostra dari dicimus, sed secundum ipsius misericordiosissimam voluntatem, qui dixit: Miserebor, cui misertus ero, & misericordiam præstabo, cui misericors fuero. Et lib. 4. contra Iulianum cap. 8. in princ. inquit: Dicis quòd appellatione gratiæ bonos fieri homines fatali necessitate dicamus; post pauca subdens: Calumniaris me dicere, nihil studij expectari ab humana voluntate debere, contra illud Euangelium, quo ait Dominus, Matth. 7. Petite, & accipietis; querite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Eandem calumniam opposuerunt Hieronymo, vt ipse refert epistola ad Cresiphontem aduersus Pelagianos, versiculo: Quod autem sursum deorsum iactitant, liberum arbitrium à nobis destruit.

10. Hinc secundò inferebat Pelagius. Quando Apostolus ait ad Philipp. 2. *Deus operatur in nobis & velle, & perficere*; intelligitur de operatione per illuminationem intellectus, & excitationem stupentis voluntatis, qua
Deus

Deus suadet illi quod bonum est. Ita refert S. Augustinum lib. de gratia Christi contra Pelag. & Cœlest. cap. 10. & Epist. 107. ad Vitalem, paulo post principium, vers. *Quid est ergo, quod ait Apostolus: Deus in nobis operatur & velle*, quæ duo loca sunt videnda.

Hinc tertio deducebant Pelagiani, quod diuinæ prædestinationis causa datur ex parte nostra, videlicet merita præuisa, naturæ viribus incepta. Hunc errorem tribuit Pelagianis S. Augustinus lib. de prædestin. Sanct. cap. 18. & S. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 5. in corpore. Videatur idem August. epist. 106. vbi duodecim Pelagianorum refert errores.

Denique obseruandum, Pelagium ^{II.} nunquam negasse, necessarium esse ad actus ordinis naturalis, vt Deus tanquam auctor naturæ influat nobiscum, quando volumus operari: sed solum negauit, esse necessarium Dei adiutorium, quo operatur, vt opere

operemur : quoniam existimauit destrui libertatem arbitrij, si homo nihil potest operari, nisi præmouente & præoperante Deo. Optime siquidem nouerat Pelagius quòd, si adiutorium Dei, & concursus illius ordine naturæ posterior esset arbitrij creati determinatione ; ita uidelicet, ut ista causalitas vera esset: Quia homo operatur Deus cooperatur ; non læderetur eiusdem arbitrij libertas. Vnde multi viri docti, & in doctrina S. August. eruditissimi, inter quos est Gaspar Casalius Conimbricensis, qui Sacro Concilio Tridentino interfuit, lib. 1. de quadripart. iustitia, cap. 36. expressè fatentur, Pelagium nunquam negasse generalem Dei influentiam. Verba Casalij sunt hæc : *Pelagius non negabat generalem influxum.* Et paulo inferiùs : *Consuebatur quidem Pelagius gratiam creationis, in hominibus humanam naturam, humanam voluntatem, & generalem Dei influxum communem omnibus agentibus.* Et post pauca : *Nunquid negauit generalem*

valem influxum esse necessarium hominibus ad bene operandum? non scitur ha-
 Etenus, nec creditur de ipso: non enim sic
 sapere potuit, nisi prius desiperet. Quo-
 modo potest operari causa secunda sine
 concursu causa primæ? Dato etiam, &
 non concesso, quòd Pelagius non
 admiserit concursum Dei generalē:
 dubitari tamen non potest admisit-
 se concursum, seu adiutorium Dei
 subsequens ad determinationē crea-
 tæ voluntatis, vt constat ex S. Au-
 gustini locis superiùs adductis. Vn-
 de idem Augustinus in enchirid. ad
 Laurentium, cap. 32. clarè supponit
 Pelagianos sensisse, propterea dictum
 esse: *Non volentis, neque currentis, sed mi-
 serentis est Dei; quia ex utroque fit, id
 est, ex voluntate hominis, & misericordia
 Dei, tanquam diceretur: Non sufficit sola
 voluntas hominis, si non sit etiam miseri-
 cordia Dei.* Et S. Doctor eodem lo-
 co contendit, aliquid amplius esse
 tribuendum gratiæ, de quo inferiùs
 agendum est.

CAPVT II.

Quam gratiam tanquam necessariam ad salutem admiserint Semipelagiani : & in quo eorum sententia cum errore conueniat Pelagianorum , vel ab eo discedat.

2. *Ex disput. 2.* **C**ommunis error Semipelagianorum, (vt nonnulli recentiores Theologi bene adnotarunt ,) in hoc consistit, quòd, licet contra Pelagium faterentur , gratiam Dei esse necessariam ad opera pietatis præstanda, & gloriam promerendam , & obtinendam dispositionem conuenientem ad remissionem peccati ; aliquod tamen initium reseruarunt libero arbitrio: vt propria salus sit in potestate hominis constituta. Et ideo dicebant , necessarium esse , vt homo incipiat per aliquem bonum motum , quem Deus postea foueat, promo

promoueat, & perficiat: & ita in hoc bono motu constituebant primam causam salutis ex parte nostra: eamque dicebant esse meritum omnis gratiæ supernaturalis. De quo autem merito id intellexerint, ex ipsismet eorum verbis patebit infra. Asserebant etiam, fidem saltem quantum ad eius initium non esse donum Dei, sed esse in nobis ex nobis: & propter illam reddi à Deo cætera dona, quæ sunt ad salutem necessaria, vt ex Epistolis Prosperi, & Hilarij ad S. Augustinum constat, & ex eodem Augustino in lib. de prædestin. Sanct. & de dono perseuerantiæ, vbi respondens epistolis Prosperi, & Hilarij probat ex professo euentissimis sacrarum literarum testimoniis, nedum fidem perfectam, sed etiam fidem inchoatam, & quodcumque initium illius ex Deo esse, atque ex præuenientis gratiæ auxilio.

Dux Semipelagianorum in Gal- 2.
lia fuit Faustus Regiensis Episcopus

24 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
pus, cuius errorem refert, & impu-
gnat Maxentius in responsione ad
Epist. Hormisdæ Papæ, vbi asserit,
libros Fausti esse hæreticos, & âcri-
ter eos reprehendit, qui tales libros
defendunt vt Catholicos. Et Gela-
sius Papa in cap. *Sancta Romana*
Ecclesia 15. distinct. Fausti Regiensis
opuscula connumerat inter apocry-
pha. Vnde Petrus Diaconus apud
Fulgentium de Incarnat. & gratia
Domini nostri Iesu Christi, cap. 8.
in fine: *Anathematizamus* (inquit)
libros Fausti Galliarum Episcopi, qui de
monasterio Lirinensi profectus est: quos con-
tra predestinationis sententiam scriptos es-
se non dubium est. In quibus, non solum
contra doctrinam horum sanctorum Pa-
trum, id est, Augustini, & discipulo-
rum eius, verum etiam contra ipsius A-
postoli contradictionem veniens, humano
labori subiungit gratie adiutorium. Suam
Faustus explicuit sententiam circa
necessitatem gratiæ, & naturales vi-
res nostri arbitrij in duobus libris de
libero arbitrio, quos in lucem edi-
dit,

dit, & habentur in Bibliotheca SS. Patrum, tomò 4.

Error Fausti circa naturalem facultatem liberi arbitrii, & necessitatem gratiæ explicatur.

Vt notauit Sixtus Senensis lib. 6. 3. Biblioth. cap. 252. Faustus contra doctrinam S. Augustini, eius nomine suppresso, libros de libero arbitrio conscripsit. Quod etiam non obscure docet Petrus Diaconus loco superiùs allegato. Et in primis, vt ab errore Pelagij longè discedere videretur, blasphemã illius redarguit sententiam asserentis, quòd ad obtinendam salutem natura hominis sola sibi sufficiat. *Ego (inquit lib. 1. de lib. arb. cap. 1.) arbitror, quòd libertas arbitrii sibi sola sufficere absque praesidio gratiæ non potuerit: etiam antequam priuilegium illius transgressio violaret. Quomodo verò nunc potest sibi sola sufficere ad cuius arrogantiam dicitur, Ioan. 35. Quia sine me nihil potestis facere? ad*

B cuius

26 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
cuius præsumptionem diuinus sermo diri-
gitur: *Nisi Dominus ædificauerit domum,*
in vanum laborauerunt, qui ædificant
eam? Psal. 126. *Quod utique elationi si-*
ne gratia perficere denegatur: humilitati
verò cum gratia implere conceditur. Idem
in Fausto obseruauit Maxentius in
responsione ad epist. Hormisdæ.

4. Dicit secundò, non esse totum
tribuendum gratiæ, sed aliquid la-
bori humano relinquendum. Con-
tendebat enim, conatibus, & la-
bori humano gratiæ donum esse
subiungendum: concedique à Deo
petentibus, quærentibus, pulsanti-
bus, desiderantibus; ita dicit Fau-
stus lib. 1. cap. 1. in principio, & in
fine, & cap. 5. 6. 10. & 17. Quod et-
iam constat ex Concil. Arausic. II
cap. 6. vbi prædictus error Fausti ex-
pressè damnatur.

5. Dicit tertidò, gratiam & liberum
arbitrium pariter sociari, in his quæ
pertinent ad salutē, gratiamque ef-
se comitem, non præuiam humano-
rum meritorum. ita dicit Faustus
lib. 1.

lib. 1. cit. cap. 5. ubi concedit gratiam comitem, & cap. 12. concedit cooperantem gratiam, & cap. 17. idem confirmat. Vnde Maxentius in respons. ad epist. Hormisdæ Papæ errorem Faustii referens expressè fatetur, illum sensisse, gratiam & laborem humanum pariter sociari. Et S. Prosper in epist. ad Aug. Pelagianæ hæresis reliquias commemorans hoc dictum tertium illis tribuit, cum ait: *Nec considerant, se gratiam Dei quam comitem, non præuiam humanorum nolunt esse meritorum: etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea secundum suam phantasiam non negant esse præuentas.*

Dicit quartò: Ad opera merito- 6.
ria vitæ æternæ, & ad humanam salutem requiritur gratia præueniens, quam S. Augustinus lib. de corrept. & gratia, cap. 12. vocat adiutorium, sine quo res non fit. Constat hoc ex iis, quæ dicit lib. 1. de gratia, & lib. arbitrio, cap. 1. 11. & 14. & ex S. Augustino lib. de prædestina Sanct. cap. 1. versi. *Peruenerunt autem, & ex*

S. Prospero , epist. ad August. vers.
 Quidam verò horum.

7. Dicit quintò: Gratia, quæ præueniet humanas voluntates, est qua illuminatur à Deo intellectus, & voluntas excitatur; & ratione huius illuminationis fatetur esse totum imputandum gratiæ. Pro eo verò, (inquit Faustus lib. 1. de lib. arb. cap. 14.) quòd totum ad auctorem gratiæ referendum est, legimus: Qui docet hominem scientiam, Psal. 93. vel, Dominus illuminat cecos, Psal. 145. & iterum: Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, Psalm. 12. & Beatus homo quem tu erudicis Domine, & de lege tua docueris eum, Psalm. 93. Idem colligitur ex cap. 11. eiusdem libri, & lib. 2. cap. 6. explicans illud ad Rom. 9. Non ex operibus, sed ex vocante dictum est, inquit: Cum erga audis, ex vocante dictum est, inuitantem intellige, non cogentem: id est, efficaciter mouentem. Putabat enim, hoc sine coactione voluntatis fieri non posse. Quia verò superius dixerat gratiam, & liberum

liberum arbitrium pariter sociata
nostram perficere salutem: ne quis
existimaret per hanc doctrinam in-
ferri præiudicium gratiæ diuinæ,
subiungit sequens dictum.

Sextum dictum: Primas partes 8.
soli gratiæ in opere nostræ salutis
debemus tribuere; ita dicit lib. 1.
cap. 6. ubi explicans illud 1. ad Co-
rinth. 15. *Gratia Dei sum id, quod sum.*
&c. inquit: *Primas partes soli gratiæ pie
subiectus adscripsi: media quæque labo-
ri magister obedientiæ deputauit.* Et cap.
9. inquit: *Nunc ista dicentes non labo-
rem gratiæ coequamus, sed omnino gra-
tiam sine comparitione præponimus.* Un-
de Maxentius in respons. ad epistola-
m Hormisdæ: *Sed gratiam, inquit,
cui hoc loco Faustus primas partes tribuit,
non eam, qua per Spiritum sanctum fit,
ut verbum Dei forinsecus intonanti as-
sensum præbeamus, & obedientes effici-
mur; sed prædicationem diuinorum asse-
rit eloquiorum, ut videlicet gratiæ sit,
quod nobis diuina eloquia prædicantur:
nostrum autem sit, ut eidem prædicationi*

30 De Auxiliis diuinae gratiae,
consentiamus.

9. Dicit septimò : Deus expectat voluntatem nostram, ut purgari velimus, & currere; nam lib. 1. cap. 7. in fin. *Fidem*, inquit, *expectat à parvulis: opera etiam cum fide à confirmatis requirit.* & cap. 10. *Si non est*, inquit, *voluntas expectanda currentis, quare ergo dicitur: Ego igitur sic curo, non quasi in incertum?* 1. Corinth. 9. & iterum: *Cursum consummavi, fidem seruavi?* Et cap. 19. subdit, *Porro pro ratione iustitiæ per se effectum non peragit, quia voluntatem eius, qui est purgandus, expectat.* In quo autem sensu intellexerit Faustus Deum expectare nostram voluntatem, ut purgari velimus, patebit infra.
10. Octauò admittit, esse necessariam ad salutem gratiam comitem, quam variis nominibus explicat: aliquando eam cooperantem gratiam, aliquando gratiæ adiutorium appellans. Ita dicit lib. 1. de lib. arb. cap. 5. vbi ait: *Verum iuxta Cathol-*
cam

cam regulam opera legis euacuatur, quae secundum literam sum; & ea, quae post gratiam comitante gratia generanda sunt, asseruntur. & cap. 11. ait: Quod Deus praecepta diuina per laboriosae seruitutis officia gratia cooperante seruantibus regnum caeleste promisit. Et lib. 2. cap. 4. in fine sic concludit: Tu uero diuinae inuideas bonitati, si opus quod à me (illo adiuuante) bene gestum est, uel etiam accepta perdididerim. Et cap. 10. explicans illud Rom. 9. Non uolentis, neque currentis, &c. Hic, inquit, euidenter eum notat, & arguit, qui solum se sibi sufficere sine manu adiuuantis existimat. Et circa finem inquit: Quin potius cooperante adiutorio etiam suo opere fit dignus, & cum bona conscientia beatus.

Nonò dicit, ad Deum pertinere, quòd uocemur: ad hominem uero quòd obediat, quòd quærat, quòd petat, quòd pulset; ita dicit lib. 1. de lib. arb. cap. 7. 10. 16. 17. & 19. & lib. 2. cap. 10. & 28.

Decimò dicit, quòd homo po-

32 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
est ex facultate naturæ credere,
ita vt fides sit ex nobis : perfectio
autem illius ex Deo, ita dicit lib.
1. cap. 6. 7. & 11. & lib. 2. cap. 6.
& 8.

13. Undecimò constituit quædam in
natura bonæ volûtatis semina, cum
ait lib. 1. cap. 13. in princ. *Inter hæc so-*
licitè nobis apud hereticos requirèdum est,
virum homo non possit, an nolit insita ho-
mini bona semina voluntatis; quod eui-
denter assignat, ita dicens Eccl. 15. Si vo-
lueris mandata seruare, conseruabunt
te. Hæc tamen bonæ voluntatis se-
mina, quæ in natura constituit per
Dei gratiam perfici, & consumma-
ri docet, vt ex locis adductis dicto
præcedenti patet.

14. Duodecimò dicit, facienti quod
in se est ex viribus naturæ, cre-
dendo, petendo, quærendo, pul-
sando, diuinis præceptis obtempe-
rando, Deus confert gratiam suam,
& misericordiam. Colligitur hoc
manifestè ex his, quæ dicit lib. 1.
cap. 15. vbi explicatis illis ad Rom.

9. *Miserebor, cui voluero, ait: Hac loquutio ita intelligenda est: Miserebor, cui voluero, id est, quem iustum esse cognouero: cuius promptam fidem videro: quem praeceptis meis obedire perspexero: quem meam facere probauero voluntatem.* Et lib. 2. cap. 8. inquit, *In Centurione Cornelio (Act. 10.) quia praecessit voluntas gratiam: ita praenit, & gratia regenerationem.* Et cap. 19. explicans illud Matth. 7. *Quaerite, & inuenietis, inquit: Cum enim mens humana ad videndum oculos aperuerit, statim se desideranti quae sita lux ingerit.*

Hanc autem assertionem ita moderatur, vt dicat, laborem hominis, & bona opera auxilia gratiae antecedentia non esse meritoria eiusdem gratiae, ita dicit lib. 1. cap. 17. *Sed ante omnia arrogantiam laboris refugiamus: nec nobis quicquam de eius meritis vindicemus, Ioan. 6.* Eandem moderationem adhibet Cassianus, vt patebit infra.

Decimotertiò dicit: *Neminem 15.*

B. 5) Deus

34 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
Deus prædestinavit , aut reproba-
uit antecedenter ad præscientiam
boni , vel mali vsus creati arbi-
trij : aliàs iuduceretur fatalis ne-
cessitas ; & tolleretur arbitrij liber-
tas : essetque Deus iniustus. In hac
assertione est perpetuus Faustus , &
eam statuit , ac sæpius repetit tan-
quam præcipuum fundamentum
suar sententiæ ; sed præsertim lib. 1.
de gratia , & humanæ mentis arb.
cap. 4. in fin. & cap. 9. 10. 11. & 16.
Et lib. 2. cap. 2. in principio ait, *Præ-*
scientiam , & prædestinationem Dei ma-
lè intelligunt astruentes , quòd inde hu-
manorum actuum causa nascatur. Et
cap. 3. post multa verba in quibus
docet , præscientiam futuri con-
sensus prædestinationem præcede-
re , concludit : *Ac sic , nisi præscientia*
explorauerit , prædestinatio nihil decer-
nit. Idem dicit cap. 6. & 7. vnde
S. Prosper epist. ad August. hanc
sententiam Semipelagianis adscri-
bit ; cum ait : *Remoueri itaque o-*
mnem industriam , tollique virtutes , si
Dei

Dei constitutio humanas praeueniat voluntates : & sub hoc praedestinationis nomine fatalem quamdam induci necessitatem : aut diuersarum naturarum dicit Dominum conditorem , si nemo aliud possit esse , quàm factus sit.

Error Cassiani circa necessitatem gratiae, & vires naturales nostri arbitrij aperitur.

Antequam dicta Cassiani sub-^{16.} iiciamus , aduertere oportet , ipsum in collat. 13. Abbatis Cheronis mentem eiusdem Abbatis aperuisse circa gratiam , & liberum arbitrium. Cuius sententiam , quia non reprobatur , eam visus est sequi : ac propterea S. Prosp. in lib. quem contra Collatorem composuit , eum vehementer impugnat ; & à Pelagianorum semitis non discedere evidentissimis demonstrat argu-

mentis ex Scriptura sacra, & Augustini scriptis depromptis, vnde & Gelasius Pontifex d. 15. cap. sancta Romana, Ioannis Cassiani librum inter apocrypha numerat, & librum Pastoris, quem in suis opusculis pluries Cassianus allegauit. Et Doctores Louanienses, qui in doctrina Augustini sunt eruditissimi, adnotationes quasdam, & censuram in varia dicta Cassiani subiecerunt in fine impressionis Antuerpiæ 1578.

- 17 Est ergo primum dictum Cassiani: Homo in natura lapsa habet naturale iudicium ad cognoscendum bonum, & malum: & naturalem facultatem ad vtrunque amplectendum. Ita dicit collat. 13. c. 12. quod probat ex illo ad Rom. 2. *Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt, inquit: Manet in homine liberum semper arbitrium, quo gratiam Dei possit, vel negligere, vel amare.*

Dicitur

Dicit secundò cap. 12. *Dubitari non potest inesse quidem omni anime naturaliter virtutum semina beneficio Creatoris inserta: sed nisi hæc opitulatione Dei fuerint excitata, ad incrementum perfectionis non poterunt peruenire: quia secundum Apostolum 1. Cor. 13. neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat: sed qui incrementum dat Deus. Et cap. 8. Qui cum in nobis (Deus) ortum quandam bonæ voluntatis inspexerit, illuminat eam confestim, atque confortat, & incitat ad salutem: incrementum tribuens ei, quam vel ipse plantauit, vel nostro conatu viderit emerfisse.*

Dicit tertio, hominem posse ex sola facultate liberi arbitrij habere charitatem. Colligitur hæc assertio ex eius dictis collat. 13. cap. 14. vnde S. Prosper lib. contra Collatorem, cap. 30. hoc dictum tribuit Cassiano, cum ait: *Et tanta est secundum istum, liberi arbitrij, vel incolumitas, vel facultas, ut charitatem, que in omnium arce virtutum est, non ex Dei munere, sed ex sola habeat voluntate. De quo agen*

38 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
agendum est infra.

20. Dicit quartò: Homo in natura lapsa sufficientes vires habet ad resistendum tentationibus etiam grauioribus, & superandas quascumque difficultates. Ita dicit collat. 13. cap. 14. vbi loquens de tentationibus Iob, quæ grauissimæ fuerant, inquit: *Sed cum nullam eiusmodi querimoniam calumniosus hostis post conflictum audeat ierare, non Dei, sed illius se victum viribus confuetur: licet etiam gratia Dei non in totum illi defuisse credenda sit, qua tantam tentatori tenandi tribuit potestatem: quantam, & illum resistendi nouerat habere virtutem: non enim ab illius impugnatione sic protegens, ut nullum viriuti humana relinqueret locum.* idem dicit collat. 7. cap. 7. & 8. vnde cap. 14. explicat illud 1. Cor. 10. *Fidelis autem Deus, qui non permittit vos tentari supra id quod potestis, de potestate resistendi tentationibus ex facultate naturæ.*

21. Dicit quintò, Deus expectat nostros conatus, & aliquando nos
præue-

præuenit. Primam partem huius dicti expressis verbis tradit Cassianus collat. 13. cap. 13. cum ait: *Et ita semper gratia Dei nostro in bonam partem cooperatur arbitrio, atque in omnibus illud adiuvat, protegit, ac defendit, ut nonnunquam etiam ab eo quosdam conatus bonæ voluntatis, vel exigat, vel expectet: ne penitus dormienti aut inertis otio dissoluto sua dona conferre videatur: occasiones quodammodo querens, quibus humane segnitiei torpore discusso non irrationalis munificentia sua largitas videatur.* Et cap. 12. inquit: *Expectat nos, cum dicitur per Prophetam, Maiam 30. Propterea expectat Dominus, ut misereatur nostri.*

Quòd autem aliquando Deus nos præueniat, affirmat eodem cap. 12. cum ait: *Præuenit ergo hominis voluntatem misericordia Domini, de qua dicitur: Deus meus misericordia eius præueniet me, Psal. 58. Et rursus: Dominum remorantem, atque utiliter quodammodo subsistentem, ut nostrum experiatur arbitrium, voluntas præuenit nostra, cum dicitur*

dicitur, Psal. 87. *Et manè oratio mea præueniet te; & cap. 18. ait: Deum alios quidem volentes, currenſesque ſiſcipere: alios quidem nolentes, renitenſesque pertrahere, & ad bonam cogere voluntatem.*

23. Dicit ſextò, non eſſe ita totum tribuendum gratiæ, quin aliqua laus, & industria ſeruanda ſit libero arbitrio. Ait enim collat. 13. cap. 14. *Nullius enim laudis eſſet, ac meriti, ſi id in eo Chriſtus, quod ipſe donauerat, prætuliffet; alioquin dixiſſet: Non dedi tantam fidem in Iſraël. Hanc etiam aſſertionem tribuit Caſſiano S. Proſper lib. cont. Collat. diffinit. 11. cùm ait: *Impius ſenſus, qui putat beatiorẽ eſſe hominem, cui Deus nihil dederit, quàm cui uniuerſa contulerit.**

24. Dicit ſeptimò hominem ex facultate naturæ, poſſe medicum quærere, & ſanitatẽ deſiderare: *Nec enim, inquit eadem collat. cap. 9. in fine, cùm voluerit quis ſanitate perfrui, aut de egritudinis morbo pro arbitrio ſui deſiderio liberatur. Quid autem prodeſt ſanitatis gratiam concupiſſe, niſi Domi-*

nus, qui vna ipsius usum tribuit, etiam vigorem incolumitatis impertiat? Quæ verba S. Prosper lib. contra Collat. cap. 8. impugnans ait: Doces ergo, non posse hominem per semetipsum apprehendere sanitatem: sed habere eum à semetipso desiderium sanitatis, & sua tantum sponte venire ad medicum, non etiam hoc ipsum medici esse, quòd veniat.

Dicit octaudè, homini ex natura-²⁵ libus conanti facere, quod in se est, gratiam dari, qua Deus bonos conatus naturæ dirigit, confortat & voluntatem incitat ad salutem. Ne autem cum Pelagio consentire videatur, sic istam assertionem temperat, vt dicat, conatus illos non esse meritorios gratiæ, nec semper necessarios. Et quidem, quòd homini conanti ex naturæ viribus detur gratia, affirmat collat. 13. cap. 8. cum ait: *Qui cum in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis conspexerit, illuminat eam confestim, atque confortat, & incitat ad salutem, incrementum tribuens ei, quam vel ipse plantauit, vel nostro conatu viderit*
emer

42 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
emerfisse. Et cap. 11. Nam cum videret
nos Deus ad bonum velle deflectere, oc-
currit, dirigit, atque confortat. Ad vocem
enim clamoris tui statim, ut audierit, re-
spondebit tibi, Isaia 30.

26. Quod autem illi conatus non sint
meritorij gratiae, asserit in cap. 15.
eiusdem collationis statim in prin-
cipio, cuius verba sunt: *Et nihilomi-*
nus gratia Dei semper gratuita perseue-
rat, dum exiguis quibusdam, paruisque
conatibus, tantam immortalitatis gloriam,
tanta perennis beatitudinis dona inesti-
mabili tribuit largitate. Et post pauca:
Quantumlibet ergo enixa fuerit humana
fragilitas, futura retributioni par esse non
poterit: nec ita laboribus suis diuinam im-
minuit gratiam, ut non semper gratuita
perseueret. Idem confirmat cap. 16. se-
quenti.

Quod verò conatus illi non sint
semper necessarij, affirmat cap. 13.
cit. inquiring: *Et ita semper gratia Dei*
nostro in bonam partem cooperatur arbi-
trio, ac in omnibus illud adiuvat, protegit,
ac defendit, ut nonnunquam etiam ab eo
quos

quosdam conatus bonæ voluntatis, vel exigat, vel expectet. Nonnunquam, inquit, non semper: & idem dicit cap. 17.

Dicit nonò, gratiam præuenientem pendere ex operibus naturæ, & causalem istam esse veram, quia initium bonæ voluntatis præbet homo, ideo Deus miseretur ei. Constat hoc ex collat. 13. cap. 11. in princ. ubi ait: *Et ita sum hac quodammodo indiscretè permixta, atque confusa: ut quid ex quo pendeat inter multos magna questione voluatur; id est: Vtrum, quia initium bonæ voluntatis præbuerimus, miseretur nostri Deus, an quia Deus miseretur, consequamur bonæ voluntatis initium. Multi enim singula hæc credentes, ac iusto amplius asserentes, variis sibi que contrariis sunt erroribus inuoluti. Et in discursu eiusdem collat. docet, aliquando quia initium bonæ voluntatis præbemus, miseretur nostri Deus; aliquando verò quia Deus miseretur, consequimur bonæ voluntatis initium. Satis apertè indicans,*

cans, quòd propter bonum illum vsum nostræ voluntatis datur auxilium præuenientis gratiæ.

28. Idem colligitur ex eadem collat. cap.9. vbi de operibus naturæ præcedentibus gratiam intelligit illud Apostoli Rom.2. *Deus reddit unicuique secundum opera eius.* Vnde S. Prosper lib. contra Collat. cap.6. hanc assertionem tribuit Cassiano cum ait : *Quomodo autem non aduertis, te in illud damnatum incidere, quòd, velis nobis, conuinceris dicere, gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur, affirmas.* Hoc autem dictum, sicut & præcedens, ita temperat Cassianus, vt dicat, gratiam non dari propter bona illa opera, vt propter merita: sed tanquam propter solam occasionem, vt patet ex lib.12. Institut. cap.14. vbi ait : *Præsto est namque (scilicet Deus) occasione sibi tantummodo à nobis bonæ voluntatis oblata ad hæc omnia conferenda.* Et infra : *Dicimus enim secundum*
salua

saluatoris sententiam, dari quidem pe-
 tentibus, & aperiri pulsantibus, & à qua-
 rentibus inueniri: sed petitionem, & pul-
 sationem, & inquisitionem nostram non
 esse condignam, nisi misericordia Dei, id
 quod petimus, dederit. Et hoc sensu Se-
 mipelagianorum errorem Hilarius
 epist. ad August. intellexisse videtur,
 cum refert ipsos asseruisse: *Nec ne-
 gari gratiam, si precedere dicatur talis
 voluntas, quæ tantum medicum querat:
 non autem quicquam ipsa iam valeat.* In
 eodem sensu loquitur Concil. Arau-
 sican. cap. 6. *Si quis sine gratia Dei cre-
 dentibus, volentibus, desiderantibus, &
 pulsantibus nobis misericordiam dicit con-
 ferri, &c. Misericordiam, inquit; nam
 Massilienses fatebantur auxilia præ-
 uenientis gratiæ adiuuantis dari ex
 misericordia; non ex debito iusti-
 tiæ, petentibus, quærentibus, pul-
 santibus ex facultate naturæ: licet
 occasione horum conatuum naturæ
 tribueretur à Deo.*

Eundem fuisse Semipelagianorum sensum colligitur ex Augusti-

46 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
no lib. de præd. 55. cap. 2. dicente:
Videte, si aliud agitur isto modo, nisi ut
gratia secundum merita nostra detur, quo-
libet modo ac sic gratia non sit gratia.
Vbi pondera particulam illam quo-
libet modo: nam ampliat meritum ad
quemcumque modum meritū.

30. Vltimò dicit, prædestinationem
Dei esse generalem respectu omnium,
non gratuitam respectu aliquorum.
Constat hoc ex collat. 13. cap. 7. vbi
ait: *Cuius benignitas cum bonæ voluntatis*
quantulamcumque scintillam emicuisse
prospexerit, vel quam ipse tanquam de du-
ra silice nostri corporis excusserit, conso-
uet eam, & exsuscitat: suæque inspira-
tione confortans vult omnes homines sal-
uos fieri, & ad agnitionem veritatis ve-
nire. Et post pauca: *Qui enim ut pereat*
vnus ex pusillis non habet voluntatem,
quomodo sine ingenti sacrilegio putandus
est non vniuersaliter omnes, sed quosdam
saluos fieri velle pro omnibus.

CAPVT III.

Quid olim Manichæi, & his temporibus Lutherani, & Calviniani circa necessitatem gratiæ, & vires naturales nostri arbitrij senserint.

PRO explicatione huius difficultatis, & ne doctrina Catholicorum cum errore Manichæorum, Lutheranorum, vel Calvinistarum confundatur: sed manifestum sit, in quo dogmate hi hæretici fuerint per Sac. Conc. Trid. damnati, notandum est, quòd (vt S. Thomas opusc. 3. cap. 9. obseruauit) multi ex hæreticis, dum aliquos errores vitare voluerunt, inciderunt in errores contrarios. Sic Arius, dum vitare voluit errorem Sabellij confundentis SS. Trinitatis personas, incidit in errorem contrarium, vt diuideret Deitatis essentiam. Similiter Eutyches, dum vitare voluit errorem Nestorij diuidentis in Christo personam Dei, & hominis: contrarium

rium errorem instituit, ut confuereetur, v-
 2. nam esse Dei, & hominis naturam. Si-
 militer etiam, ut notauit Concil. Se-
 nonense in præfat. in errorem *Mani-
 chæi* incidit Lutherus, dum nimis anxie, &
 scrupulose deuiat Pelagium. Metuens nã-
 que liberum arbitrium cum Pelagio nimis
 offerre. omne bonum opus, quod est in homi-
 ne, Deo tribui, & diuinæ gratiæ: nihil pror-
 sus libero arbitrio. Sicque tollens omnino
 liberum arbitrium Lutherus factus est
Manichæus, dum refugit esse Pelagianus.
 Debuerat certè Lutherus ex Apostolo nos-
 se, ita necessariam esse diuinam gratiam ad
 operandum bene, ut cum ea tamen liberum
 arbitrium bonum opus efficiat.

3. Sicut ergo Lutherus deuitare vo-
 lens Pelagium de medio abstulit li-
 berum arbitrium; ita & Pelagius li-
 berum arbitrium contra Manichæos
 statuere volens nullum gratiæ Chri-
 sti locum reliquit, de quo videndus
 est S. Augustinus lib. 2. contra duas
 epist. Pelagian. cap. 1. & 2. Ut ergo
 luce clariùs appareat, qualiter inter
 duos extremos errores Pelagianorū
 videli

videlicet, & Semipelagianorum ex vna parte : & Manichæorum, ac Lutheranorum, & Calvinistarum ex altera ; sana, & Catholica doctrina procedat ; Lectori (vt arbitror) non erit ingratum, post errores Pelagianorum, & Semipelagianorum, quos in capite præcedenti notauimus, Manichæorum, & aliorum hæreticorum, qui illis adhæserunt, aut errorem eorum tenuerunt, asserta subnectere.

Isti autem præter alia fabulosa, 4. quamplurima, quæ & S. Augustinus hæres. 46. cit. ad longum refert ; multa, quæ cum Pelagianis conueniunt, alia quæ Lutheranis, & Calvinianis parauerunt viam, dogmata erronea asseruerunt.

Primò *Manichæus* duo principia, inter se diuersa, atque aduersa, eadēque aeterna, & coeterna (hoc est, semper) fuisse composuit : duāsque naturas, atque substantias, boni scilicet, & mali sequens alios antiquos hæreticos opinatus est, vti habetur apud S. Augustinum lib.

5. Secundò, *peccatores natura malos esse, & à malo principio productos; non autem esse malos propriè arbitrii libertate.* Contra istum errorem, cùm adhuc Romæ remoraretur, tres libros de lib. arb. scripsit S. Augustinus, vt lib. 1. retract. cap. 9. testatur ipse.

Tertiò, (vt idem sanctus refert ead. hæresi 46. cir. fin.) dixerunt Manichæi, *carnalem concupiscentiam, qua caro concupiscit aduersus spiritum, non ex vitata in primo homine natura, nobis inesse infirmitatem: sed substantiam volunt esse contrariam, sic nobis inhaerentem, vt quando liberamur, & purgamur, separetur à nobis, & in sua natura ipsa immortaliter viuat.*

Quartò, *Baptisimum in aqua, nihil cuiquam perhibent saluis afferre: nec quemquam eorum, quos decipiunt, baptizandum putant.* Aug. ibid.

6. Quintò, *hominem malum non posse fieri bonum, nec bonum posse propria libertate fieri malum; ita refert Hieronymus in procem. dial.*
aduer

aduersùs Pelag. qui *Manichæos*, inter alios hæreticos asseruisse commemorat, posse ad perfectionem, & non dicam, ad similitudinem, sed equalitatem Dei, humanam virtutem, & scientiam peruenire: ita, ut asserant, se ne cogitatione quidem, & ignorantia, cum ad perfectionis culmen ascenderit, posse peccare.

Sextò, hominem non esse liberi arbitrij, sed eum omnia agere fatali necessitate; ita refert Hieronym. in proœmio citato, ubi ait, *Manichæorum esse hominum damnare naturam, & liberum auferre arbitrium, & adiutorium Dei tollere*. Idem refert Augustinus contra Fortunatum Manichæum, Chrysof. hom. 45. in Ioan. & Socrates lib. 1. cap. 17. Videatur S. Augustinus lib. 2. contra duas epist. Pelag. cap. 2. & lib. 3. cap. 9.

Lutherani, & Calviniani ex 7. parte Manichæis consentiunt, ex parte Pelagianis, quamuis in multis assertionibus ab illis, atque ab istis dissentiant. Conueniunt quidem cum Manichæis in

52 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
eo, quòd lib. arb. de medio tol-
lunt, & mali originem non ex li-
bero voluntatis arbitrio, sed ex
Deo ipso procedere asserunt. Cum
Pelagianis verò, quoniam appro-
bant consequentiam; quia illi con-
uicti præoperantem gratiam abne-
garunt, & æternum, atque abso-
lutum, & efficax decretum diuinæ
voluntatis, quo omnia in tempore
facienda determinauit, de medio tol-
lunt; sicque eadem via in contrarios
errores, & inter se colluctantes abie-
runt, & à fide Catholica recesserunt.
Assertiones autem Lutheranorum,
& Calvinistarum, in quibus cum
Manichæis conueniunt, sunt quæ
sequuntur.

*Assertiones Lutheranorum, & Cal-
vinistarum circa gratiam, & li-
berum arbitrium.*

- §. Primum dogma Lutheranorum,
& Calvinistarum est, hominem non
verè esse liberi arbitrij, sed in eo li-
berum

berum arbitrium esse titulum, sine re, aut rem de solo titulo. Ita asseruit impius Lutherus in assert. art. ad Leonem X. art. 36. & in lib. qui inscribitur, Operationes in Psalmos, super Psalmum 5.

Subscribit Calvinus lib. 2. Instit. cap. 3. §. 7. Eundem errorem tenuit Philippus Melanchthon ad cap. 8. epist. ad Rom. edit. 2. & libro 2. Locorum communium, cap. de seruo arbitrio.

Est tamen differentia inter Lutherum, & Calvinum; nam Lutherus asseruit liberum arbitrium nullam habere in bono opere actiuitatem, sed concurrere merè passiuè recipiendo motum à solo Deo productum, vt verba eius, superiùs adducta, demonstrant. Calvinus autè moderatus, vtcunque errorem Lutheri fatetur, liberum nostrum arbitrium non se habere merè passiuè, tanquam inanime quoddam, sed actiuè concurrere, & motu spontaneo ad suas operationes, non tamen liberè.

10. Secunda hæresis Lutheranorum affinis præcedenti affirmat, nullum esse futurum contingens: sed omnia ex necessitate absoluta euenire. Constat hoc ex locis superiùs adductis. Sed expressè eam sequuntur Philippus Melanchthon lib. 2. Locorum communium, cap. de lib. arb. Theodorus Beza in summa Christianismi pag. 171. 177. & 186. & in absterfione calumniarum Nestruzij ad primam calumniam, de prouidentia Dei.

11. Tertia hæresis Lutheranorum asserit, mandata Dei etiam per gratiam seruari non posse; sed homini esse omnino impossibilia. Ita dicit Lutherus in consultatione ration. Latomianæ, & in responsione ad dialog. Syluestri Prier. Et Philippus Melanchthon ad c. 4. epist. ad Rom. edit. 1. & Calvin. lib. 2. Instit. cap. 7. Denique Ioan. Mœnhæm. dialog. 3. *Nemo (ait) quantumuis perfectus prestare potest, quod lex iubet.*

12. Quarta hæresis Lutheranorum, eaque

eaque omnium impiissima, & blasphema affirmat, Deum esse causam, & auctorem peccati, atque mala opera in nobis ita, vt bona operati. Lutherus enim in assert. art. 36. sic loquitur: *Quomodo potest sese homo ad bonum preparare, cum neque in potestate eius sit, vias suas malas facere: nam, & mala opera impijs operatur Deus, vt Prouerb. 16. dicitur: Omnia propter seipsum operatus est Dominus, etiam impium ad diem malum.*

Eundem errorē sequutus est Cal- 13.
uinus lib. contra Pigghium, & lib. 3. Institut. cap. 23. §. 7. & 8. Philip. Melanch. ad cap. 8. ad Rom. edit. 1. & ad cap. 9. eiusdem epist. Zuinglius ferm. de prouidentia cap. 6.

Quinta hæresis eorum asserit, quòd voluntas nostra, nisi per Dei gratiam flectatur, naturaliter est inclinata ad malum; ita Calvinus lib. 2. Institut. c. 3. num. 8. vbi ait: *Ex mera gratia est, vbi velle bonum incipimus: qui ad malum toto animo sumus naturaliter propensi.* Et num. 9. ex illis ver-

56 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
bis Salomonis 1. Reg. 8. *Inclinet cor*
nostrum ad se Dominus. concludit: *Per-*
uicaciam cordis nostri ostendere, quod in
legis diuinæ rebellionem naturaliter exul-
ter, nisi flectatur.

Sexta eorundem hæresis est, Deu
ita inchoare, & perficere in nobis
bonum opus mouendo liberum ar-
bitrium, vt nostra voluntas non li-
berè, sed solùm motu spontaneo
motionem diuinam subsequendo,
cooperetur. Ita Calvinus lib. 2. In-
stitut. cap. 3. §. 7.

14. Septima hæresis Lutheranorum
affirmat, gratiam Dei ita esse effi-
cacem ex seipsa, vt nostra voluntas
eidem non cooperetur liberè, sed
solùm spontanè, vltro, & non coa-
ctè; ita Calvinus lib. 2. Institut. cap. 3.
num. 11. *Neque secus accipi senten-*
tia Christi potest, Ioan. 6. Omnis, qui au-
diuit à Patre meo, venit ad me, quam, vt
efficacem à seipsa Dei gratiam doceat, quæ-
admodum & Augustinus cõcedit. Sic in-
tellexerunt verba Caluini, qui con-
tra illum scripserunt, præsertim Sta-
pleto

pletonius in promptuario Catholico, feria 6. hebd. 1. Quadrag. num. 4. vbi ait: *Ex seipsa efficax (ut Calvinus loquitur) que sola totum operetur, & cum qua nos liberè non cooperemur.* Vnde ipse Calvinus num. 12. inquit: *Nos, ex quo semel Domini virtute in iustitia obsequium edomiti sumus, vltro pergere, & propensos esse ad sequendum gratiæ actionem: est enim certissimum, ubi gratia Dei regnat, talem esse obsequendi promptitudinem.* Vltro pergere inquit, non liberè, quia semper negavit voluntatem liberè sequi gratiæ efficacis motionem, & in hoc erravit Calvinus, non autem in eo, quòd præuenientem gratiam verè efficacem agnouit.

CAPVT IV.

Quid nonnulli Doctores Catholici sentiant circa vires naturales liberi arbitrij, ac illius concordiam cum divina præscientia, prouidentia, prædestinatione, & cum efficacia auxiliorum gratiæ.

Ubi discursus eiusdem concordiae proponitur, & referuntur fundamenta, quibus innituntur, cum præcipuis assertionibus, quas ex illis deducunt.

1. *Ex disp.* **Q**uatuor sunt fundamenta potissima, quibus concordiam liberi arbitrij, cum gratiæ donis, diuina præscientia, prouidentia, prædestinatione, & reprobatione, quidam Theologi se exactè atque dilucidè explicasse arbitrantur; & per illam aperire viam facilem, qua tam Pelagiani, quàm Lutherani ad unitatem Ecclesiæ, & fidei sinceritatem possent peruenire. Neque dubitant, quia ab Augustinò, & cæteris Patribus vnanimi consensu eadem concordia comprobata fuisset, si eis proposita esset, & explicata.

2. Primum, & potissimum fundamentum est, esse in Deo constituendam quamdam scientiam mediam inter merè naturalem, & merè liberam, per quam Deus ante omne decre

decretum suæ voluntatis prædeterminantis actum futurum, cognoscat, quid liberum arbitrium creatum ex sua innata libertate acturum esset, si in talibus circumstantiis constitueretur, & tali excitatione moueretur. Si autem inquiratur, an huiusmodi scientia media appellanda sit libera, vel naturalis, respondent, partim habere conditionem scientiæ naturalis, quatenus præuenit actum liberum voluntatis diuinæ, neque in potestate Dei fuit, aliud scire; partim habere conditionem scientiæ liberæ, quatenus, quòd sit vnus partis potius quàm alterius habet ex eo, quòd liberum arbitrium, ex hypothesi, quod crearetur in vno, aut in altero ordine rerum, esset potius facturum vnum, quàm aliud; cùm vtrumuis indifferentur posset facere.

Ideo autem hanc scientiam me- 3.
diam, tanquam potissimum eiusdem
concordiæ fundamentum statuerunt,
vt ex illa veluti ex prima radice, cer-
titudò, & infallibilitas diuinæ pro-

uidentiae, & praedestinationis quantum ad effectus assequutionem desumatur. Cum enim doceant, praedestinationem non esse certam certitudine ordinis, & causalitate mediorum, & auxilia, quibus praedestinati ad vitam aeternam perueniunt, ex reali, & intrinseca virtute, quam habent intentionaliter, ut veniant à Deo, non esse efficacia, sed dependenter à libera cooperatione arbitrij creati cum illis: si ex praescientia media eiusmodi certitudo radicaliter non desumeretur, nullum solidum relinqueretur fundamentum, cui praedestinationis infallibilitas inniteretur. Praediffinitiones quippe, & praedeterminationes efficacis voluntatis diuinæ, atque existentiam, quam futura contingentia habent in aeternitate, antequam in suo esse praeducantur in tempore, ex quibus Thomistæ dicunt, praedictam certitudinem desumendam esse; existimant repugnare libertati. Unde concludunt,
quòd.

quòd sine scientia media arbitrij nostri libertas non potest salua consistere.

Ex quo inferunt primò, scientiam, qua Deus antequam statuat voluntatem creare, præuidet, quid sit futurum ex hypothesi, quod in eo rerum ordine collocetur, pendere ex eo, quòd ipsa pro sua libertate hoc, vel illud sit factura, & non è contrario. Et consequenter affirmant, non propterea aliquid futurum esse, quia Deus scit illud esse futurum: sed è contrario, quia futurum est per liberum arbitrium, ideo scitur à Deo, antequam fiat.

Inferunt secundò, certitudinem, & infallibilitatem præscientiæ diuinæ respectu futurorum contingentium non esse desumendam ex reali existentia, quam habeant in æternitate, antequam in suo esse producantur in tempore, aut in aliqua mensura propria. Arbitrantur enim huiusmodi existentiam in æternitate libertatem arbitrij de medio

4.
*Primum
corollarium.*

*Secundum
corollarium.*

62 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
dio tollere.

*Tertium
corolla-
rium.*

Inferunt tertio, actus futuros liberi arbitrij non cognosci certo & ineffabiliter à Deo in decreto, siue in prædeterminatione absoluta, & efficaci suæ diuinæ voluntatis; existimant enim huiusmodi prædeterminationem antecedentem præscientiam determinationis liberi arbitrij futuræ ex hypothese, quod constituatur in tali ordine rerum, multum præiudicare libertati arbitrij, de quo in disp. 10. & 11. agendum est.

*Quartum
corolla-
rium.*

Inferunt quarto, ordinem causarum, & mediorum, qui diuina providentia constitutus est, seclusa præscientia media, nullam omninò necessitatem libero arbitrio adferre, non solum consequentis, sed nec etiam consequentiæ. Idem docent de prædestinatione, quòd scilicet non sit certa, quantum ad effectus assecutionem, certitudine ordinis, & causalitatis mediorum, sed solum certitudine illius præscientiæ mediæ,
diæ,

diæ, à qua radicaliter certitudo prædestinationis iuxta eosdem auctores dependet.

Inferunt quintò, bonum vsum liberi arbitrij à Deo præcognitum per scientiam mediam esse cõditionem, sine qua ratio ordinis mediorum in finem supernaturalem, in mente divina præexistens, non haberet rationem prædestinationis comparatione talis hominis, sed solùm retineret communem rationem providentiæ supernaturalis.

Secundum fundamentum est, cõ-
 cursum Dei generalem non esse in-
 fluxum immediatum in causam se-
 cundam, nec præmouere, vel appli-
 care illam ad operandum, sed esse
 influxum immediatum, cum causa
 secunda, in illius actionem, & effe-
 ctum. Quam doctrinam extendunt
 ad concursum Dei generalem, quo
 cum libero arbitrio concurrat ad o-
 pera ordinis naturalis.

Idem sentiunt de concursu Dei
 generali, quoad actus supernatura-
 les

*Quintũ
 corolla-
 rium.*

*5.
 Secundũ
 funda-
 mentum.*

les concurrat; asserunt enim, non esse concursum immediatum in liberum arbitrium, ut in causam, quasi prius eo concursu motum ac à Deo ad agendum applicatum tales actus eliceret: sed esse influxum Dei immediatum in actus ipsos vnà cum libero arbitrio, & gratia præueniente. Fatentur tamen, concursum Dei per gratiam excitantem esse influxum in liberum arbitrium, ut in causam, eidemque vires tribuere, quibus possit operari (si velit) eos actus quos sola sua virtute naturali producere non poterat.

6. Ex hoc secundo fundamento inferunt primò, concursum Dei generalem esse ex se differentem, ut pro diuersitate influxus causæ secundæ sequatur potius actio huius speciei, quàm alterius: atque adeò ex vario influxu arbitrij prouenire, quòd sequatur potius volitio, quàm nolitio: & volitio honesti potius, quàm turpis obiecti; & consequenter asserunt, actiones liberi arbitrij (sic-

*Primum
corollari-
um.*

ut & cuiusvis alterius causæ secundæ) à concursu generali Dei non habere, quòd sint tales, vel tales in particulari; ac pròinde, neque quòd sint studiosæ, vel vitiosæ, sed ab ipsomet libero arbitrio.

Eodem modo loquuntur de auxilio speciali gratiæ adiuuantis: sentiunt enim esse secundùm se indifferens, seu modo indifferenti esse expositum ad concurrendum cum libero hominis arbitrio ad opera pietatis, si ipse voluerit concurrere.

Inferunt secundò Deum antecedenter ad præscientiam cooperationis arbitrij futuræ, ex hypothesi, quòd in tali ordine rerum constituatur, neque decreto extrinseco suæ voluntatis, neque auxilio aliquo inhærenti libero arbitrio posse (salua eiusdem arbitrij libertate) ipsum verè efficienter, seu physicè prædeterminare ad aliquam operationem, etiam supernaturalem. Sentiunt enim talem prædeterminationem

7.
*Secundis
corollarium.*

66 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
tionem libertati arbitrij repugnare.

*Tertium
corolla-
rium.*

Inferunt tertio, liberum influ-
xum, seu cooperationem arbitrij (vt
emanat ab ipso arbitrio) non esse
efficienter ab alia causa extrinseca,
etiam à Deo, sed ab ipso arbitrio se
liberè determinante, & pro sua in-
nata libertate, pariter cum Deo in-
fluente in talem actum particula-
rem potius, quàm in oppositum:
cùm vtrunque posset indifferenter
eligere, si vellet.

*Quartū
corolla-
rium.*

Inferunt quarto, bonum vsum li-
beri arbitrij prædicto modo specta-
tum computandum non esse inter
effectus prædestinationis: sed ad il-
lam præsupponi ex parte nostra,
tanquam id, quod Deus à nobis e-
xigit; vt opera nostra libera sint, at-
que adeò digna laude, aut vituperio.

*Quintū
corolla-
rium.*

Inferunt quinto, auxilium gratiæ
non esse efficax, ex seipso secundum
realem virtutem, quam habet, vt ve-
nit à Deo; ac per consequens diui-
sionem illam communem Theolo-
gorum, qua auxilium gratiæ diui-
ditur

ditur in auxilium efficax, & inefficax, ab effectu, qui simul arbitrij libertate pendet, esse desumendam: non autem ex aliqua reali virtute, intentionaliter existente in auxilio efficaci, quæ in auxilio sufficienti, seu inefficaci non reperitur.

Inferunt sextò, auxilia præuenientis, atque adiuuantis gratiæ, quæ lege ordinaria conferuntur viatoribus, quòd efficacia, aut inefficacia ad conuersionem, seu iustificationem sint, pendere à libero consensu, & cooperatione arbitrij nostri cum illis: atque aded in libera potestate nostra esse constitutum illa efficacia reddere consentiendo, & cooperando cum illis ad actus, quibus ad iustificationem disponimur: vel inefficacia, continendo consensum, & cooperationem nostram, aut etiam eliciendo contrarium dissentium.

*Sextum
corollarium.*

Inferunt septimò, omnia loca Scripturæ, & Sanctorum Patrum, in quibus asseritur, Deum facere, ut

*Septimū
corollarium.*

facia

faciamus ; & operari , vt operemur ; & conuertere corda nostra , & similia , quatenus aliqua ratione soli Deo tribuuntur ; solùm verificari ratione gratiæ excitantis , & moraliter , seu metaphoricè mouentis ad consensum , alliciendo , inuitando , seu quouis alio modo , etiam interiùs , moraliter suadendo bonum in illis circumstantiis , in quibus Deus præscit hominem esse consensurum ex hypothesi , quod prædicto modo excitetur.

*Octauū
corolle-
rium.*

Inferunt octauò , auxilium actuale , quo Deus mouet nostram voluntatem ad actus liberos supernaturalis ordinis , subiacere potestati eiusdem voluntatis , quantum ad vsum : sicut subiacent habitus , quibus utimur cum volumus : quamuis ex diuina præscientia certus sit , & infabilis consensus liberi arbitrij futurus.

*Nonum
corolle-
rium.*

Inferunt nonò , Deum , postquam sua gratia excitante hominem præuenit , expectare creatam voluntatem,

tatem, vt consentiat.

Inferunt decimò , voluntatem creatam esse quodammodo primam radicem , & causam suæ determinationis , quamuis illam sine influxu , & cooperatione Dei efficere non possit.

*Decimū
corollarium.*

Ex eodem fundamento inferunt fundamentum tertium , cum suis appendicibus assertionibus , quas statim subiiciemus.

Tertium fundamentum est , Deū , 9. & liberum arbitrium esse causas particulares eiusdem actus , etiam supernaturalis : sicut sunt duo trahentes nauim comparatione motus eiusdem nauis.

*Tertium
fundamentū.*

Ex hoc fundamento easdem prorsus assertiones inferunt , quas ex præcedenti , & alias insuper , quæ cum fundamento tertio habent etiã non modicam connexionem : sunt autem, quæ sequuntur.

Inferunt primò , ab inæquali conatu , & influxu liberi arbitrij provenire posse, vt conferente Deo duobus

*Primum
corollarium.*

bus

bus hominibus æquale auxiliū gratiæ adiuuantis, vnus eorum intensius operetur, meliusque se disponat ad gratiam iustificantem, quàm alius: & vt conferente eisdem inæqualia auxilia, æquè operentur, aut is interdum plus, qui minori suffultus est auxilio.

*Secundū
corollarium.*

Inferunt secundò, quòd stantibus in duobus hominibus æqualibus auxiliis, tam externis, quàm internis, præuenientis gratiæ omnino æqualibus, euenire potest, & de facto contingit pro vtriusque libertate, quòd vnus conuertatur, perseueret in gratia, & saluetur: alius verò in peccato persistat, & damnetur, quia vnus voluit cooperari iisdem auxiliis, alius noluit.

10. Inferunt tertio, quòd licèt quiuis illorum actuum credendi, sperandi, & diligendi, sit vnica actio, tres nihilominus habet partes vnus integræ causæ, à qua ita emanat totus, vt à singulis etiam partibus partialitate (vt vocant) causæ totus etiam

*Tertium
corollarium.*

net, diuerso tamen modo. Etenim à Deo influente, per solum concursum generalem emanat, vt à causa vniuersali, à qua proinde non habet magis, quòd sit assensus credendi, aut dolor de peccatis, quàm vel actus oppositus, vel actus cuiusuis alterius potentia. Ab influxu verò liberi arbitrij vnà cum notitiis, & cæteris necessariis, vt quoad substantiam actus producat, habet tanquam à causa particulari, vt quoad substantiam actus sit potius assensus fidei, aut dolor de peccatis, quàm alius aliquis diuersus actus. A gratia verò præueniente, seu à Deo, vt per illam tanquam per suum instrumentum, vnà cum libero arbitrio influit in eundem actum, habet vt sit actus supernaturalis specie distinctus ab actu purè naturali credendi, aut dolendi de peccatis, quem liberum arbitrium suis solis viribus tunc eliceret, si cum eo simul non influeret gratia præueniens.

Quartò

II.

*Quartū
corolla-
rium.*

Quartò habitum fidei supernaturalis non esse necessarium, vt intellectus assentiatur mysteriis fidei, tanquam reuelatis à Deo assensu certo, & firmo: sed vt assensus ille sit supernaturalis, & qualis ad salutem oportet.

*Quintū
corolla-
rium.*

Hinc etiam inferunt quintò, liberum arbitrium cum solo concursu Dei generali elicere posse fidei assensum, quoad solam actus substantiam, seu merè naturalem, quo assentiatur omnibus mysteriis fidei, tanquam à Deo reuelatis, & quia à Deo reuelata sunt: ita videlicet, vt per talem assensum impleatur præceptum fidei, & peccatum infidelitatis vitetur.

*Sextum
corolla-
rium.*

Inferunt sextò, posse hominem solis viribus naturalis arbitrij, & concursu generali Dei elicere actum absolutum merè naturalem dilectionis Dei super omnia, quæ ad iustificationem nequaquam sufficiat: & pari ratione propositum absolutum seruandi in genere præcepta omnia; præfer

præsertim quando occasiones, & difficultates omnes absunt.

Inferunt septimò posse hominem *Septimâ*
cum solo concursu Dei generali in- *corolla-*
tuitu bonitatis diuinæ elicere actum *riam.*
contritionis naturalem, cum propo-
sito absoluto de cætero non peccan-
di lethaliter: & idem dicunt de at-
tritione, qua peccator fidelis, pro-
pter pœnas inferni, aut turpitudi-
nem peccati, cum spe veniæ, & ab-
soluto proposito de cætero non pec-
candi mortaliter, dolet de omnibus
peccatis commissis.

Inferunt octauò posse hominem *Octauâ*
in natura lapsa, cum solo concursu *corolla-*
Dei generali resistere, pro quolibet *riam.*
temporis momento, cuicumque graui
tentationi, quam pro seruanda in eo
solo instanti lege naturali necesse sit
vincere.

Hinc nonò consequenter affir- *Nonum*
mant, nullum esse in singulari opus *corollari-*
bonum morale merè naturale, quod *um.*
homo in natura lapsa cum solo con-
cursu Dei generali nõ possit efficere.

D Infe

*Decimū
corolla-
rium.*

Inferunt decimò , cum solo concursu generali Dei , absque alio dono, vel auxilio gratiæ posse hominē efficere opus bonum morale : quod fini naturali hominis accommodatum , atque comparatione illius sit verè bonum , ac veræ virtutis opus.

*Quartū
funda-
mentū.*

Quartum fundamentum est , esse quandam legem à Deo statutam , vt facienti totum , quod in se est , ex solis viribus naturæ , dentur auxilia præuenientis gratiæ , quibus id , prout ad salutem oportet , exequatur. Ex quo inferunt , quæ sequuntur.

*Primum
corollarium.*

Inferunt primò , quòd quotiescumque liberum arbitrium ex suis viribus naturalibus conatur , præstove est ad conandum totum id , quod ex sese potest , tam circa ea , quæ fides docet addiscenda , & amplectenda , quàm circa dolorem de peccatis , ac iustificationem ; à Deo conferri gratiam præuenientem , atque auxilia , quibus id faciat , vt oportet ad salutem ;

tem; non quidem quasi eo conatu dignus efficiatur talibus auxiliis, vlláque ratione ea promereatur: sed quoniam id obtinuit nobis Christus ob sua merita, vt ea ratione dum essemus in via, semper in manu liberi arbitrij nostri posita esset salus nostra, per nósque ipsos staret, quòd ad Deum non conuerteremur.

Inferunt secundò, quòd sicut ^{13.} Deus semper præstò est per concursum generalem libero arbitrio, vt naturaliter velit, aut nolit, prout placuerit; ita præstò est illi per auxilium gratiæ sufficiens, vt quoties ex suis viribus naturalibus aggredi voluerit opus aliquod ex iis, quæ ad iustificationem spectant, illud exequatur, prout ad salutem oportet. *Secundū corollarium.*

Alias propositiones inferunt, quas pro nunc consultò omittimus; tum quoniam ad præcedentes reducuntur; tum etiam, quoniam infrà, cum de illis erit agendum, adducuntur.

14. Ex his quatuor fundamentis cum appêdicibus assertionibus intelligibile, & facilem reddi arbitrantur cõcordiã liberi arbitrij cum diuina præscientia, prouidentia, & prædestinatione, necnõ cum efficacia auxiliõrũ gratiæ: facileque dissolui omnia argumenta, quibus Pelagiani, & eorum reliquiæ, necessitatem & efficaciam gratiæ; Lutherani verò, & Calviniani libertatem arbitrij de medio tollere conabantur.

15. Cùm enim Pelagiani obijciunt (posita prædestinatione à S. Augustino tradita) sequi hominem prædestinatum necessariò saluari, & hominem reprobatum non posse saluari, sed quicquid faciat, necessariò damnari; ac per consequens induci homines in quandam desperationem; & frustra esse orationes, & exhortationes: recurrunt ad scientiam mediam in primo fundamento explicatam, & ad propositiones appendices illius; asserentes non sequi, hominem prædestinatum necessariò

cessariò saluari, aut reprobum necessariò damnari, nisi præsupposita scientia media; & ex suppositione, quòd ille sit cooperaturus auxilijs gratiæ, vel iste dissensurus; quæ suppositio cum sit consequens ad liberum concursum voluntatis creatæ, non tollit, sed potiùs supponit liberum usum illius. Eodem modo respondent ad argumenta, quibus necessitas gratiæ, & eius efficacia ab eisdem Pelagianis proclamantibus cum libertate, quam experimur, cohærere non posse, impugnatur. Dicunt enim, gratiæ efficaciam præsupponere præscientiam mediam, cooperationis arbitrij futuræ ex hypothese, quòd tali gratia in talibus circumstantiis excitaretur: & consequenter per eandem gratiam non prædeterminari voluntatem nostram ad consentiendum vocationi diuinæ; & propterea manere liberam ad consentiendum, vel dissentiendum.

Ex eisdem fundamentis satisfacta-16.

cere conantur præcipuis argumen-
tis, quibus Lutherani, & Calviniani
libertatem arbitrij de medio tollere
contendunt. Cùm enim argumētan-
tur, non esse in homine liberū arbi-
trium, quia non potest operari, nisi
quod Deus vult, & quādo Deus vult;
respondent, hominem verè esse libe-
rum, & liberam electionem in suis
actibus habere: quia Deus absoluta,
& efficaci voluntate nunquam vult,
quòd homo operetur talem actum
in particulari, nisi præsupposita sci-
entia media, qua præsciuit homi-
nem ex sua innata libertate esse co-
operaturum, & voliturum tale obie-
ctum ex hypothesi; quòd constitue-
retur in talibus circumstantiis, & ta-
libus auxiliis non prædeterminan-
tibus eius voluntatem ad alteram
partem excitaretur, & moueretur,
vt ex dictis in primo, & secundo
fundamento constat. Quapropter, si
constitutus à Deo in illis circum-
stantiis consentiat, liberè consen-
tit; si autem dissentiat, vt reuera po-
test,

test, liberè dissentit. Et cùm prænomi-
 nati hæretici impugnant iterum
 libertatem arbitrij, ex necessitate au-
 xiliorum gratiæ, quia homo præfer-
 tim in natura lapsa non potest ope-
 rari aliquod opus pietatis, aut me-
 ritorium vitæ æternæ, nisi Deus sua
 misericordia excitet illum, & adiu-
 uet auxilio speciali; ergo non erit in
 potestate hominis tale opus operari,
 quando voluerit: sed solùm quando
 Deus voluerit illum adiuuare. Re-
 spondent, ex dictis in tertio, &
 quarto fundamento, quòd homo po-
 test ex viribus naturæ operari quod-
 libet opus bonum, etiam fidei, spei,
 & charitatis, quantùm ad substan-
 tiam: & si homo faciat totum, quod
 in se est ex viribus propriis produ-
 cendo illa opera, aut quodlibet il-
 lorum, eo modo, quo potest, Deus
 ex certa lege gratis donabit illi au-
 xilia excitantis, & adiuuantis gra-
 tiæ, quibus tale opus, (sicut oportet
 ad salutem) exequatur; ac per
 consequens idem opus verè est in

libera potestate hominis : si autem nolit facere , quod in se est , liberè etiam omittit illud opus supernaturale , quia noluit illud producere quantum ad substantiam actus.

17. Sed quàm difficilis sit hæc concordia , & à mente S. Thomæ , & S. Aug. aliena , ex huius operis discursu pius , & prudens lector facilè colliget , si loca Scripturæ sacraë , summorum Pontificum , Conciliorum , ac SS. Patrum , præsertim S. Augustini , S. Prosperi , ac S. Thomæ , quæ in confirmationem nostræ doctrinae adducemus , & attentè legerit , & diligenter expendit.

C A P V T V.

Quanta sit auctoritas S. Augustini circa materiam prædestinationis, & gratiæ, & quòd non liceat ab eius sententia discedere.

Non defuerunt, qui auctorita- *Ex diff.*
 tem S. Aug. circa prædestinatio- *5.*
 nem, & gratiam infirmare volentes, *Augusti-*
 dixerint, eius doctrinam in hac par- *ni sen-*
 te esse particularis vnius Doctoris, *tentiam*
 à qua subinde liceret abscedere. *circa*
 Addunt se in omnibus aliis eius do- *prædesti-*
 ctrinam plurimum admirari, susci- *nationē*
 pere, ac libenter audire: eam tamen, *gratui-*
 quam de prædestinatione, & gratia *tā, Mas-*
 Christi doctrinam sequitur, ad resi- *silienses*
 stendum hæreticis huius temporis *impu-*
 aptam non esse: nec antiquioribus *gnarunt.*
 Augustino Patribus Græcis conso-
 nam. Obiectio hæc fuit olim à Semi-
 pelagianis contra doctrinam eius-
 dem S. Doctoris proposita, vt refert
 S. Prosper in libro de gratia, & lib.
 arb. ad Ruffinum, in princ. & præ-
 fat. in respons. ad capita Gallorum,
 S. Hilar. epist. ad Aug. & Fulgent.
 lib. 1. de præd. ad Monimum in fine.
 Sed contra hos hæreticos plures
 summi Pontifices doctrinam eius-
 dem Augustini approbauerunt, &
 Catholicam esse decreuerunt, præ-

82. *De Auxiliis diuinae gratiae,*
fertim Celestinus Papa Epist. ad
quosdam Galliarum Episcopos cap.
2. & 3. Leo I. epist. ad Nicetam Epi-
scopum, Gelasius epist. 3. & 4. quæ
est ad Honorium.

Vnde, vt quidam notauerunt gra-
ues auctores, sedes Apostolica non
tantum semel, sed etiam secundò,
& tertio aduersus Pelagianorum re-
liquias pro defensoribus gratiæ, &
prædestinationis, quam ex sacris li-
teris hausit Augustinus, sententiam
tulit, vt iam eius doctrina circa
prædestinationem, & gratiam non
vnius particularis Doctoris opi-
nio, sed fides Ecclesiæ Catholicæ di-
ci debeat. Doctrina etiam S. Tho-
mæ, qui fidelissimus S. Augustini
fuit interpres, commendauerunt
plures Romani Pontifices: præser-
tim Innocentius VI. in quodam ser-
mone de laudibus S. Thomæ; qui
incipit: *Et ecce plusquam Salomon hic,*
Ioan. 22. in Bulla Canonizationis
eius, data Auenione 18. Iulij, an-
no 1323. Clemens VI. in Bulla edi-

ta Auenione die quinta Februarij, anno sui Pontificatus secundo, Urbanus VI. in Bulla ad Archiepiscopum, & Doctores Vniuersatis Tolosanae apud montem Fiasconem, die 30. Augusti Pontificatus sui anno sexto inter alia inquit: *Volumus, & tenore praesentium vobis iniungimus, ut dicti B. Thomae doctrinam, tanquam veridicam, & catholicam sectemini, eamque studeatis totis viribus ampliare. Quae omnia confirmauerunt nouissime Pius V. in quadam Bulla Romae 11. Aprilis 1567. & Clemens VIII. in Bulla speciali, qua ciuitati Neapoli S. Thomam in patronum, & protectorem concessit, illum interpretem diuinae voluntatis appellans.*

In hoc igitur opere ea potissime, quae ad germanam intelligentiam doctrinae SS. Augustini, & Thomae, circa auxilia diuinae gratiae, & eorum efficaciam, qua potuero breuitate, & claritate (Deo auxiliante) discutiam: pro defensione eorundem SS. quae antiquae doctrinae

84 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
congruunt, adnotando, & aduer-
siorū argumenta dissoluendo. Hoc
vnum cum D. Caietano in proœm.
1. par. omnibus persuasum esse volo
& obtestor: quoniam personis nullo pa-
cto, opinionibus verò non nisi ut dissonant,
aduersari intendo.

C A P V T V I.

*Quòd præter scientiam merè natu-
ralem, & merè liberam nulla
sit etiam in Deo scien-
tia media consti-
tuenda.*

1. **C**VM scientia Dei sufficienter
Ex disp. diuidatur in scientiam merè
6. & 7. naturalem, qua ante omne decretum
suæ diuinæ voluntatis cognoscit o-
mnia possibilea, & in scientiã merè
liberam, qua post liberum decretum
faciendi vel permittendi quæ futura
sunt vel existunt in aliqua differen-
tia temporis, ea cognoscit, *manife-*
stum

stum est, nullam dari scientiam mediam inter merè naturalem, & merè liberam: quam diuisionem tanquam sufficientem S. Thòmas constituit, sed præsertim prima parte quæst. 14. art. 9. & 3. p. quæst. 10. art. 2. ad 2. & art. 3. in fin. corp. & quæst. 13. art. 1. ad 2. & 1. cont. Gentis cap. 66. & 69. ad 11. quod etiam ratione comprobatur. Sicut enim inter ens, & non ens nullum datur medium, cum opponantur contradictoriè; ita neque inter obiectum sciētiae visionis, quod est ens actu existens in aliqua mensura, & inter obiectum sciētiae simplicis intelligentiæ, quod est non ens, siue quod non existit in aliqua differentia temporis, nullum datur obiectum medium, quod per scientiam mediam possit cognosci.

Fuerunt autem olim pessimi quidam hæretici Arriani, qui tanquam fundamentum potissimum sui erroris hanc scientiam mediam constituerunt in Deo, vt videlicet ex parte præscientiæ boni vsus liberi arbitrij

2.
Ex di-
spnt. 7.
num. 10.

bitrij futuri assignarent causam propter quam solus Christus, quem per gratiam, & non per naturam contra Ecclesiam Catholicam dicebant esse filium Dei, solus inquam ille fuerit ad tantam dignitatem euectus. Ita refert Alexander Alexandrinus Episcopus in quadam epistola ad Alexandrum Episcopum Constantinopolitanum, quae habetur in Concilio Ephesino lib. 1. tom. 1. Conciliorum, cuius verba sunt: *Ac cum illis obiicitur sententia, quae deinceps sequitur, & ipsi spreuerunt me, quod plane natura seruatoris, qui est natura immutabilis, repugnat: tunc omni exorta erga Deum pietate, ac reuerentia aiunt: Deum cum eum praescientia, & praesensione praeuideret neuiquam ipsum aspernaturum, idcirco ex omnibus elegisse: non enim natura aut quidquam praeter ceteros filios habuisse prerogatiuae (nullum namque natura Filium Dei esse affirmant, neque quemquam esse, qui vlla cum eo proprietate coniunctus sit) sed cum esset natura mutabilis, & propter singularem in*

vita,

vita, & moribus ritè instituendis diligentiam, ac studium non ad vitia deflecteret, Deum eum elegisse adeò, vt si vel Paulus, vel Petrus in hac obnixè incubuisset, eodem modo fuissent Filij Dei, quo ille fuit. Ac quo insanam, & pestiferam suam doctrinam confirmant, etiam in ipsas Scripturas vim faciunt, & sententiam in Psalmis de Christo traditam, quæ ita se habet Psal. 44. Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis: ad suum institutum detorquent.

Eandem scientiam mediam ad³ stabiliendam prædestinationem ex præuiis meritis statuerunt Semipelagiani, vt videre licet apud S. Prosperum epistola ad Augustinum, vbi sic loquitur: Sed in tantum quibuscumque commentitiis meritis electionem Dei subiiciunt, vt quia præterita quæ non erant, futura quæ non sint futura confingant; nouòque apud illos absurditatis genere, & non agenda præscita sint, & præscita non acta sint. Et S. Hilarius in consimili epistola ad Augustinum. idi-
psum

plum commemorat, dicens : *Cum autem dicitur eis, quare aliis, vel alicubi praedicetur, vel non praedicetur, vel nunc praedicetur, quod aliquando penè omnibus, sicuti nunc aliquibus gentibus praedicatum non sit: dicunt id praescientiae esse diuinae, ut eo tempore, & ibi, & illis veritas annuncietur, vel annuncietur, quando & ubi nunciabatur esse credenda : & hoc non solum aliorum Catholicorum testimonio, sed etiam Sanctitatis tuae disputatione antiquiore se probare testantur. Quibus respondens S. Augustinus in lib. de praedestinatione Sanctorum, praesertim c. 14. vbi explicans illud Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius,* inquit, id dictum esse secundum pericula vitae huius, non secundum praescientiam Dei, quia hoc (ait) praesciunt, quod futurum erat, non quod futurum non erat, quibus verbis ostendit, ante decretum Dei praedestinantis non esse scibile quid ex innata sua libertate faceret creata voluntas ex hypothese, quod in talibus circumstantiis crearetur, vel constitueretur à Deo, &*

talet

tale obiectum illi proponeretur : & epist. 105. ad Sixtum explicans illud Ioan. 6. Sciebat enim ab initio Iesus, qui essent credentes, & quis esset traditurus eum, inquit : Ne quisquam existimaret credentes sic ad eius præscientiam pertinere quo non credentes ; id est, ut non eis fides ipsa desuper daretur, sed tantummodo voluntas eorum prænosceretur, mox adiecit atque ait : Et dicebat : Propterea dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo. Et lib. 1. de anima, & eius origine, cap. 12. contra eos arguens, qui dicebant Deum permittere, ut infantes multi in peccato originali decederent, quoniam præsciebat ipsos futuros iniquos, si viuerent : Ipsa (inquit) exinanitur præscientia omnino si quod præscitur non erit. Quomodo enim dicitur præsciri futurum, quod non est futurum? Quibus verbis aperte docet non esse cognoscibile ante decretum diuinæ voluntatis, quid fecissent illi infantes, si diutius vixissent.

Rationibus etiam hoc ipsum cõ- 4.
proba.

probari potest. Primò : Deus ante omne decretum suæ voluntatis non scit, quot homines vel Angelos esset producturus, si crearet alium mūdum: ergo similiter ante idem decretum non scit quot actus, vel quales esset producturus quilibet homo, si crearetur, & constitueretur in tali ordine rerum. Antecedens conceditur à quibusdam assertoribus sciētiæ mediæ, & illud probant; nam aliàs Deus non esset liber in eorum productione, quia tunc illa productio esset determinata à natura, & secundum se. Et consequentia probatur, quia sicut omne illud quod Deus immediatè per seipsum operatur ad extra dependet intrinsecè ex decreto suæ voluntatis, ita etiam quidquid Deus operatur mediante causa secunda, & quidquid facit ipsa causa secūda, dependet intrinsecè ex decreto voluntatis diuinæ: cū eius causalitas, & prouidentia ad quodcunque ens in particulari se extendat.

Secundò probatur, vt docet Aristoteles lib. I. de interpret. cap. 8. & patebit infrà, propositiones de futuro contingenti secundùm se non habent determinatam veritatem, nec etiam sunt determinatè falsæ, aliàs tolleretur contingentia, quia contingens in quantum contingens, se habet omnino indifferenter ad vtrumlibet: ergo ante decretum diuinæ voluntatis prædeterminantis voluntatem ad alteram partem contradictionis, vel contrarietatis non est scibile, quid in particulari faciet homo, vel quid esset facturus, si cõstitueretur in talibus circumstantiis, sed solùm quid posset facere. Patet consequentia, quoniam nihil est scibile, nisi sit determinatè verum: ergo si ante decretum diuinæ voluntatis non est determinatè verum, quòd Petrus consentiet, si ponatur in talibus circumstantiis, id non erit scibile etiam à Deo.

Tertiò quia nulla apparet necessitas, vel utilitas constituendi in Deo ante

Propositiones de futuro contingenti, non sunt secundùm se determinatè vera, aut determinatè falsa.

ante decretum suæ voluntatis præscientiam cooperationis, & boni usus liberi arbitrij futuri ex hypothesis: ergo non est constituenda ante idem decretum, sed post illud. Antecedens probatur. Si esset talis necessitas, vel utilitas maximè ad concordandam libertatem arbitrij cum infallibilitate diuinæ prouidentia, & prædestinationis, ac efficacia auxiliorum gratiæ; sed ad hoc non est necessaria, cum absque illa optimè inter se cohæreant: ut infra patebit. nec etiam est utilis, aut apta ad eandem concordiam; nam per illam non soluunt difficultates quas auctores oppositæ sententiæ in cõcordia ipsa fugere intendunt, sed magis in eas incidunt: quoniam posita eiusmodi præscientia antecedenter ad decretum Dei prædestinantis bonum usum liberi arbitrij futurum absolutè, vel ex hypothesis, videtur sequi, eundem bonum usum arbitrij tandem vltimatè reducendum esse ad aliquid naturale, videlicet

licet ad constellationem caelestem,
 vel complexionem individualem,
 aut proprietatem huius liberi arbi-
 trij, quæ non est in potestate homi-
 nis, ratione cuius asseritur, vocatio-
 nem in eisdem circumstantiis esse ita
 congruam, & attemperatam huic
 voluntati, ut si per illam præmo-
 ueatur, sit infallibiliter præstituta
 consensum. Quod sic probo. Nam
 quòd Petrus, verbi gratia, sit potius
 consensurus, quàm dissensurus ob-
 iecto sibi proposito, si constituatur
 in talibus, vel talibus circumstantiis,
 non refunditur ad aliquod decretum
 diuinæ voluntatis prædeterminan-
 tis, ut homo consentiat, si in eisdem
 circumstantiis constituatur: quoniam
 obiectū scientiæ mediæ, & scientia
 ipsa antecedit omne decretū diuinū:
 nec etiā reducitur in ipsum auxiliū
 gratiæ, nam illud auxilium ut suppo-
 nunt assertores scientiæ mediæ, non
 præmouet efficaciter voluntatem ad
 alteram partē: sed eam omnino in-
 differentem ad opposita relinquit: in
 causa

notandum
 quod dicitur
 te tantum
 arguimus
 tam

causa autem omnino indifferenti, in quantum indifferens id est, non inclinata efficaciter ad alteram partem, non potest certò, & ineffabiliter cognosci determinatus effectus, vt supra dictum est. Nec reducitur in ipsam liberam voluntatem sub illo auxilio in talibus circumstantiis constitutam propter eandem rationem: quoniam voluntas sub eodem auxilio, & in eisdem circumstantiis constituta adhuc manet secundum illos indeterminata, & omnino indifferens ad opposita. Nec reducitur in obiectum propositum volùtati, quia, vt ex præmissis constat, nullum obiectum mouet efficaciter voluntatem hominis viatoris, quantum ad exercitium actus. Nec reducitur in alium priorem actum liberum voluntatis, nam supponamus, quòd ille sit primus actus liber: nihil ergo restat, ad quod possit vltimatè reduci prædictus consensus arbitrij in talibus circumstantiis constituti, nisi in naturalem complexionem, aut proprieta

prietatem huius indiuidui, vel in aliam causam naturalem, quod tamen nullatenus est concedendum: nam sequeretur, quòd voluntas huius hominis in talibus circumstantiis constituti esset per naturam, seu naturaliter determinata ad vnum, quod est magnum inconueniens; tolleretur enim eius libertas.

Si dicatur, ipsam voluntatem ex se habere hanc facultatem, quòd possit se determinare, & determinet ad alteram partem, quæ sibi placuerit; contra hoc insurgit eadem difficultas: quia licet natura voluntatis consistat in facultate ad vtrumlibet, non tamen habet, nec potest illi competere ex natura sua, quòd se determinet ad consensum talis obiecti sibi propositi, potius quàm ad dissensum: nam aliàs esset determinata per naturam ad vnum saltem in talibus circumstantiis constituta. Cùm ergo omnes istæ difficultates facilè euitentur, si dicamus præscientiam boni vsus liberi arbitrij futuri etiam
ex

ex hypothefi, quod in talibus circumftantiis conftitueretur non antecedere in figno rationis, fed fubfequi liberum decretum voluntatis diuinæ, à quo participat creatura omnem fuam libertatem: relinquitur, ante eiuſmodi decretum non eſſe in Deo conftituendam præſcientiam eiuſdem boni uſus arbitrij futuri, etiam ex hypothefi.

8. Quartò probatur deducendo ad aliquod inconueniens. Nam hac præſcientia media poſita, videtur eneruari efficacia gratiæ; & dari ex parte noſtra ratio prædeſtinationis, vel ſaltem conditio, ſine qua non: ergo non eſt admittenda. Antecedens quoad primam partem infrà patebit cùm de gratuita Dei prædeſtinatione tractabitur: quoad ſecundam verò probatur. Nam præſcientia cõditionata, ſeu media non pertinet intrinſecè ad prædeſtinationem; ſed ad illam præſupponitur, vt fatentur auctores oppoſitiæ ſententiæ: ergo obiectum eiuſdem ſcientiæ non pertinet

tinet intrinsecè ad ipsam prædesti-
 nationem, nec est pars, vel effectus
 illius: ergo ante decretum prædesti-
 nandi Petrum ad gratiam, & glori-
 am, præsupponitur necessariò ex
 parte eiusdem Petri, quòd ex innata
 eius libertate sit consensurus Deo
 vocanti, ex hypothese quòd consti-
 tuatur in talibus circumstantiis, &
 cum talibus auxiliis non applicanti-
 bus efficaciter eius voluntatem ad
 consensum: hoc enim est obiectum
 scientiæ mediæ; ergo prius est in
 signo rationis, quòd Petrus consti-
 tutus in eisdem circumstantiis, &
 cum eisdem auxiliis sit pro sua in-
 nata libertate consensurus, quàm
 quòd intelligatur prædestinatus: ac
 per consequens prædestinatio Petri
 penderet ex futura eius cooperatio-
 ne à Deo præcognita per scientiam
 mediam, tanquam à conditione, si-
 ne qua non esset in Deo prædestina-
 tio Petri, seu decretum efficax præ-
 destinandi Petrum. Poterit ergo ex
 parte nostra assignari ratio vel con-
 ditio

ditio necessariò prærequisita, quæ ratio ordinis mediorum in finem supernaturalem, quibus Deus huic, vel illi opitulari statuit, sortiatur rationem prædestinationis, vel retineat solummodo rationem communis prouidentiaë supernaturalis. Etenim si Petrus pro sua innata libertate, re ipsa consensurus sit, cum talibus auxiliis præuenientis gratiaë, & perseueraturus vsque in finem, manebit prædestinatus; si autem cum eisdem auxiliis non sit consensurus, non manebit prædestinatus, sed reprobus.

9. Confirmatur. Nam eo ipso, quod ante omne decretum voluntatis diuinæ supponitur, Petrum ex sua innata libertate esse consensurum Deo vocanti ex hypothesi, quòd in tali ordine rerum constituatur; data illa hypothesi, & secluso quocumque alio, esset de facto cooperatio Petri, & consequenter talis cooperatio eximeretur à prædestinatione, & causalitate diuina; ac subinde aliquid maximè conducens ad vitam æternam

ternam consequendam (cuiusmodi est prædicta cooperatio arbitrij) tribueretur naturæ , pro innata eius libertate, & non esset effectus prædestinationis, sed potius conditio, sine qua non eiusdem prædestinationis, quod tamen concedi non potest , ut patebit infra.

Nec obstat quòd res quæ non est, ^{10.} nec cognoscitur aliquando futura, non potest esse causa, vel conditio sine qua non prædestinationis. Nam eo ipso , quòd asseritur , ante omne decretum diuinæ voluntatis esse certum, Petrum ex innata libertate esse consensurū vocationi diuinæ, & perseveraturum vsque in finem , ex hypothese , quòd constituatur in talibus circumstantiis , posita in esse tali hypothese , sicut posita est in omnibus prædestinatis, qui sunt , vel fuerunt , & ponetur in iis , qui nascentur: iam de facto cooperatio arbitrij perseverantis vsque in finem esset conditio sine qua non prædestinationis, & consequenter non haberet

rationem causæ finalis eiusdem prædestinationis; nam huiusmodi causa est effectus prædestinationis.

II.

*Scientia
media o-
biettum
non est
scibile.*

Quintò probatur. Obiectum scientiæ mediæ non est scibile; ergo respectu illius non potest esse vera scientia. Antecedens probatur, quia non est aliquid scibile, nisi aliqua necessitate sit necessarium: sed ante omne decretum diuinæ voluntatis, non est aliqua necessitate necessarium, etiam necessitate consequentiæ, quòd Petrus positus in talibus circumstantiis, & cum talibus auxiliis non applicantibus efficaciter eius voluntatem ad conuersionem, infallibiliter conuertatur; ergo non est scibile, etiam à Deo quòd conuertetur. Minor probatur. Impossibile est, quòd aliquis effectus sequatur necessariò necessitate consequentiæ, seu necessitate infallibilitatis ex causa defectibili, & impedibili per concursum aliarum causarum, nisi talis causa determinetur ad talem effectum ab alia causa superiori, quæ deficere

deficere non possit, nec impediri per alias causas: sed Deus non determinat causas defectibiles ad particulares effectus, nisi per decretum suæ voluntatis; ergo ante eiusmodi decretum, non est necessarium necessitate consequentiæ, siue necessitate infallibilitatis, quòd voluntas creata, quæ ex natura sua defectibilis est, & impedibilis, consentiat obiecto sibi proposito, si constituatur in talibus circumstantiis.

Confirmatur hæc ratio auctoritate S. Th. 1. p. q. 14. art. 13. in corpore; *Con-* 12.
ubi sic ait: Contingens, ut est in sua causa, gens ut
consideratur ut futurum, & ut contingens non- contingens
dum determinatum ad unum; quia causa con- non sub-
tingens se debet habere ad opposita: & sic ta- ditur con-
contingens non subditur per certitudinẽ ali- tioni.
cui cognitioni. Unde quicumque cognoscit
effectum contingentiẽ in causa sua tantum, nõ
habet de eo nisi coniecturalem cognitionem;
& idẽ docet q. 87. art. 3. & q. 88. art. 3.
in corpore, & q. 16. de malo, art. 7.

Sextò probatur. Impossibile est, quòd aliquis effectus sit, vel intelli-

gatur futurus in aliquo casu, nisi dependenter à sua causa efficiente : sed decretum diuinæ voluntatis est prima, & vniuersalissima causa efficiens, à qua magis dependent effectus, quàm à sua causa proxima, vt dicitur in libro de causis, propositione prima; ergo ante decretum diuinæ voluntatis, nihil erit, aut esset futurum posita quacunque conditione, ac per consequens ante idem decretum, non est scibile; quòd, si volūtas Petri constituatur in talibus circumstantiis, consentiet obiecto sibi proposito.

Ante decretum diuinæ voluntatis nihil intelligitur vt futurum.

13. Confirmatur primò. Ita se habet decretum Dei absolutum in ordine ad futurum absolutè, sicut decretum conditionatum in ordine ad futurum conditionatum : sed implicat, quòd aliquid sit futurum absolutè, nisi præcedat decretum Dei absolutum decernentis, quòd illud fiat, vt in Enchiridio ad Laurentium, cap. 95. dicit August. ergo implicat etiã, quòd sit aliquid futurum conditionatum, nisi præcedat decretum Dei statuentis

tis, vt futurū illud fiat, si adimpleatur conditio; ergo ante huiusmodi decretum non est scibile, Petrum esse consensurum ex hypothesi, quòd constituatur in talibus, vel talibus circumstantiis.

Confirmatur secundo. Futurum 14. conditionatum adimpleta cōditione transit in futurum absolutè; ergo si ante decretum suæ voluntatis cognoscit Deus certò, & infallibiliter, quòd, si Petrus constituatur in talibus circumstantiis, cōsentiet tali obiecto sibi proposito: adimpleta illi conditione, antequam Deus aliquid decernat de actu futuro, cognoscet illum actum, vt futurum absolutè: & ita in tali casu aliquid esset futurum absolutè independenter à decreto diuinæ voluntatis, quod repugnat perfectioni causalitatis diuinæ.

CAPVT VII.

Obiectiones, quibus probare conatur constituendam esse in Deo scientiam mediam, dissoluuntur.

Ex diff.
7.

EX præmissis autē facile dissolui possunt argumenta, quæ in contrarium obiiciuntur.

1. Primum argumentū desumitur ex diuersis locis Scripturæ, in quibus reuelantur multa conditionata cōtingentia futura ex hypothesi, quæ tamē absolutè nunquā sunt posita in esse, sicut Matth. 11. *Si in Tyro, & Sidone facta essent virtutes, quæ in te facta sunt, olim in cilicio, & in cinere pœnitentiam egissent.* Lucae 16. *Si Moysen, & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam illius.* Isaia 1. *Nisi Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissetis, & quasi Gomor-rha similes essetis.* & 4. Reg. 13. *Si percussisses quinquies, aut sexies, siue septies, percussisses Syriam usque ad consumptionem.* Hæc autem omnia futura conditionata cognoscuntur à Deo per scientiam mediam, cū non possint ad scientiam simplicis intelligentiæ, quæ solū est de possibilibus: nec

ad

ad scientiam visionis, quæ solùm terminantur ad res actu existentes, pertinere; ergo necessariò constituenda est in Deo scientia media.

Respondetur, quòd veritas illo- 2.
rum futurorum contingentium conditionatorum fundatur in decreto, quo Deus statuit ponere in esse consequens eorundem conditionatorum illud efficiendo vel permittendo ex hypothesi, quòd ipsa conditio purificaretur in esse. Quia tamen ex prædicto decreto conditio non fuit posita in esse, ideo neque ipsum consequens fuit positum in esse; vnde per scientiam liberam, quæ sequitur decretum diuinæ voluntatis, cognoscit Deus eiusmodi futura contingencia conditionata, non autem per scientiam mediam, quæ prædictum decretum antecedit. Specialiter tamen ad locum Sapientiæ 4. respondetur cum S. Augustino lib. de Prædest. 55: cap. 14. tom. 7. quòd illud verbum *dictum est secundum pericula vite huius, non secundum præscientiã*
E. 5. Dei

Dei, qui hoc presciuit, quod futurum erat, non quod futurum non erat, id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, ut tentationem subtraheretur incerto, non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset. Per hæc facile explicari possunt dicta pluriū SS. Patrum, qui in cōfirmationem scientiæ medię adducuntur. Sed contra istam solutionem obiicitur

3. Secundum argumentum. In Deo nullum potest esse actuale decretum liberum sine aliquo effectu reali producto in aliqua differentia temporis per idem decretum: sed nullus effectus fuit, aut est, neque erit productus in futuris contingentibus conditionatis, quæ futura essent, si adimpleretur conditio; in re autem futura non sunt, nulla enim immutatio realis facta est in Tyriis, & Sidoniis (verbi gratia) per hoc quod pœnitentiam egissent, si apud illos facta fuissent signa, quæ in Corozaim & Bethsaida facta sūt. Ergo veritas illius cōditionati, & aliorum consimilium non dependet ex aliquo actuale decreto existere in Deo, ac per consequens

cognoscuntur à Deo infallibiliter ante prædictum decretum.

Respondetur, quando decretum 4. Dei est absolutū ex parte obiecti voliti, resultat ex illo pro aliquo tēpore realis mutatio in creatura; quando autē est cōditionatum ex parte obiecti voliti, non est necesse, quòd inferat mutationem realem in creatura: sed sufficit, quòd ex vi illius decreti realiter mutetur creatura, si conditio fuisset impleta: & hæc realis mutatio, quæ futura in creatura esset, si adimpleretur conditio, est etiã sufficiens, vt diuina volūtas aliter comparetur ad creaturas post illud decretū actuale, quàm antea: eo vel maximè, quòd respectus rationis, qui inuoluitur in decreto Dei actuali, in ordine ad obiecta secundariò volita, vt obiecta sūt, non est respectus prædicamēntalis, sed trāscendentalis, nec est respectus realis, sed rationis; etiã ex parte creaturarū, quādo creaturæ nō existunt, sed existerent, si adimpleretur conditio.

Secundò respondetur, non esse ne- s.

cessarium etiam in decreto Dei absoluto ex parte obiecti voliti, quòd sèper inferat mutationē realē in creatura pro aliqua differētia tēporis. Et enim decretū, quo Deus vult sua lege naturali obligare sub peccato mortali creaturā rationalē, est absolutū ex parte obiecti voliti, & tamē ex hoc decreto nulla resultat ex necessitate mutatio realis in eadem creatura.

6. Tertium argumentum, datur medium inter absolutè futurū, & possibiliter futurum, videlicet conditionaliter futurum: quòd nempe futurū esset, si talis vel talis conditio poneretur: ergo inter scientiā merè naturalem, qua Deus cognoscit omnia possibilìa, & scientiā merè liberam, qua cognoscit omnia existētia in aliqua differentia temporis, datur scientia media qua cognoscit omnia futura conditionata.

7. Respōdetur, quòd, vt docet S.Th. opusc. 48. tract. de annūciatione, c. 14. veritas propositionalis cōditionalis cōsistit in bonitate cōsequentia. Vnde

de hæc cōditionalis, *Si homo est albus, homo est musicus*, est falsa, eo quòd ad album non sequitur necessariò, esse musicum, sed solùm contingenter, & per accidens. Hæc autem conditionalis, *Si equus est homo, equus est animal rationale*, est vera, quia licèt tam antecedens quàm consequens sit falsum, consequentia tamen est bona, eo quòd ad esse hominem sequitur necessariò esse animal rationale; si ergo in futuris conditionatis consequens sequitur necessariò ad antecedens secundùm se ex natura rei antecederet ad omne liberum decretum diuinæ voluntatis, tunc cognoscuntur à Deo per scientiam merè naturalem, & huiusmodi sunt hæc futura conditionata, *Si Deus voluisset creare alium mundum, creasset illum; si Iudas esset predestinatus, saluus factus fuisset*. Si autem consequens futuri conditionati non sequatur ineffabiliter ex natura rei ad antecedens, vel ad hypothesin, sed solùm ex libero decreto diuinæ voluntatis, decernentis,

nentis, quòd ponatur in esse ipsum consequens, si purificaretur conditio, tunc cognoscuntur à Deo per scientiam merè liberam, eo quòd eorum veritas fundatur in libero decreto existente in Deo, licèt tale decretum sit conditionatum ex parte obiecti voliti; & huiusmodi sunt futura conditionata quæ in locis allegatis in primo argumento referuntur. Vnde superflue ponitur sciëntia media in Deo, comparatione futurorum conditionatorum.

8. Quartum argumentum. Ante omne decretum diuinæ voluntatis, istæ duæ propositiones sunt contradictoriæ: *Si Petrus creetur, & constituatur in tali ordine rerum, peccabit; si Petrus creetur, & constituatur in tali ordine rerum, non peccabit*; ergo altera illarum est vera. Patet consequentia; nam vt docet Aristoteles lib. *περί ἔσμεν*. necesse est, vt duarum contradictoriarum altera sit vera, altera falsa. Ergo conditionatum verum de futuro contingenti cognoscitur certò
à Deo.

à Deo. Deus enim cognoscit certò omnem veritatem ; ergo ante omne decretum suæ voluntatis , cognoscit Deus huiusmodi futura conditionata per scientiam mediam.

Respondetur , quòd vt illæ duæ 9. propositiones sint contradictoriæ , debet in negatiua antecedere negatio copulam (*si*) & tunc ante omne decretum diuinæ voluntatis decernentis actum futurum affirmatiua est falsa, nimirum, *Si Petrus constituatur in tali ordine rerum , peccabit* ; quoniam est mala consequentia : ad veritatem autem cõditionalis requiritur, quòd sit bona consequentia , & subinde conditionalis negatiua est vera. Facit enim istum sensum , non sequitur , quòd si Petrus constituatur in tali ordine rerum , peccabit, qui sensus est verus, cùm voluntas adhuc in illis circumstantiis posita ante decretum diuinæ volũtatis sit omnino indifferens ad actũ peccati, vel ad actũ oppositæ virtutis producendum.

Secundò respondetur, quòd quã- 10.
do

Ex duabus contradictoriis non oportet, quòd altera sit determinatè vera.

do propositiones sunt in materia contingenti, non oportet, quòd ex duabus contradictoriis altera sit secundum se determinatè vera, altera determinatè falsa; sed sufficit, quòd si vna est vera, altera sit falsa, ita vt repugnet, ambas simul esse veras, vel falsas. Et quoniam peccare, vel non peccare, contingenter competit Petro, hinc est, quòd non sit magis vera secundum se hæc propositio: *Petrus in talibus circumstantiis positus, peccabit,* quàm opposita.

11. Tertiò responderetur, & explicatur magis præcedens solutio, quòd pro quolibet instanti temporis necesse est ex duabus contradictoriis de futuro contingenti alteram esse determinatè veram, alteram determinatè falsam: non tamen oportet, quòd pro quolibet signo rationis altera sit determinatè vera, & altera determinatè falsa. Vnde ante decretum diuinæ voluntatis neutra illarum est determinatè vera, aut determinatè falsa, sed est indifferens ad v-

trūmque. Si enim Deus in secundo signo rationis discernat, vt posito in esse antecedenti ponatur similiter & consequens, propositio conditionalis affirmatiua de futuro contingenti erit vera, & opposita erit falsa: si autem decernat, vt posito in esse antecedenti non sequatur consequens, propositio conditionalis negatiua de futuro contingenti erit vera, & affirmatiua falsa.

C A P V T VIII.

Quòd res futura contingentes actu existant in aeternitate secundum propriam, & actualem existentiam, quam habiturae sunt in tempore.

Quidam dixerunt, res non esse ^{I.} præsentes Deo in aeternitate in ^{Ex di-} esse reali, & secundum proprias exi- ^{spit. s.} stentias, nisi quando actu esse habent in propria, & immediata mensura:
 sed

114 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
sed solum in esse obiectiuo, siue in
esse cognito. Sed hæc positio non
videtur doctrinæ SS. Augustini, &
Thomæ conformis, nec etiam ra-
tioni: oppositam enim docet S. Do-
ctor 1. par. quæst. 14. art. 13. & 1. contr.
Gent. cap. 66. ratione 6. ubi dicit,
quòd Deus cognoscit omnia contingentia,
non solum prout sunt in suis causis, sed et-
iam prout unumquodque eorum est actu
in seipso. Et 1. part. quæst. 14. art. 13.
inquit, *quòd omnia, quæ sunt in tem-*
pore, sunt Deo ab eterno presentia, non
solum ea ratione, quæ habet rationes rerum
apud se presentes, ut quidam dicunt, sed
quia eius intuitus fertur ab eterno super
omnia prout sunt in sua presentia.
Idem docet quæst. 2. de verit. art. 12.
in corp. & 1. p. quæst. 57. art. 3. & q.
86. art. 4. & 22. quæst. 171. art. 6. ad 1.
& 2. & in 1. dis. 38. quæst. 1. art. 5. in
corp. ubi ait: *quòd Deus non tantum*
cognoscit ab eterno de rebus se cognoscere
causas, quod est esse in cognitione sua: sed
etiam ab eterno videt uno intuitu singula
tempora, & rem talem esse in hoc tempo-

re, & in hoc deficere.

S. etiam Augustinus lib. 4. de Tri- 2.
nit. cap. 17. ait ; *Apud Deum præterita,
& futura stant ; & lib. 5. cap. 16. Apud
Deum (inquit) nec præterita transierunt,
& futura iam facta sunt. idem dicit lib.
15. cap. 7. in soliloquiis cap. 26. Tu
(inquit) nosti , quoniam quod ego , per
successus dierum , & temporalium hinc ad
mille annos huius temporalitatis expecto,
in conspectu æternitatis tuæ iam factum est,
& quod futurum est , iam factum est. idem
docent S. Hieronymus ad Ephes. 1.
& Ambros. lib. 8. de fide ad Gratia-
num cap. 7. Greg. hom. Dominicæ
in passione , Anselm. lib. de casu
Diab. cap. 18. & 20. & lib. de con-
cordia præscientiæ , & prædestina-
tionis cap. 1. Isidor. lib. 2. de summo
bono cap. 6. Glossa super Psal. 89. &
S. Prosper lib. 1. de voc. gent. cap. 24.
& probatur primò ex Sacris litetis.
Dicitur enim Iob 14. *Numerus men-
sium eius apud te est* , quem locum ex-
plicans S. Greg. lib. 12. moral. cap. 5.
ait : *Quoniam apud omnipotentem Deum
entiæ**

116 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
entia labentia stant, apud eum esse nume-
rum nostrorum mensuram perhibet. Et ad
Hebræos 1. Per quem fecit & sæculi, in
sæculis autem quædam sunt præte-
rita, quædam futura. Isaïæ 45. secun-
dum L X X. Fecit ventura, & ad Ro-
manos 4. vocat ea, quæ non sunt, tanquam
ea, quæ sunt.

3. Secundò probatur ratione; Deus
habet claram, & distinctam cog-
nitionem intuitiuam omnium futuro-
rum contingentium. dicitur enim
Ecclesiast. 38. *Opera omnis carnis coram*
illo: à seculo vsque in seculum respicit: &
nihil est nouum in oculis eius. Et ad Hebr.
4. Non est vlla creatura inuisibilis in con-
spectu eius: omnia autem nuda, & aperta
sunt oculis eius. Et ratio id suadet; nam
cognitio Dei debet esse perfectissi-
ma, qualis est intuitiua: ergo omnia
illa sunt præsentia in æternitate se-
cundum propriam existentiam, &
non tantum in esse obiectiuo, siue
in esse cognito. Patet consequentia;
nam cognitio intuitiua est rei præ-
sentis, prout præsens est secundum

propriam existentiam. Confirmatur; alias mutaretur Dei cognitio, quando futura producerentur in esse; nam inciperet cognoscere intuitiuè, quod antea cognoscebat abstractiuè.

Tertiò probatur alia ratione desumpta ex S. Thom. art. 13. cit. ad 3. Ita se habet Deus in ordine ad futura contingentia, sicut existens in alta specula, ex qua intuetur totam viam in ordine ad transeuntes per illam; licèt enim vnus pergat post alium, & posterior non videat priorem; ille tamen qui est in specula, omnes simul intuetur, & habet præsentes sibi: ergo similiter Deus habet sibi præsentes in specula æternitatis omnes res præteritas, & futuras; licèt istæ succedant illis.

Sed contra præmissa obiicitur primo: Omnes res creatæ inceperunt esse in tempore, iuxta illud Genes. 1. *In principio creauit Deus calum, & terram*; ergo nulla res creata habet ab æterno propriam & actualem assistentiam. Respondetur ex dictis creationem

tionem propriè, & absolutè loquendo, respicere propriam mensuram, in qua res producuntur de non esse ad esse. Cuius ratio est; nam in tempore reperitur prius, & posterius. Vnde in illo possumus signare aliquod instans, in quo res non sit, & aliud in quo res incipiat esse, quod quidem non habet locum in æternitate cùm sit indiuisibilis, & tota simul. Vnde locus Scripturæ inductus, & alia consimilia solum concludunt, creaturas non fuisse ab æterno in propria mensura.

5. Secundò obiicitur. **Impossibile** est, quòd aliquid existat in mensura superiori secundum suum esse reale, nisi priùs existat in mensura inferiori secundum idem esse reale: nam res non comparantur ad mensuram superiorem nisi mediante inferiori. Sicut ergo implicat, quòd aliquid sit sub cælo tanquam sub mensura inadæquata, & superiori, nisi existat in aliquo loco inferiori sibi proprio, & adæquato, ita erit
impli

implicatio quòd aliquid existat realiter in æternitate , antequam habeat esse in propria mensura.

Respondetur, quòd quando superior mensura est finita , & limitata, nihil existit in superiori mensura, & inadæquata , nisi priùs existat in mensura inferiori propria , & adæquata ; vt contingit in exemplo adducto in argumento. Cæterùm quãdo mensura superior est infinita , & illimitata; qualis est æternitas , bene potest aliquid existere secundùm realem existentiam in superiori mensura , antequam existat in mensura inferiori sibi propria , & adæquata. Cuius ratio est , quia mensura infinita nullam potest admittere in se successionem, aut mutabilitatem: unde eminentiori modo continet in se in vnico instanti quidquid continetur successiuè in mensuris inferioribus.

Tertiò obiicitur; si res iam habent esse in æternitate , & propriam existentiam, sequitur, quòd nulla remaneat

120 *De Auxiliis divinae gratiae,*
neat libertas arbitrij, neque contingentia rerum: nam si existunt in aeternitate, ergo iam omnia futura sunt producta secundum omnes circumstantias, quas habebunt in nostro tempore: ergo non erit hoc modo in potestate liberi arbitrij aliquid facere, vel alio modo, quam factum sit in aeternitate; ergo nulla remanet libertas.

Respondetur, supposito, quod Deus praesentialiter videat in aeternitate aliquem actum nostri liberi arbitrij futurum tali tempore, simul esse impossibile, quod actus ille non fiat: sed haec impossibilitas est secundum quid, & ex suppositione, quae, ut patebit infra, libertati non obstat. Simpliciter autem, & in ordine ad suam causam proximam, quae defectibilis est, potest non esse, sicut supposito, quod ego video Petrum loquentem, impossibile est, quod non loquatur, & tamen liberè loquitur, & contingenter; unde existentia rerum in aeternitatem non
impe

impedit earum contingentiam, & libertatem.

CAPVT IX.

Quòd certitudo scientiæ diuinæ, quæ futura omnia contingentia cognoscit, in actuali existentia rerum in æternitate, & in decreto absoluto diuinæ voluntati innitatur.

EX præmissis colligitur, quòd actualis existentia rerum in æternitate considerata ex parte diuinæ æternitatis, est propria ratio, propter quam Deus certò cognoscit omnia futura etiam contingentia. Vnde S. Thom. 1. p. q. 14. art. 13. q. 86. art. 4. in corp. 1. con. Gen. cap. 67. q. 2. de veritate art. 10. & quodl. 12. q. 3. ex eo probat, cognitionem futurorum contingentium esse in Deo infallibilem, quia intuitus Dei fertur ab æterno super omnia, prout sunt in suo presentia-
1.
Ex disp.
11. 12. &
13.
F tate,

122 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
tate, eo quòd æternitas, qua mensu-
ratur cognitio diuina, habet sibi
præsentes omnes res futuras propter
eminentiam, & infinitam perfectio-
nem ipsius æternitatis.

2. Præterea probatur, vt docet S.
Thomas, æternitas ambit omne tem-
pus; ergo actu continet omnia futu-
ra in tempore, tanquam sibi præsen-
tia; ergo ex parte perfectionis ipsius
æternitatis assignatur propria, & suf-
ficiens ratio, propter quam æterna
Dei cognitio respectu futurorum
contingentium sit infallibilis, quam-
uis futura in seipsis sint contingen-
tia. Etenim ea quæ sunt præsentia
cognoscenti, quamuis secundum se
contingentia sint, iam consideran-
tur, vt determinata, & vt determi-
natè vera in ordine ad illam mensu-
ram, in qua sunt præsentia, & in or-
dine ad cognitionem, qua vt præsen-
tia sibi cognoscuntur. Nam perfe-
ctio essentialis scientiæ diuinæ non
debet desumi ex obiecto secundario,
sed ex primario. Certitudo autem,
&

& infallibilitas est perfectio essentialis scientiæ; cognitio enim quæ non est certa, non est scientifica; unde certitudo cognitionis diuinæ non debet desumi ex ipsis creaturis existentibus in æternitate; creaturæ enim pertinent ad obiectum secundarium cognitionis diuinæ. A posteriori tamen potest eadem certitudo per eandem existentiam demonstrari, ut docet S. Thomas 1. p. q. 14. art. 8. ad 1. & ratio id suadet, quia certitudo cognitionis præsertim diuinæ optimè colligitur ex certitudine, & determinatione obiecti, & veritate illius: sed futura contingentia, ut sunt præsentia in æternitate iam considerantur, ut determinata ad vnum, ut S. Thomas docet 1. par. quæst. 14. art. 13. ergo ex determinatione veritatis, quam habent in æternitate, potest colligi per euidens consequentiam à posteriori; quòd Deus infallibiliter illa cognoscat, cum sit euidens, quòd nulla Deum ipsum veritas lateat. Et si quis obiicit:

Deus infallibiliter cognoscit futura
 vt futura; ergo non vt præsentia,
 seu actualiter existentia in æternitate,
 aliàs nõ esset in Deo præscientia
 futurorum; sed præsentium scientia.
 Respondetur, Deū cognoscere quidē
 futura cōtingentia vt futura in pro-
 pria mēsurā, si ly *vt*, importet condi-
 tionē ex parte obiecti cogniti, quia
 reuera tale obiectū est futurū in pro-
 pria mensura: nõ tamē cognoscit illa
 vt futura in æternitate, sed vt præ-
 sentia: nam in æternitate non est ac-
 cipere præteritum, & futurum; sed
 solum præsens, cum sit mensura in-
 diuisibilis, & tota simul.

3. Potest etiam ex alio capite desu-
 mi certitudo sciētiae diuinæ compa-
 ratione futurorum contingentium,
 nimirum ex decreto absoluto, & ef-
 ficaci suæ voluntatis prædetermi-
 nantis in particulari omnia futura
 etiam libera cum omnibus suis cir-
 cūstantiis, si sunt bona, vel ea per-
 mittentis, si sunt mala. Id quod ex-
 pressè docet S. Thomas 1. cont. Gent.

cap. 66. post 6. rat. & cap. 68. ratio. 4. ubi seipsum referens ad præallegatum cap. ait : *Deus non solum cognoscit res secundum quod in seipsis sunt, sed etiam secundum quod sunt in causis suis, ut ex supradictis patet, cognoscit enim ordinem cause ad suum effectum.* Et post quintam rationem ex iis, quæ proposuerat in discursu capituli, & præsertim ex eo, quòd Deus est prima causa, sub cuius dominio, & potestate est nostrum velle, & nolle : concludit, quòd *Deus seipsum cognoscendo nostre voluntatis motus cognoscere possit, quia videlicet cognoscit decretum suæ voluntatis, quo statuit in nobis atque nobiscum tales actus liberos tali tempore operari.* Item etiam in cap. 67. præsertim ratione tertia docet, quòd effectus possunt certò cognosci *in causa determinata completa, & non impedita*: sed decretum diuinæ voluntatis est efficacissima causa omnium futurorum, & non impeditur, sed neque impediri potest per aliquam causam secundam, aut per

aliquam mutationem voluntatis diuinæ, eo quòd voluntas Dei est immutabilis, & supposito, quòd statuit aliquid facere impossibile, est in sensu composito, quòd illud non fiat, vt docet S. Thom. 1. par. q. 19. art. 3. & S. Augustinus in Enchiridio ad Laurentium, cap. 62. ergo.

4. Loca etiam Scripturæ idipsum confirmant: dicitur enim Psal. 134. *Omnia quaecumque voluit Dominus, fecit in celo, & in terra.* Isaia 14. *Dominus exercituum decreuit, & quis poterit infirmare? & manus eius extensa, & quis aueriet eam?*

Duplex autem decretum præsupponitur ex partè Dei ad præscientiam infallibilem peccatorum. Alterum est decretum absolutum producendi actum peccati, in quantum actus & ens est; nam sub hac ratione talis actus est à Deo, vt à prima causa efficiente. Alterum verò est decretum non dandi auxilium efficax ad vitandum peccatum, seu decretum permittendi eius malitiam, quæ
 soli

soli voluntati creatæ seu defectibili
 tribuitur, & in his duobus decretis
 certò cognoscit omnia peccata futu-
 ra, vt constat ex illo Psal. 80. *Dimisi*
eos secundum desideria cordis eorum: ibunt
in adinventionibus suis. Quibus verbis
 significatur, Deo deserente, & non
 adiuuante peccatorem, ne cadat, in-
 fallibiliter esse peccaturum. Vnde S.
 Augustinus explicans differentiam
 inter recessum Christi corporalem,
 & spiritualem, ait: *Quomodo si anima*
deserat, moritur corpus; sic anima moritur,
si deserat Deus. Et serm. 13. de verbis
 Apostoli, *Nisi ille regat, cadis.* Et lib.
 de correct. & grat. cap. 12. *Si in tanta*
infirmirate vite huius, in qua tamen infir-
mitate propter elationem reprimendam
perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueret-
tur voluntas sua, vt in adiutorio Dei, sine
quo perseuerare non possent, manerent si
vellent; nec Deus in eis operaretur, vt vel-
lent: inter tot, & tantas tentationes infir-
mitate sua voluntas ipsa succumberet, &
ideo perseuerare non possent, quia defi-
cientes infirmitate, nec velent, aut non ita

128 *De Auxiliis diuine gratiæ,*
vellent infirmitate voluntatis, ut possent.
Idè docet S. Prosper epist. de lib. arb.
ad Ruffin. circa fin. *Librum*, inqui-
ens, *arbitrium cum solum esset, sibi que*
permissum non nisi in suam perniciem mo-
nebatur. Et S. Chrysostomus hom.
de Adam & Eua inquit, *Cum dicitur*
tradi homo desiderijs suis ex ipsa propagi-
ne su reus, quia desertus à Deo cedit cu-
piditatibus atque consensit, vincitur, capi-
tur, trahitur, possidetur.

5. Hæc omnia efficacissimè confir-
mantur ex Concilio Arausicano II.
can. 19. vbi dicitur: *Natura humana,*
eti. nisi in illa integritate, in qua est condi-
ta, permaneret, nullo modo seipsam Crea-
tore suo non adiuvante seruaret. Ergo se-
cundùm mentem Concilij, Deo non
adiuvante hominem, ne cadat, in-
fallibiliter cadet; aliàs seipsum in
bono conseruaret, Creatore suo il-
lum non conseruante. Idem proba-
tur ex Innoc. Papa, epist. 25. ad Con-
cil. Carthaginen. quæ est apud Au-
gustinum 91. vbi sic loquitur: *Quo-*
tidiana prestat ille remedia, quibus nisi
freti,

freti, confisque nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus et oves: necesse est enim, ut, quo auxiliante vincimus, eo iterum non adiuvante vincamur. Quo nihil dici potuit clarius pro nostra sententia. Ratione probatur. Sine auxilio efficaci prædeterminante liberum arbitrium ad actum virtutis, nunquam homo producet illum actum, ut inferius manifestum fiet: ergo in decreto, quo Deus statuit non dare Petro, verbi gratia, tali tempore auxilium efficax ad actum virtutis, qui est in præcepto, scit quod Petrus non producet illum actum, ac per consequens scit quod peccabit omissionis peccato.

Præterea idipsum probatur de peccato commissionis. Nam in decreto, quo Deus prædeterminavit voluntatem Petri ad actum peccati, in quantum actus & ens est, certo cognoscit, quod producet illum actum, ut dicitur infra: ergo si ex alia parte permittat eiusdem actus malitiam moralem, & quod Petrus de-

ficiendo à regula rationis eundem actum producat, erit infallibile, quòd Petrus peccabit, ac per consequens id certò cognoscet Deus.

7. Quo fit, vt etiam in determinatione causarum secundarum, quæ impediendæ non sunt per còcursum aliarum causarum, cognoscit Deus certò omnia futura contingentia, etiam libera, vel à posteriori desumitur certitudo eiusdem cognitionis. Itaque eo ipso quòd Deus cognoscit determinationem causæ secundæ, & omnium aliarum causarum concursum, per quem non impediatur effectus contingens, certò cognoscit illum esse futurum. Etenim effectus certò cognoscitur in causa simpliciter necessaria, eo quòd talis causa habet infallibilem ordinem ad talem effectum, sicut cognoscimus infallibiliter, quòd omnis homo est risibilis, quia est rationalis: sed causa contingens completè determinata, & non impedienda, quantumuis sit libera, & possit
- sit

fit non agere, de facto tamen infallibiliter operabitur, & producet suum effectum, vt 2. cont. Gent. cap. 32. ratio. 4. docet S. Thom. Ergo etiam in tali causa potest certò cognosci eius effectus contingenter futurus.

CAPVT X.

Quòd præscendendo omnē prædeterminationem diuinæ voluntatis, & existentiam rerum in aternitate, non possit assignari alia ratio certitudinis scientiæ diuinæ, comparatione futurorum contingentium, ex parte videlicet veritatis objecti.

CVM autem in illo priori signo 1. rationis, in quo intelligitur cf. *Ex disp.* sentia diuina cum eius attributis, & 13. personis ante omne libetum decretum voluntatis eius prædeterminantis absolutè, vel ex hypothese quam partem sit amplectenda creata voluntas, nulla propositio de futuro

132 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
contingenti sit determinatè vera, vel
determinatè falsa: sed indifferens ad
vtrumlibet, vt ex præmissis constat,
relinquitur quòd seclusa Dei præde-
terminatione, & actuali existentia,
quam futura contingentia in æter-
nitate habent, nullum restet solidum
fundamentum, cui certitudo præsci-
entiæ diuinæ comparatione futuro-
rum contingentium innitatur. Ete-
nim S. Doctor ex illis dumtaxat
duobus capitibus colligit certitudi-
nem, & infallibilitatem præscientiæ
diuinæ. Nec potest dici, quòd innita-
tur in ipsa veritate obiecti. Etenim
in illo priori signo rationis, antequàm
intelligatur liberum decretum vo-
luntatis diuinæ, futura non habent
determinatam entitatem, neque in
seipsis, quia non intelliguntur exi-
stere etiam in æternitate. Nam ta-
lis existentia intrinsecè dependet
ex decreto diuinæ voluntatis, vt
patet ex illo Apocal. cap. 4. *Pro-*
pter voluntatem tuam erant, & crea-
ta sunt, & iterum dicit Scriptura:

Quomodo

Quomodo autem posset aliquid permanere nisi tu voluisses? nec habent determinatum esse in suis causis. nam in illo priori nondum intelligitur determinata prima causa ad productionē alicuius futuri: ergo in illo priori nullam habent determinatam veritatem, si considerentur ut futura, quia quod non habet determinatam entitatem, non habet determinatam veritatem. Præterea probatur. Ante decretum diuinæ volūtatī hęc propositio: *Antichristus erit*, non est determinatè vera ex natura subiecti, nam actualis existentia solūm Deo competit ex natura rei; nec est determinatè vera ex aliqua causa efficiente; nam in illo priori nondum intelligitur decretum diuinæ voluntatis, sine quo non potest, nec intelligi causalitas alicuius causæ secundæ, cū essentialiter depēdeat à causalitate primæ causæ: ergo in illo priori signo rationis non intelligitur illud prædicatum competere subiecto, atque adedò in obiecto significa-

to per illam propositionem nulla reperitur determinata veritas, aliàs illud prædicatum per se competeret subiecto, & ab intrinseco, atque adeò non posset postea in tempore prædicari de illo contingenter.

2. Eisdem rationibus probari potest quòd propositiones de futuro contingenti etiam non sint determinatè falsæ, antequam intelligatur liberum decretum diuinæ voluntatis; aliàs enim sequeretur, quòd essent determinatè falsæ ex natura rei, ac per consequens Deus non posset per decretum suum illas reddere veras: sicut Deus non potest efficere, quòd hæc propositio: *Homo non est rationalis*, sit determinatè vera; quia ex natura rei antecedenter ad omne decretum voluntatis Dei est determinatè falsa.

3. Sed contrà obiicitur primò. Etiam in illo primo signo rationis, antequam intelligatur decretum diuinæ voluntatis, istæ duæ propositiones sunt contradictoriæ *Antichristus erit*, *Antichristus non erit*. Ergo altera illarum,
- rum,

tuna, est determinatè vera, & altera determinatè falsa. De ratione enim contradictoriarum est, quòd altera sit vera, altera falsa; ergo in illo signo cognoscit Deus contradictoriam, quæ est vera, ac per consequens, in ipsa veritate obiecti contingentis fundari potest certitudo præscientiæ diuinæ.

Respondetur, quòd vt suprà dictum est, ex duabus contradictoriis etiam de futuro contingenti, oportet, quòd altera sit determinatè vera, altera determinatè falsa pro quolibet instanti temporis, non tamen oportet, quòd altera sit determinatè vera, altera determinatè falsa pro quolibet signo rationis. Ad essentiam autem contradictoriarum, in quocumque signo rationis considerentur, sufficit, quòd repugnet, ambas simul esse veras, vel falsas; & quòd si vna est vera, altera sit falsa, quòd quidem competit illis propositionibus, etiam pro illo priori signo: vel dicendum, quòd vera con-
tradi

tradictio attenditur secundum instans temporis, non autem secundum instans naturæ; quia instans naturæ non est instans, in quo, sed à quo.

5. Secundò arguitur, vt docet Aristoteles 6. Metaphys. verum, & falsum respectu propositionis, sunt contraria immediata; sicut sanum, & aegrum respectu animalis: sed inter contraria immediata non datur medium: ergo in quocumque signo rationis quælibet propositio de futuro contingenti vel est vera, vel falsa, ac per consequens à Deo certò cognita. Respondetur similiter, quòd pro quolibet instanti temporis verum, & falsum respectu propositionis contingentis sunt oppositè immediata, & sic intelligitur Aristoteles: sed pro illo signo rationis propositio contingens est indifferens ad veritatem, vel falsitatem, vt dictum est.

CAPVT XI.

*Quòd ista causalis sit vera,
quia Deus præsciuit aliquid
futurum esse, ideo
futurum est.*

EX diuinis literis, si attentè con-
siderentur, habemus, quòd scien-
tia Dei sit causa rerum efficiens. Di-
citur enim Prouerb. 13. *Dominus sa-
pientia fundauit terram,* & Psal. 103.
Omnia in sapientia fecisti. Psal. 139. *Qui
fecit cœlos in intellectu.* id est, per sa-
pientiam, vt explicat Glossa, & Ioan.
1. dicitur de Verbo diuino, quòd
est sapientia Patris: *Omnia per ipsum
facta sunt, & sine ipso factum est nihil.*
Quod etiam probat S. Thomas 1.
par. quæst. 14. art. 8. & 2. cont. Gent.
cap. 23. & 24. & quæst. 3. de potent.
art. 15. Et ratio id suadet, quia mo-
dus efficienter causandi per intelle-
ctum, & artem, est perfectissimus,
vnde oportet, quòd perfectissimæ
causæ

138 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
causæ efficienti competat, scilicet
Deo: hæc autem causalitas competit
scientiæ Dei, vt est libera, siue qua-
tenus præsupponit actum diuinæ
voluntatis; ad cuius euidentiã con-
siderandum est, quòd, vt docet S.
Thomas in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 1.
in productione rei artificiatae huius-
modi processus seruetur: *Primò scien-
tia artificis ostendit finem; secundò volun-
tas intendit illum; tertio imperat actum,*
per quem educatur opus, & tandem circa
tale opus scientia artificis ponit formam
conceptam. Ex quo infert S. Thom.
quòd principalis causalitas residet penes
voluntatem, quæ imperat actum. Vnde
vt scientia artificis sit causa rei arti-
ficiatæ, & habeat rationem princi-
pij effectiui in actu secundo; requiri-
tur necessariò actus voluntatis de-
terminantis scientiam ad opus. Ideo
S. Thomas quæst. 2. de verit. art. 14.
in corp. & ad 2. inquit: *Médiate di-
uina voluntate proueniunt res à scientia*
Dei. & idem docet 1. p. quæst. 19. art. 4.
maximè ad quartum. Et ratio id sua-
det:

det; nam, vt inferiùs patebit, in Deo non reperitur alia potentia exequutiua præter intellectum, & voluntatem: ergo per intellectum & voluntatem efficienter produxit res creatas. Non enim potest dici, quòd per solam voluntatem absque aliqua ratione eas produxerit, vt quidam posuerunt, quorum errorem impugnat S. Thomas 2. cont. Gent. cap. 24.

Quo fit vt causalis ista, quia res futurae sunt, ideo cognoscuntur à Deo, sit falsa: hæc autem, quia Deus scientia libera scit aliquid esse futurum, ideo futurum est, sit vera. Ita docet S. Thom. 1. p. quæst. 14. art. 8. ad primum, & S. Augustin. tom. 3. lib. 15. de Trin. cap. 13. vbi ait: *Vniuersas autem creaturas suas, & spirituales, & corporales non quia sunt, ideo nouit: sed quia nouit ideo sunt: non enim nesciuit, qua fuerat creaturus. Quia ergo sciuit, creauit: non quia creauit, sciuit.* & lib. 6. cap. 10. id ipsum repetit. Faut S. Gregorius 20. mor. cap. 24. Idem tenet expressè Magister sent. in 1. d. 38. vbi ait: *Neque enim res futurae causa*

140 De Auxiliis diuinae gratiae,
causa sunt Dei praescientia: licet enim non
essent futura, nisi praescirentur à Deo, non
tamen ideo praesciuntur à Deo quia futura
sunt: si enim hoc esset, tunc eius quod aeter-
num est, aliquid existeret causa, ab eo a-
lienum, ab eo diuersum, & ex creaturis
penderet scientia Creatoris, & creatum es-
set increati causa. Impossibile autem
est, quòd Deus accipiat scientiam à
rebus etiam tanquam ab obiecto;
nam obiectum proximum, & imme-
diatum diuinæ cognitionis non est
aliquid extra Deum, sed est ipsa es-
sentia diuina, vt i. p. quaest. 14. art...
docet S. Thom. Ergo. Confirmatur:
Angeli non accipiunt scientiam à re-
bus creatis etiam tanquam ab obie-
cto, quia non accipiunt ab illis spe-
cies intelligibiles, quibus easdem
res cognoscunt, vt probat S. Do-
ctor quaest. 2. de verit. art. 14. Ergo
à fortiori idem erit dicendum de
scientia Dei.

3. Præterea probatur. Nam sequere-
tur ex opposita sententia, quòd sciē-
tia Dei comparatione futurorum

contin

contingentium, non esset infallibilis. Etenim quòd Antichristus nascetur, non est secundum se aliquid infallibile, cum sit futurum contingens, & consequenter secundum se possit esse, & possit non esse; ergo si scientia Dei, qua cognoscit Antichristum nasciturum, desumitur ex hoc obiecto, erit fallibilis, sicut & ipsum obiectum fallibile est.

Sed contra præmissa arguitur primo. Si scientia Dei est causa futurorum contingentium; ergo erit causa, quòd Petrus loquatur, & cuiuscumque alterius actus liberi: ac per consequens, non erit in potestate Petri, aliqd facere, nisi id quod Deus præsciuit, Petrum esse facturum, & ita peribit creati arbitrij libertas, & contingentia rerum.

Respondetur, quòd Deus non solum præsciuit, Petrum esse loquuturum, sed etiam quòd sit loquuturus liberè, sed contingenter. Vnde ex præscientia Dei libera potius inferatur actuale exercitium libertatis humanæ,

manæ, quàm destruat: nam talis præscientia non aufert à voluntate Petri loquentis liberam facultatem, qua possit non loqui, si velit.

5. Secundò scientia Dei libera est intuitiua rerum: ergo supponit res existentes, & creatas: ergo non est causa illarum; ac per consequens illa causalis erit falsa: quia Deus sciuit aliquid esse futurum, ideo futurum est.

Respondetur, scientiam Dei intuitiuam terminari quidem ad res existentes, quas ipsa producit, vnde scientia Dei in quantum est practica in actu secundo, producit effectiue rerum existentias, sed in quantum intuitiua, illas supponit tanquam obiectum secundarium.

6. Tertiò, priuationes, & mala seu peccata, non ideo futura sunt in rebus, quia Deus sciuit esse futura: aliàs Deus esset causa malorum, & priuationum, quod est falsum. Nam priuationes, & peccata in causas deficientes reducuntur, & non in Deum, qui

qui est causa efficiens, & non deficiens: ergo similiter res positivæ non ideo futuræ sunt, quia præsciuntur à Deo.

Respondetur, scientiam Dei esse causam earum rerum, quas cognoscit per propriam similitudinem: mala autem & similiter privationes non cognoscit Deus per propriam similitudinem, sed per similitudinem bonorum, ut docet S. Thom. 1. p. quæst. 14. art. 10. & quæst. 15. art. 3. ad 1. Vnde scientia Dei non est causa malorum. Solutio est S. Thomæ in 1. dist. 38. quæ. 1. art. 1. ad 2.

Mala & privationes non cognoscit Deus per propriam similitudinem.

CAPUT XII.

Quòd præter intellectum, & voluntatem non sit in Deo constituenda tertia potentia executiva, per quam res immediatè producantur.

EX præmissis etiam manifestum est, Deum per intellectum, & voluntatem

1. Ex disput. 17.

luntatem operari, quæcumque operatur; nulla alia tertia potentia executiua mediante, ratione ratiocinata ab eis distincta. Quod expressè docet S.Thomas 1. part. quæst. 25. art. 1. ad 4. in 2. solut. per quam correxit primam. Ibi enim ait: *Ipsi scientia, vel voluntas diuina, secundum quod est principium effectiuum, habet rationem potentia.* Idem colligitur ex quæst. 54. art. 5. & quæst. 57. art. 2. in corp. vbi in Angelis non constituit aliam potentiam, nisi intellectum, & voluntatem: ergo à fortiori idem de Deo dicendum erit, cum sit simplicissimus. Quod etiam ostendi potest ratione eiusdem S.Thomæ quodl. 6. quæst. 2. art. 2. omnis potentia naturalis debet esse secundum modum naturæ illius, cuius est potentia: sed natura diuina est purè intellectualis: ergo omnis potentia illius est purè intellectualis: ergo debet esse, vel intellectus, vel voluntas, quia naturæ purè intellectuali solùm competit intellectus, & voluntas, vt dicit Augustinus

gustinus 21. de Trin. cap.2. Accedit auctoritas Apostoli dicentis : *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae*; vbi, vt notauit Glossa, prius ponitur *consilium*, quod pertinet ad intellectum, deinde additur, *voluntatis suae*; vt significetur, quòd intellectus diuinus, seu scientia eius, vt determinatur à voluntate, est causa rerum. Item etiam Genes. 1. *Dixit Deus : Fiat lux; & facta est lux.* Et Psal. 148. *Ipsè dixit, & facta sunt; ipse mandauit, & creata sunt*, vbi intellectui Dei, atque imperio eius tribuitur immediate rerum productio: imperium autem essentialiter est actus intellectus, vt mouetur à voluntate, sicut docet S. Thomas p.2.q.17.art.1. ergo. Item vt docet S. Thomas de malo, q.15.art.1. ad 14.& 15. Angeli solo imperio mouent corpora caelestia, & inferiora; ergo similiter Deus, solo imperio, qui est actus intellectus, vt mouetur à voluntate res producit.

Sed contra praemissa obiicitur: 2. potentia exequutiua in nobis reali-

146 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
ter distinguitur ab intellectu, &
voluntate: ergo in Deo distingui-
tur fundamentaliter, siue ratione
ratiocinata: ea enim prædicata ab-
soluta, quæ in nobis distinguun-
tur realiter, oportet quòd in Deo
fundamentaliter, seu ratione ra-
tiocinata distinguantur. Respon-
detur, quòd natura hominis non est
purè intellectualis. Vnde in illo da-
tur potentia exequutiua distincta ab
intellectu, & voluntate; natura au-
tem diuina, & angelica est purè in-
tellectualis; vnde non est simile.

- 3.º Secundo obiicitur: Potentia exe-
quutiua in Deo habet distinctum ob-
iectum immediatum ab obiecto in-
tellectus, & voluntatis: etenim im-
mediatum obiectum intellectus, &
voluntatis diuinæ est ipsa essentia
diuina; immediatum autem obie-
ctum potentia exequutiua sunt
creaturæ factibiles: potentia au-
tem sicut & habitus distinguun-
tur per actus, & actus per obie-
ctum immediatum; ergo. Respon-
detur

detur, quòd etiam in Deo obiectum immediatum scientiæ practicæ ut sic, non est ipse Deus, sed res operabiles, seu factibiles ab ipso Deo. Unde per eandem scientiam practicam tanquam per potentiam exequutiua producit immediatè res ad extra.

CAPVT XIII.

Quòd seclusa scientia media prouidentia diuina sit immobilis & indissolubilis quoad effectus absoluti intenti assecutionem, & certa certitudine ordinis, & causalitatis mediorum.

Quamuis prouidentia secundum communem rationem prouidentia non inducat infallibiliter assecutionem finis intenti, ut patet in prouidentia humana, quæ non semper assequitur finem, propter quod Sapient. 9. dicitur: *Cogitationes mortalium timida & incerta prouidentia nostra*; nihilominus de intrin-

Ex disp.
30. & 31.

148 *De Auxiliis diuina gratia,*
seca ratione prouidentia diuinæ,
quatenus diuina non solum est or-
do mediorum in finem, sed etiam
assecutio finis principaliter intenti,
vt docet Caietanus 1.p.q.22. art.1.
circa difficultatem, & M. Bañes eod.
art.dub.1. & ait, illã sequi vniuersos
Doctores graues nostri temporis,
estque expressa sententia S. Thom. 1.
p.q.22.art.2. ad 1.vbi ait, quod cum o-
mnes cause particulares contineantur sub
vniuersali causa, impossibile est aliquem
effectum ordinem cause vniuersalis effu-
gere; & in art.4. ad 2.inquit: Quod in
hoc est immobilis, & certus diuina prou-
identia ordo, quod ea que ab ipso prou-
identur, cuncta eueniunt eo modo, quo ipse
providet siue necessario, siue contingenter;
& in sol. ad 3.subdit: Quod diuina prou-
identia non deficit à suo effectu, neque
à modo eueniendi quem providet; & 3.
cont. Gent. cap.94. apertè docet,
quod diuina prouidentia est certa,
& quantum ad ordinem mediorum,
& quantum ad euentum. Sed præ-
sertim in §. præterea, inquit; quod
ordo

ordo diuina prouidentia immutari omnino non potest. Et §. si autem, ait; quòd diuina prouisio omnino cessari non potest. Eadem est sententia S. Augustini in Enchir. ad Laurent. c. 95. & 96. & lib. de correct. & grat. c. 7. & 14. vbi ait: *Sic velle, & nolle in volentis, aut nolentis est potestate, ut diuinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem. De his enim, qui faciunt, quæ non vult, facit ipse quæ vult.* Et in fine eiusdem capituli subdit: *Deus magis habet in potestate voluntates hominum quàm ipse suas.* Et ratio id suadet; nam licet prouidentia non sit de fine, sed de mediis propter finem, præsupponit tamen absolutam volitionem finis intenti: sed impossibile est, quòd voluntate absoluta velit Deus per media consequi finem, & non assequatur illum: aliàs voluntas diuina esset inefficax, & impediretur, ac superaretur à voluntate creata, vel ab aliis causis secundis; quod tamen est impossibile, & contra SS. Augustinum, & Thomam locis allegatis: ergo.

2. Quo fit, vt in vniuersum ordo diuinae prouidentiae sit certus immobilis, & indissolubilis, quantum ad effectus assecutionem. Hæc autem certitudo non fundatur in scientia media, neque illam præsupponit, cum talis scientia fuerit superius exclusa. Vnde necesse est, quòd fundetur in ipso ordine, & causalitate mediorum, atque in efficacia voluntatis Dei, qui omnia, quæcunque voluit, fecit in cælo, & in terra, quod utique, vt ait Augustinus in Enchir. cap. 95. *non esset verum, si aliqua Deus voluit facere, & non fecit, & (quod est indignius) ideo non fecit; quia ne fieret, quod volebat omnipotens, voluntas hominis impediuisset.* Idipsum confirmat auctoritas Boëtij lib. 4. de consol. prosa 4. dicentis: *Factum est immobilis dispositio, rebus mobilibus inherens; & iterum ait: Ab immobilibus prouidentiae proficiscens, actus, futuraque hominum indissolubili causarum annexione astringit.* Ex quo testimonio S. Thomas 1. p. p. 116. art. 3. probat quòd

quòd licèt factum secundùm considera-
tionem secundarum causarum mobilis sit,
tamen secundùm quòd subest diuina prou-
identie, immobilitatem sortitur, non quidem
absolue necessitatis, sed conditionate.
Et S. Augustinus lib. 5. de ciuit.
Dei cap. 1. ait: Si propterea quisquam
res humanas fato Dei tribuit, quia ipsam
Dei voluntatem, vel potestatem fato no-
mine appellat, sententiam teneat, & lin-
guam corrigat.

Sed contrà obiicitur primò; et-
iam reprobi ordinantur per diui-
nam prouidentiam ad beatitudinem
supernaturalem, secundùm illud 1.
Timoth. 2. *Deus vult omnes homi-
nes saluos fieri, & concedit illis me-
dia ad talem finem.* Et tamen non
assequuntur illam: ergo. Responde-
tur, quòd reprobi voluntate Dei
antecedenti ordinantur ad beatitu-
dinem supernaturalem, non autem
voluntate consequenti, & benepla-
citi, quæ semper impletur. Vnde
non oportet quòd per diuinam prou-
identiam ad illum finem perue-
niant.

niant. Semper tamen Deus assequitur alium finem, quem per talem prouidentiam principaliter intendit, scilicet bonum electorum, quibus *omnia cooperantur in bonum*, ut dicitur Romanor. 8. & similiter consequitur istum finem, nimirum manifestationem suæ iustitiæ in reprobis, & maioris misericordiæ in electis.

4. Secundò obiicitur; Multi sunt actus prouisi à Deo, qui pendent necessariò ab arbitrio voluntatis humanæ; sed liberum arbitrium, nihil impediente diuina prouidentia, potest facere & non facere actum liberum prouisum à Deo, aliàs tolleretur eius libertas; ergo potest dissoluere ordinem diuinæ prouidentia; non ergo est indissolubilis talis ordo, quantum ad assecutionem effectus. Respondetur ex doctrina S. Thom. 3. cont. Gent. cap. 24. allegato, non obstante certitudine, & indissolubilitate diuinæ prouidentia, liberum hominis arbitrium

trium posse absolutè, & in sensu diuiso non facere actum illum, quem Deus absolutè voluit & prouidit, vt faceret: tamen in sensu composito impossibile est, quòd non faciat illum actum, vel faciat oppositum; hæc enim duo sunt impossibilia: *Deus sua prouidentia ordinauit, & voluit absolutè, quòd Petrus loquatur, & Petrus non loquitur*; hæc tamen simul sunt compossibilia: *Deus vult absolutè, vt Petrus loquatur, & Petrus potest non loqui*. Cuius ratio est; nam Deus voluit & ordinauit, quòd Petrus loquatur liberè, & contingenter: nam vult rem cum modo proptio: vnde voluit, quòd loquatur ita, vt possit non loqui, si velit; vnde per certitudinem, & immobilitatem diuinæ prouidentiaæ arbitrij nostri libertas non tollitur.

Tertiò obiicitur; Certitudo formaliter loquendo est firma adhæsiō intellectus: ergo dicit intrinsecum ordinem ad intellectum; ergo prouidentia diuina solùm est certa certitudine

tudine præscientiæ: non autem certitudine ordinis, & causalitatis mediorum. Respondetur cum S. Thoma q.6. de verit. art.3. in corp. duplicem esse certitudinem; altera enim est certitudo cognitionis, & hæc sumitur per habitudinem obiecti cogniti ad intellectum: altera vero est certitudo ordinis, & causalitatis; & hæc desumitur ex habitudine infallibili causæ ad effectum, sicut est certum, & infallibile, quòd, si sol oriatur, dies est. Prouidentia ergo diuina utroque modo est certa, & certitudine ordinis, seu causalitatis mediorum, & certitudine præscientiæ, quæ sequitur liberum decretum voluntatis diuinæ: non autem certitudine scientiæ mediæ, quæ omne decretum Dei antecedit; hanc enim præscientiam non admittimus, sed hæc omnia dilucidiora fient ex his, quæ infra de certitudine diuinæ predestinationis dicenda sunt.

CAP. V. T. XIV.

*Quòd causæ secundæ contingentes,
& libera non possint se subtrahere,
vel exire ab ordine, qui per
diuinam prouidentiam est præ-
fixus.*

EX his autem, quæ de certitudine
& infallibilitate prouidentia di-
uinæ dicta sunt, euidenter ostendi-
tur, quòd licet nostrum liberum ar-
bitrium possit seipsum subtrahere
ab ordine prouidentia, & gubernationis
diuinæ, secundum quod pro-
cedit per aliquam causam particula-
rem, tamen non potest totaliter ef-
fugere ordinem diuinæ prouiden-
tia in generali, secundum scilicet
quod progreditur à causa gubernati-
ua totius; ut probat S. Thomas 1. p.
q. 103, art. 7. & 8. Et huius ratio de-
sumi potest ex rebus naturalibus, in
quibus hoc reperitur, quòd vna for-
ma particularis potest recedere ab

I.

Ex disp.

31. & 32.

alia forma particulari, sicut albedo recedit à nigredine: non tamen potest effugere formam vniuersalem entis, aut totaliter ab ea recedere, quia redigeretur in nihilum; ergo similiter liberum arbitrium creatum potest recedere ab ordine diuinæ prouidentia, qui consideratur secundum aliquam particularem causam: non tamen poterit recedere totaliter ab ordine prouidentia, quia attenditur secundum vniuersalem causam, aut illum effugere. Quod enim recedere videtur à diuina voluntate, & prouidentia, secundum ordinem vnum relabitur in ipsam secundum alium. Sicut peccator, qui, quantum est in se, recedit à diuina voluntate peccando, incidit, vt probat Aug. lib. de spiritu, & litera, c. 32. in ordinem diuinæ volūtatis, dū per eius iustitiam punitur. Præterea est ad idem alia ratio desumpta ex S. Th. eodē art. 7. Quod fit præter ordinē alicuius agētis, est à casu respectu illius; casus enim est causa agens
præter

præter intentionē, vt 2. Phys. text. 49.
 & 50. docet Arist. & S. Th. 2. 2. q. 64.
 art. 8. in corp. & lib. 3. cont. Gent. cap.
 5. Sed respectu Dei nihil fit à casu, vt
 docet S. Doct. 1. p. quæst. 103. art. 7.
 ad 1. & S. August. lib. 83. quæst. q. 24.
 circa medium; ergo, &c.

Quo fit, vt liberum arbitrium 2.
 creatum omnipotenti Deo nequeat
 resistere, vel contra ordinem diuinæ
 prouidentiaæ absolutæ, & efficaci vo-
 luntate statutum reniti. Quod etiam
 probatur ex sacris literis. Etenim
 Genes. 50. dixit Ioseph fratribus suis:
*Num Dei possumus resistere voluntati?
 Vos cogitastis de me malum, sed Deus ver-
 tit illud in bonum, vt exaltaret me, sicut in
 presentiarum cernitis; & saluos faceret
 multos populos. Et Iob 9. Deus cuius ira
 nemo resistere potest. & cap. 41. Quis re-
 sistere potest vultui meo? Sap. 11. Virtuti
 brachij tui quis resistet? Et Isai. 47. Ultio-
 nem capiam, & non resistet mihi homo.*

Accedunt testimonia SS. Patrum, 3.
 & in primis id docet S. August. lib.
 de correct. & grat. cap. 14. vbi ait:

Cui volenti saluum facere., nullum hominum resistit arbitrium: sic enim velle vel nolle in volentis, aut nolentis est. potestate, vt diuinam voluntatem non impediunt, nec superet potestatem. De his enim, qui faciunt, quae non vult, facit ipse, quod vult. Et paulo inferius subdit: Non est itaque dubitandum voluntati Dei, qui in caelo, & in terra omnia, quaecumque voluit, fecit; & qui etiam illa, quae futura sunt fecit, humanas voluntates non posse resistere, quominus faciat ipse quod vult, quandoquidem etiam de ipsis hominum voluntatibus quod vult, cum vult facit. Subscribit S. Prosp. in Epist. ad Ruffin. de lib. arb. vers. *An dicendum voluntati Dei humanas obistere voluntates.* Et S. Hieronym. super 1. epist. ad Ephes. cap. 1. inquit: *Homines pleraque volumus facere consilio, sed nequaquam voluntatem sequitur effectus. Illi autem nullis resistere potest, quin omnia, quae voluerit, faciat.* Fauet Boëtius lib. 3. de consolatio. prosa 12. *Non est (inquit) aliquid quod summo huic bono vel velit, vel possit obistere.* Et S. Thom. 3. cont. Gent.

Gent. cap. 94. ait: *Impossibile est, quòd aliquod agens diuinae prouidentiae executionem impediatur, sibi contrarium agendo.* Et paulo post subdit, quòd *diuina prouisio omnino cassari non potest.* Idem docet in aliis locis capite præcedenti adductis. Ratione probatur, liberum arbitrium creatum seipsum mouere non potest, aut aliquid efficere, nisi moueatur à Deo; sed Deus non potest mouere liberum arbitrium creatum, ut resistat voluntati eius efficaci; aliàs Deus contra seipsum pugnaret, quod est contra S. Dionysii nec operaretur omnia propter semetipsum, quod repugnat Scripturæ sacræ dicentis Prou. 16. *Omnia propter semetipsum operatus est Dominus.* Ergo impossibile est, quòd arbitrium creatum Deo resistat, aut voluntati eius efficaci.

Præterea simpliciter loquendo, implicat, quòd aliqua creatura moueatur immediatè à Deo, & talis motus sit ei simpliciter violentus, ut docet S. Thom. quæst. 1. de potentia, art. 3.

art. 3. ad 1. & alij Doctores quamplurimi; ergo impossibile est, quòd aliquis motus creaturæ procedat immediatè à Deo; & talis motus sit ei violentus; ac per consequens nulla creatura poterit resistere Deo immediatè mouenti: ergo similiter creata voluntas non poterit Dei prouidentiae, aut voluntati eius efficaci resistere.

5. Item, vt aliquis resistat alteri, oportet quòd habeat æqualem, vel maiorem virtutem cum illo: nam à proportionem minoris inæqualitatis non fit actio, ac per consequens nec efficax resistentia, quæ sine actione fieri non potest. Sed nullum arbitrium creatum habet æqualem, aut maiorem virtutem, quàm Deus: nam virtus, & efficacia diuina est infinita: omnis autem virtus, & efficacia creata est finita, & limitata; ergo impossibile est, liberum arbitrium creatum resistere Deo, aut voluntati eius efficaci.

6. Argumenta, quibus hæc doctrina
 impu

impugnatur, communia sunt cum obiectionibus militantibus contra prædeterminationem diuinæ voluntatis, & efficaciam auxiliij præoperantis gratia, vnde inferius proponenda sunt, & soluenda.

CAPVT XV.

Quòd prædestinatio, quantum ad effectus assencionem, sit certa, & infallibilis certitudine ordinis, & causalitatis mediorum independenter à scientia media.

QUæ dicta sunt de certitudine ^{1.} prouidentia diuinæ, à fortiori ^{Ex di-} procedunt de prædestinatione San- ^{spit. 4.1.}ctorum, cum sit pars prouidentia perfectissima. Hæc namque independenter à scientia media certa est, & infallibilis certitudine ordinis, & causalitatis mediorum, seu beneficiorum Dei, quibus, vt ait Augustin. *certissimè liberantur, quicumque liberantur.*
Vnde

162 *De Auxiliis diuinae gratiæ,*
Vnde S. Thom. quæst. 6. de verit. art.
3. in corp. ait, quòd præter certitudi-
nem præscientiæ, (& loquitur de præ-
scientia libera, non de scientia me-
dia, quam non agnouit;) ipse ordo
prædestinationis habet infallibilem certitu-
dinem. Quod etiam ex apertissimis
locis sacrae Scripturæ colligitur. Et-
enim Christus Dominus Ioan. 10. lo-
quens ad literam de prædestinatis
ait: *Oves meæ vocem meam audiunt, &*
sequuntur me: & ego vitam æternam do
eis, & non peribunt in æternum, & nemo
rapiet eas de manu mea. hoc est, de po-
testate mea, vt innueret, quòd in ipsa
omnipotentia Dei, & efficacia auxi-
liorum gratiæ, quæ præparauit ele-
ctis, certitudo prædestinationis fun-
datur. Et Paulus Apostolus Roman.
8. nomine prædestinatorum loquens.
Certus sum (inquit) *quòd neque mors, ne-*
que vita, neque Angeli, &c. poterunt nos
separare à charitate Dei, quæ est in Christo
Iesu. Expendatur verbum illud, *cer-*
tus sum: ex illo namque colligit S.
August. certitudinem prædestinatio-
nis,

nis, lib. de correct. & grat. cap. 7. Idem confirmant efficacissime verba illa Romanor. 4. Ideo ex fide, vt secundum gratiam firma sit promissio, ex quo testimonio S. August. lib. de prædest. SS. cap. 10. probat infalibilitatem, & firmitatem promissionis, & prædestinationis Dei non inniti præscientiæ cœoperationis arbitrij, sed omnipotentæ prædestinantis, & ipsi gratiæ Dei, qua id, quod promissit, potens est & facere; vnde subdit Augustinus: *Non ait: Potens est predicere, & præscire: nam, & aliena facta potest predicere, & præscire; sed ait: Potens est, & facere, ac per hoc facta non aliena, sed sua.* Item etiam Romanorum 9. dicitur: *Vt secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante, &c.* Ex quibus verbis colligit ibi S. Thom. prædestinationem esse certam, & firmam ex electione Dei, atque voluntate, ac per consequens, ex causalitate mediorum.

Ratio quoque S. Thom. quæst. 6, 2.

1011d

de

de verit. art. 3. alleg. idipsum confirmat. Sequeretur enim ex opposita sententia, quòd prædestinatus non differret à non prædestinato ex parte ordinis, sed tantùm ex parte præscientiæ euentus: & ita præscientiæ esset causa prædestinationis, ac per consequens prædestinatio non esset ex electione prædestinantis, sed secundùm præscientiam boni vsus liberi arbitrij, & consequenter daretur ex parte nostra aliqua causa prædestinationis, quod est contra Scripturam, & Patres, vti obseruauit S. Doctor.

3. Quæ de certitudine prædestinationis, quantum ad assecutionem effectus, diximus, extendenda sunt ad numerum prædestinatorum in particulari, & ad quantitatem gloriæ, ad quam sunt prædestinati, nec non ad media, & ad actus meritorios, per quos ad eiusmodi quantitatem gloriæ perueniunt; omnia hæc sunt à Deo prædiffinita, præordinata, & prædestinata, & ideo certò, & infallibiliter

biliter euenient certitudine ordinis, & causalitatis mediorum, nulla præsupposita scientia media, in qua certitudo ordinis fundetur. De numero prædestinatorum id docet S. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 7. vbi probat, numerum prædestinatorum esse Deo certum, *non solum per modum cognitionis, sed etiam per modum cuiusdam principalis prædiffinitionis.* Quòd verò bona opera, quibus prædestinati ad tantam gloriam peruenient, sint à Deo prædiffinita, & ordinata, ac per consequens certò euenient certitudine ordinis, & causalitatis mediorum, colligitur ex Apost. ad Ephes. 2. vbi loquens de prædestinatis inquit: *Ipsius enim sumus factura, creuit in operibus bonis, quæ preparauit Deus, ut in illis ambulemus.* Quæ verba exponens S. Athanasius super cap. 2. ad Ephes. in impressione Lugdunensi 1532. *Sciens autem hæc, supple, bona opera, parauit Deus, quæ differri non potuerunt, neque prætermitti, quin peragantur tanquam diuinitus sint præ-*
finit

166 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
finita, idque per multam erga nos pro-
uidentiam. Ergo ex decreto prædesti-
nantis, certum est, quòd electi pro-
ducent in tempore bona illa opera,
per quæ Deus præordinauit eos ad
tantam gloriam perducere. Idem do-
cet Theodoretus in illa verba ad
Roman. 8. *Quos prædestinauit, hos &*
vocauit. vbi ait: Prædestinatos autem, &
præfinitos etiam vocauit. Et ad Ephes. 1.
in illa verba: Elegit nos in ipso. sic ait:
Ab initio enim ante mundi constitutionem
ea, quæ ad nos pertinebant, præsciuit, &
prædefiniuit. & paulo post subdit: Præ-
sciuit nos, & dilexit, & nostram precatio-
nem præconstituit, ut nos filiorum adoptio-
nis donum perciperemus secundum propo-
situm voluntatis suæ.

4. Præterea probatur. Qui efficaci-
ter vult finem, præparat, ac præde-
terminat media, per quæ vult finem
illum consequi, aliàs exponeret se
periculo non assequendi finem, sicut
ille de quo dicitur Lucæ 14. *Hic ho-*
mo cepit edificare, & non potuit consum-
mare. Sed Deus ante omnem præ-
ficien

scientiam futuræ cooperationis arbitrij, voluit prædestinatis beatitudinem æternam, tanquam finem consequendum à nobis, per opera merita: ergo præparavit, & præterminavit omnia, & singula bona opera per quæ prædestinati reipsa in tali vel tali intensione consequuturi erant beatitudinem æternam, & in ea intensione, quæ à Deo est præordinata. Cum ergo Deus infallibiliter operetur, quæcumque decrevit facere; relinquitur quòd ex virtute eiusdem decreti, sit certum & infallibile; quòd prædestinati elicient in tempore omnia illa pia opera.

Item, vt patebit infrà, quantitas cooperationis arbitrij cum gratia mensuratur ex quantitate auxiliij efficacis, quo Deus præmouet idem arbitrium ad cooperandum: itaque si Deus mouet per auxilium intensum (vt quatuor) liberum arbitrium cooperabitur (vt quatuor;) & si moueat per auxilium intensum (vt sex,) coope

cooperabitur (vt sex:) ergo in decreto, quo Deus statuit prædestinatis dare talia auxilia efficacia ad eos actus bonos cum tanta intensiōe producendos; fundatur tanquam in prima radice infallibilitas, & certitudo, quòd prædestinati eosdem actus elicient.

6. Eisdem rationibus efficaciter probatur, prædestinationem paruulorum esse certam, & infallibilem certitudine ordinis, & causalitatis mediorum, nulla præsupposita scientia media, qua, vt aiunt, Deus præsciuit liberam voluntatem applicantis Baptismum, & parentum, qui eosdem paruulos genuerunt, ex quorum industria procedit, quòd paruuli ad lauacrum generationis peruenerint priusquam immatura morte rapiantur. Quod etiam confirmari potest: quòd paruulus consequatur reipsa remedium contra originale peccatum, & moriatur antequam perueniat ad usum rationis, est effectus prædestinationis illius; sicut è contrario

trario permissio, qua Deus permittit, ut paruuli reprobis non consequantur tale remedium, est effectus reprobationis eorum: etenim media per quæ prædestinatus consequitur vitæ æternam, sunt effectus prædestinationis, ut ex præmissis constat, & ex ipsa definitione prædestinationis tradita ab Augustino: *Prædestinatio est præscientia, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.* Ergo prædestinatio paruulorum ex ipso ordine mediorum, effectiue prædestinationis, consequitur infallibiliter suum effectum.

Accedit, quòd non procedit à casu, & fortuito, quòd iste paruulus baptizetur, ille verò non baptizetur, antequam moriatur: sed ex ordinatione, & prouidentia diuina, qua misericorditer voluit vni per talia vel talia media subuenire; alterum verò in sua damnatione, propter originale peccatum relinquere. Dicit enim Augustinus lib. de dono perse-

¶ 70 De Auxiliis diuinae gratiae,
ue. cap. 12. in fin. Neque enim fatu
cogitur Deus, illis infantibus subuenire,
illis autem non subuenire, cum sit utrisque
causa communis. Aut res humanas in par-
uulis non diuina prouidentia, sed fortui-
tis agi casibus, opinabimur, cum rationa-
les, vel damnanda, vel liberanda sint
anima, quandoquidem nec passer cadit in
terram sine voluntate Patris nostri, qui
in caelis est: aut parentum negligentia sic
tribuendum est, quod paruulus sine Ba-
ptifino moritur, ut nihil ibi agant superna
iudicia: tanquam ipsi, qui hoc modo male
moriuntur, parentes sibi negligentes, vo-
luntate propria, de quibus nascerentur,
elegerint. Quid dicam, quod paruulus
aliquando, antequam illi per ministerium
baptizantis succurri possit, exspirat? Ple-
rumque enim festinantibus parentibus, &
paratis ministris, ut Baptismus paruulo
detur, Deo tamen nolente non datur,
qui cum paruulum in hac vita non
tenuit, ut daretur. Et in Epist. 107. ad
Vitalem inquit: Multi salui non sum,
non quia ipsi nolunt, sed quia Deus non
vult: quod sine ulla caligine monstratur

in parvulis. Ergo ex ipso ordine, & effectu prædestinationis est certa, & infallibilis prædestinatio parvulorum. Qualiter autem cum hac certitudine, nostri arbitrij libertas illesa permaneat, ex parte dictum est supra, & latius patebit infra, cum de prædeterminatione diuinæ voluntatis, & efficacia præoperantis gratiæ agendum erit.

LIBER SECVNDVS,

IN QVO

SECVNDVM FVNDAMENTVM ad-
uersæ concordiæ cum eius
appendicibus assertionibus
impugnatur.

CAPVT I.

*Quòd concursus Dei generalis sit
influxus immediatus in causam
secundam, eam premouens, &
applicans ad operandum, & cum
illa influens in eius actionem &
effectum.*

I.
Ex disp.
15.

T causæ secundæ natura-
les suas producant ope-
rationes, necessarius est
præuius Dei influxus in
ipsas causas, quoad operandum
mouean

moueantur, & applicentur. Ita ha-
 betur in Catechismo Romano ex
 decreto sacrosancti Conc. Trid. ius-
 su Pij V. edito, par. 1. de primo Sym-
 boli articulo, numero 22. eius ver-
 ba sunt: *Non solum autem Deus uni-
 uersa, quae sunt, providentia sua tuetur,
 atque administrat: verumetiam, quae mo-
 uentur, & agunt aliquid, intima virtute
 ad motum atque actionem ita impellit, ut
 quantumvis secundarum causarum efficien-
 tiam non impediat; praeueniat tamen, cum
 eius occultissima vis ad singula pertineat.
 & quemadmodum Sapiens cap. 8. testa-
 tur: Atingat à fine usque ad finem for-
 titer, & disponat omnia suauius. Quare
 ab Apostolo Act. 17. dictum est, cum
 apud Athenienses annuntiaret Deum, quē
 ignorantes colebant: Non longè est ab uno-
 quoque nostrum; in ipso enim uiuimus, mo-
 tumur, & sumus. Ex Philosopho 8. Phys.
 textu 33. lect. 9. apud S. Thom. id-
 ipsū cōstat, cuius verba sunt: *Viraque
 igitur mouere dicimus & primum & ulti-
 mum mouentium, sed magis primum; il-
 lud enim mouet ultimum, sed non hoc pri-**

primum, & sine primo quidem ultimum non mouebit: illud autem sine hoc, ut basulus non mouebit, nisi moueatur ab homine. Vnde idem Aristot. 7. Phys. cap. 1. & 8. Phys. cap. 5. ex illo principio communiter recepto, *omne quod mouetur, ab alio mouetur,* concludit, deueniendum esse ad vnum primum mouens, quod omnia agentia moueat, & non moueatur ab alio, ne detur processus in infinitum. Et auctor lib. de Caus. proposit. 1. & 16. docet, virtutem diuinam esse virtutem omnium causarum, quia videlicet coniungit causas secundas cum suis effectibus, quod etiam docet S. Thom. 1. p. q. 36. art. 3. & q. 3. de potentia, art. 7.

2. Secundò probatur auctoritate S. Thom. qui in 1. 2. quæst. 109. 110. & 111. in omnibus ferè articulis præter formam permanentem, quam habent causæ secundæ, & conseruationem illius, docet, esse necessarium, quòd Deus, tanquam agens vniuersale, moueat ipsas causas secundas ad suas operationes, id est, vt il-
læ

læ operentur. Sed præsertim sunt notanda verba, quæ habet art. 1. eiusd. quæst. 109. ait enim: *Omnes motus tam corporales, quam spirituales reducuntur in primum mouens simpliciter, quod est Deus: & ideo quantumcunque natura aliqua corporalis, vel spiritualis ponatur perfecta, non potest in suum actum procedere, nisi moueatur à Deo.* Et idem repetit art. 9. eiusdem quæst. in corp. vbi generaliter docet, quòd *nulla res creata potest in quemcumque actum prodire, nisi virtute motionis diuina.* Hoc ipsum docet expressius in 2. sentent. distinct. 37. q. 2. art. 2. & q. 3. de potent. art. 7. in corp. Et in solutione ad septimum eiusdem articuli docet, quòd, quando Deus mouet causam secundam ad agendum, aliquid ei confert, quo illa actualiter agat, & inquit: *Sed id, quod à Deo fit in re naturali, quo actualiter agat, est vt intentio sola habens esse quoddam incompletum per modum, quo colores sunt in aère, & virtus artis in instrumento artificis.* Idem confirmat 1. p. q. 2. art. 3. in corp. & q.

176 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
105. art. 4. & 5. & 3. cont. Gent.
cap. 70. Eandem sententiam tuen-
tur Capreolus in 2. d. 1. q. 2. art. 1.
Caietan. 1. p. q. 45. art. 5. § *Ad Du-*
randum. & q. 115. art. 6. § *Ad eui-*
dentiam. Ferrar. 3. cont. Gent. cap.
70. & ait esse expressam sententiam
S. Thom. q. 3. cit. de potentia, cui
omnes Thomistæ vnanimiter con-
sentiant. Eandem sententiam sequi-
tur Magister Cabrera 3. p. q. 17. art.
4. disp. 2. §. 30. n. 113. & seqq. ait-
que esse S. Thomæ, & receptam ab
omnibus Philosophis. Et ratio id
conuincit. Nam, vt ostendit ex pro-
fesso S. Thom. 3. cont. Gent. cap.
66. esse est actus vniuersalissimus,
& proprius effectus solius Dei; vn-
de & in lib. de Causis dicitur, quòd
neque intelligentia dat esse, nisi in
quantum est diuina: ergo causæ
secundæ, quatenus attingunt esse
proprij effectus formaliter loquen-
do, sunt instrumenta ipsius Dei.
Vnde oportet, quòd moueatur ab
illo prius natura quàm attingant
ipsum

ipsum esse cuiuslibet effectus, nam
 vt instrumentum attingat effectum
 principalis agentis, oportet quòd
 præuia motione ab illo mouea-
 tur.

Secunda conclusio: Causæ libe-
 ra³, etiam contingentes, indigent
 præuio Dei influxu, vt suas produ-
 cant operationes. Ita S. Thom. lo-
 cis citatis, & 1. p. q. 83. art. 1. ad 3.
 vbi ait: *Liberum arbitrium non est suffi-*
ciens ad aliquid volendum, nisi mouea-
tur, & iuuetur à Deo; & in solut. ad
 tertium inquit: *Deus est prima causa*
mouens, & naturales causas & volunta-
rias; & sicut naturalibus causis mouendo
eas non auferi, quin actus earum sint natu-
rales; ita mouendo causas voluntarias, non
auferi, quin actiones earum sint voluntarie,
sed potius hoc in eis facit: operatur enim
in vnoquoque secundum eius proprietatem.
 Et in 2. sententiarum dist. 37. q. 2. art.
 2. ad 2. inquit: *Deus influu agentis*
esse, posse, & agere, & quicquid per-
fectionis in agente est. Et in solutio.
 ad 3. subdit: *In bonis actibus virum.*

que agenti influit, & ut agat, & ut bene agat. Vbi aperte docet, Deum prius influere in liberum arbitrium, ut in causam, quam influat cum illo in eius effectum.

4. Præterea probatur speciali ratione, quam assignat S. Thom. 1. p. q. 19. art. 3. ad 5. Ab eo, quod se habeat indifferenter ad vtrumlibet, non sequitur aliqua actio determinata, nisi ab aliquo alio moueatur, & inclinetur ad vnum, ut dicit Comment. 2. Phys. text. 48. Ab eo enim, quod est in potentia, & indifferens, in quantum huiusmodi, non exit determinatus actus: quia non est maior ratio, quare exeat iste actus, quam oppositus, cum talis potentia secundum se sit indifferens ad opposita: sed causa libera, & contingens se habeat indifferenter ad opposita; ergo non exhibit ab illa determinata operatio, nisi moueatur à primo agente, & determinetur ad vnam particularem operationem. Est ad idem alia ratio eiusdem

S. Thom.

S. Thom. p. 2. q. 9. art. 4. in corp. & 1. p. q. 2. art. 3. Omne, quod quandoque est agens actu, quandoque in potentia indiget moueri ab aliquo mouente, quod sit purus actus: sed voluntas creata, quandoque est agens actu, quandoque in potentia; ergo indiget moueri à primo actu, vt suam producat operationem.

Præterea idem ostenditur alia ratione S. Thom. in 2. dist. 37. q. 2. art. 2. in corp. Nam videtur sequi ex opposita sententia, esse plura prima principia. Consequens est error Manichæorum, vt vidimus lib. 1. cap. 3. Ergo. Sequela probatur. Nam est de ratione primi principij, vt agere possit sine auxilio prioris agentis, & sine influenza illius. Ergo si voluntas humana aliquam actionem produceret absque motione prioris agentis, respectu illius actionis esset voluntas creata primum principium, & primum se mouens simpliciter, &

180 *De Auxiliis diuine gratia,*
primum se determinans.

6. Præterea probatur alia ratione, quam prosequitur S. Thom. eod. art. 2. id quod non habet à se esse, nō habet à se operari, aut aliquid influere, sed totum hoc accipit ab alio, à quo habet esse. Vnde & Conc. Florent. decreto de fide Cathol. ex eo probat, quòd filius Dei habet æternaliter à Patre hoc ipsū, quod est spirare Spiritum sanctū; quoniam filius habet esse non à seipso, sed à Patre, à quo æternaliter genitus est, & in Euāgelio ipsa Veritas testatur: *Doctrina mea non est mea, sed eius, qui misit me, Patris.* Et iterum: *Filius non potest à se facere quippiam;* quia videlicet nō est à se, sed à Patre: sed voluntas creata non habet esse à seipsa, sed à Deo; ergo non habet à se hoc, quod est actualiter influere in suam operationem: sed hoc ipsum accipit à Deo; ergo Deus influit in ipsam voluntatem motione præuia, quia voluntas mouetur ad suam operationem, & applicatur, ut actualiter agat.

Ultimò

Vltimò probatur ratione specialia-7.
li, quæ procedit de omni operatione
vitali: Fieri non potest, etiam per
potentiam absolutam, vt Deus pro-
ducat actionem vitalem creatam, ni-
si mediante potentia vitali; quia ta-
lis actio à solo Deo attingi non po-
test, aut produci, cum dicat intrin-
secum ordinem ad potentiam vita-
lem: ergo impossibile est, quòd Dei
operatio seu concursus influat cum
causa vitali in operationem vita-
lem, nisi prius natura influat in i-
psam causam vitalem, per quam de-
bet produci eiusmodi vitalis ope-
ratio.

Sed contra obiicitur primò: Mo-8.
tio hæc actualis, & concursus iste
præuius nihil confert voluntati,
quo ad agendum iubeatur, incline-
tur, aut confortetur: ergo superflue
ponitur. Respondetur, quòd con-
fert voluntati vltimum complemen-
tum actus primi, & Deus per illum
efficit, vt virtus operatiua ad actum
secundum reducatur, vt capite se-
quenti

182 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
quenti patebit.

9. Secundò : Solùm instrumenta indigent præuia motione & applicatione principalis agentis, vt actu operentur : sed voluntas, & aliæ causæ secundæ non sunt instrumenta, sed causæ principales suorum effectuum; ergo. Respondetur, quòd omnis causa secunda etiam libera, quatenus tribuit effectui esse, & ultimam actualitatem, est instrumentum Dei, vt docet S. Thom. quæst. 3. de potent. art. 7. in corp. & ad 7. & Caiet. 1. p. quæst. 45. art. 5. vnde nunquam exiit in actum secundum, nisi præuia motione actuali moueantur, & iubentur à Deo.

10. Tertio : Si præuius ille Dei influxus in causam est necessarius, vt voluntas operetur, sequitur quòd sine illo operari non possit, & ita peribit eius libertas, ac per consequens non imputabitur ei ad culpam omissio actus, qui est in præcepto, quia non est in eius potestate habere præuiam illam motionem, quæ necessaria di-

ditur

citur ad operandum. Respondetur: Præuia illa motio, siue influxus immediatus in causam, non est necessarius, vt voluntas possit operari, si velit, id enim habet per propriam virtutem, aut per habitus supernaturales, sed solum est necessarius, vt actualiter operetur. Vnde ex eo, quod voluntas non moueatur à Deo præuia illa motione, non sequitur, quod non possit velle aut operari; sed solum infertur, quod de facto non sit operatura, ac per consequens omisio actus, qui est in præcepto, imputabitur illi ad culpam, quia ex Dei misericordia poterat habere motionem illam præuiam, & sua culpa se impedibit, ne illi donaretur à Deo. Alia argumenta, quæ ex parte libertatis opponuntur, inferius proponenda sunt, & soluenda.

CAPVT II.

*Quidnam sit motio illa præuia, quæ
Deus mouet, & applicat cau-
sas secundas, etiam libe-
ras, ad operandum.*

*Ex di-
sput. 19.* **N**ON autem conuenit inter Do-
ctores, quidnam sit motio illa
præuia, seu influxus immediatus in
causam. Quidam dixerunt esse qua-
litate, non quidem per modum
permanentis, sed per modum dis-
positionis transeuntis cum opera-
tione causæ secundæ; sed hæc posi-
tio est expresse contra S. Thom. 1. 2.
quæst. 110. art. 2. & contra illam est
argumentum. Nam videtur repu-
gnare libertati voluntatis, quòd per
qualitatem aliquam determinetur
ad operandum. Præterea posita in
homine quacumque qualitate acti-
ua, indiget vt operetur præuia Dei
motione, vt capite præcedenti osten-
sum est: sed posito influxu illo præ-
uio

tio Dei in liberum arbitrium, ut in
 causam, non indiget ut operetur alia
 motione actuali, alias daretur pro-
 cessus in infinitum, quod est incon-
 ueniens: ergo talis influxus non est
 qualitas actiua. Alij dixerunt per
 oppositum, extremum illum influ-
 xum, seu concursum Dei præuium
 nihil ponere in causa secunda, quod
 sit præuium ad eius operationem,
 sed esse ipsum Deum, seu volunta-
 tem diuinam, quatenus parata est,
 & exposita ad concurrendum simul
 cum causis secundis, quotiescumque
 ipsæ vel ex necessitate naturæ ope-
 rentur, vel ex innata libertate ope-
 rari voluerint. Addunt tamen, quòd
 motio Dei solum ponit in causis se-
 cundis operationem ipsius causæ
 secundæ, quatenus procedit efficien-
 ter ex concursu Dei simultaneo: sic-
 ut creatio in creatura nihil ponit
 distinctum à substantia illius, sed est
 ipsa creatura, secundum quod pro-
 cedit efficienter à Deo.

Sed hæc positio stare non potest. 2.

Nam...

Nam iuxta illam, concursus Dei generalis non esset influxus immediatus in causam secundam, sed solum esset influxus immediatus cum causa secunda in eius effectum, cuius contrarium ostensum est supra. Item etiam sequeretur ex eadem sententia, quod Deus, & causa secunda, praesertim libera, essent duae causae partiales, operationes seu effectus producti ad extra; immo concursus Dei esset posterior ordine rationis seu causalitatis ipso concursu causae secundae, quod est conueniens, ut patebit infra. Alij Doctores etiam ex illis, qui admittunt, concursum Dei generalem esse influxum immediatum in causam secundam, opinantur, eundem influxum esse realiter ipsam operationem causae secundae, quatenus procedit à Deo eandem causam applicante, & praemouente efficaciter ad operandum. Et in hoc distinguitur hic modus dicendi à praecedenti, quia praecedens non admittit, concursum Dei generalem esse

se

se influxum immediatum in causam. Sed quid sit de illa quæstione, an prædictus influxus Dei actualis distinguatur realiter tanquam res à re ab eius operatione: an solum formaliter, de eo alibi fusiùs egimus.

Dicendum est cum S.Thoma q.3. 3- de potentia, art.7. ad 7. quòd virtus naturalis, quæ est rebus naturalibus in sua institutione collata, inest eis, vt quædam forma, habens esse ratum, & firmum in natura. Sed id, quod à Deo fit in re naturali, quo actualiter agat, est vt intentio sola habens esse quoddam incompletum per modum quo colores sunt in aëre, & virtus artis in instrumento artificis. Ergo. Hoc autem ens incompletum præuium actioni causæ secundæ producitur in illa effectiuè à solo Deo, & nullo modo dependet efficienter ex influxu causæ secundæ; vt expressè docet S.Thom.art.7. cit. ad 3. argum. vbi ait: *In operatione, qua Deus operatur mouendo naturam, non operatur ipsa natura.* Et ratio id suadet;

det ; nam illud ens incompletum est quid præuium operationi, siue influxui causæ secundæ : ergo non dependet efficienter ab ea ; id enim quod est prius, non dependet efficienter ab eo, quod est posterius. Præterea motio illa præuiæ est complementum virtutis operatiuæ, quæ residet in causa secunda, & proprio vocabulo appellatur motio Dei virtuosa, qua ipsa causa secunda efficaciter mouetur ad operandum : ergo non pendet efficienter ab ipsa causa secunda.

4.º Quo fit, vt liberum arbitrium passiuè se habeat in ordine ad illam præuiam motionem, quam recipit à Deo; sed quia in eodem instanti temporis liberè producit operationem, ad quam mouetur, ideo non se habet merè passiuè, sed in ordine ad talem operationem se habet actiuè, & liberè. Nam, vt ait Augustinus, *filij Dei aguntur, vt agant, non vt ipsi nihil agant.*

5.º Sed est argumentum, quo probatur,

batur, motionem illam Dei esse idem
 realiter, quod ipsa operatio liberi
 arbitrij, vt procedit à Deo. In natu-
 ralibus motio ad albedinem est ipsa
 albedo vt in fieri; quia, vt dicit A-
 rist. motus non est præter res, ad
 quas est motus: ergo motio actualis,
 qua Deus mouet voluntarem ad a-
 ctum liberum, erit ipse actus liber,
 vt est in fieri à Deo. Respondetur,
 motionem ad albedinem non tri-
 buere virtutem aliquam actiuam,
 aut complementum virtutis actiuæ
 subiecto, in quo recipitur; quia me-
 re passiuè se habet illud subiectum
 in ordine ad albedinem: motio au-
 tem præuia, qua Deus mouet, &
 applicat liberum arbitrium, vt se
 determinet ad suos actus, tribuit
 illi virtutem quandam, seu comple-
 mentum virtutis actiuæ, vt dictum
 est; vnde non est simile,

C A P V T III.

*Quòd concursus Dei generalis, quo
liberum arbitrium mouet, &
adiuuat ad actus superna-
turales producendos,
sit supernaturalis.*

1. **C**VM ergo concursus Dei gene-
Ex di-
spat. 20. ralis præmouens, & applicans
 secundas causas ad operandum, sit
 complementum quoddam virtutis
 actiuæ ipsarum causarum, vt ex præ-
 missis constat, necesse est, vt sit eius-
 dem ordinis cum virtute actiua ea-
 rumdem causarum: vnde si causæ
 secundæ fuerint supernaturales, seu
 principia operationum supernatu-
 ralium, concursus Dei generalis erit
 supernaturalis, & alterius rationis ab
 eo, quo Deus concurrit ad actus me-
 rè naturales. Hæc est doctrina S.
 Thom. 1. 2. quæst. 109. art. 9. in corp.
 vbi sic loquitur: *Homo ad rectè viuen-
 dum dupliciter auxilio Dei indiget. Vno
 modo,*

modo, quantum ad aliquod habituale donum, per quod natura humana corrupta sanetur, & sanata eleuetur ad operanda opera meritoria vite aeterna. Alio modo indiget homo auxilio gratiae, ut à Deo moueatur ad agendum. Auxilium autem gratiae est supernaturale, sicut & ipsa gratia: ergo. Præterea probatur ratione; Deus, in quantum auctor gratiae, est finis vltimus supernaturalis omnium supernaturalium actionum: ergo, in quantum auctor supernaturalis, est prima causa eorum efficiens: ergo concurrit ad illas generali concursu supernaturali.

Secundò: Concursus primæ causæ debet esse proportionatus formæ, per quam operatur causa secunda; sed forma per quam operatur causa secunda actus supernaturales est supernaturalis: nam potentia naturalis, scilicet intellectus, & voluntas, & aliæ potentiae naturales secundum se, nullam habent proximam virtutem actiuam comparatione

192 *De Auxiliis diuinae gratia,*
tione actuum supernaturalium ; sed
tota earum virtus dependet vt quò
à forma supernaturali, vt patebit in-
frà : ac per consequens forma, per
quam operatur causa secunda super-
naturalis actus, esse debet superna-
turalis: ergo similiter concursus pri-
mæ causæ debet esse supernaturalis.

Confirmatur, nam, vt suprà di-
ctum est, concursus Dei generalis
est influxus immediatus in causam,
& in ea recipitur, & modificatur ab
ipso Deo iuxta eiusdem causæ con-
ditionem prius natura quàm cum
illa producta effectum : ergo necesse
est, quòd idem concursus generalis
cum causa secunda supernaturali sit
etiam supernaturalis ; aliàs enim
Deus non modificaret eundem con-
cursum in causa secunda, nec illum
accommodaret eius conditioni, &
natura.

3. Tertiò idipsum probatur specia-
liter de concursu Dei simultaneo.
Concursus, quo Deus immediatè
cum causa secunda supernaturali
produ

producit supernaturalem operationem, est realiter ipsamet operatio, vt procedit ex influxu Dei: sed operatio est supernaturalis; ergo influxus immediatus Dei in eandem operationem est supernaturalis.

Sed dicunt, operationem non esse 4.
se supernaturalem, vt producitur à concursu Dei, vel ab influxu liberi arbitrij, sed quatenus producitur ex influxu habitus supernaturalis, vel excitantis gratiæ simul cum potentia hominis intellectiua, vel appetitiua: sed contra hoc est argumentum. Gratia excitans sine adiuuante non efficit actum liberum, neque attingit supernaturalitatem illius; sed solum mouet moraliter liberum arbitrium, ex parte obiecti suadendo, inuitando, & alliciendo; vt prosequatur bonum sibi propositum per intellectum: habitus autem supernaturalis solum tribuit potentiæ posse operari supernaturales actus; non autem tribuit illi actualiter operari: ergo præter ipsum habitum, & gratiam

194 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
tiam excitantem, necesse est ponere
ex parte Dei concursum actualem
supernaturalis ordinis, quo ipsa po-
tentia rationalis, eleuata per habitum
supernaturalem, moueatur efficaci-
ter à Deo, vt actualiter operetur su-
pernaturalem actum.

5. Sed contrà obiicitur primò. Præ-
existente ex parte intellectus habitu
fidei in potestate liberi arbitrij est
producere, vel non producere actum
fidei supernaturalem cum concursu
Dei generali: ergo ad id non requi-
ritur alius concursus supernaturalis
ordinis, aliàs etiam supposito habi-
tu fidei non esset in potestate arbi-
trij actum fidei eligere. Responde-
tur, esse quidem in potestate nostri
arbitrij ipsum credere, supposito ta-
men ex parte Dei concursu generali
eiusdem ordinis, sine quo liberum
arbitrium, quantumuis habeat per-
fectum habitum fidei, nunquam o-
perabitur. Nec ex hoc sequitur, ho-
minem non habere liberum arbi-
trium, sed solùm sequitur, quòd
non

non habeat liberum arbitrium independenter ab alio, & quòd non sit simpliciter primum liberum. Hoc enim solùm competit libero arbitrio Dei, vt dicitur infra.

Secundò obiicitur, Sequeretur ex ^{6.} opposita sententia, ad omnem actum supernaturalem esse necessarium triplicem Dei concursum; nam in primis est necessarius concursus Dei per habitum supernaturalem, aut per gratiam præuenientem, quæ vices habitus supernaturalis supplet. Similiter etiam est necessarius concursus Dei generalis naturalis ordinis, quo Deus tanquam prima, & vniuersalissima causa concurret cum omnibus causis secundis, etiam naturalibus ad suas operationes; ergo si præter istum concursum est necessarius ex parte Dei alius concursus supernaturalis ordinis, sequitur Deum triplici concursu concurrere cum causa secūda ad quamlibet operationem supernaturalem, & ita multiplicarentur Dei concursus absque necessitate.

cessitate. Respondetur, ad actus supernaturales sufficere ex parte Dei concursum generalē ordinis supernaturalis, in quo eminenter cōtinetur, quidquid perfectionis reperitur in concursu generali Dei, in quantum est auctor naturæ. Vnde non sequitur, ad omnem actum supernaturalem esse necessarium triplicem Dei concursum.

Tertiò obiicitur: Gratia excitans, & adiuuans, non sunt duæ gratiæ
7. distinctæ; illa enim eadem gratia, qua Deus liberum arbitrium excitat ad actus supernaturales, dicitur adiuuans, si nostrum arbitrium cum illa velit operari: nam quatenus præuenit liberum arbitrium, dicitur excitans; quatenus verò cooperatur iam cum libero arbitrio actum supernaturalem, dicitur gratia adiuuans & cooperans: ergo præter gratiam excitantem, & concursum generalem naturalis ordinis non requiritur aliud speciale auxilium adiuuantis gratiæ, vel concursus Dei super
per

pernaturalis. Respondetur, gratiam excitantem, & adiuuantem, non esse idem auxilium gratiæ, sed distinctum, vt infra patebit.

CAPVT IV.

Quòd concursus Dei generalis, præsertim respectu actuum à libero arbitrio creato dependentium, non sit secundum se indifferens.

EX dictis in superioribus deducitur, Dei concursum generalem, quo causas secundas adiuuat ad operandum, non esse secundum se indifferentem, nec offerri illis à Deo per voluntatem ex se indifferentem modo superiùs explicato.

Cùm enim talis concursus sit influxus immediatus Dei in causas secundas mouens eas, & applicans ad suas operationes, vt ex præmissis

I 3 constat.

constat; esse non potest secundum se indifferens; alias non posset causas secundas mouere, & applicare ad determinationem actum. Id quod etiam ostenditur ratione desumpta ex S. Thom. 1. p. q. 19. art. 3. ad 5. Nam ab eò, quod est indifferens ad vtrumlibet, non sequitur aliqua actio, nisi ab aliquo alio inclinetur, vel determinetur ad vnum: vt dicit Comment. 2. Phys. text. 48. ergo si concursus Dei generalis secundum se est indifferens ad vtrumlibet; sequitur quòd ab aliquo alio determinetur ad effectum, & sic habebit aliquam causam priorem, quod repugnet primæ causæ.

2. Sed dicunt, concursum Dei generalem esse ex voluntate diuina determinatum ad particularem effectum, postquam ex influxu liberi arbitrij, vel alterius causæ secundæ quodammodo ad talem effectum limitatur, eo quòd per talem causam secundam non producit, nisi talem effectum determinatum. At contra hoc est

est argumentum. Sequeretur, causam secundam determinare primam ad operandum & influendum in istum actum potius quàm in alium. Et enim si causa prima secundùm se indifferenter applicat suam voluntatẽ, & concursum ad eos actus producendos cum causis secundis, ad quos ipsa causa secundæ ex necessitate naturæ, vel per suam liberam voluntatem applicantur: ergo ipsa causa prima non se determinat ad hunc effectum in particulari, ac per consequens determinatur ad illum à causa secunda.

Præterea modus concurrenti per 3. voluntatem secundùm se indifferenter ad istum, vel illum effectum, vel eius oppositum producendum, est valde imperfectus, cum in sua efficacia dependeat ex concursu causæ secundæ, & omnis dependentia importet in re, quæ dependet in perfectionem quandam; & inferioritatem respectu illius, à quo dependet: ergo

non potest talis modus concurrenti Deo attribui, aut eius voluntati, quæ infinita est, & perfectissima causa, conuenire.

4. Respondent, quòd, quantum ad determinationem ad intra diuinæ voluntatis, quam includit concursus Dei generalis, voluntas diuina per suum actum seipsam liberè determinauit ad particularem effectum in indiuiduo cū causis secundis modo prædicto cōcurrente: nec quantum ad istam determinationem determinari potest Dei concursus per concursum causæ secundæ. Nihilominus quantum ad determinationem ad extra verissimum esse censent, actionem illam Dei accipere determinationem suam à proxima causa, seu voluntate humana; non quia ab hac sola talis determinatio effectiuè procedat; nam illa determinatio nihil aliud est quàm exercitium talis actionis in tali specie, & hoc totum necesse est à Deo fieri, *sine quo factum est nihil*. Sed quoniam
niam

niã causa proxima, seu voluntas humana suo influxu determinat actionẽ Dei ad extra ad hãc speciẽ, ad hoc tempus, & ad hoc indiuiduum.

Sed hãc solutio vim argumenti non euacuat. Nihil enim determinatur ab alio, nisi quod est indifferens, antequam determinetur: sed concursus Dei generalis etiam ad extra non est secundum se indifferens, vt dictum est; ergo non determinatur à concursu liberi arbitrij; sed potius e contra liberum arbitrium, quia secundum se est indifferens ad operandũ, & non operandum, & ad producendum istum actum, vel illum, oportet, quòd inclinetur per concursum Dei, vt aliquam actionẽ in particulari producat. Sed de hoc agẽdum erit latius in tribus capitibus sequẽtibus.

Sed contra hanc doctrinam obiicitur primò: Sol est ex natura sua illo generali modo veluti expositus ad concurrẽdum cum singulis causis secundis, quæ ab illo pẽdent iuxta vniuscuiusque capacitatem; ergo ad eũ-

202 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
de modū Deus sua volūtate poterit
efficacitatē seu potentiā suam prædi-
cto modo, veluti indifferēti ac gene-
rali, applicare, & offerre humanę vo-
lūtati, vt sit paratus ad cōcurrentium
cū illa ad actū quē ipsa effecerit. Re-
spōdetur, quòd sol est causa finita, &
limitata habēs aliquid potētiālitatis,
cū sit creatura, & ideo potest per
concurſū alterius causæ determinari
ad producēdū talē, vel talē effectū in
indiuīduo: Deus autē est causa vni-
uersalissima infinitē perfecta, & pu-
rus actus nullā habēs potentialitatē
admixtā; vnde eius volūtas vel con-
curſus, in quo est intētio volūtatis, &
virtutis diuinæ, determinari nō po-
test ad operandum ex cōcurſu liberi
arbitrij, vel cuiuscumque alterius
causæ secundæ.

7. Secundò arguitur ex S. Th. quæst.
5. de verit. art. 9. ad 10. vbi ait: *Actio
primæ causæ quodammodo determinatur
ad hunc effectum per causam secundam, &
3. contr. Gent. cap. 66. dicit, causas
secundas esse particulares, & determi-
nantes.*

nantes actionem primi agentis. Vult ergo S. Thom. concursum Dei generalem esse indifferentem secundum se, & ab ipsa voluntate determinari ad hanc, aut illam actionem particularem, ita ut actio particularis sit à Deo; sed non ideo sit talis, quia est à Deo, sed quia est à voluntate, aut ab alia causa secunda. Respondetur, S. Th. non dixit absolutè quòd per causam secundam determinatur influxus causæ primæ ad hunc effectum; sed *quodammodo*, ut insinuaret, quòd simpliciter, & quantum ad exercitiū actus, causa secunda determinatur ad concurrentium à concursu primæ causæ, ut in aliis locis clarissimè docet; quamvis concursu causæ primæ se determinet ad talem speciem effectus; in ipsa causa secunda, quæ recipit in se influxum primæ causæ. Sed hæc determinatio non fit ab ipsa causa secunda, sed à Deo, qui concursum suum generalem in causis secundis modificat, & ita per talē causam secundam, scilicet per ignem;

non producit nisi ignem; & per equū non generat nisi equum, & sic de singulis. Propter quod in eadem solutione ad 10. dixit S. Doctor, effectum magis assimilari secundæ causæ, quàm primæ, & eodem modo respondetur ad alium locum ex 3. cont. Gent. cap. 66.

8. Tertiò obiicitur: Ille modus concurrendi primæ causæ per voluntatē ex se indifferentē est possibilis, cū nullā implicationem inuoluat. Et ex alia parte est aptissimus, & accōmodatissimus ad libertatem humanā explicandā, & defendendam; ergo. Respondetur, talem modum concurrendi non esse Deo possibilem, quia perfectioni diuinæ prouidentiaē, & causalitatis videtur valde repugnare, vt ex supradictis constat: nec est aptus ad libertatem humanam defendendam, sed magis videtur eam implicare & difficilem reddere, vt ex præmissis lib. 1. cap. 6. inter impugnandum scientiam mediam satis constat.

CAPUT V.

Quòd Deus absoluto, & efficaci decreto suæ voluntatis verè efficienter, siue ad modum causa physica prædeterminat omnes causas secundas, tam naturales, quàm liberas ad suas operationes, salua earum natura, & libertate.

EX diuinis literis, si attentè perpendantur, habemus, quòd Deus sua absoluta, & efficaci voluntate prædeterminauit omnes actus etiam liberos in particulari, futuros in tempore, prius in signo rationis, quàm intellectus diuinus cognosceret actus illos esse futuros, etiam ex hypothesi, quòd voluntas creata constitueretur in tali ordine rerum, & in talibus circumstantiis. Dicitur enim ad Ephes. i. *Qui operatur omnia secundùm consiliùm voluntatis suæ, hoc est,*

I.
Ex di-
sput. 22.

206 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
est, secundum liberam determinationem voluntatis suae, qua omnia, quaecumque voluit, fecit in caelo, & in terra, & Apocal. 4. Tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam erant, & creata sumi. Et Sapien. 11. Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? Quibus verbis aperte significatur, aeterno decreto voluntatis diuinae praedeterminatum esse, ut existant, quae in quacumque differentia temporis habent esse. Idem probatur ex illo. Isaia 14. Hoc est consilium, quod cogitavi super omnem terram, & haec est manus extensa super omnes gentes. Dominus enim exercituum decreuit, & quis poterit infirmare, & manus eius extensa; & quis auerteret eam? Item etiam Esther 13. dicitur, Domine, Rex omnipotens, in diuisione tua cuncta sunt posita, nec est, qui tua possit resistere voluntati: si decreueris saluare Israël. Vbi efficax Dei decretum praedeterminans saluare Israël simul componitur cum libertate, qua Israël saluus factus est.

20. Id ipsum constat ex illo Lucæ 22.

Filius

Filius hominis, sicut definitum est, vadit, & Actor. 4. Conuenerunt enim verè in ciuitate ista aduersus sanctum puerum illum Iesum Herodes, & Pontius Pilatus, facere, quæ manus tua, & consilium tuum decreuerunt fieri. Et cap. 17. Desinens statuta tempora, & terminos habitationis eorum.

Præterea Prouerb. 8. secundum 3. L X X. dicitur: *Præparatur voluntas à Domino; & cap. 21. Cor regis in manu Domini, sicut diuisiones aquarum, quocumque voluerit, vertet illud.* Vbi verbum *vertet*, idem significat, quod *inclinabit*, & *determinabit*. Et vt notauit Iansenius cum omnium hominum cõrda sint in manu Domini, peculiariter de corde Regis id dicitur, eo quòd hoc maxime sit liberum, & alterius potestati minus subiectum; vt designaret, quòd cum efficaci Dei motione saluatur perfectissima libertas arbitrij nostri, qualis solet esse libertas Regis. Hoc testimonio S. Thom. 3. cont. Gent. c. 89. & 90. probat, quòd Deus in nobis
causat

causat motum voluntatis, & facit nos velle, & liberè velle hoc, vel illud: quod tamen efficaciter non faceret, nisi voluntatem ad volendum hoc vel illud, efficienter prædeterminaret: sicut riui aquarum humana opera in diuersas partes absque aliqua violentia magna cum suauitate feruntur. Videatur alius locus ad Ephes. 2. adductus lib. 1. cap. 14.

4. Accedit auctoritas Sanctorum, qui verbis formalibus, aut æquiualentibus vnanimiter asserunt, omnia quæ fiunt in tempore prædefinita esse, & prædeterminata decreto æterno voluntatis diuinæ.

Et in primis S. Dionys. cap. 5. de diuin. nom. tit. de exemplaribus lect. 3. apud D. Thom. ponit rationes rerum in Deo existentium prædeterminatiuas, & effectiuas sub his verbis: *Exemplaria autem esse dicimus in Deo existentium rationes substantificas, & singulariter præexistentes, quas Theologia prædefinitiones vocat, & diuinas, & bonas voluntates existentium prædeterminatiuas,*

& effectivas, secundum quas substantialis
 essentia omnia predestinauit, & produxit.
 S. Aug. tract. 104. super Ioann. sub
 med. explicans illud Ioann. 17. Pa-
 ter, veni hora, clarifica filium tuum, ait:
 Quapropter hoc, quod ait: Pater, veni ho-
 ra, clarifica filium tuum; ostendit omne
 tempus, & quid, & quando faceret, vel
 fieri sineret, ab illo esse dispositum, qui tem-
 pori subditus non est: quoniam, que futura
 erant, per singula tempora in Dei sapien-
 tia causas efficientes habent, in qua nulla
 sunt tempora; non ergo credatur hanc ho-
 ram fato urgente venisse, sed Deo potius
 ordinante. Item etiam in soliloquiis
 cap. 24. ait: Velle quod bonum est non pos-
 sum, nisi tu velis. Quæ verba explicari
 non possunt de decreto, & voluntate
 Dei præsupponente præscientiam
 mediam determinationis liberi ar-
 bitrij futuræ ex hypothese: aliàs e-
 nim non dixisset S. Augustinus, vel-
 le quod bonum est, non possum, nisi tu velis:
 sed potius dicendum esset è contra-
 rio: Deus velle non potest bonum
 liberum, nisi prius ego velim. Præ-
 terea

210 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
terea in eisdem Soliloquiis cap. 26.
eandem sententiam docet illis ver-
bis superiùs adductis: *Priusquam me*
formares in utero nouisti me; & anequam
exirem de uulua quidquid tibi placuit,
praordinasti me. Vbi verbum *placuit,* &
verbum *praordinasti,* absolutam, &
efficacem Dei voluntatem, & praedeterminationem importat, qua no-
stras praue nit voluntates de illis, &
in illis disponendo, & praordinan-
do, quidquid sibi placuit minimè
praescientiam mediam obseruans,
quid iste vel ille ex sua innata liber-
tate uoliturus sit.

5. Idipsum probatur ex S. Leone Pa-
pa serm. 7. de passione Domini, qui
incipit: Scio quidem, dilectissimi, di-
cente: *In saluandis enim hominibus per*
crucem Christi, communis erat uoluntas
Patris, & filij, & commune consilium, nec
ulla poterat ratione turbari quod ante a-
terna secula, & misericorditer erat dispo-
situm, & incommutabiliter praefinitum.
Vbi uerbum *praefinitum* idem signifi-
cat, quod praedeterminatum. Idem
docet

docet serm. 9. & 16. & in confirmationem huius doctrinæ adducit locum Act. 4. supra indictum.

Eodem modo loquuntur alij SS. 6. Patres quamplurimi, præsertim S. Athan. super cap. 2. ad Ephes. cuius verba supra retulimus. Theodoretus in illa verba ad Roman. 8. *Quos prædestinauit, hos & vocauit.* vbi ait: *Prædestinatos autem, & præfinitos etiam vocauit.* Et ad Ephes. 1. in illa verba, *Elegit nos in ipso.* sic ait: *Ab initio enim ante mundi constitutionem ea, quæ ad nos pertinebant, præsciuit, & prædefiniuit, & paulo post subdit: Præsciuit nos, & dilexit, & nostram precationem præconstituit, ut nos filiorum adoptionis donum perciperemus secundum propositum voluntatis suæ.* S. Anselmus lib. de concordia prædestinationis, & liberi arbitrij, cap. 1. idem docet, cum ait: *Quoniam enim quod Deus vult non potest non esse, cum vult hominis voluntatem nulla cogi, vel prohiberi necessitate ad volendum, vel non ad volendum, & vult effectum sequi voluntatem; tunc necesse est, voluntatem esse*

212 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
esse liberam, & esse quod vult. S. Ful-
gent, lib. 1. ad Monimum ait: Hoc
enim gratuita iustificatione tribuit præpa-
ratum, quod in æterna prædestinatione præ-
parauerat tribuendum, Prædestinatione
autem præparare aliquid absque
prædestinatione diuini decreti fieri
non potest. Item etiam Henricus
homil. super cap. 11. Ioan. in illa
verba, Collegerunt, ait: Redemptor noster se
tradidit comprehendendum, sicut antè præ-
finierat. Præfinire autem idem signi-
ficat, quod efficaci decreto præde-
terminare: ergo iuxta sententiam ho-
rum Patrum negari non potest, Deum
efficaci decreto ab æterno præde-
terminasse omnes actus bonos, qui
fiunt in tempore.

7. S. Damascenus in orat. 1. de ima-
gin. paulo post princ. ait: *Sunt uem in*
Deo imagines, & exempla rerum, quæ ab
ipso futurae sunt, nempe consilium eius æ-
ternum, quod se habet semper eodem modo.
Immutabilis enim est omnino Deus, in quo
nulla est commutatio, aut vicissitudinis ob-
rumbratio. Has imagines & hæc exempla
præsi

præfinitiones appellat sanctus ille Dei munere diuinis in rebus considerandis, & explicandis excellentissimus Dionysius. Omnia enim ab illo præfinita, & sine ulla commutatione futura in eius consilio non aliter, antequam fierent erant expressa, quam si quis velit domum adificare prius imaginem, ac formam ipsius in animo effingit, cogitationeque complectitur.

Tertio probatur auctoritate Scholasticorum, qui hanc doctrinam sequuntur. Et in primis S. Thom. super 1. cap. Dionytij de diuin. nomin. lect. 3. loquens de rationibus rerum existentibus in Deo inquit: *Et huiusmodi rationes sacra Scriptura vocat præfinitiones, seu prædeterminationes. & 1. p. quæst. 19. art. 3. ad 5. ait: Causa quæ ex se est contingens, oportet quòd determinetur ab aliquo exteriori ad effectum; sed voluntas diuina, quæ ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitum, ad quod habet habitudinem non necessariam. Præterea quodl. 12. quæst. 3. art. 4. illam pertractans quæstionem: vtrum omnia subsint fato, inquit: *A prouidentia**

214 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
deniã Dei omnia sunt prædeterminata,
& ordinata. Et in hac acceptione do-
cet posse concedi, quòd omnia sub-
iiciuntur fato, iuxta illud Boëtij:
Fatum est immobilis dispositio rebus mo-
bilibus inharens. Et 1. p. quæst. 116. art.
1. in corp. inquit: Ea quæ hîc per ac-
cidens aguntur, siue in rebus naturalibus,
siue humanis, reducuntur in aliquam cau-
sam præordinantem, quæ est prouidentia
diuina. Vbi verbum præordinantem i-
dem significat, quod prædetermi-
nantem: & in discursu articuli a-
pertè docet omnia, quæ hîc agun-
tur, esse à Deo præordinata: & i-
dem docet articul. 3. & 4. eiusdem
quæstionis. Item etiam 1. p. quæ-
stion. 105. artic. 1. ad 3. inquit: Hoc
ipsum, quòd cause secunda determinan-
tur ad determinatos effectus, est illis à
Deo. Præterea in eadem 1. p. quæst. 25.
art. 5. ad 1. dicit: Fieri non posse, ut Deus
aliqua faciat, quæ non præsciuerit, & præor-
dinauerit se facturum, quia ipsum facere
subiacet præscientiæ, & præordinationi Dei.
Hoc etiã innuit p. 2. q. 10. a. 4. in corp.
dum

dum ait: *Deus sic voluntatem mouet, quòd non ex necessitate ad unum determinat; significans quòd determinat eam, non quidem ex necessitate, sed liberè iuxta modum suæ naturæ.* Idem docet 1. p. q. 23. a. 1. ad 1. & q. 5. de ver. art. 5. ad 1. & 3. cont. Gent. cap. 90. in fine, quibus in locis exponens quoddam dictum Damasceni dicit, *eum non quãcunque nostrorum actuum prædeterminationem negare voluisse, sed eam dumtaxat, quæ est cum impositione necessitatis; apertè indicans, Deum actus nostros prædeterminare, absque impositione tamen necessitatis.* Denique q. 24. de verit. art. 14. in fine corp. probat, quòd voluntas creata debeat determinari à Deo, vt producat actum determinatum, quia ex se indifferenter se habet ad multas operationes.

Prædeterminatio duplex, altera cū impositione necessitatis altera secūdum modum voluntatis.

Eandè sententiam docet Scotus in 9. 4. d. 49. q. 6. §. *Dico ergo; vbi respondens ad quoddam argumentū sic ait: Contra naturam voluntatis est determinari à causa inferiori; quia hoc ipso non esset superior: non est autem contra naturam eius*

216 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
eius determinari à causa superiori. Gabr.
etiam in d. 33. quaest. vnic. cap. 2. ad-
ducens opinionem Scoti dicit ex e-
ius sententia: *Quòd voluntas diuina,*
que est prima regula contingentium, prius
natura determinat contingentia, quam in-
tellectus diuinus intelligat, illa esse futura.
Idem docet Capreol. in secundo d.
28. quaest. 1. art. 3. ad 12. argumen-
tum Durandi, Ferrariens. 3. cont.
Gent. cap. 89. §. *Ad confirmationem.*

10. *Quartò probatur ratione,* vt o-
stendit S. Thom. 1. p. quaest. 22. art. 2.
& quaest. 103. art. 5. Deus habet o-
mnium rerum, quæ quomodocum-
que habent esse, perfectissimam pro-
uidentiam: ergo absoluta, & efficaci
voluntate prædefiniuit in particula-
ri omnia futura etiam contingentia,
& libera antecedenter ad eorū præ-
scientiam. Etenim prædefinitio, &
prouidentia conditionata est valde
imperfecta, cum dependeat ex vo-
luntate hominis. Si enim Deus so-
lùm prædefiniuit, quòd Petrus, v. g.
conuertatur, si ipse voluerit, & non
præde

prædefiniuit efficaciter, quòd velit
iam ipsum velle, quod est perfectissi-
mum inter operationes causarum se-
cundarum, subtraheretur à prouiden-
tia Dei, & ipsa prouidentia, quan-
tum ad suam efficaciam penderet ex
voluntate hominis.

Quintò probatur. Vel Deus vult II.
me velle aliquid, quia ego id sum
voliturus, & Deus id præciuit, vel
è contrario, homo vult, quia Deus
voluit, & disposuit eum velle. Pri-
mum (vt infrà patebit) non potest
dici, tum quia inuoluit repugnan-
tiam, cum homo sine voluntate di-
uina, cui in sua operatione subordi-
natur, intrinsecè nihil possit velle,
aut facere, iuxta illud quod Veritas
ait: *sine me nihil potestis facere*; tum et-
iam, nam aliàs voluntas diuina sub-
ordinaretur humanæ, subiungere-
tur illi, & esset ea posterior, ac pe-
dissequa illius, quod est contra de-
finitionem Conc. Araus. & contra
expressam doctrinam S. Aug. ergo
dicendum est, me velle, quia Deus

*Homo
vult,
quia Deus
vult; nõ
è contra.*

218 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
disposuit, & decreuit, quòd velim;
ergo voluntas diuina prædetermi-
nat humanam ad volendum, & ad
liberè volendum.

12. Si dicatur, Deum voluntate bene-
placiti voluisse, vt voluntas creata
produceret illum actum, postquam
per scientiam mediam præsciuit il-
lam esse cooperaturam ex hypothesi;
contra hoc est argumentum: nam,
iuxta hanc solutionem, cooperatio,
& determinatio illius, vt eius deter-
minatio est, semper maneret exem-
pta à decreto absoluto, & voluntate
beneplaciti Dei, & consequenter à
causalitate ipsius, & solùm esset præ-
scita, & nõ volita absoluta volūtate à
Deo, quod tamen non est dicendum.

13. Respondent aliqui, quòd actus li-
beri possunt quidem prædefiniri à
Deo, quantum ad substantiam, non
autem possunt esse prædefiniti, quan-
tum ad modum, & omnes circun-
stantias loci, & temporis, & inten-
tionis, &c. Arbitrantur enim, quòd
libertas cohærere non possit cum
prædeterminatione quoad substan-

tiam actus, & omnes circumstantias. Ex quo inferunt, quòd huiusmodi actus prædeterminati non sunt meritorij, quantum ad substantiam actus, sed solùm quoad illas circumstantias, secundùm quas prædeterminati non sunt. Sed hoc stare non potest; nam Christus Dominus meruit per substantiam passionis & mortis. Præmium enim quod obtinuit, substantiæ eiusdem passionis & mortis correspondet, vt patet ex illo ad Philipp. 2. *Semetipsum exinaniiuit, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen.* & Isaiaë 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longauum.* Et paulo inferiùs: *Pro eo quod laborauit, videbit, & saturabitur.* Quibus in locis præmium magnum repromittitur nedum circumstantiis, sed ipsi substantiæ passionis, & mortis; & tamen passio Christi, & mors eius fuit à Deo præordinata, & prædefinita, vt patet ex illo

220 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
Luc. 22. *Filius hominis, sicut definitum est, vadit, & Act. 4. Conuenerunt aduersus Puerum sanctum tuum Iesum, Herodes, & Pontius Pilatus, facere quæ manus tua, & consilium tuum decreuerunt fieri. Ergo. Accedit, quòd non solum substantia passionis, & mortis Christi, sed etiam omnes eius circumstantiæ fuerunt Dei decreto prædefinitæ, vt probat S. Thom. 3. p. q. 46. art. 9. & 10. Ergo.*

C A P V T V I.

Obiectiões contra prædeterminationem voluntatis ex decreto Dei extrinseco prouenientem dissoluntur.

I. *Ex eadē diff. 22.* **S**ed contra præmissa obiicitur auctoritas Damasceni lib. 2. de fide orthod. cap. 29. dicentis: *Quæ in potestate nostra sita sunt, non prouidentia, sed libero nostro arbitrio assignari debent. Vbi prouidentia nomen sumi necessario debet pro absoluta prædefinitione,*
&

& prædeterminatione Dei. Et cap. 30. subdit, *Illud scire interest, Deum omnia quidem præscire, sed non omnia prædefinire: præscit enim ea etiam, quæ in nostra potestate, & arbitrio sita sunt; at non item prædefiniuit.* Et S. Chrysof. hom. 12. super epist. ad Hebr. ait: *Non antecedit nostras voluntates, nostrum ne lædatur arbitrium.* Quibus verbis non excludit gratiam excitantem, sed solum antecedentem Dei prædeterminationem, quæ nostrum læderet arbitrium. Et S. Thom. q. 3. de potent. art. 7. ad 13. inquit: *Determinationem actus relinqui in potestate ratio is, & voluntatis.* Sentit ergo Deum non prædeterminare voluntatem nostram ad eisdem actus absoluto, & efficaci decreto suæ voluntatis.

Respondetur cum S. Thoma 1. 2. p. q. 23. art. 1. ad 1. & 3. cont. Gent. cap. 90. quod *Damasceus non quancunque nostrorum actuum prædeterminationem intendit negare, sed illam dumtaxat, quæ est cum inpositione necessitatis.* Vnde prædeterminatio secundum

modum liberi arbitrij creati, facta per efficacem & absolutum decretum diuinæ voluntatis, non tollitur. Cùm ergo inquit S. Chryfost. *non antecedit nostras voluntates*, &c. intelligitur, quòd non antecedit illas, actum nostrum liberum in nobis sine nobis liberè cooperantibus producendo, vt Manichæi, quos impugnabat, posuerunt, qui libertatem negauerunt arbitrij.

3. Verum est, quòd S. Chryfost. & alij Patres, qui ante exortam hæresim Pelagij scripserunt, pauca de gratia Christi, & plurima pro confirmanda arbitrij libertate contra hæresim Manichæorum docuerunt, vt notauit S. Aug. lib. de prædestin. SS. cap. 14. Vnde idem Aug. lib. 1. retract. cap. 9. respondet ad quædam testimonia ex suis libris deprompta, malè à Pelagio intellecta, quibus ante exortam hæresim Pelagij idem August. libertatem arbitrij contra Manichæos confirmauerat.

4. Ad testimonium S. Thom. ex q.

3. de potent. responderetur, determinationem actus relinqui in potestate rationis, & voluntatis; quia voluntas est, quæ tanquam causa secunda determinat sibi suum velle; quia tamen non est simpliciter primum se terminans, oportet quòd determinetur à Deo, tanquam à prima causa simpliciter, vt in aliis locis suprà inductis explicuit. Videantur quæ docet 1. p. q. 19. art. 3. ad 5. & q. 83. art. 1. ad 3.

Secundò arguitur. Sequitur ex opposita sententia, quòd homo non possit velle, nisi id quod Deus efficaci decreto vult eum velle: nec posset operari, nisi actus prædeterminatos à Deo. Quòd si hoc ita est, sequitur vltteriùs, nos non liberè velle id quod volumus, sed ex necessitate absoluta, quia non possumus aliter facere, si Deus vult, vt faciamus illud. Et eadem ratione iterum deducitur, non liberè omitti à nobis eos actus, qui sunt in præcepto: etenim si ad hoc, quòd Petrus (verbi

224 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
gratia) faciat illum actum, est neces-
sarium quòd Deus prædetermina-
uerit eius voluntatem ad eundem
actum ; quomodo poterit Petrus
facere talem actum , si Deus suo de-
creto absoluto, & efficaci non præ-
determinauit , actum illum fieri à
Petro.

6. Respondetur , quòd , sicut aliud
est posse concurrere, aliud verò actu
currere; ita aliud est, posse, velle, vel
producere aliquem actum liberum
in particulari ; aliud autem de facto
illum producere: vt ergo homo verè
possit velle aliquod obiectum , non
requiritur , quòd ex æternitate præ-
cesserit in Deo absolutum, & efficax
decretum prædeterminans eius liberum
arbitrium ad volendum idem
obiectum; quamuis id requiratur, vt
illud actu velit. Vnde ex hoc , quòd
in Deo non fuerit huiusmodi decre-
tum, non sequitur , quòd homo non
possit velle tale obiectum absolute
loquendo: sed solùm sequitur, quòd
de facto non velit illud.

Nec

Nec etiam sequitur, quòd, si Deus 7.
 prædeterminavit me ad volendum
 hoc in particulari, non sit, absolute
 loquendo, in mea potestate aliud
 velle, quamvis ex suppositione divi-
 næ voluntatis efficacis impossibile
 sit impossibilitate in sensu compo-
 sito, quòd velit aliud obiectum;
 aliàs enim voluntas Dei esset ineffi-
 cax. Solutio S. Thom. 1. p. q. 19.
 art. 8. ad 1. Quo fit, vt omittens a-
 ctum, qui est in præcepto, liberè il-
 lum omittat, & peccet, quia per au-
 xilium sufficiens poterat implere il-
 lud præceptum, & sua culpa se im-
 pediuit, ne donaretur illi auxilium
 efficax, quo præceptum illud im-
 pleret. Et ad illam propositionem,
 homo non potest facere, nisi actus à
 Deo prædeterminatos. Respondetur
 ex doctrina S. Thom. q. 1. de po-
 tent. art. 5. ad 1. quòd *predicta loquutio*
in duplici sensu potest accipi, quia exee-
 ptio potest referri ad potētiam, quæ
 importatur per ly, *potest*, vel ad actū,
 qui importatur per ly, *facere*. Si pri-

mo modo, tunc loquutio est falsa. Plura enim potest homo facere, quàm Deus prædeterminauerit illum esse facturum; & in hoc sensu ratio procedebat: si autem secundo modo exceptio referatur ad actum, sic loquutio est vera, & est sensus: fieri non posse, quòd homo aliquid faciat, & Deus non prædeterminauerit, illum id esse facturum.

8. Tertiò arguunt. Indifferentia, & indeterminatio est de essentia libertatis; potentia enim libera ex eo dicitur, quòd sit indifferens ad operandum hoc vel illud, aut etiam ad operandū, & non operandum: sed prædeterminatio, qua per extrinsecam voluntatem Dei voluntas nostra efficaciter prædeterminatur ad hoc operandum in particulari, tollit ab eadem voluntate huiusmodi indifferentiam: ergo tollit id, quod est de essentia libertatis: ergo destruit libertatem. Non ergo est admittenda huiusmodi prædeterminatio.

9. Respondetur, quòd duplex indiffe

differentia reperitur in voluntate creata; altera passiva in ordine ad Deum, secundum quod recipit motionem præviam, qua Deus ipse efficit, quod liberum arbitrium se determinet ad volendum hoc, vel illud. Altera verò est indifferentia activa in ordine ad istum actum liberum, vel illum. Prima indifferentia tollitur efficienter à solo Deo per decretum efficax suæ voluntatis, quo producit motionem præviam in voluntate creata receptam, & formaliter tollitur per eandem motionem, de qua supra dictum est. Illa enim motio non est efficienter à voluntate creata; cum antecedit ordine naturæ, & causalitatis determinationem, seu cooperationem illius. Secunda autem indifferentia; scilicet activa, tollitur efficienter à creata voluntate mota à Deo, & formaliter per actum liberum, qui actus non producitur in nobis effectivè à solo Deo, sed à Deo, & à libero

arbitrio. Licet enim Deus, vt inquit Apostolus, *operetur in nobis velle, & perficere*, non tamen id operatur sine nobis simul consentientibus, & liberè cooperantibus idem velle, vt ex Trident. constat, vnde semper conseruat illasam nostram libertatem, quantumuis efficaciter eam prædeterminet ad operandum hoc in particulari. Imò per eandem prædeterminantem motionem arbitrij nostri libertatem perficit, quoniam de actu primo ad secundum liberè eam reducit. Indifferentia ergo, quæ opponitur determinationi ad vnum ex necessitate est de essentia libertatis, & hanc habet liberum arbitrium, etiam in eo instanti, quo efficaciter prædeterminatur à Deo ad operandum; imò in ipso instanti quo operatur: non autem est de essentia libertatis indeterminatio vt importat potentialitatem, & priuationem actus secundi, & vt opponitur.

ponitur determinationi ad alteram partem per modum libertatis, qui in facultate ad vtrumlibet consistit. Hæc enim indifferentia potius est imperfectio libertatis, secundum quod in natura creata reperitur, eo quod non semper est in actu secundo, ad quem est in potentia; etenim magis perfecta est voluntas, & eius libertas, quando est libera in actu secundo, quam dum solū est libera in actu proprio. Quod etiam ostenditur ratione euidenti. Nam Deus est perfectissimè liber in his quæ vult, aut operatur ad extra, & tamen nullam prorsus habet indifferentiam, quæ potentialitatem includat: aliàs non esset summè perfectus aut purus actus: ergo talis indifferentia non est de essentia libertatis.

Quartò obiicitur. De ratione potentia liberæ est, vt positis omnibus requisitis ad operandum possit operari, & non operari: sed posito decreto efficaci Dei prædeterminante nostrum

230 *De Auxiliis diu in e gratia,*
nostrum liberum arbitrium ad operandum hoc in particulari, non potest voluntas non operari illud, quia voluntati Dei nullus potest resistere, vel ab ordine prouidentiae diuinae se subtrahere, vt in 1. ostensum est: ergo. Respondetur, de ratione potentiae liberae est, vt positis omnibus requisitis ad operandum possit operari, & non operari absolute, & simpliciter loquendo: non tamen inconuenit, quod ex suppositione voluntatis diuinae efficacis non possit in sensu composito non operari actum illum, ad quem praedeterminatur à Deo, vt infra dicetur.

11. Quintò argumentantur. Necessitas opponitur libertati; ergo actio necessaria opponitur liberae: sed si Deus efficaci voluntate nos praedeterminat ad operandum, quaelibet operatio nostra erit necessaria: necesse est enim, quod si Deus velit aliquid fieri, illud fiat, cum voluntas eius sit efficacissima: ergo nulla relinquitur actio libera; si statuatur
efficax

efficax prædeterminatio humanorum actuum per absolutam Dei voluntatem. Si dicatur, solum concludere argumentum, actus nostros esse necessarios ex suppositione voluntatis diuinæ, non autem simpliciter. Contra hoc argumentum: Quod est necessarium ex suppositione, efficitur necessarium simpliciter respectu alicuius, quando non est in eius potestate tollere aut ponere suppositionem illam, ad quam necessariò sequitur actus, qui dicitur ex suppositione necessarius: sed non est in potestate voluntatis creatæ tollere vel ponere suppositionem illam efficaci decreti voluntatis Dei prædeterminantis liberum arbitrium creatum ad operandum, cum illud decretum sit à solo Deo, & nullo modo dependeat ex libera operatione nostri arbitrij, etiam præcognita per scientiam mediam: ergo actus, qui dicuntur necessarii ex suppositione eiusdem decreti diuini, absolute, & simpliciter sunt necessarii.

Respon

12. Respondetur, actus omnes prædeterminatos à Deo necessariò euenire necessitate illationis, & ex suppositione eiusdem decreti, non tamen necessitate absoluta, quæ libertatem euertit; imò ex eadem prædeterminatione infertur actuale exercitium nostræ libertatis. Cuius ratio est, quam assignat S. Thom. Nam Deus non solum prædeterminauit, vt voluntas velit tale obiectum, sed etiam prædefiniuit, vt liberè illud velit. Quare ex eo, quòd liberum arbitrium creatum non possit resistere efficaci Dei voluntati, sequitur, quòd non solum fiant ea, quæ Deus fieri vult, sed quòd fiant contingenter, vel necessariò, quæ sic fieri vult. Et ad obiectionem in contrarium propositam dicitur, antecedens assumptum non esse vniuersaliter verum. Instantia est manifesta in conuersione gentium, quæ fuit libera, & tamen necessariò sequuta est ad promissionem Dei, quæ quidem promissio, vt August. docet,

non

non erat in potestate gentium. Et si argumentum aliquid concluderet, etiam procederet contra auctores oppositæ sententiæ, & probaret, conuersionem non esse homini liberam, quia necessariò sequitur necessitate consequentiæ ad uocationem congruam, quæ non est in potestate hominis, sed solùm in potestate Dei.

Respondetur ergo, quòd, quando suppositio antecedens tenet se ex parte primæ, & vniuersalissimæ causæ, scilicet Dei, bene potest aliquid esse necessarium ex suppositione, respectu creatæ voluntatis, & liberum illi simpliciter; quamuis non sit in potestate illius tollere, vel ponere suppositionem, ex qua necessariò necessitate infallibilitatis consequitur: secus autem contingit, quando suppositio antecedens tenet se ex parte alicuius causæ creatæ extrinsecæ à uoluntate. Et ratio discriminis est. Nã, vt 3. cõ. Gët. c. 88. & 89. & 1. p. q. 106. a. 3. & q. III. a. 2. docet S. Th. solus Deus propter suã infinitatẽ & omnipotentiã, quia
est

est auctor voluntatis creatæ, potest illam immutare conformiter ad suâ naturam, & mouere efficaciter, atque applicare ad producendum actum in particulari, non solum secundum substantiam, sed etiam secundum modum libertatis: quod tamen non potest aliqua causa creatâ, quia est limitata, & finita atque inferior ad ipsam voluntatem. Videatur circa istam solutionem S. Thom. 1. p. quæst. 22. art. 4. & 3. cont. Gent. cap. 148.

13. Sextò instant. Necessitas antecedens liberum consensum creatæ voluntatis, seu quæ prouenit ex causis prioribus, tollit libertatem, vt docet S. Anselmus lib. 2. Cur Deus homo, cap. 18. & de concordia prædestinationis, cap. 1. & 2. & S. Thom. 2. cont. Gent. cap. 29. & lib. 2. *περὶ ἐπιμεν* lect. 5. in prin. vbi ait, quòd necessitas, quæ pendet ex causis prioribus, est necessitas absoluta: sed necessitas operandi habens ortum ex absoluto, & efficaci decreto voluntatis

tatis diuinæ prædeterminantis liberum arbitrium creatum ad omnem suam actionem in particulari, est necessitas antecedens suæ ex causis prioribus proueniens: ergo idem quod prius.

Respondetur, quòd S. Thom. tacito nomine Anselmi idem argumentum in terminis proponit, & dissoluit 1. p. quæst. 19. art. 8. ad 3. Vbi ad illam propositionem, *Illud, quod habet necessitatem ex priori, est necessarium absolutè.* Respondet, quòd *posteriora habent necessitatem à prioribus, secundum modum priorum*, vnde & ea, quæ fiunt à voluntate diuina, talem necessitatem habent, qualem vult Deus ea habere, scilicet vel absolutam, vel conditionatam tantum, & sic non omnia sunt necessaria absolutè. Vnde S. Anselmus non est contrarius, sed potius fauet nostræ sententiæ; nam capite secundo allegato paulo post princ. expressè docet, quòd necessitas ex suppositione diuinæ voluntatis non tollit libertatem

236 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
tem à nostris actibus, sic enim ait:
Quando Deus vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est, voluntatem esse liberam, & esse quod vult. Item libro 2.
Cur Deus homo, cap. 27. in quo etiam constituit illam duplicem necessitatem antecedentem & consequentem, ait fuisse necesse, Christum pati, quia scriptum id erat; non tamen fuit necessarium simpliciter: ergo admittit necessitatem ex suppositione antecedente cum libertate. Nam Scripturæ sacræ antecesserunt voluntatem humanam Christi, & ad locum inductum in contrarium dicitur, quoddam scimus per necessitatem antecedentem, intellexit necessitatem absolutam, seu naturalem, quæ est necessitas simpliciter, & facit causam secundam operari sine proprio consensu, & absque vlla deliberatione rationis. Nam ponit exemplum in motu cæli, cap. 17. cit. vbi sic ait: *Necessitas precedens causat necessitatem, sicut necesse est calum volui, quia necesse est, ut voluatur.* Et post pau-

ca : *Violentia naturalis conditionis cogit celum volui, te vero nulla necessitas facit loqui.* Necessitas autem futuri cōfensus, quæ desumitur ex antecedenti decreto voluntatis diuinæ, non est necessitas absoluta, sed conditionalis, & secundum quid, vt supra dictum est. Vnde actus nostri liberi arbitrij, qui necessariò sequuntur ex huiusmodi suppositione, non sunt simpliciter necessarij, sed liberi, vt infra patēbit.

Ideo autem S. Anselmus nomine ^{14.} necessitatis antecedentis intellexit necessitatem absolutam, seu naturalem, quia hæc necessitas antecedit omnem suppositionem, & sumitur ex natura rei, siue ex ipsa connexionē extremorum, secundum se, sicut necesse est cælum volui, quia motus non habet liberam, sed naturalem connexionem cum cælo : nomine autem necessitatis consequentis, significare voluit necessitatem conditionalem, seu necessitatem consequentiæ, quia talis necessitas non est abso

238 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
absoluta, nec competit subiecto ex
natura rei, sed solum consequitur
ad talem suppositionem vel condi-
tionem, ex qua necessariò infertur
id, quod ex tali suppositione vel
conditione dicitur necessarium ne-
cessitate secundum quid, licet abso-
lutè, & secundum se sit liberum, aut
contingens.

15. Secundò respondetur, & fortè
clariùs ad verba Anselmi, quòd ne-
cessitas ex suppositione voluntatis
diuinæ, non est necessitas antece-
dens, sed potiùs consequens causam
rei. Licet enim antecedit causam se-
cundam, quæ est voluntas creata,
non tamen antecedit causam pri-
mam, simpliciter scilicet, volunta-
tem diuinam, quæ magis influit in
effectum, quàm causa secunda, & at-
tingit à fine vsque ad finem fortiter,
& disponit omnia suauiter: sed con-
sequitur illam. Sicut ergo necessitas
ex suppositione liberi influxus crea-
tæ voluntatis, non tollit ab actibus
illius, sed potiùs causat libertatem,
quoad

quoad exercitium actus, quia hæc necessitas desumitur ex causa secunda eorundem actuum; ita à fortiori necessitas ex suppositione voluntatis Dei, qui, ut ait August. lib. de corr. & grat. cap. 14. *magis habet in potestate sua voluntates hominum, quam ipsi suas,* non tollit, sed potiùs causat in exercitio libertatem in actibus humanis. Et per hæc patet ad loca inducta ex S. Thom. de cuius mente satis aperte constat ex locis pro nostra sententia superiùs adductis.

C A P V T VII.

Quòd Deus prævia motione voluntati create inherente eam ad modum cause physice moueat, applicet seu prædeterminet ad omnes actus suos bonos in particulari, salua ipsius libertate.

EX dictis de prædeterminatione ^{I.} humanorum actuum à decreto *Ex di-* *put. 23.*
abso

240 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
absoluto, & efficaci voluntatis diuinae prouenienti consequitur, quòd Deus præuia motione efficaci in libero arbitrio recepta prædeterminet illud ad modum causæ physicæ ad omnes actus bonos, qui in tempore fiunt, & si illa prædeterminatione non impedit usum libertatis, neque ista. Nam, vt quidam ex Auctoribus sententiæ oppositæ rectè docet, eadem ratio est, quantum ad hoc de physica prædeterminatione ex causa extrinseca, hoc est, ex efficaci, & absoluto decreto voluntatis diuinæ, & de hac inhærente præmotione. Deus ergo motione illa præuia, efficaciter applicat voluntatem creatam, vt liberè, & infallibiliter operetur, sicut etiam applicat alias causas secundas, vt naturaliter operentur; ita docet S. Thom. quæst. 3. de potentia, art. 7. in fine corp. & 1. p. quæst. 105. art. 5. ad 3. ait: *Deus non solum dat formas rebus, sed etiam conseruat eas in esse, & applicat eas ad agendum.* Et idem docet 3. cont. Gent. cap. 63.
in

in 4. rat. & cap. 70. ratio. 3. & videtur consentire S. Augustinus lib. 1. ad Simpl. q. 2. post med. vbi ait: *Quis audeat dicere defuisse Deo modum vendendi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret, voluntatemque coniungeret, in qua Iacob iustificatus est?* quibus sanè verbis satis apertè indicat, Deū per auxilium efficax suæ gratiæ applicare voluntatem hominis ad credendum, piè operandum, eamque sibi coniungere.

Præterea probatur. Virtus, quæ ^{2.} respicit finem, mouet, & applicat cæteras potentias ad suas operationes; hac enim ratione voluntas mouet & applicat alias potentias, quantum ad exercitium: qui respicit ipsum finem, & idem contingit in charitate respectu aliarum virtutum. Quia enim charitas habet pro obiecto Deum, vt est finis supernaturalis, ordinat, & applicat actus aliarum virtutum, & coniungit eos cum tali fine; sed virtus Dei respicit finem omnium causarum se-

242 *De Auxiliis diuina gratia,*
cundarum, & ipsius voluntatis: ergo mouet, & applicat volūtate creatā ad suas operationes. Præterea Deus est causa finalis applicationis causarum secundarum: ergo est causa efficiens eiusdem applicationis, etenim Deus est prima causa efficiens respectu omnium, quorum est vltimus finis. Quod non obscure colligitur ex illo Apoc. i. *Ego sum A, & Ω, principium, & finis.*

3. Tertiò. Deus est verus Dominus omnium causarum secundarum; ergo vtitur illis, quando vult, & quomodo vult: nā dominium est facultas vtendi re: ergo si Deus habet dominium omnium causarum secundarum, vtitur illis, & applicat ad suas operationes. Rursus, applicatio actualis volūtatis ad operandū est aliquid creatum, volitum, & cognitū à Deo sciētia prædicta, & est distinctum à virtute operatiua ipsius voluntatis, cum contingat, voluntatem habere vim operandi, & quòd non applicetur ad operationem, neque operetur:

retur: ergo Deus efficit illam applicationem, aliàs non esset simpliciter prima rerum omnium causa: ergo applicat voluntatem ad operandum. Per hanc autem motionem & applicationem Deus transfert realiter voluntatem de vno in aliud, & facit illam ex nolente volentem, vt docet S. Thom. in 1. d. 25. q. 1. art. 2. ad 1. vbi ait, quòd *Deus operatur in voluntate, & in libero arbitrio secundum eius exigentiam*, vnde etiam si voluntatem hominis in aliud mutet: nihilominus tamen sua omnipotentia facit, vt illud, in quod mutatur, voluntariè velit. Idem confirmat q. 22. de verit. art. 8. in corp. & art. 9. eiusdem questionis in corp. vbi ait: *Ex parte voluntatis mutare actum voluntatis non potest, nisi quòd operatur intra voluntatem, & hoc est ipsa voluntas, & id quod est causa esse voluntatis, quod secundum fidem solus Deus est. Vnde solus Deus potest inclinationem voluntatis, quam ei dedit, transferre de vno in aliud*

244 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
secundum quod vult. Idem docet aliis in locis inferius adducendis. Nec potest explicari S. Thomas dumtaxat de immutatione voluntatis per actum liberum, quem Deus vnà cum ipsa voluntate producit, per quem actum etiam facit ex nolente volentem. Nam per influxum simultaneum non immutat Deus voluntatem, vt operetur, nec facit, vt velimus, vel faciamus, sed simul cooperatur, si volumus: ergo constituendum est aliquod auxilium, per quod Deus ita immutet voluntatem, vt faciat illam influere, & consentire, atque cooperari Dei mouenti.

In eadem sententia est perpetuus S. Aug. qui lib. de grat. & lib. arbit. cap. 19. ait: *Satis me disputasse arbitror aduersus illos, qui gratiam Dei vehementer oppugnant, qua voluntas humana non tollitur, sed ex mala mutatur in bonam, & cum bona fuerit, adiunatur.* Et lib. 1. contra duas epist. Pelag. cap. 20. ait: *Deus est Regis oculiſſima & efficaciss*

cacissima potestate cōuenit, & transtulit ab indignatione ad lenitatem: hoc est, de voluntate ledendi ad voluntatem fauendi; secundum illud Apostoli: Deus est enim, qui operatur in vobis, & velle. Idem dicit lib. de grat. Christi, contra Pelag. & Cælest. cap. 24. & lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. & lib. 1. contra duas epistolas Pelag. cap. 19.

Quo fit, vt Deus hac actuali motione efficaci ad modum causæ physice, id est, verè efficienter, prædeterminat hominis voluntatem ad liberos actus bonos, vt voluntas mota à Deo per huiusmodi auxilium se liberè, & infallibiliter determinet ad actum secundum liberè producendum. Ad cuius euidentiā considerandum est, quòd, cùm ad diuinam prouidentiam pertineat, causarum secundarum, quas ad operandum mouet, vel prædeterminat, naturas conseruare, si causæ secundæ sint naturales, sic eas prædeterminat ad operandum, vt ipsas faciat naturaliter, siue ex necessitate abso-

246 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
luta, operari. Si autem causæ secundæ fuerint liberæ, sic eas ad operandum prædeterminat, vt ipsas faciat infallibiliter operari, non quidem naturaliter, siue ex necessitate absoluta, sed liberè & contingenter iuxta propriam naturam. Hæc est doctrina expressa S. Thom. q. 22. de verit. art. 8. quo in loco, vt fatentur aliqui ex auctoribus contrariæ sententiæ, apertè docet, Deum inclinare voluntatem ad aliquid appetendum, eam efficaciter, & physicè determinando, non solum immediatè, sed etiam mediante aliqua entitate recepta in voluntate: & addunt, quòd ex mente S. Thomæ, Deus mouet omnes causas secundas, & eas applicat ad suas operationes, itaut etiam quando mouet voluntatem, aliquid imprimat in illa per modum transeuntis. Quo posito, non potest in sensu composito non sequi libera operatio voluntatis, ad quam Deus eam mouet: quod probant multis
restit

testimoniis S. Thom. & quæ adduximus pro conclusionibus præcedentibus eam efficaciter probant.

Præterea probatur. Sicut est de essentia liberi arbitrij, quòd se determinet, ita est de eius essentia, quòd se moueat; sed liberum arbitrium creatum, quia non est simpliciter primum se mouens, non mouet se, nisi priùs moueatur à Deo, vt docet S. Thomas 1. p. q. 83. art. 1. ad 3. & q. 104. art. 4. ad 2. & p. 2. q. 9. art. 4. ad 1. Ergo similiter, quia liberum arbitrium creatum, non est simpliciter primum liberum, nec primum, sed determinans; non determinat se formaliter per actum secundum, nisi priùs natura determinatur à Deo per auxilium præuium; quo virtutes operatiua completur in acta.

Præterea, vt auctores oppositæ sententiæ ingenuè fatentur, auxilium physicè prædeterminans, seu prædeterminatio physica, aut quasi physica, & auxilium efficax independenter à

248 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
cooperatione nostri arbitrij idem significant: sed auxilium adiuuantis gratiæ est efficax independenter à libera cooperatione nostri arbitrij, cum talis cooperatio sit effectus gratiæ efficacis, vt docet S. Thom. 1. p. q. 23. art. 5. in corp. & 1. 2. q. 111. art. 2. ad 2. & ad Rom. 9. lect. 3. in illa verba; *Misererbor, cui miserius sum:* ergo admittendum est auxilium efficax physicè prædeterminans voluntatem, vt liberè consentiat.

8. Præterea, inter potentiam constitutam in actu primo per virtutem actiuam in ea permanentem, vel per habitum superadditum, & actualem operationem eiusdem potentiae liberæ, datur motio quædam præuia, per quam ipsa voluntas completur in sua virtute actiua, vt supra ostensum est: sed hæc motio physicè prædeterminat voluntatem, vt liberè, & infallibiliter operetur: nam cum illa motio præuia sit transiens cum actu, ad quem mouet, impossibile est, quòd in voluntate ponatur,

tur, & voluntas non operetur actum illum, ad quem Deus mouet efficaciter eandem voluntatem.

Præterea, Deus per motionem 9. efficacem, seclufa scientia media, superius impugnata efficit infallibiliter, quòd voluntas creata operetur talem actum in particulari: ergo per idem auxilium ad modum causæ physicæ eam ad operandum prædeterminat. Etenim si infallibilitas futuri actus liberi non innititur scientiæ mediæ, necessariò debet fundari in auxilio physicè prædeterminante, vt auctores contrariæ sententiæ ingenuè fatentur. Hæc omnia confirmari possunt insigni testimonio S. Aug. lib. de correct. & grat. cap. 12. vbi loquens de gratia efficaci, ait: *Subuentum est ergo infirmitati voluntatis humanæ, vt diuina gratia indeclinabiliter, & inseparabiliter ageretur; & ideo quamuis infirma non deficeret, nec aduersitate aliqua frangeretur, &*

cap. 2. eiusd. lib. sic ait: *Intelligent, si filij Dei sunt, spiritu Dei se agi, vt, quod*

250 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
agendum est, agant, & cum egerint, illi à
quo agantur, gratias agant. aguntur et-
iam ut agant, non ut ipsi nihil agant.
Idem dicit lib. de grat. Chr. contra
Pelag. & Cœlest. cap. 25. & serm. 13.
de verbis Apost. post med. Hæc
autem absque prædeterminatione
per motionem diuinam fieri non
possunt, nec intelligi; ergo.

CAPVT VIII.

Obiectiones contra præmissa propo-
nuntur, & dissoluntur.

1. *Ex eadē*
disp. 23. **N**onnulla argumenta, quæ con-
tra doctrinam præcedentis ca-
pitis militare videbantur, soluta
sunt cap. 6. eius libri; quibus aliæ
superaddunt auctores oppositæ sen-
tentia, sed præcipua sunt, quæ se-
quuntur.

Primò argumentatur. nam seque-
retur ex opposita sententia, totam
nostræ

nostræ voluntatis indifferentiã passivam esse, & non activam; & negativam potius quàm positivam; quod sic ostenditur: Si voluntas, ut est prior suo actu, ita est indifferens, ut non possit seipsam determinare, etiam positis omnibus prærequisitis ad volendum, nisi ab alio extrinseco agente, prævia motione in eadem voluntate recepta, determinetur: ergo illius indifferentia tantum est passiva ad recipiendum, nimirum hanc vel illam determinationem pro alterius voluntate, & arbitrio; ac per consequens non esset libera, non solum quoad usum, sed neque quantum ad facultatem ipsam operandi. Nam respectu talis determinationis voluntas solum passivè se habet, & non activè, cum ordine causalitatis, & naturæ omnè actum eiusdem voluntatis præcedat. Item quia si determinatio illa esset effectivè à voluntate; ergo esset ab illa ut indifferente: nã ante illam determinationem est omnino indifferens; ergo eadem

ratione, ipsum velle, licet esset determinatum, posset procedere à voluntate vt indifferente. Respondetur, quòd indifferencia voluntatis in ordine ad auxilium præuium est indifferencia passiuà, vt probat argumentum. Cæterùm in ordine ad actum liberum, quem producit prædeterminata tali motione præuià indifferencia voluntatis, est actiuà, & libera, vnde non sequitur, quòd determinatio, quam producit voluntas, videlicet actus liber, procedat à voluntate non prædeterminata, à Deo per motionem præuiam operationi eiusdem voluntatis: neque quòd voluntas ipsa non sit libera quoad facultatem ipsam operandi, vel quantum ad vsum illius.

3. Secundò, voluntatem formaliter ac physicè determinari nihil aliud est quàm velle; ergo nec potest esse aliquid præuium ad ipsum velle, quod sit causa efficiens eius. Respondetur, quòd si loquamur de determinati-

mina.

minatione voluntatis in actu secundo, nihil aliud est voluntatem determinari, nisi ipsam velle, & hæc determinatio non potest esse aliquid præuium ad ipsum velle; nec produci ab extrinseco agente sine influxu libero ipsius voluntatis. Si autem sermo sit de determinatione voluntatis in ultimo complemento actus primi; id per quod determinatur voluntas ad operandum, est quid realiter distinctum ab operatione ipsius voluntatis. Et ad impugnationem respondetur, quòd id, per quod prædeterminatur voluntas, neque est formaliter actus secundus, nec simpliciter actus primus, sed medium quoddam, videlicet vltimum complementum actus primi, vt ex S. Th. superiùs dictum est.

Tertiò, posito in voluntate quocumque auxilio, yel motione Dei præuia, potest voluntas dissentire, & tali motioni resistere, si velit: vt constat ex Conc. Trid. sess. 6. de iustific. cap. 5. & can. 4. & ex Conc. Se-

254 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
non. in decreto fidei, 15. vbi: *Nec tale, inquit, est Dei trahentis auxilium, cui resisti non possit, alioquin libero præiudicaretur arbitrio.* Ergo Deus per auxilium efficax non prædeterminat voluntatem creatam ad contentum, aliàs non posset motionem Dei abii cere, illi refragari, & dissentire, si velit, vt diffiniunt Concilia contra hæreticos nostri temporis. Respondetur, quòd absolute loquendo, & in sensu diuiso, liberum hominis arbitrium potest gratiam Dei abii cere, & auxilio efficaci dissentire, si velit: sed Deus per idem auxilium efficit, quòd, cum posset dissentire, non dissentiat, sed liberè & infallibiliter consentiat. Vnde in sensu composito non potest liberum arbitrium dissentire motioni Dei efficaci, quia nimirum hæc duo simul sunt impossibilia, quòd scilicet gratia prædeterminans ad consensum sic in homine, & homo dissentiat. Hæc tamen duo simul sunt compossibilia: gratia prædeterminans ad consensum

sum est in homine, & homo potest dissentire, si velit. Et quidem quod per decretum absolutum voluntatis diuinæ, & per auxilium efficax prædeterminans liberum arbitrium ad operandum, & consentiendum non tollatur eius libertas, qua potest dissentire, si velit, docet expressè S. Prosp. lib. 2. de vocat. gent. cap. 27. & 28. dum ait: *Quod Deus voluit eos, velle voluerunt, qui ad obediendum sibi ipsum velle sic donat, ut etiam à perseueraturis illam mutabilitatem, qua potest nolle, non auferat.* Idem confirmat S. Thom. quæst. 23. de verit. art. 5. ad 3. dicens: *Quamuis non esse effectus diuinæ voluntatis non possit simul stare cum diuina voluntate: potentia tamen deficiendi effectum simul stat cum diuina voluntate, non enim sunt ista impossibilia: Deus vult istum saluari, & iste potest damnari; sed tamen ista sunt impossibilia: Deus vult istum saluari, & iste damnatur.* Et quæst. 6. de verit. art. 3. ad 7. inquit: *Si loquamur de predestinato secundum ordinem, quem habet ad aliud, scilicet ad*

Deum.

*Deum prædestinantem, sic ordo ille non
compatitur secum istum euentum, quòd
scilicet moriatur in peccato mortali, quam-
uis compatiatur secum istam potentiam.*

5. *Quartò. Si præter auxilium suf-
ficiens esset necessarium ad operan-
dum aliud auxilium efficax præde-
terminans, sequeretur, nullum relin-
qui auxilium reuera sufficiens, nisi
de solo titulo: etenim illud dicitur
simpliciter sufficiens ad aliquem ef-
fectum, vltra quod non est simpli-
citer necessarium aliud. Ergo; si, &c.
Responderetur, illud auxilium esse ve-
rè sufficiens comparatione alicuius
effectus, vltra quod non requiritur
aliud principium tribuens posse o-
perari; cum hoc tamen stat, quòd
aliquod principium sit verè suffi-
ciens tribuens homini posse opera-
ri, si velit, & nihilominus sit neces-
sarium aliud auxilium actuale, vt
potentia illa ad actum secundum re-
ducatur, quod Ferrariens. 3. cont.
Gent. cap. 155. optimè explicat. Est
exemplum in potentia visiva, quæ
qui*

quidem est sufficiens ad videndum in ratione actus primi; quia in isto genere non requiritur alia potentia per quam homo habeat virtutem habituales, qua possit videre. Nilominus ut hæc potentia reducat ad actum, ultra illam necessarium est lumen, & applicati obiecti, & motio potentia.

C A P V T IX.

Quòd Deus prævia motione liberum arbitrium verè efficienter, siue ad modum causa physicè præmoueat ad actum peccati, in quantum actus, & ut ens est.

QVæ dicta sunt de prædeterminatione voluntatis ad actus bonos, extendi debent ad actum peccati, in quantum actus, & ens est. Vnde quidquid entitatis reperitur in quocumque actu peccati, etiamsi aliàs sit intrinsecè malus, debet reduci

I.
Ex di-
spu. 24.

258 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
duci in Deum, tanquam in primam
causam præmouentem, & prædeter-
minantem actuali motione volun-
tatem creatam ad talem actum, in
quantum actus est, & secundum
quod est ens. Hæc est expressa senten-
tia Capreoli in 2. sent. d. 37. art. 3. ad
2. princ. quam etiam defendit Fer-
rar. 3. cont. Gent. cap. 71. cir. fin. vbi
docet, quod ex mente S. Thomæ a-
gens primum verè mouet causam
secundam ad agendum entitatem a-
ctionis peccati, in quantum actio
est, absque eo, quod agat ad eius dif-
formitatem. Idem docet M. Sotus
lib. 1. de natura & grat. cap. 18. cir-
ca fin. vbi dicit, *Theologos confi-
teri, entitatis quæ est peccatum, Deum es-
se causam eo efficientiæ genere, quo cuncta,
& animantia, & inanima ad suas natu-
rales actiones præmouet.* Idem sentiunt
M. Cano lib. 2. de locis cap. 4. ad 7.
M. Medin. p. 2. quæst. 79. art. 2. & q.
109. art. 2. M. Banñes 1. p. q. 19. art. 10.
dub. 1. post 3. fundam. & quæst. 49.
art. 2. Fauet eidem sententiæ Caiet.
in

in Commentar. super lib. 2. Regum cap. vlt. & ientaculo 6. quæst. 2. Eadem est sententia S. Augustini lib. 2. de lib. arb. cap. 19. vbi proponit hanc quæstionem de causalitate actus peccati, & respondit cap. 20. *Omne bonum ex Deo: nulla ergo natura est, quæ non sit ex Deo: motus ergo ille auersionis, quem fatemur esse peccatum, quoniam defectiuus motus est: omnis autem defectus ex nihilo est; vide quò pertineat; & ad Deum pertinere non dubites, qui tamen defectus, quoniam est voluntarius, in nostra positus est potestate.* Et lib. 5. cont. Iulian. cap. 3. ait, esse in Dei potestate non solum bonas hominum voluntates, quas ipse facit ex malis; sed etiam illa, quæ conseruant sæculi creaturam, vt eas, quò voluerit, & quando voluerit, faciat inclinari.

Et iterum: *Operatur, inquit, Deus 2. in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates, quocumque voluerit: siue ad bona pro sua misericordia, siue ad mala pro meritis eorum.* Vbi intelligendus est de actu malo, vt actus est. Et con-

260 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
tra Iulianum disputans, multa adducit testimonia sacrae Scripturae ad probandum, quod Deus mouet, vel inclinatur voluntates ad actus malos, quatenus videlicet actus sunt; praesertim illud Isaiae 19. *Dominus misceuit illis spiritum erroris.* & Esai. 63. *Quid errare fecisti nos, Domine, à via tua? indurasti corda nostra, ut non timeamus te,* & ad Rom. 1. *Propterea tradidit illos Deus in reprobum sensum,* &c. Nec satis esset dicere, ut aliqui respondent, S. Augustinum & loca Scripturae ab eo adducta non esse intelligenda positivè, & propriè, quasi Deus in effectum actus, siue in actum peccati modo praedicto influat: sed negativè, quoniam id non impedit, cum possit, sed permittit. Hæc enim explicatio manifestè pugnat cum contextu S. August. nam eodem cap. 3. impugnans Iulianum, qui hanc eandem explicationem verbis adductis sacrae Scripturae tribuerat, sic ait: *Quid est autem, quod dicis? cum desideris suis traditi dicuntur, relictis per diuini-*

nam patientiam intelligendi sunt: non per potentiam in peccata compulsi, quasi non simul posuerit hæc duo idem Apostolus, & patientiam, & potentiam, ubi ait: Sic autem volens Deus ostendere iram, & demonstrare potentiam suam. Et loquitur Augustinus de peccatis, quantum ad entitatem actus: nam quantum ad difformitatem, & malitiam, aliis pluribus in locis expressè docet, in solam voluntatem creatam, quæ defectibilis est, quia ex nihilo facta est, esse referenda.

Idem confirmat S. Thom. 1. 2. q. 3. 79. art. 2. & clariùs in 2. sent. dist. 37. quæst. 2. art. 2. quod probat in corp. Nam ex opposita sententia videtur sequi, quòd sint plura prima principia, hoc enim est de ratione primi principij, vt agere possit sine auxilio prioris agentis, & influentiã eius. Vnde si voluntas humana actionem aliquam posset producere, cuius auctor Deus non esset, voluntas humana rationem primi principij haberet. Secundo: quia, cum actio
ctiam

262 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
etiam peccati, sit ens quoddam non
secundum quod priuationes, & ne-
gationes entia dicuntur; sed etiam
secundum quod res in genere exi-
stentes, entia sunt, eo quod & ipsæ
actiones in genere ordinantur: se-
queretur, quod si actiones peccati à
Deo non sunt, aliquod ens essentiam
habens à Deo non esset, & ita Deus
non esset vniuersalis causa omnium
entium, quod est contra perfectio-
nem primi entis. Primum enim in
quolibet genere est causa eorum,
quæ sunt post, vt in 2. Metaphys.
dicitur.

4. Nec potest S.Thom. explicari de
solo cōcursu simultaneo, quo Deus,
cum voluntate se determinante, si-
mul concurrit ad actum peccati, vt
actus est. Nam per huiusmodi con-
cursum non producit Deus actum
peccati, mediante voluntate, id est,
influendo in ipsam voluntatem, vt
in causam, sed immediatè cum vo-
luntate: at S.Th. dicit, quod quid-
quid est in actu peccati de ratione
entis,

entis, & boni, totum hoc à primo agente, scilicet à Deo procedit, *mediate voluntate*. Idipsum constat apertius ex solutione secundi; ubi solvens argumentum, quod est potissimum fundamentum oppositæ sententiæ: (nam si Deus esset causa actionis, in qua malum seu peccatum inseparabiliter consistit, esset reuera causa peccati, vel cooperaretur ad peccatum) respondet, quòd illud dicitur ad malum cooperari, quod inclinac ad actionem, secundùm quod actio deformitati substat, unde mala est: hoc autem Deo non cõuenit, & ideo non oportet, vt ad malum cooperari dicatur: quamuis actionis illius causa sit, in qua malum consistit, secundùm quod influit agenti esse, posse, & agere, & quidquid perfectionis in agente est. Ergo loquitur de influxu præuio. Etenim per concursum simultaneum Deus non influit agenti ipsum agere, sed immediatè influit in actionem cum libero arbitrio se determinante.

nante. At S. Thom. apertè dicit, Deum esse causam illius actionis, in qua malum cõsistit, secundùm quod influit agenti esse, posse & agere. Et obiicientibus; nam sequeretur, quòd Deus eodem modo dicendus esset actor malarum actionum, sicut est actor bonarum, respondet in solutione ad 3. eiusd. art. 1. quòd Deus dicitur causa bonarum operationum non solùm quantum ad essentiam actus, sed etiam quantum ad perfectionem, secundùm quam bonæ dicuntur. Vtrunque enim agenti influit, & vt agat, & vt bene agat, sed in malis actionibus, quamuis sit causa earum, quantum ad essentiam, non tamen est causa, quantum ad defectum, & ideo absolutè dicendus est causa bonorum operum, non autem peccatorum.

5. Quidam verò non volentes intelligere, qualiter Deus efficiat actum peccati, absque eo quòd causet eius deformitatem, sic arguantur: Qui est causa efficax alicuius
actus,

actus, est consequenter causa eius quod per se, & intrinsecè sequitur ad talem actum: ergo si Deus est prima causa præmouēs, & prædeterminans voluntatem creatam ad actum intrinsecè malum, scilicet ad actum blasphemix, erit consequenter causa militix moralis, quæ per se consequitur ad talem actum, & sic erit causa peccati pro formali, & in quantum est peccatum, quod tamen concedere impium est, & blasphemum. Respondetur, quòd deformitas peccati, seu malitia moralis non sequitur intrinsecè, & ex natura rei ad actum blasphemix, vel odij Dei secundum suam essentiam, vt actus est; neque vt est ens in genere naturæ, etiam in indiuiduo, sed vt procedit à voluntate creata deficiente; vnde in voluntatem deficientem, & non in Deum, debet refundi malitia moralis, & defectus peccati. Est simile in claudicatione tibix. Quidquid enim entitatis reperitur in illo modo, procedit efficienter à primo

266 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
mobili, scilicet à cælo: obliquitas
verò claudicationis solùm tribuitur
causæ deficienti, scilicet tibiæ defi-
cienti, non autem cælo, eo quòd ta-
lis obliquitas non sequitur ad cau-
sam efficientem, in quantum effi-
cens, sed vt est deficiens. Solutio est
S. Thom. q. 3. de malo, art. 2. ad 2.
& in 2. sent. d. 37. q. 2. art. 2. ad 2.
quam latius prosequitur Capr. in 2.
sent. d. 37. art. 3. in princ. & Ferra-
rien. 3. cont. Gent. cap. 71. circa fin.
Alia argumenta, quibus auctores
oppositæ sententiæ conuincuntur,
refert S. Thom. locis superiùs alle-
gatis, præsertim in 2. sent. & ea eui-
denter dissoluit.

C A P V T X.

*Quòd omnes aëtus, contingentes &
liberi, à Deo prædeterminati, ne-
cessariò fiant necessitate infalli-
bilitatis, siue ex suppositione præ-
determinationis diuinae volun-
tatis.*

Quidam

Quidam Theologi admittunt, in
 actibus liberis necessitatem ex
 suppositione præscientiæ diuinæ,
 qua præsciuit (vt aiunt) ante præ-
 determinationem suæ voluntatis,
 quòd, si voluntas creata constitue-
 retur in tali ordine rerum, ipsa pro
 sua innata libertate esset operatura
 hoc in particulari: non tamen ad-
 mittunt in eisdem actibus necessita-
 tem ex suppositione diuini decreti,
 vel auxiliij efficacis prædeterminan-
 tis voluntatem ad suos actus bonos
 in particulari cum omnibus suis cir-
 cunctantiis; existimant enim hanc
 necessitatem ex suppositione repu-
 gnare creatæ libertati; quantum ad
 vsum illius. Nec tamen sententia pu-
 gnat apertè cum doctrina commu-
 ni SS. & Doctorum, præsertim S.
 Thom. qui cum libertate arbitrij
 creati, nulla præsupposita præscien-
 tia media conditionata, quam (vt
 ex suprædictis constat) non agno-
 uit; admittit necessitatem ex suppo-
 sitione absoluti, & efficacis decreti
 ad
 M 2 volun

I.

Ex dispu

tat. 25.

voluntatis diuinæ prouidētiæ, & prædestinationis eius, atque auxiliij efficacis præoperantis gratiæ, quam quidē necessitatē nunc appellat necessitatem in sensu cōposito, nunc necessitatē modalis de dicto, nunc necessitatem infallibilitatis, nunc necessitatem immutabilitatis, nūc necessitatē conditionatā, nunc denique necessitatē consequētīæ, quæ est necessitas secūdum quid, nō obstans libertati; & per hanc distinctionem soluit quamplurima argumenta, quæ contra doctrinam Catholicam in materia de gratia, & libero arbitrio obii-ciuntur: nec non in materia de sciētia Dei, de voluntate Dei, de prouidentia, & prædestinatione eius.

2. Et quidem sub voce necessitatis ex suppositione, & necessitatis absolutè prædictam distinctionem tradidit quæst. 23. de verit. art. 4. & ad 9. 12. & 14. & 1. p. quæst. 19. art. 3. & ad 1. & art. 8. ad 1. & 3. Sub voce necessitatis in sensu composito & diuiso, q. 6. de verit. art. 4. ad 8. &

1. contra Gent. cap. 67. in fine. Sub voce necessitatis modalis de re, & de dicto, 1.p.q.14. art.13. ad 3. & 1. cont. Gent. cap. 67. & in 1. sent. d. 38. q. vn. art.5. ad 5. Sub nomine necessitatis, coactionis, & infallibilitatis, 1. 2. q. 112. art. 3. Sub voce necessitatis absolutæ, & conditionatæ, 1.p.q.19. art.8. ad 1. & ad 3. & q. 23. art.3. ad 3. & in 1. sent. d. 47. art.1. ad 2. Sub voce necessitatis consequentiæ & consequentis, q. 24. de verit. art.1. ad 13. & 1. cõt. Gent. c.67.

3. Eadem distinctione nunc sub vno, nunc sub alio nomine vtuntur ad soluendum argumenta diuersa S. Aug. lib. de prædest. Dei, & refertur in cap. Vasis iræ. 23. q. 4. & in Enchirid. ad Laur. cap.103. Gratian. eod. cap. Vasis iræ. Consentit Glossa Decreti eodem cap. S. Anselm. lib. de concor. prædestin. & lib. arb. cap.2. paulo post princ. Et lib.2. Cur Deus homo, cap.27. Hugo S. Viçt. q.218. super epist. ad Rom. Docet enim hanc conditionalem esse veram: Si

270 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
Deus hoc prouidit, necesse est euenire. Et
si obiiciatur; nam per hanc necessi-
tatem tollitur libertas, respondet,
solutionem communem esse per il-
lam distinctionem de coniunctione,
& disiunctione. Magister sent. in 1. d.
38. circa fin. tradit distinctionem
de sensu composito, & diuiso sub no-
mine cōiunctionis, & disiunctionis,
& dist. 40. loquens de prædestin. id-
ipsum docet. Alber. Magn. cuius dis-
cipulus fuit S. Thom. in 1. dist. 38.
art. 4. & 1. p. suæ summæ, q. 61. memb.
5. docet eandem distinctionem, &
utrobique afferit haberi apud Boët.
& S. Ansel. Alexand. Alens. 1. p.
q. 23. memb. 4. & 5. utitur eadem di-
stinctione de necessario in sensu
composito & diuiso sub eisdem vo-
cibus, & verbis, quibus eandem do-
cet S. Thom. loc. sup. cit. & affir-
mat, cum necessitate ex suppositio-
ne simul stare nostri arbitrij liber-
tatem. S. Bonauen. Doct. Ecclesiæ,
eandem prorsus doctrinam do-
cuit in 1. sent. dist. 47. in quodam
art.

art. vbi quærit : vtrum voluntas Dei beneplaciti possit impediri , in corp. illius art. & ad 2. argum. idem docet 1. dist. 38. art. 2. q. 1. & dist. 40. art. 2. q. 1.

Post S. Thomam , sequenti sunt 4. eandem doctrinam eius omnes discipuli tam antiqui , quàm moderni. Inter antiquos est Capreolus in 1. sent. dist. 45. q. 1. art. 2. per tot. præsertim in solutione ad tertiam rationem articuli , vbi approbat distinctionem de necessitate consequentiæ , & consequentis. Durand. in 1. dist. 47. art. 10. in calce corp. Idem confirmat Ægidius Columna Sanct. Rom. Eccles. Cardinalis in 1. sent. dist. 38. q. vlt. ad 2. eadem vitur distinctione , & pro illa allegat S. Ansel. & Boët. Ferrariensis 1. cont. Gent. c. 85. inter explicãdam 4. rat. S. Thomæ vers. *Ad evidentiam* : & in discursu totius capituli probat , esse impossibile in sensu composito , quòd Deus velit voluntate efficaci aliquè effectum sequi ex causa contin-

272 *De Auxiliis diuinæ gratiæ;*
genti, & quòd talis effectus non se-
quatur. Conrad. 1. 2. q. 10. art. 4.
maximè super solut. ad 3. S. Thom.
& q. 112. art. 3. expressè asserit, quòd
in sensu composito implicat, quòd
Deus moueat efficaciter hominem,
vt operetur aliquid, & quòd homo
illud non operetur; quamuis abso-
lutè possibile sit non operari illud.
Caiet. 1. p. q. 22. art. 4. super solut.
ad 1. S. Thom. dicit, omnes Docto-
res affirmare, quòd futuri actus
contingentes sunt euitabiles absolu-
tè, & possunt non esse: tamen in or-
dine ad diuinam prouidentiam, &
efficaciam diuinæ voluntatis, sunt
ineuitabiles, & ait, distinctionē de
sensu composito, & diuiso de ne-
cessitate consequentiæ & consequē-
tis communiter assignari à Docto-
ribus ad concordandam libertatem
arbitrij, & contingentiam rerum
cum infallibilitate prouidentię di-
uinæ, & ipse Caietan. ibi approbat
istam doctrinam, quamuis asserat,
non quietare intellectum nostrum:

&

& ideo ipse captiuat suum in obsequium fidei; in quo nimirum doctissimè loquitur, & piissimè.

Ex recentioribus etiam Thomistis eandem doctrinam vnanimitè docent, & defendunt M. Sotus lib. 1. de nat. & grat. cap. 16. M. Medina 1. 2. q. 10. art. 4. dub. 1. ante solut. ad 1. & in solut. ad 1. M. Bannes 1. p. q. 19. art. 8. dub. 1. concl. 2. & q. 23. art. 3. dub. vlt. post concl. 10. M. Zobel. 1. p. q. 19. art. 8. disp. 2. concl. 2. M. frat. Ioan. Vincen. Asturicensis quondam Vic. Generalis Ord. Prædicat. & in Academia Salamanticens. Sac. Theologiæ Professor eximius, in relect. de grat. Chr. q. 5. art. 3. concl. 3. pag. 430.

In Schola etiam Scoti hæc eadem distinctio est cõmuniter recepta. Illam tradit Scot. in 1. dist. 39. quæst. vn. asserens fuisse Boëtij, & dist. 40. q. vnic. quem sequuntur omnes eius discipuli. Eandem distinctionem admittit frat. Petrus Trigosius, Capucinus in comment. super summ.

Theolog. S Bonau. 1. p. q. 15. art. 2. dub. 1. concl. 2. p. 459. & ibi proponit contra hanc doctrinam argumentum aduersarium affirmans nihil concludere, & idem docet latiùs eod. art. dub. 3. not. 1. & in solut. ad 1.

Ad hæc omnia respondent auctores contrariæ sententiæ, se libenter admittere distinctionem illam de necessario in sensu composito & diuiso, per quam SS. Doctores, & Scholastici communiter dissoluunt argumenta hæreticorum, contra diuinam prouidentiam, prædestinationem, & libertatem arbitrij creati. Dicunt tamen, Deum non habere decretum absolutum, & efficax aliquid efficiendi per causam liberam prius in signo rationis, quàm per scientiam mediam, vel conditionatam exploratum habeat, ac certò, & infallibiliter cognoscat, quid in particulari voluntas creata, pro sua innata voluntate esset operatura ex hypothesi, quòd constitueretur in tali ordine rerum, & in talibus circumstan-

stantiis. Sed hoc effugium supponit vnum falsum, vt ex supradictis contra scientiam mediam constat, & ex iis, quæ circa prædeterminationem humanorum actuum dicta sunt.

CAPVT XI.

Quomodo explicandus sit, & intelligendus sensus compositus, & diuisus, cum asseritur, liberum hominis arbitrium à Deo motum auxilio efficaci, non posse in sensu composito dissentire, sed solum in sensu diuiso.

Illi Theologi, qui arbitrantur de- r.
 strui libertatem arbitrij, si assera- *Ex disp.*
 tur, voluntatem nostram non posse ^{24.}
 in sensu composito dissentire voca-
 tioni, seu motioni Dei efficaci, ex
 eo id asserunt; quia non rectè expli-
 cant sensum istum compositum. Di-
 cunt enim, hanc propositionem, li-
 berum arbitrium motum à Deo au-
 xilio efficaci non posse dissentire in
 M 6 sensu

276 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
sensu composito, nihil aliud signifi-
care, nisi quòd, quamdiu illa motio
efficax est in homine, non possit illi
dissentire, ablata verò motione pos-
sit dissentire, ac si motio illa existens
in voluntate auferret ab ea poten-
tiam ad dissentiendum, si velit. Et
istum sensum impingunt Doctóri-
bus, qui prædictam propositionem
admittunt, cùm tamen ab eorum
mente sit omnino alienus.

2. Ad cuius euidentiã supponen-
dum est, in libero arbitrio simul esse
potentiam ad opposita: non autem
esse in illo potentiam ad opposita si-
mul habenda. Etenim in illo simul
est potentia ad essentiendum, & dis-
sentiendum, quæ sunt opposita con-
trariè, ad operandum, & non ope-
randum, quæ opponuntur contra-
dictoriè; non tamen est in illo po-
tentia ad assentiendum, & dissenti-
endum simul, vel ad operandum si-
mul, & non operandum. Cuius ra-
tio est; nam potentia ad vnum actum
non opponitur potentiæ ad actum

contrarium : duo autem actus contrarij sunt impossibiles in eodem subiecto, nec possunt simul de eodem verificari: sicut nec duæ contradictoriæ verificantur de eodem. Hoc sub alijs terminis explicare possumus, si dicamus cum Capreolo, in libero arbitrio esse simultatem potentiae ad opposita, non autem potentiam simultatis; id est, potentiam ad opposita simul habenda.

Præterea est aduertendum, quòd 3
sensus compositus est proprius modalis compositæ, sicut sensus diuisus est proprius modalis diuisæ. Vt autem docet S. Thom. opusc. 4. de modal. & post illum Ferrar. 1. cont. Gent. cap. 67. M. Sot. lib. 3. summularum, c. de modal. & alij, modalis composita, quæ sensum compositum facit, est illa in qua dictum subiicitur, & modus prædicatur; vt, *Prædestinatum damnari est possibile, album esse nigrum, est possibile.* modalis autem diuisa, quæ sensum diuisum facit, est illa, in qua modus interponitur in-

ter partes dicti: vt, *Prædestinatum possibile est damnari: Album potest esse nigrum: vel, Album possibile est esse nigrum.* Vnde ad veritatem modalis compositæ de possibili, seu in sensu composito acceptæ sufficit, & requiritur, quòd extrema importata per dictum ipsius modalis sint compossibilia in eodem subiecto; hac enim ratione dicitur composita, quia prædicta extrema componit, seu simul ponit in eodem, mediante copula de possibili, vt in hac propositione: *Album esse nigrum, est possibile;* dictum modalis est totum illud: *Album esse nigrum,* cuius dicti alterum extremum est *album;* alterum verò *nigrum.* Vt ergo hæc propositio sit vera in sensu composito, necessariò requiritur, quòd sit possibile, idem subiectum simul esse *album & nigrum.* Et propterea illa modalis est falsa, quia propositio de inesse per quam immediatè regulatur, & probatur, scilicet, *album est nigrum,* est propositio impossibilis.

4. Igitur quando S. Thom. vel eius disci

discipuli dicunt liberum hominis arbitrium motum à Deo auxilio efficaci non posse in sensu composito dissentire, aut non operari; nihil aliud significatur, quàm motionem illam efficacem, & actuaalem dissensum non posse simul poni in eodem arbitrio: qui sensus est Catholicus, ac per consequens propositio illa est Catholica. Probatum hoc; nam sensus compositus non est ille, quo forma importata per vnum extremum ponitur in subiecto, sed quo duæ formæ importatæ per vtrumque extremum simul ponuntur in eodem subiecto. Sicut cum dicimus: *Album potest esse nigrum*; in sensu composito non significamus, quòd *albedo* sit aut esse possit seorsum in aliquo subiecto: vel *nigredo* sit aut esse possit in aliquo subiecto; sed sensus est, quòd *albedo* & *nigredo* simul sint compossibiles in eodem subiecto: & propterea propositio illa in sensu composito est falsa, quia impossibile est, quòd aliquid simul sit *album* & *ni-*

280 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
grum. Et similiter, cum asseritur, li-
berum arbitrium motum à Deo au-
xilio efficaci non posse in sensu cõ-
posito dissentire, non significatur so-
lùm, quòd auxilium efficax sit, aut
esse possit in libero hominis arbi-
trio, vel quòd dissensus sit, aut esse
possit in libero arbitrio: hic enim
sensus est diuisus, sed quòd auxilium
efficax, & dissensus actualis, non pos-
sint esse simul in eodem.

5. Confirmari potest hæc doctrina
argumento ad hominem contra au-
ctores oppositæ sententiæ; nam cum
vi argumentorum premuntur, qui-
bus probari solet, cum infallibilita-
te præscientiæ diuinæ cohærere non
posse arbitrij nostri libertatem; nam
supposita præscientia, qua Deus præ-
sciuit, Petrum esse consensurum, im-
possibile est, quòd dissentiat; respon-
dent, id esse impossibile in sensu cõ-
posito, quia videlicet repugnat, hæc
duo simul esse vera, quòd scilicet
Deus sciat, Petrum consensurum;
& nihilominus Petrus non consen-
tiat;

tiat, sed dissentiat; alias falsificaretur scientia diuina, quod est impossibile. Neque aliter possunt, & ipsi sensum compositum explicare: ergo similiter, quando nos asserimus, liberum arbitrium motum à Deo auxilio efficaci ad consentiendum non posse in sensu composito dissentire; sensus est, implicare contradictionem, hæc duo simul esse vera, quòd nempe auxilium efficax ad consentiendum sit in homine, & homo dissentiat, quamuis semper possit dissentire, si velit. Hæc explicatio sensus compositi, & diuisi habet fundamentum in S. Prospero, & S. Thoma, quorum verba adduximus supra.

Ex quo apparet, Concilium Tridentinum esse intelligendum in sensu diuiso, cum definit, liberum hominis arbitriū à Deo motū, & excitatum posse dissentire, si velit: nam sensus compositus illius propositionis est, hæc duo simul esse compositibilia: *Motio Dei efficax ad consentiendum est in libero hominis arbitrio, & nihil dissen*

282 *De Auxiliis diuina gratia,*
dissentit; qui sensus est falsus. Vnde
non potuit esse à Concilio intentus:
sensus autem diuinus illius defini-
tionis est, quòd liberum arbitrium,
etiam pro instanti, quo mouetur à
Deo efficaciter ad consensum, reti-
net veram facultatem & potentiam,
qua potest dissentire si velit, quod
sufficit ad libertatem, quam aduer-
sùs Lutheranos intendebat statuere
Concilium, nam libertas consistit in
facultate ad vtrumlibet opposito-
rum, nimirum ad velle & nolle di-
uisiue, non autem ad velle, & nolle
simul habenda; nam id est impossi-
bile. Sicut ergo repugnat, quòd vel-
le, & nolle, seu consensus, & dissen-
sus, respectu eiusdem, simul sint in
eodem arbitrio: ita etiam est impos-
sibile, quòd motio Dei inferens in-
fallibiliter consensum simul compa-
tatur secum dissensum eiusdem ob-
iecti: sed solùm compatitur in eo-
dem arbitrio facultatem, & liberta-
tem, qua potest dissentire, si velit;
& per hæc soluuntur omnia ar-
gumen

menta, quæ in contrarium afferuntur.

CAPVT XII.

Quòd mala pœna sint per diuinam prouidentiam absoluta, & efficaci voluntate volita, & prædeterminata in particulari, & non solum permissa.

FVit autem quorundam Theologorum sententia, asserentium nulla ratione admittendum esse, effectus omnes, qui in hoc mundo eueniunt, præuisos esse à Deo, ut ita euenirent, præparasséque illis causas, ut ita fierent. Affirmant etiam, interfectiones quibus aliqui interdum præter ipsorum spem à grassatoribus interficiuntur; suffocationésque aliorum in fluminibus, & alios similes effectus, à diuina prouidentia non fuisse intentos, ut ita euenirent; neque Deum præparasse

I.
Ex di-
sput. 29.
nexam

nexum causarum ex quibus proficiuntur; & solum admittunt, eiusdem effectus præuisos à Deo, esse permisos. Sed hæc positio non videtur rationabilis; oppositum enim docet expressè S. Thom. 1. p. quæst. 19. art. 8. in corp. quæstion. 22. art. 2. præsertim in solut. ad 1. vbi ait, esse impossibile, aliquem effectum ab ordine causæ vniuersalis exire. Idem docet ex professo S. Augustinus super Psal. 148. in illa verba: *Ignis, grandædo, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius.* vbi ait, ex voluntate & prouidentia Dei procedere, quòd animalia minutissima, & nociua homini, & similiter monstra nascantur propter pulchritudinem vniuersi; & quòd fulmen cadens de cælo percutiat montem, & non latronem, vel istum hominem, & non illum, quod etiam confirmat lib. 5. de Gen. ad litteram c. 12.

2. Probatur manifestissimis locis Scripturæ; dicit enim Isaia 45. *Ego Dominus, & non est alter, formans lucem,*

& creans tenebras, faciens pacem, & creans
 malum. Ego Dominus faciens omnia hæc.
 vbi per *malum* intelligunt SS. Do-
 ctiores malum pœnæ, præsertim S.
 Augustin. lib. 1. contra Adimantum,
 Manichæi discipulum, cap. 27. vbi
 verbum illud *creans malum* refert ad
 seruitutem, & pœnas, quas Deus in-
 fert. Idem sentit Irenæus lib. 4. cap.
 77. Chrysoft. homil. 23. sup. cap. 6.
 Matth. vbi sic ait: *Malum non intelli-
 git Propheta, auaritiam, aut rapinam, aut
 quidquid huius notæ, sed plagas, quæ di-
 uinitus inferuntur.* Et idem docet S.
 Basil. in quadam hom. cuius titulus
 est: *Quòd Deus non est causa malorum,* &
 S. Greg. lib. 3. Mor. cap. 7. Item et-
 iam Hieremiæ 32. dicitur in per-
 sona Dei: *Adduxi super populum omne
 malum hoc grande,* & Amos 3. *Si est
 malum in ciuitate, quod Dominus non fe-
 cerit.* quasi dicat, nullum, & loquitur
 de malo pœnæ iuxta communem in-
 terpretationem Sanctorum.

Præterea est ad idem probandum 3.
 alius insignis locus, qui habetur 3.

Reg.

Reg. c. vlt. vbi dicitur: *Vir autem quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & percussit Regem Israël inter pulmonem, & stomachum; & tamen constat ex contextu illius cap. & ex cap. 22. quòd ille effectus casualis, respectu emittentis sagittam, volitus fuit à Deo, & ordinatus, vt puniretur Achab propter vineam, quam per iniquitatem tulerat à Naboth, iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat, vt ibidem dicitur; ergo idem erit dicendum de aliis effectibus casualibus respectu causarum secundarum: ergo omnes illi sunt voliti, & ordinati à Deo ad aliquem finem.*

4. Præterea Eccles. 11. dicitur: *Bona & mala, vita, & mors; paupertas, & honestas à Deo sunt.* Et Iob 1. postquam nuncij retulerunt, quòd irruerant latrones, & abstulerant boues, & asinas illius, & pueros percusserint gladio, & quòd ignis ceciderat, & tactas oues, puerosque consumpserat, & alios huiusmodi effectus subintulerat, *Dominus (ait) dedit, Dominus*

minus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est. Vbi in diuinam voluntatem, & prouidentiam, tanquam in primam causam, refert prædictos effectus; nec inquit, sicut Dominus permisit, vel præsciuit, sed sicut Domino placuit. Cui consonat illud 1. Reg. 2. Dominus mortificat, & uiuificat, deducit ad inferos, & reducit, Dominus pauperem facit, & ditat, humiliat, & subleuat: ergo mala pœnæ sunt à Deo volita.

Probatur secundò ratione; Deus ^{5.} voluntate sua positua vult facere omnia illa, ad quæ se extendit causalitas eius: nam quidquid Deus causat, vult causare, cum operetur per intellectum & voluntatem: sed Deus est verè causa positua, infligens quodcumque malum pœnæ, etiamsi respectu causæ proximè sit casuale: ergo per eandem voluntatem decreuit, & voluit esse omnia mala pœnæ. Hanc rationem tangit S. Thomas 1. parte, quæstion. 22. artic. 2. ad 1.

288 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
& quæst. 103. art. 5. & 7. quæ loca sunt
videnda.

6. Sed contrà obiicitur, quia non
consonat cum diuina bonitate, &
clementia, vt eo fine liberum arbi-
trium natantium condiderit, vel or-
dinauerit, vt mare transmeantes suf-
focarentur in aquis, vel vt transeun-
tes iter interficerentur à latronibus:
ergo tales effectus non sunt voliti à
Deo, sed solùm permiffi. Responde-
tur, quòd, vt docet S. Thom. 1. p.
quæst. 19. art. 9. malum pœnæ, for-
maliter loquendo, non est volitum à
Deo, quia sub ratione mali non est
appetibile; sed quatenus est coniu-
ctum cum bono, quod directè Deus
vult, & isto modo volendo bonum
suæ iustitiæ, & misericordiæ, vult
malum pœnæ inferre peccatori: ne-
que hoc repugnat diuinæ misericor-
diæ, & clementiæ: non ergo Deus
hoc fine principaliter creauit homi-
nem, vt suffocaretur in flumine, sed
prædestinatum creauit principaliter,
vt in illo suam misericordiam
osten

ostenderet, & consequeretur efficaciter vitam æternam: vt autem perueniret ad illam, decreuit natantem in flumine suffocari, dum erat in gratia, ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam illius, vt dicitur Sapientiæ 4. Si autem erat reprobus existens in peccato mortali, etiam præparauit nexum causarum secundarum, & voluit, vt suffocaretur in aquis, id quod secundùm rectum ordinem suæ prouidentia facit. Primò, ne superuiuens maiora committeret delicta, in quo etiam splendet eius misericordia. Secundò, vt ostenderet suam iustitiam in eius punitione. Tertiò, ad maiorem cautelam iustorum, vt discant Deum timere. Quartò, vt magis splendeat eius misericordia in electis; nec ex hoc sequitur, Deum velle etiam malum culpæ, quod præsupponitur ad malum pœnæ, sed solum infertur, quòd velit illud permittere, sicut Deus vult inferre pœnam æternam reprobis, & tamen

N

non

290 *De Auxiliis diuina gratie,*
non vult, sed solum permittit ma-
lum culpæ, quod præsupponitur ex
parte reprobî ad incurrendam illam
pœnam.

CAPVT XIII.

*Quòd prima radix contingentie
sit efficacia, siue omni-
potentia diuine vo-
luntatis.*

Ex disp.
26. &
27.
1. **F**Vit opinio quorundam Theo-
logorum asserentium, quòd
prima radix, remota tamen, con-
tingentiæ est voluntas Dei, creans
arbitrium hominum liberum &
Angelorum; & appetitum sen-
tientem bestiarum. Proxima verò
& immediata est liberum arbi-
trium hominis, & Angeli, & ap-
petitus sentiens bestiarum quoad
eos actus, in quibus vestigium li-
berta

bertatis habere videtur: quibus sublatis (existimant) nullam esse posse contingentiam in rebus. Sed hoc non videtur rationabiliter dictum; nam etiam si nullum esset liberum arbitrium hominum & Angelorum, nec appetitus sentiens bestiarum adhuc saluaretur contingentia in rebus. Ita docet S. Thomas 1. *secundæ secundæ*. lect. 14. circa med. & id probat exemplo ignis, qui naturaliter est determinatus ad comburendum lignum sibi applicatum; & tamen illa combustio est contingens, quia per effusionem aquæ potest impediri; & idem dicit eod. lib. lect. 13. & 6. *Metaphys.* lect. 2. & 2. *Phys.* lect. 8. in princ.

Quo supposito dicendum est, 2. quòd summa efficacia, & omnipotentia diuinæ voluntatis est prima radix, & prima causa efficiens contingentia, quæ reperitur in rebus, vt docet expressè S. Thom. 1. p. q.

19. art. 8. vbi ait, quòd, quia Deus vult quædam contingenter euenire, *aptauit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingentes eueniant*; ex quo infert, quòd non propterea effectus voliti à Deo eueniunt contingenter; quia causæ proximæ sunt contingentes: sed propterea quia Deus voluit eos contingenter euenire, contingentes causas ad eos præparauit. Causa verò proxima, & formalis contingentia sumitur ex causa secunda defectibili per concursum alterius causæ. Ita docet S. Doctor 1. p. q. 14. art. 13. ad 1. vbi ait, quòd licet causa suprema sit necessaria; tamen effectus potest esse contingens propter causam proximam contingentem. Sicut germinatio plantæ est contingens propter causam proximam contingentem, licet motus Solis, qui est causa prima, sit necessarius. Idem docet 3. cont. Gent. cap. 86. & 1. p. q. 105. art. 6. & 6. Metaph. text. 5.

Probatur. Contingentia formaliter

ter loquendo, sonat imperfectionem & defectibilitatem: ergo proxima & formalis ratio illius assignanda est ex parte causæ secundæ defectibilis, & impedibilis.

Præterea; nam S. Thom. 3. con-
tr. Gent. citato ex eo probat, quòd
à causis naturalibus possint euenire
effectus contingentes; quia deficere
possunt propter conditionem mate-
riæ; ergo defectibilitas causæ secun-
dæ est proxima, & formalis ratio
contingentiæ.

Quo fit, quòd nullus effectus pos-
sit dici formaliter contingens in or-
dine ad causalitatem Dei, præsertim
quando immediatè producitur ab
illo. Ita docet S. Thom. in 1. sent.
dist. 43. q. 2. art. 1. ad 4. & q. 16. de
malo, art. 7. ad 15. & q. 23. de verit.
art. 1. ad 2. in quibus locis ait, Deum
non esse causam rerum necessariam,
neque contingentem, sed liberam,
& huius rei duplicem assignat ratio-
nem. Prima est, quia necessarium, &
contingens sunt conditiones pro-
priae

294 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
priæ causæ creatæ & limitatæ: sed
voluntas diuina, cum sit causa vni-
uersalissima omnium, est super o-
minem conditionem, & modum cau-
sæ creatæ; ergo non est formaliter
causa contingens. Hanc rationem
assignat q. 16. citata de malo. Se-
cunda ratio est; nam de essentia
causæ contingentis est, quod sit mu-
tabilis, & impedibilis; sed volun-
tas diuina nec est mutabilis, nec im-
pedibilis per aliam causam; ergo
non est causa formaliter contin-
gens. Hanc assignat in 1. sent. & q.
23. de verit. citata. Confirmatur.
Causa contingens, vt contingens,
includit intrinsecè imperfectionem:
ergo non potest Deo formaliter
competere, in quo nulla potest esse
imperfectio. Vnde Caietanus 1. p.
q. 14. art. 13. §. quoad secundum
igitur, postquam dixit, quod con-
tingentia imperfectionem in li-
bertate importat, quia ponit muta-
bilitatem, subdit: *Et ideo D. Thom.*
in 1. sent. distinct. 38. proueniens ineptia
moder

modernorum vocabula negat, Deum causare contingenter: & rationes adductæ ex S. Thoma hoc ipsum efficaciter probant.

CAPVT XIV.

Qualiter liberum arbitrium aliquid operetur ex seipso, quando consentit Deo excitanti, & mouenti.

Illi Theologi, qui negant prædeterminationes humanorum actuum, tenent consequenter, liberum arbitrium, dum consentit Deo vocanti, aliquid ex se influere in hoc sensu; ita videlicet, vt ipsam influere liberi arbitrij non procedat à Deo, tanquam à prima causa, per se efficiente, quòd liberum arbitrium consentiat vel se determinet, sed à solo libero arbitrio se liberè detrimante. Hæc tamen sententia nec videtur vera, nec ad mentem SS. Aug. & Thom. Ad cuius euidenciam

I.
Ex d: sp.
96.

296 *De Auxiliis diuina gratia,*
considerandum est, quòd, vt 1. p. q.
105. art. 4. ad 2. docet S. Doctor,
dupliciter potest intelligi liberam
arbitrium moueri, vel aliquid ope-
rari ex seipso, dum mouetur effica-
citer à Deo ad consensum. Primò,
vt moueri vel operari ex se acci-
piatur, vt significat idem, quod ope-
rari à principio intrinseco se liberè
mouente & determinante; & in hoc
sensu omnes Catholici fatentur, li-
berum arbitrium moueri vel ope-
rari ex seipso: id enim sequitur præ-
uidentem consequentiam ex prin-
cipiis fidei, & in hoc sensu intelli-
gitur Augustinus super illud Psal.
78. *Adiuua nos Deus salutaris no-
ster. vbi ait: Cùm adiuuari nos vult;
neque ingratus est gratia, neque tollit
liberum arbitrium: qui adiuuatur, etiam
per seipsum aliquid agit.* Et tract. 4.
in epist. Ioan. ait: *Si dicis, adiutor
meus esto; aliquid agis. nam si nihil
agis, quomodo ille adiuuat?* Idem do-
cet de verbis Apostoli, serm. 13.
& de perfectione iustitiæ con-

tra Cælestium. Secundo modo potest intelligi, ita vt moueri vel aliquid operari ex se, idem significet quod operari non ab alio priori agente, vel ab alia causa per se efficiente, vt ipsum arbitrium cooperetur: & in hoc sensu liberum arbitrium creatum nihil operatur ex se, vel à seipso. Sed ipsum operari, seu influere in consensum, & piam operationem reduci debet, tanquam causam priorem per se efficientem in absolutum, & efficax decretum diuinæ voluntatis, quamuis Deus non efficiat in nobis eundem consensum sine nobis liberè cooperantibus. Ita docet S. Thom. loco superiùs allegato, & colligitur ex Gelasio PP. Epist. 9. ad vniuersos Episcopos per Pice-
num; vbi sic ait: Quis autem audeat dicere, Christianos aliquid habere boni sine gratia? quando magister genium clamat, cuncta breuiter in se dona concludens: Gratia Dei sum id, quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit, vt

ostenderet, quia donum gratiae non ipse
 precesserit, sed fuerit subsequutus; atque
 monstraret cooperatorem se esse gratiae sub-
 sequendo. Sed plus omnibus, inquit, illis
 laboraui. Ac rursus veritus, ne de se
 praesumere videretur, adiunxit: Non ego,
 sed gratia Dei mecum. Non dixit: Ego,
 & gratia Dei mecum, sed posuit gra-
 tiam precedentem se; sed cooperari
 Deo vocanti est aliquid boni: er-
 go id non habet à seipso liberum
 arbitrium, sed à gratia cooperante,
 qua Deus donat bonum velle. Idem
 docet multis in locis S. Aug. sed
 praesertim lib. 1. retract. c. 9. vbi ait:
 Et quia omnia bona (sicut dictum est) &
 magna, & media, & minima ex Deo sunt;
 sequitur, ex Deo sit, & bonus usus li-
 bera voluntatis, quae virtus est, & in
 magnis numeratur bonis. Et lib. de
 grat. Chr. cont. Pelag. & Caelest. cap. 13. Si data est, (inquit) non di-
 citur iustitia nostra, sed Dei, quia sic sit
 nostra, ut sit nobis ex Deo. Et lib. de
 don. persequ. cap. 14. Si in multo glori-
 andum, quando nostrum nihil est, profe-

Et nec de obedientia perseverantissima gloriandum est, neque ita nostra tanquam non nobis desuper donata dicenda est. & lib. 2. de peccat. merit. & remiss. cap. 18. Sed laborant homines inuenire in nostra voluntate, quid boni sit nostrum, quod nobis non sit ex Deo, & quomodo inueniri possit ignoro. Cum ergo concursus nostrae voluntatis consentientis, quo Deo vocanti, & mouenti cooperatur, in quantum est concursus voluntatis, sit aliquid; relinquatur quod illum habeat ex Deo. Et in libro de gestis Pelag. cap. 14. explicans illud Apostoli: Non ego: Dei gratia mecum, ait: Nec ipsum sane laborem sibi ausus est arrogare. Cum enim dixisset: Plus omnibus illis laboravi, continuo subiicit: Non ego, sed gratia Dei mecum. O magnum gratia praeceptorem, confessorem, praedicatorum! Quid est hoc? Plus laboravi, non ego. Ubi sese extulit aliquantum voluntas, ubi continuo vigilians pietas, & tremuit humilitas, quia

300 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
se agnouit infirmitas. Fauent huic sententia SS. Patres, qui docent, totum esse tribuendum gratiæ. Hi sunt Cyprianus, Gregorius, Nazianzenus, Basilius, Ambros. Paul. Orosius, Anselmus, Bernardus, Damascenus, & alij, quorum verba adducenda sunt infra lib. 3. cap. 1. numer. 2. Idem docet S. Prosper cont. Collat. de fin. 11. cum ait: *Impius sensus, qui putat, beatiorum esse hominem, cui Deus nihil dederit, quam cui uniuersa contulerit.* fauet contra Arausican. I L. cap. 16.

Præterea probatur ratione supra cap. 1. num. 6. adducta, & testimoniis Scripturæ sacræ, & Conc. Florent. confirmata: nam quod non habet à seipso esse, non habet à se operari.

3. Præterea probatur; Deus operans per gratiam, & liberum arbitrium, non sunt duæ causæ partiales, respectu piæ operationis, sed quælibet est totalis in suo genere, quarum vna, videli

videlicet liberum arbitrium, subordinatur alteri, scilicet Deo mouenti per gratiam, vt supra ostensum est: ergo liberum arbitrium nihil operatur à seipso, dum influit in piam operationem, sed ipsum influere accipit ab ipsa gratia adiuuante: etenim si liberum arbitrium aliquid ex se operaretur; Deus, & liberum arbitrium concurrerent, vt duæ causæ partiales: quotiescumque enim duæ causæ simul concurrunt ad eundem effectum, ita vt quælibet influat à seipsa absque eo quod prædeterminetur ab alia, vel ab ipsa accipiat actualem influxum, conueniunt ad illum effectum producendum, vt causæ partiales; vt apparet in duobus trahentibus nauim.

Argumenta verò, quæ in contrarium opponuntur, solùm probant, liberum nostrum arbitrium aliquid operari ex se, hoc est, à principio intrinseco actiuo, liberè se mouente, & determinante: non tamen oportet, quòd illud principium sit primum
non

non motum ab alio. Nec ex hoc sequitur, quòd motus liberi arbitrij sit ei violentus; nam ad rationem violenti requiretur, quòd passum nullam conferat vim, vt explicat S. Thom. quæst. 22. de verit. art. 8. in Corp.

7. Quo fit, vt bonus vsus seu cooperatio liberi arbitrij, quo Deo excitanti, & vocanti consentit, etiam si consideretur, in quantum proprius influxus, & cooperatio arbitrij non procedat, vt quidam dixerunt à sola & innata eius libertate, bonis ac malis prædestinatis ac reprobis communi; sed reducenda sit, tanquam in primam causam efficientem in ipsum Deum, vt supra ostensum est, quamuis non fiat sine nobis liberè concurrentibus & cooperantibus.

Propterea probatur influxus quo liberum arbitrium influit in piam operationem, siue in bonum vsus gratiæ excitantis, est supernaturalis,
eum

cùm sit circa obiectum supernaturale : ergo debet prouenire à principio supernaturali ; operationes enim specificantur ex principiis actiuis, vt sæpe docet S. Thom. Sed sola, & innata libertas, non includit aliquod principium actiuum supernaturale, cùm libertas secundùm se pertineat ad ordinem naturæ : ergo ille influxus prouenire non potest à sola, & innata libertate. Si dicatur, piam operationem habere, quòd sit supernaturalis, non quidem ex innata hominis libertate, sed ex influxu gratiæ excitantis, quæ consentiente iam libero arbitrio simul cum illo producit eandem operationem. Contrà ; nam liberum arbitrium motum à Deo, verè producit operationem supernaturalem charitatis, verbi gratia, aut pœnitentiæ : ergo influxus in eandem piam operationem, & causalitas eius debet esse supernaturalis ; implicat enim, actum esse supernaturalem, respectu alicuius potentia

rentiæ, vel causæ actiuæ, & quòd causalitas, siue influxus eiusdè causæ, non sit supernaturalis, sed merè naturalis; aliàs idem actus indiuisibilis, esset intrinsecè compositus ex entitate naturali, & supernaturali. Si enim supernaturalitas actus est à sola gratia, & non à libero arbitrio, & libertas eiusdem actus est effectiuè à sola innata libertate: ergo aliquid naturale reperitur in bono vsu liberi arbitrij, quòd sit eidem arbitrio pro sola, & innata eius libertate tribuendum, & aliquid supernaturale, quod sit referendùm in solam gratiam, tanquam in causam efficientem, & ita idem actus erit compositus ex naturali & supernaturali entitate.

Confirmatur; vt docet S. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 5. non est distinctum, quod est ex libero arbitrio, & ex prædestinatione, sicut nec est distinctum, quòd est ex causa secundâ, & causa primâ: diuina enim prouidentia producit effectus per operationes

tiones causarum secundarum: ergo eadem supernaturalitas actus charitatis aut pœnitentiæ, quæ produci-
tur à Deo per gratiam, tanquam à causa prima, ordinis supernaturalis, produci debet effectivè à libero arbitrio, tanquam à causa proxima per influxum supernaturalem: ergo ex sola, & innata libertate non poterit influere in actum supernaturalem, siue in bonum vsum gratiæ excitantis; non ergo poterit idem bonus vsum reduci in solam, & innatam arbitrij creati libertatem. Sed de hoc plura dicta sunt suprâ.

Ex eisdem principiis manet ex-9.
clusa illorum sententia, qui affirmant, liberum arbitrium esse primam radicem, vel primam causam suæ determinationis, etiamsi addant illam particulam *quodammodo*, nisi in hac propositione sit magna æquivocatio. Si enim loquantur de prima radice, & causa proxima, non oportet addere illam particulam *quodammodo*, sed absolutè dicendum est, quòd

306 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
quòd voluntas mota à Deo sit causa
proxima suæ determinationis, sicut
est causa proxima piæ operationis.
Si verò loquantur de prima radice
& causa, quæ non dependet ex alia
priori causa efficiente, vt voluntas
se liberè determinet, concedi non
debet, arbitrium creatum, esse pri-
mam radicem, vel causam suæ de-
terminationis, vt constat ex dictis,
quod etiam ampliùs patebit infra,
vbi manifestum fiet, quòd Deus per
auxilium efficax verè efficienter fa-
ciat, quòd voluntas se liberè deter-
minet; aliàs voluntas creata esset sim-
pliciter primum liberum, & primum
se determinans, & ita darentur sim-
pliciter duo prima principia, ac per
consequens, Deus non esset prima
causa omnium, quæ quoquomodo
habent esse, quod est magnum in-
conueniens.

10. Multo minus audiendi sunt, qui
distinguunt inter conuersionem vo-
luntatis, & determinationem eiuf-
dem voluntatis, & asserunt, quòd,
quamuis

quamuis conuersio, & consensus voluntatis fit ab ipsa voluntate, & à Deo simul cum voluntate eandem conuersionem & consensum efficiente, determinatio tamen voluntatis, quæ utrobique fit, est ab sola voluntate pro sua innata libertate se liberè applicante ac determinante ad consensum, aut dissensum, & non à Deo sua omnipotentia illam determinante; adduntque, non esse concedendum, Deum cum voluntate seipsam determinante simul eam determinare, sicut conceditur, Deum cum voluntate simul natura producere effectum: hoc enim manet satis impugnatum ex his, quæ superiùs dicta sunt. Qualiter autem, postquam Deus misericorditer excitauit hominem, expectet eius consensum, ut purgari velit, dicitur infra.

C A P V T X V.

Quòd supposita gratia excitante consensus seu cooperatio liberi arbitrij non sit primò inchoanda à voluntate creata, sed à voluntate diuina, & ab auxilio efficaci præoperantis gratiæ.

Ex di-
sbnt. 98. **1.** **Q**uidam dixerunt, quòd multæ loquutiones non solùm Sanctorum, sed etiam diuinæ Scripturæ non possunt satis intelligi, & ad veram praxim reduci, si supernaturalis consensus, etiam pòsita excitatione, & aliis ex parte hominis prærequisitis, inchoandus est ab efficaci Dei voluntate prædeterminata ad vnum. Quibus verbis significasse videntur, determinationem voluntatis supposita gratia excitante, quæ solùm moraliter mouet voluntatem ad actum liberum, primò inchoari ab eadem voluntate creata pro innata eius libertate.

Sed

Sed hic modus dicendi non videtur conueniens, nec congruit cum supradictis ex doctrina SS. Patrum, præsertim Augustini & Thomæ. Ad cuius euidenciam considerandum est, quòd in subiecta materia inchoatio consensus arbitrij non est attendenda, vel accipienda secundùm prioritatem temporis, sed secundùm prioritatem causalitatis; nam in eodem prorsus temporis instanti Deus, & liberum arbitrium diuina gratia excitatum & motum simul inchoat, attingunt, & producant ipsum uelle, seu consensum eiusdem arbitrij: Deus quidem ut prima causa, arbitrium autem, ut causa proxima Deo non solum in essendo, sed etiam in agendo subordinata. Prioritas autem causalitatis potest dupliciter explicari. Primò ita, ut in aliquo priori naturæ intelligatur actus liber inchoari à solo Deo, antequam ad illum concurrat nostrum liberum arbitrium. Secundò ita, ut prioritas causalitatis solum attendatur inter
causa

310 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
causalitatem Dei, & causalitatem
nostri arbitrij, ratione cuius coope-
ratio nostri arbitrij sit effectus cau-
salitatis, vel cooperationis diuinæ;
ac per consequens, ista causalitas sit
vera: quia Deus operatur, homo
cooperatur: quia Deus efficit, vt
arbitrium creatum consentiat, &
velit, ideo idem arbitrium consen-
tit, & vult.

3. Ad cuius pleniorē explicatio-
nem considerandum est, quòd pri-
ma causa includit duo, habet enim
quòd sit prima, & secundum hoc
dicit habitudinem ad secundam cau-
sam, quam mouet & applicat ad o-
perandum. Habet etiam quòd sit
causa, & secundum hoc dicit habi-
tudinē ad effectum, seu operatio-
nem, quam producit per causam se-
cundam. Similiter etiam in causa
secunda, distinguuntur istæ duæ ra-
tiones, seu habitudines; nam in quā-
tum secunda, dicit habitudinem ad
primam causam, à qua mouetur, &
applicatur ad operandum, sed in
quan

quantum causa dicit habitudinem ad effectum seu operationem, quam à Deo mota, & adducta producit. In causa autem prima prius intelligitur habitudo ad causam secundam, quàm intelligatur habitudo ad effectum, quem efficit per eandem causam secundam. Similiter etiam in causa secunda prius ratione est habitudo ad causam primam, à qua mouetur, quàm habitudo ad effectum, quem producit, eo quòd causa secunda non mouet, nisi mota à prima, vt suprà ostensum est.

Ex quo infertur, quòd cùm Deus 4. sua gratia adiunante cooperatur nobiscum velle, & perficere, eius operatio respicit duo, vt notauit Capreolus in 2. d. 28. q. 1. art. 3. ad 12. videlicet nostram voluntatem, quam mouet efficaciter ad operandum hoc, & etiam respicit ipsum velle nostrum, quod cum ipsa voluntate efficit. Voluntas autem nostra secundùm vnã tantùm rationem habet, quòd operetur, videlicet com-
para

paratione actus vel effectus liberi, quem producit, eo quòd non influit in seipsam antecedenter ad productionem actus liberi, sed solùm influit cum Deo, & gratia adiuuante in ipsum actum liberum.

5. Dicendum est ergo, quòd si prioritas causalitatis accipiatur secundùm habitudinem, quam prima causa, & secunda dicunt ad effectum, quem producunt, seu ad actum liberum, Deus non inchoat physicè nostrum velle prius natura vel causalitate, quàm ad illud concurrat arbitrium nostrum. Nam cùm Deus non operetur illud velle, nisi per nostram voluntatem liberam, quam mouet, & applicat, vt ipsa velit; & modificet suum concursum in ipsa causa secunda conformiter ad eius naturam; impossibile est, quòd Deus in aliquo priori temporis vel naturæ, efficiat in nobis ipsum velle, aut aliquid illius, in quo ad illud efficiendum nostrum liberum arbitrium non concurrat.

Si verò prioritas causalitatis accipiatur secundum habitudinem immediatam, quam prima causa dicit ad causam secundam, & causa secunda ad primam, à qua præmouetur, & prædeterminatur ad operandum, dicendum est consensum nostri arbitrij primò inchoari physicè à solo Deo, quatenus efficaci motione efficit nos velle. Nec est admittendum, voluntatem creatam primò illum inchoare, sed necessariò fatendum est, causalitatem nostri arbitrij esse posteriorem ordine rationis causalitate Dei, & effectu illius. Itaque prius ratione, quàm liberum nostrum arbitrium causet, operetur aut velit, Deus sua gratia efficit, vt ipsum arbitrium causet, operetur, & velit.

Probatur primò ex Conc. Araus. 7. I I. can. 25. vbi sic dicitur, *Hoc etiam salubriter profiteamur, & credimus, quòd in omni opere bono nos non incipimus, & postea per Dei misericordiam adiuvamur, sed ipse nobis, nullis præcedentibus*
 O bonis

314 *De Auxiliis diuina gratia,*
bonis meritis, & fidem, & amorem sui prius
inspirat. Ecce dicit Concilium, quòd
in omni opere bonos nos non incipimus:
ergo Deus est qui incipit, & inchoat
efficiendo, vt velimus. Et Can. 20.
Multa in homine bona fiunt, quæ non
facit homo; nulla verò facit homo bona, quæ
non Deus præstet, vt facit homo. Ex qui-
bus locis habetur, causalitatem li-
beri arbitrij respectu consensus, &
cuiuscunque piæ operationis effe-
ctum esse causalitatis, vel operatio-
nis diuinæ, ac per consequens cau-
salitatem Dei priorem esse secun-
dum ordinem rationis causalitate
nostri arbitrij: ergo Deus est, qui
primò inchoat. Item in Conc. Trid.
sess. 6. de iustific. cap. 16. docemur:
Christum, tanquam caput, in membra, &
tanquam vitem in palmites in ipsos iu-
stificatos virtutem influere, quæ virtus
bona eorum opera semper antecedit, &
comitatur, & subsequitur. Si semper
antecedit; ergo primò inchoat con-
uersionem nostram efficiendo, vt
consentiamus.

Secun

Secundò probatur ex illa Ec- 8.
clesiæ Collecta : *Actiones nostras qua-*
sumus Domine aspirando praueni , &
adiuuando prosequere ; ut cuncta nostra
oratio , & operatio à te semper incipiat,
& per te coepta finiatur. Ergo Deus est,
qui primò incipit.

iii Tertiò probatur auctoritate San- 9.
ctorum , præsertim Augustini lib.
de grat. & lib. arb. cap. 17. dicentis:
Ipse , scilicet Deus , ut velimus , opera-
tur incipiens , qui volentibus cooperatur
perficiens , &c. ex quo testimonio Ca-
preolus art. 3. allegato colligit , S.
Augustinum lib. de grat. & lib. arb.
cap. 17. distinguere duplicem Dei
modum operandi circa bonum vel-
le nostrum. Vnus est sibi proprius,
in quo voluntas nostra non coope-
ratur , vtpote facere nos velle : alius
est modus sibi & voluntati commu-
nis , scilicet causare volitionem. Et
expressiùs idem docet lib. 2. contr.
duas epist. Pelag. cap. 8. vbi ait : *Si*
enim sine Dei gratia per nos incipit cupi-
ditas boni , ipsum coeptum erit meritum,

316 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
cui tanquam ex debito gratiae veniat ad-
iutorium. Et paulo inferius: *Non be-*
ne intelligendo falluntur, scilicet Pe-
lagiani, ut existiment cor preparare, hoc
est, bonum inchoare, sine adiutorio gratiae
Dei ad hominem peruenire: ergo secun-
dum Augustinum, ad inchoandum
bonum opus requiritur adiutorium
gratiae, per quod Deus efficiat, ut
homo inchoet illud opus bonum:
quod etiam ostendit cap. 8. sequen-
ti. Idem docet S. Prosper epist. ad
Ruffin. paulo post princip. & in e-
pist. ad August. ubi ait: Quod origina-
liter malus receptionem boni non à summo
bono, sed à semetipso inchoare, malè credi-
tur. Sentit ergo Deum primò inchoa-
re opus bonum. Fauet maximè huic
sententiæ illud dictum, quod ex
Chrysoft. refert Sixtus Senensis lib.
5. biblioth. Sanct. annot. 101. Nos
quidquid boni habemus, ex praeuenientis,
vocantis, & semper incipientis gratiae be-
nignitate habere. Consentit Bernardus tractitu. de grat. & lib. arb.
cùm ait: Ad hoc utique praeueniens,
nem

Itempe gratia, ut iam sibi deinceps cooperetur, scilicet liberum arbitrium, ita tamen, ut quòd à sola gratia ceptum est, pariter ab utroque perficitur, ut mixtim, non sigillatim, simul non vicissim per singulos profectus operentur.

Quartò probatur ratione. Nam 10. causalitas influxus, & cooperatio liberi arbitrij, qua vult Deo mouenti cooperari, & cooperatur; est effectus Dei, & auxiliij efficacis in genere causæ efficientis, ut supra ostensum est: ergo ordine naturæ & causalitatis prius est operatio Dei, quàm cooperatio liberi arbitrij: ergo ipse Deus inchoat consensum arbitrij ipsum mouendo ut cooperetur.

Quintò probatur. Liberum ar- 11. bitrium cooperatur Deo, & gratiæ ipsius subsequendo, ut dicit Gelasius epist. 5. ad Episcopos per Picenum, & S. Gregor. 33. moral. cap. 20. Ergo Deus, & gratia efficax illius cooperatur eidem arbitrio illud præuenien-

318 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
do, atque ordine causalitatis ante-
cedendo.

12. Sextò probatur. Si voluntas
creata est, quæ primò inchoat suum
consensum, quando vult, & prout
vult pro innata eius libertate, se-
quitur quòd initium proximum
nostræ salutis, quo iustus discer-
nitur à peccatore, sit in nobis ex
nobis, ac per consequens, quòd
imperfectum est, & inualidum es-
set ex Deo; quod autem perfe-
ctum est, & firmum, esset naturæ
tribuendum, & non gratiæ. Nam
consensus liberi arbitrij coope-
rantis Deo vocanti est præparatio,
seu proxima dispositio ad iustifica-
tionem, vt ex Conc. Trid. habetur;
ergo si primum initium huius con-
sensus, & eius inchoatio est ex no-
bis pro innata arbitrij libertate, &
solum Deus incipit illum consen-
sum excitando, & alliciendo ad il-
lum nostram voluntatem, sequitur
proximum initium salutis esse ex na-
tura, & non ex gratia præparante,
quod

quod tamen non potest admitti.

Confirmatur. Si voluntas creata 13.
est quæ primò inchoat suum con-
sensum, sequitur quòd sit primum
liberum prima radix, & prima causa
suae determinationis. Consequens
autem non est dicendum; nam cum
omne liberum creatum sit per par-
ticipationem liberum, necessariò de-
bet reduci, tanquam in causam prio-
rem, in primum liberum; quod est
tale per essentiam, scilicet in Deum,
aliàs darentur duo prima principia,
vt ex S. Thoma superiùs deduceba-
mus.

Sed contrà obiicitur. Initium a- 14.
ctus volendi non distinguitur reali-
ter ab ipso actu volendi: sed in nullo
priori etiam naturæ Deus efficit a-
ctum volendi, antequam ad illum
concurrat effectiuè nostrum liberum
arbitrium; aliàs nostrum arbitrium
in ordine ad actum volendi, habe-
ret se merè passiuè recipiendo ipsum
actum à solo Deo productum, quod
est hæresis Lutheri, vt suprà dictum

320 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
est: ergo primum initium actus vo-
lendi, & eius inchoatio non est à Deo
antecedenter ad liberum concursum
& cooperationem nostri arbitrij. Re-
spondetur, argumentum hoc solùm
concludere, actum volendi non esse
in aliquo priori à Deo, in quo non
procedat efficienter à creata volun-
tate à Deo mota: non tamen probat,
causalitatem Dei, qua efficit, vt vo-
luntas nostra cooperetur, & consen-
tiat, non esse priorem ordine natu-
ræ libera cooperatione eiusdem vo-
luntatis.

C A P V T X V I.

*Quòd ista causalis sit falsa, quia ho-
mo praeuentus gratia excitante
vult conuerti, ideo adiuuatur à
Deo, & conuertitur; sed è con-
tra ideo conuertatur, quoniam à
Deo adiuuatur.*

EX iis, quæ dicta sunt, constat, I.
 reiiciendam esse quorundam Ex disp.
 Theologorum sententiam asseren- 99.
 tium, quòd, licèt in eodem prorsus
 momento temporis, & naturæ Deus,
 & voluntas operari incipiant: tamen
 Deus operatur, quia voluntas nostra
 operatur, & hoc esse, quod aliqui di-
 cant, voluntatem prius natura ope-
 rari quàm Deum, non prioritate in-
 stantis in quo, sed à quo, & ideo
 hanc causalem esse veram: *Quia homo
 vult consentire, ideo adiuuatur à Deo; quia
 homo vult conuerti, ideo gratia excitans
 transit in adiuantem; siue cooperantem.*
 Sed hæc sententia facilè impugnatur
 ex iis, quæ superius præmissa sunt;
 vnde ex aduerso dicendum est, quòd
 ideo voluntas vult, quia Deus vult,
 eam velle; ideo cooperatur, quoniam
 à Deo adiuuatur. Ad cuius eiden-
 tiam supponendum est, potissimam
 controuersiam S. Augustini cum Pe-
 lagio, & SS. Prosperi & Hilarij cum
 Massiliensibus fuisse de auxilio gra-
 tiæ adiuantis, quo Deus humanas

322 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
præuenit voluntates, & efficit, vt li-
berè consentiant, quod sic ostendi-
tur.

2. Primò. Nam S. Augustinus epist.
107. ad Vital. id expressè affirmat,
cùm ait: *Recognoscis me, ut puto, in his
que nos scire dixi, non omnia que ad fi-
dem Catholicam pertinent, commemorare
voluisse, sed ea tantùm que ad istam, que
inter nos agitur de Dei gratia, questionem:
vtrum precedat hac gratia, an subsequa-
tur hominis voluntatem, hoc est, vt planius
id eloquar: vtrum ideo nobis detur, quia
volumus; an per ipsam Deus etiam hoc ef-
ficiat, & velimus.* Et lib. 3. Hypognost.
propositam questionem dissoluens,
& errorem impugnans. Pelagij ait:
*In omni itaque opere sancto prior est vo-
luntas Dei, posterior liberi arbitrij, id est,
operatur Deus, cooperatur homo. Quod si
dicas, vt dicere consueuisti, quia ego prior
volui, Deus voluit, iam meritum facis,
vt gratia ex operibus iam non sit gratia,
sed merces.* Et S. Prosper epist. ad
Aug. *In istis Pelagianæ prauitatis reli-
quis non mediocris virulentia fibra nu-
tritur*

tritur, si principium salutis male in homine collocatur: si diuina voluntatis impie voluntas humana preferitur, ut ideo quis adiuuetur, quia voluit, non ideo quia adiuuatur, velit: si originaliter malus receptionem boni non à summo bono, sed à semetipso inchoare malè creditur.

Si dicatur, Pelagium omnem gratiam præuenientem etiam excitantem abnegasse; & propterea ad eius sententiam pertinere non posse illam causalem: Quia homo præueniens gratia excitante vult cooperari, ideo adiuuatur à Deo. Causalis nanque Pelagij ab Augustino damnata hæc fuit: Quia homo ex solis viribus nature vult ad Deum conuertere, & operari, ideo adiuuatur ab eo. Ab ista autè causali longissimè distant alienæ causales superiùs commemoratæ. Contra hoc vrget argumentum, nam (vt suprà lib. I. cap. I. ostensum est) Pelagius in ultimo statu suæ hæresis, auxilium gratiæ interioris ad posse concessit; nega-

uit autem adiutorium gratiæ per quam Deus efficiat, vt velimus: motus autem siue consensus voluntatis non incipit physicè à gratia excitante, sed solùm moraliter: ergo si homo excitatus à Deo ideo conuertitur, vel adiuuatur, quia vult conuerti, primum initium physicum nostræ salutis procedit à solo libero arbitrio, ac per consequens, salus, & gratia secundùm merita nostra dabitur. Secundò; nam idem argumentum procedit, etiam si asseratur, quòd gratia excitans præcedat hominis consensum. Et enim si liberum arbitrium à Deo excitatum ideo adiuuatur, quia vult cooperari, sequitur, quòd talis cooperatio præcedat gratiam adiuuantem, vnde gratia adiuuans esset pedissequa, & non præuia cooperationi arbitrij, atque humanorum meritorum: ac per consequens dicendum esset, gratiam adiuuantem secundùm merita nostra dari, quamuis prima gratia excitans omnino gratis.

gratis donetur. Et licet Pelagius asseruerit, gratiam excitantem, quam admisit ad posse secundum merita nostra dari, tamen Semipelagiani, ut supra visum est, expressè admiserunt, gratiam excitantem præuenire omnia pietatis opera, gratisque à Deo nobis conferri absque vlllo prorsus merito, etiam de congruo, ut patet ex illis verbis S. Prosperi epist. ad August. *Quos gratis vocatos dignos futura electione, & de hac vita bono sine excessurus esse prouiderit*; quia tamen dixerunt, dari homini gratiam adiuuantem, quia eadem gratia excitante præuentus vult cooperari, & consentire Deo vocanti, ideo impugnantur à S. Prospero in verbis adductis, & concludit hominem velle, quia adiuuatur. Non enim ait, quia excitatur velit, sed *quia adiuuatur*: sentit ergo quòd etiamsi homo gratis excitetur à Deo non adiuuetur, quia vult, sed potius, quia adiuuatur velit.

Præterea probatur. Si Deus ad-4
iuuat.

326 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
iuuat voluntatem, quia voluntas
vult, & non e contra: ergo Deus o-
peratur, quia voluntas creata coo-
peratur, & non e contra, & ita sequi-
tur, quòd operatio Dei à creata vo-
luntate dependeat, & aliquo modo
ab ea ad actualiter concurrendum
prædeterminetur, quod est impossi-
bile, cum nulla actio causæ secun-
dæ præuenire possit vniuersaliter
operationem primi agentis, vt 3.
cont. Gent. cap. 149. docet S. Thom.
Confirmatur; Quod est æternum,
non potest ab aliquo temporali esse
dependens; sed efficax decretum Dei
quo statuit, vt Petrus conuertatur
tali tempore, est æternum: coopera-
tio autem Petri est temporalis: ergo
efficacia eiusdem decreti diuini pen-
dere non potest à cooperatione ar-
bitrij Petri: ergo nec temporalis cau-
salitas Dei, quæ vim habet ab eo-
dem decreto, pendere non potest à
causalitate, vel coopératione arbi-
trij creati: quamuis non sit sine illa;
non ergo ideo Deus in tempore o-
peratur

peratur, quia homo cooperatur, sed
econuerso, ideo cooperatur homo,
quia operatur Deus, & ab eo ad-
iuuatur.

C A P V T X V I I .

*Quòd collatio efficacis auxiliij
sit adæquata causa, quòd
liberum arbitrium
conuertatur.*

Quidam verò non intelligentes, 1.
qualiter saluetur arbitrij liber- *Ex di-*
tas, si asseratur gratiam adiuuantem *(pnt. 100.)*
seu collationem efficacis auxiliij ef-
se causam adæquatam, quòd homo
conuertatur, dixerunt, id nulla ra-
tione admittendum esse. Sed, si præ-
dicta propositio rectè intelligatur,
apparebit esse verissimam: & modo
loquendi sacrae Scripturae, & San-
ctorum Patrum, præsertim Augusti-
ni, & Thomæ, valde conformem. Ad
cuius euidenciam considerandum
est,

328 *De Auxiliis diuinae gratiae;*
est esse magnam differentiam inter
istam propositionem: *Solus Deus est*
causa, quòd homo conuertatur, & istam:
Solus Deus est causa actus conuersionis,
quia non est idem prædicatum v-
triusque. Etenim in priori propo-
sitione prædicatum est totum illud
complexum causa, quòd homo con-
uertatur, in quo inuoluitur concur-
sus liberi arbitrij hominis, quo in-
fluit in actum conuersionis, & to-
tum illud prædicatur de solo Deo;
& ita sensus proprius illius propo-
sitionis est, quòd Deus, & nullus a-
lius, præter Deum efficit, vt homo
conuertatur, qui sensus est verissi-
mus, vt patebit infra. Cæterùm in
hac propositione, *Solus Deus est causa*
actus conuersionis, prædicatum est il-
lud complexum causa conuersionis;
quod quidem prædicatum affirma-
tur de solo Deo: illa autem dictio *so-*
lus, tenet se ex parte subiecti, & ex-
cludit quodcumque aliud supposi-
tum à consortio prædicati, vt docet
S. Thom. 1. p. quæst. 31. art. 3. Et ita
sensus

sensus est, quòd Deus, & nullum aliud suppositum, præter Deum efficit actum conuersionis: qui sensus est falsus, vt dictum est.

Vnde absolutè, & sine vllò addito potest, & debet concedi, quòd Deus seu collatio auxiliij efficacis sit adæquata vel sola causa efficiens, vt homo conuertatur, & liberè coope- retur Deo mouenti. Hæc est sententia S. Thom. 1. 2. quæst. 111. art. 2. vbi, cùm ad probandum, quòd non sola gratia operetur in nobis salutem, adduxisset illud Augustini: *Qui creauit te sine te, non iustificabit te sine te*, respondet; quòd Deus non sine nobis nos iustificat: quia per motum liberij arbitrij, dum iustificamur, Dei iustitiæ consentimus. Ille tamen motus non est causa gratiæ, sed effectus, vnde tota operatio pertinet ad gratiam. Hæc est etiam sententia Capreoli in 2. sent. dist. 28. quæst. 1. art. 3. ad 12. vbi ait, quòd non solum iuuat nos Deus ad bonum vel se partialiter coëfficiendo, sed etiam
quo

quodam modo speciali faciendo ipsam voluntatem partialiter concurrere ; ita quòd ipsa voluntas partialiter concausat applicata , & quasi instrumentaliter mota à Deo ad sic partialiter concausandum. Et postquam in confirmationem huius doctrinæ quædam loca Augustini retulisset subdit , eum , scilicet Augustinum , distinguere duplicem Dei modum operandi circa bonum velle nostrum : vnus est sibi proprius, in quo voluntas nostra non cooperatur , vtpote facere nos velle. Ecce affirmat , quòd Deus sit sola & adæquata causa faciens , vt vellemus.

3. Probatur primò testimoniis S. Augustini , quæ pro eadem doctrina adducit Capreolus , vbi suprà. Et enim lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. ait : *Certum est , nos velle cum volumus , sed ille facit , vt vellemus bonum , de quo dictum est : Preparatur voluntas à Domino , de quo dictum est ; Qui operatur in vobis velle : certum est , nos facere cum*
faci

facimus: sed ille facit, ut faciamus prebendo vires efficacissimas voluntati: qui dicit: *Faciam, ut in iustificationibus meis ambulotis, & iudicia mea obseruetis, & faciatis.* Item paulo post: *Ut ergo velimus sine nobis operatur: cum autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum operatur: cum sine illo vel operante, ut velimus, vel cooperante, cum volumus, ad bona pietatis opera nil valeamus.* Ex quibus verbis infert Capreolus, solum Deum esse, qui suo auxilio speciali efficit, ut homo velit, cooperetur, & conuertatur. Sentit ergo Augustinus, Deum esse adæquatam, & solam causam, quæ facit, ut homo conuertatur. Alia duo loca Augustini adducit Capreolus, quæ pro Canone constituta sunt in Concil. Araus. locis superiùs allegatis.

Præterea idem Augustinus lib. 1. 4. cont. duas epist. Pelag. cap. 19. explicans, qualiter homo trahatur à Deo, & lubens ac volens veniat, inquit: *Quis trahitur, si iam volebat? Et tamen*
nemo

332 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
nemo venit, nisi velit. Trahitur ergo miris
modis, ut velit, ab illo qui nouit intus in
ipsis hominum coraibus operari, non ut
homines quod fieri non potest, nolentes cre-
dant; sed ut volentes ex nolentibus fiant.
Quibus verbis non obscure docet,
quod quamuis homo per liberum
arbitrium velit, solus tamen Deus
suauiter illum sua gratia trahendo
efficit, ut velit. Eandem doctrinam
sæpius confirmat Augustinus, & col-
ligit ex pluribus locis Scripturæ,
præsertim ex illo ad Rom. 9. *Non vo-
lentis, neque currentis, sed miserentis est
Dei.* & 1. Cor. 4. *Quis enim te discer-
nit?* Et ad Philipp. 2. *Deus est enim, qui
operatur in vobis, & velle, & perficere pro
bona voluntate.* Non enim ait Paulus:
Deus est, qui cooperatur; nec ait, no-
biscum, sed in nobis, ut intelligatur,
quod solus Deus est, qui per gratiam
efficacem facit nos velle, & coope-
rari. Vnde ex eisdem testimoniis, &
aliis, quæ sunt in vtroque Testamen-
to quamplurima conuincit Pelagia-
nos, solum Deum esse, qui operatur,

vt operemur, & in lib. de grat. & lib. arb. cap. 5. ait: *Vt Paulus Apostolus efficacissima vocatione conuerteretur, gratia Dei erat sola. Sola, inquit, quia non cooperabatur voluntas humana Deo in illa actione, qua præueniebatur, & præparabatur, vt vellet conuerti, & qua Deus efficiebat, vt conuerteretur, sed solum cooperabatur liberè, & effectiuè producendo ipsum actum conuersionis.*

In confirmationem huius sententia adduci possunt omnia testimonia superiùs allegata SS. Patrum asserentium, totum esse Deo attribuendum, & gratia illius, in iis quæ ad salutem pertinent, quia nimirum solus Deus per suam gratiam efficit, vt liberum arbitrium cooperetur. Vnde S. Prosper lib. de Ingratis, cap. 14. inquit.

Vt tamen his studiis auditor promoveatur,

Non doctus, neque discipulus, sed gratia sola

Efficit, inque graues adoleat plantaria fructus,

334 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
fructus. Et cap. 25.

Nec quod sola potest, cura, officioque
ministri

Exequitur, famulisve vicem committit
agendi:

Qui, quamuis multa admoneant man-
data vocantis,

Pulsant, non intrant animas, &c.

Ecce S. Prosper, solam gratiam efficiere, ait, ut homo conuertatur, & salutare fructus afferat.

6. Secundò probatur ratione. Ut ostensum est, gratia, & liberum arbitrium non sunt causæ partiales conuersionis, sicut duo trahentes nauim: sed ipsa gratia determinat liberum arbitrium ad operandum, & efficit, vt secum ad conuersionem concurrat: ergo gratia est totalis, & adæquata faciens, vt liberum arbitrium operetur.

7. Tertiò probatur; Efficacia gratiæ est, qua Deus efficit, vt homo conuertatur: sed efficacia eiusdem gratiæ est à solo Deo, & nullo modo dependet ex cooperatione arbitrij

trij creati , vt patebit infrà : ergo Deus est adæquata , & sola causa , quæ facit vt homo conuertatur. Nec tamen ex hoc licet inferre , quòd nostrum arbitrium non conuertatur liberè , sed potiùs sequitur oppositum. Nam si Deus per suam gratiam adiuuantem efficit , vt homo liberè conuertatur : ergo liberè conuertitur ; sed solùm sequitur , quòd homo non sit primum liberum , & primum deliberans simpliciter , aut primum se mouens ad conuersionem , vt ex supradictis constat. Et per hoc soluuntur facilè omnia argumenta , quæ in contrarium obijciuntur ; licèt enim Deus sine adæquata & sola causa faciens , vt homo velit , & piè operetur , non tamen est adæquata sola causa piæ operationis efficiens.

CAPVT XVIII.

Quòd hæc causalis sit falsa, quia homo non adiuuatur à Deo, ideo non conuertitur: hæc autem vera; Homo à Deo ideo non conuertitur, quia non vult conuerti, sed in peccato persistere.

Ex di-
spu. 107. **R** Eiicienda est in primis hæresis lib. 1. cap. 3. relata multorum hæreticorum asserentium, Deum verè esse causam peccati, atque eius prouidentia homines peccare & cadere: contra quos disputatur ex professio 1. 2. quæst. 79. art. 1. Inter recentiores verò Theologos sunt, qui existiment, nulla ratione concedendum esse, quòd negatio auxiliij efficacis sit causa non conuersionis in Deum, quatenus est pura negatio entis. Oppositum autem docet M. Bañes 1. p. quæst. 23. art. 3. dub. vlt. ad 6. quæ sententia si rectè intelligatur, verissima
sima

lima est, & ad mentem SS. Aug. & Thom. Ad cuius euidenciam supponendum est, quòd non conuersio potest considerare dupliciter. Primò, quatenus in genere naturæ est pura negatio conuersionis, qualis reperitur in homine dormiente, vel in homine imaginario, quia negatio dicitur tam de eo, quod est, quam de eo, quod non est. Secundò potest considerari, quatenus est priuatio conuersionis debitæ in esse, & culpabilis ommissio.

Si ergo consideretur non con- 2.
uersio, vt præcisè est negatio conuersionis, concedendum est, negationem auxiliij efficacis esse causam nõ conuersionis, non quidè influens etiam indirectè, sed tantùm illatiuè, quia bene sequitur, *Si Deus non dat Petro auxilium efficax ad operandum, ille non operabitur. Si Deus non tribuat Petro auxilium efficax ad conuersionem, ille non conuertetur.* Probatum primò auctoritate S. Thomæ, qui hanc sententiam apertè docere videtur 1. 2. q. 79. art.

1. in fin. Corp. vbi ait, quòd Deus aliquibus non præbet auxilium ad vitandum peccatum, quòd si præberet, non peccarent. Sentit ergo, Deum subtrahendo auxilium, esse causam non impediendam peccatum, ac subinde esse causam non conuersionis, vt est mera negatio, modo superius explicato. Et expressius q. 75. eiusdem partis, art. 1. in Corp. idipsum docet; nam inquirens, vtrum peccatum habeat causam, ait, quòd negationis alicuius potest duplex causa assignari. Prima est defectus causæ affirmationis: ad remotionem enim causæ sequitur remotio effectus: sicut obscuritatis causa est absentia Solis. Secunda est causa illa affirmationis, ad quam sequitur negatio: illa enim est causa per accidens negationis consequentis: sicut ignis causando calorem ex principali intentione, consequenter causat priuationem frigiditatis. Et statim subdit, quòd pri-
mum

mum, scilicet defectus, causa affirmationis potest sufficere ad simplicem negationem: non autem ad inordinationem peccati, quia non est simplex negatio, sed priuatio eius, quod aliquid natum est, & debet habere. Ex quibus verbis desumitur efficax argumentum, secundum S. Thomam. Ad simplicem negationem conuersionis sufficit defectus, seu absentia causa affirmationis eiusdem conuersionis: sed collatio auxiliij efficacis est causa affirmationis conuersionis: nam per illud auxilium Deus efficit, vt homo conuertatur: ergo negatio eiusdem auxiliij est causa negationis conuersionis, vt est simplex negatio. Confirmatur. Ad remotionem causae, sequitur remotio effectus, vt dicit S. Thom. Sed collatio auxiliij efficacis est causa conuersionis: ergo remotio eiusdem auxiliij erit causa, quod remoueatur effectus, & sit non conuersionis, si consideretur, vt est simplex negatio

gatio conuersionis.

4. Secundò probatur auctoritate S. Isidori lib. 2. de sum. bon. cap. 5. vbi ait: *Obdurare quosdam Deus dicitur, non ut in eis eandem ipse cecitatem faciat, sed quòd pro eorum inutilibus meritis cecitatem ab eis ipse non auferat.* Et Beda ad cap. Marci 3. ait: *Deus dicitur indurasse cor Pharaonis, non quòd molle indurauerit, sed quòd meritis precedentibus obduratum misericorditer emolli-
re noluerit.*

5. Tertiò probatur destruendo potissimum fundamentum contrariæ sententiæ. Ex eo enim probat, Deum negando auxilium efficax non esse causam non conuersionis, vt negatio est: nam aliàs esset causa non conuersionis, vt priuatio, & peccatum est: eo quòd huiusmodi negatio in tali subiecto, cui debet inesse conuersionis, est priuatio. Sed hæc ratio nihil concludit; nam Deus est causa permittens peccatum, & perseuerantiam in illo, quia, vt dicit Aug. in Enchirid. ad Laurent. cap. 95.

Non

Non fit aliquid, nisi omnipotens fieri velit, vel finiendo, ut fiat, vel ipso faciendo; ergo similiter poterit esse causa non conuersionis, ut est negatio eo modo, quo negationes possunt habere causam, absque eo quod sit causa peccati, vel non conuersionis, ut est priuatio conuersionis debitæ in esse.

Confirmatur. Nam, ut supra ostē- 6.
sum est, Deus est primus auctor actus peccati in quantum actus, & ens est, & tamen non est causa peccati, licet, posita permissione diuina, infallibiliter peccet homo, quia malitia moralis non sequitur ad actum peccati, nisi ut procedit à creata voluntate deficiente: ergo similiter poterit Deus subtrahendo auxilium efficax esse causa non conuersionis, ut negatio est, absque eo quod sit causa non conuersionis, ut est priuatio conuersionis debitæ in esse, seu peccati. Probaturs consequentia; nam illa priuatio conuersionis non sequitur ad subtractionem auxiliij, sed ad voluntatem creatam, quate-

nus absque regula rationis tendit per se in aliquod bonum commutabile, ad quod per accidens, siue præter intentionem operantis sequitur priuatio conuersionis, aut bonitatis debitæ in esse, vt 1. 2. q. 25. art. 1. in Corp. docet S. Thomas.

7. Causa verò propria non cōuersionis vt est priuatio, est sola hominis mala voluntas. Vnde causa, quare homo non conuertitur, est, quia non vult. Ita docet S. Aug. lib. 12. de Ciuit. Dei, cap. 6. 7. & 8. & S. Thom. in 2. sent. dist. 34. art. 3. in fin. Corp. & in solut. ad 4. & colligitur ex Conc. Valent. cap. 2. fauet Fulgent. lib. de Incarnat. & grat. cap. 24. & lib. 1. ad Monimum, cir. fin. Et confirmari potest rationibus, quibus supra ostensum est peccatum in solam creatam voluntatem deficientem esse referendum.

8. Sed contrà obiicitur. Si affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, vt 1. Post. cap. 3. docet

docet Arist. Cùm ergo collatio auxiliij efficacis sit causa, quòd homo conuertatur, vt suprà dictum est; relinquitur, quòd negatio eiusdem auxiliij, causa sit, quòd homo non conuertatur: & ita hæc causalis erit vera: *Quia homo non adiuuatur à Deo, ideo non conuertitur.* Respondetur, argumentum conuincere, negationem auxiliij efficacis esse causam, quòd homo non conuertatur, secundùm quod non conuersio est pura negatio. Nec ex hoc sequitur, quòd sit causa non cõuersionis, quatenus est priuatio; vt ex suprädictis constat.

CAPVT XIX.

Quòd hæc causalis sit vera: Quia homo excitatus à Deo non vult uti gratia sufficienti, ideo non adiuuatur à Deo, nec conuertitur.

CUM (vt suprà visum est) crea- I.
ta voluntas sit sola causa non Ex disp.
P 4 conuer 102.

conuerſionis; vt eſt priuatio, & malum morale, conſequenter dicendum eſt, quòd homo excitatus à Deo ex eo non adiuuetur à Deo, nec conuertatur, quia non vult vti gratia ſufficiente, cùm poſſit, ſed impedimentum præſtet, ne gratia adiuuans ei conferatur. Ita docet S. Thom. 1. 2. q. 112. art. 3. ad 2. & 2. 2. q. 2. art. 5. ad 1. & 3. cont. Gent. cap. 159. & 160. & ante illum S. Aug. lib. 2. de peccat. merit. & remiſſ. cap. 17. vbi ait, quòd homines non adiuuantur à Deo, in ipſis itidem cauſa eſt, non in Deo. & lib. de correct. & grat. cap. 5. & 6. quem refert S. Thom. 2. 2. q. 2. art. 7. ad 1. ait, quòd auxilium gratiæ quibuſcumque diuinitus datur, miſericorditer datur: quibus autem non datur ex iuſtitia, non datur in pœnam præcedentis peccati, & ſaltem originalis. Et lib. 2. de peccat. merit. & remiſſi. cap. 18. inquit S. Auguſtinus: *Quocirca quòd à Deo nos auerſimus, noſtrum eſt, & hæc eſt volun-*

tas mala: quòd verò ad Deum nos conuertimus, nisi ipso excitante atque adiuuante non possumus; & hæc est voluntas bona: ergo secundùm S. Augustinum hæc causalis est vera, quia homo non vult piè operari, sed in peccato persistere, ideo non adiuuatur à Deo.

Secundò probatur ex S. Prospero lib. 2. de vocat. gent. cap. 26. vbi ait, quòd voluntas hominis de sua habet mutabilitate, si deficit, de gratiæ opitulatione, si proficit: quæ opitulatio per innumeros modos, siue occultos, siue manifestos omnibus adhibetur, & quòd à multis refutatur, ipsorum est nequitia; quòd autem à multis suscipitur, & gratiæ est diuinæ, & voluntatis humanae.

Tertio probatur ratione. Homo per peccatum præcedens saltè originale meruit, quòd deseratur à Deo, & non adiuuetur per auxilium gratiæ: ergo quotiescumque Deus iusto suo iudicio non tribuit alicui auxilium gratiæ, vt conuertatur, culpa hominis est, quòd tale auxilium non

P 5 recipiat;

346 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
recipiat ; sed omnis culpa est voluntaria : ergo ideo homo non habet auxilium gratiæ adiuuantis , quia non vult illud habere , aut conuerti. Sed pro maiori explicatione notandum , quòd dupliciter potest quis gratiæ impedimentum præstare. Vno modo per peccatum præcedens saltem originale: etenim cum huiusmodi peccato non stat simul habitualis gratia , vel auxilium efficax , quo actualiter conuertitur , vt Deum diligat super omnia. Alio modo per impedimentum præsentis peccati, quod homo committit, dū excitatus à Deo illi resistit , sicut de quibusdā habetur Iob 21. *Dixerunt Deo, recede à nobis, & scientiã viarum tuarum nolumus.* Et Iob 24. *Ipsi fuerunt rebelles lumini.* Et Act. 7. *Vos Spiritui sancto semper resististis.* Quando ergo liberū arbitriū à Deo excitatum resistit vocationi diuinæ, & vult in peccatis persistere, aut nouum peccatum committere, per illud impedit seipsū, ne efficax auxiliū ad conuersionē, quod cum eodē peccato

est

est impossibile, conferatur. Vtrum autem sufficiat peccatum originale, vt ratione illius, seu in pœnam eius, non conferatur homini de facto auxilium speciale, etiam sufficiens ad credendum, vel diligendum Deum super omnia; inferius erit examinandum. Hoc tamen pro nunc est aduertendum, quod, qui semel deordinatus est per originale peccatum, vel actuale mortale, si diu sibi relinquatur, in peccatum cadet, per quod nouum impedimentum ponat gratiæ, vt optimè explicat S. Thom. 3. cont. Gent. cap. 160.

Sed contrà obiicitur. Liberum 4. arbitrium etiam à Deo motum, & excitatum, non potest aliquid facere, quo gratiam adiuuantem vel efficacem consequatur; aliàs facienti quod in se est auxilio sufficienti, & excitante daretur infallibiliter, & ex certa lege, auxilium adiuuantis gratiæ, seu efficacis; quod est contra doctrinam nostram: ergo ratio propter quam non adiuuatur à Deo, aut non

348 *De Auxiliis diuina gratia,*
operatur piè assignari non potest ex parte liberi arbitrij, quia videlicet non vult bene vti gratia excitante vel sufficienti, illud etiam quod non est in potestate hominis, non debet ei attribui; præsertim tanquam morali causæ. Respondetur, quòd licèt arbitrium nostrum à Deo motum, & excitatum, non possit aliquid facere, quo gratiam adiuuantem, vel efficacem consequatur; potest tamen propria culpa seipsum impedire, & demereri, ne gratia adiuuans, seu efficax sibi conferatur; ac per consequens, potest ex parte liberi arbitrij assignari causa, propter quam eadem gratia non confertur illi; quia videlicet impedimentum posuit, vel gratia sufficiente rectè vti noluit.

5. Secundò obiicitur: Deus pro sua mera voluntate ante præuisa merita nostra, vel demerita tribuit auxilium gratiæ adiuuantis, quibus vult; & quibus non vult, illud non tribuit, vt patebit infrà:

aliàs.

aliàs enim daretur causa prædeterminationis, vel reprobationis ex parte nostra, quod est contra S. Thom. Ergo prima ratio simpliciter, propter quam iste homo vel ille non adiuuatur à Deo, desumenda est ex parte diuinæ voluntatis, & non ex parte liberi arbitrij nolentis benè vti gratia excitante, vel sufficienti.

Respondetur, solùm concludere 6. argumentum, carentiam gratiæ adiuuantis, vt est mera negatio, refundi in solam Dei voluntatem liberam. Nihilominus, vt habet rationem priuationis, & pœnæ comparatione talis subiecti non debet in Deum, sed solùm in malitiam, & defectum voluntatis creatæ reuocari. Neque ex hoc sequitur, dari causam prædeterminationis, vel reprobationis ex parte nostra. Nam licèt in exequutione Deus non tribuat hominibus gratiam adiuuantem, propter eorum præcedentem culpam saltem originalem: in intentione tamen, ante omnia demerita præuisa, habuit voluntatem

350 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
luntatem absolutam non dandi re-
probis gloriam, & consequenter, nec
auxilia efficacia, per quæ re ipsa ad
eamdem gloriam peruenirent; & i-
deò non datur reprobationis causa,
ex parte nostra, vt infrà dicetur.

C A P V T XX.

*Qualiter pia operatio, & actus o-
mnes supernaturales fiant in
nobis per infusionem,
& operationem Spi-
ritus sancti.*

1. **N**ON est autem facile intelligere,
*Ex va-
riis di-
spuatio-
nibus.* qualiter piæ operationes, & o-
mnes supernaturales actus, præser-
tim meritorij, fiant in nobis per in-
fusionem, & operationem Spiritus
sancti, vt asserunt Concilia & Pa-
tres: & tamen prædicti actus proce-
dent efficienter & liberè ab arbitrio
creato. Hæc tamen difficultas facile
disso-

dissoluitur ex iis, quæ superius dicta
 sunt, & dicentur infra. Ad cuius e-
 uidentiam notandum, quòd tripli-
 citer potest dici infundi nobis ali-
 quid à Deo. Primò, sine nobis ali-
 quo modo concurrentibus efficien-
 ter, vel dispositiuè, vt nobis infun-
 datur. Sic infunditur paruulis à so-
 lo Deo in baptismo habitus gratiæ,
 & charitatis, ad quem paruulus non
 concurret, etiam dispositiuè per a-
 ctum liberi arbitrij, quia nullum ha-
 bet ysum libertatis. Secundò, quan-
 do id, quod infunditur, fit in nobis
 efficienter à solo Deo, non tamen
 sine nobis cum auxilio diuinæ gra-
 tiæ per actum liberi arbitrij nos dis-
 ponentibus, vt infundatur nobis.
 Hoc modo infunditur adultis habi-
 tus gratiæ, & charitatis, quia licèt
 sit efficienter à solo Deo, secundum
 illud Psal. 83. *Gratiam, & gloriam da-
 bit Dominus.* tamen homo per actum
 pœnitentiæ, & charitatis concurret
 dispositiuè, vt gratia, & charitas il-
 li infundatur, de qua dicit Apostolus
 Rom.

352. *De Auxiliis diuinae gratiae,*
Rom. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordi-*
buis nostris per Spiritum sanctum, qui da-
tus est nobis. Tertio, potest dici aliquid
infundi à Deo in nobis, quia fit in
nobis, non tamen sine nobis effi-
cienter concurrentibus, & coope-
rantibus ad id, quod infunditur, vel
per actum indeliberatum; sicut con-
tingit in illustratione intellectus, &
affectu repentino voluntatis in mo-
tibus primò primis gratiæ excitanti-
tis, vel per actum liberum, sicut con-
tingit in operibus meritoriis: & in
hoc sensu verè affirmari potest, a-
ctum pœnitentiæ, & charitatis in-
fundi nobis à Deo, & fieri in nobis
per infusionem, & operationem Spi-
ritus sancti. Ita enim loquuntur
Concilia, & Patres, qui non pos-
sunt aliter, nisi in hoc sensu, expli-
cari.

2. Probatur hoc ex Concilio Arau-
ficano can. 6. vbi dicitur: *Si quis sine*
gratia Dei credentibus, volentibus, desi-
derantibus, & pulsantibus à nobis miseri-
cordiam dicit conferri, non autem diuini-

ius, ut credamus, velimus, vel hac omnia, sicut oportet, agere valeamus, per infusionem & inspirationem sancti Spiritus in nobis fieri consuetur, aut humilitati, aut obedientia humana subiungit gratia adiutorium, nec ut obedientes & humiles simus ipsius gratia donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti 1. Cor. 4. Quid habes quod non accepisti? & gratia Dei sum id, quod sum. Idem definit can. 4. cuius verba sunt: Si quis, ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus per sancti Spiritus infusionem, & operationem in nos fieri consuetur, resistit ipsi Spiritui sancto per Salomonem dicenti, Prou. 16. Preparatur voluntas à Domino, & Apostolo salubriter predicanti, Philip. 2. Deus est qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate.

Respondent quidam quòd non dicit Concilium, volitionem, qua volumus purgari, infundi à Deo (& si diceret, opus esset benigna interpretatione, quia impiè diceretur) neque id verba præ se ferunt; sed dicit

cit per infusionem, & operationem Spiritus sancti fieri, vt velimus, id est, per donum, & auxilium præueniens, quod Spiritus sanctus infundit nobis, fit, vt velimus; per hoc enim donum operatur in nobis velle, quatenus per hoc donum ita voluntatem allicit, vt consentiat. Hæc tamen solutio non videtur satisfacere verbis Concilij.

4. Primò; nam illa differentia, quæ assignatur inter hoc, quod est, volitionem, qua volumus purgari, infundi nobis à Spiritu sancto, & fieri in nobis per Spiritus sancti infusionem & operationem, est omnino voluntaria. Hæc enim duo idem in re significant, & ex vno infertur aliud. Sicut enim idem est dicere, animam fieri per creationem à Deo, & dicere animam creari à Deo, quia non potest esse, vt anima fiat per creationem, & tamen non creatur à Deo: ita idem prorsus significatur in re, siue dicamus volitionem fieri in nobis per infusionem Spiritus sancti,

sancti, siue asseramus, eandem volitionem infundi nobis à Deo. Et confirmatur hoc; nam S. Thomas, qui inter omnes Doctores magna verborum proprietate in explicandis rebus Theologicis vsus est, expressè fatetur, actum dilectionis infundi nobis à Deo, vt patet 1. p. quæst. 21. art. 4. ad 1. vbi sic ait: *In iustificatione impij appareat iustitia, dum culpas relaxat, propter dilectionem, quam tamen ipse misericorditer infundit.* Sicut de Magdalena legitur Lucae cap. 7. *Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Vbi apertè loquitur de actu charitatis, & ait, infundi *misericorditer à Deo*, quamuis non sine nobis liberè cooperantibus.

Quòd autem Concilia & Patres, scilicet cum dicunt, opera pietatis fieri in nobis per infusionem, inspirationem, vel operationem Spiritus sancti, nomine infusionis, inspirationis, vel operationis, non debeat, nec possit intelligi sola admonitio, inuitatio, vel suasio, etiam interior, quasi

356 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
quasi hæc sola præueniat liberum
hominis consensum, & coopera-
tionem, sed necessariò intelligenda
sunt de peculiari actione, qua Deus
verè efficienter siue ad modum cau-
sæ physicæ facit nos liberè consenti-
re, & cooperari cum gratia, probatur
ex verbis Apostoli ad Ephel. 2. *Ipsius
enim sumus factura, creati in Christo Iesu
in operibus bonis, quæ preparauit Deus, ut
in illis ambulemus.* Et ad Philipp. 2.
*Deus est enim qui operatur in nobis, & vel-
le, & perficere,* & Isaia 36. *Omnia opera
nostra operatus est in nobis.* Et Iob 32.
*Et inspiratio omnipotentis dat intelligen-
tiam.* Quod de vera operatione, qua-
lis est operatio verè efficiens, ut
homo conuertatur, intelligendum
est: non autem de sola admonitione,
vel excitatione; quia contingit mul-
toties, quòd Deus admoneat & ex-
citet hominem, ut purgari velit à
peccato, & tamen ipse nolit purga-
ri à peccato, sed in eo persistere:
ergo, &c.

7. Præterea; nam illud verbum *per*
opera

operationem, non significat solùm admonitionem, aut excitationem. Hæc enim est metaphoricè operatio, vt quæst. 3. de malo, art. 3, in Cor. docet S. Thom. sed significat veram efficientiam realem, seu physicam, qua Deus efficit, vt purgari velimus: id quod non obscurè colligitur ex auctoritate Apostoli inducta à Concilio. *Deus est enim qui operatur in nobis, & velle, & perficere.* Quem locum de vera, & propria operatione semper intellexerunt SS. Doctores præsertim S. Thom. super ead. epist. & lib. 3. cont. Gent. cap. 89. Hæc autem operatio est illa, de qua idem Conc. can. 9. inquit: *Diuini est muneris, cùm rectè cogitamus, & pedes nostros à falsitate, & iniustitia tenemus; quoties enim bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, vt operamur, operatur.* Idipsum apertè colligitur ex can. 5. eiusdem Concilij, vbi diffinitur: *Sicut augmentum, ita etiam initium fidei ipsum credulitatis affectum, quo in Deum credimus, qui iustificat impium per gratia donum, id est, per*
in spi

358 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
inſpirationem Spiritus ſancti corrigentem
voluntatem noſtram ab infidelitate ad fi-
dem, & ab impietate ad pietatem nobis
ineſſe. Certè inſpiratio Spiritus ſancti
corrigens volūtatem noſtram ab in-
fidelitate ad fidem, & ab impietate ad
pietatem, nō importat ſolam admo-
nitionem, inuitationem, vel incita-
tionem etiam internam: ergo im-
portat donum præuenientis gratiæ
efficacis, quo Deus efficit, vt vo-
luntas ab infidelitate ad fidem tranſ-
ferat conſentiendo myſteriis reuelat-
tis, & ab impietate ad pietatem ope-
ra meritoria exercendo.

7. Idem probari poteſt ex verbis can.
6. eiufdem Concilij ſuprà inductis,
videlicet per inſuſionem, & inſpirationem
Spiritus ſancti. Significant enim a-
ctum pium, quo credimus, & volu-
mus, inſundi nobis in ſua cauſa, quia
videlicet donum præuenientis gra-
tiæ efficacis, quo Deus facit nos cre-
dere, & velle, inſunditur nobis à Spi-
ritu ſancto, quamuis non inſundatur
nobis ſine nobis liberè cooperātibus.

Confir

Confirmari potest hoc, & expli- 8.
 cari exemplo gratiæ habitualis, quæ
 quidem effectiuè infunditur nobis à
 solo Deo, iuxta illud Apostoli: *Cha-
 ritas Dei diffusa est in cordibus nostris per
 Spiritum sanctum, qui datus est nobis*, non
 tamen fit in nobis sine nobis per a-
 ctum liberi arbitrij à Deo excitati, &
 moti ad susceptionem eiusdem gra-
 tiæ, nos præparantibus, & dispo-
 nentibus secundùm illud, quod ait
 Augustinus: *Qui fecit te sine te, non sal-
 uabit te sine te*; proportionabiliter di-
 cendum est de auxilio efficaci præo-
 perantis gratiæ. Hoc enim auxilium
 infunditur nobis effectiuè à solo
 Deo, secundùm illud Psal. 120. *Au-
 xilium meum à Domino*. Et Osee 13.
Tantummodo in me auxilium iuum, non
 tamen infunditur sine nobis simul
 tempore consentientibus, & coope-
 rantibus piam actionem liberam, ad
 quam Deus mouet. Et ad hoc signi-
 ficandum dixit Concilium, per in-
 fusionem & inspirationem sancti
 Spiritus in nobis fieri, vt credamus,

&

360 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
& velimus, quia, licet nostrum liberum arbitrium credat, & velit, non tamen facit se credere & velle, sed id solus Deus efficit per auxilium efficax præoperantis gratiæ, sicut per Ezechiel. 36. ait, *Et Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini.* De quo videantur, quæ in disput. 86. & 100. de Auxiliis dicta sunt.

9. Eodem modo sunt proportionabiliter intelligenda loca Scripturæ suprâ inducta, & SS. Patrum, in quibus asseritur, Deum facere, ut faciamus, & operari, ut operemur, vel operari in nobis velle. Ex quibus testimoniis millies S. Augustinus colligit, nostrum velle, & perficere peculiari quadam ratione esse tribuendum Deo, qui voluntatem nostram præparat ad iuuandam, & adiuuat præparatam. Non enim potest dici, quod Deus operetur in nobis velle, & perficere per solam inuitationem, seu excitationem, & concursum si-
mul

multaneum, quo producit nobiscum piam operationem, si nos volumus; sed necessariò addendum est, Deum verè efficienter per motionem efficacem facere, nos liberè velle & cooperari Deo mouenti; & hac ratione dicitur operari in nobis velle, & facere, vt faciamus, vt disput. 86. de Auxiliis pluribus testimoniis Conciliorum, & SS. Patrum, præsertim S. Augustini, & rationibus Theologicis ostensum est.

Quæ omnia confirmantur ex illo ^{10.}
Rom. 8. In quo clamamus, Abba pater. ipse enim spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et ad Galatas 4. Misit Deus spiritum Filij sui in corda nostra clamantem, Abba pater. Ex quibus verbis habetur, Spiritum sanctum interpellare pro nobis, quia interpellare nos facit, vt Augustinus explicat epist. 105. ad Sixtum, cuius verba sunt: Quid est autem, interpellare pro nobis, nisi interpellare nos facit? indigentis enim certissimum indicium est interpellare gemitibus: nullius autem rei esse
Q indigen

§ 62 De Auxiliis diuinae gratiae,
indigentem fas est credere Spiritum san-
ctum, sed ita dictum est, interpellat, quia
interpellare nos facit, nobisque interpellan-
di, & gemendi aspirat affectum, sicut illud
in Euangelio: Non enim estis vos, qui lo-
quimini, sed Spiritus Patris vestri, qui lo-
quitur in vobis. Neque enim, & hoc ita
fit de nobis, tanquam nihil facientibus no-
bis. Adiutorium igitur Spiritus sancti sic
expressum est, ut ipse facere diceretur, quod,
ut faciamus, facit. Nam non esse intelli-
gendum spiritum nostrum, de quo dictum
est, interpellat gemitibus inenarrabilibus,
sed Spiritum sanctum, quo nostra infirmi-
tas adiuuatur, satis ipse demonstrat Apo-
stolus, inde enim coepit; Spiritus, inquit,
adiuuat infirmitatem nostram. Deinde
ita subiunxit: Quid enim oremus, sicut
oportet, nescimus, & caetera. De hoc quippe
spiritu apertius alibi dicit: non enim ac-
cepistis spiritum seruitutis iterum in timo-
re, sed accepistis spiritum adoptionis filio-
rum, in quo clamamus, Abba Pater: alio
tamen loco ait; Quoniam filij Dei estis,
misi Deus spiritum filij sui in corda vestra
clamantem, Abba pater. Non hic ait, in
quo

quo clamamus, sed ipsum Spiritum sanctum clamantem dicere maluit, quo efficitur, ut clamemus, sicut sunt illa; ipse Spiritus interpellat pro nobis gemitibus innarrabilibus, & spiritus Patris vestri est qui loquitur in vobis. Expēdatur illud verbum, quo efficitur, ut clamemus; significat enim, Deum nō solūm producere nobiscum clamorem, aut piam operationem, si nos volumus operari: sed etiam sua gratia adiuuante verè efficienter facere, ut clamemus, & piè operemur.

CAPVT XXI.

Argumenta, quæ obiciuntur contra præmissa, dissoluntur.

EX his, quæ dicta sunt, non erit difficile soluere argumenta, quæ in contrarium obiciuntur.

Primum argumentum. Operatio^{1.} Dei, qua infundit nobis piam operationem, & alios supernaturales a-

Q 2 ctus,

ctus, praeuenit nostram libertatem, nec ab ea pendet, vt sit, vel non sit: ergo si actus delectationis, aut alia volitio, infundatur nobis à Deo, sequitur, non esse vlllo modo in potestate nostra, vt illa volitio sit in nobis, vel non sit; quòd enim à Deo infunditur ante nostrum consensum, nullo modo est in nostra potestate; si enim ipsa infusio, & cooperatio Dei non est in nostra potestate; neque etiam id quod infunditur, quod est terminus intrinsecus, & essentialis illius operationis. Rursus si Deus infundit volitionem prius natura, quam voluntas cõsentiat; ergo voluntas pro eo instanti se habet merè passiuè.

2. Respondeo, quòd, vt suprà dictum est, Deus dupliciter operatur ad nostram voluntatem. Primò, actione praeuia cooperationi, qua facit nos facere, & velle hoc, vel illud; & hæc non est in nostra potestate, sed solùm in potestate Dei, quia, licet nos velimus, solus tamen Deus est, qui per motionem efficacem

sem facit nos velle, & liberè velle hoc vel illud; terminus autem immediatus huius motionis est, voluntatem esse motam, & constitutam in ultimo complemento actus primi. Secundò, actione simultanea, qua non sine nobis, sed nobiscum producit immediatè ipsum velle; hæc autem operatio, vt procedit à Deo, id est, vt habet rationem influxus Dei in ipsam operationem, licèt non sit in potestate nostra, nec sub hac ratione pendeat efficienter à nobis, tamen ipsa volitio libera pendet ex nostro libero arbitrio, tanquam à causâ proxima verè efficiente, quia, vt dictum est, Deus non producit, nec infundit, illam nobis sine nobis liberè cooperantibus ipsam volitionem, vnde non sequitur, quòd illa volitio non sit in potestate nostra, aut quòd voluntas nostra merè passiuè se habeat comparatione eiusdem volitionis. Qualiter autem concursus primæ causæ prior sit, iam suprâ explicatum est.

3. Secundum argumētum. Ad actionem non est actio : ergo vna actio non producitur per aliam ; nam illa deberet rursus produci per aliam actionem, & sic daretur processus in infinitum : ergo cooperatio liberi arbitrij, & piæ operationes, & supernaturales actus non fiunt in nobis per infusionem, & operationem Spiritus sancti, aliàs vna actio, videlicet infusio, & operatio Dei, terminaretur ad aliam actionem, scilicet ad cooperationem nostri arbitrij.
4. Respondetur, illam propositionem, *actionis non est actio*, siue, *ad actionem non est actio*, esse in hoc sensu intelligendam, quòd quando agens agit, illa actio non producitur per aliam actionem eiusdem agentis; sicut, verbì gratia, quando ignis calefacit, illa calefactio non producitur ab igne per aliam calefactionem, aliàs daretur processus in infinitum. Nam illa altera calefactio deberet produci per aliam, & sic in infinitum ; sed illa calefactio est formalis

malis productio caloris. Item etiam propositio illa habet verum in agentibus creatis, non autem in prima, & vniuersalissima causa. Et ratio discriminis est; nam agens creatum, eo quod est finitum, & limitatae virtutis, non respicit, tanquam proprium effectum, rationem vniuersalem entis, sed particularem. Ignis enim non generat ignem, in quantum ens, sed in quantum habet specialem rationem ignis, & talis ignis singularis respicit, tanquam proprium effectum, talem ignem in singulari. Caterum Deus, quia est causa vniuersalis totius entis, respicit, tanquam proprium effectum, ens, in quantum ens, vt supra dictum est. Cum ergo quilibet concursus causae secundae contineatur sub vniuersali ratione entis, necessario debet reduci in ipsum Deum, tanquam in primam causam efficientem: aliam Deus non esset prima causa efficiens omnium, quae quomodocunque habent esse.

Secundò responderetur, & est fa- y.

368 *De Auxiliis diuine gratiæ,*
cilioꝝ solutio, quòd Deus per influxum præuium non producit immediate ipsam operationem, seu concursum causæ secundæ: sed solum attingit immediate ipsam causam, quam præmouet efficaciter ad operandum. Vnde terminus immediate productus per influxum Dei præuium non est ipsa actio causæ secundæ, sed aliquid præuium ad illam, quo voluntas mouetur à Deo, & constituitur in vltima causalitate ad operandum. Itaque terminus immediatus eiusdem motionis diuinæ est, voluntatem esse motam, & constitutam, in vltima actualitate, seu complemento actus primi ad operandum. Terminus autem vltimus, & completus, quem infert infallibiliter, est ipsum velle nostrum, seu actus nostræ voluntatis, quem tamen non efficit absque libera cooperatione, & influxu eiusdem voluntatis. Et idem sentiendum est proportionabiliter de motione præuia, qua
Deus

Deus mouet alias causas secundas ad operandum.

Tertium argumentum. Si Deus 6. infundit volitionem prius natura, quàm voluntas consentiat; ergo voluntas pro illo instanti se habet merè passiuè. Consequens est contra Conc. Triden. ergo nomine inspirationis non potest intelligi Dei operatio præueniens, quæ infundit nobis ipsum velle, sed sola admonitio, & inuitatio.

Respondetur, quòd, vt docet 7. S. Thom. in 2. sent. dist. 37. quæst. 2. art. 2. ad 2. & 3. argumentum. Deus influit agenti, vt agat, & vt benè agat, non tamen infundit volitionem in seipsa prius natura, quàm voluntas ad ea concurrat, quia Deus non producit volitionem, nisi per voluntatem, quam ad volendum bonum applicat, & prædeterminat. Vnde voluntas nostra non se habet merè passiuè respiciendo volitionem à solo Deo productam. Licèt enim

Q. S. passiuè

passiuè se habet in ordine ad auxilium efficax præoperantis gratiæ quo Deus facit, vt velimus; comparatione tamen piæ operationis, ad quam Deus mouet, se habet actiuè, & liberè, vt suprâ dictum est. Vel potest etiam responderi, quòd prioritas naturæ non est prioritas in quo, sed à quo. Vnde in nullo instanti temporis Deus producit actum nostrum liberum, in quo voluntas nostra non producat illum efficienter, & liberè: nihilominus ordine rationis, & causalitatis prius Deus efficit, quòd liberum arbitrium cooperetur, & consentiat Deo vocanti, & mouenti, quàm sit à parte rei ipse consensus liber, & cooperatio eiusdem arbitrij; & secundùm hoc attenditur prioritas à quo in ipsa operatione diuina, qua influit, vel infundit, nobis piè agere, & liberè. Vnde non sequitur, quòd in aliquo instanti temporis voluntas nostra merè passiuè se habeat in ordine ad ipsum actum liberum,

rum, & pròprium consensum, licèt
 re vera passiuè se habeat in ordine
 ad præuiam motionem efficacem,
 qua Deus efficit, vt nostrum arbi-
 trium liberè consentiat.

CAPVT XXII.

*Quòd pie operationes, & actus om-
 nes supernaturales, seu vir-
 tutis per se infuse, sint quoad
 substantiam supernaturales, ac
 in esse nature, & non solum
 quoad modum in genere moris.*

Illi Theologi, qui (vt suprà visum i.
 Est) arbitrantur, hominem ex so- Ex disp.
 lis naturæ viribus cum concursu 65.
 Dei generali elicere posse prædictos
 actus, quantum ad eorum substan-
 tiam, ac per consequens solum esse
 necessarium auxilium gratiæ, vt
 supernaturales efficiantur, & quales

Q 6 ad

ad salutem oportet, consequenter sentiunt, actus credendi, sperandi, diligendi, & pœnitendi solum esse supernaturales, quantum ad modum, quem habent in genere moris, non autem quoad substantiam actus in esse naturæ.

2. Communis tamen sententia Thomistarum, 1. 2. q. 62. art. 2. Caiet. 3. p. q. 76. art. 7. §. Ad euidentiã, & aliorum plurium Theologorum est, prædictos actus excedere facultatem naturæ, & esse supernaturales secundum substantiam, & in esse naturæ, & non solum secundum modum in genere moris. Et ideo sentiunt ex duplici capite, non posse liberum hominis arbitrium in natura lapsa cum solo concursu Dei generali absque speciali auxilio præuenientis gratiæ elicere actum charitatis, etiam naturalis, qua diligitur Deus super omnia simpliciter, & alios actus virtutis per se infusè. Primum quidem, quia, cum sit infirmum, & per peccatum attenuatum, & læsum.

sum, non potest absque speciali auxilio gratiæ sanantis elicere actum perfectissimum naturæ integræ, & sanæ, qualis est actus charitatis etiam naturalis. Secundò, ratione speciali; nam actus charitatis supernaturalis, & alij actus virtutis per se infusæ, sunt in esse naturæ, & secundum substantiam supernaturales, ac per consequens à libero arbitrio creato etiam in natura integra elici non poterant absque speciali auxilio prævenientis gratiæ. Quod sic ostenditur: Substantia actus sumitur ex obiecto formali: sed actus charitatis infusæ, & charitatis acquisitæ, habent diuersa obiecta formalia: nam vt docet S. Thom. 1. 2. quæst. 62. art. 2. in Corp. obiectum Theologicarum virtutum est ipse Deus, qui est vltimus rerum finis, prout nostræ rationis cognitionem excedit: obiectum autem virtutis acquisitæ est aliquid, quod humana ratione comprehendi potest: ergo. Confirmatur. Ratio formalis virtutis Theologicæ est superna

pernaturalis, & diuina: ratio autem formalis virtutis acquiratæ est merè naturalis: ergo distinguuntur ex ob-

3. specificè, etiam in esse naturæ. Secundò id probari potest omnibus rationibus, quibus suprà ostensum est, hominem absque auxilio gratiæ, non posse elicere actum fidei, spei, charitatis, vel contritionis. Si autem huiusmodi actus, secundum substantiam non essent supernaturales, sed naturales, possent ex viribus naturæ absque auxilio gratiæ produci in natura integra; ergo. Tertiò probatur, vt ostendit M. Medina 1. 2. quæst. 62. art. 2. in prima conclusione ex Conciliis, Mileuit. Arausic. & Africano, & communi sententia SS. Patrum, auxilium Dei supernaturale est simpliciter necessarium ad credendum, sperandum, & amandum, & in vniuersum ad vnumquæque actum virtutis Theologicæ, ita vt non requiratur tantùm, quoad modum operis; ergo non est dicendum,

dum, substantiam eorundem actuum esse merè naturalem. Probatur consequentia ; nam si esset merè naturalis substantia illorum actuum, vti que non esset simpliciter necessarium auxilium speciale ad credendum , sperandum , & diligendum Deum , quantum ad substantiam actus. Confirmatur. Modus supernaturalitatis includitur intrinsecè in substantia , & essentia actus virtutis Theologicæ, cum eiusmodi virtutes per se sint à Deo infusæ , & supernaturales. Sed iuxta definitionem Conciliorum actus cuiuslibet virtutis Theologicæ est supernaturalis, quantum ad prædictum modum: ergo, etiam quantum ad substantiam actus. Modus enim intrinsecus alicuius rei est eiusdem ordinis cum illa.

Argumenta verò quæ contra istam doctrinam obiiciuntur , adducenda sunt, & soluenda libro sequenti, cum in speciali de actu fidei, charitatis, & contritionis tractabitur.

C A P V T XXIII.

*Quòd etiam vitalitas actus fidei,
& charitatis infusæ, & aliorum
actuum supernaturalium proce-
dat, vt quo, ab habitu, vel ab au-
xilium supernaturali.*

*Ex di-
sput. 64.* I. **E**X præmissis etiam constat, quòd
non solum substantia actus vir-
tutis per se infusæ procedit etiam in
esse naturæ à principio supernatura-
li, sed etiam vitalitas eiusdem actus,
ita videlicet, vt intellectus, & volun-
tas creata nullam habeat ex se acti-
uitatem proximam, & formalem in
ordine ad illum actum, etiam se-
cundùm quod est vitalis tali vitali-
tate. Ad cuius explicationem aduer-
tere oportet, quòd duplex est prin-
cipium vitalitatis alicuius actus; a-
liud formale, & proximum; aliud
radicale, & remotum. Principium
radicale nihil aliud est, quàm ipsa
vita.

vita substantialis, quæ præsupponitur ad omnem operationem vitalem: principium autem proximum, & formale est ipsa potentia, per quam vivens operatur actionem vitalem per formam cum actione ipsa vitali, quam producit, proportionatam.

Dicendum est ergo, quòd vitalis, 2. fundamentalis & remota respectu actus charitatis infusæ, & aliorum actuum secundùm substantiam supernaturalium, provenit ab anima secundùm suam naturalem virtutem, siue ab intellectu, & voluntate. Etenim vitalitas radicalis alicuius actus provenit à vita substantiali, quæ præsupponitur, tanquam primum fundamentum ad operationem vitalem: sed huiusmodi vita est ab anima, secundùm suam naturalem virtutem; ergo.

Vitalitas autem proxima & formalis eorundem actuum supernaturalium fidei, spei, & charitatis, &c. tota provenit ab habitu, vel auxilio supernaturali, tanquam à principio
forma

378 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
formali proximo, quo potentiæ ipsæ
eleuantur, vt sint proportionatæ cū
actibus, quos produciunt. Itaque in-
tellectus & voluntas, secundum suā
naturalem virtutem præcisè confi-
derata, nullam prorsus habent vir-
tutem actiuam, proximam, & for-
malem, qua vitales actus superna-
turales efficiant, vel eos attingant
secundum vitalitatem, quam habent.
Et idem dicendum proportionabili-
ter de vitalitate actus visionis bea-
tificæ, quòd nimirum tota procedit,
tanquam à principio formali, & pro-
ximo à lumine gloriæ vt à principio
quo supernaturali, sic adeò, vt intel-
lectus creatus, secundum suam natu-
ralem virtutem præcisè considera-
tus, nullam habet propriam actiui-
tatem, qua proximè actum illum vi-
talem, aut vitam eiusdem actus at-
tingat.

4. Probatur primò. Vitalitas visionis
beatificæ est supernaturalis : ergo
procedit formaliter à principio su-
pernaturali, sed intellectus secun-
dum

dùm suam naturalem virtutem non habet, quòd sit principium supernaturale : ergo non procedit ab illo proximè, nisi vt eleuato per lumen gloriæ. Antecedens probatur ; nam illa vitalitas procedit ex gratia ; & dono Dei, & ex natura sua est indeficiens, vt patet ex illo Ioann. 10. *Ego vitam æternam do eis; ergo.*

Probatur secundò. Nam aliàs visio beatifica esset essentialiter composita ex duplici entitate diuersi ordinis; videlicet ex utilitate naturali, & ex ratione specifica supernaturali, quod est impossibile : nam omnia, quæ sunt de quidditate alicuius, debent esse eiusdem ordinis, & pertinere ad idem genus. Confirmatur; Omnes actus virtutis per se infusæ sunt supernaturales, nedum quantum ad modum, sed etiam quantum ad substantiam ; vt suprà ostensum est : ergo tam substantia quàm vitalitas eorundem actuum procedit tota vt quo à virtute supernaturali, qua eleuatur potentia, vt producat eos

eisdem actus.

6. Probatur tertio. Si intellectus, aut voluntas ex suis naturalibus haberet aliquam virtutem proximam, qua attingeret prædictos actus, quantum ad vitalitatem, vel vt causa eorum partialis, sequeretur quòd perfectior intellectus, aut voluntas cum æquali gratia, & auxilio supernaturali produceret actum charitatis magis intensum, & magis meritorium, quàm voluntas, aut intellectus minus perfectus: secundum naturalia. Consequens est falsum; vt patebit infra lib. 3. cap. 2. ergo. Sequela probatur; nam iuxta oppositam sententiam, intellectus, & voluntas secundum suam naturalem virtutem confert proximè aliquid actiuitatis in ordine ad supernaturales actus fidei, spei, & charitatis, &c. ergo cæteris paribus, quo intellectus & voluntas fuerit perfectior & intensiùs influit, eò prædicti actus erunt ex hac parte magis perfecti, & intensi. Confirmatur hoc specialiter in visione

sione beatifica. Quoties principium effectuum alicuius operationis est perfectius, operatio est magis intensa, si agens utatur illo principio, secundum ultimum potentia; sed beatus utitur suo intellectu, & lumine gloriae, secundum ultimum potentia: ergo intellectus perfectior producit visionem beatificam magis intensam, cæteris paribus, si ex sua naturali virtute producit vitalitatem illius actus: ergo hæc vitalitas est ut quo, à principio supernaturali.

Sed contra obiicitur primò. Nam 7. sequeretur ex opposita sententia, quòd beatus non esset causa principalis, sed instrumentalis visionis beatificæ; sicut aqua calida est causa instrumentalis calefactionis. Et idem esset dicendum de quolibet homine iusto, ac eius intellectu, & voluntate, comparatione cuiuslibet actus virtus per se infusa. Consequens est falsum: ergo. Sequela probatur; ideo aqua habens calorem, solùm calefacit instrumentaliter, tanquam deferens

rens virtutem principalis agentis; quia ex natura sua nullam habet actiuitatem ad calefaciendum. Sed tota virtus est à calore, sibi communicato ab extrinseco: ergo, si intellectus per sua naturalia nullam habet virtutem actiuam ad videndum Deum, sed totam accipit à lumine gloriæ; erit causa instrumentalis, respectu visionis beatificæ, & idem erit de aliis actibus supernaturalibus.

8. Respondetur negando sequelam. Ad probationem dicitur, non esse eandem rationem de aqua calida, respectu calefactionis, & de intellectu eleuato lumine gloriæ in ordine ad visionem beatificam. Est enim duplex differentia. Prima est; nam aqua, secundum suam naturam, nullam habet virtutem, neque actiuitatem, etiam radicalem, in ordine ad calefaciendum; imò potius opposita actio competit illi naturaliter: unde in ordine ad calefactionem solùm se habet, tanquam subiectum, deferens

Ferens virtutem principalis agentis, & ita solùm concurrit ad illam instrumentaliter. Cæterùm intellectus secundùm suam naturam habet virtutem radicalem in ordine ad visionem beatificam; cùm claudatur sub eius obiecto adæquato, quamuis tota virtus formalis proxima sit à lumine gloriæ. Vnde ex se aliquid confert radicaliter in ordine ad illam visionem; ac per consequens, non potest esse merum instrumentum. Secunda differentia est; nam aqua per calorem non eleuatur ad actionem aliquam intra adæquatam latitudinem propriæ actiuitatis, & obiecti proprii, sed supra illum; sicut eleuatur sacramentum corporale ad causandam gratiam: vnde aqua calida solùm instrumentaliter producit calefactionem. Intellectus autem creatus eleuatur per lumen gloriæ ad visionem beatificam, quæ continetur intra latitudinem adæquati obiecti nostri intellectus. Vnde intellectus non est simpliciter
causa

384 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
causa instrumentalis visionis beatae.
Et idem est de intellectu, & voluntate in ordine ad alios actus supernaturales.

9. Secundò obiicitur. Vitalitas actus fidei procedit ab anima, seu ab intellectu, secundùm suam naturalem virtutem, & non ab habitu fidei: ergo similiter vitalitas visionis beatificæ. Antecedens probatur; nam fides infusa potest esse in peccatore, in quo nulla est vita supernaturalis: ergo in illo vitalitas actus fidei procedit à vita naturali, quam habet anima, & intellectus secundùm se: non autem ab habitu fidei mortuæ.

10. Respondetur, quòd vitalitas proxima, & formalis actus fidei in peccatore procedit, vt quo, ab habitu fidei: nam licet peccator fidelis non habeat simpliciter vitam supernaturalem, cùm hæc dependeat à gratia iustificante, habet tamen, aliquo modo, esse supernaturale per fidem habitualement, quæ quidem tribuit secundùm quid, esse supernaturale, &
quan

quandam vitam imperfectam intellectui, ut actum vitalem ordinis supernaturalis producat. Et ad impugnationem respondetur, quod fides supernaturalis non solum habet rationem habitus operatiui; sed etiam cuiusdam viuificatricis virtutis secundum quid. Et quidem, secundum quod est habitus operatiuus, immediatè afficit potentiam, & constituit illam in actu primo ad operandum; in ratione autem cuiusdam viuificatricis virtutis supponitur ad illam operationem vitalem. Sed contra hanc solutionem vrget argumentum; Omnis vitalitas potentiaë debet radicari in vita substantiali, vel quasi substantiali eiusdem ordinis, sicut aliaë virtutes infusæ dependent à gratia, quæ dat simpliciter vitam supernaturalem; sed vitalitas fidei informis non radicatur in vita supernaturali, quasi substantiali, quæ est per gratiam: ergo radicatur solum in vita naturali ipsius animæ; ac per consequens,

R vitali

386 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
vitalitas actus fidei erit vitalitas naturalis. Respondetur, quòd, quando potentia vitalis est perfecta, semper radicatur, & dimanat à vita substantiali, vel quali substantiali eiusdem ordinis. Fides autem informis, quamuis sit essentialiter virtus infusa; est tamen virtus imperfecta, vt patet ex his, quæ docet S. Thom. 1. 2. quæst. 65. art. 4. & 22. q. 6. art. 2. Vnde non oportet, quòd vitalitas fidei dependeat à gratia habituali, sed ab habitu fidei, quatenus habet rationem cuiusdam viuificatricis virtutis, vt dictum est.

LIBER

LIBER TERTIVS,

IN QVO

TERTIVM FVNDAMENTVM
adversæ concordiaæ cum ap-
pendicibus assertionibus e-
vertitur.

CAPVT I.

*Quòd Deus, & liberum arbitrium
non sint duæ causæ partiales con-
sensus liberi, sicut duo trahentes
navim.*

VM Deus prævia motio- i.
ne actuali omnes causas *Ex disp.*
secundas moueat, applicet *85.*
efficaciter, & prædetermi-
net ad operandum vnâquamque

R 2 iuxta

388 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
iuxtam modum sibi conuenientem,
vt in lib. 2. ostensum est, fieri non po-
test, vt Deus, & causa secunda, etiam
libera, concurrant ad eundem effe-
ctum, tanquam duæ causæ partiales
eo modo, quo duo trahentes nauim
concurrunt ad motum nauis: sed ne-
cesse est dicere, quòd quælibet est
causa totalis in suo genere, qua-
rum vna scilicet liberum arbitrium,
in suo influxu, & cooperatione
subordinatur alteri, scilicet Deo, vt
causæ priori, non solùm suadenti,
seu moraliter mouenti interiùs, sed
etiam tanquam causæ verè effici-
enti, vt ipsum liberum arbitrium
secum concurrat, & cooperetur. Et
enim duæ causæ partiales non sic
concurrunt ad eundem effectum,
sed vnaquæque adhibet proprium
concursum, seu influxum, quem ha-
bet à seipsa, nec dependet ex influ-
xu alterius, vt à causa verè efficien-
te, licèt effectus pendeat ab vtra-
que. Vnde S. August. in enchiridio
ad Laurentium, cap. 32. explicans
illud

illud ad Rom. 9. *Non est volentis, neque currentis, sed Dei misericordis, & quamdam explicationem impugnans eorum, qui atterebant, propterea dictum esse, non volentis, neque currentis, sed misericordis est Dei, quia videlicet ex utroque fit partialiter, id est, ex voluntate hominis, & misericordia Dei; infert ex hac explicatione, è contrario etiam rectè dici posse, non misericordis est Dei, sed volentis est hominis, quia id misericordia Dei sola non implet. Unde sic concludit S. Doctor. Porro si nullus Christianus dicere audebit, non misericordis est Dei, sed volentis est hominis, ne Apostolo apertissime contradicat; restat ut propterea rectè dictum intelligatur non volentis, neque currentis, sed misericordis est Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam, & preparat adiuuandam, & adiuuat preparatam. Et lib. de prædest. SS. cap. 2. impugnans asserentes, Deum, & liberum arbitrium esse causas partiales actus supernaturalis fidei, sic loquitur: *Nolens ergo his tam cla-**

390 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
ris testimoniis repugnare, & tamen volens
à seipso sibi esse, quod credidit, homo qua-
si componat cum Deo, ut partem fidei si-
bi vendicat, atque illi partem relinquat:
& quod est elatius, primam tollit, se-
quentem dat illi: & in eo, quod dicit esse
amborum, priorem se facit, posteriorem
Deum. Non sic pius atque humilis Do-
ctor ille sapiebat. Cyprianum beatissimum
loquor, qui dicit, in nullo gloriandum,
quando nostrum nihil sit; quod, ut osten-
deret, adhibuit Apostolum testem di-
sentem: Quid autem habes, quod non ac-
cepisti? & cap. 7. eiusd. lib. Totum (in-
quit) Deo dandum est, ne forte quis ex-
tollatur. Idem repetit cap. 16. & lib.
de dono perfeu. cap. 6. sic concludit:
Tutiores ergo viuimus, si totum Deo da-
mus, non autem nos illi ex parte, & no-
bis ex parte committimus. Et cap. 13.
eiusd. lib. ex eo, quod Deus in no-
bis operatur, & ipsum operari con-
cludit, quod detur totum Deo. Idem
confirmat lib. de predest. SS. cap.
2. quod etiam docent expressè S.
Chrysoft. super 2. epist. ad Corinth.
cap. 3.

in illa verba ; *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis , & homil. 15. super acta Apostolo. Eodem modo loquuntur S. Hieron. in illa verba : Ecce sicut lutum in manu figuli. S. Basil. homil. 22. de humil. S. Ambr. lib. 2. de Abraham cap. 7. Paul. Orosius in fine Apolog. de arbitrij libert. S. Cyprian. serm. de ieiun. & tentat. & S. Anselm. lib. de conc. prædest. & liberi arbitrij, paulo post principium : Totum (inquit) impu-
tandum est gratia , quia nec volentis est , quod vult , neque currentis , quod currit , sed miserentis est Dei. Et super cap. 2. epist. ad Ephes. in illa verba : Gratia estis saluati per fidem , & hoc non ex vobis. Donum (inquit) Dei est ipsa fides , vel vocatio vestra , & non partim , sed purè donum Dei , quia non ex operibus vestris , id est , non est ibi admixtio operum , ut ne quis glorietur. Quibus verbis non obscure docet , Deum , & liberum arbitrium non esse causas partiales actus fidei , & aliorum supernaturalium , sicut duo trahentes na-*

uim, quod indicant illa verba: *Non partim, sed purè, & illa; Non est ibi admixtio operum*; significant enim influxum, seu cooperationem arbitrij esse tandem referendum in ipsam Deum, tanquam in causam efficientem, vt fides non partim, sed purè sit donum Dei. S. Gregor. Nazianz. in quad. homilia super cap. 11. Matth. explicans illud: *Non est volentis, &c.* inquit: *Quoniam velle ipsum à Deo quoque est, iure optimo totum Deo assignauit.* S. Bern. in tract. de gratia, & libero arb. ait; *Non partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula opere indiuiduo peragunt, totum quidem hoc, & totum illa; sed vt totum in illo, sic totum ex illa.*

3. Denique S. Thom. 4. contra Gentes cap. 7. num. 16. & 1. 2. q. 111. art. 2. eandem doctrinam amplectitur; ait enim, *quòd Deus non sine nobis nos iustificat, quia per motum liberi arbitrij, dum iustificamur, Dei Iustitiæ consentimus: ille tamen motus non est*
- est

est causa gratia, sed effectus, unde tota operatio pertinet ad gratiam. Et clariùs 3. contra Gentes cap. 70. in fine id ipsum docet his verbis: *Non sic idem effectus causa naturali, & diuina virtuti attribuitur, quasi partim à Deo, & partim à naturali agente fiat, sed totus ab utroque, secundum alium modum, sicut idem effectus totus attribuitur instrumento, & principali agenti etiam totus: sed agens principale, & instrumentum, non sunt duæ causæ partiales effectus, cum instrumentum subordinetur in suo influxu principali agenti; ergo secundum S. Thom. Deus, seu gratia efficax, & liberum arbitrium non sunt duæ causæ partiales supernaturalis consensus, sicut duo trahentes nauim. Eandem sententiam sequuntur omnes Thomistæ, inter quos est M. Bannez 1. p. 23. artic. 3. dub. 3. ad 3. argument. & 2. 2. quæst. 10. art. 1. dub. 2. document. 3. §. Ex dictis.*

Respondent, Deum esse quidem 4.

R 5 causam

causam totalem operationis causæ secundæ totalitate effectus, non tamen totalitate causæ, quia non solus Deus producit in nobis effectiuè actum liberum, sed cooperante simul libero arbitrio, & pariter cum illo in ipsam piam operationem influente. Sed contra est efficax argumentum, vt docet S. Thom. 4. contr. Gent. cap. 17. num. 16. quando multa agentia partialiter trahunt nauim: *Quia virtus cuiuslibet imperfecta est, & insufficiens ad istum effectum, ex diuersis virtutibus congregatur vna virtus omnium, quæ sufficit ad trahendum nauim; sed virtus Dei non est imperfecta, sed infinita, vt 1. cont. Gent. cap. 43. ostendit idem S. Thomas: ergo Deus & liberum arbitrium non sunt duæ causæ partiales actus supernaturalis, sicut duo trahentes nauim, aliàs virtus Dei esset deficiens, & imperfecta; nam indigeret virtute alterius ad aliquem effectum producendum.*

5. Præterea idipsum confirmatur destru

destruendo potissimum fundamentum oppositæ sententiæ : ex eo enim probat, Deum & liberum arbitrium esse causas partiales supernaturalis consensus, & cuiuscumque alterius piæ operationis partialitate causæ, quia non solus Deus, sed simul etiam liberum arbitrium eiusmodi actus producit ; sed hæc ratio est nulla ; ex illa enim sequeretur, Patrem, & filium partialiter producere Spiritum sanctum, sicut duo trahentes nauim, etenim nec solus Pater producit Spiritum sanctum, nec solus filius, sed Pater, & filius simul illum producant ; consequens autem non est admittendum, vt 4. con-gent. superius allegato ostendit S. Thom. ergo.

Sed contra est argumentum ; Deus 6. & liberum arbitrium non eodem influxu influunt in actum liberum, sed tam Deus, quàm liberum arbitrium, habent suum influxum proprium, & peculiarem ad eundem effectum necessarium, aliàs li-

396 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
berum arbitrium non esset causa
secunda principalis actuum super-
naturalium, sed merum instrumen-
tum, quia non haberet propriam
vim actiuam, nec propriam actiui-
tatem, & influxum respectu illo-
rum actuum, sed solùm operaretur
per influxum principalis agen-
tis, sicut penicillus operatur ima-
ginem; ergo Deus & liberum arbi-
trium partialitate causæ, vt aiunt,
veræ sunt duæ causæ partiales eius-
dem effectus. Respondetur, quòd
dupliciter potest aliquis influxus
dici proprius liberi arbitrij. Primò,
quia procedit ab eo efficienter, vt à
principio intrinseco se mouente, &
liberè mouente; & in hoc sensu li-
berum arbitrium habet influxū pro-
prium in actum liberum. Secundò
potest dici proprius, quia non est
acceptus à Deo, tanquam à prima
causa efficiente, & sic liberum ar-
bitrium nullum influxum habet
sibi proprium, Apostolo dicen-
te 1. Corinth. 4. *Quid habes, quod*

non accepisti. Quod enim non habet à se esse, non habet à se aliquid operari, vt suprà dictum est, & patebit infrà; & ideo Deus & liberum arbitrium non sunt duæ causæ partiales piæ operationis, sicut duo trahentes nauim.

C A P V T II.

Quòd ratione maioris conatus, vel influxus liberi arbitrij cum equali auxilio gratiæ adiuuantis vnus non consequatur maiorem gratiam iustificantem, quàm alius.

Cum tota quantitas intentionis r. actus, quo peccator proximè Ex di. spul. 62 præparatur ad gratiam habitualem, mensuratur secundùm quantitatem auxiliij præuenientis gratiæ efficacis, impossibile est, quòd ille, qui mouetur à Deo per auxilium efficax intentum.

tensum (vt quatuor) producat , ob
 maiorem conatum arbitrij , disposi-
 tionem intensam , (vt sex ,) sed in vni-
 uersum maior , vel minor conatus
 arbitrij debet attendi secundum
 quantitatem maioris auxiliij , vel mi-
 noris , & illi æquari , quod & S. Thom.
 2. 2. quæst. 24. art. 3. in Corp. his ver-
 bis ostendit : *Quantitas charitatis non
 dependet ex conditione nature , vel ex
 capacitate naturalis virtutis ; sed solum ex
 voluntate Spiritus sancti , distribuentis sua
 dona , prout vult.* Et in solutione ad
 primum , inquit , quod illa virtus se-
 cundum quam sua dona Deus dat
 vnicuique , est dispositio , vel præ-
 paratio præcedens , siue conatus gra-
 tiam accipientis ; sed hanc etiam dis-
 positionem , vel conatum præuenit
 Spiritus sanctus mouens mentem
 hominis plus , vel minus secundum
 suam voluntatem . Quibus verbis sa-
 tis apertè docet , conatum illum , &
 dispositionem mensurari ex quanti-
 tate motionis Spiritus sancti , plus
 vel minus mouentis secundum suam
 volun

voluntatem; & idem docet 1. p. q. 62. art. 6. & in 1. sent. dist. 31. quæst. 1. art. 4.

Præterea probatur; Si habens auxilium gratiæ adiuuantis (vt quatuor) cõuerteretur intentione actus, vt (sex) propter maiorem conatum liberi arbitrij, sequeretur, quòd illa maior intensio dispositionis supra quantitatem auxiliij, & similiter excessus gratiæ habitualis, quantum ad illos duos gradus, essent tribuenda libero arbitrio, secundùm suam naturalem facultatem, & non adiutorio diuinæ gratiæ. Consequens videtur contra illud 1. ad Corin. 4. *Quis enim te discernit? quid habes, quod non accepisti?* Item etiam sequeretur, quòd liberum arbitrium posset seipsum inflare aduersùs Deum, & dicere: Gratias ago tibi Domine, quòd me adiuuasti auxilio, (vt quatuor,) sine quo me ad gratiam disponere non poteram; sed gratias mihi, quòd me conuerti (vt sex,) hæc enim maior intensio mihi tribuenda est, &
meæ

400 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
meæ industriæ , quod etiam pug-
nare videtur cum auctoritate Apo-
stoli inducta. Sequela probatur ma-
nifestè ; nam actus quoad illam ma-
iorem intensionem , non potest esse
effectiuè ab auxilio gratiæ ; nam au-
xilium (vt quatuor) non potest ef-
se principium effectuum actus (vt
sex ,) quia non potest effectus exce-
dere virtutem suæ causæ : ergo
habens adiutorium gratiæ (vt qua-
tuor ,) non potest producere actum
intensum (vt sex ,) vel si producit, il-
le excessus non est ab auxilio, sed ex
naturali virtute arbitrij creati , &
consequenter quantum ad illum ex-
cessum, se discerneret viribus natu-
ræ ab alio , qui cum æquali auxilio
actum minus intensum producit.

3. Idipsum confirmatur insigni quo-
dam testimonio S. August. lib. de
prædest. Sanct. cap. 5. vbi expen-
dens præallegatum locum Aposto-
li: *Quis enim te discernit? inquit: Nun-
quid per hæc dona, quæ omnibus commu-
nia sunt hominibus, prius dixit; Quis e-
nim*

nim te discerni? & deinde addidit; Quid habes, quod non accepisti. Posset quippe dicere homo inflatus aduersus alterum: Discernit me fides mea, iustitia mea, vel quid aliud. Talibus occurrens cogitationibus bonus Doctor inquit: Quid autem habes, quod non accepisti? à quo, nisi ab illo, qui te discernit ab alio, cui non donauit, quod donauit tibi? Quibus verbis satis apertè docet, nihil habere hominem à seipso, quo discernatur ab alio, etiam minus principaliter, quod non acceperit ex dono gratiæ: ergo secundum August. qui intensius cõuertitur, accipit à Deo aliquod auxilium adiuuantis gratiæ magis intensum, quàm alius. Præterea idem probant testimonia SS. Patrum præcedenti cap. adducta, qui docent, totum esse tribuendum gratiæ.

Quo fit, vt tota quantitas habitualis gratiæ, quæ infunditur peccatori, tandem mensuretur iuxta quantitatem motionis diuinæ, seu auxiliij gratiæ adiuuantis. Nam gratia mensuratur iuxta quantitatem præpa

402 *De Auxiliis diuina gratia,*
præparationis liberi arbitrij; & ipsa
præparatio mensuratur iuxta quan-
tatem auxiliij gratiæ adiuuantis, vt
ostensum est: ergo de primo ad vlti-
mum, quantitas gratiæ habitualis
mensuratur ex quantitate eiusdem
auxilij. Quod etiam colligitur ex il-
lo ad Ephes. 4. *Vnicuique nostrum data*
est gratia secundum mensuram donationis
Christi. Et 1. ad Corinth. 12. *Hæc au-*
tem omnia operatur vnus, atque idem spi-
ritus diuidens singulis prout vult. Ergo
ex voluntate diuina, & motione gra-
tiæ ipsius, mensuratur gratia in ad-
ultis, & non ex aliqua virtute natu-
rali; gratia enim excedit omnem na-
turalem virtutem, & præparationem
humanam, vt supra dictum est.

5. Sed contra obiicitur illa parabo-
la Matth. 25. & Lucæ 19. de talen-
tis, & pecuniis, seruis traditis; nam
vni dedit quinque talenta, alij au-
tem duo, alij verò vnum, *unicuique*
secundum propriam virtutem. Et Conc.
Trid. sess. 6. de iustificat. cap. 7. ex-
plicans, vnde mensuretur quantitas
gra

gratiæ habitualis, qua iustificamur, inquit: *Verè iusti nominamur, & sumus, iustitiam in nobis recipientes unusquisque suam, secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam uniuscuiusque dispositionem, & cooperationem.* Ergo secundum quod pro sua libertate vnus cooperatur intensiùs vocationi diuinæ, atque auxiliis præuenientis gratiæ, consequitur maiorem gratiam iustificantem, quàm alius.

Respondetur cum S. Thom. 2.2. 6. quæst. 24. art. 3. ad primum, quòd illa virtus, secundum quam sua dona Deus dat vnicuique, est dispositio, vel præparatio præcedens, siue conatus gratiam accipientis; sed hanc etiam dispositionem, vel conatum præuenit Spiritus sanctus mouens, vel plus, vel minus secundum suam voluntatem, vt supra dictum est. Et similiter dicendum ad locum adductum ex Conc. Trid. Et ex eisdem parabolis confirmari potest nostra sententia; nam qui à Deo accepit quin

quinque talenta lucratus est alia quinque, & qui accepit duo, lucratus est alia duo, quo significatur, quòd iuxta quantitatem talenti, id est, efficacis auxiliij gratiæ adiuuantis, mensuratur quantitas cooperationis arbitrij, & cuiuscumque operis meritorij. Qualiter autem cooperatio arbitrij dicatur influxus eius proprius, iam suprà explicatum est.

7. Secundò obiicitur; Quando duæ causæ partiales concurrunt ad eundem numero effectum, quo altera illarum est perfectior, eò perfectiùs influit, & perfectior producit effectus: sed Deus influens per gratiam adiuuantem & liberum arbitrium, sunt duæ causæ partiales piæ operationis: ergo quo liberum arbitrium intensiùs influit, eò intensior producet operatio.

8. Respondetur, Deum & liberum arbitrium non esse duas causas partiales piæ operationis, sed totales in suo genere, quarum vna scilicet liberum arbitrium, subordinatur alteri

teri non solum in essendo, sed etiam in operando, ut supra dictum est.

CAPVT III.

Quòd existentibus in duobus hominibus auxiliis præuenientis gratiæ, omnino equalibus, nunquam contingat, quòd vnus conuertatur, perseueret in gratia, & saluetur; alter verò in peccato permaneat, & damnetur.

EX præmissis ostendi potest, quòd 1.
 licet cum æqualibus auxiliis externis præuenientis gratiæ, aut etiam internis sufficientibus multoties contingat, quòd ex duobus hominibus vnus conuertatur, perseueret in gratia, & saluetur; alter verò perseueret in peccato, & damnetur, ut colligitur ex illo Matth. 11. *Si in Tyro, & Sydone facta fuissent virtutes,*
 quò

Ex disput. 68.

406 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
quæ factæ sunt in te, olim in cilicio, &
cinere poenitentiam egissent. Quod etiam
S. August. lib. de prædest. & gratia,
cap. 15. confirmat loquens de Na-
buchodonosor, & Pharaone; nihi-
lominus si loquamur vniuersaliter
de omnibus auxiliis præuenientis
gratiæ, etiam internis; impossibile
est, quòd existentibus in duobus ho-
minibus auxiliis gratiæ omnino æ-
qualibus, vnus conuertatur, alter
non; sed semper ille, qui conuerti-
tur, accipit aliquod maius auxilium
præuenientis gratiæ, quod non ac-
cepit ille, qui non conuertitur. Et
idem dicendum de eo, qui perseue-
rat in gratia vsque in finem. Ita do-
cet S. August. lib. de prædest. Sanct.
cap. 5. & 6. & probatur ex dictis in
superioribus: etenim ille, qui con-
uertitur, habet auxilium efficax, il-
le verò qui non conuertitur, non
habet auxilium efficax: si enim illud
haberet, infallibiliter conuertere-
tur, vt docet S. Thom. 1. 2. quæst. 79.
art. 2. in Corp. & quæst. 112. artic. 3.

Ergo

Ergo semper, qui conuertitur, habet aliquod auxilium præuenientis gratiæ, quod non habet ille, qui non conuertitur. Præterea auxilium efficax est multo maius auxilium, quàm cætera omnia auxilia sine auxilio efficaci: cùm ergo ille, qui conuertitur, habeat auxilium efficax; quod tamen non habet, qui non conuertitur, manifestè sequitur, quòd qui conuertitur, habeat maius aliquod auxilium præuenientis gratiæ, quàm ille, qui non conuertitur.

Præterea; nam aliàs vnus homo se 2.
discerneret ab alio per aliquid, quod non accipit ex dono gratiæ, quod tamen est contra illud 1. Corinth. 4.
Quis enim te discernit? Sequela probatur: nam, vt supponimus, in illis duobus hominibus auxilia omnia, etiam interna, præuenientis gratiæ, sunt omnino æqualia: in his autem, in quibus conueniunt, non discernuntur: igitur discretio, quæ est inter illos, non prouenit ex gratia: ergo desumenda erit ex innata libertate natura

408 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
turali; qua vnus voluit cooperari
gratia Dei: alter verò non item; &
ita posset homo in seipso gloriari
aduersus alterum; nec esset verum,
quod cap. 5. de prædest. Sanct. ait
August. *Gratia discernit bonos à malis,*
communis est bonis, & malis.

3. Respondent, quòd ille, qui con-
uertitur, habet maius auxilium in
ratione beneficij, & in ratione doni,
sicut gladius donatus alicui tempo-
re belli, in quo eo est vsurus, vt vi-
tet mortem, quamuis physicè sit i-
dem; tamen moraliter in ratione be-
nificij, & doni maius est quàm si ei-
dem daretur tempore pacis, quando
eo non indiget, nec est illo vsurus.
Sed hæc solutio non satisfacit; nam
quòd illud sit maius beneficium, &
maius donum, tandem desumitur
ex eo, quòd liberum arbitrium pro
innata sua libertate sit benè vsurum
tali auxilio, & cooperaturum cum
illo: ergo tandem differentia refun-
ditura ad innatam libertatem huius,
& non ad aliquid acceptū ex gratia.

Sed

Sed contra obiicitur; Positis in 4. duobus hominibus quibuscumque auxiliis præuenientis gratiæ, quilibet illorum pro sua libertate potest consentire, & dissentire, si velit: ut ex Tridentino constat; tunc est argumentum: Possibili posito in esse, nullum sequitur conueniens; ponatur ergo quòd in casu posito vnus conuertatur, sicut reuera potest conuerti cum illis auxiliis: alter verò non conuertatur, sicut re vera etiam potest non conuerti: ergo continget aliquando, cum eisdem auxiliis præuenientis gratiæ, quatenus gratiæ præuenientis auxilia sunt, vnum conuerti; alterum autem in peccato persistere.

Respondetur, quòd, si auxilia 5. præuenientis gratiæ communia illis duobus hominibus, sint solùm auxilia sufficientia, neuter conuertetur, etenim auxilium sufficiens solùm tribuit posse operari: si verò sint efficacia, vterque conuertetur, etenim qui mouetur à Deo auxilio

S effica

efficaci, etiam in ipso instanti in quo mouetur, potest dissentire, si velit, sed non dissentiet; nam ipsa gratia efficit, quòd, cùm homo per liberum arbitrium possit dissentire, non dissentiet, sed liberè & infallibiliter consentiet; sicut prædestinatus potest damnari, sed nunquam damnabitur. Et cùm arguitur: nam possibili posito in esse, nullum sequitur inconueniens, respondetur cum S. Thom. 1. p. q. 23. art. 6. ad 2. quòd si possibile ponatur in esse supposito alio impossibili, sequitur magnum inconueniens, scilicet vnum impossibile, quòd scilicet de eodem verificentur simul contradictoria, aut contraria, vt patet manifestissimo exemplo. Nam possibile est, quòd Petrus sit albus: si hoc possibile ponatur absolutè in esse, nullum sequitur inconueniens, aut impossibile, quia tantum sequitur, quòd Petrus sit albus: si autem ponatur in esse supposito, quòd nigredo maneat in Petro, quæ in compatibilis

sibilis est cum albedine , sequitur vnum impossibile , quòd videlicet idem Petrus simul sit albus, & niger. Proportionabiliter dicimus in præfenti , quòd , si absolutè ponatur in esse istud possibile : Petrus , verbi gratia , potest non conuerti , nullum sequitur inconueniens: si autem poneretur in esse supposito , quod habet motionem Dei efficacem , sequitur vnum impossibile , quòd videlicet motio efficax non sit efficax , aut verò quòd voluntas Dei absoluta sit inefficax , & impotens , quod est impossibile.

Secundò obiicitur; Stante eadem 6. prorsus motione ex parte mouentis in motu corporali contingit , quòd vnum mobile moueatur , quia minus resistit mouenti; aliud verò actu non moueatur , quia magis resistit: etenim si motio mouentis sit (vt quatuor) mouebit per eam mobile resistens (vt duo ,) non autem si resistat (vt sex ,) quoniam à proportionem minoris inæqualitatis , non fit

actio eo quòd necesse est, vt motio mouentis superet resistantiam passi: ergo similiter in omnibus motibus spiritualibus continget, quòd, stante æquali motione præuenientis gratiæ in duobus hominibus, vnus moueatur, & piè operetur, quoniam habet minora peccata, & minus resistit; alter verò, qui habet magis de resistantia, & gauioribus implicatur peccatis, non moueatur, nec piè operetur cum eodem auxilio.

7. Respondetur, antecedens solùm esse verum, quando mouentia sunt finitæ & limitatæ virtutis, in quibus subinde resistantia passi potest excedere virtutem mouentis: Deus autem est agens infinitæ virtutis *cui volenti saluum facere*, vt Aug. lib. de corr. & gra. cap. 14. ait, *nullum hominum resistit arbitrium. Sic enim velle, & nolle in volentis, aut nolentis est potestatem, vt diuinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem.* Vnde, vt ait S. Thom. 1. 2. q. 112. art. 3. in C. & 2. 2. q. 24. art. 11. in C. *Si ex intentione Dei mouentis*

uentis est, ut homo, cuius cor mouet, conuertatur, infallibiliter conuertet illum, & quamcumque resistantiam eius superabit.

CAPVT IV.

Quod natura humana per originale peccatum non solum fuerit spoliata originali iustitia, & supernaturalibus donis, sed etiam in naturalibus vulnerata.

Quoniam in reliquis propositionibus appendicibus ad tertium fundamentum aduersæ concordie agit de viribus naturalibus, quas habet nostrum liberum arbitrium in ordine ad actus bonos, etiam supernaturales, necessarium duximus, hoc in loco prius explicare, qualiter fuerit homo per originale peccatum non solum spoliatus originali iustitia, & supernaturali-

I.
Ex disp.
45.

414 *De Auxiliis divinæ gratiæ,*
bus donis : sed etiam in naturali-
bus vulneratus , & vulnera ipsa per-
currere ; vt tandem fiat manife-
stum , ad quæ opera indigeat au-
xilio præuenientis gratiæ. Ad cu-
ius euidentiã supponendum est,
omnes paruulos ex Adam per se-
minalem propagationem descen-
dentes contrahere peccatum ori-
ginale , sed quoniam de hac veri-
tate nullus Catholicus dubitat , &
nos alibi , nimirum disp. 44. de au-
xiliis. & 1. 2. q. 81. art. 1. & 3.
de illa operosiùs egimus , ideo non
oportet in præsentì Compendio
eam confirmare.

2. Igitur Pelagius , vt refert Aug.
lib. de nat. & grat. cap. 19. sicut ne-
gauit peccatum originale , ita etiam
consequenter dixit , per Adæ pecca-
tum debilitatam non fuisse , aut im-
mutatam hominis naturam. Alij
verò hæretici per oppositum ex-
tremum dixerunt , naturalem ho-
minis libertatem per peccatum non
solùm læsam aut debilitatam fuisse ;
sed

sed etiam penitus extinctam. Ita
sensit Lutherus, & alij hæretici hu-
ius temporis superiùs allegati, sed
præsertim Calvin. lib. 1. Instit. cap.
15. §. 8. vbi dicit, corruptionem na-
turae in hoc consistere, quòd ho-
mo per peccatum amisit liberum
arbitrium, quòd ante peccatum ha-
buerat. Inter Catholicos autem qui
peccatum originale, & liberum homi-
nis arbitriũ etiã post lapsum, admit-
tunt, quidam dixerunt, peccatum primi
parentis solum in gratuitis nobis
nocuisse, & ob id naturalia in no-
bis post peccatum integra reman-
sisse, qualia essent suapte natura, si
nullo dono supernaturali fuissent
affecta. Nihilominus, doctrina San-
ctorum August. & Thom. media
via procedit. Vnde secundum fi-
dem Catholicam, contra Pelagia-
nos asserendum est, naturam hu-
manam per peccatum immutatam,
infirmatam, & debilitatam fuisse;
id enim in sacris Litteris habetur
expressum, præsertim Psal. 40. *Ego*

416 *De Auxiliis diuine gratiæ,*
dixi, *Domine miserere mei, sana animam*
meam, quia peccavi tibi. quæ verba ex-
plicans S. Aug. super eundem Psal.
tom. 8. ait: *Quid sanatur, si nihil est*
vulneratum, nihil sauciatum, nihil debi-
litarum atque vitiatum? Et Isaia 1.
Omne caput languidum, & omne cor mœ-
rens, à planta pedis vsque ad verticem,
non est in eo sanitas: vulnus & liuor, &
plaga tumens. Non est circumligata, nec
curata medicamine, nec fota oleo. Et
Matth. 9. *Non est opus valentibus me-*
dico, sed malè habentibus: non enim veni
vacare iustos, sed peccatores. Et S. Chry-
sost. hom. 30. ad populum Antio-
chenum comparat peccatorem in-
firmo febre correpto, qui non tan-
tùm hanc passus est molestiam, quòd
infirmatur, verùm & quòd post mor-
bum iam erit imbecillior; licèt ad
bonam valetudinem ex longa re-
deat ægritudine. S. Prosp. lib. 1. de
vocat. Gent. cap. 7. ait: *Inde* (scilicet
ex peccato primi hominis) *tracta*
mortalitas; inde multiplex corporis
animique corruptio.

Eadem

Eadem veritas habetur definita 3. in Conc. Araus. II. can. 1. vbi sic dicitur: *Si quis per offensam prauaricationis Adæ non totum, id est, secundum corpus, & animam, in deterius dicit hominem commutatum, sed anima libertate illasa durante, corpus tantummodo corruptioni credit obnoxium, Pelagij errore deceptus, aduersatur Scriptura dicenti: Anima, qua peccauerit, ipsa morietur, Ezech. 18. Et nescitis, quoniam cui exhibitis vos seruos ad obediendum, serui estis eius, cui obeditis? Rom. 6. Et à quo qui superatur, eius & seruus efficitur, 2. Petri 2. Eandem definitionem Sac. Conc. Trid. sess. 5. decreto de peccato originali sub his verbis confirmat: *Si quis non confiteatur primum hominem Adam, cum mandatum Dei in Paradiso fuisse transgressus, statim sanctitatem, & iustitiam, in qua constitutus fuerat, admisisse, incurrat isseque per offensam prauaricationis huiusmodi iram, & indignationem Dei, atque adeo mortem, quam antea illi**

418 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
comminatus fuerat Deus, & cum mor-
te captiuitatem sub eius potestate, qui
mortis deinde habuit imperium, hoc est,
diaboli, totumque Adam per illam pra-
uaricationis offensam secundum corpus,
& animam in deterius commutatum fuisse,
anathema sit. Celest. 1. Epist. cap. 4.

4. Quo fit, vt natura humana per ori-
ginale peccatum non solum fuerit
expoliata donis gratuitis, sed etiam
in naturalibus vulnerata. Vnde & de
homine illo descendente à Hierusa-
lem in Hiericho, qui typum gerebat
peccatoris, dicitur Lucæ 10. quod
incidit in latrones, qui eum expolauerunt,
ac plagis impositis abierunt seminiuo reli-
cto. Vbi non solum asseritur, homi-
nem illum expoliatum esse gra-
tuitis, sed etiam vulneratum in na-
turalibus, vt exponit Beda in Glos-
sa ordinaria super eundem locum,
& Ambros. lib. 7. in Lucã. Id quod
etiam tali argumento ostendi po-
test; nam inclinatio naturalis ad
bonum rationis, humanæ naturæ
proportionatum, minuitur per pec-
catum,

catum, vt 1. 2. q. 85. art. 1. & 2. docet S. Thom. & ibi Caiet. & Conrad. Capreol. in 2. dist. 24. q. vnica, art. 1. con. 3. Ferrar. 3. cont. Gent. cap. 12. Alexand. Halensis 2. par. q. 94. memb. 8. art. 4. in Corp. & ad 2. Riccard. in 2. dist. 35. circa secundum principale, q. 1. & 2. Gregor. eadem dist. q. vnica art. 1. ad 6. cont. 1. conclus. Et ratio id suadet. Namabilitas potentiae naturalis ad bonum, siue ad exercitium bonorum actuum, minuitur per peccatum, eo quod ratione illius redditur potentia minus prompta ad operandum bonum, quam si nullum peccatum habuisset, quod experientia ipsa nos docet: ergo per peccatum originale constituitur homo in deteriori statu, quantum ad huiusmodi inclinationem & propensionem naturalem ad bonum virtutis, quam si esset in puris naturalibus, si in eo statu conditus fuisset, ac per consequens, per peccatum fu-

it re vera in naturalibus vulneratus. Accedit quòd per originale peccatum manet homo auersus à Deo, tanquam à fine vltimo supernaturali, quam tamen auersionem non haberet in puris naturalibus. Vnde in natura lapsa non potest per vires naturæ elicere aliquem actum dilectionis Dei super omnia, etiam vt est finis naturalis, quem tamen actum elicere poterat in puris naturalibus, vt patebit infra: ergo per originale peccatum fuit in naturalibus vulneratus.

5. Sed contra arguitur ex S. Thom. 1. p. q. 95. art. 1. in Corp. vbi ait: *Manifestum est, quòd illa subiectio corporis ad animam, & inferiorum virium ad rationem non erat naturalis, alioquin post peccatum mansisset, cum etiam in demonibus data naturalia post peccatum permanserint, vt Dionysius dicit cap. 4. de diuin. nomin.*

6. Respondetur, ibi non ait S. Doctor quòd naturalia post peccatum manserint integra in hominibus,

aut in dæmonibus, quantum ad omnia, sed solum inquit, quod manserunt integra si sermo sit de bono primo naturæ, quod est esse, viuere, & intelligere: sic enim explicat Dionysium in solut. ad 1. eiusd. art. Secundò respondetur, quòd in dæmonibus non est concupiscentia, vel deordinatio appetitus sensitui, sicut est in homine lapso: nam in Angelis non est appetitus sensituius. Vnde ex hac parte potest homo per peccatum magis vulnerari in naturalibus quàm diabolus.

Secundò arguitur; Homo post 7. peccatum originale, & in puris naturalibus differunt, sicut homo nudus, & nudatus: ergo, quantum ad naturalia, non est homo magis vulneratus in natura lapsa, quàm in puris naturalibus, si in eo statu conditus fuisset. Respondetur, eo ipso quòd homo per peccatum nudatus est, & expoliatus originali iustitia, & supernaturalibus donis, simul etiam plagis impositis fuit in naturalibus.

422 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
ralibus vulneratus, & à Deo suo vl-
timo fine auersus, vt dictum est.

C A P V T V.

*Quae sint vulnera ex originali vel
actuali peccato subsequuta.*

1. *Ex di-*
sput. 46. **S**. Thomas 1.2. quaest. 85. artic. 3.
quatuor enumerat vulnera natu-
rae ex peccato subsecuta, videlicet in-
firmitatem, ignorantiam, malitiam,
& concupiscentiam, & explicat dif-
fusè, in quo eiusmodi vulnera con-
sistant. Pro cuius maiori intelligen-
tia notandum, quòd vt docet S. Do-
ctor in eadem 1.2. quaest. 109. art. 2.
ad 3. *Natura humana magis corrupta est
per peccatum, quantum ad appetitum bo-
ni, quàm secundum cognitionem veri, eo-
quòd voluntas est inclinatio totius
hominis. Vnde plura potest cogno-
scere per seipsum, absque auxilio
gratiae, quàm possit viribus naturae
perficere, quamuis etiam in intelle-*
ctu

ctu fuerit vulnerata. Igitur, quan-
 tum ad intellectum, vulneratus est
 homo per peccatum ignorantiae vul-
 nere; quia licet possit per vires na-
 turæ aliquod verum cognoscere, non
 solum speculatiuum, sed etiam pra-
 cticum, ex his quæ pertinent ad or-
 dinem naturæ: non tamen potest o-
 mne verum, præsertim practicum ex
 iis quæ ad rectam institutionem vi-
 tæ naturalem pertinent, sine auxi-
 lio gratiæ cognoscere. Vnde S. Prosp.
 lib. cont. Collat. cap. 17. Cassianum
 acriter reprehendit, eo quod ex ver-
 bis illis Genes. 3. *Ecce Adam factus est
 sicut unus ex nobis: sciens bonum & ma-
 lum; malè intulerit: Concepit ergo Adam
 post præuaricationem, quam non habuerat,
 scientiam mali; boni verò quam acceperat
 scientiam, non amisit; quod latius pro-
 sequitur cap. 19. & 21. Peccatum er-
 go oculos in primis rationis obnu-
 bilat, vt miserabilis homo postmo-
 dum absque fræno in barathrum
 pertrahatur. In cuius signum, priùs
 Samson oculos amisit, & postmo-
 dum.*

424 *De Auxiliis diuine gratia,*
dum à Philistæis ad molam deputatus est. Vnde Gregor. lib. moral. c. 13.
Quia plerumque prius oculus contemplationis amittitur, & post per carnis desideria, huius mundi laboribus animus subiugatur, testatur Samson ab Allophylis captus, qui postquam oculos perdidit ad molam deputatus est: quia nimirum maligni postquam tentationum stimulis intus aciem contemplationis effodiunt, foras in circuitum laborum mittunt.

2. Hinc etiam peccatum, vt notauit Chrysofom. hom. 4. in Ioan. & hom. 22. super 1. epist. ad Corinth. nocti comparatur, quia sicut nocte inter album, & nigrum corporalis oculus non discernit; ita & peccator, quid sit bonum, quid malum per oculos rationis vix iudicat; videatur Origen. lib. 2. in Iob in illa verba: *Noctem illam tenebrosus turbo possidet.* Rationis iudicio vulnerato ad reliquas animi vires peccati venenum diffunditur, nihil intactum, nihil non læsum relinquens. Et in primis voluntas, quæ appetitus est totius
- tius

tius hominis, eodem veneno infecta. quàm plurima damna incurrit. Nam auersa à suo ultimo fine tam naturali quàm supernaturali permansit, ac per consequens absque sufficientibus viribus; vt per seipsam posset ad ipsum Deum, etiam in quantum est auctor naturæ, se conuertere. Hinc etiam impotens mansit ad seruandam totam legem naturalem, & resistendum grauioribus tentationibus occurrentibus. Hinc consuetudine peccandi magis, ac magis debilitatum manet liberum arbitrium, vt-pote diaboli potestati vltro traditum. Vnde S. Aug. lib. 8. Confes. c. 5. tom. 1. *Suspirabam (inquit) ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate peruersa facta est libido: & dum seruitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas: quibus, quasi ansulis quibusdam sibi innoxis, vnde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura ser-*

426 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
nitus. Qualiter autem per diuersita-
tem peccatorum variis vulneribus
afficiatur anima, explicat Origen.
hom.8. in cap.13.

3. Nam voluntate per peccatum sau-
ciata atque vulnerata, reliquæ etiam
potentiæ, & vires inferiores reman-
serunt infectæ, atque infirmæ, vide-
licet irascibilis, & concupiscibilis:
quæ quidem potentiæ, cum homini
fuerint à Deo collatæ in adiutorium
rationis, non secus ac mulier viro
dicente Domino: Gen.2. *Faciamus ei
adiutorium simile sibi*; ipsam nihilomi-
nus rationem, vt in peccatum con-
sentiendo caderet, iuuerunt. Hinc
homo miser variis passionibus agi-
tatur, metuit, dolet, gaudet de eo,
quod metuendum non erat, nec do-
lendum, aut gaudendum, vt explicat
Aug.14. de Ciuit. Dei cap.9. Hinc
Apostolus Rom.7. in persona lapsi
hominis loquens: *Video (inquit) aliam
legem in membris meis repugnantem legi
mentis meæ, & captiuum me ducentem in
legem peccati: infelix ergo homo! quis me li-
bera*

berabit de corpore mortis huius? Et sibi ipsi respondens ait: *Gratia Dei per Iesum Christum*: ut intelligamus, hæc vulnera, quæ natura humana per peccatum primi parentis incurrit, non nisi per gratiam Iesu Christi posse sanari.

C A P V T V I.

Quòd liberum arbitrium in natura lapsa, seclusis auxiliis gratiæ, non habeat easdem vires naturales ad bonum, quas habiturum esset, si in puris naturalibus conditum fuisset.

EX præmissis sequitur, quòd ho- 1.
 mo in natura lapsa absque auxi- *Ex. di-*
 lio gratiæ non habet easdem vires *sp. ut. 47.*
 ad bonum naturale amplectendum,
 & malum fugiendum, quas habuisset in puris naturalibus. Nam per peccatum non solum fuit expoliatus donis gratuitis, sed etiam in natura

428 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
turalibus potentiis vulneratus, debilitatus, atque in deterius commutatus, vt supra ostensum est: in puris verò naturalibus re vera non esset vulneratus in naturalibus, aut debilitatus, vel plagis affectus: sed homo vulneratus, plagis affectus atque infirmitate debilitatus non habet easdem vires ad opera naturæ exercenda, quas haberet, si nullam infirmitatem aut membrorum debilitatem incurrisset: ergo. Secundò; Homo per peccatum originale vel mortale auersus est à Deo, non solum vt est finis supernaturalis; sed etiam, vt est finis naturalis: est enim impossibile, quòd homo ordinatus ad vitam æternam, auertatur per peccatum à fine naturali, quin etiam auertatur, saltem consequenter, à fine supernaturali; aliàs posset simul esse auersus à Deo, vt est auctor gratiæ, & conuersus in illum, vt est auctor naturæ, quod manifestam inuoluit repugnantiam: sed in puris naturalibus nullo modo esset auersus
à

à Deo etiam, ut est auctor naturæ. Nam ille status excludit gratiam, & peccatum, & consideratur homo in eo statu, secundum illa præcisè, quæ ei competunt ex principiis naturæ; sed homo auersus à suo ultimo fine etiam naturali, non habet easdem vires ad bonum eidem fini proportionatum, quas habiturus esset, si ab eodem fine auersus non fuisset: nam, ut dicit Aristot. *Ultimus finis in practicis habet se, ut prima principia in speculativis*: intellectus autem auersus à primis principiis speculativis, non habet easdem vires ad inferendas scientificas conclusiones, quas haberet, si de principiis esset benè instructus: ergo similiter homo auersus per peccatum ab ultimo fine naturali, non habet easdem vires ad bonum eidem fini proportionatum amplectendum, & malum fugiendum; quas haberet, si ab eodem fine per peccatum auersus non esset. Tertiò, ut inferiùs patebit; homo in natura lapsa non potest solis viribus natu

430 *De Auxiliis diuine gratiæ,*
naturæ diligere Deum super omnia
simpliciter, etiam vt est finis natura-
lis : at in puris naturalibus posset
propriis viribus elicere vnum, aut
alterum actum dilectionis Dei super
omnia, in quantum est finis naturæ,
vt infra manifestum fiet: ergo.

2. Sed contra. Homo per peccatum
non amisit liberum arbitrium, vt cõ-
tra Luther. & Calvin. definit Conc.
Trid. sess. 6. cap. 5. Ergo per vires li-
beri arbitrij potest in natura lapsa
quodcumque opus bonum operari,
quod in puris naturalibus exercere
potuisset ; ac per consequens, in v-
troque statu haberet easdem vires
naturales ad bonum. Etenim libe-
rum arbitrium est facultas volunta-
tis, & rationis ad vtrumlibet, scili-
cet ad operandum, & non operan-
dum ; vel ad operandum hoc, & il-
lud. Respondetur, quòd licet nostrũ
liberum arbitrium non fuerit per
peccatum extinctum, fuit tamẽ fau-
ciatum, vulneratũ, & læsum, atque à
suo fine vltimo auersum, vt cap. præ-
ceden

cedenti visū est, quæ tamē vulnera in puris naturalibus non habuisset. Poterit tamen quodcumque bonum opus operari, vel ex viribus naturæ, vel ex auxilio gratiæ. Et hoc sufficit, vt comparatione cuiuscumque boni operis habeat libertatem. Quòd enim per amicos possumus per nos ipsos posse censemur, vt dicitur 3. Ethic. cap. 3.

C A P V T V I I.

Quòd homo per solas vires naturæ non possit omnibus mysteriis supernaturalibus sibi propositis, & explicatis assentiri, tanquam reuelatis à Deo à sensu certo, & firmo ex parte credentis.

Supponendum est ex Catholica fide contra Pelagianos, quòd homo, etiam in natura integra, non potest ex sola facultate naturæ assentiri mysterijs fidei assensu Christiano

Ex dicto put. 49.

no

no absque speciali auxiliō gratiæ. Ita definitur in Conc. Araul. II. can. 5. & 7. in Conc. Mileu. can. 4. & in Trid. sess. 6. decret. de iustificat. can. 3. quam probat latissimè S. Aug. lib. de dono perseu. cap. 17. & 19. vbi pro eadem sententia refert S. Cyprian. Ambros. & Gregor. Nazianz. Idem probat epist. 105. & duab. seqq. & lib. de spir. & litt. cap. 31. & 32. & S. Prosp. Aquit. lib. 1. de vocat. Gent. cap. 24. & lib. cont. Collat. cap. 36. & 37. & in respons. 8. ad cap. Gallo- rum. Et probatur ratione S. Thom. 2. 2. quæst. 6. art. 1. Mysteria fidei excedunt totam facultatem naturæ: ergo non potest aliquis ex solis vi- ribus naturalibus illis assentiri as- sensu Christiano; nisi intellectus & voluntas eleuentur per aliquod au- xilium speciale præuenientis gratiæ, vt assentiantur eisdem mysteriis.

2. Vnde etiam ad ipsum primum i- nitium fidei Christianæ requiritur necessariō speciale auxilium præue- nientis gratiæ. Itaque non potest ex
folis

solis viribus naturæ, neque ex sola vigilantia liberi arbitrij prodire initium aliquod, neque inchoatio fidei Christianæ, quantumuis imperfecta, siue sit petere, siue desiderare talem fidem, siue quodlibet aliud. Hoc etiam habetur diffinitum contra Cassian. & reliquias Semi-pelagianorum, i. Massilienses, vt patet ex S. Aug. lib. de prædestinat. Sanctior. cap. 2. Et lib. de dono perseu. cap. 20. & ex Conc. Araus. II. can. 5. vbi dicitur: *Si quis sicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipsumque credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui iustificat impium, & ad regenerationem baptismatis peruenimus; non per gratia donum, id est, per inspirationem Spiritus sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem; sed naturaliter nobis inesse dicit Apostolicis dogmatibus aduersarius approbatur; beato Paulo dicente: Confidimus, quia qui cœpit in vobis bonum opus, perficiet usque in diem Domini nostri Iesu Christi.* Idem diffinitur can. 6. &

7. & 25. eiusdem Conc. quod etiam confirmat S. Aug. lib. 2. cont. duas epist. Pelag. cap. 8. 9. & 10. & S. Prosper lib. cont. Collator. cap. 6. vers. quomodo autem non aduertis.

3. Quo fit, vt quamuis homo possit ex solis viribus naturæ assentiri omnibus mysteriis supernaturalibus sibi propositis assensu quodam opinatiuo, & fallibili, quantum est ex parte credentis, & rationis formalis credendi, quia nimirum assentitur propter aliquod temporale motiuum, aut rationem humanam, quæ fallibilis est, cum talis assensus non sit fidei Christianæ: non tamen potest actu merè naturali, cum solo concursu Dei generali assentiri omnibus mysteriis supernaturalibus, tanquam à Deo reuelatis; & quia à Deo reuelata sunt, assensu certo, & firmo, siue infallibili e. parte credentis, & rationis formalis credendi, sed ad eliciendum talem actum necessariò requiritur speciale

speciale auxilium præuenientis gratiæ. Et probatur; nam, vt ex præmissis patet, nullus absque speciali auxilio gratiæ potest elicere verum assensum fidei Christianæ, & diuinæ; sed assensus, de quo loquimur in hac conclusione, est verus assensus fidei Christianæ. Nam, vt colligitur ex S. Thom. 2. 2. q. 1. art. 1. & q. 5. art. 3. in Corp. & ad 1. in hoc distinguitur fides Christiana ab humana, quòd fides diuina, seu Christiana innititur primæ veritati, siue reuelationi diuinæ, tanquam rationi formali: fides autem humana innititur testimonio humano, tanquam rationi formali credendi, aut alteri humano motiuo: ex quo rursus sequitur alia differentia, quòd fides Christiana est certa, & infallibilis ex parte rationis formalis credendi, quia videlicet innititur rationi formali infallibili, & indefectibili, nempe primæ veritati reuelanti, quæ nec falli, nec fallere potest: fides

436 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
autem humana est ex parte rationis
formalis credēdi, & ex parte credētis
fallibilis & defectibilis, quia inniti-
tur fundamento fallibili, scilicet te-
stimonio humano, quamuis aliàs ex
parte obiecti materialis sit infallibi-
lis; sed assensus, de quo loquimur,
innititur diuinæ reuelationi, tan-
quam rationi formali. Nam per il-
lum assentitur homo mysteriis su-
pernaturalibus, tanquam reuelatis à
Deo, & quia à Deo reuelata sunt:
ergo talis assensus est verè, & pro-
priè fidei Christianæ, ac per conse-
quens, requiritur ad illum speciale
auxilium gratiæ.

4. Præterea probatur; si homo po-
test ex solis viribus naturæ habere
actum credendi, quo posito ex cer-
ta lege detur auxilium gratiæ, quo
actus ille fiat supernaturalis, & qua-
lis oportet ad salutem, vt volunt
auctores oppositæ sententiæ, sequi
videtur, gratiam secundùm merita
nostra dari. Sequela probatur; nam,
vt inquit S. Aug. lib. de prædest. SS.
cap.

cap. 2. *Quis dicat eum, qui iam cepit credere, ab illo, in quem credit, nihil mereri?* Sed ille iam incepit credere ex viribus naturæ: ergo meretur perfectam fidem ab illo, in quem credidit, conferendam. Si dicatur, illum assensum, qui præcedit gratiam utpote merè naturalem, nullius esset valoris, aut meriti ad gratiam consequendam, neque haberet proportionem cum illa, quia sunt diuersi ordinis. Contra; nam etiam Faustus, & Cassianus affirmabant, illa bona initia esse merè naturalia: item dicebant, nullius esse meriti in homine ad gratiam consequendam, & gratiam semper gratuitam perseverare, ut ex dictis lib. 1. cap. 3. manifestè constat: & tamen S. Prosp. lib. cont. Collat. cap. 6. vers. quomodo autem non aduertis, ex dictis Cassiani illum redarguit, quòd velit nolit, ponat meritum gratiæ; ergo.

Sed contra obiicitur illud Rom. 5. 10. *Si credideris, saluus eris,* & Matth.

16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, vbi aliquid exigitur ab homine, videlicet fides, & aliquid offertur illi, videlicet salus: ergo sicut salus, quæ offertur, est in Dei potestate; ita & fides, quæ exigitur, erit in potestate hominis: atque adeò homo poterit credere, ex viribus naturæ; nihil enim est in potestate alicuius, nisi quod ipse præstare potest.* Respondetur cum S. Aug. lib. de prædestinat. SS. cap. 10. vtrumque esse in Dei potestate, & quòd à nobis exigit, & quod nobis offert, quo probat S. Doctor. Nam ad Roman. 8. dicitur: *Si spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis; vbi à nobis exigitur, vt facta carnis mortificemus, vt autem uiuamus, offertur, & tamen facta carnis mortificare est donum Dei; vnde ipsum credere nostrum, est in potestate Dei, tanquam in donante auxilium ad credendum, & tanquam in primo incipiente: & supposito auxilio gratiæ, est etiam in potestate nostri arbitrij,*

trij, tanquam in causa proxima, liberè eliciente eundem actum. Multa enim Deus præcipit, & exigit ab homine, quæ tamen præstare non potest sine auxilio gratiæ, vt 2.2.q.2. art.6.ad 1. dicit S.Thom.

Secundò obiicitur; Si alicui proponatur Euangelium signis, & miraculis, quibus appareat maximè credibile, peccat contra fidem, si non credat: ergo supposita prædicta Euangelij propositione, poterit homo credere, quantum ad substantiã actus per facultatem naturæ; nemo enim peccat, si non faciat id, quod re vera non potest; cum nullus teneatur ad impossibile. Respondetur, quòd ille homo tenetur credere, & peccat non credendo in casu posito, sed tamen vt reuera peccet non credendo, sufficit, quòd possit credere cum auxilio gratiæ, vt dictum est, quod etiam ostendit S. Thom. 3. cont. Gent. cap. 159. & 160.

Tertiò obiicitur; Actus fidei, cum sit vitalis, dicens intrinsecum ordinem

440 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
dinem ad potentiam vitalem, scilicet ad intellectum, qui est potentia naturalis, est etiam actus naturalis quantum ad substantiam, & tantum est supernaturalis, quantum ad modum: ergo quantum ad substantiam potest produci à sola facultate naturali intellectus. Respondetur, actum fidei Christianæ, & cuiuslibet alterius virtutis per se infusæ esse, quantum ad substantiam supernaturalem, vnde etiam vitalitas actus fidei proxima, & formalis, est ab ipso habitu fidei, vt quo, siue ab auxilio speciali: quia cum ille actus sit vnicus, & simplicissimus; impossibile est, quod sit compositus ex duplici entitate, altera naturali, altera supernaturali, vt infra dicetur, vnde non sequitur, quod ex solis viribus naturæ possit homo elicere actum credendi, quantum ad substantiam.

8. Quartò obiicitur Conc. Trid. sess. 6. de iustificat. can. 3. & Conc. Araus.

Araus. II. can. 6. & 25. cùm determinant, ad actum credendi esse necessarium auxiliũ Dei speciale, semper addunt illam particulam: *Sicut oportet, ut homini iustificationis gratia conferatur.* Ergo sentit vtrumque Concilium hominem per solam facultatem naturæ posse credere mysteriis supernaturalibus, tanquam reuelatis à Deo assensu merè naturali; non tamen vt oportet ad salutem; aliàs frustra addidissent Concilia illam particulam, *sicut oportet.* Respondetur, quòd illa particula, *sicut oportet,* addita est in Conciliis ad differentiam assensus opinatiui, & fallibilis ex parte credentis, quo quis assentitur mysteriis supernaturalibus, non vt reuelata sunt, sed propter aliquod motiuum, vel rationem humanam, qualis reperitur in hæretico. Talis enim assensus non est vt oportet, neque ab illo incipit processus iustificationis, nec subinde loquuntur Concilia de illo. Assensus autem, quo quis credit fir-

442 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
miter ex parte credentis, omnia my-
steria reuelata, & reuelata sunt, siue
propter diuinā reuelationem, tanquā
propter rationem formalem est ve-
rè assensus, sicut oportet: & ab il-
lo sumitur primum initium iusti-
ficationis, & ita non potest haberi
absque speciali auxilio gratiæ.

CAPVT. VIII.

*Quòd homo in natura lapsa non
possit ex solis viribus natura
cum concursu Dei generali eli-
cere actum absolutum, merè
naturalem dilectionis Dei su-
per omnia, cum absoluto propo-
sito illi in omnibus placendi.*

1. **E**X dictis superius de vulneri-
bus naturæ humanæ per pec-
catum inflictis colligitur, quòd, li-
cèt homo in natura lapsa possit abs-
que

que speciali auxilio gratiæ habere actum conditionatum dilectionis Dei super omnia, seu velleitatem quamdam, quæ explicatur his verbis: *Vellem super omnia diligere Deum, & illi in omnibus placere*, cum talis actus non sit perfectissimus naturæ sanæ, nec vera dilectio Dei super omnia, nec per illum auertatur homo à peccato mortali, nec conuertatur in Deum, tanquam in finem vltimum: non tamen potest absque speciali auxilio præuenientis gratiæ diligere Deum super omnia, absoluta dilectione, etiam naturali: neque habere absolutum propositum placendi illi in omnibus. Ita docet expresse S. Thom. 1. 2. q. 109. art. 3. & q. 100. art. 10. ad 3. vbi ait, quòd præceptum charitatis non impletur sine gratiâ, & loquitur etiam de præcepto charitatis, ad quod tenetur homo ex lege naturæ. Eadem sententiâ est expressa S. Aug. epist. 107. ad Vitalem, vbi ait: *Liberum arbitrium ad diligen-*

444 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
dum Deum primi peccati granditate
perdidimus, id est, amisimus virtu-
tem ad diligendum Deum per so-
lam facultatem naturæ. Idem docet
lib. de grat. & lib. arb. cap. 18. vbi
inter alia verba inquit: Si non ex Deo,
sed ex hominibus dilectio Dei, & proximi
est, vicerunt Pelagiani: si autem ex Deo,
vicimus Pelagianos. Eandem verita-
tem contra Cassianum statuit S.
Prosp. lib. cont. Collat. cap. 30. &
31. & S. Greg. 33. moral. c. 20. vbi
ait: Si nostra dilectio Deum præuenit,
vbi est quod Ioannes Apostolus 1. cap. 4.
dixit: Non quia nos dilexerimus Deum;
sed quia ipse prior dilexit nos? Et pro-
batur ex locis Scripturæ, quæ ad-
ducit Prosper locis citatis: nam in
sacris Litteris asseritur charitatem,
seu delectionem Dei super omnia
esse donum Dei; sicut ad Rom. 5.
Charitas Dei diffusa est in cordibus
nostris per Spiritum sanctum qui datus est
nobis. Et 1. Ioan. 4. Charitas ex Deo est.
Item etiam in Concil. Mileu. can. 4.
diffini

diffinitur: *Virumque est donum Dei, & scire, quid facere debeamus, & diligere, ut faciamus.* Et in Conc. Araus. II. can. 25. dicitur: *Prorsus donum Dei est diligere Deum; ergo.*

Si dicatur Scripturam sacram, & 2. Concilia loqui de dilectione supernaturali; contra: nam Pelagius nunquam docuit, dilectionem quam ipse statuit in natura, esse supernaturalem, aut procedere ex habitu infuso; sed absolutè dixit, dilectionem Dei super omnia, & propositum absolutum nunquam peccandi, haberi posse simpliciter ex viribus naturæ: implicat enim dilectionem esse supernaturalem, & procedere ex solis viribus naturæ; aliàs simul esset, & non esset supernaturalis. Et tamen hanc eius assertionem impugnat S. Aug. & Prosp. ergo. Præterea probatur; Actus absolutus dilectionis Dei super omnia non compatitur secum peccatum mortale: ergo, si homo potest ex solis viribus naturæ eligere actum dilectionis Dei super

per omnia, poterit ex eisdem viribus resurgere à peccato mortali; quod tamen concedi non potest, vt ostendit S.Thom. p.2. quæst.109. art.7. Antecedens probatur; impossibile est, quòd homo sit auersus à Deo, tanquam ab vltimo fine, & simul sit conuersus in Deum, tanquam in vltimum finem: aliàs simul esset auersus à Deo, & conuersus in Deū; quod implicat: sed, qui est in peccato mortali, est auersus à Deo, & conuersus ad creaturam, tanquam in vltimum finem; qui autem diligit Deum super omnia, conuertitur in illum, tanquam in vltimum finem: ergo impossibile est, quòd actus dilectionis Dei super omnia secum compatiatur peccatum mortale.

3. Ex præmissis etiam sequitur, quòd homo in natura lapsa non potest diligere Deum super omnia; vt est finis supernaturalis ex solis viribus naturæ, etiamsi sermo sit de actu dilectionis; quantum ad substantiam, & de homine fideli. Itaque quan-

tumuis per intellectum proponatur voluntati Deus, vt est summum bonum supernaturale, & vt maximè diligibilis: voluntas non potest actu absoluto illū diligere super omnia, etiam quantum ad substantiam actus, neque habere absolutum propositum placendi illi in omnibus absque speciali auxilio gratiæ. Et probatur. Primò; nam homo lapsus in mortale non potest absque speciali auxilio gratiæ habere imperfecta desideria, neque imperfectas inchoationes virtutum, aut semina, vt contra Cassianum ostendit Prosp. lib. 1. cap. 3. contra Collat. per tot. præsertim cap. 27. & 28. cuius errorem retulimus supra: ergo multo minus poterit habere perfectissimum actum, qualis est dilectio Dei super omnia, vt est finis supernaturalis, præsertim cum iuxta oppositam sententiam, posito illo actu dilectionis merè naturali, Deus ex certa lege conferat auxilium gratiæ, vt actus sit, qualis oportet ad salutē.

4. Præterea probatur; nam sequitur ex opposita sententia, quòd homo possit pati martyrium pro dilectione Dei Authoris supernaturalis, absque auxilio gratiæ. Consequens non est dicendum; nam si posset pati martyrium absque Dei auxilio, posset consequi vltimam salutem absque auxilio gratiæ: dicitur enim Matth. 10. *Qui perdidit animam suam propter me, inueniet eam.* & August. ait, *Iniuriam facit Martyri, qui orat pro ipso.* Ergo. Sequela probatur: nam si potest diligere Deum super omnia absolute ex viribus naturæ: ergo potest eum diligere plus, quàm seipsum, & plus quàm vitam propriam: ergo poterit exponere vitam pro dilectione Dei: ergo poterit ex viribus naturæ pati martyrium pro dilectione Dei.

5. Respondent, quòd ad rationem martyrij non satis est, exponere vitam pro aliquo actu virtutis, sed necessariò requiritur ex dilectione Dei supernaturali, vt patet per Apost. 1.

ad Cor. 13. *Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Sed contra est argumentum: nam, ut fatentur auctores oppositæ sententiæ, lex est statuta à Deo, ut qui fecerit totum, quod in se est diligendo Deum super omnia, &c. consequatur auxilium gratiæ, quo ille actus fiat supernaturalis, & qualis oportet ad salutem: ergo qui ex facultate naturæ diligit Deum super omnia, & exponit pro illo vitam propriam, ex facultate naturæ consequitur auxilium gratiæ, ut actus ille sit, qualis oportet ad verum martyrium: ergo ex viribus naturæ euadit martyr.

Sed contra obiicitur, S. Thom. 2. 6. 2. quæst. 171. art. 2. ad 3. docet expressè, actum aliquem esse supra naturam humanam dupliciter: vno modo, quantum ad substantiam actus, sicut miracula facere, & cognoscere occulta, & incerta diuinæ sapientiæ; & ad hos actus non datur homini donum gratiæ habitualis: alio

450 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
alio modo est aliquid supra naturam
humanam, quantum ad modum a-
ctus, non autem quantum ad sub-
stantiam ipsius, sicut diligere Deum,
& cognoscere Deum in speculo crea-
turarum; & ad hoc datur donum
gratiæ habituale: ergo secundum S.
Thomam, actus dilectionis Dei su-
per omnia, ad quem datur gratia
habitualis, non excedit naturæ fa-
cultatem, quantum ad substantiam
actus, sed solum quantum ad mo-
dum, quatenus videlicet ille actus
est supernaturalis, aut meritorius
vitæ æternæ: ergo quantum ad sub-
stantiam poterit produci ex sola fa-
cultate naturæ. Eandem doctrinam
trahit quæst. 24. de verit. art. 14. in
Corp. vbi sic ait: *Est autem duplex bo-
num: quoddam, quod est humana natura
proportionatum; quoddam verò, quod ex-
cedit humana natura facultatem: & hæc
duo bona, si de actibus loquamur, non dif-
ferunt secundum substantiam actus, sed
secundum modum agendi.* Et idem do-
cet in solutione ad 1. & 2. eiusd. art.
vbi.

vbi ait, quòd nullum præceptum est homi-
ni impossibile ad seruandum; quia in sub-
stantiam actus potest ex facultate liberi
arbitrii, & in modum potest ex dono gratia.

Respondetur, quòd S. Thomas ibi 7.
loquitur de actu charitatis superna-
turalis, non quidem de actu elicitò
immediatè ab ipsa charitate super-
naturali: nam talis actus, vt infrà ma-
nifestum fiet, etiam quantum ad
substantiam, excedit vires naturæ,
sicut actus visionis beatificæ. Sed de
actu charitatis imperato, qualis est
actus fortitudinis, & aliarum virtu-
tum, qui vt refertur à charitate in
finem supernaturalem, dicitur actus
supernaturalis charitatis, imperatus
tamen. Loquitur etiam de actu ex-
teriori: huiusmodi enim actus non
excedunt facultatem naturæ, quan-
tum ad substantiam actus, sed solùm
quantum ad modum, secundùm vi-
delicet, quod ex charitate fiunt. Et
per hæc respondetur ad locum ad-
ductum ex quæst. 24. de verit. ibi e-
nim seipsum explicat, sicut expli-
catur

452 *De Auxiliis diuine gratiæ,*
catur à nobis ; etenim post verba ad-
ducta subdit : *Vtputa iste actus , qui est*
dare eleemosynam , est bonum proportio-
natum viribus humanis secundùm quòd
ex quadam naturali dilectione , vel beni-
gnitate homo ad hoc mouetur : excedit au-
tem humane nature facultatem secundùm
quòd ad hoc homo inducitur ex charitate,
quæ mentem hominis Deo unit. Alia ar-
gumenta , quæ contra prædicta so-
lent obiici , manent sufficienter so-
luta ex cap.7. cùm de fide Christia-
na ageretur.

C A P V T IX.

Quòd liberum arbitrium cum solo
concurſu generali attritionem,
vel contritionem elicere non va-
leat , etiam quoad ſolam actus
ſubſtantiam.

^{I.}
Ex di-
ſput. 52. **E**X his , quæ de viribus naturali-
bus noſtri arbitrij, comparatione
actuum

actuum credendi, & diligendi Deum super omnia, dicta sunt, colligitur, quòd liberum arbitrium cum solo concursu generali Dei elicere non potest actum attritionis, id est, dolorem de peccatis omnibus ex Dei timore cum proposito absoluto amplius non peccandi lethaliter cum spe veniæ; sed ad huiusmodi attritionem est simpliciter necessarium speciale auxilium gratiæ, non solum ratione fidei pœnarum inferni, nec solum ratione spei veniæ, quæ includitur in prædicto dolore; sed etiam ratione eiusdem doloris cum proposito absoluto de cætero non peccandi lethaliter. Ita videtur docere Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. de Sacr. pœn. vbi sic dicitur: *Illam attritionem contritionem imperfectam, qua attritio dicitur; quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccati excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam*

etiam donum Dei esse, & Spiritus sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo poenitens adiutus, viam sibi ad iustitiam parat: ergo censet, voluntatem, & propositum absolutum, nunquam deinceps peccandi, esse donum Dei, & procedere ex motione Spiritus sancti, atque adeò haberi non posse ex solis naturæ viribus. Præterea probatur; Dolor de peccatis cum proposito absoluto, nunquam de cætero peccandi mortaliter, est virtutis actus valde difficilis, & excedens vires naturæ infirmæ, sicut illas excedit dilectio Dei super omnia, etiam naturalis, & ex alia parte propositum absolutum nunquam peccandi includit in virtute obseruantiam omnium mandatorum, saltem pro tempore, quo tale propositum, aut virtus illius perseuerat, sicut de actu charitatis dictum est: sed homo in natura lapsa non potest absque auxilio gratiæ elicere actus virtutum valdè difficiles, nec ser-
uare

quare omnia mandata, non solum per totam vitam, sed etiam pro quolibet temporis momento, cum in eo occurrat multoties, vel occurrere possit preceptum credendi, sperandi, aut diligendi, que sine auxilio gratiae impleri non possunt, ut ex praemissis patet; & similiter possunt se offerre pro eodem instanti graues tentationes, quas sine auxilio gratiae superare non potest, ut patebit infra: ergo absque auxilio gratiae elicere non potest actum attritionis, cum proposito absoluto nunquam peccandi mortaliter.

Respondent, hoc argumentum tantum procedere de proposito absoluto efficaci; non autem de proposito absoluto inefficaci, quod postmodum non ponitur in executione. Sed contra hoc est; implicat contradictionem, quod pro aliquo instanti habeat quis propositum absolutum nunquam peccandi; & nihilominus in eodem instanti peccet mortaliter; tale enim propositum esset ridiculum, ac per consequens solo nomine diceretur propositum

positū absolutum non peccandi: ergo verū propositum absolutū non peccandi, semper est efficax pro eodem instanti, in quo elicitur: ac pro toto illo tempore, quo durat virtus illius.

3. Quo fit, vt multo minus possit liberum arbitrium absque speciali auxilio gratiæ elicere actum contritionis, etiam quantum ad substantiam, nec dolere de peccatis propter Deū summè dilectum, cum proposito absoluto de cætero non peccandi. Si enim contritionem imperfectam solis naturæ viribus elicere non valet absque speciali auxilio gratiæ; multo minus poterit contritionem perfectam; præsertim cū huiusmodi contritio oriatur ex dilectione Dei super omnia simpliciter, & illam includat, quam tamen, vt supra visum est, absque speciali auxilio gratiæ habere non potest. Præterea idem probatur ex definitione illa Conc. Trid. sess. 6. de iustific. can. 3. *Si quis dixerit, sine præueniente Spiritus sancti in-*
spira

ſpiratione , atque eius adiutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut ei iuſtificationis gratia conferatur; anathema ſit: ſed dolere de peccatis omnibus propter Deum ſummè dilectum cum ſpe veniæ, & cum propoſito absoluto nunquam peccandi eſt pœnitere, ſicut oportet, ut iuſtificationis gratia conferatur; quia non ſtat peccatorem ſic pœnitere, & quòd non conferatur ei gratia iuſtificans: ergo talis dolor elici non poſteſt ſine præueniente Spiritus ſancti inſpiratione, atque eius adiutorio ex ſolis viribus naturæ.

Idiſum probatur ex locis ſacræ 4. Scripturæ; etenim Thren. 5. dicitur: *Conuertere nos, Domine, ad te, & conuertemur.* Ex quo teſtimonio Conc. Trid. ſeſſ. 5. de iuſtif. cap. 4. probat, contritionem, qua peccatores ad Deum conuertuntur, procedere à gratia præueniente: hoc eſt, à Dei vocatione, qua nullis eorum exiſtentibus meritis vocantur; ut qui per peccata à Deo auerſi
 V erant,

458 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
erant, per eius excitantem atque adiuuan-
tem gratiam ad conuertendum se ad suam
ipsorum iustificationem; eidem gratia libe-
re assensendo, & cooperando, disponan-
tur. Ad hoc autem comprobandum
adducit in calce eiusdem capituli au-
ctoritatem inductam: ergo. Item et-
iam probatur ex illo 2. Tim. cap. 2.
Ne forte det illis Deus poenitentiam ad co-
gnoscendum veritatem, & resipiscant à dia-
boli laqueis. Ex quibus verbis S. Aug.
lib. 5. contr. Iulian. cap. 3. eandem
veritatem colligit, dicens: *Quantum-*
libet enim praebeat poenitentiam, nisi ipse
dederit; quis ager poenitentiam? an obliuis
es, quod idem ipse Doctor ait: Ne forte
det illis Deus poenitentiam, &c. & vide-
tur loqui de poenitentia, qua quis
dolet de peccatis propter Deum
summè dilectum cum proposito ab-
soluto de cætero non peccandi: hæc
enim est vera poenitentia. Vnde idem
August. epist. 106. circa finem: *Eam*
ipsam poenitentiam (inquit) donum
Dei dicit Apostolus, ubi ait de quibus-
dam: ne forte det illis Deus poenitentiam.
Et

Et lib. 7. de pecc. mer. & remiss. cap. 18. inquit: *Quòd à Deo nos auertimus, nostrum est, & hac est voluntas mala: quòd verò ad Deum nos conuertimus, nisi ipso excitante atque adiuvante, non possumus.* Accedit vltimò; nam contritio, seu actus pœnitentiæ est supernaturalis quoad substantiam, sicut de actu fidei, & charitatis dictum est, & dicetur infra de omnibus actibus virtutis per se infusæ. Ergo haberi non potest ex solis viribus naturæ.

Sed contra obiicitur; Quia non s. apparet, quòd emolumentum ex eo sequatur, quòd naturales vires humani arbitrij vsque adedò extenuentur, vt prædictos actus contritionis, & attritionis quoad solâ actus substantiam, & similes actus naturales, ac simplices ab eo fieri posse negentur absque speciali auxilio gratiæ. Respondetur in primis, quòd idem argumentum retorqueri posset contra auctores sententiæ contrariæ. Non enim apparet, quòd
 V 2 emolu

460 *De Auxiliis diuine gratie,*
emolumentum ex eo sequatur, quòd
naturales vires humani arbitrij
in natura lapsa, & infirma, vsque
adeò commendentur, & exalten-
tur, vt actus perdifficiles, & exce-
dentes debilem virtutem illius abs-
que auxilio gratiæ eidem attri-
buantur. Iam enim ex supradictis
patet, quòd incommoda ex huius-
modi assertionem sequantur. Secun-
dò respondetur, multa emolumen-
ta sequi ex eo, quòd affirmemus,
naturales vires humani arbitrij adeò
extenuatas esse per peccatum, vt
aliquos actus, etiam merè natu-
rales, qualis est delectio Dei su-
per omnia, vt est auctor naturæ,
& propositum absolutum nun-
quam peccandi lethaliter contra
legem naturalem elicere absque
auxilio gratiæ non valeat. Pri-
mum emolumentum est: nam per
hoc liberum arbitrium humiliat-
ur, & intra metam propriam con-
tinetur, vt suam infirmitatem, &
debilitatem agnoscens ad Dei au-
xilium

xilium recurrat , vt ex supradictis patet. Ex eo autem quòd isti actus eidem arbitrio absque auxilio gratiæ attribuantur , præbetur ei magna occasio superbiendi , & extollendi seipsum aduersus gratiam Dei. Vnde S. Augustinus non defensores , sed elatores , dilapidatores , & precipitatores liberi arbitrij Pelagianos , & Semipelagianos appellat , eo quòd viribus naturalibus illius attribuebant actus excedentes eiusdem arbitrij facultatem. Secundum emolumentum est : nam per hanc doctrinam conformamus nos dictis Scripturæ , Conciliorum , & SS. Patrum , supra inductis , & inferiùs allegandis , & quàm longè discedimus , nedum ab erroribus Pelagij , sed etiam ab eorum semitis. Et ex alia parte nulli nos exponimus periculo , sed media via incedimus , dum affirmamus , liberum arbitrium in natura lapsa posse absque auxilio gratiæ elicere aliquos actus bonos mo-

462 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
raliter; non tamen omnes, videli-
cet illos, qui grauem continent
difficultatem, vt superiùs expli-
catum est.

CAPVT X.

*Quòd homo in natura lapsa non
possit absque auxilio gratiæ ser-
uare omnia mandata, nec resi-
stere pro quolibet temporis mo-
mento omnibus tentationibus,
etiam grauissimis sibi occurren-
tibus, quas pro seruanda lege
naturali necesse sit vincere.*

1. **I**N hac parte est nobis duplex con-
Ex disp. 54. certatio, altera cum hæreticis,
altera cum Catholicis. Inter hære-
ticos namque fuerunt duo errores
extremi. Primus fuit Pelagij, qui, vt
suprà lib. 1. cap. 1. & 2. adnotauimus,
asseruit, adiutorium diuinæ gratiæ
solùm esse necessarium, vt, quod
homo

homo poterat per naturam, facilius posset implere per gratiam. Secundus error est Lutheranorum, qui per oppositum extremum asserunt, præcepta Dei esse impossibilia, nec posse iustum etiam per gratiam ea obseruare, ac per consequens, in omni opere suo peccare. Ita sentiunt Lutherus, Calvinus, & alij hæretici superius lib. i. cap. 3. allegati. Inter Catholicos verò quidam dixerunt, hominem in natura lapsa nullum præceptum naturale seruare posse etiam quoad substantiam, absque auxilio gratiæ. Alij asseruerunt per oppositum extremum, hominem in peccato mortali existentem, cum solo concursu Dei generali, quando rationis iudicium non obseruetur, posse in quocumque temporis momento seruare quodcumque præceptum obligans ad peccatum, quantum ad substantiam actus; etiam si præceptum sit supernaturale. Addunt consequenter hominem lapsum habere sufficientes

464 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
vires sine speciali auxilio Dei ad
non consentiendum in quocum-
que temporis momento, cuicum-
que graui vehementiorique tenta-
tioni, & ad superandum quamcum-
que magnam difficultatem, quam,
pro seruanda in illo instanti so-
lo lege naturali, necesse fit vin-
cere; etiamsi ea de causa mors
sit toleranda. Dicunt tamen, quòd
per totam vitam, aut longo tem-
pore non possit absque auxilio
gratiæ seruare totam legem, ita
vt in nullo deficiat, neque ope-
rari aliquod opus pietatis meri-
torium vitæ æternæ, sicut Pelagia-
ni posuerunt.

2. Sententia verò SS. Aug. & Thom.
& discipulorum eius, media via in-
cedit. Ad cuius euidentiā statu-
endum est contra Lutheranos, quòd
Deus nihil impossibile per legem
suam præcepit homini, siue lex sit
naturalis, siue lex scripta, siue lex
gratiæ: sed quodcumque manda-
tum potest homo implere, vel ex
facul.

facultate naturæ, vel ex auxilio gratiæ; constat hoc ex sacris Literis, præsertim ex cap. 30. Deut. vbi dicitur: *Mandatum hoc, quod ego tibi præcipio hodie, non supra te est, neque procul positum, neque in celo sum, &c. sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illud.* Quo testimonio vtitur S. Aug. lib. de nat. & grat. cap. 69. & Procopius Gazeus in comment. super cap. 30. Deut. ad confirmandam istam veritatem. Item 1. Ioan. 1. dicitur: *Hæc charitas Dei est, ut mandata eius custodiamus, & mandata eius grauiam non sunt.* Et Matth. 11. *Tollite iugum meum super vos, & discite à me; quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris: iugum enim meum suauis est, onus meum leue.* Quibus testimoniis eandem veritatem probant August. & Procop. vbi supra Beda ad cap. 5. prioris Epist. S. Ioannis, & S. Gregor. hom. 17. in Ezech. vbi etiam adducit in confirmationem eius-

466. *De Auxiliis diuinae gratiae,*
dem doctrinae illud Psal. 118. *La-*
tum mandatum tuum nimis, & Psal.
16. Propter verba labiorum tuorum
ego custodini vias duras. Item Io-
an. 14. dicitur: *Si quis diligit me,*
sermonem meum seruabit. & Act. 13.
Inueni David filium Iesse virum se-
cundum cor meum, qui faciet omnes vo-
luntates meas. Et Iob 1. dicitur,
quod Iob erat *vir simplex, & rectus,*
ac timens Deum, & recedens à malo, sed
adhuc retinens innocentiam. Et ite-
rum: *In omnibus his non peccauit Iob*
labiis suis. Si in his omnibus Iob
non peccauit, quomodo ergo di-
cit Lutherus, *iustum in omni ope-*
re suo peccare? Et ad Philipp. 4.
dicit Apostolus: *Omnia possum in eo,*
qui me confortat. Idem constat ex
verbis Domini apud Ezechielem
cap. 36. *Dabo vobis cor nouum, &*
spiritum nouum ponam in medio
uestri, & auferam cor lapideum de
carne vestra, & dabo vobis cor car-
neum, & spiritum meum ponam in
medio uestri, & faciam, ut in prece-

pris meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini.

Eadem veritas habetur definita 3. in Conc. Araus. II. can. 25. & in Trident. sess. 6. de iustificat. cap. 11. & can. 6. & 22. quam etiam unanimi consensu docent omnes SS. Patres, tam Græci, quàm Latini, quorum testimonia in vnum colligit Iodocus Coccius Canonicus Iuliacensis in Thesauro Cathol. tom. 2. de iustificat. homin. art. 2.

Secundò supponendum est contra Pelagianos, quòd homo in natura lapsa non potest implere simpliciter omnia legis præcepta ex sola facultate naturæ, sed necessariò indiget ad id auxilio gratiæ supernaturalis. Ita diffinitur in Conc. Milevit. cap. 5. & refertur de Consecrat. dist. 4. cap. *Placuit*. Et in Concil. Africano, cap. 80. Et in Concil. Araus. II. per plura cap. sed præsertim can. 10. 18. 23. & 24. Item Conc. V. 6 Carth.

Carthagin. in epist. ad Innocen-
 Primum de Pelag. & Celest. &
 habetur inter epist. August. epist.
 90. eandem veritatem determi-
 nat, quam ibi probat ex illo ad
 Roman. 8. *Spiritus adiunat infirmi-
 tatem nostram, &c.* Et ad Roman. 9.
*Non volentis, neque currentis, sed mi-
 serentis est Dei.* Idem confirmat Con-
 cil. Valentin. cap. 6. & proba-
 tur ratione. Nam inter mandata
 diuina quaedam sunt supernatu-
 ralia, vt præceptum credendi,
 sperandi, diligendi: item etiam
 inter naturalia est præceptum di-
 ligendi Deum super omnia, vt
 est Auctor naturæ, sed absque au-
 xilio gratiæ non potest homo hæc
 mandata implere, vt supra osten-
 sum est: ergo.

5. His suppositis, vt cum Doctori-
 bus Catholicis agamus, dicendum
 est, quòd homo in natura lapsa non
 potest absque speciali auxilio gra-
 tiæ resistere gauioribus tentationi-
 bus, quas pro seruanda lege natu-
 rali

rali necesse sit vincere, etiamsi sermo fiat de tentationibus occurrentibus pro aliquo vno instanti, aut breui tempore, constat hoc ex S. August. Epist. 106. ad Paulinum, vbi refert fuisse assertionem Pelagij, victoriam nostram non ex Dei adiutorio esse, sed ex libero arbitrio. Et inter alia, quæ videnda sunt, inquit: *Vnumquemque fidelem teneri consueti, quando contra tentationes concupiscentiarumque illicitas dimicamus, quamuis & illic habeamus liberam voluntatem, non tamen ex illa, sed ex adiutorio Dei nostram prouenire victoriam.* Præterea Innocentius I. in Epist. ad Conc. Carthag. id ipsum confirmat; ait enim: *Pares nos ad resistendum, non liberum arbitrium, sed Dei solius potest facere auxilium.* Et Cœlestinus I. Epist. 1. cap. 6. definit, *Neminem etiam baptismatis gratia renouatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad vincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum Dei adiutorium, perseuerantiam bonæ conuersationis acceperit: nec potest explicari de victo*

victoria contra tentationes, quæ occurrunt per totam vitam. Nam tribuere naturali facultati arbitrij hominis lapsi, & infirmi, quòd possit superare breui tempore quamcunque maximam tentationem, est minus tribuere arbitrio ita infirmo. Et enim si hoc esset verum, sequeretur, non esse fidelibus necessarium, petere à Deo auxilium quotidianum ad superandas simpliciter grauissimas tentationes, occurrentes pro quocumque instanti in particulari, aut pro breui tempore, etiamsi occurrant in articulo mortis; sed sufficeret petere auxilium ad superandum facilius: hoc autem concedere, quantum inconueniens sit constat ex S. August. Epist. 107. cit. & lib. de grat. Chryl. cont. Pelag. & Cælest. cap. 27. & 28. & ex illa petitione Orationis dominicæ: *Et ne nos inducas in tentationem.* Videatur S. Prosp. lib. cont. Collat. cap. 33. & 35. & diffinitione 10. vbi aduersus Cassian. nostram doctrinam confirmat.

Sed contra obiicitur S. Thom. 1. 2. 6. 2. quæst. 10. art. 2. & 3. vbi docet, à nullo omnino obiecto necessitari posse voluntatem, quandiu est in vias quoad exercitium actus: sed semper manere liberam, vt eliciat, vel non eliciat actum. Et specialiter in art. 3. docet à nulla passione, quantumuis vehementi, necessitari posse hominis voluntatem: ergo voluntas nulla tentatione cogitur ad consensum in peccatum, aliàs ipsæ tentationes vehementes auferrent à voluntate innatam suam libertatem, & eam necessitarent ad consensum in peccatum, nisi auxilio supernaturali munitetur: ergo ex viribus naturæ resistere potest pro quolibet momento, aut breui tempore cuiuslibet tentationi, quantumuis vehementi. Respondetur quòd, vt voluntas creata sit libera, quoad exercitium actus in quocumque momento, sufficit, quòd possit operari, & non operari, consentire, vel non consentire, cuiusque tentationi, aut ex seipsa, aut

ex auxilio gratiæ: sicut supra de libertate arbitrij comparatione actus fidei Christianæ dictum est. Colligitur manifestè hæc solutio ex S. Thom. 1.2. quæst. 109. art. 4. ad 2. & art. 8. ad 1. & 2.2. quæst. 2. art. 5. ad 1. & 3. cont. Gent. cap. 159. Nihilominus supposito, quòd voluntas se liberè impediuit, ne daretur illi auxilium gratiæ necessarium ad vitandum aliquod peccatum, in casu quo immineant vehementes tentationes, vel in alio casu; necessariò incidet in peccatum: non quidem necessitate absoluta, sed solum necessitate infallibilitatis, seu consequentiæ, quæ libertati non obstat, vt supra dictum est.

7. Cum hoc tamen asserendum est, liberum hominis arbitrium in natura lapsa posse absque speciali auxilio præuenientis gratiæ seruare aliquod mandatum, & superare aliquas leues tentationes, quas pro eodem mandato seruândo necesse sit vincere, vt capite sequenti manifestum fiet.

CAPVT XI.

Quòd absque auxilio gratiæ non possit homo in natura lapsa operari aliquod opus morale, quod, comparatione ultimi finis naturalis, sit verè bonum, ac veræ virtutis opus, licèt possit operari aliquod facile bonum morale.

EX dictis facilè intelligi potest, *i.* quas vires naturales habeat liberum hominis arbitrium in natura lapsa ad bonum sibi connaturale amplectendum, & malum respiciendum; vel ad opera veræ virtutis moralis. Ad cuius euidentiã considerandum est, quòd, vt 2. 2. quæst. 23. art. 7. in Corp. docet S. Thom. dupliciter potest dici, aut esse aliqua vera virtus.

Primò, in ordine ad bonum particulare, & ad finem proximum eiusdem virtutis, siue ad obiectum illius,

474 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
lius, quia videlicet obiectum parti-
culare, quod immediatè virtus re-
spicit, non est bonum apparens, sed
verè bonum, vtpote ordinabile, quā-
tum est in se, ad principale bonum,
quod est vltimus finis. Est exemplum
in illo, qui existens in peccato mor-
tali, tribuit amico pauperi eleemo-
synam paruum ex pietate naturali,
non apponendo malam circumstan-
tiam; & idem est de aliis huiusmodi
bonis operibus. Et in hoc sensu cer-
tissimum est in doctrina S. Thomæ,
posse hominem absque auxilio gra-
tiæ elicere aliquem actum bonum
moraliter, qui sit verè bonum, ac ve-
ræ, sed tamen imperfectæ virtutis
opus, comparatione obiecti seu bo-
ni particularis; vt in casu posito: nam
prædictus actus est ordinabilis, quan-
tum est in se, ad principale bonum,
quod est vltimus finis. Et in hoc di-
stinguitur ab actu virtutis ficto, &
non vero, qui versatur circa parti-
culare bonum apparens, sicut est a-
uarorum temperantia, qua luxuriæ,
quæ

quæ sumptuosa est, cohibet appetitum, & auarorum fortitudo, qui multis periculis exponunt seipfos, vt diuites fiant. Huiusmodi enim virtus etiam imperfecta, sed falsa similitudo virtutis est, vt docet expressè S. Doctor art. 7. allegato.

Secundo modo potest dici vera virtus, & actus illius verè bonus, ac veræ virtutis opus, nedum comparatione obiecti seu boni particularis, sed etiam comparatione vltimi finis, seu boni vniuersalis, ita videlicet, vt non solùm ille actus, quantum est in se, sit ordinabilis ad principale bonum, quod est vltimus finis: sed etiam ex parte operantis, referatur actu, vel virtute in Deum, tanquam in vltimum finem super omnia dilectum dilectione naturali, vel supernaturali. Et in hac acceptione dicendum est, nullum actum moralem in natura lapsa elicited ab homine absque auxilio gratiæ esse verè bonum, veræque virtutis opus etiam comparatione vltimi finis
natura

476 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
naturalis. Hæc est expressa sententia
S. August. lib. 1. retract. cap. 3. & la-
tius lib. 4. cont. Iulian. cap. 3. vbi in-
ter alia plurima, quæ videnda sunt,
inquit: *Absit, ut sit in aliquo vera vir-*
tus, nisi fuerit iustus; absit autem, ut sit
iustus verè, nisi viuat ex fide; iustus enim
ex fide viuat. Idem docet S. Cyprian.
lib. de bono patientiæ, in princ. &
S. Thom. art. 7. allegato, cum ait:
Simpliciter vera virtus sine charitate esse
non potest. Et probatur; Ad actum ve-
ræ virtutis, etiam comparatione fi-
nis naturalis, necessarium est, quod
in Deum, tanquam in vltimum fi-
nem, per actum charitatis referatur;
sed hunc actum non potest homo e-
licere in natura lapsa absque auxilio
gratiæ, etiamsi consideretur Deus,
quatenus est finis naturalis, vt ex
suprapositis constat. Ergo. Præterea
idem ostenditur ratione, quam ele-
ganter prosequitur idem August. vbi
suprà: nam vt actus moralis sit ve-
ræ virtutis opus, requiritur, quod
fiat prudenter, fortiter, temperan-
ter,

ter, & iustè: nam ad veram virtutem non satis est iustum facere, nisi fiat iustè, & cum aliis debitis circumstantiis, secundùm illud: *Iustè, quod iustum est, persequeris*: sed in natura lapsa non potest homo absque auxilio gratiæ, facere aliquod opus morale prudenter, fortiter, temperanter, & iustè: nam, vt fiat fortiter, oportet quòd tali animi constantia fiat, vt nullis periculis, aut tentationibus, etiam timore mortis, ab illo bono dimoueat, & in contrarium malum abducatur. Constat autem ex suprà dictis, absque auxilio gratiæ non posse hominem lapsum superare omnes tentationes, quas pro seruanda lege naturali, etiam respectu huius, vel illius materiæ particularis, necesse sit vincere: ergo idem quod prius.

Sed contra obiicitur illud Rom. 2. 3. *Cum gentes, quæ legem non habent (scriptam scilicet) naturaliter, quæ legis sunt, faciunt, huiusmodi legem non habentes ipsi sibi sunt sex; qui ostendunt, opus legis scriptum*

478 *De Auxiliis diuine gratie,*
peum in cordibus suis. Respondetur cū
S. Thom. 1. 2. quæst. 109. art. 4. ad 1.
& S. August. lib. de spir. & lit. cap. 26.
& 27. & lib. 4. cont. Iulian. cap. 3. al-
legato, quòd ibi loquitur Apostolus
de gentibus ad fidem Christi con-
uersis: vnde illud verbum *naturaliter,*
debet accipi, vt significat idem quod
per naturam instauratam & sanatam
per gratiam, per quam omnia legis
præcepta possunt adimplere. Secun-
dò potest dici, quòd, si locus indu-
ctus intelligatur de gentibus, quæ
fidem Christi non habent, non de-
bet extendi ad quæcumque legis
præcepta; sed ad aliqua facilia, & de
impletione præcepti in aliqua parti-
culari materia, quantum ad substan-
tiam actus; non autem, quantum ad
rectitudinem, quæ sumitur ex vlti-
mo fine: sic enim ait August. lib. 5.
cont. Iulian. cap. 3. *Aut si fidem non
habent Christi, profecto, nec iusti sunt, nec
Deo placent, cum sine fide placere impossi-
bile sit. Sed ad hoc eos in die iudicij cogi-
tationes sue defendent, vt tolerabilius pu-
niant*

niantur, quia naturaliter, quæ legis sunt, utcumque fecerunt, &c. Vbi illud verbum *utcumque*, idem significat, quod imperfectè, & ex parte, quia nimirum possunt facere aliquod opus morale facile, & bonum in ordine ad particulare obiectum virtutis moralis, vnde idem S. Augustinus, cap. 3. allegato explicans, quæ sint illa bona opera moralia, quæ homo in natura lapsa potest facere absque auxilio gratiæ, subdit: *Bonis dico, quæ de bono natura oriuntur, id est, velle laborare in agro, velle manducare, & bibere, velle habere amicum, velle habere indumenta, velle fabricare domum, uxorem velle ducere, pecora nutrire, artem discere diuersarum rerum bonarum, velle quidquid bonum ad presentem pertinet vitam: quæ omnia non sine gubernaculo diuino subsistunt, imò ex ipso, & per ipsum sunt, vel esse cœperunt.*

C A P V T X I I.

Quòd absque auxilio gratiae non possit homo, etiam remotè, se disponere ad consequendam gratiam petendo, querendo, pulsando.

Ex disput. 55. **I.** **F**Vit autem opinio quorundam Theologorum asserentium, quòd sicut vnum peccatum permitti solet in pœnam alterius peccati, sic propter eleemosynas, & alia opera moraliter bona facta ab existente in lethali peccato, consuevit sæpè Deus opitulari citius, ac magis vni quàm alteri, vt à peccato refurgat: eaque ratione huiusmodi opera non immeritò appellari cõsueverunt dispositiones remotæ ad gratiam. Sed hæc sententia stare non potest, vt ex præmissis constat: nam dispositio remota ad gratiam est aliquòd initium gratiæ, licèt imperfectum, vt suprà ostendit.

ostensum est, cum de actu credendi ageretur. Ergo haberi non potest ex solis viribus naturæ; omnis enim dispositio ad aliquam formam pendet ab agente inducente formam, & est eiusdem ordinis cum illa. Vnde non solum vltima dispositio ad gratiam, de qua nullus Catholicus dubitat, sed etiam remota haberi non potest ex solis viribus naturæ, siue sit petere, siue desiderare ipsam gratiam, siue quodlibet aliud: sed ad illam necessariò requiritur speciale auxilium præmouentis gratiæ. Ita docet expressè expressis verbis S. Aug. lib. de prædestinat. Sanctor. præfertim cap. 3. & 4. & lib. 4. cont. Iulian. Pelag. cap. 8. vbi inter alia inquit: *Ibi enim vos, & video, ponere iam cœpistis merita gratiam præcedentia, quod est petere, quærere, pulsare, ut iis meritis debita illa reddatur, ac sic gratia inaniter nuncupetur, tanquam gratia nulla præcesserit, & cor tetigerit, ut beatificum bonum peteretur à Deo, ut quæreretur Deus, ut pulsaretur ad Deum; frustra que sit scriptum: Misericordia*

482 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
ricordia eius proueniet me. Et lib. de
correct. & grat. cap. 1. inquit, *Desi-*
derare auxilium gratiae, initium gratiae est,
de quo ait ille, & dixi, nunc coepi; haec
mutatio dextera Excelsi. Idem docet S.
Prosp. cont. Collat. cap. 4. & 37.
quod etiam confirmat Petrus Dia-
conus lib. de Incarnat. & grat. Do-
mini nostri Iesu Christi cap. 6. Ful-
gentius Epist. 6. de conuersione ad
Theodorum circa fin. S. Thom. 1.
2. q. 109. art. 6. & q. 24. de verit.
art. 15. & lib. 3. cont. Gent. cap.
149. & colligitur ex illo Prouer. 8.
Preparatur voluntas à Domino, & ad
Hebr. 12, Deus autem pacis aperiet uos
in omni bono, ut faciatis eius volunta-
tem faciens in uobis, quod placet coram se
per Iesum Christum. Idem colligitur
ex Conc. Araus. can. 6. & 25. & ex
Trid. sess. 14. cap. 4. de sacram. pœ-
nit. cuius uerba superius adducta
sunt, & explicata, quæ omnia con-
firmari possunt rationibus inferi-
ùs adducendis ad probandum, nul-
lam esse legem à Deo statutam con-
ferendi

ferendi auxilia praeuenientis gratiae, facientibus totum, quod in se est, ex sola facultate naturae. Nec satis est respondere, quod illa bona opera moralia, & dispositionis remota nullo modo sunt merita gratiae, etiam congruo: nam, ut supra lib. I. cap. 3. visum est, etiam Faustus, & Cassianus dixerunt similiter, quod illa opera naturae, quae praecedebant gratiam, nullo modo erant meritoria gratiae, & nihilominus eorum sententia reprobatur à Doctorebus, praesertim à S. Prospero, ubi supra. Sed praesertim lib. cont. Colat. cap. 6. ubi sic ait: *Quomodo autem non adueritis, te in illum damnatum incidere, quod velis nolis conuinceris, gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid precedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur, affirmas? non enim ullius meriti habere potest potentis fides, querentis pietas, pulsantis instantia, praecipue cum omnes eiusmodi & accipere, & intrare dicantur.*

2. Sed contra obiicitur illud Actor. 10. vbi habetur, quòd Cornelius, propter orationes, & eleemosynas vocatus fuit ad fidem Christi; & Genes. 2. 2. propter insignem illam obedientiam dixit Dominus ad Abraham: *Quia fecisti hanc rem, non pepercisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi.* Respondetur, quòd Cornelius quãdo ad illum missus est Petrus, non erat in peccato mortali, sed in gratia. Dicitur enim Actor. 10. cap. *Quòd erat religiosus, & timens Deum cum omni domo sua, faciens eleemosynas multas plebi, & deprecans Deum semper.* Vnde orationes, & eleemosynæ illius procedebant ex speciali motione Spiritus sancti; atque adeò propter talia opera, potuit Deus illi concedere fidem Christi explicitam, cum priùs habuerit fidem implicitam; idem dicendum proportionaliter de obedientia Abrahamæ.

CAPVT XIII.

Quòd gratia excitans, quæ secundum communem modum hominibus confertur, non dependeat à ministris Ecclesiæ, vel à conatu, & industria eius, qui excitatur, & vocatur.

EX præmissis autem manet exclusi-
 sa eorum sententia, qui existimant, internam vocationem ad fidem, licet donum Dei sit, multum tamen à ministris, & conatu Ecclesiæ pendere, & ab industria eius, qui excitatur, & vocatur, ut à conditione, sine qua regulariter non excitaretur, nec vocaretur. Ad cuius evidentiam advertere oportet, quòd dupliciter intelligi potest præuenientem gratiam, seu vocationem internam pendere à ministris, & conatu Ecclesiæ. Primo modo ita, ut ipsi conatus ministrorum Ecclesiæ, ut externa prædicatio, mi-

I.
 Ex disp.
 77. & 78.

486 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
raculorū operatio, & similia, quibus
infideles ad fidē, & fideles ad opera
pietatis suaderi solēt; nomine gratiae
præuenientis, vel excitantis compre-
hendantur. nam, vt dictum est suprā,
non solūm exteriūs, sed etiā interiūs
Deus mouet, & excitat infideles ad
fidem, & fideles peccatores ad pœni-
tentiam. Et in hoc sensu concedi po-
test, & deber, internā vocationē, seu
gratiā excitantē, regulariter loquen-
do, pēdere à ministris, & conatu Ec-
clesiæ, vt à conditione, sine qua Deus
regulariter non eos interiūs vocaret.
Id enim colligitur ex illo Rom. 10.
*Quomodo credent ei, quem non audierunt?
quomodo autem audient sine predicante?*
& Actor. 16. *Vir Macedo quidam erat
flans, & deprecans eum,* (scilicet Pau-
lum.) *transiens in Macedoniam adiua-
nos.* Vnde Paulus ait: *Adiuuantes ex-
hortamur.* Et ratio id suadet; nam in-
tra seriem excitationum præuenien-
tis gratiæ vna potest pendere ab alia,
& eam præsupponere, regulariter
loquendo, sicut effectus secundus
gratiæ

gratiæ supponit primum, & tertius
supponit secundum, & sic de aliis
vsque ad vltimum. Nam, vt 1. 2.
q. 112. art. 2. 2. docet S. Thom: iu-
stificatio impij. regulariter fit suc-
cessu temporis, per diuersas dispo-
sitiones, tempore antecedentes in-
fusionem gratiæ, quamuis aliquan-
do, sed rarò, in vnico instanti dispo-
nat subiectum, & infundat ei gra-
tiam, iuxta illud: *facile est in oculis Do-
mini, subuò honestare pauperem.*

Secundo modo, potest vocatio 2.
Dei interior pendere à ministris, &
conatu Ecclesiæ, vt à conditione si-
ne qua non ita vt ipse conatus, &
industria ministrorum Ecclesiæ non
comprehendantur nomine præue-
nientis gratiæ, sed ad illam, vt con-
ditio, sine qua non ex parte naturæ
supponantur. Et in hoc sensu, con-
cedi non debet, quòd excitatio, &
vocatio interior ad fidem, pendeat
ex ministris, & conatu Ecclesiæ, et-
iam vt à conditione sine qua non,
eo quòd talis conatus & industria,

488 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
licet secundum substantiam sint ordinis naturalis, sicut est quilibet actus exterior, nihilominus secundum quod à Deo ordinantur ad iustificationem hominis, per modum excitantis, suadentis, & proponentis exteriùs mysteria fidei credenda, aut bonum supernaturale prosequendum, ingreditur ordinem supernaturalem, & sub nomine gratiæ præuenientis comprehenditur, sicut actus exteriores, secundum quod procedunt ex imperio charitatis, & ad eius finem ordinantur, pertinent, quantum ad modum, ad ordinem gratiæ, & sunt meritorij vitæ æternæ, vt l. 2. q. 114. art..... docent communiter Doctores. Vnde S. Augustinus sæpissimè docet, gratiæ Dei, & singularis cuiusdam prouidentiae illius donum esse, quod quis habeat prædicatores, & suasores ad bonum: sed præsertim lib. 1. de peccat. merit. & remiss. cap. 22. & super Psal. 134. in expositione mystica super illa verba: *suscitans nubes ab extremo*

iremo terra, fulguta in pluiam fecit, & super. Psal. 87. & Homil. 23. cuius verba sunt: Hec tibi dicit Deus tuus: Regeram te mihi, seruabam te mihi, ut adulterium non committeres, suator defuit, & suator deesset: ego feci, locus, & tempus defuit, & , ut hac deessent, ego feci. Adfuit suator, non defuit locus, non defuit tempus, ut non consentiret ego terrui. Agnosce ergo gratiam eius cui debes, & quod non amisisti. Nulum est enim peccatum, quod fecit homo, quod non possit facere alter homo, si defuit rector, à quo factus est homo. Idem ferè eisdem verbis repetitis tomo 9. in lib. Soliloq. animæ ad Deum, cap. 14. & 15. fauet S. Gregorius lib. 20. Moralium, cap. 18.

Eodem modo loquendum est de conatu, & industria, & illius, qui excitatur, & vocatur interiori à Deo, si enim talis industria, & conatus procedat ex sola facultate naturæ, affirmari non potest, quòd propter huiusmodi conatus naturales Deus subueniat potius præbendo illi gra-

tiam præuenientem, & excitantem potius quàm alteri, etiamsi dicatur, eiusmodi conatus non esse meritorios præuenientis gratiae. Vnde S. Prosper hanc eandem cont. Collat. cap. 6. doctrinam confirmans, cuius verba cap. . . adducta sunt; ex quibus omnibus licet colligere, non esse admittendum, quòd propter maiores conatus, & industriam illius, qui excitatur, Deus conferat vni magis intensam gratiam præuenientem, quàm alteri, sed id pendet ex simplici Dei voluntate, & misericordia distribuente sua dona gratiæ prout vult, & quibus vult, sicut supra de gratia adiuuante, ostensum est. Si enim cum æquali auxilio gratiæ adiuuantis nõ consequitur vnus, ratione maioris conatus naturalis liberi arbitrij intensiorem gratiam iustificantem quàm alius, multo minus poterit, ratione eiusdem conatus, assequi maiora vel intensiora auxilia præuenientis gratiæ, præsertim cum opera naturæ nihil omnino condu-

cant ad consecutionem gratiæ, nec sint dispositiones, etiam remotæ, ad ipsam gratiam, vt ex supradictis constat.

CAPVT XIV.

Quòd Deus seu gratia præueniens non se inserat conatibus inceptis ex sola facultate naturæ, vel eos foueat, & eligat, vt supernaturales fiant.

PER hæc, quæ dicta sunt, manet etiam exclusa sententia quorundam Theologorum asserentium, quòd Deus se inserat notitiis, aut aliis actibus intellectus, aut voluntatis inceptis ex sola facultate naturæ, vel quòd suo influxu supernaturali eosdem actus efficiat supernaturales, vt in suo ordine sint, quales oportet ad salutem, sortianturque rationem gratiæ præuenientis, comparatione supernaturalis consensus liberi in actum fidei, spei, aut charita-

492 *De Auxiliis diuine gratie,*
tis, vel aliorum actuum supernatura-
lium. Præterea probatur. Primò; nam
hic modus loquendi erat frequens
apud Massilienses, inter quos Faustus
lib. de grat. & lib. arbitr. cap. 4. *Totum*
(inquit) *gratiæ est, sed omnibus eam offert,*
atque ingerit ad salutem. Et Cassian. a-
pud Prosp. lib. cont. Collat. c. 33. in-
quit: *Qui, cum in nobis ortum quendam*
bonæ voluntatis inspexerit, illuminat eam
confestim, atque confortat, & incitat ad sa-
lutem, incrementum tribuens ei, quam vel
ipse plantauit, vel nostro conatu viderit
emerfisse. Et iterum eodem lib. cap. 16.
Nam cum viderit nos Deus ad bonum
velle deflectere, occurrit, dirigit, atque con-
fortat: ad vocem enim clamoris tui statim,
ut audierit, respondebit tibi. Et inuoca-
me, inquit, *Isai 30. in die tribulationis,*
& eripiam te, & glorificabis me. Quæ
verba Prosp. Sanctus refellens: *Quis,*
(inquit,) *non videat, quòd hæc do-*
ctrina meritiim libero assignat arbitrio, quo
præueniatur gratia, qua ei famuletur,
reddens debuum, non conferens donum.

Quæ

Qua diffinitio in Episcoporum Palestina Synodo, etiam à Pelagio anathemate damnata est. In eo enim, qui bonum incipit velle, & cupit ab iniquitate, atque ab errore discedere, gratiam Dei hoc ipsum profitemur operari. Ergo sententia, quæ asserit, Deum sua gratia excitante, seu præueniente se inserere actibus viribus naturæ inceptis, & eos fouere, &c. non est admittenda. Confirmatur hoc; nam idem S. Prosp. Epist. ad August. Massilienses impugnat, quia dixerint, quòd bona appetentem gratiam Dei foueant. Imò & S. August. lib. i. cont. duas Epist. Pelag. cap. 19. cuius verba disput. i. num. 11. retulimus, propter hoc etiam reprehendit Iulianum, quoniam asseruit, quòd homo, nulla Dei gratia præuentus incipiat, seu aggrediatur opus bonum: & postea in ipso iam opere diuinitus adiunetur. Ex qua assertione infert ibi S. August. quòd Dei adiutorium detur ex meritis. Vnde post illa verba, in ipso iam opere diuinitus adiunetur, subdit, pro meritis videlicet uoluntaria.

2. Secundò probatur: nam aliàs sequi videtur, quòd homo bonæ naturæ bonè vtendo, ad salutarem gratiam initialis gratiæ ope perueniat, quod tamen in Massiliensibus impugnat S. Prosp. Epist. ad August. vbi refert Semipelagianos sensisse, hominem ad hanc gratiam qua in Christo renascimur, peruenire per naturalem, scilicet facultatem, petendo, quærendo, pulsando: vt ideo accipiat, ideo inueniat, ideo introeat, quia bono naturæ bonè vsus, vt ad istam saluantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit peruenire. Vnde etiam S. Hilarius scribens ad S. Aug. & eorundem Massiliensium sententiam referens, ait, eos asserere: nec negari gratiam, si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quærat, non autem quidquam ipsa iam valeat. Nam illa testimonia, vt est illud: Sicut vnique par-titus est mensuram fidei, & similia; ad id volunt valere, vt adiuuetur,
qui

qui cœperit velle, & non vt etiam donetur, vt velit: ergo non est admittendum, quòd liberum arbitrium ex solis viribus naturæ incipiat quærendo, petendo, pulsando, & gratia postmodum, seu ipse Deus per gratiam eisdem actibus se inserat, eos aciendo, & fouendo, vt supernaturales sint.

Tertiò probatur, quia non est intelligibile, quomodo Deus influendo supernaturali influxu immediate ex viribus naturæ incepto eos efficiat naturales. Non enim fieri potest, vt Deus efficiat actus vitales, nisi mediante potentia vitali: ergo non potest influere immediate supernaturali influxu in cogitationem, & notitiam credendorum, nisi prius natura influat in potentiam, eamque moueat, vt eiusmodi actus supernaturales producat.

CAPVT XV.

*Quòd prima gratia excitans seu
præueniens, non sit formaliter
actus noster vitalis, sed
solum causaliter.*

*Ex di-
sput. 74.* P. **F**Vit autem opinio quorundam
Theologorum, asserentium gra-
tiam præuenientem, & excitantem
nihil aliud esse formaliter, nisi a-
ctiones quasdam vitales, quas Deus
in nobis sine nobis operatur; sine
nobis, inquam, liberè cooperanti-
bus, non tamen sine nobis vitaliter,
& efficienter concurrentibus; & con-
sistere in illustratione, & illumina-
tione intellectus, atque excitatione,
& suasionem voluntatis, quæ quidem
efficienter procedunt ab intellectu,
& voluntate, non quidem vt libera,
sed vt natura est. Sed hæc sententia,
facilè impugnare potest ex supradic-
tis: ad cuius explicationem notan-
dum,

dum , gratiam in duplici sensu posse dici præuenientem & excitantem. Vno modo , quia est primò præueniens , antequam subinde nulla alia intelligitur gratia inhærens animæ. Alio modo dicitur præueniens , & excitans , non quidem primò , sed respectiuè , quia , licèt sit præueniens , & excitans in ordine ad vnum actû , non tamen est purè præueniens , sed subsequens ad aliam priorem gratiam , vel ad alium priorem actum , quem præsupponit , vt explicat S. Thom. 1. 2. quæstion. 111. art. 3. corp. & ad 2.

Dicendum est ergo , quòd gratia ^{2.} purè præueniens , seu quæ primò præuenit nos , non est formaliter actus noster vitalis , sed causaliter. Estque valde conformis doctrinæ Conciliorum , & probatur. Primò ex Conc. Araus. I I. can. 20. vbi sic dicitur : *Multa in homine bona fiunt , quæ non facit homo ; quod potissimè dixit Concilium propter gratiam præuenientem , qua homo primò à Deo moue*

498 *De Auxiliis diuina gratia,*
mouetur, & propter habitus infu-
sos; nam Concilium non solum in-
tendit Pelagianos damnare, quia di-
cebant, hominem per suum liberum
arbitrium ex viribus naturæ mereri
posse vitam æternam, vel auxilia
gratiæ, quibus ad beatitudinem per-
ueniret; sed etiam quia sentiebant,
eadem auxilia pendere ex natura, vt
ex iis, quæ suprâ diximus, constat.
Ergo Concilium cùm ait: *Multa in
homine fiunt bona, quæ non facit homo;*
intendit etiam innuere, primum au-
xilium præuenientis gratiæ esse ef-
ficienter à solo Deo, iuxta illud Psal.
120. *Auxilium meum à Domino;* nec
pendere in suo esse à libero arbitrio,
vitaliter influente & causante idem
auxilium, etiam per influxum in-
deliberatum.

- [3. Secundò probatur ex verbis illis
Apoc. 3. *Ecce ego sto ad ostium, & pul-
so, si quis audierit vocem meam, & ape-
ruerit mihi ianuam, intrabo ad illum, &
cenabo cum illo, & ipse mecum.* Quibus
verbis significatur, Deum se habere
ad

ad instar pulsantis ad ostium, cum peccatores præuenit, suæque gratia vocat, & excitat: sed pulsatio solùm procedit effectiuè à pulsante, & excitante, non autem ab eo, qui excitatur, vel ad cuius ostium pulsatur: ergo gratia primò præueniens, & excitans, non est formaliter actus vitalis, procedens effectiuè ab intellectu nostro, aut voluntate, etiam vt natura est, sed aliquid præuium ad eosdem actus vitales. Sed dicunt, quòd ipsa pulsatio Dei ad ostium cordis nostri, sit formaliter actus indeliberatus intellectus, & voluntatis; sed contra est efficax argumentum, vt videtur docere Conc. Trid. sess. 6. de Iustificat. cap. 5. Ipsa actio vitalis intellectus, & pia affectio elicita à voluntate per actum indeliberatum, non est simpliciter prima gratia præueniens; sed ante huiusmodi actiones necesse est, antecedar aliquod donum gratuitum, receptum in intellectu, & voluntate, quo Deus eleuet huiusmodi potentias ad elicien.

500 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
ciendas actiones illas vitales. Nam
cùm sint actiones supernaturales, &
ad salutem non modicum condu-
cant, produci non possunt à sola na-
tura; aliàs enim primùm initium sa-
lutis esset ex natura, & non ex gra-
tia, vt Pelagiani dixerunt: ergo ne-
cessariò dicendum est, primam gra-
tiam præuenientem, qua Deus ef-
ficat, vt homo eliciat huiusmodi a-
ctus vitales indeliberatos, non esse
formaliter actionem nostram vita-
lem, sed aliquid præuium ad illam,
nempe motionem quandam actua-
lem Dei virtuosam, vt superiùs; ac
per consequens in tota serie auxilio-
rum excitantis gratiæ & vocantis,
deueniendum est tandem ad gratiam
excitantem simpliciter, primaque
formaliter sit quid præuium ad o-
mnem actum nostrum vitalem.

4. Auxilia verò excitantis & præue-
nientis gratiæ, quæ non sunt sim-
pliciter prima auxilia, sed in ordine
ad vñum effectum gratiæ præue-
niunt, in ordine ad alium subsequun-
tur;

tur; non inconuenit quòd sint formaliter actiones vitales elicitaë ab intellectu, & voluntate non solùm vt natura, sed etiam vt voluntas est, vt colligitur ex S. Thom. 1. 2. superiùs allegato.

Sed contra obiicitur Conc. Trid. 5. sess. 6. de Iustificat. cap. 5. vbi docet, ipsius iustificationis exordium in adultis, à Dei per Iesum Christum præueniente gratia sumendum esse, hoc est, ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur; & infra enumerat inter gratiam præuenientem illuminationem Spiritus sancti, & inspirationem. Illuminatio autem intellectus, & inspiratio, seu pia cogitatio, & affectio voluntatis sunt actus nostri vitales: ergo, &c.

Respondetur, Conc. Trid. nomine 6. vocationis etiam comprehendere motionem illam præuiam Spiritus sancti, qua efficit, vt homo eliciat pias cogitationes per quas illustratur intellectus, & pias affectiones,
per

502 *De Auxiliis diuine gratie,*
per quas allicitur voluntas ad con-
sentiendum Deo vocanti & excitanti.
Nomine etiam inspirationis, &
tactus Spiritus sancti pariter com-
prehendit donum illud, præueniens
omnem actum nostrum vitalem.
Nam ad hoc infundit Deus illud do-
num, vt in virtute illius possit homo
actiones vitales ordinis supernatu-
ralis elicere, quibus cor eius tangi-
tur, allicitur, & inuitatur ad liberè
cooperandum Deo vocanti. Vnde
non sequitur, quòd prima gratia
præueniens, vel excitans sit forma-
liter actio vitalis. Quid autem sit
motio illa Dei præueniens omnem
actum nostrum vitalem, iam suprà
explicatum est.

C A P V T X V I.

*Qualiter gratia excitans sit idem
quod gratia sufficiens.*

^{I.}
Ex di-
spat. 75. **E**X præmissis colligitur, quòd
gratia excitans exterior non est
eadem

eadem cum gratia sufficiente, simpliciter loquendo. Nam gratia sufficiens tribuit libero arbitrio vires sufficientes, quibus reuera possit ad Deum conuerti, aut piè operari, quia gratia excitans exterior, si purè externa sit, nihil reale intrinsecum ponit in libero arbitrio: ergo non tribuit illas vires sufficientes ad piè operandum. Etenim, vt suprà ostensum est, liberum arbitrium eleuari non potest ad opera, quæ naturales eius vires excedunt, præsertim si supernaturalia sint, nisi per aliquid supernaturale, eidem arbitrio inhærens, eleuetur ad illa opera exercenda. Confirmatur, quia, vt suprà dictum est, Pelagius in secundo statu sui erroris asseruit, solam prædicationem, & excitationem æternam, per quam Deus docet, quid faciendum, quidve sit fugiendum, absque interiori gratia sufficere, vt homo per liberum arbitrium omnia possit adimplere mandata, & vitam æternam consequi: ergo sententia, quæ
alle

asserit, solam gratiam excitantem
exteriorem esse gratiam sufficien-
tem, non debet admitti.

2. Similiter etiam gratia excitans,
qua illustratur, vel mouetur solus
intellectus, non est idem, quod gra-
tia sufficiens simpliciter loquendo:
sed solum secundum quid, quia non
solum intellectus, sed etiam volun-
tas indiget motione diuina, & præ-
ueniente gratia, qua potens reddatur
ad opera pietatis exercenda, eo quod
voluntas magis corrupta est per pec-
catum quam intellectus, ut supra di-
ctum est. Præterea probatur; Ad sa-
lutem non solum est necessarium, ut
intellectus cognoscat, quid facien-
dum sit, quidve fugiendum, sed et-
iam oportet, quod voluntas velit
bonum amplecti, & malum fugere,
ac Deum super omnia diligere, sed
per gratiam excitantem in solo in-
tellectu receptam, non potest vo-
luntas aliquid velle, quod sit ad sa-
lutem conducens, nec Deum super
omnia diligere; quia gratia existens
in

in intellectu, extrinseca est voluntati; ac per consequens, non tribuit illi sufficiens principium, quo possit pietatis opera exercere: ergo sola gratia excitans in intellectu recepta, non est gratia sufficiens ad salutem.

Tertiò probatur à simili; nã si homo claudus, vel infirmus in aliquo magno periculo constitutus dormiat, & excitetur ab alio, vt sibi imminencia pericula videat, & fugiat; per talem excitationem non tribuit illi principium sufficiens, quo possit currere, & in loco tuto seipsum constituere; eo quòd adhuc excitatus claudus manet, vel infirmus: nam excitatio illa nullo modo illum sanat, aut tribuit vires ad currendum; ergo similiter, cum peccator dormit per hoc solum, quòd excitetur à Deo eius intellectus, vt attendat, & videat, quàm malum, & amarum est reliquisse Dominum, & quàm multis periculis sit expositus, per hanc excitationem tantum non tribuitur illi sufficiens principium,

Y quo

506. *De Auxiliis diuinae gratiae,*
quo à diabolo fugere, & ad Deum
currere valeat; ac per consequens,
gratia excitans in solo intellectu re-
cepta, præscindendo omnem motio-
nem supernaturalem voluntatis, non
erit, simpliciter & absolutè loquen-
do, gratia sufficiens ad salutem. Vn-
de gratia excitans, vt complectitur
non solùm illuminationem exter-
nam, & internam intellectus; sed
etiam motionem supernaturalem, re-
ceptam in voluntate, idem est rea-
liter, quod gratia sufficiens: ita vt
omnis gratia prædicto modo exci-
tans, sit gratia sufficiens compara-
tione effectus, ad quem excitat; vt
si excitat ad credendum, erit gratia
sufficiens comparatione actus fidei;
& si excitet ad diligendū Deum su-
per omnia, erit gratia sufficiens re-
spectu actus dilectionis Dei, & idem
dicendum proportionabiliter de ali-
is piis operationibus. Probat; qui
prædicto modo excitatur à Deo ad
credendum tempore, quo currit præ-
ceptum fidei, peccat si non credat:
ergo

ergo talis excitatio erat sufficiens, ad credendum. Probatur consequentia, quia, si ille non haberet sufficiens auxilium ad credendum, non peccaret contra fidem non credendo: sed esset dumtaxat infidelis negatiuè, ut supra dictum est: ergo huiusmodi gratia excitans ad credendum, est gratia sufficiens, qua reuera potest homo credere, si velit.

C A P V T X V I I .

Quòdnam auxilium gratiæ dicatur verè sufficiens comparatione alicuius piæ operationis, & quos actus efficaciter producat.

EX præmissis autem facilè potest intelligi, quòdnam auxilium gratiæ dicatur re vera sufficiens ad piam operationem, & qualiter cum necessitate auxiliij efficacis saluetur vera sufficientia auxiliij sufficientis, etiam in eo, qui non recipit auxilium efficax. Pro cuius explicatione sup-
I.
Ex disp.
79. &
80.

508 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
ponendum est cum Caietano 1. 2.
q. 109. art. 10. & Ferrariense 3.
cont. Gent. cap. 155. & M. Medin.
eod. art. quòd dupliciter intelligitur,
liberum arbitrium posse per aliquod
auxilium producere aliquem actum.
Primo modo, absolutè, & simplici-
ter, hoc est, sine addito, sicut cum
asserimus, hominem per potentiam
visiuam posse videre, quia videlicet,
quantum est ex parte potentiae, per
quam constituitur in actu primo ad
videndum, non requiritur, vt verè
dicatur posse videre, quod super-
addatur illi aliqua alia potentia, aut
virtus tribuens in actu primo ipsum
posse videre; quamuis ultra poten-
tiam visiuam alia plura requirantur,
vt quis actu videat; vnde ex sola po-
tentia non potest inferri vsus, seu o-
peratio illius in actu secundo. Et in
hoc sensu asserendum est, per auxi-
lium sufficiens verè posse hominem
operari actum illum, comparatione
cuius dicitur sufficiens, etiam si
nunquam sit operaturus, nisi Deus
auxilio

auxilio efficaci efficiat, vt illud posse reducatur ad actum secundum. Secundo modo, id potest intelligi de principio, siue auxilio, quo potest completè operari: ita videlicet, vt non solum habeat quis principium, quo verè possit operari, sed etiam habeat complementum virtutis operatiuæ, lib. 2. cap. 2. insinuatum.

Illud ergo auxilium dicitur completè in hac secunda acceptione sufficiens ad aliquam operationem, vltra quod nullum aliud auxilium est absolutè necessarium, vt illa operatio actu producat. Illud autem auxilium dicitur verè sufficiens in prima acceptione ad aliquam operationem, quod tribuit posse comparatione eiusdem operationis, ita videlicet, vt nullum aliud auxilium sit absolutè necessarium, vt homo verè dicatur posse illam operationem producere; sicut auxilium sufficiens ad credendum est illud, quo homo potest credere; & auxilium sufficiens ad perseuerandum est il-

510 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
Iud, quo potest perseuerare, si velit,
ita docent Ferrar. Caiet. M. Medina,
locis allegatis. Imò & S. Aug. lib. de
correct. & grat. cap. 11. & 12. Et
enim in cap. 11. sic ait: *Tale quippe
erat adiutorium, quod desereret, cum
vellet, & in quo permaneret, si vellet,
non quo fieret, ut vellet. Hæc est prima
gratia, quæ data est primo Adam: sed
hæc potentior est in secundo Adam. Pri-
ma est enim qua fit, ut habeat homo iu-
sticiam, si velit: secunda ergo plus potest,
qua etiam fit, ut velit, & tantum velit,
tantoque ardore diligat, ut carnis vo-
luptatem contraria concupiscente volu-
ptate spiritus vincat. Et cap. 12. Ipsa,
(inquit) adiutoria distinguenda sunt:
aliud est adiutorium, sine quo aliquid
non fit, & aliud est adiutorium, quo ali-
quid fit. Et infra docet, primo homi-
ni datum fuisse adiutorium perseue-
rantia, non quo fieret, ut perseuera-
ret, sed sine quo per liberum arbi-
trium, perseuerare non posset. Sentit
ergo, saluari verum auxilium suffi-
ciens, quo possit quis perseuerare, si
velit,*

velit, etiamsi non habeat in se auxilium efficax, quo actualiter velit.

Posse autem quo tribuit auxilium sufficiens, debet accipi in ordine ad actum perfectum, ad quem ultimatè ordinabatur, nihilominus omne auxilium sufficiens cōparatione vnus actus sēper est efficax, respectu alterius, ad quem efficiendum decreto absoluto diuinæ volūtatis destinatur. Ut, verbi gratia, auxilium sufficiens ad actum fidei, efficaciter producit in homine pias cogitationes, & notitias credendorum, vel pia desideria habendi finem, & alios huiusmodi actus imperfectos, qui regulariter loquendo, antecedunt assensum fidei. Similiter auxilium sufficiens ad actum contritionis producit efficaciter in homine considerationem pœnarum inferni, aut bonitatis diuinæ, vel turpitudinis peccati timorem inferni, vel attritionem, aut alios huiusmodi actus imperfectos, qui regulariter perfectam contritionem antecedunt. Ita docent communiter recentiores

512 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
Thomistæ, præsertim M. Medina 1.
2. q. 109. art. 10. cir. finem. Et pro-
batur, primò ex illo Isaiaë 55. *Et*
quomodo descendit imber, & nix de cælo,
& illuc ultra non reuertitur, sed inebriat
terram, & sic erit verbum meum, quod e-
gredietur de ore meo, non reuertetur ad me
vacuum, sed faciet quacumque voluit, &
prosperabitur in his, ad quæ misi illud.
Quibus verbis significatur, vocatio-
nem internam, qua Deus alloquitur
animam, vacuum non esse, aut sine
fructu; sed semper habere in homine
aliquem effectum, illū videlicet quē
Deus efficaciter vult, vt habeat.

4. Secundò. Auxilium actuale nun-
quam reperitur in intellectu homi-
nis, aut voluntate, absque operatio-
ne eiusdem intellectus, & volunta-
tis: in hoc enim distinguitur ab ha-
bituali auxilio; nam habitus est ali-
quid permanens in anima, etiam
quando nihil operatur: auxilium au-
tem actuale est aliquid fluens, sicut
& operatio; vnde & cum ipsa ope-
ratione transit: ergo auxilium suffi-
ciens

ciens actuale semper habet coniunctam aliquam operationem, quam producit: ergo respectu eiusdem operationis, tale auxilium erit efficax, quamvis comparatione vltioris actus perfecti, ad quem vltimatè ordinabatur, sit sufficiens.

Tertiò. Deus per auxilium sufficiens excitat animam, vt supra dictum est, sed implicat contradictionem, quòd anima excitetur formaliter, nisi per actum vitalem à se elicatum, cum eiusmodi excitatio sit vitalis, quæ sine actu vitali fieri non potest; ergo auxilium sufficiens semper producit in homine aliquem actum vitalem, saltem indeliberatum: ergo comparatione illius, tale auxilium semper est efficax.

Quartò. Impossibile est, quòd Deus actualiter moueat animam, & anima non moueatur actualiter, cum mouens, & motū dicantur correlatiuè; sed per auxilium sufficiens actuale, Deus mouet animam; ergo anima mouetur actualiter: ergo per aliquem

§ 14 *De Auxilijs diuinae gratia,*
actum à se elicitū; anima enim nunquam mouetur actualiter nisi eliciendo aliquem actum: ergo auxiliū sufficiens erit semper efficax, comparatione illius actus. Qualiter autem auxiliū efficax ab eo, quod est solum sufficiens, distinguatur, & in eo essentialiter hæc distinctio consistat, patebit infrà.

CAPVT XVIII.

Quid sit gratia operans, quid cooperans, & quomodo inter se distinguatur.

I. **V**T autem planè intelligatur, *Ex diff. sj.* quid sit gratia operans, & qualiter adinuicem distinguatur, aduertere oportet, quòd voluntas potest seipsam mouere dupliciter. Primo modo moraliter, quòd contingit, quando ex præuia volitione finis se applicat ad electionē mediorum. Secūdo, potest se mouere physicè, quādo scilicet liberè producit actū, etiā si nō deliberet propriè de illo; potest enim

enim aliquis actus esse liber, etiam si non sit deliberatus, sicuti cōtingit in volitione finis. Etenim cū quis appetit sanitatem, tanquā finem, vel per actū charitatis se cōuertit in Deū, tāquā in vltimum finē, certū est, quòd talis actus est absolutè liber, cū sit meritorius vitæ eterne, nō tamen dicitur deliberatus, quia nō præsupponit aliquā deliberationē rationis. Deliberatio enim nō est de fine, vt finis est, sed de mediis ad finē, atque adeò in illo nō se mouet voluntas moraliter, sed solūm physicè.

Deinde obseruandum, quòd volū- 2.
tas in omni operatione libera, siue sit circa finem, siue circa media, sēper se mouet physicè, quoniā (vt suprā dictū est, & inferiùs patebit ampliùs) de ratione actus volūtarij est, quòd procedat efficiēter à principio intrinseco, se mouēte saltē physicè, non tamē est necesse, quòd in omni sua operatione etiā libera, se moueat moraliter per deliberationē, vt patet in volitione finis. Cuius ratio est, Nam vt docet

S. Th. 1.2. q. 13. art. 3. & q. 14. art. 2. deliberatio, & consilium non est circa finem, sed solum circa media: ergo cum quis vult finem, vt finis est, non se mouet moraliter: vt enim se moraliter moueat, oportet, quod deliberet, & concilietur circa exercitium actus. Dixi, cum vult finem, vt finis est: nam si finis intermedius consideretur, quatenus habet rationem medij in ordine ad vltiorem finem, bene potest voluntas se mouere moraliter, cum appetit illum. Ratio est: nam finis, quatenus inducit rationem medij, est obiectum deliberationis, & consilij; potest enim aliquis deliberare, vtrum in ordine ad consequutionem vitæ æternæ expediat sibi, habere perfectam sanitatem; quamuis sanitas, vt est finis medicinae, sub consultatione, & deliberatione non cadat.

3. Dicendum est ergo, quod gratia operans moraliter eadem est cum gratia excitante. Probat; nam gratia operans moraliter est illa, quæ...

quæ alliciendo, inuitando, & suadendo facit, vt faciamus, & operatur, vt operemur, vt ex supradictis patet: sed totum hoc competit gratiæ excitanti, per illam quippe Deus illustrat intellectum, & allicit voluntatem, vt sequatur bonum, vt dictum est supra: ergo, &c. Quo fit, vt gratia cooperans, solùm moraliter est eadem cum gratia excitante. Verùm quia sacra Scriptura, Concilia, & Patres, præsertim S. Augustin. & Thom. non loquuntur solùm in hoc sensu de gratia operante, vel cooperante, sed in alio altiori, videlicet de gratia, quæ physicè, seu verè efficienter facit nos operari; & sic operatur, vt operemur.

Gratia ergo operans physicè distincta est realiter à gratia excitante: nam, vt patebit infra, Deus per auxilium præoperantis gratiæ facit, vt faciamus, & operatur, vt operemur, non solùm suadendo, alliciendo, inuitando, aut aliter etiam interiùs moraliter attrahendo, quod fit per exci

excitantem gratiam, sed etiam verè
 efficienter, & efficaciter faciendo i-
 psum arbitrium cooperari, & liberè
 consentire Deo mouenti, & vocan-
 ti. Ex hoc enim euidenter concludi-
 tur, gratiam hanc operantem reali-
 ter ab excitante distingui; cum gra-
 tia excitans huiusmodi effectum
 non habeat, vt auctores sententiæ
 oppositæ fatentur. Nec satis est re-
 spondere, gratiam excitantem culpa
 eius, qui mouetur, & excitatur, hu-
 iusmodi effectus non habere, quia
 liberum arbitrium cooperari non
 vult, nec consentire Deo mouenti,
 & excitanti. Contendimus enim,
 Deum per gratiam operantem, de
 qua nunc loquimur, certò, & infal-
 libiliter sibi subiicere humanam vo-
 luntatem, ac facere ex nolentibus
 volentes, ex repugnantibus consen-
 tientes: quod tamen per solam gra-
 tiam excitantem non efficit, vt patet
 ex his, quæ de effectibus gratiæ exci-
 tantis superius dicta sunt.

§. Quod fit, vt ad quamcumque piã
 opera

operationem, siue sit intentio finis, siue electio mediorum, siue sit actus interior, siue exterior, semper concurret gratia operans, saltem physicè, & gratia cooperans. Probatum; nam gratia operans physicè, est qua Deus operatur, vt operemur, prædeterminando voluntatem nostram ad consensum: cooperans autem gratia illa est, qua Deus nobiscum piam operationem operatur: sed in quacumque pia operatione Deus verè efficienter per suam gratiam facit nos operari, & similiter operatur nobiscum ipsam operationem, vt constat ex diffinitione illa Concil. Araus. can. 9. *Quoties bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, vt operemur, operatur.* Vbi illud verbum *in nobis*, denotat effectum gratiæ cooperantis, sicut illud verbum *nobiscum*, denotat effectum gratiæ operantis: ergo ad omnem piam operationem concurret gratia operans in nobis, qua videlicet Deus operatur, vt operemur, faciens nos facere id, quod ipse solus

lus efficit, vt supra ostensum est; & gratia cooperans, qua videlicet ipsam piam operationem efficit nobiscum.

6. Præterea probatur; nam, vt 1. 2. quæst. 111. art. 2. ait S. Thom. In illo effectû, in quo mens nostra est mota, & non mouens, solus autem Deus mouens, operatio Deo attribuitur, & secundùm hoc dicitur gratia operans. In illo autem effectû, in quo mens nostra, & mouet, & mouetur, operatio non solùm attribuitur Deo, sed etiam animæ, & secundùm hoc dicitur gratia cooperans. idem docet quæst. 27. de verit. art. 5. Sed quotiescumque voluntas nostra piè operatur, habet se vt mota in ordine ad præuiam motionem, & in hoc effectû solus Deus est mouens, quia solus Deus facit, vt faciamus: in ordine autem ad ipsam piam operationem, mens nostra se mouet, & mouetur; nam operatur mota à Deo: ergo ad quamlibet piam operationem concurrît, saltem phyfice, gratia.

tia cooperans, & operans.

C A P V T X I X.

Quòd gratia cooperans, in quantum cooperans, sit perueniens, seu præmouens liberum arbitrium ad consensum, & non solum pariter, & simultanéè cum illo in piam operationem influens.

EX præmissis constat, quòd gratia cooperans, quatenus ab excitate distinguitur, sit præueniens liberam cooperationem arbitrij creati, non quidem prioritate temporis, sed rationis dumtaxat, & causalitatis, propter quod S. Prosp. Epist. ad August. eandem gratiam *praoperantem* appellat, & Gelas. Papa I. in Epist. 5. ad vniuersos Episcopos per Picenum, ait: *Quòd homo cooperatur gratia subsequendo.*

I.
Ex di-
spnt. 82.
& 86.

Præter :

2. Præterea probatur; Quodcumque opus meritorium filiorum Dei, est effectus gratiæ cooperantis, vt 1, 2. quæst. 114. in præmio docet S. Thom. cum ait: *Deinde considerandum est de merito, quod est effectus gratiæ cooperantis*: sed in quocumque opere meritorio voluntas nostra, non solum se mouet physicè, sed etiam mouetur à Deo, vt patet ex illo Rom. 8. *Qui Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei.* Ex quibus verbis colligit S. August. quod filij Dei aguntur vt agant, non vt ipsi nihil agant: ergo prius est, quod filij Dei agantur, seu moueantur à Deo, quàm quod ipsi aliquid agant. Aguntur autem physicè per gratiam adiuuantem, seu cooperantem; nam per gratiam excitantem solum mouentur moraliter ad liberum consensum, vt supra dictum est, & inferiùs patebit ampliùs: ergo gratia adiuuans, seu cooperans, præuenit ordine naturæ, & causalitatis liberam cooperationem arbitrij.
3. Quo fit, vt Deum per auxilium
efficax

efficax præuenientis gratiæ, non solum moraliter, sed etiam verè efficienter facere, vt faciamus, & cooperemur Deo excitanti, & mouenti; id enim sæpissimè docet S. August. præsertim lib. de prædest. SS. cap. 11. & 20. & lib. de grat. & lib. arb. cap. 14. & 17. & lib. contra duas Epist. Pelagianorum, cap. 20. S. Prosper c. 2. cont. Collator. Fulg. lib. 1. ad Monimum, paulo post princip. quod probant ex illo Ezechiel. 36. *Faciam, vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis, & operemini.* Eamdem sententiam docet S. Thom. 3. cont. Gent. cap. 88. quam probat ex illo ad Philipp. 2. *Deus est, qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate, &* Prou. 21. *Cor regis in manu Domini, quocumque voluerit, vertet illud;* probat, solum Deum posse mouere voluntatem per modum agentis, id est, verè efficienter, vt distinguitur contra solam motionem moralem, vt colligitur ex 5. rat. vbi explicans, quid sit, moueri per modum agentis,

tis,

524 *De Auxiliis diuina gratie,*
tis, ait: Dico autem moueri ab extrinsecò principio, quod moueat per modum agentis, & non per modum finis. Et in cap. 89. referens, & impugnans intelligentiam eorum, qui malè interpretabantur loca inducta Scripturæ, ait: *Quidam verò non intelligentes, qualiter motum voluntatis Deus in nobis causare possit, absque præiudicio libertatis, conati sunt has auctoritates malè exponere, ut scilicet dicerent, quòd Deus causat in nobis velle, & perficere; in quantum dat nobis virtutem volendi, non autem sic, quòd faciat nos velle hoc, vel illud.* Sicut Origenes exponit in tertio περὶ ἀρχῶν, liberum arbitrium defendens contra auctoritates prædictas, &c. In quo testimonio expendat Lector verba illa S. Thomæ: *Non autem sic, quòd faciat nos velle hoc, vel illud: quibus impugnat asserentes, quòd Deus non facit nos velle hoc, vel illud: quia intelligebant, qualiter hoc facere posset absque præiudicio libertatis: sentit ergo, Deum verè efficienter facere nos velle hoc*
in

in particulari, vel illud. Nam si intelligeretur tantum de efficientia morali, seu metaphorica, nulla poterat esse ratio etiam leuissima, quae moueret Origenem, & alios, per talem Dei causalitatem praëiudicari arbitrij nostri libertati: loquitur ergo S. Thomas de vera efficientia, quae Physica appellari solet, qua Deus efficit non solum actum volendi cum homine volente, sed etiam efficit, vt velit; quod indicant verba illa S. Thomæ: Deus igitur est causa in nobis non solum voluntatis, sed etiam volendi.

C A P V T XX.

Quid sit auxilium efficax praeoperantis gratiae, & in quo eius efficacia formaliter consistat.

DOctores qui existimant, diuinam praëdestinationem pendere

I.
Ex disput. 83.
re

526 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*

re ex præscientia media, & eam præsupponere, consequenter affirmant, efficaciam auxiliij præoperantis gratiæ non consistere in vno tantum, sed in tribus, quæ ad illam constituendam sunt necessariò requisita. Primum est, entitas motionis diuinæ, tam ex parte intellectus, quàm voluntatis, qua videlicet Deus intellectum illuminat, & voluntatem mouet interiùs eam inclinando, & alligando per modum suadentis, vt Deo excitanti, & vocanti consentiat. Secundum est, congruitas illius motionis cum tali subiecto sic disposito, & in talibus circumstantiis constituto. Aliqua enim motio præuenientis gratiæ, est congrua respectu vnus, qui habet talem complexionem, & inclinationem, vel minora peccata, aut tentationibus dæmonis, vel stimulis carnis non vexat, quæ tamen non est congrua respectu alterius, eo quòd duram complexionem habeat, vel maiora peccata, aut quia tentationibus dæmonis,
vel

vel carnis, assidue vexatur. Ex quo inferunt, aliquam gratiam præuenientem esse congruam, & efficacem, si in tali tempore, & in talibus circumstantiis alicui conferat, quæ tamen non esset ei congrua, neque efficax, si eidem alio tempore, vel in aliis circumstantiis daret. Tertium est, præscientia media, qua Deus antecedenter ad decretum efficacem conuertendi hominem, certò præscit, & aiunt motionem illam ita aptari: & congruere voluntati huius hominis in particulari, ut si per illam præmoueretur in talibus circumstantiis esset infallibiliter consensus.

Dicunt ergo primò, omnimodam 3. efficaciam huius vocationis in hoc consistere, quòd Deus infinita sua sapientia prouidet, quòd vnaquæque voluntas in omni euentu, & occasione operatura sit, si in ea constituat, & etiã cognoscit, quando, & cui vocationi sit vnaquæque voluntas assensu præbitura, si ei detur. Unde, quando vult hominem conuertere,

*Auxilij
præuenientis
gratia
efficacia,
in quo
consistat
secundum
aliquos.*

tere, vult etiam illum vocare illo tempore, & modo, quo nouit illum consensurum: & talis vocatio appellatur efficax, quia licet ex se non habeat infallibilem effectum, tamen, vt subest tali scientiæ diuinæ, infallibiliter est illū habitura, quod interdum poterit accidere cum speciali congruitate, & efficacia morali talis vocationis; interdum sine illa cooperante libero arbitrio cum generali influxu gratiæ Dei: & vtroque modo gratia erit efficax, quamuis vna sit copiosior, quàm alia.

4. Hinc inferunt, hanc efficaciam non esse physicam, sed moralem, neque esse spectandam ex ipsa vocatione secundum se, id est, secundum illam entitatem, vel motionem, quã ponit in homine, sed prout progreditur à Deo, & est sub intentione, ac scientia, seu directione eius. Et per scientiam intelligunt scientiam mediam, de qua lib. 1. cap. 6. & 7. mentionem fecimus.

5. Iuxta hunc efficacitatis modum
intel

Intelligendam esse (aiunt) doctrinā Augustini , & rationem reddunt, quia non considerauit tantum congruitatem , quam vocatio secundum se habet cum ingenio , vel natura hominis , quæ est congruitas , quasi in actu primo ; sed etiam , ac præcipue proportionem illam considerauit , quæ in hoc consistit , quòd vocatio tunc datur , quando operatura est , quæ propriè consistit in actu secundo , & maximè congrua dici potest , quia maximè congruit homini , cui melius est vocari , quando responsurus est , etiamsi remissè vocetur , quàm fortiter vocari , cū consensurus non est.

Hæc tamen sententia cum doctrina SS. Augustini , & Thomæ nõ congruit , neque cum fundamentis à nobis superius statutis . Sed pro maiori explicatione supponendum est , quòd , in omnium sententiam , ad auxilium efficax præoperantis gratiæ præsupponitur motio moralis , seu per modum suadentis , quæ fit per suffi-

cientem obiecti propositionem, per quam apparet obiectum illud amabile, & conueniens voluntati. Cuius ratio est; quia cum nihil sit volitum, quin præcognitum, voluntas non potest aliquid appetere, nisi prius per intellectum ei proponatur, tanquam conueniens. Ex hoc autem quod sic proponitur, obiectum vt amabile inclinatur, moraliter voluntas allicitur, & quasi inuitatur, vt illud velit. Quia verò voluntas, dum est in via, non potest efficaciter moueri ab aliquo obiecto, vt expressè docet S. Thom. 1. p. q. 106. art. 2. in corp. & q. 111. hinc est, quòd motio illa moralis sola, quantumuis perfecta, non potest inducere infallibiliter consensum voluntatis: vnde ex alio capite prouenire debet infallibilitas futuri consensus: suasio enim non cogit inuitum, vt ex S. August. docet S. Thom. q. 3. de malo, art. 3. in corpore.

7. Supponendum est secundò, quòd, in omnium sententia, gratia efficax est

est congrua, qua ita moueatur voluntas, vt sit infallibiliter præstitura consensum. Cùm enim Deus attingat à fine vsque ad finem fortiter, & disponat omnia suauiter si mouet efficaciter voluntatem, vt consentiat, congruè mouet; & vt congruit naturæ voluntatis, vt docet S. Thomas 1. 2. q. 10. art. 4. Difficultas ergo est, vnde proueniat talis congruitas gratiæ; an illam secum afferat ipsum auxiliũ, quod dicitur efficax, ita nimirum vt cuicũque homini tribuatur, & in quibusuis circumstantiis sit congruum ad mouendum efficaciter voluntatem: an verò hæc congruitas sit extrinseca, vel desumatur ex circumstantiis extrinsecis ipsi auxilio efficaci; ita videlicet, vt varietur secundum diuersas circumstantias, & qualitates subiecti: atque adeò motio, quæ est congrua, & efficax respectu vnus, non sit congrua, & efficax respectu alterius: & similiter motio, quæ est cõgrua, respectu vnus in tali tempore, & in talibus circumstan-

532 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
tiis, non sit congrua respectu eiusdem alio tempore, & in aliis circumstantiis, nec efficax.

- S. Dicendum est ergo, quòd auxilium efficax præoperantis gratiæ secundùm suam realem virtutem, & perfectionem intrinsecam, quam intentionaliter habet, vt venit à Deo, est congruum, vt per illud efficaciter moueatur voluntas, in quibuscumque circumstantiis tribuatur illi. Itaque illa congruitas auxiliij nõ dependet ex cõplexione naturali subiecti, neque ex aliis accidētibus illius, nec variatur ex diuersitate illorũ qui per motionem efficacẽ adiuuantur. Nã, vt suprã ostensum est, auxilium præoperantis gratiæ, non dependet in sua efficacia ex libero influxu, & cooperatione arbitrij creati cum eodẽ auxilio, etiam vt à conditione, sine qua efficax non esset, sed ab intrinseco habet, quòd sit efficax, scilicet ab intentionalì virtute, & perfectione, quam secum affert, vt venit à Deo, & quatenus est instrumentum
volun

voluntatis Dei nulla præsupposita sciētia media efficaciter volentis hominem, cuius cor mouet, ad se conuertere: ergo cuiusque tribuatur, & in quibuscumque circumstantiis est congruum, vt virtute illius liberum arbitrium sit infallibiliter consensurum, & cooperaturum Deo excitanti & vocanti.

Præterea. Probatur; quando agens 9. infinitæ virtutis mouet aliquod subiectum, tale subiectum infallibiliter mouetur, quia tunc resistentia passi non superat, nec adæquat virtutem agentis: sed Deus est agens infinitæ virtutis; dicitur enim Esther 13. *Domine Domine Rex omnipotens: in diuione enim tua cuncta sunt posita, & non est, qui possit tue resistere voluntati, si decreueris saluere Israël.* Vnde S. Thom. 2. 2. q. 24. art. 11. in Corp. ait, quòd Spiritus sanctus infallibiliter operatur, quodcumque voluerit. & 1. 2. q. 112. art. 3. in C. inquit: *Si ex intentione Dei mouentis est, quòd homo, cuius cor mouet, gratiam consequatur, infallibili-*

534 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
per ipsam consequitur, secundum illud
Ioan. 6. Omnis, qui audit à Patre, & didi-
cit, venit ad me. Quod etiã ex professo
ostendit S. Aug. in enchirid. ad Lau-
rent. cap. 95. & aliis in locis superiùs
à nobis inductis: ergo motio Dei ef-
ficax respectu cuiuscumque hominis
in quibuslibet circumstantiis positi
erit medium congruum, & aptum, vt
infallibiliter inducat effectũ, ad quẽ
ex Dei intèntione datur: faciãtque su-
binde hominem liberẽ consentire, &
piẽ operari: aliàs per voluntatem ho-
minis voluntatis diuinæ impedire-
tur effectus; quod esse impossibile
suprà ostendimus.

10. Quo fit, vt efficaciã auxiliij præue-
nientis gratiæ, non pendeat, vt à
conditione sine qua non, ex præsci-
entia media, siue ex præuisione boni
vñs liberi arbitrij per eandem sci-
entiam mediam à Deo præcogniti,
neque vñlo modo eam in Deo præ-
supponit; nam, vt suprà ostendimus,
scientia illa media non subsistit, nec
potest Deo competere.

Vnde

Vnde necessariò dicendum est, ^{II.}
quòd efficacia auxiliij præuenientis,
seu præoperantis gratiæ consistit
formaliter in quadam motione in in-
tellectu, & voluntate recepta, qua
Deus verè efficienter, siue ad modum
causæ physiciæ præmouet, & præde-
terminat liberum hominis arbitriũ,
& facit ipsum liberè, & infallibiliter
cooperari Deo excitanti, & mouèti.
Quam quidem motionem sæpè S.
Augustinus appellat *altam*, atque *se-
cretam vocationem*, secundùm propo-
situm, non quidem hominis, sed Dei,
absoluta, & efficaci voluntate volen-
tis hominem, cuius cor mouet, per
piam & liberam eius operationem
ad se conuertere, nulla præsupposita
præscientia media eiusdem coopera-
tionis futuræ, etiam ex hypothesi,
quòd tali excitatione tangeretur
& moueretur. Et quoniam ex præ-
dicto decreto Dei communicatur
intentionaliter motioni efficaci
præuenientis gratiæ, quædam spe-
cialis virtus, quæ non est in auxi-

536. *De Auxiliis diuina gratia,*
lio gratiæ excitatis, vel sufficientis; ideo S. Aug. lib. de grat. & lib. arb. cap. 17. & lib. de prædest. SS. cap. 8. docet, hac motione Deum tribuere vires efficacissimas voluntati, & facere ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes; duritiam cordis auferre, ipsam emollire, & ad se conuertere; quamuis hoc non fiat sine nobis simul tempore, sed posterius ordine rationis, & causalitatis liberè consentientibus, & cooperantibus. Probat; qui efficit, vt liberum arbitrium se determinet, ipsum ad operandum prædeterminat; nam prædeterminare est prius in signo rationis determinare, vel efficere, vt aliquid se determinet; sed Deus per auxilium efficax verè efficit, quòd liberum arbitrium se physicè & liberè determinet cooperando, & consentiendo Deo vocanti: ergo physicè prædeterminat, id est, verè efficienter.

12. Confirmat, & aperitur magis vis
huius

huius argumenti , ad cuius explicationem considerandum est, quòd, vt docet Aristot. lib.1. Rhetor. cap.1. & 2. & alij Philosophi, *artes* sunt in duplici differentia : quædam dicuntur *Demonstratiuæ*; quædam verò *Coniecturales*. Artes *Demonstratiuæ* sunt illæ quæ , si adhibeantur media secundum regulas artis , infallibiliter consequuntur finem intentum, eo quòd omnia necessariò prærequisita ad consecutionem finis , sunt in potestate artificis , vt patet in arte domificatiua , per quam infallibiliter construitur domus apta ; vt homines defendat à pluuia , quia in potestate artificis sunt omnia media, quibus ad istum finem peruenitur. Artes verò *Coniecturales* illæ dicuntur à Philosopho , quæ , licet procedant secundum regulas artis , non tamen assequuntur infallibiliter finem intentum , eo quòd non habent in sua potestate omnia media, quibus consequitur finis per artem illam intentus. Est exemplum in arte medican-

di; licet enim medicus applicet omnia medicamēta infirmo secundum regulas medicinae, apta infirmitati curandae, ut sanet infirmum; non tamē assequitur infallibiliter istum finem, quia non habet in sua potestate virtutem naturae, seu colorem naturalem ipsius infirmi, sine qua medicamenta non cooperantur ad sanitatem illius. Similiter etiam ars oratoria non est demonstratiua, sed cōiecturalis, quia licet utatur omnibus mediis secundum regulas perfectissimi oratoris ad permouendam voluntatem Petri, ut diligat inimicum; non tamē assequitur infallibiliter istum finem, quia voluntas Petri, quae necessaria est, ut orator vincat, & assequatur istū finem, non est in potestate oratoris, nec potest eam efficaciter immutare, aut inclinare, quod voluerit. Hoc supposito sic arguitur; ars supremi medici, hoc est, Christi Domini, qui venit quærere, & saluare, quod perierat, non est coniecturalis, sed demonstratiua, atque
adeo

adeò infallibiliter consequitur finé,
quem absoluta, & efficaci volun-
tate intendit, vt ex supradictis con-
stat: sed assequeretur infallibiliter fi-
nem intentum, videlicet conuersio-
nem peccatoris, & salutem eius vl-
timam, nisi haberet in sua potesta-
te voluntatem eiusdem peccatoris,
& posset eam efficaciter per suam
gratiam inclinare & determinare,
quò voluerit, quia conuersio, & sa-
lus peccatoris absque concursu li-
beræ voluntatis illius non fit, iuxta
dictum Augustini: *Qui fecit te sine te, nõ
saluabit te sine te*; ergo Deus per gra-
tiam efficacem prædeterminat phy-
sicè, seu efficienter voluntatem ad
consentiendum, & cooperandum
cum gratia adiuuante. Argumenta
verò potissima, quæ contra istam do-
ctrinam obiici solent, proposita sunt,
& soluta lib. primo cap. 8. & lib. 2.
cap. 6.

CAPVT XXI.

*Quotuplex sit auxilium efficax
præuenientis gratiæ.*

I. **V**T autē intelligatur, quotuplex
 Ex diff. sit auxilium efficax præuenien-
 B4t tis gratiæ, considerandum est, quòd,
 cùm auxilium efficax sit aliquid in-
 hærens potentiæ præuium ad eius
 operationem, vt ex supradictis pa-
 tet, eius differentia desumi potest
 non solùm ex parte obiecti, & a-
 liarum circumstantiarum loci, &
 temporis, sed etiam ex parte subie-
 cti. Ex parte quidem subiecti sumi-
 tur differentia numerica, sicut in
 alijs accidentibus. Vnde auxilium
 efficax collatum Petro ad creden-
 dum differt numero ab auxilio effi-
 caci, quòd confert Paulo ad eundem
 actum: eo quòd hæc auxilia sunt in
 diuersis subiectis. Similiter etiam
 auxilium efficax, collatum Petro in
 vno tempore ad diligendum Deum
 differt.

differt numero ab auxilio efficaci, quod alio tempore eidem Petro confertur ad alliciendum actū dilectionis. Sicut enim ad diuersitatem numericam motus sufficit diuersitas tēporis, vt dicitur in libris Physicorum, ita etiā sufficit ad distinctionem numericam efficacis auxiliij, eo quòd auxilium efficax est quaedam motio fluens cum actu, ad quem confertur, vt ex suprā dictis colligitur. Et in hoc, vt arbitror, nulla est controuersia inter Theologos.

Maior difficultas est de distinctione specifica efficacis auxiliij, & consistit in hoc, vtrū omnia auxilia efficaciam sint eiusdem, vel diuersæ speciei, & vnde sit desumenda eiusmodi vnitas, vel diuersitas. Dicendum ergo, quòd non solūm perseverantiæ donum est auxilium efficax, sed etiam plura alia auxilia sunt simpliciter, & absolutè efficaciam nuncupanda, vt auxilium, quo reprobi conuertuntur ad Deum, vel gratiam iustificantem consequuntur.

Probatur primò ; nam auxilium, quo Deus facit, vt faciamus ; & operatur, vt operemur quamcumque operationem piam, est auxilium efficax, vt supra dictum est : sed Deus sua gratia non solùm facit, vt prædestinati faciant pias operationes, sed & id efficit in reprobis, qui non habent donum perseuerantiæ : ergo præter donum perseuerantiæ dantur alia auxilia simpliciter efficacia.

3. Secundò ; Gratia spiritualis, qua iustificantur reprobis, & ad tempus sunt Dei amici, est vera gratia absolute, & simpliciter loquendo, vt patet ex diffinitione Conc. Trid. sess. 6. decr. de iustific. can. 17. Ergo similiter auxilium, quo Deus efficit, vt reprobis operetur opera pietatis, est absolute verum, & efficax gratiæ auxilium. Quæ autem sint hæc auxilia, & quomodo inter se distinguantur, desumendum est ex distinctione actuû, ad quos dantur.

4. Vnde auxilium efficax, quo liberum arbitrium credit, est distinctum specie

specie ab auxilio efficaci, quo diligit Deum super omnia, vel alios actus supernaturales producit. Probatur; Auxilium efficax est illud, quo liberum arbitrium actualiter operatur, ut supra dictum est: ergo auxilium efficax ad credendum, specie distinguitur ab auxilio efficaci ad diligendum. Nam principium actiuum, quo actum credendi operamur, non est eiusdem speciei cum principio actiuo, quo actum diligendi produci-mus, cum principia actiua penes terminos distinguantur.

Præterea; Motus ad terminos specie distinctos distinguantur specie, ut 3. Physic. docet Arist. Sed auxilium efficax est motus quidam, seu motio, qua Deus mouet liberum arbitrium ad terminos specie distinctos, scilicet ad actus pios diuersæ speciei: ergo iuxta distinctionem actuum debent auxilia efficacia specie distingui.

Cum autem diuisio auxiliij præuenientis gratiæ in auxilium sufficiens

6.

Ex di-
spat. 73.
num. 2.

ciens

544 *De Auxiliis diuina gratia,*
ciens, siue inefficax, & auxilium ef-
ficax, non sit desumenda solùm ab
effectu, qui simul à liberi arbitrij
cooperatione pendet, necesse est, vt
etiam desumatur ex reali, & intrin-
seca virtute intentionali eiusdem au-
xilij, quam habet, vt venit à Deo,
quatenus videlicet est instrumentum
voluntatis diuinæ. Itaque auxilium
efficax præoperantis gratiæ semper
habet intentionaliter aliquam rea-
lem virtutem ad efficiendum, vt li-
berum arbitrium cooperetur; quam
tamè in seipso nõ habet auxiliũ suf-
ficiens. Probatur primò hæc senten-
tia auctoritate S. Augustini Epistol.
107. ad Vitalem, vbi eius referens
sententiam circa gratiam sufficien-
tem, quæ dat posse, & illam, quæ
operatur in nobis velle, & perfice-
re, quæ est gratia efficax, inquit:
*Quomodo dicis, quòd te audio dicere, vt
rectè credamus in Deum, & Euangelio
consentiamus, non esse donum Dei, sed hoc
in nobis esse à nobis, id est, ex propria vo-
luntate, quam nobis in nostro corde non*

opera

operatus est ipse? Et ad hoc cum audieris: quid est ergo, quod ait Apostolus: Deus in nobis operatur, & velle, & perficere? respondens per legem suam, per Scripturas suas Deum operari, ut velimus, quas vel legimus, vel audimus, sed eis consentire, vel non consentire, ita nostrum est, ut si velimus fiat, si autem nolimus, nihil in nobis operationem Dei valere faciamus. Operatur quippe ille dicis quantum in ipso est, ut velimus, cum nobis nota sunt eius eloquia, sed si eis acquiescere nolumus nos, ut operatio eius nihil in nobis proficiat efficiamus. Quibus verbis Vitalis Carthaginensis constituisse videtur diuisionem gratiæ in Gratiã efficacem & inefficacem, solum ab effectu, qui simul à liberi arbitrij cooperatione dependet, quod inducant illa eius verba: Sed eis consentire, vel non consentire, ita nostrum est, ut si velimus, fiat, si autem nolimus, nihil in nobis operationem Dei valere, faciamus. Quod idem est, ac si diceret: Gratia præueniens, quæ accedente nostro consensu est efficax, redditur inefficax, si pro nostra libertate

bertate contineamus consensum. Quam sententiam impugnans S. Augustin. subdit : *Quæ si dicis, nostris orationibus contradicis.* quod inferiùs confirmat multis testimoniis Scripturæ.

Secundò probatur; nam, vt suprà dictum est, auxilium sufficiens illud est, quo potest quis operari, si velit: auxilium autem efficax est illud, quo quis actualiter operatur. Sed maioris virtutis est principium tribuens actualiter operari, quàm principium tribuens solum posse, eo quòd actus secundus nobilior est, quàm actus primus: ergo auxilium efficax habet intentionaliter aliquam realem virtutem ad efficiendum hominem piè operari, quam tamen non habet auxilium sufficiens: ergo, &c.

7. Tertiò; Vt docet S. Thom. 1. 2. quæst. 112. art. 3. Corp. & quæst. 3. de pot. art. 7. ad 7. in auxilio efficaci est intentionaliter virtus Dei voluntate absoluta volentis, vt homo, cuius cor mouet, conuertatur, vel piè opere

operetur, quod etiam superius latius ostendimus: hæc autem virtus intentionalis non est in auxilio sufficienti, seu efficaci: ergo aliqua realis virtus est in auxilio efficaci, quam tamen auxilium sufficiens non habet: ergo prædestinata diuisio non sumitur tantum ab effectu, qui simul à nostri arbitrij cooperatione pendet, sed etiam ex reali intrinseca virtute ipsius auxiliij. Confirmatur; Quando agens, præsertim si habeat infinitam virtutem, utitur instrumento ad aliquid efficiendum, tribuit ei in ipso actuali vsu virtutem intentionalem ad effectum illum producendum, ut patet in Sacramentis nouæ Legis, quæ virtute diuina gratiam efficiunt, quam significant: sed Deus utitur auxilio efficaci, tanquam instrumento ad efficiendum, ut nostrum liberum arbitrium actualiter cooperetur Deo excitanti, & vocanti: ergo tribuit illi intentionalem virtutem ad huiusmodi effectum infallibiliter producen-

cendum; quam non tribuit auxilio sufficienti, quo Deus efficaci voluntate solùm intendit tribuere libero arbitrio posse operari; non autem actualiter operari, ac per consequens, ita diuisio attenditur secundùm realem virtutem ipsius auxiliij præuenientis gratiæ: non ergo desumenda est solùm ab effectu.

8. Si dicatur, quòd idem auxilium sufficiens cum subordinatione, & respectu ad Deum volentem efficaciter cum illo conuertere hominem; redditur efficax absque eo, quòd tribuatur illi aliqua realis virtus, & intentionalis, per quam ab auxilio tantùm sufficienti distinguatur. Contra hoc est: nam S. Thomas in 4. sent. dist. 1. art. 4. quæst. 1. in Corp. ex eo probat, Deum, cùm vtitur Sacramentis nouæ legis ad causandam gratiam, tribuere illis intentionaliter quandam realem virtutem causatiuam gratiæ, nam aliàs ipsa Sacramenta reuera non causarèt efficienter gratiam: sed solus Deus ad eorum

præsentiam gratiam causaret: ergo, si Deus, cum vitur auxilio creato ad conuertendum hominem, non tribuit illi intentionaliter aliquam realem virtutem, qua faciat hominem consentire, quæ non est in auxilio sufficienti, sequitur, quòd solus Deus conuerteret hominem ad præsentiam auxiliij efficacis, & consequenter, ipsum auxilium gratiæ reuera nihil operaretur, aut efficeret ad cõuersionem hominis: & ita ipsa conuersio non esset in Dei gratiam referenda. & confirmatur hoc, quia sola relatio non est actiua; ergo tribuere non potest virtutem aliquam efficiendi, sed habitudo auxiliij sufficientis ad decretum efficax Dei volentis hominem ad se conuertere, est relatio: ergo hæc sola non tribuit virtutem auxilio ad conuertendum hominem: ergo præter istam habitudinem debet auxilium efficax, habere intentionaliter aliquam realem virtutem sibi communicatam ab eodem decreto, qua hominem

C A P V T X X I I.

*Quòd auxilium efficax actuale di-
uinae gratiae non subiaceat nostri
arbitrii potestati, quantum ad
vsum, sicut subiacent habitus,
quibus utimur, cum volumus.*

*Ex di-
sput. 87.* I. **E**X iis, quæ dicta sunt, patet, qua-
liter auxilium efficax præope-
rantis gratiæ non subiaceat, quan-
tum ad vsum, potestati arbitrii no-
stri, sicut subiacent habitus, quibus
utimur, cum volumus, & ad actua-
liter operandum applicamus; sed po-
riùs è contra, Deus per idem auxi-
lium humanam sibi voluntatem sub-
iiciat, & eam obsequentem faciat.
Pro cuius maiori explicatione ad-
uerte, quòd, si nomine vsus auxiliij
efficacis intelligatur cooperatio ar-
bitrii cum illo, seu terminus, ad quẽ
idem auxilium mouet liberum arbi-
trium,

trium, scilicet operatio; absque dubio talis vsus subiacet nostri arbitrij potestati, vt moti à Deo, sicut sæpius dictum est.

Sed quoniam vti aliqua re strictè 2. loquendo, & propriè, est eam applicare, & determinare ad operandum, vel ad effectum, ad quem ordinatur, vt 1. 2. quæst. 16. art. 1. docet S. Thom. ideo dicendum est, auxilium efficax præoperantis gratiæ non subdi in hoc secundo sensu, quantum ad vsum, potestati nostri liberi arbitrij, sicut subiiciuntur habitus, quibus vtimur, cum volumus, sed potius è conuerso ipsum auxilium fortiter, & suauiter humanam sibi subiicere voluntatem, & obsequentem facere; ac per consequens, hæc duo simul esse incompòssibilia, quòd auxilium efficax consideratum secundum omnem realem virtutem, quam intentionaliter habet, vt venit à Deo, sit in homine, & homo non coope-retur cum illo; quamuis possit, si velit, non cooperari.

Proba

3. Probatur primò, nam si liberum arbitrium utitur auxilio efficaci, ita ut pro sua libertate determinet illud ad secum concurrendum; sequeretur quòd ipsum auxilium, siue adiutorium gratiæ, subiungeretur humilitati, aut obedientiæ humanæ, quod sic ostenditur. Nam, si quando voluntas vult obedire, & cooperari, tunc auxilium efficax concurret cum illa, & non aliter, & voluntas obedientis est, quæ applicat auxilium ipsum ad secum concurrendum, & si non vult obedire, auxilium ipsum non efficit in nobis aut nobiscum piam operationem: ergo adiutorium gratiæ subiungitur humilitati, aut obedientiæ humanæ. Consequens autem est contra Conc. Arausic. can. 6. & contra S. Augustinum Epist. 107. ad Vitalem, huius verba superiùs adduximus: ergo.
4. Secundò probatur. Nam S. Prosper Epist. ad August. post medium, referens sententiam Massiliensium ait, eos sensisse, quòd voluntas hominis
 diuinæ

diuinæ gratiæ sibi pariat opem : non gratia sibi, humanâ subiiciat voluntatem: quam sententiam impugnans lib. 1. de vocat. Gent. cap. 25. ait: *Nunquid illa virtus gratiæ, quæ sibi, quos voluit, subdidit, conuertere eos, qui in-conuertibiles permansere non potuit? Qui-bus verbis aperte docet, auxilium efficax diuinæ gratiæ humanas sibi subdere, ac subiicere voluntates: ergo necesse est dicere, quòd gratia ipsa subiiciat sibi liberum arbitrium, quantum ad rectum vsum: non ergo est e contra asserendum, quòd gratia efficax subiiciatur, quantum ad exercitium, potestati arbitrij creati.*

Tertiò probatur; id quod est po-
tentius, & fortius in agendo, supe-
rat, ac subiicit sibi id, quod in a-
gendo, aut residendo est minus po-
tens, vt supra ostensum est: sed vo-
luntas Dei efficax, est multo poten-
tior in agendo, quàm sit liberum
hominis arbitrium in resistendo, vt
S. Augustini lib. de corrept. & grat.
cap. 14. tom. 7. testimoniis probaui

554 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
superiùs : ergo gratia efficax subdit
sibi liberum arbitrium , quantum ad
vsum : non ergo subditur eidẽ arbi-
trio. Confirmatur ; Gratia efficax e-
mollit liberum hominis arbitrium,
duritiam eius aufert, & superat resi-
stetiam. Dicit enim Aug. lib. de præ-
dest. SS. c. 8. *Hæc itaque gratia, quæ occul-
tè humanis cordibus diuina largitate tri-
buitur, à nullo duro corde recipitur. Ideo
quippe tribuitur, vt cordis duritia primitus
aufertur : quam duritiam Dominus
per Ezechielem 11. & 36. spiritu no-
uo se ablaturum promisit: ergo gra-
tia efficax subdit sibi liberum arbi-
trium , quantum ad vsum , & non
econtra.*

CAPVT XXIII.

*Quòd postquam Deus misericordi-
ter excitauit arbitrium creatum,
non expectet liberum eius con-
sensum, vt purgari, aut iustifi-
cari velit.*

Ex

EX præmissis de efficaci gratia, ^{1.}
 independente ex libera coope- ^{Ex disp.}
 ratione nostri arbitrij à Deo præco- ^{95.}
 gnita per scientiam, quam vocant
 mediam, aut quouis alio modo ab
 eo præuisa, per euentem conse-
 quentiam colligitur, Deum etiam,
 postquam excitauit nostrum arbi-
 trium, non expectare liberum eius
 consensum, vt purgari, aut iustifica-
 ri velit, sed potius per eandem gra-
 tiam efficere, vt consentiendo coo-
 peretur, & velit. Ita videtur definitum
 in Conc. Araus. II. can. 4. cuius ver-
 ba sunt: *Si quis, vt à peccato purgemur,*
voluntatem nostram Deum expectare con-
tendit, non autem, vt etiam purgari veli-
mus per S. Spiritus infusionem & opera-
tionem in vos fieri consuetur, resistit ipsi
Spiritui sancto per Salomonem dicenti: Præ-
paratur voluntas à Domino, Prou. 8. Et
Apostolus Philipp. 2. salubriter præ-
dicanti: Deus est, qui operatur in nobis,
& velle, & perficere pro bona voluntate.

Respondet, sensum Concilij esse, ^{2.}
 Deum ante primam vocationem non

expectare peccatoris dispositionem, & liberam operationem, vt in eo inchoet iustificationem, per quam à peccato purgatur. Quod probant ex ratione Concilij, scilicet quia is, qui dicit, Deum expectare voluntatem nostram, vt à peccato purgemur, contradicit Spiritui sancto, dicenti: *Preparatur voluntas à Domino.* At qui dicit, Deum expectare consensum liberum hominis postquam illum excitauit, & vocauit, non negat preparari voluntatem à Domino: ergo solus ille hoc negat, qui ante primam vocationem dicit, Deum expectare voluntatem hominis, vt in eo iustificationem inchoet. Hæc tamen explicatio non videtur satisfacere verbis Concilij Araus. vt in commentariis nostris super cap. 3. Isaiaë num. 12. dicere cepimus. Nam definitio Concilij procedit contra Massilienses asserentes, quòd, postquam Deus vocat peccatorem ad poenitentiam, expectet eius voluntatem, vt ipse, si vellet consentire vo-

canti,

canti, consentiat: non autem efficiebat, vt homo efficaciter, & infallibiliter præberet assensum. Id quod non obscure constat ex epistolis S. Prosp. & Hilarij ad August. & ex eodem August. epist. 107. ad Vitalem, paulo post principium, in illa verba Psal. 36. *A Domino gressus hominis dirigentur, & viam eius volet*; vbi efficacissimè impugnat sententiam Vitalis Carthaginensis, & aliorum cum eo sentientium, quòd illuminatio intellectus, quæ fit per doctrinam, etiam internam; & suasio voluntatis atque eius excitatio, præcedebat liberum consensum voluntatis, quæ post excitationem, vel suasionem præcedentem ex libertate naturali, si volebat homo, consentiebat: si non volebat, non consentiebat. Quod aperte ostendunt verba illa: *Cuius doctrinam suasionem præcedentem subsequente consensione sectatur, quod libertate naturali, si vult, facit: si non vult, non facit.* Et idem constat aperte ex principio eiusdem Epistolæ, cuius verba superius

958 *De Auxiliis diuina gratia,*
rius adduximus. Et tamen S. Augu-
stinus hanc doctrinam statim impu-
gnat: *Hec, inquit, est illa Pelagianorum*
mala male diffamata, meritoque reprobata,
& ab ipso etiã Pelagio timente damna-
ri in orientalium Episcoporum iudicio da-
mnata sententia, qua dicunt, gratiam Dei
non ad singulos actus dari, sed in libero
arbitrio esse, vel in lege, atque doctrina:
ergo necessariò dicendum est, quòd
Deus nedum non expectat volunta-
tem nostram, vt nos excitet; sed et-
iam est asserendum, quòd adhuc,
postquam illuminauit intellectum,
& stupentem voluntatem excitauit,
non expectat voluntatem nostram,
vt si purgari velimus, purgemur à
peccatis; si autem nolimus, non pur-
gemur. Etenim Concilium Arausica-
num, & S. August. propterea docent,
Deum non expectare nostram vo-
luntatem, vt purgari velimus, quia
Deus operatur in nobis ipsum velle
purgari, licet non sine nobis liberè
consentientibus, & cooperantibus.
Hoc autè velle, & perficere nõ ope-
ratur

ratur Deus in nobis per solam gratiã excitantẽ , sed potissimè id operatur per adiuuantem , vt ex suprã dictis constat, vnde S. Aug. in eadem epist. 107. ad Vitalem circa fin. sic concludit , *Quomodo Deus expectat voluntates hominum, & præuenit eos, quibus dei gratiam, cum gratias ei non immeritò agamus de iis, quibus non ei credentibus, & eius doctrinam voluntate impia persequentibus misericordiam prærogauit, eosque ad seipsum omni potentissima facilitate conuertit, ac volentes ex nolentibus fecit? vt quid ei inde gratias agimus, si hoc ipse non fecit?*

Confirmatur, & aperiuntur magis vires huius argumenti. Nam Concilium non ait, Deum non expectare humanam voluntatem, vt nos præueniat sua gratia excitante, sed inquit, non expectare humanam voluntatem, vt purgari velimus, & assignat rationem, quia videlicet ipsa voluntas, quo purgari volumus, fit in nobis per sancti Spiritus infusionem, & operationem, secundum illud Apostoli ad Philipp. 2. *Deus est,*

qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate; vbi Concilium per operationem, sicut & Apostolus per verbum operatur, non intelligit solum operationem moralem, seu per modum suadentis, etiam interius: hæc enim metaphoricè operatio, & non propriè, vt supra ostensum est, dicitur: sed operationem physicam, siue admodum causæ physicæ, id est, veram operationem & propriam.

4. Secundò probatur; nam, vt supra ex professo ostendimus, Deus non solum remotè primò inchoat nostram iustificationem excitando hominis voluntatem, sed etiam verè efficiendo, vt liberum arbitrium cooperetur, alias initium remotum iustificationis tribueretur Deo: proximum autem vsurparet sibi homo, quod, vt supra ostensum est, dici non potest: ergo etiam, postquam Deus primò excitauit peccatorem, non expectat eius voluntatem, seu liberam cooperationem, vt purgari velit.

5. Tertiò probatur; Causa efficiens non

non expectat suum effectum, sed illum efficit: atqui Deus per auxilium præoperantis gratiæ est causa efficiens, quòd homo velit purgari, & saluari: ergo etiam post primam excitationem non expectat hominis voluntatem, qua purgari vult, & saluari. Si dicatur, causam efficientem non expectare suum effectum, quando illum producit absque interuentu alterius causæ liberæ: si autem illum effectum producat interuentu & consensu, seu cooperatione alterius causæ liberæ, sine qua effectus non produceretur in rerum natura; tunc necesse est, vt vna causa expectet cooperationem alterius causæ liberæ, sed determinantis, vt illum effectum producat; contra hoc est efficax argumentum; quia non solum ipsum velle nostrum, & pia operatio, sed etiam ipsa libera cooperatio, & actualis influxus nostri arbitrij, est effectus operationis diuinæ, vt supra visum est, talis enim cooperatio, & determinatio nostri arbitrij, non procedit ex sola, & innata

eius libertate, sed necessariò debet reduci in Deum, tãquam in priorem causam efficientem arbitrium concurrere: ergo Deus post primam uocationem, non expectat liberum influxum, & cooperationem nostri arbitrij, vt purgari velimus.

6. Quartò probatur; quia sequeretur ex opposita sententia, quòd gratia diuina non subiiceret sibi humanam voluntatem, sed potiùs subiungeretur illi, & esset pedissequa illius: consequens autem, etiam ab auctoritatibus sententiæ contrariæ non admittitur: nam videtur contra can. 6. Cõc. Araus. vbi dicitur: *Si quis humilitati, & obedientia humanae subiungit gratia adiutorium, nec vt obedientes, & humiles simus, ipsius gratia donum esse cõsensit, & resistit* Apostolo dicenti 1. Cor. 4. *Quid habes, quod non accepisti?* Item etiam sequeretur, quòd ideo quis adiuuetur, quia voluit, non ideo, quia adiuuatur, velit: consequens non potest admitti, vt ex suprã dictis constat: ergo.

CAPVT XXIV.

Quòd etiam in eo, qui habet habitus infusos ad singulos actus supernaturales, sit necessarium auxilium speciale non solum excitantis, sed etiam adiuuantis gratiæ ad auxilio habitus infusi realiter distinctum.

FVit autem quorundam Theolo-
 rorum sententia, quæ affirmat, ad
 actus supernaturales fidei producē-
 dos, non esse necessarium auxilium
 speciale gratiæ excitantis, vel adiu-
 uantis; sed sufficere habitum fidei
 cum concursu Dei generali. Et idem
 dicit hæc sententia de aliis actibus
 supernaturalibus. Addunt tamen, ne-
 gandum non esse per illustrationes,
 & auxilia particularia collata per
 dona Spiritus sancti, sapientiæ, in-
 tellectus, consilij, pietatis & timo-
 ris, &c. multum adiuuari habitum fi-
 dei, & cæterarum virtutum superna-
 turalium ad eliciendos suos actus

564 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
feruentiores, & præstatiores: alij ve-
rò dixerunt, ad actus supernaturales,
qui ab habitibus infusis eliciuntur,
esse quidem simpliciter necessariam
gratiam excitantem, illis proportio-
natam, & concursum simultaneum
ordinis gratiæ: præter hæc autem
nullam aliam adiuuantem gratiam
esse simpliciter necessariam ad elici-
endum supernaturalem actum; sed vt
plurimum vtilem, vt facilius, suavi-
us, magisque perseveranter fiant, si
Deus velit illam conferre, quia au-
get vires ad operandum. Addit ta-
men hæc sententia, quòd, quamuis
nova gratia adiuuans non sit neces-
saria homini iustificato ad singulos
actus supernaturales præstandos: ta-
men homini existenti in statu natu-
ræ lapsæ necessaria est, vt in gratia
diu perseveret: nam ad perseveran-
dum in gratia, necessarium est spe-
ciale auxilium, vt Concilia defini-
unt, seu perseverantiæ donum, quod
& gratiam excitantem, & adiuuan-
tem includit.

In contrarium est sententia S. Au-^{2.}
gustin. & S. Thom. & nobis indubi-
tata, quam defendunt communiter
Thomistæ, qui asserunt, in eo, qui
habet habitus infusos præter ipsos
habitus, & concursum simultaneum
eiusdem ordinis cum gratia, esse sim-
pliciter necessarium ad singulos ac-
tus supernaturales, speciale auxi-
lium gratiæ tum excitantis, tum et-
iam adiuuantis ab ipsis habitibus,
realiter distinctum, quo liberum ar-
bitrium per habitus infusos in actu
primo constitutum, in sua virtute
actiua compleatur, & ad operandum
præmoueatur, & determinetur. Hæc
sententia manet satis probata ex
his, quæ superius dicta sunt de con-
cursu Dei generali.

Præterea probatur ex illo Ioan. 15. 3.
Sine me nihil potestis facere; quod Apo-
stolis dictum est, qui sine dubio e-
rant iusti, & Psal. 26. dicitur in per-
sona iustorum: *Adiuutor meus esto, ne
develinquas me.* Ex quibus testimoniis
S. Aug. lib. de correptione & gratia. cap. 1.

566 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
cōcludit, quòd etiã, cùm quis fuerit à
peccati damnatione liberatus, adhuc
indigeat ad operandum bonum sui
liberatoris auxilio. Nec potest ex-
plicari Augustinus de concursu Dei
generalis: nam loquitur de auxilio
Saluatoris, quod nobis confertur per
Christum: hoc autem constat, esse
auxilium speciale: etenim concursus
generalis non est auxilium Redem-
ptoris, sed Creatoris Dei, commu-
ne omnibus creaturis, etiam irratio-
nabilibus, & insensibilibus, quæ re-
demptionis Iesu Christi capaces non
sunt: ergo. Idem etiam Psal. 126. de
hominibus iustificatis dicitur: *Nisi
Dominus custodierit ciuitatem, frustra vi-
gilat, qui custodit eam.* Quæ verba S.
Ambrosius lib. 2. in Lucam, & Hila-
rius sup. eund. Psalm. de anima iusti
interpretantur, quæ sine protectio-
ne, & auxilio Dei non potest bonum
operando tentationibus resistere.

4. Secundò probatur ex Cælestino
Papa Epist. ad Episcopos Galliae c. 8.
vbi docet, instinctu Dei iustos bona
opera

opera facere. Idèò utique, quia præoperatur (inquit) voluntas à Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum, ipse tangat corda fidelium. Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt: ut nec nostrum deesse sentiamus arbitrium, & in bonis quibusque voluntatis humane singulis motibus magis illius valere, non dubitemus auxilium. Et cap. 10. De fructibus, inquit, mandatorum Dominus loquebatur, ubi non ait: Sine me nihil (difficilius) potestis facere, sed ait: sine me nihil potestis facere, & loquitur de auxilio actuali.

Tertiò probatur ex definitione Conciliorum, sed præsertim ex Concil. Araus. II. can. 10. ubi dicitur: *Adiutorium Dei, etiã renatis, ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire, vel in bono possint opere perdurare.* Vbi non solùm ad perseverandum vsque in finem, sed etiam ad bonum opus perseveranter præstandum necessarium esse docet gratiæ adiutorium, quod clariùs declarat in canone 25. *Hoc etiã (inquiens,) secundùm fidem*

fidem Catholicam credimus, quòd accepta per baptismum gratia omnes baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem pertinent, possint, & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.

Quibus verbis præter gratiam, habitudinem ad opera bona, quibus adimplentur mandata, speciale auxilium docet esse necessarium. Et in Conc. Trid. sess. 6. de iustificat. c. 16. docet S. Synodus, quòd ipse Christus Iesus, tanquam caput ad membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos iustificatos iugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria esse possent.

6. Quartò probatur. In pluribus Cõciliis antiquis contra Pelagium, vt fatetur August. definitum est, gratiam Dei ad singulos actus dari: ad omnesque actus pios esse simpliciter necessarium speciale Dei auxilium: de hoc enim loquebãtur Patres, dum

vrge

vrgebant Pelagium, vt ex supra dictis constat. Idem probat lib. 1. de gratia Christi cont. Pelag. cap. 2. & 3. Subscribit S. Prosper in lib. responsionum ad capit. Gallorum, respons. 8. vbi hanc ipsam doctrinam iudicio ducentorum quatuordecim Sacerdotum sancitam esse, docet. Idem prosequitur latissimè contra Pelagianos S. Hieronymus epist. ad Ctesiphontem, ita inquit: *Dei gratiam ponunt, vt non per singula opera eius nitamur, & regamur auxilio, &c. & non intelligunt ista dicentes, quòd per os eorum intolerabilem blasphemiam diabolus sibi let.* Quod etiam ibi probat multis testimoniis Scripturæ, & lib. 3. Dialog. contra Pelagianos, & super epist. ad Galat. cap. 3. in illa verba: *Qui ergo tribuit vobis spiritum.* Et super cap. 2. ad Ephes. explicans illud: *Ipsius enim sumus factura.* Et super cap. 25. Ieremiæ, & super cap. 31. in illa verba: *Conuerte me Domine, & conuertar.* Præterea probatur insigni quodam testimonio eiusdem S. August. lib. 2. de

570 *De Auxiliis diuinae gratia,*
de pecc. merit. & remiss. cap. 18. vbi
ait: *Quod à Deo nos auertimus, nostrum
est; & hac est voluntas mala; quod uero ad
Deum nos conuertimus, nisi ipso excitante,
& adiuuante non possumus; & hac est vo-
luntas bona: vbi indifferenter loquitur
de conuersione ad Deum per actum
bonum, siue ante infusionem, siue
post infusionem habitus fiat: & hanc
docet, fieri non posse, nisi Deo ex-
citante, & adiuuante. Præterea idem
probatum specialiter de gratia exci-
tante; nam S. August. lib. 83. quæstio-
num, quæst. 68. ait generaliter de om-
nibus actibus bonis: *Nec velle quis-
quam potest, nisi admonitus, & vocatus.*
Denique in quæst. 2. ad Simpl. *Quis,*
inquit, potest credere, nisi aliqua uocatione,
hoc est, aliqua rerum testificatione tanga-
tur? quis habet in potestate tali viso attingi
mente suam, quo eius voluntas moueatur
ad finem? Idem docet S. Prosp. lib. 2.
de vocat. Gent. cap. 26. vers. *Gratia*
Dei principaliter præeminet. Præterea;
voluntas nunquam operatur ali-
quod opus bonum, nisi per intelle-*

ctum

etum fuerit illi propositum: eo quòd nihil est volitum, quin præcognitum, vt August. dicit. Sed illa propositio, qua per intellectum proponitur voluntati bonum supernaturale, vt prosequendum, & amandum, tanquam sibi conueniens, pertinet ad gratiam excitantem, cum per illam suadeatur voluntas, allucietur, & inuitetur, vt prosequatur illud bonum: ergo quantumuis sit homo iustus, & habeat habitus infusos, adhuc indiget gratia excitante ad singulos actus supernaturales. Idipsum docet de gratia adiuuante S. August. lib. de nat. & grat. cap. 26. vbi ait: *Sicut oculus corporis etiam plenissimè sanus, nisi candore lucis adiuuus non potest cernere: sic homo etiam perfectissimè iustificatus, nisi aeterna luce iustitiae diuinitus adiuuemur, rectè non potest viuere. Sanat ergo Deus non solum, vt deleat, quod peccauimus, sed vt prestet etiam, ne peccemus.* Et lib. de gratia, & lib. arb. cap. 6. Idipsum confirmat multis testimoniis Scripturæ.

572 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
pturæ. Eadem est sententia S. Tho-
mæ locis superiùs allegatis, cùm de
auxilio efficaci prædeterminante a-
geretur, vbi etiam soluta sunt potif-
sima argumenta, quæ aduersùs hanc
doctrinam obiiciuntur.

C A P V T X X V.

*Quòd absque auxilio gratiæ, vo-
luntati creatæ inherente, sola
assistentiæ extrinseca Spiritus
sancti non possit liberum arbi-
trium elicere actum supernatu-
ralem fidei, spei, charitatis, vel
pœnitentiæ.*

1. **F**Vit autem opinio quorundam
Ex di-
sput. 67. Theologorum asserentium, abs-
que auxiliis gratiæ inhærentibus
Deum immediatè sua potentia ab-
soluta compensare posse, & supple-
re concursum habituum, & donorum
supernaturalium potentiis inhæren-
tium, & tali, ac tanto influxu in actus
fidei,

fidei, spei, & charitatis, & alias pias operationes cum libero arbitrio cooperari, vt efficiantur tales, quales essent, si præueniens gratia antecederet. Alij hanc sententiam reputant probabilem, & addunt, actus supernaturales, qui ante infusionem habitus eliciuntur, nullum habere in homine physicum principium supernaturale potentiis eius inhaerens; sed Deum immediatè assistentia quadam extrinseca, quam appellant *Dei virtutem assistentem* supplere rationem habitus, & motionis inhaerentis. Hac tamen sententia nec doctrinæ SS. Augustini, & Thomæ, nec fundamentis superius stabilitis est conformis. Et quidem, si loquamur de potètia ordinaria, id esse impossibile constat: nam Conc. Trid. sess. 6. de iustif. cap. 5. declarat ipsius iustificationis exordinem in adultis à Dei per Christum Iesum præueniente gratia, secundum esse, hoc est, ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur, vt qui

per

per peccata à Deo auersi erant, per eius excitantem, atque adiuuantem gratiam ad conuertendum se ad suã ipsorum iustificationem eidem gratiã liberè assentiendo, & cooperando disponantur. Quo in loco non obscure docet sancta Synodus per gratiam inhærentem adiuuari à Deo liberum hominis arbitrium, vt dispositionem ad gratiam iustificantem eliciat. Et statim subdit, quòd sine gratia Dei mouere se ad iustitiam libera sua voluntate, non possit. Idem colligitur ex can. 4. eiusdem sess. vbi definitur, liberum hominis arbitrium à Deo, motũ, & excitatum, &c. posse dissentire, si velit. Quo in loco verbũ illud *motum, & excitatum*, motionem creatã designat in libero arbitrio receptam: nam motus est in mobili. Idem innuitur c. 5. eiusdem sess. cùm docet, quòd tangente Deo cor hominis per Spiritus sancti illuminationem homo ipse aliquid agit inspirationem illam recipiens; quippe qui illam & abiicere potest. Expendatur verbum illud *tangente, &*

inspirationem illam recipiens, &c. significant enim aliquid creatum receptum in anima. Ratione idem probatur, etiamsi loquamur de potentia Dei absoluta. Sola assistentia Dei existentia non est sufficiens, ut liberum arbitrium eleuetur ad producendum actus supernaturales; nam talis eleuatio debet fieri per aliquam formam, vel inhærentem virtutem, qua intellectus constituatur in ratione potentiæ proximæ in ordine ad eisdem actus. Et propter hanc rationem 1. par. quæst. 11. art. 5. dicunt communiter Thomistæ, quòd absque lumine gloriæ inhærente, saltem per modum dispositionis transeuntis non potest intellectus creatus essentiam diuinam intueri etiam de potentia Dei absoluta. Confirmatur; nam aliàs sequeretur, quòd liberum arbitrium per solam facultatem naturæ sibi intrinsecam, possit credere, diligere, & sperare, atque alios actus supernaturales elicere: consequens autem non potest admitti, ut

suprà

suprà ostensum est: ergo. Maior probatur: nam si nullum donum gratiæ inhærens ponitur in lib. arbitrio, quod sit formale principium physicum, quo idem arbitrium producat actus supernaturales: ergo ex sola virtute naturali physice cooperatur Deo vocanti. Præterea probatur: nã S. Thom. 2. cont. Gent. cap. 59. ratione 4. ex eo probat, hominem non posse intelligere per intellectum separatum, quia non tribuit illi esse formaliter. & Arist. 2. de Anima, text. 24. ex eo infert, animam esse actum intrinsecum corporis, & dare illi esse formaliter, quia est principium operationis: ergo, si auxilium diuinum est principium tribuens homini virtutem proximam ad actus supernaturales, erit aliquid intrinsecum illi inhærens. Confirmatur; nam anima Christi, etiam de potentia absoluta, non potuit formaliter intelligere per intellectum diuinum: quia non erat eidem animæ inhærens, sed assistens: ergo neque intellectus, aut
volun

voluntas creata poterit elicere actum supernaturalem per solam virtutem extrinsecam Dei, quia illa virtus non est inhærens intellectui, & voluntati, sed solùm assistens.

CAPVT XXVI.

Quòd homo in actibus supernaturalibus, quos operatur ex gratia, sit causa in suo ordine principalis, & non solùm instrumentum Dei.

EX præmissis manet exclusa quorundam Theologorum sententia, qui asserunt, hominem, seu voluntatem humanam non concurrere ad actus supernaturales, vt causam secundam in suo ordine principalem, sed solùm, vt instrumentum Dei. Alij distinguunt inter liberum arbitrium per habitum supernaturalem, & per solum auxilium speciale: & sentiunt, quòd, cùm eleuatur per

578 *De Auxiliis diuine gratiæ,*
habitum, verè est causa secunda prin-
cipalis vitalium operationum super-
naturalium: si autem eleuetur so-
lùm par auxilium speciale, non erit
causa principalis illorum actuum, sed
solùm instrumentalis. Alij denique
existimant, quæstionem hanc solùm
esse de modo loquendi, & vtriusque
partis auctores re ipsa conforme esse:
fatentur enim (inquit) rationa-
les hominis potentias non attingere
vi sua supernaturales actus, nec ha-
bere ad illos illam natiuam actiuita-
tem, aut proportionem, sed eleuari
per gratiam, aut per habitus infusos,
& alia huiusmodi. Differunt autem,
quod eorum quidam dicunt, ad ra-
tionem principalis causæ requiri
virtutem propriam, & proportiona-
tam, vel eminentioris ordinis, quàm
sit effectus. Alij negant, id esse ne-
cessarium, si dentur aliæ conditio-
nes, quæ propriæ sunt agentis prin-
cipalis, vt quod agat potius, quàm
agatur; quod ad agendum se deter-
minet, & similia. Vnde primam sen-
tentiam

tentiam censent esse probabilem, quamuis oppositam, quantum ad modum loquendi, dicant esse magis probandam.

Nobis autem semper visa fuit prima sententia improbabilis, & exillimamus, differentiã non esse de solo nomine, aut modo loquendi, sed de re ipsa. Ad cuius euidentiã considerandum est, quamlibet causam secundam, etiam principalem, generali quadam ratione se habere, vt instrumentum, respectu Dei comparatione effectus, quem producit, quatenus videlicet producit in effectu ipsum esse, quod non attingit, nisi in quantum est instrumentum Dei, eo quòd effectus vniuersalissimus qualis est esse, causæ vniuersalissimæ debet attribui, vt ostendit Bañes 1. p. quæst. 8. art. 1. ad 6. & S. Thom. 2. cont. Gent. cap. 21. Et præterea, quia nulla causa secunda operatur particularem effectum, nisi moueatur à Deo, vt ex supradictis constat. In præfenti ergo nõ loquimur de causa in-

strumentali in hac generali acceptio-
ne; omnes fatentur, liberum ho-
minis arbitrium non solum in ordi-
ne ad actus supernaturales, sed etiam
naturales, esse quodam modo Dei in-
strumentum, quamuis sit instrumen-
tum liberum; sic enim loquitur S.Th.
q. 24. de verit. art. 1. ad 5. & 3. cont.
Gent. c. 100. in 2. ratione. Et idem
dicit super cap. 10. Isaiæ in illa verba:
Assur virga furoris mei, & baculus ipse est.

3. Notandum secundò, causam se-
cundam principalem hoc differre à
causa purè instrumentali, quòd cau-
sa secunda principalis aliquid con-
fert per propriam formam ad produ-
ctionem effectus; nam illum opera-
tur à principio intrinseco actiuo, si-
ue illud principium sit ei connatu-
ale, siue ab agente supernaturali pro-
ductum; eo quòd per formam super-
naturalem sibi inhærentem, propor-
tionatam cum effectum illum attingit.
Causa autem instrumentalis secun-
dum propriam formam nihil confert
etiam radicaliter ad productionem
effectus,

effectus, sed solum se habet, tanquam deferens virtutem principalis agentis. Vnde non producit effectum, nisi secundum quod mouetur ab eodem agente principali: sicut aqua calida solum attingit instrumentaliter calorem, quem in alio subiecto producit; quia solum se habet, tanquam subiectum, deferens virtutem igni, qui est causa principalis eiusdem caloris, & solum attingit illum, in quantum mouetur ab igne. Vnde S. Th. q. 4. de malo, art. 3. in Corp. inquit, quod effectus est in causa principali secundum similitudinem formae eius, vel eiusdem speciei, si sit causa uniuoca, puta, cum homo generat hominem, vel ignis ignem; vel secundum aliquam excellentiorem formam, si sit agens non uniuocum, sicut sol generat hominem: in causa autem instrumentali, est effectus secundum virtutem, quam recipit instrumentum a causa principali, in quantum mouetur ad ea, ut a. 4. eiusd. q. in solut. ad 15. explicat S. Doctor.

Dicendum est ergo, liberum arbi-

trium eleuatum per habitum supernaturalē, vt per auxilium sibi inhærens esse reuera causam proximā principalem actuum supernaturalium, & non merum instrumentum. Probatur ratione desumpta ex S. Thom. q. 24. citata de verit. art. 1. ad 5. Instrumentum nō est liberum ad agendum, cum non agat, nisi secundum quod aliquis eo vtitur; ergo si liberum arbitrium creatum cōparatione actuum supernaturalium est merum instrumentū, & non causa secunda principalis; sequitur, quod nō operetur liberè eodem actus; consequens autem nō est admittendum; nam est contra definitionem Con. Trident. sess. 6. de Iustif. cap. 5. & can. 4. Ergo Confirmatur; nam instrumentum solū attingit effectū principalis agēis, deferendo eius virtutem; sicut ferra attingit opus artificiatum deferēdo virtutē artis, siue artificis, quæ intentionaliter est in eius instrumento, vt q. 3. de potentia, art. 7. ad 7. docet S. Thom. Ergo si liberum arbitrium solū attingit

tingit actus supernaturales, ut merum instrumentum, & non ut causa secunda principalis, videtur sequi, quod solum concurrat ad eosdem actus producendos deferendo virtutem principalis agentis, scilicet Dei, & ita haberet se merè passivè, sicut inanime quoddam; quod tamen esset incidere in errorè hæreticorū huius temporis, ut ex suprà dictis constat.

Secundò; In quacumque actione *f.* debet assignari aliqua causa principalis, quam ipsa actio denominet, & cui effectus principaliter tribuatur, sicut Deus denominatur Creator à creatione, & artifex denominatur ædificator à reali constitutione domus, quam efficit per instrumenta artis; sed cùm liberum arbitrium elevatum per formam supernaturalem producit actus fidei, spei, & charitatis supernaturales, & per eos mereatur vitam æternā; nulla est alia causa principalis, quam denominet huiusmodi actus, nisi ipse homo, aut liberū eius arbitriū: ergo verè concurrat ad

eosdem actus, vt causa secunda principalis. Minor probatur; nam si alia causa principalis assignaretur, quàm huiusmodi actiones denominent, esset ipse Deus eleuans per gratiam liberum arbitrium ad supernaturales actus: sed Deus nõ denominatur, nec dicitur formaliter merens, vel intelligens, aut volens, ab huiusmodi actionibus: nam mereri repugnat Deo secundum naturam diuinam, cum impossibile sit illum habere superiorem, apud quẽ mereatur. Et præterea; nam omnia sunt propria eius bona, ac titulo creationis ei debita. Similiter etiam non dicitur intelligens, aut volens ab intellectione, aut volitione, quæ est in nobis; sed ab ea, quæ est in ipso Deo, quæ etiam cum essentia diuina realiter, & formaliter identificatur. Ergo.

6. Tertiò; De ratione actus vitalis, est, quòd procedat à principio intrinseco viuente, & coniuncto, vnde & generatio, quia est actio vitalis, definitur à S. Thoma 1. p. q. 27. a. 2. in
 Corpore

Corpore quòd sit origo viuentis à principio viuente coniuncto in similitudinē naturæ: sed intellectio hominis, & volitio, etiã supernaturalis, verè est actio vitalis: ergo necesse est, vt procedat à principio intrinsecò viuentis, & coniuncto; ac per cõsequēs, homo per aliquod principiũ intrinsecum cõcurrit effectiuè ad actus supernaturales, scilicet per vitalitatem potentiæ eleuatam per formã supernaturalem ad modum superiùs explicatum; ac per conseques, erit causa secunda principalis eorundẽ actuũ.

CAPYT XXVII.

Quòd sit necessarium donum perseuerantiæ ad continuandam gratiam vsque ad finem vite, & qualiter à dono confirmationis in gratia distinguatur.

PER hæc, quæ dicta sunt de dono speciali præoperantis gratiæ effi-

B b 5 cakis,

I.

Ex disp.

103. &

104.

586 *De Auxiliis diuina gratia,*
casis, patet, quid sentiendum sit de
specialissimo dono perseuerantiæ,
quod est propriū prædestinatorum.
Asserendum est enim secundum fidē
Catholicam, præter gratiam habitu-
alem, & virtutes infusas esse necessa-
rium ad perseuerandum in bono, vs-
que in finem, auxilium speciale su-
pernaturale, scilicet donum perseue-
rantia. In hac doctrina conueniunt
omnes Catholici, & probatur aucto-
ritatibus Scripturæ, quas adducit
Med. 1. 2. q. 109. art. 10. dub. 1. Pro-
batur etiam auctoritate Aug. lib. de
corrupt. & grat. cap. 12. vbi sic scri-
bit: *Si in tanta infirmitate vite huius, in
qua tamen infirmitate propter elationem
reprimendā perfici virtutem oportebat, ipsis
relinqueretur voluntas sua, ut in adiutorio
Dei, sine quo perseuerare non possent, mane-
rent, si vellent, nec Deus in eis operaretur,
ut vellent; inter tot, & tantas tentationes
infirmitate sua voluntas ipsa succumberet,
& ideo perseuerare non possent, quia defi-
cientes infirmitate, nec vellent. Idē docet
lib. de dono perseu. præsertim cap. 20.*

Secun

Secundò probatur ratione S. Th. ^{2.}
3. cont. Gent. cap. 155. Illud quod
natura sua est variabile, ad hoc, quòd
figatur in vno, indiget auxilio alicu-
ius mouentis immobilis ; sed liberū
arbitrium etiā existētis in gratia ha-
bituali adhuc manet variabile, & fle-
xibile à bono in malum: ergo ad hoc,
quòd figatur in bono, & perseueret in
illo vsque ad finem, indiget speciali
Dei auxilio.

Hoc autem donum perseueran- ^{3.}
tiæ distinguitur realiter à prædicto
auxilio efficaci, quod necessarium es-
se dicimus ad quamlibet supernatu-
ralem operationem. Ita docet S. Th.
1.2. q. 109. a. 10. Et probatur ex Cō.
Araus. can. 10. vbi dicitur, *Adiuo-
rium Dei etiam renatis, & sanctis semper
est implorandum, ut ad finem bonum per-
uenire possint, vel in bona opere perdurare.*
In quibus verbis videtur Concilium
distinguere auxilium, quod datur
ad finiendam vitam in gratia ab eo,
quod confertur ad perseuerandum
longo tempore. Præterea probatur;

Donum perseverantiæ est proprium prædestinatorum, ut patet ex illo Matth. 24. *Qui perseverauerit usque in finem, hic saluus erit*: auxilium autem speciale supra positum datur multoties etiam reprobis: ergo distinguuntur illa duo auxilia.

4. Si dicatur distingui tantum in ratione doni, vel quod idem donum continuatum usque in finem vitæ fortiatur rationem doni perseverantiæ; contra: nam ipsa continuatio gratiæ usque ad finem vitæ, etiamsi per vnâ horam dumtaxat dureret, habet specialem difficultatem, propter quam plurima impedimenta tam intrinseca, quam extrinseca, quæ tunc occurrunt: ergo indiget homo ad perseverandum specialissimo auxilio doni perseverantiæ. Confirmatur; nam propter huiusmodi difficultates speciali quadam ratione orabat Dauid ut terminus vitæ esset bonus: dicitur enim in Ps. 120. *Domine custodiat introitum tuum, & exitum tuum.* & Ps. 67. *Et Domini Domini exitus mortis.*

Distinguitur etiam realiter hoc donum perseverantiæ à dono confirmationis in gratia. Ad cuius evidentiam notandum est ex S. Thom. q. 24. de verit. art. 9. in Corp. quòd aliquis potest confirmari in bono, & effici impeccabilis dupliciter. Primò, totaliter ab intrinseco, & simpliciter, ita videlicet, ut in seipso intrinsecum habeat suæ confirmationis principium, ut peccare non possit: & sic sunt impeccabiles omnes beati. Secundò, potest effici impeccabilis secundùm quid; & non ab intrinseco totaliter, sed partim ab intrinseco, partim ab extrinseco, quod contingit, quando alicui datur aliquod munus gratiæ, quo inclinatur in bonum, ita ut ab illo non possit de facili deflectere, non tamen per hoc ita retrahitur à malo, ut omnino peccare non possit, nisi diuina providentia protegatur, & custodiat. Quamvis ergo tam confirmati in gratia, dum sunt in via, sint simpliciter peccabiles, ut docet S. Thom.

*Homo
puru, dñ
est in via
semper
est pec-
cabilis
simplici-
ter.*

4. cont. Gent. cap. 70. & l. p. q. 100. art. 2. in Corp. & cum eo M. Med. 3. p. quæst. 27. art. 4. concl. 3. & impeccabilitas, quam habent, sit impeccabilitas secundum quid. Est tamen differentia inter confirmationem in gratiam, & donum perseuerantiæ: nam impeccabilitas secundum quid, quæ reperitur in confirmatis in gratia, prouenit partim ab intrinseco ex perfectione gratiæ habitualis, & virtutum, partim ab extrinseco, videlicet ex custodia, protectione, & directione Dei: sicut Adam in statu innocentiaë erat immortalis, partim ab intrinseco ob vigorem naturæ, partim ab extrinseco, videlicet propter lignum vitæ, quo vessebatur, & propter diuinam custodiam, & prouidentiam, ad quam pertinebat remouere omne nociuum corporale. Hæc sententia est S. Thom. & Ferrar. vbi supra. Et quidem, quod illa impeccabilitas partim proueniat ab intrinseco, probatur ex S. Thom. 3. p. quæst. 27. art. 5. ad 2. vbi loquens de gratia,

gratia , per quam in bono confirmata est beatissima Virgo, docet habuisse quandam perfectionem intrinsecam : ait enim, quòd in conceptione Filij Dei consummata est eius gratia confirmans eam in bono. Quibus verbis ostendit gratiam, confirmantem Virginem in bono, in seipſa perfectam fuisse.

Hæc autem perfectio intrinseca ^{6.} gratiæ confirmantis in bono , non attenditur secundum maiorem intensionem gratiæ habitualis ; nam multi sunt in via non confirmati in gratia , qui habent gratiam , & charitatem magis intensam , quàm aliqui existentes in patria : sed attenditur secundum quandam participationem gratiæ , & charitatis patriæ, quæ secundum modum est alterius rationis à gratia , vel charitate non confirmantē , vt ait S. Thom. 2.2. quæstion. 24. artic. 7. ad 3. Donum autem perseuerantiæ non includit huiusmodi perfectionem gratiæ , sed solum facit , hominem esse impec-
cabã

592 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
cabilem ex particulari Dei prouidentia, & directione, & efficacia motionis gratiae, qua omne peccatum mortale remoueretur.

C A P V T X X V I I I .

Quòd donum perseuerantiae in ratione doni perseuerantiae, atque efficacia illius non dependeat ex libera cooperatione nostri arbitrij cum illo.

1. **E**X dictis manet exclusa quorundam Theologorum sententia, qui asserunt, ad donum perseuerantiae duo esse necessaria. Vnum, ex parte Dei, videlicet, vt ea auxilia cõferre statuerit, cum quibus præuidebat adultum pro sua libertate perseueraturum: alterum, ex parte liberi arbitrij adulti, tanquam conditionem, sine qua voluntas conferenditalia auxilia non habuisset rationem
volun

voluntatis conferendi donum perse-
uerantiæ, nempe quòd adultus pro
sua libertate ita sit cum eis coope-
raturus, vt perseueret: quod in fa-
cultate ipsius est constitutum. Vnde
consequenter affirmant, efficaciam
doni perseuerantiæ dependere ex li-
bera cooperatione nostri arbitrij,
tamquam ex conditione, sine qua
non haberet rationem doni perse-
uerantiæ, comparatione huius ho-
minis.

Sed hæc sententia cum doctrina 2.
SS. August. & Thom. non congruit:
nec cum prædestinatione, & efficacia
diuinæ gratiæ superius statuti, &
explicitæ. Vnde dicendum est, quòd
donum perseuerantiæ in ratione do-
ni perseuerantiæ, & efficaciam illius
nullo modo dependet, etiam vt à
cōditione, sine qua nō, ex libera coo-
peratione nostri arbitrij, sed à solo
Deo, atque ab efficaci, & absoluto
decreto voluntatis eius, qui pro sua
misericordia tribuit illud donum,
cui vult. Probat ex Conc. Trid.
sess. 6.

fess. 6. de iustif. cap. 13. vbi sic dicitur: *Similiter de perseuerantiæ munere, de quo scriptum est Matth. 10. & 24. Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit: quod quidem aliunde haberi non potest, nisi ab eo, qui potest eum, qui stat, statuere, ut perseueranter stet; & eum, qui cadit, restituere, nemo sibi certè aliquid absoluta certitudine polliceatur.* Ecce Concilium docet, perseuerantiæ munus aliunde haberi non posse, nisi à Deo: ergo non dependet ex nostro libero arbitrio; aliàs posset aliunde haberi, quàm à Deo solo.

3. Præterea; nam Massilienses, contra quos scripsit D. August. lib. de prædest. Sanct. & de dono perseuer. hoc modo explicabant donum perseuerantiæ: dicebant enim, quòd Deus tribuebat homini auxilium supernaturale præuenientis gratiæ, sine quo per liberum arbitrium perseuerare non poterat; sed tamen cum illo auxilio perseuerabat homo actualiter, si volebat: si autem nolabat, non perseuerabat. Affirmabant autem

autem donum illud amitti, posse per hominis voluntatem: neque admitterebant donum aliquod præoperantis gratiæ, per quod Deus actiuè propriè efficeret hominem ex nolente volentem, & perseverantem usque in finem, sicut S. August. docuit, in cuius doctrina scandalizabantur. Constat hoc ex verbis S. Hilarij epist. ad August. vbi sic ait, *Deinde moleste ferunt, ita diuidi gratiam, quæ vel nunc primo homini data est, vel nunc hominibus detur, ut ille acceperit perseverantiam; non quæ fieret, ut perseveraret, sed sine qua per liberum arbitrium perseverare non posset: nunc verò Sanctis in regnum per gratiam prædestinatis, non tale adiutorium perseverantia detur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur, non solum, ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam, ut per hoc donum, non nisi perseverantes sint. His verbis sanctitatis tuæ ita mouentur, ut dicant quandam desperationem hominibus exhiberi.* Et paulo inferius subdit: *Quidquid libet donatum sit prædestinatis, id posse, &*
amitto

596 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
amittere, & retinere propria voluntate con-
tendum. Quod tunc falsum esset, si verum
putarent, eam quosdam perseverantiam
percepisse, ut nisi perseverantes esse non
possint. Vnde idē Aug. li. de dono per-
seuer. cap. 1. 2. 6. 7. 8. & 9. ostendit,
donum perseverantiæ admitti non
posse contumaci hominis voluntate,
sed infallibiliter perseverare per il-
lud donum; quod etiam confirmat
lib. de corrept. & grat. cap. 8. 11. &
12. & epist. 107. ad Vitalem in prin.
Præterea probatur omnibus argu-
mentis, quibus ostendetur prædesti-
nationem in ratione prædestinatio-
nis, & efficaciam auxiliorum gratiæ
non pendere ex libera cooperatione
arbitrij nostri cum illis à Deo præ-
cognita per scientiam mediam, nec
talem præscientiam supponere: effi-
caciter enim idipsum probant de
voluntate conferendi donum perse-
uerantiæ, seu de efficacitate eiusdem
doni. Eandem doctrinam docet S.
Thom. 1. 2. quæst. 109. art. 10. vbi di-
stinguit donum, quo aliquis perse-
uerat,

uerat, ab eo quo potest perseverare, si velit. Quæ omnia confirmari possunt argumentis, quibus supra ostensum est, auxilium efficax præoperantis gratiæ distingui ab auxilio sufficienti. Concludunt enim à fortiori auxilium efficax, quo Deus efficit, ut quis actu perseveret usque in finem, distingui ab auxilio sufficienti, quo potest perseverare, si velit; non tamen actu perseverat. Per quid autem distinguantur huiusmodi auxilia, iam superius explicatum est.

C A P V T X X I X.

Quòd in statu innocentie primi Parentes indiguerint speciali dono perseverantiae ad perseverandum in gratia usque ad finem vite.

EX præmissis constat primos Parentes in statu innocentie ad vitam, I.
Ex disput. 87.

tandum omnia lethalia peccata, perseverandumque in gratia, usque in finem indiguisse auxilio particulari superaddito habitibus iustitiæ originalis gratiæ; Theologicarumque virtutum, seu specialissimo illo dono perseverantiæ; unde si de facto perseverassent, non sola iustitia originali habitu gratiæ, & virtutum infusarum, ac Dei concursu generali, secluso quocumque alio auxilio speciali perseverassent, sed ex dono perseverantiæ, de quo in præcedenti capite mentionem fecimus. Hæc est doctrina S. Thom. 3. cont. Gent. cap. 155. & 1. 2. q. 109. art. 10.

3. Probatur testimoniis Scripturæ, quæ pro illâ adducit S. Thom. 3. cont. Gent. citato. Dicitur enim ad Philipp. 1. *Qui cepit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Iesu Christi.* Et 1. Petri ultim. *Deus omnis gratiæ, qui vocavit nos in eternam gloriam suam, modicum passos ipse perficiet, confirmabit, solidabitque.* Et Rom. 14. *Tu quis es, qui iudicas alienum servum? Domino suo stat,*

aut

aut cadit, stabit autem; potens est enim Deus statuere illum. Inueniuntur etiam in sacra Scriptura multæ orationes, quibus à Deo petitur perseverantia, sicut in Psalm. 16. *Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moueantur vestigia mea.* Et 2. ad Thessalonic. 2. *Deus Pater noster exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere, & sermone bono.* Hoc etiam ipsum in oratione Dominica petitur, maximè cùm dicitur: *Adueniat regnum tuum.* Non enim nobis adueniet regnum Dei, nisi in bono perseverauerimus. Derisorum autem esset à Deo aliquid petere, cuius ipse dator non esset: ergo perseverantia in bono, est homini à Deo, in quocumque statu fuerit constitutus.

Præterea probatur ex Conc. Arau. ^{2.} cap. 19. vbi sic dicitur: *Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo seipsam Creatore suo non adiuvante, seruaret. Unde cùm sine gratia Dei salutem non possit custodire, quam accepit; quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit?*

Quòd

Quòd autem Concilium per gratiam adiuuantem intelligat auxilium speciale gratiæ habitualis, & virtutibus infusis superadditum, constat; nam in prima parte illius Canonis loquitur de primis Parentibus in statu innocentiae, in quo præditi erant iustitia originali, habituali gratia, & virtutibus infusis; & definit, in illis adhuc fuisse necessarium adiutorium gratiæ, vt salutem, quam acceperunt, custodirent: ergo loquitur de adiutorio, siue auxilio speciali eisdem habitibus infusis superaddito. Nec satis est respondere ipsum habitum gratiæ, & virtutum, quatenus pariter cum libero arbitrio se determinante influit in piam operationem, habere rationem specialis auxiliij lib. 2. cap. 1. actualis. Contra hoc enim militant omnia argumenta, quibus supra ostensum est, speciale Dei auxilium, sicut & concursus generalem, esse influxum immediatum in liberum arbitrium, vt in causam, & aliquid præuium ad
eius

eiusdem arbitrij influxum, per quod Deus præmouet, applicat, & præterminat voluntatem nostram, vt liberè, & infallibiliter cooperetur gratiæ mouenti.

Præterea probatur; In nobis præ- 4.
ter ipsum habituale donum gratiæ gratum facientis, & virtutes infusas, vt actualiter perseueremus vsque in finem, est necessarium speciale auxilium doni perseuerantiæ eisdem habitibus infusis superadditum. Ergo similiter in Adam in statu innocentiae. Antecedens est expressa sententia S. Thomæ 1. 2. q. 109. art. 9. & 10. & habetur definitum in Conc. Trid. sess. 6. de iustificat. can. 22. sub his verbis: *Si quis dixerit, iustificatum, vel sine speciali auxilio Dei in accepta iustitia perseuerare posse, vel cum eo non posse, anathema sit.* Consequentia probatur. Nam ratio propter quam S. Thom. 1. 2. q. 109. art. 1. & 9. docet, eum, qui iam consecutus est gratiam iustificantem, indigere auxilio speciali superaddito, vt operetur bonum, &

602 *De Auxiliis diuine gratie,*
perseueret vsque in finem, est; *Quia*
nulla res creata potest in quemcunque a-
ctum prodire, nisi virtute motionis diuina:
hæc autem ratio etiam procedit de
primis Parentibus in statu innocen-
tiæ. Ergo.

5. Præterea confirmatur; quia S. Au-
gust. lib. de corrept. & grat. superius
cap. 11. & 12. allegato, cum S.
Thoma docent, maius donum acce-
pisse nos per Christum, quàm acce-
perit Adam in statu innocentie; eo
quod Adæ solum fuit collatum do-
num quo posset perseuerare, si vel-
let; non autem quo actualiter perse-
ueraret, & vellet; prædestinatis autem
datur per Christum non tantum do-
num, quo perseuerare possint, si ve-
lint; sed etiam quo actualiter perse-
uerarent, & velint. Sentiunt ergo,
primum Parentem in statu inno-
centie, vt actualiter perseueraret,
indiguisse aliquo speciali auxilio,
seu dono; quod tamen non fuit illi
collatum, sicut per gratiam Christi
confertur prædestinatis.

CAPVT XXX.

Quòd donum perseverantiae non sit omnibus hominibus iustis commune, sed proprium donum predestinatorum.

FVit autem quorundam Theolo-
 gorum sententia, distingui du-
 plex donum perseverantiae. Alte-
 rum (inquiunt) consistere in quo-
 dam speciali auxilio, & protectio-
 ne, qua Deus ita protegit, & munit
 quosdam, ut indeclinabiliter, & in-
 fallibiliter in gratia perseverent us-
 que ad mortem; quale Apostolis post
 acceptum Spiritum sanctum, & iis,
 qui dicuntur confirmati in gratia,
 concessum est: quod subinde non
 est omnibus iustis commune. Alte-
 rum, esse perseverantiae donum,
 quod consistit in quodam auxilio, &
 protectione, qua Deus ita adest ho-
 minibus, ut possint in gratia per-

604 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
seuerare, si velint; & hoc donum
inquiunt esse necessarium ad salu-
tem, & dari omnibus iustis imme-
diatè in actu primo. Hæc tamen
sententia nec est vera, nec videtur
in aliqua probabili ratione fun-
data. Vnde dicendum est, quòd do-
num perseuerantiæ ita est proprium
prædestinatorum, vt nulli alteri
conueniat. Probatur primò, nam
Concilia, & Patres, præsertim Au-
gustinus, nullam aliam perseue-
rantiam agnouerunt, nisi illam, de
qua scriptum est Matth. 10. & 24.
*Qui autem perseuerauerit vsque in fi-
nem, hic saluus erit.* Sed huiusmodi
perseuerantia solis conuenit præde-
stinatis; nam illi solùm re vera sal-
uantur. Ergo. Maior probatur ex
verbis illis Conc. Trid. sess. 6. de
iustificat. cap. 13. *Similiter de per-
seuerantia munere, de quo scriptum est:*
*Qui perseuerauerit vsque in finem, hic
saluus erit; quod quidem aliunde habe-
ri non potest, nisi ab eo, qui potens est,
eum, qui stat, statinere, vt perseueranter
stet,*

stet ; & eum qui cadit , restituere ; nemo
 sibi certi aliquid absoluta certitudine pol-
 licetur. Et can. 16. Si quis magnum il-
 lud usque in finem perseverantia donum
 se certo habiturum absoluta , & infalli-
 bili certitudine dixerit , nisi hoc ex spe-
 ciali revelatione didicerit , anathema sit.
 Ex qua definitione habemus , do-
 num perseverantiæ non esse illud ,
 quo iustus solum perseverare po-
 test , si velit , sed quo actu perse-
 verat usque in finem ; ut declarat
 locus Matth. 10. à Concilio in-
 ductus , & verba illa : De quo dono
 nemo sibi certi aliquid absoluta certitu-
 dine debet polliceri. Et tamen certif-
 sime potest quis sibi polliceri , ad-
 futurum sibi Deum , ut persevera-
 re possit si velit. Sentit ergo Con-
 ciliium , ad donum perseverantiæ
 necessarium esse , quòd ille , cui
 conceditur , actu perseveret usque
 in finem : non ergo est commune
 eiusmodi donum omnibus etiam re-
 probis.

Secundò probatur auctoritate Sã- 2.

etorum, qui vnanimiter docent, perseverantiae donum esse proprium praedestinatorum, per illudque Deum omnibus illis tribuere, non solum posse perseverare, si velint: sed etiam actu perseverare usque in finem; ita ut indeclinabiliter, & infallibiliter perseverent, ut est videre apud S. Hilarium epist. ad Augustinum, ubi Semipelagianorum placita commemorans de hac quaestione consuluit eundem Augustinum lib. de dono persever. cap. 8. respondens Prospero, & Hilario, ait: *Sed nolum, ut scribitis, isti fratres ita hanc perseverantiam predicari, ut non vel suppliciter emereri, vel amitti contumaciter possit, ubi quid dicant, parum diligenter attendunt. De illa enim perseverantia loquimur, qua perseveratur usque in finem; qua si data est, perseveratum est usque in finem: si autem non est perseveratum usque in finem, non est data: quod iam, & superius satis egimus. Et infra: Perseverantiam verò usque in finem, quoniam*

niam non habet quisquam, nisi qui perseverauerit usque in finem; multi eam possunt habere, nullus amittere. Neque enim metuendum est, ne forte, cum perseverauerit homo usque in finem, aliqua in eo mala voluntas oriaur, ne perseueret usque in finem. Hoc ergo Dei donum suppliciter emereri potest: sed cum datum fuerit, amititi contumaciter non potest. Cum enim perseverauerit quisque in finem, neque hoc donum potest amittere, nec alia, qua poterat ante finem. Quomodo enim potest amititi per quod fit, ut non amittatur, etiam quod posset amititi? Quibus verbis S. Doctor aperitissime docet, donum perseverantiae habere infallibiliter coniunctam actualem perseverantiam usque in finem, nec posse voluntatem hominis interrumpi, vel contumaciter amitti. Sentit ergo, idem donum non esse commune omnibus iustis, cum ex illis quidam non perseverent usque in finem. Et lib. de corrept. & grat. cap. 12.

Subueniunt ergo infirmitati voluntatis humana, ut diuina gratia indeclinabiliter, & inseparabiliter ageretur: & ideo, quamuis infirma non deficeret, nec aduersitate aliqua vinceretur. Et iterum: Fortissimo quippe dimisit, atque permisit facere, quod vellet, infirmis seruaui, ut ipso donante inuictissime, quod bonum est, vellent, nec hoc deserere inuictissime nollent. En S. Augustinus nedum Apostolis, & aliis confirmatis in gratia subueniendum esse ait per donum perseuerantiae, quo indeclinabiliter agerentur, & perseuerarent usque in finem, sed etiam infirmitati humane, quae in omnibus electis reperitur.

3. Hinc S. Prosp. in respons. ad cap. Gall. cap. 7. *Quomodo*, (inquit) *cos haberet praerudinata in Christo electio, cum dubium non sit, donum Dei esse perseuerantiam in bono usque ad finem, quam istos ex eo ipso, quod non perseuerauerunt, non habuisse manifestum est. Si ergo secundum Prospectrum, manifestum est, eos, qui non perseue*

perseuerauerunt in bono vsque in finem, donum perseuerantiæ non habuisse, quomodo asseritur, tale non omnibus iustis esse commune? Dicendum est ergo, ad solos prædestinatos pertinere.

Tertiò probatur ratione; Si donū 4. perseuerantiæ est cõmune omnibus iustis, sequitur, quòd ex se, prout à Deo procedit, solùm tribuat illis posse perseuerare: nã actu perseuerare vsque in finem non est cõmune omnibus iustis; aliàs semel iustificatus nunquã peccaret moraliter, nec eaderet à gratia; quod tamen definitioni Concilij Trid. repugnat: ergo solùm est illis commune posse perseuerare, ac per consequens, si donum perseuerantiæ est commune omnibus iustis, solùm tribuet illis posse perseuerare, & illi, qui actu perseuerant, solùm haberent ex dono Dei posse perseuerare, si velint: actualem autem perseuerantiam haberent à seipsis, quia videlicet pro innata sibi libertate cum auxilio

tribuente solum posse ; voluerint actu perseverare vsque in finem, quod tamen admittendum non est.

Quartò ; Prædestinatio ad gloriam non est omnibus iustis communis, sed illis solum, qui re ipsa saluantur, vt ex suprà dictis constat. Ergo etiam donum perseverantiæ non est omnibus iustis commune.

LIBER

LIBER QVARTVS,
IN QVO

FVNDAMENTVM QVARTVM ad-
uersæ concordia evertitur, &
consequenter, de prædestina-
tione, & reprobatione agitur,
ac legitima concordia liber-
tatis nostri arbitrij cum ea-
dem prædestinatione, & effi-
cacia gratiæ statuitur.

C A P V T I.

*Quòd non sit aliqua lex à Deo sta-
tuta dandi auxilia præuenientis
gratiæ facientibus totum, quod in
se est, ex sola facultate naturæ.*

T ex suprâ dictis constat, ^{1.}
FVNDAMENTVM QVARTVM aduersæ concordia ^{Ex dist.}
est, quòd facientibus to- ^{36.}

612 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
tum in se, & ex sola facultate natura
turæ, infallibiliter dantur auxilia
præuenientis gratiæ, & ex certa lege,
quam Pater statuit cum filio ob
merita passionis eius. Addunt ta-
men, quòd hæc auxilia non dantur
propter merita præcedentia ipsius
hominis, sed propter merita Chri-
sti. Ex quo inferunt, quòd, sicut Deus
semper præstò est per suum concur-
sum generalem libero arbitrio, vt
naturaliter velit, aut nolit, prout
placuerit; ita præstò est illi per au-
xilium gratiæ sufficiens, vt quoties
ex suis viribus naturalibus aggredi
voluerit opus aliquod ex his, quæ
ad iustificationem spectant; illud exe-
quatur, prout ad salutem oportet.
Addunt, quòd Deus sine vlla inter-
missione ad ostium cordis stat para-
tus semper conatus nostros adiuua-
re, desideransque ingressum: nò tamè
satis explicant an conatus ille ex
solis viribus naturæ procedens, sit
idem numero actus cum conatu, quo
liberum arbitrium elicit dispositionē

ad gratiam, ita videlicet, vt idem actus numero procedens ex viribus naturæ, perficiatur, & eleuetur per gratiam præuenientem ad ordinem supernaturalem, vt sit qualis ad salutem oportet, quamuis id insinuare videantur.

Hæc tamen sententia non est vera, nec dictis SS. August. & Thom. consona, sed potius aduersa. Vnde dicendum est, nullam legem fuisse vnquam à Deo statutam dandi infallibiliter auxilia præuenientis gratiæ facientibus totum, quod in se est ex sola facultate naturæ: neque Christus Dominus meruit, aut voluit, esse talem legem.

Probatur auctoritate S. Thom. 1. 2. quæst. 112. art. 3. in Corp. vbi aperte docet nostram sententiam. Ait enim, quòd præparatio, si consideretur secundum quod est à libero arbitrio, nullam necessitatem habeat ad gratiæ consecutionem; sed secundum quod est à Deo mouente, &c. Et idem docet quæst. 109. art. 6. ad 2.

614 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
& ad Rom. 10. lect. 3. vbi explicat
illud axioma: *Faciendi quod in se est,*
Deus non denegat gratiam: de faciente,
quod in se est, vt est motus auxilio
diuino. Nec potest dici, quòd S. Do-
ctor loquatur solùm de gratia iusti-
ficante, non autem de auxilio actua-
li præuenientis gratiæ, vt quidam
contendunt. Hæc enim explicatio
pugnat directè cum eodem S. Tho-
ma, tum locis superiùs adductis, tum
etiam in lib. 3. cont. Gent. cap. 149.
vbi ex professo probat multis ratio-
nibus, quòd homo non possit præ-
dictum auxilium mereri, sed neque
consequi illud propria virtute. Et in-
ter alia inquit in prima ratione: *Non*
propter hoc datur nobis auxilium diuinum,
quia nos ad illud per bona opera promo-
uemur, sed potius nos ideo per bona opera
proficimus, quia diuino auxilio præueni-
mur. Et in tertia ratione idem pro-
bat his verbis: *Nullum agens particula-*
re potest vniuersaliter præuenire actionem
primi, & vniuersalis agentis, eo quòd o-
mnis actio particularis agentis, originem
habet

habet ab vniuersali agente; sicut in istis inferioribus omnis motus praeuenitur à motu coelesti; sed anima humana ordinatur sub Deo sicut particulare agens sub vniuersali: impossibile est ergo, esse aliquem rectum motum in ipsa, quem non praeueniat actio diuina.

Præterea probatur ratione fundata in sacris Literis. Etenim quicquid datur ex lege & pacto homini operanti, datur illi ex iustitia saltem imperfecta: nam lex, & conuentio fundat rationem iustitiæ, vt patet ex illa parabola Matthæi, vbi operarij conuenerunt cum Domino de denario. Ibi enim Dominus dixit vni: *Nõne ex denario diurno conuenisti mecum? tolle quod tuum est, & vade in pace:* ergo si auxilia actualia præuenientis gratiæ dantur à Deo ex pacto, & conuentione faciētibus totum, quod possunt ex facultate naturæ, dantur illis ex iustitia fundata in pacto & conuentione diuina; atque aded auxilia illa non erunt dona gratiæ, sed debita operibus, & ita gratia non esset

esset gratia. Dicitur enim ad Rom. 2. *Si autem gratia iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia.* Confirmatur ex illo ad Rom. 4. *Ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam; sed secundum debitum: ergo si est lex, quod operanti ex facultate naturæ totam, quod potest, dentur auxilia gratiæ; talia auxilia dabuntur illi secundum debitum, & non secundum gratiam.*

5. Confirmatur secundò, nam vt 2. 2. quæst. 80. art. 1. in Corp. docet S. Thom. debitum legale est, ad quod reddendum aliquis legi astringitur: ergo si Deus astrinxit seipsum sua lege ad danda auxilia præuenientis gratiæ facientibus quod in se est, talia auxilia sunt illis debita secundum legem.

6. Confirmatur tertio; nam in eodem loco docet S. Thom. quod veritas est pars iustitiæ potentialis, in qua reperitur debitum morale: ergo quod redditur ad seruandam veritatem in promissis, redditur ex iustitia.

imper.

imperfecta, quando promissio facta est per legem aliquid operanti: ergo non est talis lex.

Confirmatur quartò; nam si opposita sententia esset vera, sequeretur gratiam præuenientem regulariter loquendo, non esse præuenientem simpliciter, neque ipsam vocationem primam Dei, & excitationem esse primò præuenientem nos, sed esset præueniens à creata voluntate præuenta. Probaturnam præueniretur à libero arbitrio faciente quod in se est ex facultate naturæ: ergo esset gratia præuenta à natura, & non præueniens illam. Nec satis est respondere, quòd propter merita Christi stabilita est lex prædicta; non enim potuit Christus mereri, quòd statueretur lex derogans gratiæ ipsius, & qua posita gratia non esset gratia, sed debita operibus naturæ; si enim ex operibus, iam gratia non est gratia, sed merces, vt ex præmissis constat.

Ex quo sequitur, quòd conatus, 8.
quo

618 *De Auxiliis diuinę gratiæ,*

quo homo elicit dispositionē supernaturalē ad gratiam, non est idem cum conatu illo, quō ex viribus solius naturę facit, quod in se est. Nam conatus, qui procedit elicitiuē à potentia eleuata per auxilium supernaturale, non est idem secundū substantiam cum conatu merē naturali, vt suprā dictum est; sed conatus, qui est dispositio ad gratiam, procedit à potentia eleuata per auxilium supernaturale, præsertim si sit vltima dispositio: ergo non est idem secundū substantiam cum conatu procedente ex sola facultate naturę. Præterea id ipsum probatur; nam aliās sequeretur, hominem ex viribus naturę adhibere inchoationem imperfectam proprię salutis, & dispositionem ad illam secundū substantiam; à Deo verò solam tribui perfectionem, & consummationem talis dispositionis: atque ita primas partes daret sibi homo, posteriores Deo. Hoc autem non potest admitti, vt ostendit S. August. lib. de prædestin.

stin. Sanctorum c. 2. & 3. & S. Prosp. lib. cont. Collatorem, cap. 3. & sequentibus: ergo.

CAPVT II.

Soluuntur argumenta contra premissa.

EX his, quæ superius dicta sunt, ^{1.} non erit difficile, argumenta, ^{Ex disput. 56.} quæ in contrarium obijciuntur dissoluere.

Primum argumentum desumitur ex S. Thom. quæst. 14. de verit. art. 11. ad 1. vbi ait: *Si quis in siluis enutritus ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissimo tenendum est, quòd ei Deus, vel per internam inspirationem reuelaret ea, quæ ad credendum sunt necessaria, vel aliquem fidei predicatorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Concilium, Actor. 10.* Et idem docet in sol. ad 2. eiusd. art. & lib. 3. con. Gent. cap. 149. & in 2. sent. dist.

28. quæst. 1. art. 4. & quæst. 24. de verit. art. 1. ad 2. Ad hoc argumentum est prima solutio, quod S. Doctor 1. 2. quæst. 109. art. 6. ad 2. quæst. 112. a. 3. & lib. 3. cont. Gent. cap. 149. ad meliorem, & clariorem formam reduxit, id quod docuit in quæst. 14. de verit. Ita dicit Driedo lib. de concord. lib. arb. fol. 56. pag. 2. & Ruardus super art. 3. contra Luther. pag. 220. & Caietan. 12. quæst. 109. art. 6. §. *Nec obstat.* Secunda solutio, & explicatio est M. Medinae 1. 2. quæst. 89. art. 6. quod ibi loquitur S. Thomas de faciente totum, quod in se est, non quidem ex sola facultate naturæ, sed ex auxilio præuenientis gratiæ. Et hæc explicatio est expressè S. Thom. super cap. 10. ad Romanos lect. 3. Vult ergo docere S. Doctor, quod, si ille puer faciat, quod in se est ex prædicto auxilio supernaturali; Deus vel per aliquem prædicatorem, vel per internam inspirationem illuminabit illum, vt credat alia mysteria, quæ ad consequendum vltimam

timam salutem, necessarium est cre-
 dere explicitè, vt incarnationem Ver-
 bi, & alia huiusmodi. Deus enim in
 primo instanti morali vsus rationis
 præuenit puerum speciali auxilio
 gratiæ, vt se conuertat in ipsum
 Deum, ac in bonum virtutis, eo mo-
 do, quo in illa ætate potest: vt col-
 ligitur ex illo Ioan. 1. *Erat lux vera,*
qua illuminat omnem hominem, venien-
tem in hunc mundum, id est, ad vsu-
 rationis, per quem moraliter mun-
 dum ingreditur, vt de seipso dispo-
 nat, & mereri possit, aut demereri.
 Consonat hæc explicatio cum verbis
 S.Th. 1. 2. q. 89. a. 6. in Corp. vbi ait:
Quòd si puer ille ordinauerit se, in ipso in-
stanti vsus rationis ad debitum finem per
gratiã consequetur remissionẽ originalis pec-
cati. Vbi loquitur de ordine ad debitũ
 finem ex speciali auxilio; aliàs abs-
 que aliquo auxilio præuenientis gra-
 tiæ consequeretur homo gratiam
 habitualem: quod falsissimum est, vt
 ostendit M. Medina loco superiùs al-
 legato, immo & contra expressam
 senten

sententiam eius Doctoris. Iuxta hanc doctrinã interpretanda sunt, & intelligenda, quæ in aliis locis eodẽ argumẽto adductis dicit S. Thomas.

2. Secundum argumentum; Salus est posita in potestate hominis adulti, quandiu uiuit in hoc sæculo; dicitur enim Eccles. 15. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui. Apposui tibi aquam, & ignem: ad quod uolueris, porrige manum tuam. Ante hominem vita, & mors, bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.* Et Psal. 108. *Anima mea in manibus meis semper*, id est, in potestate mea: sed non esset in eius potestate; nisi esset lex infallibilis, quòd facienti totum quod potest ex facultate naturæ, dantur auxilia præuenientis gratiæ, ut operatio illa sit, qualis ad salutem oportet, eo quòd non esset in potestate hominis habere, quando ipse uoluerit huiusmodi auxilia, sine quibus salus consequi non potest, sed solùm esset in potestate Dei, qui pro sua mera libertate confert eadẽ auxilia,

xilia, quibus vult, & quâdo vult: ergo.

Respondetur, quòd vt suprâ dice- 3.
bamus perditio, & salus, est quidem
posita in hominis potestate; aliter
tamen, & aliter: nam perditio est in
nobis, ex nobis, salus autem ex Deo:
vnde salus nostra primò est in po-
testate solius Dei, tanquam in pri-
mò incipiente simpliciter, vt expres-
sè docet S. Aug. lib. de dono perse-
uer. cap. 8. & S. Ambros. cuius verba
eodem loco adducit Augustinus: vn-
de salus non est in potestate homi-
nis, tanquam in primo inchoante,
aut incipiente, sed tanquam in con-
sentiente liberè, & cooperante sup-
posito auxilio præuenientis gratiæ,
vt dictum est: vnde ante huiusmodi
auxilium nil potest homo operari,
quod habeat ordinem ad salutem
suam, siue in ratione: disputationis,
siue conditionis sine qua non.

Tertium argumentum; Gratia præ 4.
ueniens multum dependeat ab in-
dustria, & conatu eius, qui excita-
tur, & vocatur; sed non alia ratione
pendet

pendet ab eius industria, nisi quia oportet, vt priùs ipse faciat, quod in se est, ex sola facultate naturæ, vt conatus illi eleuentur à Deo per gratiam præuenientem, & fiant supernaturales, quales ad salutem oportet: ergo. Respondetur, maiorem assumptam esse falsam, vt lib. 3. cap. 13. ostensum est. Etenim prima gratia præueniens non est formaliter actus noster vitalis, sed causaliter, vt lib. 3. cap. 15. visum est. Et ideo oportet, quòd Deus auxilio speciali præueniat omnem conatum, & industriam, qua liberum arbitrium nostrum, & voluntas etiam per actus indeliberatos mouetur à Deo ad salutem, ac per consequens nihil per solam facultatem naturæ potest facere, quo posito Deus infallibiliter, & ex certa lege illi conferat auxilia præuenientis gratiæ. Alia argumenta, quæ contra istam doctrinam obiciuntur, possunt dissolui ex his, quæ lib. 2. & in hoc libro dicta sunt. Et ex eisdem principiis manent impugna

pugnatae aliae assertiones appendices quae ad *quartum fundamentum* aduersae concordiae lib. i. cap. 4. commemorantur.

His suppositis, quae ad efficaciam auxiliorum gratiae, per quae ad finem supernaturalem perducuntur electi pertinere videbantur; agendum est nunc de praedestinatione, & praedestinatiis, qui beatitudinem supernaturalem consequuntur, & de reprobatione, & reprobis, qui ab eodem fine propria malitia deficiunt, ut ex consideratione iustitiae divinae, quae in eisdem reprobis exercetur, magis splendeat abundantia misericordiae, quae communicatur electis.

CAPVT III.

Quod omnes explicationes, quas S. Augustinus tribuit verbis illis Apostoli 1. Tim. 2. Deus vult omnes homines saluos fieri; sint legitima.

1. *Ex disp.*
33. **N**onnulli Doctores præuidentes
explicationes duas priores im-
mediate subiiciendas, quas tradit S.
Augustinus verbis inductis Apосто-
li, cum prædestinatione dependente
à præscientia media cohærere non
posse, illas vehementer impugnant,
asserentes, esse parum consentaneas
sacris literis, ac per consequens, pro-
bandas non esse, nec admittendas;
nihilominus eas communiter, tan-
quam legitimas amplectitur S. Th.
& omnes Thomistæ, quas etiam tra-
dunt plures alij sancti Doctores.

2. *Prima
explica-
tio.* Prima explicatio est secundum
quamdam distributionem accom-
modam, ita ut sensus sit; non quòd
velit vniuersaliter omnes homines
saluari; sed quia nullus fit saluus,
quem Deus non velit saluum fieri;
eo modo loquendi, quo dici consue-
uit: Hic magister docet omnes pue-
ros in ciuitate, non quòd vniuersa-
liter omnes doceat, sed quia nullus
addiscit literas, nisi quem ipse docu-
erit. Sic explicat S. Aug. lib. 4. cont.
Julian.

Iulian. cap. 8. lib. de correptione & gratia
 cap. 14. lib. de predestinatione SS. cap. 8.
 ubi adducit illud exemplum de magistro,
 in Enchirid. ad Laurent. cap. 102. & lib. 6.
 Hypognost. ad finem; & epist. 107. ad Vitalem.

Secunda explicatio est, iuxta *Secunda*
 quam illa distributio (*omnes*) acci- *explicatio*
 pitur incompletè pro generibus sin- *tio.*
 gulorum; & sensus est, quòd Deus
 ex omnibus statibus hominum vult
 aliquos saluos fieri, videlicet ex di-
 uitibus pauperibus Iudæis, & Genti-
 libus, masculis, & fœminis, regibus
 & subditis, &c. sicut quando dici-
 mus, omne animal fuisse in arca
 Noë, non est sensus omne animal
 absolutè fuisse ibi, sed cuiuscumque
 speciei animalis aliquod animal
 fuisse in arca Noë. Hanc expositio-
 nem tradit S. Aug. in Enchirid. ad
 Laurent. cap. 103. quam etiam se-
 quitur Fulgentius lib. de incarnat.
 & gratia Christi, cap. 31. Be-
 da, & Anselmus ad illum locum
 S. Pauli.

*Tertia
explica-
tio.*

Tertia explicatio est, quòd Deus vult, id est, facit, vt homines velint omnes saluos fieri, eo sensu, quo dicitur ad Rom. 8. *Spiritus postulat pro nobis*, id est, postulare nos facit *gemitibus inenarrabilibus*, & Genes. 22. *Nunc cognoui*, id est, cognoscere feci, quòd timeas Dominum. sic explicat S. Aug. lib. de correptione & gratia, cap. 15.

*Quarta
explica-
tio.*

Quarta explicatio est, loqui Apostolum de voluntate Dei antecedente, quæ est voluntas signi, & voluntas secundum quid, vt dicitur cap. sequenti. Hanc explicationem etiam tradit S. Aug. lib. ad articulum sibi falsò impos. art. 2. & cap. 15. cit. de correptione & gratia. quam sequitur Damasc. lib. 2. de fide orthodoxa, cap. 29. Prosp. lib. 2. de vocatione Gentium, cap. 19. & cap. 25. & in responsione secunda ad obiectiones Vincentii Theophylacti & OEcumenici super eandem epistolam & S. Thomas eodem loco, & 1. p. quæst. 23. art. 4. ad 3. & quæst. 19. art. 6. in Corpore, vbi etiam admittit primam & secundam

secundam explicationem S. Augustini. Denique S. Chrysoſt. hom. 1. in epist. ad Ephes. & S. Ambros. ad cap. 2. 1. ad Tim. hanc vltimam explicationem tradunt, & est satis communis inter Doctores. Et quidem, quòd Deus voluntate absoluta, & beneplacito, nequaquam velit omnes homines indifferenter saluos fieri, constat; nam voluntas beneplaciti Dei semper impletur, vt communiter docent Theologi, præsertim S. Thomas 1. p. quæst. 19. art. 6. Caietan. sup. 1. epist. ad Timoth. cap. 2. Scot. in 1. distinct. 46. quæst. vnic. ad 1. S. Bonauen. eadem distinct. art. 1. quæst. 1. Sed non omnes saluantur: ergo Deus non vult voluntate beneplaciti, vt omnes saluentur; ac per consequens, explicationes illæ S. Aug. & S. Th. necessariò sunt admittendæ.

CAPVT IV.

Quid sit voluntas Dei antecedens, quid voluntas consequens, & quem actum voluntas antecedens importet formaliter in Deo.

1. *Ex disp.* **E**St quorundam Theologorum sententia, quòd *voluntas antecedens* sit voluntas, quæ ita à solo Deo procedit, vt nullam ex nostris malis operibus occasionem capet, aut illam præsupponat: *consequens* verò *voluntas* est quæ à nostro vitio ortum habet, & illud præsupponit. Ex quo inferunt, quòd Deus semper voluntate antecedente vult oppositum eius, quod vult voluntate consequente. Dicunt enim, quòd voluntas consequens est, qua ex adiunctione aliquarum circumstantiarum est aliquid absolutè volitum, manente voluntate de opposito.

2. Hæc tamen sententia non rectè explicat, quid sit voluntas Dei antecedens,

tecedens, quid consequens, neque est ad mentem S. Thomæ 1. p. q. 19. art. 6. citato, ubi de hac re agit ex professo. Pro cuius explicacione supponendum est. Primò, quòd, vt docet S. Thomas art. 6. citato, vnumquodque secundùm quod est bonum, est volitum à Deo; nec sub hac ratione potest odio haberi, cùm bonum sit, quod omnia appetunt. Notandum secundò, quòd aliquid absolutè, & secundùm se consideratum, potest esse bonum, & amabile, quod tamen in indiuiduo consideratum secundùm omnes circumstantias adiunctas, quas habet, non sit bonum, sed inducat rationem mali, quia videlicet priuat alio maiori bono, quod est magis appetibile; nam minus bonum comparatione maioris boni induit quandam rationem mali, sicut diligere, & conseruare merces, est bonum secundùm se; non tamen est bonum conseruare merces cum detrimen-

to vitæ. Supponendum est tertio, volūtatē, quæ recipit aliquod obiectum secundū se consideratum esse voluntatē antecedentē: voluntatē autē, quæ respicit obiectum cum omnibus adiunctis, & circumstantiis dici consequentē, vt docet expressè S. Thomas art. 6. cit. ad 1. Et ratio, quam assignat S. Doctor, est: nam consideratio obiecti secundū se antecedit considerationē eiusdem obiecti, prout habet tales circumstantias adiunctas, & ideo prima voluntas dicitur antecedens; secunda verò dicitur consequens.

3. Dicendum est ergo, quod voluntas Dei antecedens est, quæ fertur in obiectum aliquod absolutè consideratum, & secundū se. Dicitur autē hæc voluntas antecedens, nō quia antecedit bonum, vel malum vsum nostri arbitrij, vt arbitrantur auctores primæ sententiæ; sed quia antecedit voluntatē, qua Deus fertur in obiectum consideratum cum aliquo

aliquo adiuncto, quæ est consequens, & posterior consideratio eius, vt docet S. Th. 1. p. q. 19. art. 6. Hoc non aliter probatur, quam ex fundamentis politis, & ex ipsa verborum significatione.

Si ergo consideretur salus reproborum secundum se, & absolute, sic est à Deo volita: si autem consideretur secundum quod habet adiunctam priuationem, aut carentiam maioris boni, videlicet boni vniuersalis prouidentia diuinæ, pulchritudinis vniuersi, manifestationis iustitiæ diuinæ in reprobis, & maioris splendoris misericordiæ eius in electis; sic non est volita à Deo. Et secundum hoc asserimus, quòd voluntate consequente, Deus non velit omnes homines saluos fieri, sed solum prædestinatos, vt docet S. Th. 1. p. q. 23. art. 3. ad 1. vbi ait: *Quòd Deus omnes homines diligit, & etiam omnes creaturas, in quantum omnibus vult aliquod bonum: non tamen quodcumque bonum vult omnibus. In quantum igitur*

D d s : quibus

634 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
quibusdam non vult hoc bonum, quod est
vita æterna, dicitur eos odio habere, vel
reprobare. Et art. 5. eiusdem q. ad 3.
idipsum confirmat. Probatur ex fun-
damentis positis; nam bonum parti-
culare cum detrimento maioris bo-
ni non est appetibile, cum ex adiu-
ctis induat rationem mali; sed si o-
mnes vniuersaliter saluarentur, im-
pediretur bonum vniuersale pro-
uidentia diuinæ, ac perfectio vni-
uersi, ad quam requiruntur diuersi
gradus in rebus, & quòd ex illis quæ-
dam infimum locum teneant: impe-
diretur etiam manifestatio iustitiæ
diuinæ in reprobis, & maior splen-
dor misericordiæ eius circa electos:
quæ bona sunt multo maiora, quàm
salus aliquorum: ergo.

5. Vnde non est necesse, quòd Deus
voluntate antecedente velit oppositū
eius, quod vult voluntate consequē-
te. Probatur manifestissimis rationi-
bus. Primò nam Deus voluntate cō-
sequente voluit, S. Petrum saluari; si-
quidem saluus factus est, & etiam
voluit

voluit salutem ipsius voluntate antecedente: nam hac voluntate vult omnes saluos fieri: ergo non semper vult Deus voluntate consequente oppositū eius, quod vult voluntate antecedente, nec è conuerso. Secundò probatur; S. Petrum saluari, est bonū secundū se consideratum: ergo volitū à Deo voluntate antecedente; etenim voluntas antecedens est, quæ fertur in obiectum bonum absolute consideratum, & secundū se; similiter etiam S. Petrum saluari, si consideretur cum omnibus adiunctis, & circumstantiis, est bonum, siquidem fuit iustus, & sanctus, & in illo maxime splenduit misericordia Dei, & pulchritudo vniuersi: ergo est volitū à Deo voluntate consequente, & idē argumentum procedit de omnibus prædestinationibus: ergo idem quod prius. Probatur denique; nam prædestinatio includit voluntatem antecedentem, & consequentem de alicuius salute, vt docet expressè S. Thomas in 1. sent. ad Annibaldum,

636 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
dist. 46. q. vn. art. 2. ad 1. ergo Deus
voluntate antecedente, & conse-
quente vult æternam salutem omniũ
prædestinatorum: non ergo Deus
semper vult voluntate consequente
oppositum eius, quod vult volunta-
te antecedente. Si quis petat, quem
actum importet formaliter in Deo
voluntas antecedens? Respondetur,
quòd importat actum conditiona-
tum, quo vellet salutem omnium,
nisi ex hoc impediretur pulchritu-
do vniuersi: & bonum vniuersale di-
uinæ iustitiæ, & misericordiæ. Vtrum
autem huiusmodi velleitas reperia-
tur formaliter in Deo, an solùm
eminenter, vtramque partem pro-
babilem esse docent Mag. Bañes, &
Zumel art. 6. alleg.

C A P V T V.

*Quid sit prædestinatio, & in quo
actus formaliter consistat, an in
actu voluntatis, vel potius in a-
ctu intellectus.*

Quidam

Quidam Theologi, vt prædesti-
 nationem, quæ sit in Deo; non
 autem præscientia meritorum, defen-
 dant, sic eam definiunt: *Prædestinatio
 est ratio ordinis mediorum in Deo, quibus
 præuidet creaturam rationalem perducen-
 dam in vitam æternam cum proposito eun-
 dem ordinem exequendi.* Quam defini-
 tionem magis explicant, asserentes,
 quod ratio ordinis mediorum, qui-
 bus Deus per scientiam naturalem,
 & mediam inter liberum, & merè
 naturalem præuidet, creaturam ali-
 quam mente præditam peruenturam
 in vitam æternam cum proposito &
 determinatione diuinæ voluntatis
 ex parte sua id executioni mandan-
 di; est prædestinatio. Hæc tamen de-
 finitio prædestinationis definitioni,
 quam SS. August. & Thom. tradide-
 runt, non est consona, vt patebit in-
 frà, nec gratuitæ prædestinationis
 proprietates satis explicat. Nam præ-
 terquam, quod certitudinem præ-
 destinationis reuocat ad fundamen-
 tum, quod à parte rei non est, vide-
 licet

I.
 Ex di-
 st. 35.

licet ad scientiam mediam, quam impossibile esse supra lib. 1. cap. 6. ostendimus, sequeretur ex eadem definitione, quod praedestinatio diuina formaliter loquendo in ratione praedestinationis, & efficacia illius, ac omnium auxiliorum gratiae, quae Deus in tempore confert praedestinationis, penderent, tanquam à conditione, sine qua non, ex libera cooperatione nostri arbitrij à Deo praecognita per scientiam mediam, quod tamen esse falsum, & contra doctrinam SS. August. & Thom. ostendam inferius.

2. Legitima ergo definitio praedestinationis est, quam tradit S. Aug. lib. de bono perseu. cap. 14. & S. Th. 1. p. quæst. 23. art. 1. videlicet, *Praedestinatio est praescientia, & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur.* Hac definitione sæpissime utitur S. Thom. quamuis aliquando sub his terminis eam tradat: *Praedestinatio est praescientia, & preparatio gratiae in presenti, & gloriae in fu-*

turo; aliquando verò sub istis : *Prædestinatio est ratio transmissionis creature rationalis in vitam æternam in mente Dei existens*, vt 1. p. quæst. 23. art. 2. in C. & 3. p. quæst. 24. art. 1. in C. & quæst. 6. de verit. art. 1. Pro cuius explicatione notandum, quòd præscientia in definitione prædestinationis, non accipitur pro scientia media, vt eius defensores contendunt, sed pro scientia simplicis intelligentiæ, seu naturali, qua Deus cognoscit creaturas possibles. Hæc enim præscientia præsupponitur in Deo, in signo rationis ad prædestinationem, vel pro scientia libera, qua Deus præcognouit subiectum prædestinandum: nam etiam hæc præscientia nostro modo intelligendi prædestinationem antecedit. Vnde S. Thom. 3. p. quæst. 1. art. 3. ad 4. *Prædestinatio, (inquit,) præsupponit præscientiam futurorum.* Quod quidem communiter interpretantur Thomistæ, præsertim Caiet. non quidem de præscientia omnium futurorum, sed aliquorum, eorum

eorum videlicet, qui non constituuntur, vel efficiuntur per ipsam prædestinationem, qualis fuit præscientia futuri peccati primi Parentis, in cuius remediū prædestinatus est Christus. Potest etiam nomine *præscientia* in definitione prædestinationis intelligi præscientia beneficiorum, quibus certissimè liberantur, quicumque liberantur. Sed in hac sententia, quæ pluribus in locis Augustinus sequitur, dicendum est, eiusmodi præscientiam non antecedere in significatione, sed potius subsequi liberum decretum Dei prædestinantis. Ideo quippe Deus hæc præsciuit, quia prædestinavit, ut lib. 1. cap. 6. apertissimis testimoniis S. August. ostensum est.

3. Per hæc manet exclusa eorum sententia, qui definitionem S. August. sic explicant: *Prædestinatio est præscientia, quid futurum sit liberum arbitrium ex hypothesi, quod tali gratia in talibus circumstantiis excitaretur; & beneficiorum preparatio, quibus certissimè liberantur*

rantur quicumque liberantur. Nam iuxta nostram ultimam explicationem definitionis S. August. ad idem prorsus obiectum refertur præscientia, & prædestinatio, scilicet ad beneficia Dei quibus certissimè liberantur electi: at præscientia media non habet pro immediato obiecto hæc Dei beneficia, sed affectionem, & inclinationem humanæ voluntatis in talibus circumstantiis constitutæ: ergo nomine *præscientiæ* non intelligit S. Augustinus præscientiam mediam, seu conditionatam, sed absolutam, quæ sequitur prædestinationem.

Prædestinatio ergo essentialiter, & 4. formaliter est actus intellectus, quatenus habet adiunctum actum voluntatis, ut docet S. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 1. & quæst. 6. de verit. art. 1. Probatur ex definitione prædestinationis superius tradita: nam prædestinatio est ratio ordinis mediorum in finem supernaturalem in mente divina existens; sed ratio ordinis essentialiter, & formaliter pertinet ad intellectum,

642 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
ctum, vnde ordinare pertinet ad sapientiam, vt in principio lib. 1. cont. Gent. docet S. Thom: ergo, &c.

5. Confirmatur ex illo Auctor. 13. *Crediderunt, quotquot præordinati erant ad vitam æternam. vbi prædestinati præordinati dicuntur: quia prædestinatio in præordinatione mediorum ad vitam æternam cõsistit. Vnde S. August. lib. de dono pers. cap. 17. Præordinare, inquit, est in præscientia disponere futura, & ordinare. & Auctor lib. 1. Hypognostic. lib. 6. in princ. ait: Prædestinatio à præuidendo, & ordinando, id quod futurum est, dicitur. Cùm ergo ordinatio mediorum in finem sit essentialiter actus intellectus, relinquitur, prædestinationem essentialiter, & formaliter in actu intellectus consistere.*

6. Præterea probatur; Prædestinatio est prima causa omnium beneficiorum, quæ Deus in tempore confert prædestinatis, vt patet ex verbis Apostoli Rom. 8. supra inductis: *Quos autem prædestinauit, hos & vocauit, &c.*

Sed

Sed Deus operatur omnia per actum intellectus, quamuis præsupponat actum voluntatis: nam, vt supra lib. I. cap. 12. ostensum est, Deus operatur omnia per intellectum, vt mouetur à voluntate: ergo prædestinatio essentialiter, & formaliter, in actu diuini intellectus consistit.

C A P V T V I.

Quòd bonus vsus auxiliorum gratiæ, vt emanat à libero arbitrio, sit effectus prædestinationis.

Illi auctores, qui docent, dari ex parte nostri arbitrij conditionem, sine qua ratio ordinis mediorum in finem supernaturalem non sortiretur rationem prædestinationis, comparatione talium hominum, sed retineret rationem tantùm communis prouidentix supernaturalis; defendunt consequenter, bonum vsum liberi

beri arbitrij, quo Deus excitanti, & vocanti consentit, quatenus præcisè emanat à libero arbitrio, computandum non esse inter effectus prædestinationis, sed ad illam præsupponi.

2. Nos autem, qui cum S. August. & S. Thom. defendimus, nullam dari causam ex parte nostra, rationem, vel conditionem, sine qua ratio ordinis mediorum in finem in mente diuina præexistens non haberet rationem prædestinationis; consequenter affirmamus, bonum vsunt auxiliorum gratiæ etiam, vt emanat à libero arbitrio, & ab illo dependet, esse effectum prædestinationis, & gratiæ, atque in Deum esse referendum, non solùm, vt in Authorem ipsius arbitrij, qui vim illam hominibus contulit, nec solùm, vt in eum ex cuius generali concursu quicumque arbitrij influxus dependet; aut tanquam in eum, qui suis supernaturalibus donis, auxiliisve præuenientis gratiæ arbitrium ipsum inui-
- tat,

tat, & allicit, vt consensum præbeat: hæc enim etiam Pelagiani, vt supra dictum est, non negarunt; sed etiam referendum esse in Deum, tanquam in causam verè efficientem, quæ per auxilium præoperantis gratiæ efficit liberum arbitrium influere in ipsum bonum vsum auxiliorum gratiæ, ita videlicet, vt actualis dependentia, & emanatio eiusdem boni vsum à libero arbitrio referenda sit in diuinam prædestinationem, & gratiam, tanquam causam per se efficientem.

Probari potest in primis hæc doctrina omnibus argumentis, quibus supra lib. 2. cap. 1. & 5. ostensum est, concursus Dei generalem, tam naturalis, quàm supernaturalis ordinis esse influxum immediatum in causas secundas, easque præmouere ac prædeterminare ad actualiter operandum vnâquamque conformiter ad suam naturam.

Præterea probatur auctoritate S. 4. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 5. in Corp. vbi

646 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
vbi eorum sententiam impugnans,
qui dixerunt, merita sequentia præ-
destinationis effectum esse rationem
prædestinationis, inquit: *Isti videntur*
distinxisse inter id, quod est ex gratia, &
id, quod est ex libero arbitrio, quasi non
possit esse idem ex utroque. Manifestum
est autem, quòd id, quod est gratia, est præ-
destinationis effectus, & hoc non potest po-
ni, ut ratio prædestinationis cum hoc sub
prædestinatione concludatur. Et quæst. 6.
de verit. art. 2. ad 11. ait: Hoc ipsum,
quod est velle accipere gratiam, est nobis
ex prædestinatione diuina.

5. Tertio probatur ratione. Omne
illud, quod conducit ad salutem, &
vt prædestinatus vitam æternam
consequatur, est effectus prædestina-
tionis, vt patet ex definitione præ-
destinationis traditæ ab August. lib.
de dono perseu. cap. 14. *Prædestinatio*
est preparatio beneficiorum Dei, quibus
certissimè liberantur quicumque liberantur:
sed bonus vsus auxiliorum gratiæ,
etiam, vt emanat à libero arbitrio, est
aliquid conducens ad salutem, & vt
præ

prædestinatus vitam æternam consequatur: ergo sub eadem ratione est effectus prædestinationis. Confirmatur; Deus per gratiam efficacem, quæ est prædestinationis effectus, non solum concurrat ad bonum illum usum liberi arbitrij influendo in eum actum unà cum eodem arbitrio; sed etiam efficienter mouendo arbitriū, ut ad eliciendum eum actum concurrat: ergo actus ille etiam, ut est à libero arbitrio, est effectus gratiæ præuenientis, & per consequens, prædestinationis.

Sed contra; nam bonus usus liberi arbitrij est id, quod se tenet ex parte prædestinati, & Deus ab illo exigit, ut Deo cooperante, adultus quoque ipse liberè consentiat & cooperetur, ut ea ratione opera prædestinati sint libera, & meritoria vitæ æternæ, & quædam dispositiones quibusdam sua libertate seipsum disponit ad gratiam: ergo talis bonus usus sub ea ratione præcisè, qua emanat à libero arbitrio, non est effectus præ

648 *De Auxiliis diuine gratia,*
prædestinationis. Respondetur, bo-
num vsum liberi arbitrij tenere se ex
parte prædestinati, non quidem tan-
quam aliquid ad prædestinationem
præsuppositum ex parte nostra, sed
tanquam liber actus à prædestinato
elicitus, vt à causa proxima, qui &
in Deum, tanquam in primam cau-
sam efficientem, & in gratuitam eius
prædestinationem, & gratiam, est re-
ferendus: & hac ratione, ille bonus
vsum informatus gratia, est merito-
rius vitæ æternæ, & per illum sei-
psum disponit aditus ad infusionem
gratiæ, vel augmentum illius.

C A P V T V I I .

*Quòd bonus vsum liberi arbitrij pro-
cedens ex auxilio gratia, non sit
causa, ratio, vel conditio sine qua
non prædestinationis in adultis.*

^{1.}
Ex di-
spnt. 37. **A**uctores sciëntiæ mediæ, vt suã
in hac parte sententiam expli-
cent

cent, fatentur, prædestinationem non fuisse factam propter præscientiam boni vsus liberi arbitrij, ita videlicet, vt bonus vsus illius præcognitus à Deo sit causa, ratio, vel conditio, propter quam Deus ex æternitate decreuerit conferre prædestinatis ea media, per quæ præsciebat, illos pro sua libertate peruen-
turos ad vitam æternam. Et ratio illorum est; nam Deus de multis præsciuit, quòd, si constituerentur in tali ordine rerum, vel cum talibus auxiliis, ipsi pro sua libertate bene vterentur libero arbitrio suo, & salu fierent: & tamen Deus, neque constituit illos in tali ordine rerum, neque prædestinavit. Addunt tamen prædestinationem factam non fuisse sine præscientia boni vsus liberi arbitrij futuri ex hypothesi, quod in talibus circumstantiis constitueretur; vnde consequenter affirmant, quòd præscientia boni vsus liberi arbitrij futuri est conditio, sine qua decretum conferendi adultis media

650 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
ad salutem, non habuisset rationem
prædestinationis, sed retineret dum-
taxat rationem communis prouid-
entiæ supernaturalis. Et nomine
præscientiæ intelligunt scientiam
mediam, quam superius lib. 1. cap. 6.
impugnauius.

2. Oppositam sententiam docent
SS. Aug. & Thom. Et omnes eius
discipuli. Ad cuius explicationem
supponendum est, quòd, quamuis
Deus non intelligat, aut velit prius
vnum obiectum, quàm aliud, sed
vnico, & simplicissimo actu intelle-
ctus, & voluntas illius simul ab æ-
terno intelligat, & velit, quæcun-
que vult, & intelligit; nihilominus
nostro modo intelligendi diuersa
instantia, & signa rationis distin-
guenda sunt; in quibus ex parte ob-
iecti dicitur prius intelligere, aut
velle vnum, quàm aliud. In primo
ergo signo rationis cognoscit Deus
per scientiam simplicis intelligen-
tiæ omnes creaturas possibles. In
secundo verò signo ex omnibus crea-
turis

curis possibilibus decreuit pro sua
mera, & gratuita voluntate ad o-
stensionem suæ bonitatis creare,
seu producere ordinem huius vni-
uersi cum omnibus creaturis, tam
corporalibus, quàm spiritualibus,
quæ ad illum pertinent: & inter il-
las primos parentes cum gratia, &
iustitia originali: quæ quidem gra-
tia, secundùm quod pertinebat ad
statum innocentia, non fuit effectus
prædestinationis Adæ, neque illi
collata ex meritis Christi Domini,
vt alibi de Auxiliis, disp. 40. osten-
dimus: quia non fuit gratia homi-
nis infirmi, aut redempti, sed fuit
effectus prouidentia supernaturalis
Dei. In tertio signo decreuit permit-
tere peccatum primi Parentis pro-
pter maius bonum, videlicet, vt in
remedium illius Verbum diuinum
assumeret carnem humanam. In
quarto signo voluit Verbi inçarna-
tionem, & in remedium peccati
prædestinauit Christum Dominum,
secundùm quod homo, tanquam

652 *De Auxiliis diuinae gratia,*
omnium prædestinatorum caput, &
exemplar sanctorum. In quinto si-
gno dilexit, elegit, & prædestina-
uit in Christo Domino, & per
Christum omnes prædestinatos, at-
que absoluta, & efficaci voluntate
voluit illis bonum vitæ æternæ: reli-
quos verò reprobauit, volens ab-
soluta voluntate non dare illis hoc
bonum, quod est vita æterna. In
sexto signo decreuit prædestinatis
conferre auxilia gratiæ efficacia, &
bona merita, per quæ re ipsa eos
perduceret ad vitam æternam: re-
probis verò auxilia sufficientia, per
quæ possent saluari, si vellent. Auxi-
lia autem efficacia, per quæ re ipsa
saluarentur, decreuit non dare, ita
vt de facto reciperent illa, sed voluit
ad ostensionem suæ iustitiæ, & ma-
iorem splendorem misericordiæ su-
æ in electis, peccata reproborum
permittere, & perseuerantiam in
illis vsque in finem vitæ, ac demum
propter eadem peccata etiam statuit
æternam pœnam illis inferre.

Hoc

Hoc supposito dicendum est 3. quòd prædestinatio, formaliter loquendo, in ratione prædestinationis non dependet etiam, tanquam à conditione sine qua non, ex bono vsu liberi arbitri, præcognito à Deo, neque præsupponit in signo rationis præscientiam mediam illius. Hoc probari potest omnibus rationibus, quibus lib. i. cap. 6. ostensum est præscientiam illam mediam esse iustitiam. Secundò probatur; nam, vt cap. præced. visum est, bonus vsus liberi arbitrij, quo Deo vocanti consentit, & cooperatur, etiamsi consideretur; vt emanat à libero arbitrio, est effectus prædestinationis: ergo prædestinatio non pendet ab illo. Nec præsupponit præscientiam illius, vt futuri etiam ex hypothesi. Tertiò probatur ex illo Rom. 9. *Cùm non damnati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, vt secundùm electionem propositum Dei maneret: non ex operibus, sed ex vocante, dictum est, quia maior seruiet minori; sicut*

654 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
scriptum est: Iacob dilexi: Esau autem
odio habui. Quibus verbis, ut patet
ex toto contextu Litteræ, inten-
dit excludere omnem causam præ-
destinationis se tenentem ex parte
nostra, & omnem rationem, & con-
ditionem, sine qua non; & reducere
beneficium prædestinationis in me-
ram, & gratuitam Dei voluntatem,
ut ex verbis inductis probat S. Aug.
q. 2. ad Simplic. qui locus est neces-
sariò videndus. Idem constat ex illis
verbis Roman. 8. Miserebor cuius mi-
serebor, & misericordiam prestabo, cui mi-
serebor. Et iterum ait: Non volen-
tis, neque currentis, sed miserentis est Dei.
Et rursus; ergo cuius vult, miseretur, &
quem vult, indurat. Et iterum, O homo
tu quis es, qui respondeas Deo, nunquid
dicit sumentum ei, qui se finxit, quare me
fecisti sic? Quæ verba sæpius repetit,
& inculcat S. Augustinus ut contra
Pelagianos, & Semipelagianos o-
stendat, prædestinationem non fuisse
factam ex meritis præiis, etiam in
gratia fundatis, sed ex Dei mera vo-
luntate,

luntate, & gratia.

Præterea probatur ex illo ad Rom. 4.
 11. *Reliquia secundum electionem gratia, salua facta sunt.* Et ad Ephes. 1. *Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum secundum propositum voluntatis sue in laudem gloria gratia sue.* Et post pauca: *In quo nos sorte vocati sumus prædestinati secundum propositum eius.* Vbi notandum quòd prædestinatio dicitur *sorte*, quia non ex meritis, etiam præuisis, contingit electis; sed ex gratuita Dei voluntate, quam explicant illa verba: *secundum propositum voluntatis eius.* Et ad Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his, qui secundum propositum vocati sunt Sancti.* Non ait: secundum præscientiam boni vsus liberi arbitrij, non secundum merita præuisa, sed *secundum propositum voluntatis eius.* Nec est admittenda quorundam modernorum explicatio asserentium, Apostolum loqui de proposito hominis, ita vt sensus sit, quòd prædestinati sunt secundum propositum

656 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
tum voluntatis, seu liberi arbitrij
nostri consentientis Deo vocanti.
Hanc enim explicationem reprobat
expresse S. Aug. lib. 2. cont. du-
as Epist. Pelag. cap. 9. & lib. de cor-
rep. & grat. cap. 7. vbi ait: *Electi*
sunt autem, quia secundum propositum
vocati sunt. Propositum non suum, sed
Dei, de quo alibi dicit: ut secundum ele-
ctionem propositum Dei maneret. Et: Non
ex operibus, sed ex vocante dictum est ei,
quia maior seruiet minori. Et Matth.
10. Confitebor tibi, Pater, Domine caeli,
& terra, quia abscondisti haec a sapien-
tibus, & prudentibus, & reuelasti ea
paruulis. Ita Pater, quia sic placitum
fuit ante te. Vnde S. August. in lib.
de dono perseu. cap. 18. dicit: Hoc
unum scio, neminem contra istam prae-
destinationem, quam secundum Scriptu-
ram sanctam defendimus, nisi errando di-
sputare posse.

5. Præterea probatur auctoritate
S. Thomæ in 1. par. quæst. 23. art.
5. & 3. contra Gentes cap. 163.
& quæst. 6. de veritate art. 2. su-
per

per cap. 15. Ioan. lect. 5. & ad Rom. 9. lect. 2. ad Ephes. 1. lect. 1. in quibus locis affirmat, præscientiam meritorum non esse causam prædestinationis, quantum ad integrum illius effectum. Et intendit etiam S. Thomas excludere conditionem sine qua non, vt ex contextu ipso euidenter constat.

Ex dictis probari etiam potest, 6. quòd præscientia meritorum non est simul in eodem signo rationis cum prædestinatione. Nam S. Augustinus vt lib. 1. cap. 6. visum est, ex eo docet, Deum certò scire futuram hominis salutem, quia prædestinavit illam: sentit ergo, quòd prædestinatio antecedit in signo rationis præscientiam futuræ salutis, vel cooperationis liberi arbitrij. Et ratio id suadet; nam scientia visionis sequitur decretum diuinæ voluntatis: ergo prius est in signo rationis ipsum decretum, quàm talis præscientia: ergo prædestinatio non fit ex præuisio bono vsu li-

beri arbitrij, præcognito à Deo in eodem signo rationis, in quo intelligitur prædestinatio.

7. Præterea ; Vocatio est effectus prædestinationis, ut patet ex auctoritate Apost. ad Rom. 8. *Quos autem prædestinavit, hos & vocavit ; &c.* Ergo prædestinatio antecedit in signo rationis bonum usum liberi arbitrij, & præscientiam illius. Nam ille bonus usus est posterior ipsa vocatione ; nullus enim vitur beneficio suo arbitrio, nisi præcedat vocatio Dei mouentis: cum ergo prædestinatio antecedit vocationem, relinquatur, quòd etiam antecedit in signo rationis futurum bonum usum liberi arbitrij, & præscientiam illius.

8. Ex eisdem principiis colligitur, quòd non solum prædestinationis ad gratiam, sed etiam prædestinationis ad gloriam, nulla datur causa ex parte nostra, neque conditio sine qua non ; sed talis prædestinatio facta est antecedenter in signo

gno rationis ad præuisa merita. Itaque nullis præsuppositis gratiæ meritis præuisis habuit intentionem efficacem dandi gloriam omnibus electis.

Probatur auctoritate S. August. 9. lib. de correptione & gratia cap. 7. ubi agens de gratuita Dei electione inquit: *Profecto electi sunt per electionem, ut dictum est, gratia non precedentium meritorum.* Et explicans, ad quid fuerint electi, subdit: *Electi autem sunt ad regnandum cum Christo.* Et post pauca: *Illos (inquit,) elegit ad obtinendum regnum suum.* Et cap. 13. *De his, inquit, loquor, qui predestinati sunt in regnum Dei.* Et lib. de dono perseverantiae cap. 14. inquit: *Multis non dari auxilium ad credendum, quia Dei altiori iudicio à perditionis massa non sunt gratia predestinatione discreti.* Vbi clarè supponit, quòd dona gratiæ, per quæ electi perveniunt infallibiliter ad vitam æternam, seu merentur illam, sunt effectus prædestinationis ad gloriam, ac per

660 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
consequens, quòd prædestinatio ad
gloriam præcedit in signo rationis
voluntatem dandi merita gratiæ.

10. Idem docet S. Thom. 1. p. q. 23.
art. 4. in Corp. ait enim, quòd præ-
destinatio aliquorum in salutem æ-
ternam præsupponit secundum ra-
tionem, quòd Deus illorum velit
salutem ad quod pertinet electio, &
dilectio. Vbi loquitur apertè de vo-
litione efficaci, qua Deus vult ele-
ctis salutem æternam. Vnde art.
3. ad 1. inquit, quòd inquantum
(Deus) quibusdam non vult hoc bo-
num, quod est vita æterna, dicitur e-
os habere odio, vel reprobare.

11. Præterea probatur; quia inten-
tio efficax finis prior est ordine cau-
salitatis, & rationis; saltem ex par-
te obiecti voliti, quam electio me-
diorum, cum media in ratione me-
diorum non sint appetibilia, nisi pro-
pter finem: sed voluntas eligendi a-
liquos ad gloriam est intentio effi-
cax finis: nam gloria est finis meri-
torum; ergo voluntas eligendi ad
gloriam

gloriã prior est in signo rationis in Deo, quàm voluntas dandi merita gratiæ; non ergo potest esse electio ad gloriam ex meritis gratiæ.

Cum hoc tamen asserendum est, 12.

quòd electio ad gloriam, quantum ad executionem, quæ fit in tempore, non est absque præcedentibus meritis gratiæ, saltem absque meritis Christi. Quod dico propter paruulos baptizatos, qui absque proprio merito gloriam consequuntur propter merita Christi Domini sibi applicata per baptismum in lege gratiæ, vel per circumcisionem in lege scripta, aut per aliud remedium in lege naturæ. Pro cuius intelligentia supponendum est, quòd vt docet S. August. tract. 68. in Ioan. duplex est electio: altera per *modum intentionis*; altera per *modum executionis temporalis*. Illa facta est ab æterno; hæc autem fit in tempore: vel, vt propriùs loquamur, executio eius fit in tempore, secundùm illud Matth. 13. *Elegerunt bonos in vasa sua.* Et de hac secunda

662 *De Auxiliis divinae gratiae,*
cunda electione ad gloriam asserimus, quòd præsупponit merita gratiæ, & per hanc distinctionem solvuntur multa argumenta, quæ contra doctrinam superius traditam obijciuntur.

C A P V T V I I I .

Quòd prædestinatio parvulorum non fuerit dependens ex præscientia boni usus liberi arbitrii parentum, vel aliorum, per quos ad baptismi gratiam pervenerunt, nec eam præsупponat.

1. **Q**UÆ dicta sunt de prædestinatione adultorum ante præiudicia merita gratiæ, extendenda sunt proportionaliter ad prædestinationem parvulorum, & dicendum, quòd formaliter loquendo irratione prædestinationis non dependet etiam, tanquam à conditione, sine qua non, ex præ

præscientia voluntatis parentum, vel applicantis baptismum, neque ex concursu aliarum causarum naturalium, quæ concurrunt ad generationem, & conseruationem prolis; sed ex mera, & gratuita Dei voluntate, sicut de prædestinatione adultorum superius dictum est. Hæc est sententia S. Thom. & S. August. lib. de dono perseuer. cap. 12. in fine, vbi hanc paruulorum pertractans quæstionem ait: *Neque enim fato cogitur Deus illis infantibus subuenire, illis autem non subuenire, cum sit utriusque causa communis. Aut res humanas in paruulis non diuina providentia, sed fortuitis agi casibus opinabimur, cum rationales, vel damnanda, vel liberanda sint anima; quandoquidem, nec passer cadit in terram sine voluntate Patris nostri, qui in calis est: aut parentum negligentia sic tribuendum est, quod paruulus sine baptismo moritur, ut nihil ibi agant superna iudicia: tanquam ipsi, qui hoc modo malè moriuntur, parentes sibi negligentes voluntate propria, de quibus nascerentur, elegerint. Quid dicam, quod paru-*

lus aliquando, antequam illi per ministerium baptizantis succurri possit, expirat. Plerumque enim festinantibus parentibus, & paratis ministris, ut baptismus paruulo detur, Deo tamen nolente, non datur, qui eum paruulum in hac vita non tenuit, ut daretur.

2. Et probatur. Quod paruulus consequatur re ipsa remedium contra peccatum originale, & moriatur antequam perueniat ad vsum rationis, in quo possit peccare mortaliter; est effectus prædestinationis illius: ergo prædestinatio paruuli, in ratione prædestinationis, non dependet ex futura applicatione baptismatis, aut ex futura morte immatura, nec præsupponit præscientiam illius: nam effectus non præsupponitur ad suam causam. Antecedens probatur; nam media per quæ prædestinatus consequitur vitam æternam, efficaciter sunt effectus prædestinationis illius, ut supra ostensum est; sed per remedium applicatum contra peccatum originale, & per immaturam mor-
- tem

tem consequitur paruulus efficaciter vitam æternam : ergo hæc sunt prædestinationis paruulorum effectus.

Secundò ; nam supposito , quòd 3. Deus prædestinauerit aliquem paruulum , ad prouidentiam illius pertinet , quòd ille nascatur , & conseruetur , quousque possit remedium contra originale peccatum illi applicari : ergo stante huiusmodi suppositione impossibile est in sensu composito , quòd paruulus ille non nascatur , vel quòd decedat , antequàm remedium contra peccatum originale applicetur illi , quamuis absolute loquendo , & in sensu diuiso , eisdem possit non applicari.

Tertiò ; Quoniam aliàs concedendum esset , ex parte liberi arbitrij creati aliquid dari , à quo dependeat prædestinatio paruuli , & ita non esset merè gratuita.

Respondent , prædestinationem paruulorum etiam fuisse merè gratuitam , quia ex mera Dei voluntate ortum habuit , quòd paruulus prædesti

destinatus constitueretur in tali ordine rerum, & in talibus circumstantiis, in quibus Deus præsciebat per liberam voluntatem parentum esse concipiendum, & per causas naturales ducendum ad tempus, in quo possit illi applicari Sacramentum baptismi, & applicaretur de facto. Et eodem modo respondent ad argumentum, quod eis obiicitur de prædestinatione adulatorum; nam etiam sequeretur ex eorum positione, quòd talis prædestinatio non esset merè gratuita. Dicunt enim, id non sequi, quia, licèt detur conditio ex parte boni vsus liberi arbitrij futuri, ex hypothese, sine qua ratio mediorum in finem præexistens in Deo. comparatione adulatorum non haberet rationem formalem prædestinationis, sed retineret solum rationem communis prouidentiae; quia tamen nulla datur ex parte nostra ratio, vel conditio, sine qua non, vel propter quam Deus constituerit adultum in tali ordine rerum, & in illis.

Ex di-
spat. 37.

lis circumstantiis , in quibus præsciebat illum benè vsurum suo arbitrio , vt cum auxiliis gratiæ ad vitam perueniret æternam : ideo eius prædestinatio semper gratuita perseverat.

Sed hæc solutio vim argumenti non euacuat; nam cum Pelagius concesserit expressè , liberum arbitrium gratis omnino à Deo creari absque ullis meritis , etiam ex hypothese futuris; à fortiori Massilienses, vel concesserunt, vel facillimè concessissent, assignari non posse ex parte boni vsus liberi arbitrij futuri ex hypothese rationem , propter quam ex infinitis hominibus possibilibus , qui (vt ipsi asseriebant) benè vsi fuissent suo arbitrio , si crearentur à Deo in talibus circumstantiis , hos in particulari , vel illos statuerit creare , & in eisdem circumstantiis constituere, in quibus salui fierent, sed totum id referrent ad meram , & gratuitam Dei voluntatem. Nec est credibile oppositum; aliàs enim cogeren-
tur

tur fateri omnes homines, & Angelos possibiles, qui bene vsi fuissent suo arbitrio ex hypothefi, quòd tali gratia in talibus circumstantiis excitarentur, & mouerentur, esse reuera à Deo absoluta & efficaci voluntate prædestinatos. Nam illa ratio æqualiter procedit de omnibus hominibus, & Angelis possibilibus; hoc autem illis in mentem venire non potuit: ergo cum S. Augustino ex locis Scripturæ vrget Pelagianos, & horum Reliquias, quòd non detur ex parte boni vsus liberi arbitrij, præuisi à Deo, causa prædestinationis, non solum contendit, quòd non detur causa; propter quam Deus staturit creare hominem, & illum cõstituire in illis circumstantiis, in quibus præsciebat, illum ita benè vsurum suo arbitrio, vt salutem consequeretur æternam, sed etiam intendit, quòd non detur ratio, vel conditio ex parte boni vsus liberi arbitrij futuri, à qua dependeat, quòd ratio ordinis mediorum in finem

præexistens in mente diuina fortia-
tur rationem formalem prædestina-
tionis, vel solum retineat rationem
communem supernaturalis prouidi-
entia.

Præterea probatur; Beatitudo su- 6.
pernaturalis non est debita alicui
creaturæ, secundum sua naturalia
consideratæ: ergo pro sua voluntate
potuit Deus ab æterno absque ali-
cuius iniuria ante præscientiam bo-
ni, vel mali vsus liberi arbitrij quo-
dam eligere ad vitam æternam, &
velle actu positiuo quosdam non ad-
mittere, absque eo, quòd alicui fa-
ciat iniuriam; nam vt quæst. 6. de ve-
rit. art. 2. ad 8. dicit S. Thom. in gra-
tuitis non habet locum iniustitia, vel
acceptio personarum: *Possum enim
vim dare, & alteri non dare pro meo lubi-
to voluntatis*, etiam si ambo sint æ-
quales.

Qualiter autem prædestinatio sit
certa, & infallibilis, quantum ad af-
secutionem effectus, certitudine or-
dinis, & causalitatis mediorum abs-
que

670 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
que aliquo præiudicio libertatis no-
stri arbitrij, iam lib. 1. cap. 15. expli-
catum est & inferiùs lib. 4. cap. 19. pa-
tebit ampliùs, cùm tractabitur de
concordia legitima liberi arbitrij
cum efficacia auxiliorum diuinae
gratiæ.

C A P V T IX.

*Quòd non detur ex parte nostra
causa reprobationis, quantum ad
integrum effectum illius.*

1. **E**X præmissis facilè impugnari
Ex di- potest cuiusdam authoris sen-
sput. 100. tentia, qui, vt prædestinationem, &
reprobationem quietatiuam intel-
lectus humani in Deo statuat, qua
facilè argumentis, quæ in despera-
tionem, vel in segnitiam, & torpo-
rem inducere videntur, occurrere
valeat: duplicem distinguit reproba-
tionem, sicut de prædestinatione su-
periùs dictum est. Primam vocat *re-*
proba

probationem incompletam, & conditionatam, quæ habet tacitam conditionem subintellectam, & importat actum, quo Deus conditionaliter vult non admittere aliquos in regnum suum, sed pro eorum peccatis pœnis aeternis punire, si ipsi peccauerint, & in peccato perseverauerint vsque in finem. Secundam vocant *reprobationem completam, & absolutam*; & hanc sentiunt præsupponere in Deo præscientiam finalis impœnitentiæ, siue perseverantiæ in peccato vsque ad mortem, & ex parte hominis supponere ipsum peccatum, & continuationem eius vsque ad ultimum vitæ terminum: atque adeò talem reprobationem esse ex præiudicis demeritis. Ex quo infert, neminem esse reprobaturum absoluta Dei voluntate ante præiudicem finis in statu peccati. Infert etiam, quòd Deus non statuit decreto absoluto ante præiudicem operum, qui sint salvandi, qui damnandi.

Alij verò dixerunt, causam meritoriam

672 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
toriam reprobationis in hominibus
fuisse peccatum originale à Deo
præuisum, quo tota natura humana
in primo Parente infecta est: & con-
sequenter, omnes qui in Adam pec-
cauerunt, meruerunt sibi in illo i-
ram, & pœnam æternam, iuxta il-
lud ad Ephes. 2. *Et eramus omnes na-
tura filij ire.* Quam sententiam se-
quuntur multi Thomistæ, conuicti
auctoritatibus Augustini inferius al-
legandis, & affirmat duo. Primum est,
peccatum originale esse causam ge-
neralem reprobationis in homini-
bus: nam Deus ab æterno præuidit
totam massam naturæ humanæ in-
fectam propter peccatum primi pa-
rentis. Deinde ex hac massa perdi-
tionis elegit pro mera sua liberali-
tate quosdam in particulari, eosque
prædestinavit, vt in illis ostenderet
abundantes diuitias misericordiæ
suæ; alios verò iustè reliquit in ca-
dem massa perditionis, & reprobauit
propter peccatum naturæ, cui pœna
æterna debebatur, iuxta illud Gen. 3.

In

In quacumque die comederis ex eo, morte morieris. In quo nulli facta est iniuria; sicut si duo homines essent in carcere propter eandem causam ad mortem condemnati, & intraret Rex, & sua misericordia vellet donare vitam vni, & eum à morte eripere; alterum, verò relinquere in carcere, vt suspenderetur propter delictum commissum, vt in eo manifestaretur iustitia principis; nulli irrogaretur iniuria: propter quod, & S. August. q. 2. ad Simplic. circa finem ait: *O homo debitum si non accipias, habes quod gratuleris, si autem accipias, non habes quod queraris.* Secundum dictum est, peccata actualia præuisa non esse causam reprobationis; quod probant ex S. Augustini auctoritate, & ex illo ad Rom. 9. *Antequam nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali,* &c. ex quo testimonio tale desumitur argumentum; Eadem ratio est reprobationis Esau, de qua loquitur Apostolus, & aliorum reproborum; sed Esau non fuit repro-

674 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
batus propter propria demerita actualia: vt dicit Apostolus. Ergo, &c. Alij verò etiam ex recentioribus Thomistis asseruerunt, dari quidem causam reprobationis ex parte nostra, non tamen esse eandem in omnibus. Dicunt enim, in aliquibus, scilicet in paruulis decedentibus, sine remedio causam reprobationis esse peccatum originale à Deo præuisum: in aliquibus autem causam reprobationis esse solum peccatum mortale, vt in angelis reprobis, & adultis baptizatis, qui damnantur solum propter peccatum mortale: in aliis denique vtrumque simul, vt in infidelibus, qui cum peccato originali & actuali decedunt. Tenuit hanc sententiam M. Sotus in comm. super cap. 9. ad Rom. quamuis in retractationibus, quas adiecit in fine lib. 4. sent. non obscure mutaerit hanc sententiam.

3. Nihilominus iuxta sententiam S. Th. dicendum est, quòd reprobationis, quantum ad vltimum effectum, datur

datur causa ex parte nostra, scilicet culpa, siue sit originalis, siue actualis, & similiter, quantum ad obdurationem, & perseuerantiam in peccato, vsque ad vltimum vitæ. Ceterum, quantum ad primum effectum reprobationis, qui est prima permissio peccati, propter quod damnatur reprobus, siue illud sit originale, siue actuale, nulla datur causa ex parte nostra: sed illius permissionis causa est mera voluntas Dei, & consequenter docent, nullam dari causam totius effectus reprobationis. Hanc sententiam defendunt Magister Bañes 1. p. q. 23. art. 3. Mar. Zumel disp. 4. & multi alij doctissimi Thomistæ, qui loquuntur de reprobatione non solùm comparatiuè, sed etiam absolutè. Ita sentit Caiet. 1. p. q. 23. art. 3. Sotus in fine 4. sent. Bañes, & Zumel, & alij doctissimi Thomistæ, & videtur expressa S. Thom. art. 3. cit. in C. vbi ait, quòd, sicut prædestinatio includit voluntatem conferendi gratiam, &

676 *De Auxiliis divina gratia,*
gloriam, ita reprobatio includit vo-
luntatem permittendi aliquem ca-
dere in culpam, & ferendi damnatio-
nis pœnam pro culpa. Et idem dicit
in solut. ad 2. ex quo loco deducit
Caietanus iuxta sententiam S. Tho-
mæ, reprobationem esse præscientiã
cum voluntate permittendi culpam,
& damnandi pro culpa: ergo secun-
dum S. Thom. permissio primi pec-
cãti, propter quod reprobus damna-
tur, est effectus reprobationis; sed
illius permissionis nulla datur causa
ex parte reprobis: nam ante permis-
sionem primi peccati, & ante primũ
peccatum, non datur aliud peccatum
precedens, aliàs illud non esset sim-
pliciter primum, vel in homine præ-
cederet aliud peccatum, commissum
Deo non permittente, quod est con-
tra S. Aug. in Enchirid. ad Laurent.
cap. 95. & 96. Ergo, secundum S.
Thomam, non datur causa totius
effectus reprobationis. Idem etiam
eodem art. 3. ad 1. inquit, quòd in-
quantum Deus quibusdam non vult
hoc

hoc bonum, quod est vita æterna, dicitur eos odio habere, vel reprobare. Sed ex simplici voluntate Dei procedit, quod non velit aliquibus hoc bonum vitæ æternæ; nam in gratuitis potest aliquis pro libito suo absque alia causa dare huic aliquid, & alteri non dare; vt dicit S. Thom. ad 3. eiusd. art. & q. 6. de verit. art. 2. ad 8. Præterea in eadem solut. ad 3. inquirens causam prædestinationis, & reprobationis, nullam aliam assignat, præter diuinam volūtatē, ait enim: *Quare hos eligat ad gloriam, & illos reprobet, non habet rationem, nisi diuinam voluntatem;* quod etiam explicat exemplis. Nec satis est respondere, quod S. Thomas loquatur comparatiuè de reprobatione aliquorum præ aliis; etenim eodem modo loquitur, quantum ad causam de reprobatione, & prædestinatione; sed prædestinationis nulla datur causa, iuxta mentem S. Thomæ, quantum ad integrum effectum prædestinationis non solum comparatiuè, sed

nec etiam absolute: ergo neque reprobationis. Accedit, quod cum S. Doctor q. 6. de verit. art. 2. ad 9. assignasset duplicem causam reprobationis in hominibus; alteram secundum S. Augustinum, scilicet peccatum originale; alteram diuinam voluntatem, quæ rationabiliter potest velle denegare aliquid alicui, quod illi non debetur, tamen 1. p. in 3. art. citato, vbi ex professo agit de eadem quæst. primam causam substituit, & secundam assignauit: sentit ergo peccatum originale non fuisse causam reprobationis, quantum ad integrum illius effectum.

4. Secundò probatur ratione; Prima permissio peccati propter quod reprobis damnatur, siue sit originale, siue actuale, est primus effectus reprobationis; sed illius non datur causa ex parte nostra, vt supra dictum est: ergo non datur causa totius effectus reprobationis, ac per consequens, nec ipsius reprobationis. Maior est S. Thomæ, vbi supra; & proba

probatur; nam illud, quod prærequiritur, ut sequatur ultimus effectus reprobationis, si non habet rationem culpæ, est effectus ipsius reprobationis: sed permissio, qua Deus permittit peccatum, propter quod infert reprobo ultimum effectum reprobationis, est necessaria, ut sequatur ille effectus, nam si Deus non permittat peccatum, non erit peccatum, quia nihil fit nisi Deo volente, aut permittente, & consequenter, neque erit pœna æterna pro peccato. Et ex alia parte permissio peccati non habet rationem culpæ, sed est bona: dicit enim S. August. in Enchirid. ad Laurent. cap. 95. *Neque dubitandum est, Deum facere bene, etiam sinendo quacumque si- um malè:* ergo permissio peccati, propter quod reprobus damnatur, est effectus reprobationis.

Confirmatur; nam in angelis permissio peccati fuit effectus reprobationis ipsorum: ergo in hominibus, loquendo de peccato, propter quod

quis damnatur. Hoc argumentum adeò efficax reputant aliqui Doctores, vt existiment euidenter ostendere nostram conclusionem. Argumenta autem quibus probatur, primam permissionem peccati, propter quod aliquis damnatur, non esse effectum reprobationis, sed præsupponi ad illam, saltem quando peccatum est originale, adducemus, & soluemus infra.

6. Probatur tertio; In illis, quibus peccatum originale remissum est per baptismum, non est causa reprobationis ipsum peccatum originale: ergo saltem non in omnibus hominibus reprobis erit peccatum originale causa reprobationis. Antecedens probatur: nam per baptismum verè remissum est peccatum originale, quantum ad totum illud, quod veram, & propriam peccati rationem habet, vt definitur in Concil. Trid. session. 5. decret. de peccato origin. can. vlt. quod probat Concilium ex auctoritate Aposto

Apostoli ad Rom. 6. cùm ait : *In renatis enim nihil odit Deus, quia nihil damnationis est in his, qui verè confepulsi sunt cum Christo per baptismum in morte*: vbi Concilium indifferenter loquitur de baptizatis, siue sint electi, siue reprobi: ergo per baptismum secundùm mentem Concilij, verè remittitur reatus culpæ originalis, & pœnæ æternæ: ergo adultus baptizatus non reprobatur propter peccatum originale dimissum; aliàs aliquid damnationis esset his, qui per baptismum sunt renati, ac per consequens, vel rediret postea peccatum originale, aut non fuisset verè remissum per baptismum, sed tantùm diceretur radi, vel non imputari, quod est contra Concilium.

Confirmatur; Peccatum, propter quod aliquis reprobatur, est causa ultimi effectus reprobationis: sed peccatum originale per gratiam baptismalem remissum non est causa ultimi effectus reprobationis, scilicet

682 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
cet pœnæ æternæ, aliàs non fuisset
per baptismum verè remissum,
quantum ad reatum pœnæ æter-
næ, & consequenter, neque quan-
tum ad culpam: nam reatus pœnæ
æternæ manere non potest nisi ma-
nente culpa: ergo. Hæc omnia con-
firmari possunt argumentis cap. 8.
huius lib. adductis, cùm de præ-
destinatione absoluta, & efficaci
ante præuisa merita gratiæ agere-
tur.

C A P I T U L U M X.

*Soluntur argumenta contra præ-
missa.*

1. **S**ED contra præmissa obiicitur
Ex disp. 110. **S**auctoritas S. Augustini, quæ in
materia de gratia, & prædestinatione
maxima est: docet enim pecca-
tum originale esse causam in ho-
minibus reprobationis. Ita dicit
in Epist. 105. ad Sixtum, dum ait:

Quæri

Quærimus meritum obdurationis, & inuenimus; quærimus autem meritum misericordie, nec inuenimus, quia nullum est. Nec potest explicari de ultimo effectu reprobationis, cuius est causa peccatum saltem originale, aliàs non bene assignasset differentiam inter prædestinationem & reprobationem: nam etiam prædestinatio, quantum ad effectum vltimum, habet aliquam causam ex parte nostra; scilicet merita gratiæ, vt in 1. p. quæst. 23. art. 3. S. Thomas. Item etiam quæst. 2. ad Simplicianum, & in Enchirid. ad Laurent. à cap. 94. vsque ad 100. & lib. de prædest. & grat. cap. 3. & 7. de prædestinatione SS. cap. 8. & 9. & lib. 6. Hypognost. sæpissimè repetit, causam reprobationis esse peccatum originale. Vnde S. Thomas quæst. 6. de veritate art. 2. ad 9. expressè fatetur, quòd secundum Augustinum, ratio reprobationis est in hominibus peccatum originale.

2. Respondeo, loca S. Augustini posse explicari primò quoad sufficientiam ; etenim peccatum originale præuisum ante Verbi incarnationem causa fuit sufficiens , cur Deus , si voluisset , potuisset , absque alicuius iniuria omnes homines reprobare ; de facto tamen non fuit præuisum ante reprobationem , tanquam causa illius , sed solùm vt obiectum , seu morbus naturæ , in cuius remedium Christus venit. Atque in hoc differt reprobatio à prædestinatione , quòd respectu prædestinationis nulla datur causa ex parte nostra non solùm efficax , sed neque sufficiens , propter quam Deus potuerit prædestinare aliquos , quia omnia nostra bona merita præcedit in debita gratia. Secundò potest explicari S. Augustinus de reprobatione , quoad effectum intermedium , qui est obduratio in peccato ; illius enim causa est præcedens peccatum saltem originale , vt
- patet.

patet ex illo ad Rom. 1. *Propter quod tradidit illos (Deus) in reprobum sensum;* & etiam quoad vltimum effectum, qui est pœna æterna; illius enim causa est præcedens culpa. In prædestinatione autem merita gratiæ non possunt esse causa, propter quam Deus conferat donum perseverantiæ, quia, vt docet S. Thom. p. 2. quæst. 114. art. 9. perseverantia non cadit sub merito. Et hanc fuisse mentem S. Augustini ex eo constat: nam in locis pro contraria sententia suprâ inductis, & vbi eumque de hac materia loquitur, nunquam dixit, quòd detur causa reprobationis, sed tantum ait, quòd ex parte nostra datur causa obdurationis, seu derelictionis in peccato. Cuius quidem obdurationis causa meritoria est ipsum peccatum; sed ante ipsum peccatum etiam originale intelligitur in Deo permissio eiusdem peccati, quæ comparatione reproborum est effectus primus reprobationis, cuius quidem permis

permissiois non datur causa ex parte reprobī: & ira non datur causa totius effectus reprobationis. Et, si fiat argumentum; nam etiam datur causa ex parte nostra vltimi effectus praedestinationis, quia gloria confertur hominibus propter eorum merita, & similiter datur causa meritoria effectus intermedij, scilicet augmenti gratiae, vt docet Conc. Trid. ergo, quantum ad hoc, nulla est differentia inter praedestinationem, & reprobationem. Respondetur, quòd quamuis bona opera procedentia ex gratia, sint causa meritoria vltimi effectus praedestinationis, sicut mala merita sunt causa vltimi effectus reprobationis; est tamen differentia, quòd bona merita gratiae non sunt in nobis ex nobis, sed ex Deo, vt saepe docet S. August. mala autem merita sunt in nobis ex nobis, & non ex Deo: quam differentiam assignat S. Thom. super cap. 9. ad Rom. lect. 2. in fine. Et in hoc sensu loquitur August. cum ait: *Querimus causam praedestina-*

stinae

stinationis, neque inuenimus; quia scilicet etiam, quantum ad vltimum effectum, non inuenimus in nobis causam, quæ sit ex nobis: *obdurationis autem causam querimus, & inuenimus*, quæ scilicet sit in nobis ex nobis, respectu vltimi effectus reprobationis.

Obiicitur secundò S. Thom. super cap. 9. ad Rom. lect. 2. in fine, vbi ait, quòd præscientia meritorum non potest esse aliqua ratio prædestinationis, quia merita præscita cadunt sub prædestinatione: sed præscientia peccatorum potest esse aliqua ratio reprobationis ex parte pœnæ: ex quibus verbis desumitur tale argumentum; Ideo non datur causa, prædestinationis ex parte nostra, quia quidquid requiritur, vt prædestinatus cõsequatur vltimum finem prædestinationis, cadit sub prædestinatione, tanquam effectus illius; & consequenter, non potest esse causa, neque conditio, à qua dependeat prædestinatio: sed hæc ratio non procedit de reprobatione; nam peccatum, quod

quod requiritur, vt sequatur vltimus effectus reprobationis, non cadit sub reprobatione, tanquam effectus illius, vt docet S. Thom. art. 3. citato: sed supponitur ex parte nostra; ergo. Respondetur, S. Thom. expressè docuisse nostram sententiam, vt ex præmissis constat, nec in loco inducto est sibi contrarius. Non enim dicit absolutè, quòd præscientia peccatorum possit esse aliqua ratio reprobationis, sed cum addito, scilicet ex parte pœnæ. Et quamuis peccatum non sit effectus reprobationis, sed quid præsuppositum ad illam, quantum ad vltimum eiusdem reprobationis effectum; permissio tamen peccati, propter quod reprobus damnatur, verè est effectus reprobationis, secundùm S. Thom. vt suprà dictum est. Ad locum autem alium, adductum ex 1. p. quæst. 23. art. 5. in solut. ad 3. respondetur, solùm concludere, quòd prædestinatio præsupponat præscientiam peccati originalis, secundùm quod est obiectum,

in cuius remedium venit Christus, & vt erat causa finalis proxima incarnationis Verbi, non autem secundum quod dicit ordinem ad reprobationem.

Tertiò; Reprobatio absoluta ante ^{4r} præuisa demerita non videtur congruere bonitati diuinæ, cui non est consentaneum, vt in bonis, quæ ex se ante omnem præuisionem futurorum creaturæ rationali præparat, aliquos excipiat. Nec etiam iustitiæ videtur satis congruere: in damnatione enim impiorum, & remuneratione iustorum, non videtur in illo modo prædestinationis, & reprobationis relucere tanta æquitas, quanta si esset ex præuisis meritis, vel demeritis. Præterea iuxta illum modum difficile esset explicare, quomodo maxima hominum pars non sit diuina potestate prædestinata ad malum, & creata, vt pereat: ergo. Respondetur, quòd reprobatio absoluta ante præuisa demerita nihil derogat bonitati diuinæ, aut iustitiæ illius,

690 *De Auxiliis diuine gratiæ,*
Nilius, sed maximè congruit vtrique.
Bonitati quidem, quia magis ostenditur eius misericordia in electis, si ante præuisa merita, vel demerita istum elegit, & prædestinauit; quia voluit: istum non prædestinauit, sed permisit, quòd laberetur in peccatum, & à fine supernaturali deficeret; quia ita sibi placuit: quod Christus Dominus significasse videtur, cum dixit Matth. 11. *Ita Pater; quoniam sic placitum fuit ante te.* Ostenditur etiam bonitas, & misericordia diuina in reprobis, dum illis auxilia, quibus possint rectè operari, & ad vitam æternam peruenire, si velint, confert; & auxilia efficacia, quantum est ex parte, offert, quibus tamen ipsi sua malitia impedimentum præstant. Item etiam, quia non permittit, eos labi in omnia peccata, quæ per suum liberum arbitrium committere poterant; quia, vt dicit August. *Nullum est peccatum, quod faciat unus homo, quod non faceret alius homo, si desit adiutor, per quem factus est homo.*
Vnde

Vnde idem August. *Misericordia tua*, inquit, *Domine de peccato peccata, qua non feci*. Denique, vt i. p. quæst. 21. art. 4. ad 1. dicit S. Thom. etiam in damnatione reproborum apparet misericordia, non quidem totaliter relaxans, sed aliquantulum alleuans; dum punit citra condignum; sed iustitia Dei specialiter apparet in reprobis, dum multis miris, sed veris modis pro delictis suis in æternum eos punit. Neque irrogat alicui iniuriam, si pro suo beneplacito absque præuisis meritis, vel demeritis, vnum eligat, & prædestinet ad gloriam; alterum non prædestinet, sed permittat à fine supernaturali deficere. Nam cum visio beatifica non sit debita vlli puræ creaturæ, sed donum Dei gratuitum, etiam si ex duobus in causa æquali existentibus vnus assumatur, alius relinquatur, nulli fit iniuria; quoniam, vt dicit S. Thom. i. p. quæst. 23. art. 5. & ante illum S. Augustin. Epist. 105. in gratuitis non habet locum acceptio personarum, vel iniustitia.

392 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
stitia. Potest enim quis vni facere
gratiam, quia vult; alteri non facere,
quia non vult.

Neque ex hoc sequitur, quòd ma-
xima hominum pars sit diuina po-
testate prædestinata ad malum, vel
creata, vt pereat; quoniam Deus, li-
cèt permittat reprobatorum peccata,
& perseuerantiam in illis vsque ad
finem vitæ; nõ tamen est causa, quòd
illi peccent, vt suprà ostensum est.
Nec etiam creauit illos hoc fine, vt
pereant, sed permittit eos peccare, &
infert illis pœnam æternam pro pec-
catis suis, vt in eis splendeat iustitia
diuina, & maior misericordia in e-
lectis, sicut patebit disp. sequenti.

C A P V T X I.

*Quòd ex parte Dei assignari possit
sufficiens causa reprobationis.*

Ex di-
sp. III. ^{I.} **E**T quamuis ex parte nostra nulla
detur causa reprobationis, quan-
tum

cum ad integrum effectum illius; datur tamen ex parte Dei, videlicet splendor maioris misericordiae in electis, & similiter ostensio diuinæ iustitiæ in reprobis. Hæc enim est verè, & propriè causa finalis, propter quam Deus permisit peccata, tam in hominibus, quàm in angelis reprobis, vt docet S. Paulus ad Rom. cum ait: *Quod si Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa ira apta in interitum, vt ostenderet diuinitas misericordiae suæ, & gloriæ in vasa misericordiae, quæ preparauit in gloriam suam.* Quibus verbis Apostolus ostendit, manifestationem suæ iustitiæ, & misericordiae fuisse causam, propter quam permisit peccata. Id ipsum probat eodem cap. ex auctoritate Exodi 9. vbi dictum est de Pharaone: *Quia in hoc ipsum excitauit te, vt ostenderem in te virtutem meam.*

Probatur ratione: Deus operatur 2. omnia propter semetipsum, iuxta illud Prou. 16. *Vniuersa propter semetipsum*

694 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
psum operatus est Dominus, impium quo-
que ad diem malum: ergo finis, propter
quem Deus, permittit peccata, est
ostensio diuinæ iustitiæ, & miseri-
cordiæ. Deus enim non potest in-
tendere aliquam perfectionem, quã
de nouo acquirat per opera ad extra,
cùm sit infinitus, & immutabilis: er-
go intendit manifestationem sua-
rum perfectionum; sed per permis-
sionem peccati potissimè manifesta-
tur in reprobis diuina iustitia: ergo.
Notentur illa verba: *Impium quoque*
ad diem malum; quibus significatur,
Deum creasse hominem, qui sua cul-
pa futurus erat impius, & peccatum
permisisse, vt in die malo, in die iu-
dicij suam ostenderet iustitiam in
punitioe illius. Sic explicant illum
locum Aymo, & Lyranus, Rodul-
phus, & alij plures Expositores. Præ-
terea permittere malum culpæ, est
absolutè bonum, vt docet S. August.
in Enchirid. ad Laur. cap. 95. simi-
liter inflictio pœnæ æternæ suppo-
sita culpa, est bona: ergo rationabi-
liter

liter ordinantur ad ostensionem diuinæ iustitiæ, quæ est maius bonum, & vniuersalius, quia minus bonum ordinatur ad maius bonum.

Notandum tamen, quòd ostensio 3. diuinæ iustitiæ non est ita causa reprobationis, vt excludat alias causas, & fines particulares proximos: nam finis vniuersalis non excludit alios fines particulares, & proximos; sed ostensio diuinæ iustitiæ est finis vniuersalis, & vltimus permissionis peccati in reprobis: ergo.

Nihilominus dicendum est, quòd 4. ostensio diuinæ iustitiæ in reprobis, & splendor diuinæ misericordiæ in electis, est potissimus finis, & causa per se sufficiens, propter quam Deus permittit peccata reproborum, & ea punit. Ita docet S. Thom. 1. p. quæst. 23. art. 3. vbi ait, quòd hæc est ratio quare quosdam elegit, & quosdam reprobauit, vt videlicet repræsentaretur bonitas Dei in electis per modum misericordiæ, parcendo; & in reprobis per modum iustitiæ, puniendo.

niendo. Et intendit S.Thom. assignare potissimam causam prædeterminationis, & reprobationis; vt patet in argumento, ad quod respondet. Idem docet Caiet. in eadem solut. in responsione ad quandam confirmationem Aureoli; vbi ait, quòd reprobatio quantum ad permissionem demeriti (etiãsi nulla alia esset causa, nisi relucencia diuinæ iustitiæ,) mala non esset.

5. Probatur primò. Nam sacra Scriptura, præsertim Apostolus, hanc assignat causam, propter quam Deus permittit peccata, vt scilicet manifestetur in reprobis diuina iustitia: ergo hæc est potissima causa, & per se sufficiens: nam ex eo S.Thom. 3. p. quæst. 1. art. 3. probat, quòd redemptio generis humani sit potissima causa, & per se sufficiens ad incarnationem Verbi: nam Scriptura sacra istam causam assignat, cum agit de aduentu Christi.

6. Probatur secundò. Ostensio diuinæ iustitiæ est finis vniuersalissimus

promissionis peccati, sub se continens alios fines particulares: ergo est potissimus; finis enim vniuersalis est potissimus omnium, sicuti victoria & pax publica, quia est finis vniuersalis, qui principaliter intenditur per bellum, est per se sufficiens ad mouendum bellum iustum.

Probatur denique. Nam ostensio 7. diuinæ iustitiæ, verè, & propriè est finis, propter quem Deus permittit peccata, & ea punit: sed non est finis minùs principalis, aliàs gloria Dei ordinaretur ad nos, tanquam potissimum: ergo est finis potissimus.

Sed contra obiicitur; Deus non 8. creauit reprobos eo fine, vt eos damnaret in æternum; quin potiùs illos ordinauit ad vitam æternam, tanquam ad finem vltimum supernaturalem intellectualis creaturæ: ergo non creauit illos, hoc præcipuo fine, vt in illis ostenderet suam iustitiam: ergo similiter non permisit eorum peccata, hoc præcipuo fine, vt o-

ostenderet in illis iustitiam suā vindicatiuam. Confirmatur ; nam alias concedēdum esset, Deum sua prouidentia reprobos destinasse ad supplicium æternum, sicut prædestinauit electos ad gloriam ; ac per consequens, Deum sua prouidentia procurare, vt damnatio reproborum & punitio subsequatur. Quod videtur contra illud Eccles. 15. *Ne dixeris, ille me implanauit.* Sequela probatur; nam ad prouidentiam Dei pertinet procurare, vt finis potissimus, quem intendit, infallibiliter sequatur: ergo si ostensio diuinæ iustitiæ est finis potissimus à Deo intentus per reprobationem, sequitur, quòd ad Deum pertineat procurare, vt talis finis subsequatur. Respondetur, Deum non creasse reprobos eo fine, vt eos damnaret, quoniam eorum damnatio secundum se non habet, vnde sit appetibilis : sed creauit reprobos, & permisit eorum peccata, & damnauit eos in æternum propter peccata, vt in illis ostenderetur diuina

diuina iustitia & potentia. Neque ex hoc sequitur, quòd Deus pròcuret, vt fiant peccata ad consequutionem huius finis; sed solùm quòd ea permittat, quoniam peccatum non potest se tenere ex parte Dei, sed supponitur ex parte hominis, vt finis vltimus reprobationis sequatur, sicut docet S. Thomas art. 3. quæst. 23. citatæ ad 2. Et per hæc patet ad confirmationem.

C A P V T XII.

Qualiter Deus omnibus hominibus, quantumuis obduratis, & reprobis, tribuat auxilia supernaturalia sufficientia, per quæ ad vitam eternam peruenire possint, & re ipsa perueniant, si velint.

VT autem explicemus, qualiter Deus omnibus hominibus, I.
Ex d. sp.
112.
G g 2 quantum

700 *De Auxiliis diuine gratiæ,*
quantumuis obduratis, tribuat auxi-
lia sufficientia ad salutem, notandum,
auxilia Dei esse in duplici differentia;
quædam sunt nobis extrinseca, vt
passio Christi Domini, exemplum il-
lius, Sacramenta, exterior prædica-
tio Euangelij, miracula, & lex ipsa,
de qua dicitur Psal. 118. *Et iudicia
tua adiunabunt me.* Alia verò sunt au-
xilia intrinseca, vt motiones diuinæ,
nobis inhærentes, per quas possu-
mus operari opera illa, quæ excedunt
vires naturæ.

2. Notandum secundò, hæc auxilia
intrinseca aliquando tribui ad actus,
qui ex obiecto formali, &, quantum
ad substantiam, sunt supernaturales,
vt actus Theologicarum virtutum
fidei, spei, & charitatis, aliquando
dantur ad actus, qui secundum suum
obiectum, & rationem formalem
non excedunt facultatem naturæ ab-
solutè loquendo; excedunt tamen
vires naturæ lapsæ, cuiusmodi sunt
actus naturalis delectionis Dei su-
per omnia, absoluta, & efficax con-
uersio

uerfio ad bonum rationis, proportionatum naturæ, ad quam conuerfionem præcepto naturali tenetur puer, cum primùm peruenit ad vfum rationis. Quibus autem modis & medijs foleat Deus mouere homines ad bonum, explicat optimè S. Profp. lib. cont. Collat. cap. 14.

Dicendum est ergo, quòd, fi loquamur de auxilijs extrinsecis, Deus omnibus tribuit auxilia fufficientia ad falutem, omnibus ea proponit, & offert, quantum est ex parte fua, quamuis de factò nonnulli ea non recipiant. Nam pro omnibus mortuus est Chriftus, pro omnibus inftituit Sacramenta, & omni creaturæ, præcepit Apoftolis, vt prædicarent Euangelium, vt dicitur Marci ultimo.

Similiter etiam Deus omnibus 4. tribuit pro loco, & tempore auxilium fupernaturale intrinsecum, & fufficiens ad implenda præcepta naturalia, quæ fupposito peccato impleri non poffunt ex folis viribus

naturæ. Verbi gratia, puero, quando peruenit ad vsum rationis, tribuit auxilium sufficiens, quo possit conuerti ad bonum proportionatum suæ naturæ, & proponat viuere secundum rationem. Addimus, de facto omnes recipere huiusmodi auxilium sufficiens, saltem pro loco & tempore, quo obligat huiusmodi præceptum. Probat; Qui non implet præceptum pœnitentiæ, aut charitatis, etiam naturalis, quo tenetur Deum super omnia, in quantum est auctor naturæ, diligere, peccat mortaliter: ergo habet, quantum est ex parte Dei, auxilium sufficiens, sine quo eiusmodi præcepta implere non potest, aliàs homines obligarentur ad impossibile, quod est falsum, quia nemo peccat in eo, quod vitare non potest, vt docet S. Aug. lib. 3. de lib. arb. cap. 18. & 19.

5. Præterea, vt docet S. Thom. p. 2. q. 86. art. 6. & nos eodem art. ostendimus, quilibet perueniens ad vsum
ratio

rationis, tenetur pro tunc seipsum ad Deum conuertere, quod si fecerit, iustificabitur; & ex hoc principio concludit, quòd non possit dari peccatum veniale cum solo originali: ergo quilibet perueniens ad usum rationis accipit à Deo auxilium supernaturale, saltem sufficiens, quo possit se ad Deum conuertere, si velit; aliàs facienti, quod in se est, solis viribus naturæ daretur aliquando gratia infallibiliter; quod tamen est contra doctrinam S. Augustini, vt suprà ostensum est.

Sed contra hanc doctrinam tale 6. obiicitur argumentum; Quando aliquis propria culpa caret auxilio sufficienti ad implendum aliquod præceptum; eius transgressio imputatur nihilominus ad peccatum, quamuis non imputetur, si absque aliqua culpa præcedenti destituatur huiusmodi auxilio: sicut ebrietas inculpabilis, vel ignorantia inuincibilis excusat à peccato, quod quis in ipsa ebrietate, vel ignorantia committit,

704 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
occidens hominem, verbi gratia;
non autem excusat quando igno-
rantia, vel ebrietas fuit culpabilis.
Et videtur habere fundamentum in
S. Thom. 3. cont. Gent. conc. 160.
circa finem. vbi ait: *Quamuis illi, qui in*
peccato sunt, vitare non possint per pro-
priam potestatem, quin impedimentum
gratiae praestent, vel ponant, nisi auxilio
gratiae praeueniantur, nihilominus tamen
hoc eis imputatur ad culpam; quia hic
defectus ex culpa precedente in eis re-
linquitur, sicut ebrius ab homicidio non
excusatur, quod per ebrietatem commit-
tit, quam sua culpa incurrit; & ex hoc
concludit, quod non immerito ei im-
putatur ad culpam. Quod etiam do-
cet S. Augustin. lib. de correct. &
grat. cap. 11. vbi loquens de ad-
iutorio gratiae, quo Adam poterat
perseuerare, si voluisset, ait: Si au-
tem hoc adiutorium, vel Angelo, vel ho-
mini, quam primum facti sunt, defuis-
set, quoniam non talis natura facta erat,
ut sine diuino adiutorio posset manere, si
vellet, non utique sua culpa cecidissent.

Adiutorium

Adiutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. Nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam pœna peccati est. Sentit ergo, quòd etiamsi non detur homini adiutorium, quo piè operari, aut perseuerare possit, si velit, imputatur illi peccatum subsequutum, quia in pœnam præcedentis peccati non est illi collatum auxilium gratiæ, quo posset peccatum illud vitare.

Respondetur, mentem S. August. & S. Thomæ non esse illam, quam argumentum intendit. Etenim S. August. lib. 3. de lib. arbitr. cap. 18. & 19. & lib. de natur. & grat. cap. 67. docet, hominem non semper peccare in eo, quod vitare non potest, etiamsi impotentia illa ex peccato præcedente proueniat. Et ratio id persuadet; nam aliàs, qui culpa sua incidit in amentiam, peccaret mortaliter non ieiunando, vel non audiendo Missam suo tempore; nam etiam culpa sua factus est impotens ad huiusmodi præcepta

G g . 5 implenda

implenda. Similiter etiam motus inordinati appetitus sensitivi, qui nullo modo præcaueri possunt, imputarentur ad culpam in infidelibus, eo quòd impotentia ad cauendum tales motus, ortum habuit ex præcedenti peccato originali. Item etiam nullus daretur infidelis negatiuè, si opposita sententia vera esset. Etenim quòd illi fidem non habeant, nec auxilium sufficiens ad credendum recipiant, pœna est originalis peccati, vt docet S. Augustinus lib. de correct. & grat. cap. 5. & 6. Et cum eo S. Thomas 2. 2. quæstion. 2. art. 5. ad 1. Et ad locum inductum ex S. Augustino respondetur, illum solùm docere, quòd in natura lapsa sit pœna peccati, quod non detur ei auxilium, quo perseverare possit: non tamen sentit, quòd sit nouum peccatum, si homo non faciat, quod ex corruptione peccati originalis non potest, nisi detur illi auxilium, quo

id facere possit ; vt patet in infidelitate negatiua : & ita se explicat Sanctus Augustinus cap. 67. citato , & ad locum inductum ex S. Thoma respondetur similiter eum loqui de priuatione auxiliij efficacijs , vt patet ex his , quæ dicit in toto capite 159. præcedenti.

Maiores difficultates est de auxilio 8. sufficienti , quod datur immediate ad actus supernaturales fidei , spei , & charitatis. Ad quam varie respondent Theologi , nobis tamen videtur dicendum cum M. Bañes 1. p. quæst. 23. art. 3. dub. 3. præsertim conclusione 8. & 9. quod si verbum *dare* accipiatur prout significat idem , quod paratum esset dare quantum est ex parte sua , omnibus , & sic Deus omnibus tribuit , quantum est ex parte sua , auxilium sufficiens ad præcepta supernaturalia implenda. Si autem verbum *dare* , accipiatur , vt est correlatiuum ad recipere , Deus non tribuit omnibus , etiam peruenientibus

bus ad vsum rationis, auxilium sufficiens supernaturale, & intrinsecum ad producendum immediatè actus supernaturales fidei, spei, & charitatis. Itaque non omnes recipiunt auxilium phylicum, & intrinsecum sufficiens, vt immediatè possint credere: sed hoc auxilium multis non datur in pœnam præcedentis peccati, saltem originalis, vt expressè docet S. Thom. art. 5. allegato & S. Aug. vbi suprâ. Et confirmatur; nam S. Doctor 2. 2. q. 10. art. 1. docet, quòd aliqui sunt infideles solùm negatiuè, qui damnantur propter peccata commissa contra legem naturalem: si autem omnes reciperent auxilium sufficiens ad credendum; nullus adultus esset infidelis solùm negatiuè; sed omnes, qui non credunt, essent infideles contrariè: nam omnes tenentur credere: ergo si possunt credere per auxilium sufficiens, quòd habent, & non credunt, peccant mortaliter contra fidem: hæc enim tria sufficiunt, vt infidelitas

litas imputetur illis ad culpam. Præterea S. August. tract. 19. super Ioan. & Epist. 105. ad Sixtum, inquit, quòd in illis, qui non audierunt, neque potuerunt, pœna peccati est, non credere; non autem peccatum: sentit ergo, quòd non omnibus datur auxilium sufficiens ad credendum ita ut tale auxilium recipiant. Qualiter autem puero nutrito in siluis detur auxilium sufficiens ad salutem, si facit, quod in se est, iam superiùs explicatum est.

C A P. V T XIII.

Qualiter Deus ab eterno voluntate absoluta, & efficaci antecedente ad præscientiam futurae determinationis create voluntatis statuerit non dare auxilia supernaturalia sufficientia, vel efficacia illis, qui reuera in tempore ea non recipiunt.

*Ex di-
spat. 113.*

1. **E**X præmissis facile intelligi potest, qualiter Deus ante præscientiam vel præuisionem determinationis creatæ voluntatis, statuerit ab æterno voluntate absoluta, vel consequenti, non dare supernaturalia auxilia eis, qui reuera ea non recipiunt, si verbum *non dare* accipiat, ut significat meram negationem auxilij, seu voluntatem absolutam, & consequentem non dandi tale auxilium.

2. Ad cuius euidentiã obseruandum est, quòd, sicut non conuersio accipitur, ut est pura negatio conuersionis, & ut est eius priuatio, & consequenter, peccatum, ut supra latius explicauimus, ita etiam negatio supernaturalis auxilij potest accipi dupliciter. Primò, ut est simplex negatio, quæ potest dici, & de eo quod est, & de eo quod non est: verè enim dicimus, quòd Deus non conferat auxilium gratiæ hominibus, aut angelis possibilibus, qui nunquam fuerunt, nec sunt, aut e-

runt.

runt: vel etiam lapidibus, qui eiusdem auxilij capaces non sunt. Secundò potest accipi, vt significat priuationem auxilij, & vt formaliter habet rationem pœnæ; nostra ergo doctrina intelligenda est de simplici negatione auxilij diuini, vt habet meram rationem negationis: non autem in quantum est priuatio, quæ in pœnam producentis peccatum à Deo infligitur. Probatur hoc primò; nam, vt suprà ostensum est, ex parte nostra nulla datur causa reprobationis, quantum ad integrum effectum illius: sed sicut prædestinatio, quantum ad primum eius effectum, refunditur in solam Dei voluntatem gratuitam: ita & reprobatio quantum ad primarium eius effectum, qui est prima permissio peccati, propter quod reprobus damnatur, tribuitur simplici Dei voluntati: neque ante illam permissionem potuit esse, vel præintelligi aliud peccatum; aliàs illud primum peccatum non esset primum: ergo, antequam intel-

ligatur

ligatur aliquod peccatum præcedens in homine, qui reprobatur, intelligitur in Deo absoluta voluntas permittendi illud peccatum. Sed in voluntate permittendi peccatum includitur necessariò voluntas absoluta, non dandi auxilium efficax ad vitandum illud peccatum: nam, vt 1.2. quæst. 79. art. 2. docet S. Thom. si Deus tribueret homini hoc auxiliũ, homo non peccaret: ergo ante omnem præuisionem futuri peccati præcedit in Deo voluntas absoluta, vel consequens non dandi auxilium efficax eis, qui in tempore illud non recipiunt.

3. Secundò probatur; Ex parte nostra non datur causa prædestinationis, quia reuera non datur causa primi effectus prædestinationis, vt ex præmissis constat: ergo si non datur ex parte nostra causa reprobationis, etiam non dabitur causa primi effectus reprobationis. Cùm ergo in primo reprobationis effectu includatur voluntas absoluta non dandi

dandi auxilium efficax, quo homo vitet primum illud peccatum, propter quod damnatur; relinquitur, Deum ante præuisionem mali vsus arbitrij creati statuiffe absoluta voluntate non dare illud auxilium iis, qui illud non recipiunt.

Præterea; Si ex necessitate præ-⁴supponeretur præcedens aliquod peccatum hominis, vt Deus voluntate absoluta statuiffet illi non dare auxilium efficax; sequeretur, quòd etiam, antequam Deus statuiffet non dare auxilium efficax ad vitandum primum peccatum simpliciter, & ante permissionem eiusdem peccati, præintelligeretur aliud peccatum, hoc autem est impossibile: nam aliàs peccatum, quod supponimus esse primum, reuera non esset primum, sed ante illud esset aliud: & eadem difficultas procederet de illo peccato, & sic daretur processus in infinitum: vel sequeretur, aliquod peccatum fieri, Deo non permittente, quod est contra expressam doctrinam

714 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
nam S. August. in Enchirid. ad Laur.
cap. 95. & 96. Ad permissionem nam-
que cuiuscumque peccati necessariò
requiritur, quòd præcedat in Deo
absoluta voluntas seu consequens
non dandi auxilium, quo illud pec-
catum vitetur. Vnde si ante primum
peccatum non præcederet in Deo
voluntas absoluta, vel consequens
non dandi eiusmodi auxilium; tale
peccatum fieret, Deo non permit-
tente. Ex quo rursus sequeretur, a-
ctum positium, cui coniungitur
malitia peccati, fieri, in quantum a-
ctus est, Deo non volente. Si enim
aliquod peccatum fit sine permissio-
ne diuina ex consequenti, etiam en-
titas actus, sine qua malitia peccati
esse non potest, eo quòd non est
dabile summum malum, fieret ab ho-
mine antequam Deus velit illum a-
ctum, quod, vt suprà ostensum est,
non potest admitti.

5. Tertio; Deus voluntate conse-
quenti, & absoluta, ante præuisio-
nem mali vsus creatæ voluntatis vo-
luit.

luit reprobos non admittere ad suū regnum, vt supra ostensum est: ergo similiter voluit ante præuisionem eiusdem mali vsus non conferre illis auxilia gratiæ, quibus ad idem regnum peruenirent. Probatur consequentia: nam voluntas absoluta seu consequens non conferendi alicui auxilia efficacia ad æternam salutem includitur intrinsecè in voluntate absoluta, & consequenti illum non admittendi ad regnum cœlorum.

Quartò, vt supra ostensum est, vo- 6.
luntas Dei consequens est illa, qua Deus vult aliquod bonum consideratum secundum omnes circumstantias; antecedens autem Dei voluntas est, quæ fertur in bonum aliquod absolutè consideratum, & secundum se; & ideo voluntate antecedenti Deus vult omnes homines saluos fieri, & conferre illis auxilia ad salutem. Nam hoc obiectum, secundum se, bonum est; quia tamen hoc bonum habet adiunctam priuationem alterius maioris boni, scilicet
splen

716 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
splendoris iustitiæ diuinæ in repro-
bis, & maioris misericordiæ in ele-
ctis; ideò volūtate consequenti Deus
non vult omnes homines saluos fie-
ri, sed solū prædestinatos, vt 1. p.
quæst. 19. art. 6. ad 1. docet S. Thom.
& nos cum illo suprà, cap. 4. huius li-
bri: ergo similiter voluntate conse-
quenti, quæ est voluntas simpliciter,
non vult Deus omnibus conferre
auxilia efficacia ad supernaturales
actus producendos, sed aliquibus
dumtaxat, illis videlicet, qui ea in
tempore recipiunt. Probat̄ur conse-
quentia: nam quamuis absolutè, &
secundùm se, bonum sit, omnes in
se habere, & recipere huiusmodi
auxilia supernaturalia; id tamen non
reputatur bonum, consideratis o-
mnibus circumstantiis particulari-
bus, eo quòd adiunctam habet ca-
rentiam maioris boni, vt dictum est.
ergo, quamuis Deus voluntate an-
tecedenti, velit omnes habere auxi-
lia gratiæ ad supernaturales actus
eliciendos, id tamen non vult vo-
luntate

luntate consequenti.

In exequutione tamen quotiescū- 7.
que Deus pro loco, & tempore non
dat alicui auxilium sufficiens, vel ef-
ficax ad credendum, & alia super-
naturalia opera exercendum, sem-
per in pœnam præcedentis peccati,
& saltem originalis, illud non tri-
buit, siue tale peccatum præcesserit
ordine temporis, siue ordine dunta-
xat naturæ; ita docet S. Thom. 3. cont.
Gent. cap. 159. & 2. 2. quæst. 2. art. 5.
ad 1. & S. August. lib. de corrept. &
grat. cap. 5. & 6. Probatur. Nam licet
Deus ante præuisum malum vsum li-
beri arbitrij statuerit, non admittere
reprobos ad suum regnum, quatenus
non admissio importat meram ne-
gationem eius, quod non est alicui
debitum; nihilominus in exercitio
nullum excludit ab eodem regno,
nisi propter præcedens peccatum,
saltem originale; quia talis exclusio
habet rationem pœnæ, quæ subin-
de non infertur alicui, nisi propter
culpam: ergo similiter, quamuis Deus
ante

ante præuifum malum vsum liberi arbitrij ftatuerit, non dare aliquibus auxilium fufficiens, vel efficax, quatenus id importat fimplicem negationem auxilij fupernaturalis, quod nulli fubftantiæ creatæ eft debitum; in exercitio tamen nunquam priuat aliquem pro loco, & tempore huiufmodi auxilio, nifi propter præcedentem culpam. Nam etiam hæc priuatio habet rationem pœnæ, quæ ex neceffitate præfupponit culpam faltem ordine naturæ præcedentem, ficut præfupponitur in eo, cui Deus non dat de facto, fed folùm offert auxilium efficax ad vitandum primum peccatum, per quod gratiam iustificantem omittit. Tunc enim non præfupponitur aliquod peccatum, tempore antecedens priuationem gratiæ, vel auxilij efficacis, fed folùm natura: Deus enim homini iustificato tribuit auxilium excitans, & fufficiens ad vitandum quodlibet peccatum, paratus conferre efficax; nifi ipfi
fua

sua malitia eidem auxilio impedimentum præstet. Quòd si ille homo peccet mortaliter propter huiusmodi peccatum, Deus non confert illi auxilium efficax: nam illud peccatum est impedimentum, cum quo auxilium efficax ad vitandum tale peccatum non compatitur.

Et si fiat argumentum; nam cum 8.
peccato mortali compatitur auxilium sufficiens ad credendum, & eliciendum alios actus supernaturales: ergo per illud peccatum non præstat homo impedimentum eidem auxilio; Respondetur, quòd, quamvis cum peccato mortali simul compatiatur auxilium sufficiens, nihilominus per idem peccatum, sicut, & per peccatum originale, fit homo indignus, ne tale auxilium ei conferatur, & ex hac parte, quantum est ex se, eidem auxilio impedimentum præstat. Nihilominus etiam si, in quantum ordo rerum exigit, peccator ille gratiam præuenientem non deberet recipere; quia

quia est ea indignus, tamé quia Deus præter ordinem rebus indictum operari potest, sicut cùm cæcum illuminat, vel mortuum resuscitat, interdum ex abundantia bonitatis suæ, etiam eos, qui impedimentum gratiæ præstant, auxilio suo præuenit, auertens eos à malo, & conuertens ad bonum, vt 3. cont. Gent. cap. 161. dicit S. Thom. Multo ergo magis regulariter dabit auxilia sufficientia ex abundantia eiusdem bonitatis ad supernaturales actus eliciendos, etiam iis qui per peccatum indigni sũt eiusmodi auxiliis, quamuis aliquando ea non conferat de facto aliquibus, in quibus vult ordinem suæ iustitiæ manifestari. Vnde videmus, quòd ex duobus hominibus infidelibus, qui eisdem peccatis derinentur, vnum præuenit auxilium sufficiens ad credendam ei tribuendo, ministerio Prædicatorum eum docendo, & interiùs ad finem excitando, & mouendo; alium verò permittit secundùm ordinem rerum
proce

procedere. Nec est ratio inquirenda, quare hos præueniat, aut conuertat, & non illos; hoc enim ex simplici eius voluntate dependet; sicut ex simplici voluntate artificis procedit, vt ex eadem materia similiter disposita quædam vasa formet ad nobiles vsus, quædam ad ignobiles, vt ex Apostolo ad Rom. 9. *An non habet potestatem figulus luti*, &c. ostendit Sanctus Thomas 1. p. quæst. 23. art. 5. ad 3.

Sed contra obiicitur; nam ex eadem doctrina sequitur, hominem prius à Deo desereri, quàm ipse deserat Deum; quod aduersatur illis verbis Osee 13. *Perditio tua ex te Israel*. Et Eccles. 15. *Ne dixeris: per Deum abest*: & definitioni Tridentinæ Synodi sess. 6. cap. 11. cuius verba sunt: *Deus namque sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur*: quo loco non solum de gratia habituali, sed de quouis auxilio gratiæ Concilium agere constat ex fine, quem Conci-
H h lium

722 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
lium in eo capite propositum habuit, quippe quod adhortari homines voluit, vt diuinæ legi obtemperarent. Et constat præterea ex ipsa capitis inscriptione, quæ est de obseruatione mandatorum de illius possibilitate, & necessitate: ergo hanc gratiam seu auxilium nemini Deus negat, præterquam illi, qui Deum antea deseruit.

10. Confirmatur ex illis verbis can. 13. eiusdem sess. *Deus, nisi illius gratia defuerint, sicut cœpit opus bonum, perficiet vsque in Diem Christi.* Sed nulla alia maior derelictio fingi potest ea, qua Deus ante præuisionem cuiuscumque determinationis creatæ voluntatis firmo proposito decreuit non conferre illi auxilium, sine quo homo conuerti non possit, nec bene operari, aut graui têtationi resistere: ergo necessariò dicendum est, Deum ante præuisionem determinationis voluntatis creatæ non statuisse voluntate absoluta, & efficaci eadem auxilia non conferre iis, qui in tempore

pore ea non accipiunt.

Respondetur, quòd si ille, qui à II.
Deo non accipit auxilium sufficiens, vel efficax ad credendum, vel eliciendum alios actus supernaturales, sit in peccato originali, vel mortali, iam ipse prius deseruit Deum, quàm Deus illum deserat non dando ei actu eadem auxilia. Si autem sit in gratia, nunquam Deus illum deserit auferendo ab eo gratiam iustificantem, nisi ipse prius natura deserat Deum se còuertendo ad bonum commutabile per peccatum mortale, quod cum gratia habituali est impossibile; nec etiam Deus hominem iustum deserit subtrahendo ab eo auxilium sufficiens, quo possit operari bonum, & perseverare vsque in finem. Quòd si interdum non dat ei auxilium efficax, quo actu bonum operetur, & perseveret vsque in finem; non est Deo, sed homini imputandum: nam per auxilium sufficiens poterat perseverare.

724 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
re, & sua culpa perseverare noluit.
Vnde in exercitio ipse prius in ge-
nere causæ demeritorie deseruit Deū
peccando, quàm Deus eum priua-
ret auxilio efficaci, vt supra dictum
est. Et per hæc patet ad confirma-
tionem.

C A P V T X I V.

*Quenam sit legitima definitio, ac
propria natura liberi arbitrij.*

Ex disp.
III.
Postquam de omnibus auxiliis
diuinæ gratiæ actum est in præ-
cedentibus, restat, vt ultimo loco
explicemus, qualiter cum efficacia
eorundem auxiliorum illæsa con-
seruetur arbitrij creati libertas. Et
quoniam concordia duorum extre-
morum cognosci non potest, nisi
prius vtriusque extremi natura di-
gnoscat; antequam ad declaran-
dam legitimam concordiam gratiæ,
&

& liberi arbitrij deueniamus, necessarium erit, quasdam difficultates circa naturam eiusdem arbitrij dissoluere. Nam de altero extremo, scilicet de auxiliij efficacis quidditate, iam in superioribus dictum est.

Igitur circa naturam, & essentiam libertatis arbitrij creati variè loquuntur recentiores Theologi. Quidam dixerunt, liberum arbitrium esse id, quod, positis omnibus ad agendum requisitis, potest agere, & non agere, aut ita agere vnum, vt contrarium etiam agere possit. Quæ definitio, quamuis possit verum sensum, & Catholicum habere; in illo tamen sensu, in quo ab aliquibus explicatur, non videtur posse subsistere. Intelligunt enim hanc definitionem, ita vt positis omnibus requisitis antecedenter ad actum liberum, & ad influxum actuale, quo voluntas influit in illum liberum arbitrium, possit etiam in sensu composito operari illum actum, &

non operari, sed suspendere illum; aut etiam elicere actum contrarium. Procedit hæc sententia ex mala intelligentia sensus compositi, & diuisi, de quo superius lib. 2. cap. 11. egimus ex professo. Ex quo inferunt, esse necessarium ad veram libertatem, & vsum illius, quòd motio, qua Deus mouet voluntatem ad consensum, possit esse simul in eodem libero arbitrio, & componi cum dissensu contrario.

3
a Nos autem, vt legitimam liberi
arbitrij definitionem assignemus, & explicemus eius naturam, duo fundamenta necessariò supponere oportet. Supponendum est primò, quòd, vt docet Aristoteles, & S. Thom. 9. Metaph. lect. 10. in causa contingenti, & libera, simul est potentia ad vtrumque oppositum; non tamen est potentia ad opposita simul habenda, sicut in homine simul est potentia ad ambulandum, & sedendum: non tamen est potentia ad ambulandum, & sedendū simul. Et
ratio

ratio est : nam potentia ad vnum actum non repugnat potentia ad actum contrarium, nec etiam repugnat actui contrario; actus autem contrarij repugnant inter se in eodem subiecto. Vnde liberum arbitrium creatum, non solum antequam determinetur ad vnum actum, sed etiam in ipso instanti, in quo determinatur à Deo, & se ipsum determinat ad eundem actum; simul habet potentiam, qua potest liberè producere actum contrarium; non tamen habet potentiam ad actum contrarium simul habendum; nam duo actus contrarij simul in eadem potentia esse non possunt, sed solum successiuè. Hinc habuit ortum illa distinctio communiter à Theologis & Metaphysicis recepta de simultate potentia, & potentia simultatis; est enim in libero arbitrio similtas potentia ad operandum hoc vel illud, & eius oppositum: nam per hoc, quòd operetur vnum actum, non destruit li-

728 *De Auxiliis diuinæ gratiæ,*
beram facultatem , & potentiam,
quam habet ad operandum actum
contrarium , si velit , vel non ope-
randum ; & similiter per hoc , quòd
non operetur talem actum , non
amittit potestatem operandi illum
actum ; non tamen ex libero arbi-
trio , nec esse potest potentia simul-
tatis ad actus contrarios , vel con-
tradictorios : nam hi simul in eo-
dem esse non possunt. Ad hoc igitur
explicandum deseruit illa distin-
ctio sensus compositi, & diuisi , qua
vtuntur communiter Doctores , vt
suprà visum est.

4. Notandum secundò , quòd , cum
dicitur potentiam liberam esse, quæ
positis omnibus requisitis ad ope-
randum, potest operari, & non ope-
rari, etiam in sensu composito ; hoc
dupliciter intelligi potest. Primò,
ita vt cõpositio fiat inter prærequi-
sita ad operandum , & potentiam
ipsam operandi , & non operandi ;
& tunc sensus est , quòd potentia ad
operandum & non operandum stat
simul

simul in eodem subiecto cum antecedenter prærequisitis ad talem operationem; & hic sensus verissimus est, vt postea explicabimus. Secundò potest intelligi ita, vt compositio fiat inter antecedenter prærequisitam ad operandum talem actum, & carentiam talis actus, seu actum ipsum contrarium: & tunc sensus est, quòd omnia prærequisita, etiam ex parte Dei, ad operandum talem actum particularem, & carentia eiusdem actus, seu actus contrarius, possint esse, aut aliquando sint simul in eodem subiecto.

Dicendum est ergo, ad libertatem arbitrij necessariò requiri, quòd positis omnibus antecedenter secundùm ordinem rationis, vel temporis ad actum prærequisitis possit operari, vel non operari, ita videlicet, vt cum eisdem prærequisitis stet simul in libero arbitrio facultas, & potentia, qua possit operari vel non operari, si velit. In hac assertione conueniunt omnes Catholici: habe-

tur enim definita in Conc. Trid. sess. 6. de Iustificat. cap. 5. & can. 4. Et probatur; nam si aliquod ex prærequiritis ad operandum talē actum in particulari, tolleretur à libero arbitrio facultatem, seu potentiam ad non operandum, vel ad operandum actum oppositū; id efficeret motio Dei efficax, qua ad talem actum prædeterminatur: sed huiusmodi motio non tollit à libero arbitrio facultatem non operandi illum actum, vel operandi actum contrarium: sed solum efficit, quòd cum liberum arbitrium possit operari, & non operari talem actum; infallibiliter tamen, & liberè operetur illum, vt docet S. Prosp. lib. 2. de vocat. Gent. cap. 27. in fine, & cap. 28. & S. Thom. quæst. 23. de verit. art. 5. ad 3. & quæst. 6. de verit. art. 3. ad 7. quorum verba adduximus supra lib. 2. cap. 8. Ergo.

6. Non tamen est de ratione, aut definitione liberi arbitrij, quòd positus omnibus, secundum ordinem causali

causalitatis antecedenter prærequisitis, ad operandum talem actum, possit eundem actum non operari in sensu composito, si cõpositio fiat inter huiusmodi prærequisita, & carentiam talis actus, seu actum contrarium. Itaque hæc duo simul sunt incompossibilia, quòd scilicet in libero arbitrio pro aliquo instanti tēporis, sint omnia antecedenter prærequisita secundum ordinem causalitatis ac productionem talis actus, & non producat illum, sed producat actum contrarium: & nihilominus cum hac impossibilitate stat simul libertas arbitrij. Hæc conclusio est de mente S. Thom. ubi supra, & in aliis locis infra allegandis. Et probatur; nam inter prærequisita antecedenter ad concursum liberi arbitrij, ut homo producat actum dilectionis, verbi gratia, enumeratur absolutum, & efficax Dei decretum, quo statuit, ut liberum arbitrium producat talem actum, & auxilium efficax, quo in

tempore præmouet voluntatem ad eundem actum; sed cum prædicto decreto, & auxilio efficaci, non stat simul, quòd liberum arbitrium non producat illum actum dilectionis, aut eliciat actum odij contrarium. Vnde S. Thom. 2. 2. quæst. 24. art. 11. in Corp. vbi ait, quòd virtus Spiritus sancti infallibiliter operatur, quodcumque voluerit. Vnde impossibile est, hæc duo simul esse vera, quòd Spiritus sanctus velit aliquem mouere ad actum charitatis, & quòd ipse charitatem amittat, peccando. Et p. 2. quæstione 112. art. 3. in Corp. ait, quòd præparatio, secundum quòd est à Deo mouente, habet necessitatem ad id, ad quod ordinatur à Deo; non quidem coactionis, sed infallibilitatis, quia intentio Dei deficere non potest. Vnde si ex intento Dei mouentis est, quòd homo cuius cor mouet, gratiam consequatur, infallibiliter

biliter ipsam consequitur, secundum illud Ioannis 6. *Omnis qui audit à Patre, & didicit, venit ad me,* quod etiam docet S. Aug. in Enchirid. ad Laur. cap. 95.

Legitima ergo liberi arbitrij definitio ita se habet: *Liberum arbitrium est facultas voluntatis, & rationis ad utrumlibet agendum, vel non agendum, & agendum unum, vel alterum.* Ad cuius explicationem observandum est, quod libertas voluntatis radicatur in differentia iudicij, quo intellectus iudicat bonum propositum voluntati, ut amandum, non habere necessariam seu naturalem connexionem cum bono in communi, ad quod naturaliter est determinata voluntas, quantum ad specificationem. Ita docet S. Thom. 1. p. q. 83. art. 1. & 3. cont. Gent. cap. 85. rat. 4. & quæst. 24. de verit. art. 1. & p. 2. quæst. 17. art. 1. ad 2. & aliis pluribus in locis.

Notandum secundò, quod ad libertatem non requiritur ex necessitate facultas ad opposita contrariè,

734 *De Auxiliis diuina gratia,*
vt ad faciendum bonum, vel malum,
sed sufficit facultas ad opposita con-
tradictoriè, vt ad operandum, & non
operandum Ita docet S. Thom. q. 24.
de verit. art. 3. ad 3. Et probatur:
nam in Deo reperitur perfectissimè
liberū arbitrium, vt docet S. Thom.
1. p. quæst. 19. art. 10. Sed in Deo non
est facultas ad faciendum bonum,
& malum, sed tantū ad faciendum
bonum: Dei enim perfecta sunt ope-
ra, vt inquit Scriptura: ergo, &c. Ex
quo sequitur, quòd posse peccare
non pertinet ad rationem formalem
liberi arbitrij, sed potius est quædam
imperfectio arbitrij creati, compe-
tens illi, eo quòd factum est ex ni-
hilo. Et hanc rationem assignat S.
Aug. lib. 2. de vitiis & concup. cap.
18. & lib. 12. de ciuit. cap. 1. Vnde
S. Thom. 1. p. quæst. 62. art. 8. ad 3. ait,
quòd liberum arbitrium diuersa eli-
gere possit, seruato ordine finis, hoc
pertinet ad perfectionem libertatis
eius; sed quòd eligat aliquid, di-
uertendo ab ordine finis, quod est
peccare

peccare, hoc pertinet ad effectum libertatis. Et idem dicit quæst. 24. de verit. art. 3. ad 2. Qualis autem indifferentia sit de essentia libertatis, ex parte dictum est supra, & patebit amplius cap. sequenti.

C A P V T XV.

Quòd indifferentia sit de essentia potentia libera, & in qua indifferentia consistat formaliter libertas.

VT ex supra dictis constat, essentialis indifferentia libertatis, quæ formaliter est in voluntate, radicatur in indifferentia iudicij rationis, quo intellectus iudicat bonum propositum voluntati, ut prosequendum, non habere necessariam connexionem cum bono in communi, ad quod est naturaliter determinata voluntas. Quando ergo intellectus proponit voluntati cum hac

indiffe

I.
Ex di-
spnt. 116.

736 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
indifferentia obiectum; tunc voluntas respectu eiusdem obiecti habet formalem libertatem; & si per huiusmodi iudicium rationis appetat illud obiectum, semper fertur in illud cum libertate. Vnde auctores huius sententiæ reputant impossibile, quòd voluntas moueatur per huiusmodi iudicium rationis ad amandum illud obiectum, & amet illud ex necessitate, & absque usu libertatis, quantumcumque moueatur à Deo efficaciter. Pro cuius intelligentia notandum. Primò, quòd duplex est indifferentia; altera negatiua; altera priuatiua. Indifferentia negatiua dicitur illud, quòd secundùm se non est magis determinatum ad hoc obiectum, quàm ad illud, vel ad operandum, aut non operandum; & hoc modo voluntas diuina, antequam statuisset creare mundum, erat in illo priori signo rationis secundùm se indifferens ad istam partem, vel ad illam; aut etiam ad creandum, vel non creandum aliud vniuersum;

uersum, quia non erat magis determinata secundum se ad vnum quam ad aliud. Hæc autem indifferentia non importat in Deo aliquam priuationem alicuius perfectionis: nam Deus non perficitur in seipso per hoc, quod se determinet ad producendum aliquid ad extra, sed tota perfectio ponitur in creaturis, quæ per diuinam voluntatem producuntur in esse. Et ideò Deus eas dilexit, & produxit liberè, eo quod creaturæ non habent necessariam connexionem cum bono diuino, ita vt sine illis bonum diuinum non saluetur, ad quod amandum est naturaliter determinata diuina voluntas. Vnde S. Thom. 1. p. quæst. 19. art. 3. ad 5. ait, quod voluntas diuina, quæ ex se necessitatem habet, liberè determinauit se ad obiectum, ad quod habet habitudinem non necessariam. Indifferentia priuatiua dicitur, quod est aptum perfici, ac determinari per aliquem actum, siue determinetur, ac perficiatur à seipso, siue ab alio.

Et

Et huiusmodi indifferentia præsupponit in ipsa potentia aliquam imperfectionem siue potentialitatem: vnde hæc indifferentia solùm potentiæ creatæ conuenire potest, vt notauit S. Thom. 1. cont. Gent. cap. 82. & quæst. 24. de verit. art. 3. in Corp. vbi assignat differentiam inter liberum arbitrium diuinum, angelicum, & humanum.

2. Notandum secundò, quòd indifferentia potentiæ aliquando adiungitur potentiæ purè passiuæ, sicut est indifferentia, quam habet materia prima ad istam formam substantialem, vel ad illam; & indifferentia subiecti respectu albedinis, vel nigredinis, quam recipit. Hæc enim indifferentia est solùm passiuæ, eo quòd nec materia prima concurrat effectiuè ad productionem formæ substantialis, nec subiectum concurrat actiuè ad productionem albedinis, sed solùm in genere causæ materialis. Aliquando autem adiungitur potentiæ actiuæ, sicut indiffe-
- rentia,

rentia, quam habet artifex ad faciendum, vel non faciendum aliquod artificiatum; aut etiam ad faciendum hoc vel illud artificiatum. Tertio potest adiungi indifferentia potentiae, quae partim est actiua, partim autem passiva, vel est passiva in ordine ad vnum: actiua autem in ordine ad alterum: sicut intellectus in ordine ad speciem productam ab obiecto habet rationem potentiae passivae, quia recipit in se speciem illam; in ordine vero ad actum intelligendi habet indifferentiam actiuam. Similiter voluntas in ordine ad productionem actus liberi habet indifferentiam actiuam, & quatenus in seipsa recipit actus immanentes, quos producit, habet aliquam rationem potentiae passivae.

Indifferentia ergo passiva, vel privativa, non est de intrinseca ratione liberi arbitrij, si consideretur secundum rationem communem, quae analogice competit Deo, & creaturis intellectualibus. Nam in Deo reperi

peritur, quidquid pertinet ad rationem communem liberi arbitrij, in quo tamen nulla reperitur indifferentia passiuæ, vel priuatiuæ. Est simile in sapientia, quoniam sapientia est perfectio simpliciter, ideo formaliter reperitur in Deo; sed etiam libertas est perfectio simpliciter; ergo formaliter reperitur in Deo; ergo quidquid pertinet ad rationem communem formalem, & essentialem libertatis, debet reperiri in libertate diuina, sed non competit illi, neque competere potest aliqua indifferentia passiuæ, aut priuatiuæ, vt dictum est, aliàs Deus non esset purus actus, neque infinitè perfectus: ergo.

4. Indifferentia verò negatiua, & indifferentia actiua, quæ importat posse agere, & posse non agere; vel posse agere hoc, vel illud, est de intrinseca ratione libertatis, vt constat ex definitione libertatis, tradita capite præcedenti, & patebit infrà.

5. Cum hoc tamen asserendum est, quòd in omni libero arbitrio creato, qua

qua ratione creatum est, reperitur aliqua indifferentia, seu potentia passiva, secundum aliquam rationem: nam omne liberum arbitrium creatum, cum non sit purus actus, nec liberum per essentiam, sicut est Deus, sed per participationem, habet aliquam potentialitatem, quæ potest perfici per diuersos actus; sed omnis potentialitas perfectibilis per diuersos actus, habet aliquam indifferentiam passiuam in ordine ad eosdem actus suscipiendos: ergo.

Præterea liberum arbitrium creatum non est simpliciter primum se mouens, sed mouet se liberè, motum tamen à Deo priùs ratione, vt supra ostendimus: ergo quamuis in ordine ad productionem operationis liberæ habeat indifferentiam actiuam, in ordine tamen ad motionem diuinam, qua mouetur à Deo, vt liberè se determinet, & producat eosdem actus, habet aliquam indifferentiam, & potentiam passiuam: ergo in omni libero arbitrio creato
repe

742 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
reperitur aliqua indifferentia pas-
siua , coniuncta indifferentiæ a-
ctiuæ.

7. Formalis autem libertas arbitrij
creati non consistit formaliter in in-
differentia obiectiua, neque in in-
differentia passiuua; sed in indifferen-
tia actiua ipsius facultatis liberæ,
quæ indifferenter se habet ad oppo-
sita, quamuis adiunctam habeat, vel
præsupponat aliquam indifferen-
tiam passiuam ipsius potentia, &
indifferentiam obiecti. Probat; nam
liberum arbitrium est essentialiter,
& per se potentia actiua, vt
docet S. Thom. q. 24. de verit. art. 4.
præsertim in solut. ad 18. Ergo in-
differentia essentialis libertatis de-
bet esse actiua: non ergo potest con-
sistere essentia libertatis in indiffe-
rentia passiuua. Secundò probatur ex
definitione liberi arbitrij. est enim
facultas voluntatis, & rationis ad
vtrumlibet, seu facultas volendi,
& nolendi; eligendi hoc medium,
vel illud in ordine ad finem: sed
velle,

velle, & nolle; eligere hoc, vel illud, sunt actiones potentiae activae: ergo indifferentia, in qua formaliter consistit libertas arbitrij, debet esse indifferentia activa.

Quo fit, ut indifferentia obiecti, ^{8.} siue obiectiva, & indifferentia iudicij rationis superius explicata, ita sit radix libertatis, quae formaliter residet in voluntate, ut impossibile sit, quod voluntas per illud iudicium feratur in tale obiectum, & quod absque libertate velit illud. Itaque si voluntas vult illud obiectum sic propositum, necesse est ut liberè, & non ex necessitate absoluta velit illud. Oppositum docent aliqui Theologi, qui opinantur, posse Deum voluntatem sua potentia absoluta necessitare, & facere, quod absque libertate feratur in obiectum indifferens secundum se, & propositum voluntati, ut amandum per iudicium rationis indifferens modo superius explicato. Nostra tamen

744 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
tamen sententia est de mente S.
Thom. p.2. quæst.17. art.1. ad 2. vbi
ait, quòd ex hoc voluntas potest ad
diuersa ferri, quia ratio potest habe-
re diuersas conceptiones boni.& 1.
p. quæst.83. art.1. in Corp. inquit,
quòd, quia iudicium rationis ad di-
uersa se habet, & non est determi-
natum ad vnum, pro tanto necesse
est, quòd homo sit liberi arbitrij ex
hoc ipso, quòd rationalis est. Qui-
bus verbis S.Thom. apertè docet, ef-
se impossibile, quòd voluntas velit
aliquid sub iudicio rationis, indif-
ferenter se habente ad opposita, &
quòd velit illud ex necessitate abso-
luta, & non liberè.

2. Probatur præterea ratione; nam
obiectum voluntatis est bonum ap-
prehensum per intellectum: ergo im-
possibile est, quòd voluntas ex ne-
cessitate absoluta amet aliquod bo-
num, nisi intellectus eidem volun-
tati proponat illud bonum, vt aman-
dum ex necessitate absoluta: ergo si
illud proponat, vt amandum, non
ex

ex necessitate absoluta, sed cum indifferentia ad opposita, superius explicata, impossibile erit, etiam de potentia Dei absoluta, quòd voluntas medio illo iudicio tendat in illud bonum, & tamen ex necessitate absoluta, & non liberè amet illud.

CAPVT XVI.

Soluuntur argumenta, quæ contra doctrinam precedentis capituli obijciuntur.

EX præmissis autem facilè dissol- *Ex disp.*
ui possunt argumenta, quæ in ^{116.}
contrarium obijciuntur.

Primum argumentū est. In Deo 1.
est liberum arbitrium perfectissi-
mum, vt docet S. Thom. 1. p. q. 19.
art. 10. & 1. cont. Gent. cap. 88. &
tamen in illo non potest esse aliqua
indifferentia; quia indifferentia di-
cit potentialitatem ad contrarios,
vel diuersos actus successiuè haben-

Ii dos,

746 *De Auxiliis diuina gratia,*
dos, quod Deo competere non potest, aliàs enim esset mutabilis, contra illud Iacobi 1. *Apud quem non est transmutatio, aut vicissitudinis obumbratio*: ergo indifferentia non est de intrinseca ratione liberi arbitrij, vt sic, & secundùm rationem communem. Respondetur, quòd in Deo non potest esse indifferentia passiuua, aut priuatiua: hæc enim non requiritur necessariò ad essentiam libertatis. Est tamen indifferentia actiua cum indifferentia obiecti secundarij, quod non habet necessariã connexionem cum bono diuino: & hæc indifferentia sufficit, vt Deus non ex necessitate, sed liberè velit creaturas esse, vt ostendit S. Th. 1. p. q. 19. art. 3.

2. *o* Secundum argumentum, Christus Dominus liberè obediuit vsque ad mortem, & tamen supposito præcepto, liberum eius arbitrium non habeat indifferentiam ad obediendum, & non obediendum: aliàs potuisset peccare: ergo indifferentia ad vtrumlibet non est de intrinseca

ca ratione liberi arbitrij.

Respondetur, quòd mors Christi 3.
Domini in ordine ad eius voluntatem, erat obiectum indifferens, quia ex natura sua non habeat necessariam connexionem cum bono, ad quod naturaliter erat determinata humana Christi voluntas. Vnde medio iudicio indifferenti rationis, proposuit eius intellectus voluntati ipsam mortem acceptandam, & ideo liberè mortuus est, & liberè obediuit, ac per consequens, simpliciter loquendo, habeat facultatem ad vtrumlibet, ad acceptandam scilicet, & refutandam mortem: quamvis supposito præcepto esset cum eodem præcepto impossibile, quòd vellet non mori. Sed vrget adhuc argumentũ. Christus Dominus non habebat facultatem ad obediendum præcepto, & non obediendum, aliàs enim posset peccare: nam inobedientia, & transgressio præcepti, sine peccato esse non potest: ergo respectu obe-

748 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
dientiae, formaliter loquendo, non
habuit facultatem indifferentem ad
vtrumlibet: nõ ergo liberè obediuit.
Respondetur, quòd Christus Domi-
nus nõ solùm liberè mortuus est, sed
etiam liberè obediuit præcepto mo-
riendi sibi imposto; aliàs enim non
meruisset per actum obedientiae for-
maliter, cum ad huiusmodi meritum
necessariò requiratur, quòd obedi-
tia sit libera. Consequens autem est
contra illud Apost. ad Philipp. 2.
*Humiliauit se factus obediens vsque ad
mortem, &c. propter quod & Deus exal-
tauit illum; & dedit illi nomen, quod est
super omne nomen.* Ad impugna-
tionem factam respondetur, quòd non
obedire, potest accipi dupliciter.
Primo modo contrariè, seu priua-
tiuè, vt significat idem, quod inobe-
dire, seu peccare peccato inobedi-
entiae; & isto modo Christus Dominus
non potuit nõ obedire, quia non po-
tuit peccare. Secundo modo accipitur
negatiuè, vt significat meram nega-
tionem actus obedientiae, quæ nega-
tio

tio potest dici de eo, quod est, & de eo, quod non est, & potest absque ullo peccato competere alicui, etiam non existente præcepto. Sicut si Petrus, verbi gratia; non audiat rem sacram feria secunda, vel tertia, quando nullum est præceptum audiendi Missam, verissimè asseritur, quòd Petrus non obediuit præcepto audiendi Missam, si non obedire accipiatur merè negatiuè, quia verè ita est, quòd non fecit actum obedientiæ audiendi Missam, quia nec erat præceptum, nec Missam audiuit. Et hoc modo Christus Dominus potuit non obedire negatiuè, quia potuit non habere præceptum moriendi. Sicut hæc negatiua de facto est vera: Christus non obediuit vsque ad mortem decollationis; nec obediuit sustinendo mortem decimoquinto ætatis suæ anno; quia reuera non habuit præceptum sustinendo mortem decollationis. Et in hoc sensu Christus habuit faculta-

750 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
tem ad obediendum, & non obe-
diendum. Et hæc facultas ad oppo-
sita contradictoriè sufficit, vt libe-
rè obedierit: iam enim suprâ di-
ximus, quòd posse peccare, seu in-
obedire, non pertinet ad rationem
formalem libertatis, sed ad eius
imperfectionem, secundùm quod
in creatura defectibili inuenitur.

4. Tertium argumentum. Toto tem-
pore, quo voluntas producit actum
liberum, verè habet libertatē respe-
ctu illius actus; nã liberè illum pro-
ducit, & tamen toto illo tēpore non
habet indifferentiam ad vtrumlibet,
cùm iam sit ad vnum oppositorum
determinata: ergo indifferentia acti-
ua non est de essentia libertatis.

5. Ad hoc argumentum quidam re-
spondent, voluntatem in instanti,
quo elicit volitionem, non esse li-
beram ad illam non eliciendam, vel
ad eliciendum actum contrarium:
& similiter pro instanti, quo elicit
nolitionē alicuius obiecti liberam,
non esse ad volendum idem obie-
ctum:

etum : adduntque solum ante illud instans esse in ea libertatem, ut volitionem illius obiecti, aut nolitionem, prout sibi placuerit, eliciat. Ita sentiunt Occham in primo sent. dist. 38. quaest. 1. Gabr. ead. dist. & quaest. & alij nonnulli ex Nominalibus. Et assignant rectionem, quia voluntas in instanti quo vult aliquod obiectum ; non potest illud non velle ; non enim potest simul velle, & nolle idem obiectum : ergo pro eodem instanti non est in ea libertas ad nolendum idem obiectum. Probatur consequentia, nam, ut supra dictum est, libertas est facultas voluntatis, & rationis ad opposita : ergo si pro instanti, quo vult aliquod obiectum, non est in ea facultas ad nolendum idem obiectum, sequitur quod pro eodem instanti non sit libera comparatione eiusdem obiecti. Secundo probatur, quia lib. 1. *αὐτὴ ἐπιμέν.* cap. 6. docet Aristoteles, omne quod est, dum est, necesse est esse : ergo pro instanti, quo volitio

752. *De Auxiliis diuinae gratiae,*
alicuius obiecti est in rerum natura, non potest non esse; ac per consequens, non est in voluntate facultas, vel libertas, vt eadem volitio non sit, vel vt sit nolitio opposita eiusdem obiecti. Tertiò; Ad actionem præteritam non est potentia, & consequenter, neque libertas, vt non sit; quia iam habet esse extra suas causas: ergo neque ad operationem præsentem est libertas, vt non sit: nam etiam habet esse extra sua causas.

6. Nihilominus dicendum est iuxta ea, quæ in capite præcedenti præmisimus, voluntatem nostram verè esse liberam comparatione volitionis, aut nolitionis, quam elicit quolibet momento, vel instanti temporis, esseque verè liberam non solum ea ratione, quia prius natura, quàm se determinaret ad alteram partem, poterat se ipsam non determinare ad eandem partem, sed ad oppositam: nec solum esse liberam, quia potest
continua

continuare, vel desistere ab operatione, quam producit in instanti præsentis temporis: sed etiam quia in instanti temporis, quo elicit suam operationem veram, retinet potestatem, & facultatem, qua possit eam non elicere, si velit, aut etiam elicere operationem contrariam. Probatur hæc sententia auctoritate S. Anselmi, lib. de concord. præscientiæ, & præd. cap. i. ubi constituit differentiam inter præteritum ex vna parte, & præsens, & futurum ex alia. Nam in re præterita non solum non manet iam potentia, seu libertas, vt præteritum simul non sit præteritum, verum etiam iam fieri nequit, vt res illa, quæ præterita est, non sit præterita. At verò circa præsens, & futurum, aliter se habet potentia, & libertas; nam licet non sit vlla potentia, qua fieri possit, vt simul præsens non sit præsens, aut futurum non sit futurum, est tamen potentia, vt res, quæ est præsens, non sit præ-

754 *De Auxiliis diuinae gratia,*
sens, & quæ futura est, non sit fu-
tura: ergo, secundum Anselmum,
operatio præsens elicita à volunta-
te ita subditur eius potestati, & li-
bertati, sicut operatio futura; sed
comparatione operationis futuræ
voluntas veram habet potestatem,
& libertatem, qua potest eam elice-
re, vel non elicere, aut etiam eli-
cere operationem contrariam: ergo
eamdem potestatem, & libertatem
habet: comparisone operationis
præsentis. Confirmatur hoc, & ape-
ritur magis vis huius argumenti:
Operatio præsens elicita à volun-
tate considerata secundum totum
id, quod habet, pro instanti tempo-
ris præsentis, est magis perfectè li-
bera, quàm operatio futura. Præsens
enim operatio est libera in actu se-
cundo; futura autem, vt futura so-
lùm est libera in actu primo, siue in
potentia: id autem quod est actu ta-
le magis perfectum est, quàm illud,
quod solùm est tale in potentia: sed
operatio futura, dum est futura, vt
fatentur

fatentur authores oppositæ sententia, omnino in libera nostra potestate, & libertate manet, iuxta sententiam Anselmi: ergo multo perfectius manet in nostra potestate, & libertate operatio voluntatis præsens secundum totum id, quod habet pro instanti præsentis.

Denique vrget argumentum ex 7.
Conc. Trid. quod meo iudicio videtur efficacissimum: loquens enim de homine actu consentiente, & cooperante Deo excitanti, & vocanti, definit, quod potest dissentire, si velit: & ex hoc probat, quod liberè consentit: ergo, secundum definitionem Concilij, non solum in priori naturæ, in quo voluntas consideratur, antequam eliciat consensum, sed etiam in eodem instanti temporis, quo consentit, reuera potest dissentire, si velit: ergo pro eodem instanti liberè cõsentit. Præterea; nã si voluntas, absolutè loquendo, in instanti temporis, quo consentit, non potest dissentire, si velit;

sequitur, quòd simpliciter loquendo, necessariò consentiat, & non liberè; illud enim dicitur necessarium, quod absolutè aliter esse non potest.

8. Si dicatur ex suppositione, quòd voluntas consentit, necessarium esse in sensu composito, quòd consentiat, cùm impossibile sit voluntatem comparatione eiusdem obiecti simul consentire, & non consentire, seu dissentire. Contra hoc est quia necessitas ex suppositione, siue in sensu composito, non est absolutè dicenda necessitas, sed secundùm quid; vt suprà lib. 2. cap. 10. & 11. ostensum est; consequenter actus, qui solùm dicitur necessarius ex suppositione, compatitur secum veram, & realem potentiam, quæ possit illum actum non producere, sed elicere oppositum, si velit. Et per hæc respondetur ad argumenta sententiæ contrariæ. Solùm enim probant, quòd non sit in voluntate libertas, seu facultas

ultas ad consentiendum, & dissen-
diendum simul; non autem con-
cludunt, quòd in eo instanti, quo
elicit consensum, non sit in ea liber-
tas, seu facultas, qua possit dissen-
tire, si velit.

C A P V T X V I I .

*Quòd liberum arbitrium creatum
habeat dominium sui actus, &
quale sit huiusmodi dominium.*

Illi auctores, qui existimant, de-
terminationem actualem volun-
tatis, supposita gratia excitante, pri-
mò inchoandam esse ab eadem vo-
luntate creata pro sua innata liber-
tate, vt ipsa libertatis eius illæsa con-
seruentur, docent consequenter, li-
berum arbitrium ita habere domi-
nium sui actus, vt determinatio ta-
lis actus, etiam quando est superna-
turalis, sit primò, & immediatè, in
eius potestate; nec posse aliter liber-
tatem

1.
Ex di-
sp. 117.

tatem illius, quantum ad vsum actualem, imò nec, quantum ad ipsam potentiam liberam, defendi.

2. Nos autem, qui defendimus, liberum arbitrium creatum non esse primum se mouens, vel primum se determinans, aut primum inchoans suam determinationem: fatemur quidem, quòd idem arbitrium habeat verum dominium sui actus, vt causa eius proxima, sed tamen in actuali vfu dominij, & facultatis, quã super suos actus habet, dependet à Deo, tanquam à Domino absoluto prædeliberante, & prædeterminante, ante præscientiam futuræ cooperationis, quid in particulari sit acturum ipsum arbitrium creatum. Itaque deliberatio, & determinatio arbitrij creati ad alteram partem, cadit sub prædeliberatione, & prædeterminatione diuina, & ab ea dependet in genere causæ efficientis, quòd liberum arbitrium creatum deliberet, & velit, quòd bonum est, hæc doctrina manet satis probata ex di-

etis lib. 1. cap. 6. & 7.

Vnde dominium sui actus non est primò in potestate arbitrij creati, sed in potestate, & dominio Dei, præsertim respectu actuum supernaturalium. Volumus dicere, quòd omne dominium, & actualis vsus dominij, quòd voluntas creata, vt causa proxima habet, aut exercet super actus liberos, quos elicit, procedit à Deo, vt à potissima, & prima causa efficiente, & in illum tandem, tanquam in primum authorem, & primum Dominum absolutum, debet reduci: & loquimur de omnibus actibus, qui in indiuiduo non sunt peccata. Hæc est constans doctrina Aug. lib. 2. retract. cap. 1. lib. de prædest. SS. cap. 10. lib. de dono perseu. cap. 8. & 13. vbi refert dictum illud Ambrosij lib. de fug. sæcul. cap. 1. *Non enim in potestate nostra est cor nostrum, & nostra cogitationes: quòd omnis, qui humiliter, & veraciter pius est, esse verissimum semit.* Et lib. de correct. & grat. cap. 14. inquit: *Sic velle, vel nolle.*

760 *De Auxiliis diuinae gratia,*
nolle in volentis, aut nolentis est potestate;
ut diuinam voluntatem non impediat, nec
superet potestatem. De his enim, qui fa-
ciunt, quae non vult; facit ipse, quae vult.
Et paulò inferius: Si ergo cum voluerit
reges in terra Deus constituere, magis ha-
bet in potestate voluntates hominum, quam
ipsi suas, quis alius facit, ut salubris sit
corruptio, & fiat in corrupti corde corre-
ptio, ut caelesti constituatur in regno? Et
lib. 1. retract. cap. 22. In potestate quip-
pe hominis est mutare in melius volunta-
tem: sed ea potestas nulla est, nisi à Deo de-
tur, de quo dictum est Ioan. 1. Dedit eis
potestatem filios Dei fieri.

- 4 Eandem sententiam tenet S.Th.
3. cont. Gent. cap. 149. vbi explicans
illud Apostoli: Non est volentis, neque
currentis, sed Dei misertentis, inquit:
Non ergo per huiusmodi verba excluditur
liberum voluntatis arbitrium, sicut qui-
dam malè intellexerunt, quasi homo non
sit dominus suorum actuum interiorum, &
exteriorum, sed ostenditur Deo esse subie-
ctum. Et 2. 2. quaest. 2. art. 5. ad 1. ait,
quòd si in potestate hominis esse di-
catur:

catur aliquid excluso auxilio gratiæ; sic ad multa tenetur homo, ad quæ non potest sine gratia præparante; sicut ad diligendum Deum, & proximum, & similiter ad credendum articulos fidei. Sed tamen hoc potest cum auxilio gratiæ. Et 1. 2. quæst. 109. art. 2. ad 1. explicans, qualiter homo habeat dominium sui actus ait: *Mens hominis, etiam sani, non ita habet dominium sui actus, quin indigeat moveri à Deo, & multo magis liberum arbitrium hominis infirmi post peccatum, per quod impeditur à bono per corruptionem nature.* Et 1. cont. Gent. cap. 68. post 5. rat. clariùs id ipsum confirmat his verbis: *Dominium autem, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in eius est potestate velle, vel non velle, excludit determinationem virtutis ad unum, & violentiam cause exterius agentis: non autem excludit influentiam superioris cause, à qua est ei esse, & operari; & sic remanet causalitas in causa prima, que Deus est, respectu motuum voluntatis.* Et in 2. sent. dist. 25. quæst. 1. art. 1. ad 3. ait, quòd

762 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
quòd determinatio actionis, & finis in po-
testate liberi arbitrij constituuntur. Vnde re-
manet sibi dominium sui actus, licet non
ita, sicut primo agenti. Quasi diceret,
hominem non habere primum, &
absolutum dominium sui actus: sed
hoc dominium residere tantum apud
Deum.

5. Secundò probatur ex illo Pro-
uerb. 21. *Cor Regis in manu Domini*, id
est, in potestate Domini, sicut diuisio-
nes aquarum, quocumque voluerit, vertet
illud. Quibus verbis significatur, do-
minium cordis, voluntatis, & liberi
arbitrij, quod habet potissimus inter
Principes temporales, scilicet Rex
superiorem in terra non cognoscens,
subditum esse, & subiectum, quan-
tum ad omnes suos motus potestati,
& dominio liberij arbitrij diuini.
Item etiam Rom. 9. *Non volentis*, sci-
licet velle, nec currentis, scilicet cur-
rere, sed miserentis est Dei. Quæ verba
non significant, hominem non ha-
bere dominium, & potestatem su-
pra velle, & nolle, sed declarant, ho-
minem

minem non habere primum, & absolutum dominium supra suum velle, & nolle; sed Deum solùm esse primum, & absolutum nostrarum actionum dominum, & in potestate illius esse nostrum velle, & nolle, & ab eius nutu, & voluntate pendere. Cui consonat illud Ierem. 10. *Scio Domine, quia non est hominis via eius; nec viri est, ut ambulet, & dirigat gressus suos.*

Tertiò probatur ratione. Vt docet 6. S. Thom. Dominium est facultas vtendi re; sed nulla creatura habet potestatem vtendi suo arbitrio à seipsa, sed omnis vsus actualis liberi arbitrij, respectu cuiuscumque actus boni, est à Deo, vt supra ostensum est. Ergo nulla creatura habet primum, & absolutum dominium sui actus, sed tale dominium est solùm apud Deum, ac per consequens, in actuali vsu huius dominij dependet à Deo, tanquam à priori causa per se efficiente.

Sed contra obiicitur S. Aug. lib. 1. 7.
de

764 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
de lib. arb. cap. 12. vbi ait: *Vides igitur iam, ut existimo, in voluntate nostra esse constitutum ut hoc vel fruamur, vel careamus tanto, & tam vero bono? Quid enim tam in voluntate, quam ipsa voluntas sita est? Et cap. 14. Quid, inquam, quisque sectandum, & amplectendum eligat, in voluntate esse positum. Et idem dicit lib. 2. cap. 18. & lib. 3. cap. 3. & 17.*

8. Respondetur, quòd S. Augustinus expressè docet nostram sententiam, ut patet ex locis superiùs adductis. Et ad testimonia in contrarium respondet ipsemet August. lib. 1. retract. cap. 9. vbi refert eadem, & alia consimilia testimonia, fuisse sibi priùs à Pelagio obiecta, contendente illum in suam sententiam pertrahere. Et cap. 10. eiusdem lib. ad obiecta testimonia respondens, ait: *Quòd verò dixi: Illud autem lumen non irrationalium oculos pascit, sed pura corda eorum, qui Deo credunt, & ab amore visibilium rerum, & temporalium se ad eius precepta implenda conuertunt, quod omnes homi-*

nes possunt, si velint; non existiment novi hæreuci Pelagiani secundum eos esse dictum. Verum est enim omnino, omnes homines hoc posse, si velint; sed preparatur voluntas à Domino, & tantum augetur munere charitatis, ut possint; quod ideo dictum non est, quia presentis necessarium non erat questioni. Et idem confirmat cap. 22. Alia argumenta, quæ contra istam doctrinam obiiciuntur, soluta sunt lib. 1. cap. 7. & lib. 2. cap. 6. & 8.

CAPUT XVIII.

Quòd arbitrij nostri concordia cum infallibilitate præscientiæ, providentiæ, & prædestinationis divinæ, non possit naturali ratione demonstrari.

FVit autem quorundam Theologorum opinio, asserentium, non solum esse naturali lumine evidenter notum, hominem arbitrij libertate esse

1.
Ex di-
sput. 118.

esse præditum, sed etiam concordiam eiusdem arbitrij, cum infallibilitate diuinæ præscientiæ, & prouidentia, dilucidè, & facilè per scientiam mediam concordari posse, vt lib. 1. c. 4. visum est.

2. Communis tamen sententia Thomistarum fatetur, arbitrij nostri libertatem posse quidem solo lumine naturæ euidenter cognosci, & demonstrari: qualiter autem actualis vsus illius stet simul cum infallibilitate præscientiæ, prouidentia, & prædestinationis, & cum efficacia diuinæ gratiæ, non posse perfectè solo lumine naturæ cognosci, aut comprehendi: & ideo rationem huius concordia credendam esse, & captiuandum intellectum in obsequium fidei. In hanc sententiam propendet Caiet. 1. p. quæst. 22. art. 4. §. Ad hanc dubitationem; vbi præsentem difficultatem resoluens, postquam retulit sententiam asserentium, quòd idem actus contingens futurus est, & ineuitabilis; euitabilis
qui

quidem secundum se ; ineuitabilis
verò secundum quod est prouisus, sic
concludit : *Quiescet intellectus noster non
euidencia veritatis inspecta, sed altitudine
inaccessibili veritatis occulta, &c.* quæ
videre oportet, quoniam piissimè
loquitur, & verba eius modestiam, &
humilitatem redolent Christianam.

Quem imitatus M. Bañes r.p. q. 23.
art. 5. inquit : *Si quis non intelligit, quo-
modo usus liberi arbitrij sit liber, & nihi-
lominus sui effectus iam predefinitus à di-
uina prouidentia, oportet eum credere. Et
2.2. quæst. 10. art. 1. Primum omnium
debuissent credere, quod aiunt, se non posse
intelligere : credimus enim Catholici myste-
rium Trinitatis, etiamsi non intelligamus.*

Hanc sententiam veram esse cen- 3.
seo, & ad mentem S. August. & S.
Thom. Ad cuius euidenciam confi-
derandum est, contingere multoties,
quòd aliqua duo extrema, secundum
se considerata, euidenter cognoscan-
tur solo lumine naturæ, & tamen
connexio, quam inter se habent, &
modus connexionis absque lumine
supe

superiori, certò cognosci non possit, aut demonstrari. Verbi gratia Deum esse, est per se notum: & hominem esse, etiam est notum lumine naturæ: sed quòd Deus sit homo, & homo sit Deus, solùm per diuinam reuelationem cognoscitur. Similiter etiam, quando vnum extremum est naturaliter cognoscibile, alterum verò solùm cognoscitur per lumen supernaturale, connexio vtriusque, & modus, quo inter se cohæreant, euidenter demonstrari non potest: quamuis alterum extremum solo lumine naturæ comprehendatur. Et ratio huius est; nam connexio inter duo extrema, & modus eiusdem connexionis, euidenter cognosci non potest, nisi vtrumque extremum euidenter cognoscatur: ergo, quòtiescumque alterum extremum est supernaturale, impossibile est, quòd solo lumine naturæ euidenter cognoscatur connexio, quam habet cum alio extremo, etiam si illud alterum extremum ordinem naturæ non transcendat.

dat. Vnde S. August. lib. de dono persequ. cap. 14. ait: Numquid i-
deo negandum est, quod apertum est,
quia comprehendi non potest, quod occultum est? Nunquid, inquam, propterea
dicturi sumus, quod ita esse perspicimus non
ita esse; quoniam, cur ita sit, non possumus
inuenire? Et in alio loco lib. 3. de pec.
merit. & remis. cont. Pelag. cap. 4.
inquit: Ego autem, etsi argumenta illo-
rum solvere non valeam, video tamen in-
herendum esse iis, qua in Scripturis sunt
apertissima, ut ex his reuelentur obscura,
aut si mens nondum est idonea, qua pos-
sit ea, vel demonstrata cernere, vel abstru-
sa investigare, sine ulla hesitatione credan-
tur. Et serm. 20. de verbis Apostoli:
Melior est, (inquit) fidelis ignorantia,
quam temeraria scientia. Et Hieron. Me-
lius aliquid noscere, quam cum periculo di-
scere. Et Irenæus lib. 2. aduersus hæ-
res. cap. 45. Melius est ergo, & utilius,
idiotas & paruum scientes existere, & per
charitatem proximum fieri Deo, quam pu-
tare multum scire, & multum expertos in
suum Deum blasphemos inueniri. Non

770 *De Auxiliis diuinae gratia,*
ergo propterea ratio concordiaē liberi arbitrij cum gratiaē donis, quæ à S. August. S. Thom. ac eorum discipulis assignatur, reiicienda est, quia eam plenè intellectus noster videre, aut comprehendere non potest.

4. Præterea probatur; Quia licet nostrum liberum arbitrium intra limites naturæ contineatur, gratia tamen diuina, & eius efficacia totum naturæ ordinem excedit: ergo vtriusque connexio, & concordia non potest perfectè, aut euidenter, pro hoc statu ab intellectu nostro cognosci, aut comprehendendi. Pater consequentia; nam vt ostensum est, connexio, & concordia duorum extremorum, quorum alterum est supernaturale, non potest perfectè solo lumine naturæ cognosci, aut demonstrari.

5. Præterea, quia etiam in naturalibus multa sunt, quorum rationes nõ potest homo perfectè cognoscere, aut demonstrare; scilicet modus, quo anima rationalis est tota in toto, &
tota

tota in qualibet parte: & modus, quo Deus est in omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam: & in formica, in apibus, & aliis mutis animantibus multa reperiuntur, in quorum cognitione plurimum laborant homines, propter quod ait Sapiens cap. 9. *Et difficile æstimamus, quæ in terra sunt: & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore. Quæ autem in cælis sũt, quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum sanctum tuum de altissimis.* Unde S. Aug. lib. 2. de Trin. in fine, quæ refert S. Th. q. 6. de pot. art. 3. in C. postquam in secundo libro de Trinitate quæstionem illam: *Vtrum creaturæ spirituales sua naturali virtute miracula facere possint, diligenter pertractasset, concludit in fine: Mihi omnino utile est, ut meminerim virium mearum, fratresque meos admoneam, ut meminerint suarum, ne ultra quàm tutum est humana progrediatur infirmitas. Quæadmodum enim hoc faciunt Angeli, vel potius quemadmodum Deus hoc facit per An-*

gelos suos, nec oculorum acie penetrare, nec fiducia rationis enucleare, nec prouentus mentis comprehendere valeo, ut tam certus loquar ad omnia, quae requiri de his rebus possunt, quam si essem Angelus, aut Propheta, aut Apostolus. Vnde & hac moderatione adhibita absque assertione, & sententia melioris prauiudicio procedendum est, quãtũ ratio, & auctoritas poterit adiuuare.

6. Præterea, omnipotentia Dei, cùm sit infinita, non potest ab humano intellectu perfectè cognosci, aut comprehendi: sed Deus sua omnipotentia facit, quod homo, cuius cor mouet, velit, & liberè velit. Dicit enim S.Th. 2. sent. d. 25. q. 1. art. 2. ad 1. quòd, etiamsi Deus voluntatem hominis in aliud mutet, nihilominus tamen hoc sua omnipotentia facit, ut illud, in quod mutatur, voluntariè velit: ergo non potest perfectè ab homine cognosci, aut comprehendi, quomodo stet libertas arbitrij cum motione Dei efficaci, aut cum infallibilitate prouidentiaë, & prædestinationis diuinæ.

CAPVT XIX.

Legitima concordia liberi arbitrij cum infallibilitate diuinæ prædestinationis, & efficacia auxiliorum gratiæ statuitur.

EXclusa concordia in scientia media, & aliis principiis superius impugnatis fundata, quæ à diuersis Doctoribus assignatur: reliquum est, ut concordiam legitimam liberi arbitrij cum diuina præscientia, prouidentia, & prædestinatione, atque cū efficacia auxiliij diuinæ gratiæ subiiciamus, quam S. August. S. Prosp. Hilarius, S. Anselm. & alij Patres, & inter Scholasticos Doctores S. Thomas, & Thomistæ tradiderunt, quæ contraria cū sit concordia in scientia media fundata, necesse est, ut contrariis etiam fundamentis superius propositis, & explicatis innitatur. Ad cuius in-

telligentiam recolenda sunt, quae contra quatuor fundamenta potissima aduersae concordiae in discursu huius operis statuimus. Cum enim per scientiam mediam libertas arbitrij cum infallibilitate praedestinationis, & efficacia auxiliorum gratiae concordari non possit: vt ex praemissis constat; necesse est ad omnipotentiam Dei, & efficaciam diuinæ voluntatis ad tuendam legitimam concordiam, recurramus.

2. Dicendum est ergo ad efficaciam diuinæ voluntatis, & infinitam virtutem omnipotentiae illius, tanquam ad primam radicem, esse reducendam omnem libertatem actualem, & contingentiam, quae in actibus humanis, & quibuscumque aliis actionibus reperitur. Cum enim, vt dicit S. Thom. 1. p. q. 19. art. 4. *aliqua causa efficax fuerit ad agendum, effectus consequitur causam: non tantum secundum id quod fit, sed etiam secundum modum fiendi, vel essendi. Ex debilitate enim virtutis actiuae in semine contingit, quod filius nasci*

nascitur dissimilis patri in accidentibus, que pertinent ad modum essendi. Cum igitur voluntas diuina sit efficacissima, non solum sequitur, quod fiant ea, que Deus vult fieri, sed quod eo modo fiant, quo Deus ea fieri vult. Vult autem quadam fieri Deus necessario, quadam contingenter, ut sit ordo in rebus ad complementum vniuersi: & ideo quibusdam effectibus aptauit causas necessarias, que deficere non possunt, ex quibus effectus de necessitate proueniunt; quibusdam autem aptauit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingenter eueniant. Non igitur propterea effectus voliti à Deo eueniunt contingenter, quia causa proxima sunt contingentes: sed propterea quia Deus voluit eos contingenter euenire, contingentes causas ad eos preparauit. Et idem docet eandem 1. p. q. 22. art. 4. vnde ex hoc, quod Deus prædestinauit, & voluit, quod Petrus tali tempore, & cum tanta intentione conuertatur, necessario sequitur necessitate consequentiæ, & infallibilitatis, quod Petrus conuertatur eadem intensio-

776 *De Auxiliis diuinae gratiae;*
ne, & liberè conuertatur, quia v-
trumque Deus prædefiniuit, & vo-
luit. Neque illa necessitas conse-
quentiæ, siue ex suppositione decre-
ti voluntatis diuinæ repugnat liber-
tati, vt superius lib. 2. cap. 10. expli-
catum est. Et idem dicendum de om-
nibus aliis actibus bonis; quia
vt dicit S. Thom. 1. 2. quæst. 10.
art. 4. ad 1. *Voluntas diuina non solum
se extendit, vt aliquid fiat per rem
quam mouet, sed vt etiam eo modo fi-
at, quo congruit natura ipsius, & ideo
magis repugnaret diuinae motioni, si vo-
luntas ex necessitate moueretur, quod
sua natura non competit, quàm si mo-
ueretur liberè, prout competit sua natura.*
Hinc est illud, quod S. Anselm. lib.
de conc. præscientiæ & prædest. Dei
c. 1. paulo post medium ait: *Quoniam
quod Deus vult nõ potest nõ esse cum vult
hominis voluntatem nulla cogi, vel prohi-
beri necessitate ad volendum, vel non vo-
lendum, & vult effectum sequi volunta-
tem; tunc necesse est voluntatem esse libe-*
ram,

ram, & esse, quod vult. Ex quibus verbis euidenter constat, per decretum voluntatis diuinæ, non auferri, vel impediri libertatē nostræ voluntatis, vel eius vsum actualem; sed potius perfici, & causari. Vnde non debemus inferre: *Deus vult Petrum loqui*: ergo necessariò loquetur; sed inferendum est: ergo loquetur liberè, quia Deus voluit, vt ipse Petrus liberè loquatur.

Sicut ergo auctores oppositæ sententiæ ad scientiam mediam con-^{3.} fugiunt, vt libertatem arbitrij cum infallibilitate diuinæ præscientiæ, prouidentia, & prædestinationis, atque cum efficacia auxiliorum gratiæ concilient: ita & nos ad omnipotentiam, & summam efficaciam diuinæ voluntatis recurrimus, & ad Dominum, quod sua diuina maiestas habet super voluntates hominum, vt eas quò voluerit, & quando voluerit, faciat inclinari. Et hoc modo arbitramur, antiquam cōcordiã libertatis arbitrij creati cum in-

778 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
fallibilitate prædestinationis, & effi-
cacia auxiliorum gratiæ, iuxta men-
tem S. Augustini, & S. Thomæ de-
fendendam esse, & explicandam, vt
ex dictis in discursu huius operis
satis constat, & ex locis Scripturæ,
quæ ad diuinam voluntatem, & o-
mnipotentiam referunt omnia bo-
na, quæ in tempore fiunt. Vnde S.
Augustinus lib. de nat. grat. cap. 10.
ait: *Scriptura diuina, si diligenter inspi-
ciatur, ostendit, non solum bonas hominum
voluntates, quas ipse facit ex malis, &
à se factas bonas in actus bonos, & in æ-
ternam dirigit vitam; ita esse in Dei po-
testate, vt eas, quò voluerit, & quando
voluerit, faciat inclinari, vel ad pœnas
quibusdam ingerendas, sicut ipse iudicat,
occultissimo quidem iudicio, sed sine vlla
dubitatione iustissimo.* Idem docet ali-
is in locis superiùs inductis, in qui-
bus probat, humanas voluntates,
voluntati Dei non posse resistere,
ac Deum magis habere in potesta-
te sua hominum voluntates, quàm
ipsi suas; non obscure iudicans ad
omnipo

omnipotentiam voluntatis Dei, quæ
facit concordiam in sublimibus Iob 25.
 esse recurrendum, vt libertatem ar-
 bitrij creati cum infallibilitate præ-
 destinationis conciliemus. Ad hanc
 recurrit S. Thom. tum locis superi-
 oribus allegatis, tum etiam in 2. sent.
 dist. 25. q. 1. art. 2. ad 1. vbi ait
*quod Deus operatur in voluntate, & in
 libero arbitrio secundum eius exigentiam:*
unde etiam si voluntatem hominis in ali-
ud mutet; nihilominus hoc sua omnipo-
tentia facit, vt illud, in quod mutatur, vo-
luntariè velit, & ita coactionis ratio tolli-
tur. Vbi S. Thom. non ad præscien-
 tiam, sed ad omnipotentiam, & sum-
 mam efficaciam diuinæ voluntatis
 recurrit, vt libertatem arbitrij cum
 diuina providentia, & causalita-
 te concordet. Idem constat ex iis,
 quæ dicit 1. p. & 1. 2. locis superius
 allegatis.

C A P V T X X.

Soluuntur argumenta, contra prædictam concordiam.

I. **C**ONTRA prædictam doctrinam, & rationem concordiae liberi arbitrij cum diuina præscientia, prouidentia, prædestinatione, & cum efficacia auxiliorum gratiæ, multa argumenta obiiciuntur, quæ in præcedentibus lib. 1. cap. 6. & 7. & lib. 2. cap. 8. tacta sunt, & soluta; nunc autem ad maiorem claritatem, & explicationem doctrinæ SS. August. & Thom. vnum, aut alterum proponendum est, & soluendum.

2. Primum, & potissimum argumentum est: nam concordia, quæ prædeterminationem prædictam in voluntate creata, aut decretum diuinæ voluntatis efficax, antecederet ad præscientiam futuræ cooperationis arbitrij nostri constituit, non videtur posse distingui à sententia hæ-

retico.

reticorum, negantium liberum arbitrium, nisi quoad voces. Nam hæretici non negant, Deum liberè agere, cum determinat voluntatem nostram, & homines habere plenum, atque perfectum iudicium rationis, cum aliquid eligunt, & sponte, ac voluntariè eligere: sed dicunt, decreto Dei, & prædeterminatione omnia fieri, nec posse Deo decernenti, & prædeterminanti resisti: & ideo liberum arbitrium hominum esse titulum sine re, vel rem de solo titulo, id est, nomen inane, & superuacaneum: ergo si nos etiam admittimus, ita determinari à Deo voluntatem nostram, ut non agat, nisi id, ad quod à Deo determinatur; & tamen quia Deus eam liberè determinat, & ipsa voluntariè, & cum pleno iudicio rationis agit; contendamus, hominem esse liberi arbitrij, sequitur, quòd tota controuersia inter nos, & hæreticos, sit de nomine: utrum videlicet homo sit dicendus liberi arbitrij, nec ne. Quod tamen

non

782 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
non est admittendum, quia labores
tot hominum doctissimorum, & i-
pſius Concilij Oecumenici pro af-
ſerenda arbitrij libertate conſumpti,
aliud nobis perſuadent. Nec enim
ignorabant viri illi ſapientiffimi,
quod S. Auguſt. in Epift. 28. ad Hie-
ron. & alibi admonuit, *cum de re con-
ſtat, non eſſe de nomine litigandum.*

3. Vt huius argumenti ſolutio cui-
dentior appareat, obſeruandum eſt
valdè, hæreticos non in omnibus,
ſed in aliquibus ab Eccleſia, diſce-
dere, iuxta illud, quod dicit Pſal-
miſta Pſalm. 55. *Quoniam in multis e-
rant mecum.* Nam hæretici in multis
quidem, ſed non omnibus ſunt cum
Catholicis, quod, & S. Aug. ſup. eun-
dem Pſalm. tom. 8. loquens contra
Donatiſtas his verbis notauit: *Baptiſ-
mum habebamus uterque, in eo erant me-
cum: Euangelium uterque habebamus, e-
rant in eo mecum: feſta martyrum celebra-
bamus, erant ibi mecum. In ſchiſmate non
mecum: in multis mecum, in paucis non
mecum: ſed in his paucis, in quibus non*

MECUM,

*mecum, non eis profunt multa, in quibus
mecom.* Proportionabiliter nos dici-
mus de Caluino, illum non in om-
nibus, sed in multis ab Ecclesiæ
Catholicæ doctrina recessisse. Cùm
ergo falsa veris, & vera falsis do-
ceant hæretici permixta, oportet in-
ter lepram, & lepram, & cutem sa-
nam, & doctrinam Catholicam, et-
iam in ipsis hæreticorum libris, cau-
tè discernere, non vtraque confun-
dere, sed verum à falso separare.
Scriptum est enim Ierem. 15. *Si se-
paraueris pretiosum à vili, quasi os mecum
eris.* Nec debent, aut possunt Ca-
tholici ea, in quibus hæretici ab Ec-
clesia non discedunt, abnegare, aliàs
profectò orationem Dominicam
damnare iure possent, & deberent,
quia Calvinus proferendam esse, &
credendam, asseruit. Errauit ergo
primò Calvinus, vt quidam ex Do-
ctoribus, qui contra illum scripse-
runt, bene adnotauit, quoniam illam
pessimam consequentiam approba-
uit: *Voluntas diuina est prima causa
omnium*

omnium rerum, & iam ab æternitate decreuit, quid velit, aut non velit fieri; nulla igitur esse potest in homine libertas arbitrij. Nam prima causa efficacissima est, & secundum Scripturas, non potest vllus diuinæ resistere voluntati. Nos autem dicimus e contra, antecedens quidem esse verum, & ex sacris Literis desumptum; consequentiam aut esse malam, & consequens hæreticum. Nam, vt docet S. Thom. 1. 2. quæst. 10. art. 4. ad 1. & 1. p. quæst. 19. art. 8. C. & ad 2. ex eo, quòd voluntas Dei est efficacissima, cui nullus potest resistere, potius sequitur, quòd fiant liberè, vel contingenter ea, quæ sic fieri voluit, quia voluntas diuina non solum se extendit, vt aliquid fiat per rem, quam mouet; sed vt etiam eo modo fiat, quo congruit naturæ ipsius.

4. Secundo errauit Calvinus; quoniam asseruit, Deum ita efficaciter mouere, & afficere hominis voluntatem; vt postea non sit nostræ ele-

ctionis

etionis motioni eius, aut obtemperare, aut refragari, vt dixi disp. 3. Nos autem dicimus è contrario, quòd, quamuis Deus efficaciter moueat liberum arbitrium, vt infallibiliter, & indeclinabiliter conuertatur, & piè operetur, sicut August. & Thom. sapius docuerunt; nihilominus liberum nostrum arbitrium potest motioni Dei, vel obtemperare, vel refragari, & vt loquitur sacrum Conc. Trid. *illi dissentire, si velit.* Ad-
dimus, quòd, quamuis fieri non possit, hæc duo simul esse vera, quòd scilicet liberum arbitrium efficaciter moueatur à Deo ad piè operandum, & piè non operetur; nihilominus hæc duo simul sunt compossibilia, quòd scilicet liberum arbitrium efficaciter moueatur à Deo ad pios actus, & possit eosdem actus non operari, si velit; vt supra dictum est: & propterea voluntas in suis operationibus manet libera.

Tertiò errauit Calvinus, quoniam s. dixit, Deum per gratiam, vel motionem

786 *De Auxiliis diuinae gratia,*
nem efficacem, ita operari in nobis
velle, & nos ad seipsum conuertere,
vt gratiæ præuenienti nostrum ar-
bitrium, pedissequa voluntate non
obsequatur liberè. Nos autem dici-
mus cum sacro Conc. Trid. S. Thom.
& omnibus SS. Doctoribus, Deum
quidem sua præueniente gratia effi-
caci, ita nos conuertere ad seipsum,
& operari in nobis velle, & perfice-
re pro bona voluntate, vt nihilomi-
nus voluntas nostra mota à Deo
præueniente gratia efficaci, pedisse-
qua voluntate, & libertate sua ob-
sequatur, & cooperetur Deo mo-
uenti. Sicut enim Deus cooperatur
homini ipsum præueniendo, & mo-
uendo; ita & nostrum arbitrium
præuenienti Deo liberè cooperatur
subsequendo, vt Gelasius Papa e-
pist. 5. ad vniuersos Episcopos per
Picenum, docuit, cuius verba plu-
ries sunt à nobis superiùs adducta.

6. Quartò errauit Calvinus, quo-
niam gratiam ita esse à se ipsa ef-
ficacem posuit, vt excluderet mo-
tionem

tionem moralem, quæ est per consilia, & suasiones, & tolleret liberam cooperationem humanæ voluntatis. Nos autem dicimus, gratiam efficacem includere, vel supponere moralem motionem, & suasionem, & eandem gratiam efficacem nõ tollere, sed potius perficere libertatẽ arbitrij.

Quintò erravit Calvinus, & in Deum impius, & blasphemus fuit in eo, quòd dixit, decreto Dei, ac voluntate eius, & providentia homines peccare, ac Deum esse causam, & authorem peccati, & mala opera in nobis, ita vt bona operari non permissivè solùm, sed verè, & propriè. Nos autem econtra cum sacro Cõc. Araus. & Trid. dicimus, Deum non operari mala opera ita, vt bona, sed solùm ea permittere: homines autem sua dumtaxat mala voluntate peccare, non autem decreto aliquo, aut providentia Dei. Distinguimus tamen duo cum SS. Aug. & Thom. in operibus malis; alterum, quòd entia sunt; alterum verò, quòd mala sunt,

sunt, & primum tribuimus Deo, ut primæ causæ per se efficienti: nam omne ens per participationem procedit à primo ente per essentiam, quod est Deus. Secundum autem solùm tribuimus causæ secundæ deficienti, scilicet creatæ voluntati, quæ defectibilis est, eo quòd ex nihilo producta est.

8. Sextò errauit Calvinus in eo, quòd dixit, voluntatem nostram, nisi per Dei gratiam flectatur in bonum, naturaliter esse ad malum propensam. Nos autem dicimus cum SS. Doctõribus, August. & Thom. voluntatem nostram naturaliter inclinari ad bonum, tanquam in proprium obiectum, & hanc inclinationem habere ab authore naturæ; quòd autem ad malum flectatur, ex ipsa mala voluntate, vel ex suggestione diaboli procedit.

9. Hæc, & alia deliramenta contra doctrinam Catholicam effutiuit Calvinus, ut lib. 1. cap. 3. visum est, propter quæ meritò cum aliis hæreticis
damna

damnatus est ab Ecclesia in Concilio Trid. vt constat ex capitibus, & canonibus editis ab eodem Concilio; non tamen errauit asserendo, Deum æterno decreto suæ voluntatis, cui nulla creatura potest resistere, prædeterminasse omnes actus bonos, qui in tempore fiunt, aut sua gratia efficaciter flectere, & mouere eandem voluntatem, vt tales actus infallibiliter operetur. Hoc enim verbum non est ex Caluino, sed ex August. lib. de dono perseuer. cap. 6. dicente: *Nihil sit, nisi quod aut ipse facit, aut fieri ipse permittit. Potens ergo est, & à malo in bonum flectere voluntates, & in lapsum pronas conuertere, ac dirigere in sibi placitum gressum. Cui non frustra dicitur: Deus tu conuersus viuificabis me.*

His suppositis ad argumentum ^{10.} factum respondetur, hanc nostram rationem concordia per efficacem decretum voluntatis diuinæ non solum quoad voces, sed etiam quoad rem ipsam, vt cælum à terra distinguere ab errore hæreticorum, negantium

790 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
tium liberum arbitrium. Nam licet
hæretici non negent, Deum liberè
agere, cum determinat voluntatem
nostram, & homines habere ple-
num atque perfectum iudicium ra-
tionis, cum aliquid eligunt; & spon-
te absque coactione eligere; negant
tamen, hominem se liberè determi-
nare in actu secundo, vt vera causa
libera sui actus; negant ipsum ha-
bere iudicium rationis verè libe-
rum, cum aliquid eligit. Negant de-
nique, hominem voluntariè elige-
re, si voluntariè accipiatur, vt signi-
ficat idem, quod liberè. Et cum in-
ferunt ipsimet hæretici, ideò libe-
rum arbitrium hominis esse titulum
sine re, vel rem de solo titulo, ex eo
quòd decreto Dei, cui prædetermi-
nanti resisti non potest, omnia fiant,
quæcumque fiunt in tempore; de-
cipiuntur maximè in illatione con-
sequentia, & in ipso consequenti, dū
ex antecedenti Catholico; per con-
sequentiam pessimam, consequens
hæreticū intulerunt, vt latius à nobis
osten

ostēsum est suprà. Addo, Catholicos non concedere absolutè, liberū arbitrium creatū nō posse dissentire motioni efficaci, vt arguēs supponere videtur; sed solūm cū addito diminuēte nempè in sensu cōposito; quia videlicet, vt suprà explicatū est, & probatū, hæc duo simul esse vera nō possunt: *Deus efficaciter mouet liberū arbitrium ad consensum; &, liberum arbitrium dissentit.*

Secundum argumentum est. Hæc II. ratio conciliandi libertatem arbitrij cum gratia est pæne inintelligibilis, nec quietat nostrum intellectum: & propter eius difficultatem Pelagiani negauerunt necessitatem gratiæ efficaciæ: Lutherani autem, & Calviniani admittētes eiusdem gratiæ efficacitatem, de medio abstulerunt libertatem arbitrij: Concordia autem, quæ scientiæ mediæ innititur, dilucidè, ac facilè libertatem arbitrij cum infallibilitate diuinæ prædestinationis, & efficaciam auxiliorum gratiæ conciliat, ac viam aperit, qua Pelagiani, & Lutherani ad vnitatem,
Eccle

792 *De Auxiliis diuina gratia,*
Ecclesiæ redeant. Quæ quidem concordia, si data explanataque semper fuisset, fortè neque Pelagiana hæresis fuisset exorta, neque Lutherani tam impudenter arbitrij nostri libertatem fuissent ausi negare, ob- tendentes cum diuina gratia, præ- scientia, & prædestinatione cohære- re non posse: neque ex August. opi- nione, concertationibúsq; cum Pe- lagianis tot fideles fuissent turbati, ad Pelagianósque defecissent: fácilè- que reliquiæ illæ Pelagianorum in Gallia, quorum in Epistolis Prosp. & Hilarij fit mentio, fuissent extin- ctæ: vt patet ex iis, in quibus homi- nes illos cum Catholicis conuenisse, & ab eis dissensisse eadem Epistolæ testantur: concertationes denique inter Catholicos fácilè fuissent com- positæ.

72. Respondetur, quòd, vt suprà hoc lib. cap. 18. dictum est, ratio concor- diæ liberi arbitrij cum gratia non potest perfectè ab homine cognosci pro isto statu, aut comprehendi. Vn-
de

de, licet non perfectè quietet intellectum concordia à nobis, imò & à SS. Aug. & Thom. assignata, non propterea reiicienda est, cum ex supra dictis constet testimoniis sacrarum Litterarum, & doctrinæ Conciliorum esse conformem. Claritas putem, & facilitas, quam concordia in præscientia media fundata præ se ferre videtur, multas reuera inuoluit difficultates, quas in lib. 1. cap. 60. imò & in toto ferè discursu huius Operis tetigimus. Nec videtur apta eiusmodi concordia ad resistendum Pelagianis, & Lutheranis, ut ex supra dictis colligi potest. Ad do, Pelagianos non propter anti- quam concordiam ab Augustino traditã negasse gratiæ efficacis necessi- tatem; aut Lutheranos propter eam- dem concordiam libertatem arbitrij de medio abstulisse; sed quia sapere voluerunt plus, quàm oportet sape- re, solámque doctrinam quietati- uam intellectus admittere. Vnde propter suam obstinationem, & non

794 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
propter concertationes S. Augusti-
ni cum Pelagianis à fide Catholica
defecerunt, & negauerunt, quòd cer-
tum est, quia comprehendere volue-
runt, & non potuerunt, quod occul-
tum est.

EPILOGVS EORVM, QVAE
in precedentibus dicta sunt, con-
tinens propositiones XX.

CAPVT XXI.

De viribus liberi arbitrij, praesertim
in natura lapsa.

1. **P**rima propositio. Liberum ho-
Ex disp. minis arbitrium in natura lapsa
122. non potest absque auxilio gratiae ef-
ficere opus morale, quod compara-
tione finis naturalis sit verè bonum,
ac veræ virtutis opus, ita vt ab ope-
rante referatur in Deum, vt in vlti-
mum finem naturalem, dilectum su-
per omnia simpliciter. Lib. 3. cap.
11. ex disp. 50.

Secunda

Secunda propositio. Homo per 2.
solas vires naturæ, non potest omnibus mysteriis supernaturalibus sibi propositis, & explicatis assentiri, tanquam reuelatis vt à Deo reuelata sunt: ita videlicet, vt ratio formalis credendi sit reuelatio diuina. Lib. 3. cap. 7. ex disp. 49.

Tertia propositio. Non solùm 3.
ipsa fides, sed etiam primum initium fidei procedit ex auxilio gratiæ, & non ex solis viribus naturæ. Lib. 3. cap. 7. citato.

Quarta propositio. Liberum ho- 4.
minis arbitrium in natura lapsa non potest absque auxilio gratiæ diligere Deum, super omnia simpliciter, etiam vt est author naturæ. Lib. 3. cap. 8. ex disp. 51.

Quinta propositio. Homo in na- 5.
tura lapsa, absque auxilio gratiæ implere non potest omnia præcepta, etiam legis naturalis, aut superare quamcumque magnam difficultatem, & tentationem pro quolibet etiam paruo tempore, quam, pro

796 *De Auxiliis diuinae gratiae,*
eadem lege seruanda, necesse sit vin-
cere. Lib. 3. cap. 10. ex disp. 54.

De homine faciente, quod in se est
ex solis viribus natura.

6. Sexta propositio. Nulla est lex,
aut fuit vnquam à Deo statuta
dandi auxilia actualia præuenientis
gratiæ, facientibus totum, quod in
se est, ex sola facultate naturæ, nec
Christus Dominus meruit, aut vo-
luit esse talem legem. Lib. 4. cap. 1.
ex disp. 56.

*De comparatione gratiæ liberi arbi-
trij adinuicem.*

7. Septima propositio. Deus sua
gratia adiuuante influit in liberum
arbitrium illud promouendo, vt co-
operetur, & similiter verè efficien-
ter causat simul cum eodem libero
arbitrio piam eius operationem. Ita-
que operatio diuina duo facit. Pri-
mum est mouere efficaciter liberum
arbi

arbitrium, vt operetur. Alterum est, mul cooperari cum eodem arbitrio, & producere verè efficienter actum liberum. Lib. 2. cap. 1. ex disp. 18. & cap. 9. ex disp. 24. & cap. 19. & 20. ex disp. 82. 83. & 86.

Octaua propositio. Postquã Deus sua excitante gratia pulsatur, & tangit hominum corda, non expectat, vt ipsa voluntas, ex sua innata libertate inchoet suum motum consentiendo; sed Deus per gratiam adiuuantem efficit, vt liberè, & infallibiliter consentiat. Lib. 3. cap. 23. ex disp. 95.

Nona propositio. Gratia adiuuans, & liberum arbitrium non sunt causæ partiales supernaturalis consensus, sicut duo trahentes nauim, ita vt neutra præmoueatur ab alia, vel efficiat eam secum cooperari. Lib. 4. cap. 1. ex disp. 56.

*De prescientia, & predestinatione
Dei gratuita.*

10. Decima propositio. Nō est in Deo constituenda scientia media, qua ante actuale decretum voluntatis suae cognoscat, quid arbitrium creatum ex sua innata libertate acturum esset, si in tali rerum ordine collocetur: vel si tali, vel tali supernaturali excitatione, etiam interiorius inuitetur, & alliciatur: sed omnis praescientia cooperationis arbitrij, futurae etiam ex hypothesi, praedicta praesupponit in signo rationis liberum decretum voluntatis diuinæ: quo absolutè, vel data illa hypothesi velit in nobis, atque nobiscum operationem illam efficere, si est bona; aut permittere, si est mala. Lib. 1. cap. 6. & 7.
11. Vndecima propositio. Nulla datur ex parte nostra causa, ratio, vel conditio, propter quam diuina prouidentia supernaturalis comparatione huius, vel illius, sortiatur rationem formalem praedestinationis, vel retineat rationem communem prouidentiae: sed praedestinatio ipsa reducenda est in solam Dei voluntatem

rem gratuitam. Lib. 4. cap. 6. ex disputat. 36. & cap. 7. ex disputat. 37.

Duodecima propositio. Deus ab- 12.
soluto, & efficaci decreto suæ voluntatis, antecedente ad præscientiam boni vsus liberi arbitrij futuri, prædeterminauit omnes actus bonos, qui in tempore fiunt, eos præfertim, per quos prædestinati ad vitam æternam perueniunt. Lib. 2. cap. 5. & 6. ex disp. 22. & 23. & lib. 3. cap. 20. ex disp. 83.

Decimatertia propositio. Coope- 13.
ratio liberi arbitrij cum gratiæ donis est in prædestinatis, & efficienter procedit à Deo facientè per auxilium gratiæ, quod nos liberè cooperemur; ac per consequens, non dependet à sola, & innata arbitrij libertate. Lib. 4. cap. 6. ex disputat. 36.

De duplici auxilio gratiæ, sufficienti scilicet, & efficaci.

14. Decimaquarta propositio. Necessariò distinguendum est duplex Dei adiutorium, siue auxilium gratiæ; aliud sufficiens, quo homo potest ad Deum conuerti, vel piè operari; aliud efficax, quo Deus efficit, vt actualiter conuertatur, & piè operetur. Lib. 3. cap. 16. ex disp. 76. & cap. 19. ex disp. 82. & 86.

15. Decimaquinta propositio. Auxilium efficax præuenientis, seu præoperantis gratiæ mouet liberum arbitrium hominis ad benè operandum non solùm suadendo, alliciendo, inuitando, aut aliter, etiam interioriùs moraliter attrahèdo; sed etiam efficaciter, & verè efficiendo, vt ipsum arbitrium à Deo motum, & excitatum, se determinet ad bene operandum, & operetur. Lib. 2. cap. 1. & 6. & lib. 3. cap. 20. ex disputat. 83.

16. Decimasexta propositio. Efficacia auxiliij præuenientis gratiæ, & connexio eius infallibilis cum libera cooperatione arbitrij, tota fundatur,

datur, & desumitur, tanquam ex prima radice, ex omnipotentia Dei, atque ex absoluto, & efficaci decreto voluntatis eius volentis, vt homo, quem mouet, conuertatur, & pie operetur. Nec huiusmodi efficacia villo modo dependet, etiam tanquam à conditione sine qua non, ex futura cooperatione arbitrij creati: licet actus liber, quo perseuerat homo, ab eius arbitrio moto à Deo effectiue dependeat. Lib. 3. cap. 20. ex disp. 83. & lib. 4. cap. 19. & 20. ex disp. 121.

Decimaseptima propositio. Po-17.
sita gratia efficaci in libero arbitrio, infallibiliter sequitur, quòd ipsum liberum arbitrium consentiat, & pie operetur: ita, vt hæc duo simul sint impossibilia, quòd scilicet gratia efficax ponatur in homine, & homo actu dissentiat. Lib. 2. cap. 10. ex disputat. 25. & cap. 11. ex disputat. 94.

Decimaoctaua propositio. Do-18.
non perseuerantiæ in ratione doni.
Ll s. perseue

802 *De Aux. diu. gr. Lib. IV. C. XXI.*
perseuerantiæ, & efficacia illius, non
dependet etiam vt à conditione sine
qua non ex cooperatione nostri ar-
bitrij, sed ex proposito decreto Dei
absoluto efficiente, vt homo vsque
in finem in bono perseueret. Lib. 3.
cap. 28. ex disp. 105.

19. Decimanona propositio. Auxilium efficax, & potentia dissentien-
di, simul compatiuntur, & compo-
nuntur in eodem arbitrio. Locis cita-
tis propositione decima septima.

20. Vigesima propositio. Per gratiam
præuenientem prædicto modo effi-
cacem, non destruitur libertas arbi-
trij, nec vsus actualis illius impedi-
tur, sed mirum in modum perficitur,
& roboratur. Lib. 2. cap. 22. & 23.
& 25. & lib. 4. cap. 20.

FINIS.

Nos

OS DON FR. DIDACVS
ALVAREZ, Dei & Apo-
stolicæ Sedis gratia Archie-
piscopus Tranensis, & Salpensis, Re-
giusque Consiliarius, tenore præsen-
tium fidem facimus, & attestamur
retroscriptam *summam de auxiliis di-
uina gratiæ, libris quatuor comprehensam,*
esse à nobis proprio studio, & diligen-
tia conscriptam, & ad capita superiùs
annotata redactam. In quorum fidem
præsentibus nostro maiori sigillo mu-
nitis subscripsimus, Romæ die 18.
mensis Nouembris 1618.

Fr. D. Archiepiscopus Tranensis, &c.
manu propria.

I N D E X

R E R V M P R Æ -
C I P V A R V M , Q V Æ I N
H O C L I B E L L O
C O N T I N E N T V R .

A

Aeternitas.

TERNITAS
mensurata
cognitione
diuina ha-
bet sibi præ-
sentes res futuras, &
quomodo. l. 1. c. 9. n. 1.

Aeternitas ambit omne
tempus. ibid. n. 2

Actus.

Actus liberi prædefiniū-
tur à Deo quoad sub-
stantiam, non tamen
quoad omnes circum-

stantias. l. 2. c. 5. n. 13

Actus supernaturales, &
præoperationes quo-
modo fiant in nobis
per infusionem Spiri-
tus sancti. l. 2. c. 20.
per totum.

Actus virtutis per se in-
fusæ sunt naturales.
l. 2. c. 23. n. 3

Actus supernaturalis in-
tensio mensuratur se-
cundum intensionem
auxilij efficaciæ. l. 3.
c. 2. n. 3.

Actus supra naturam du-
pliciter consideran-
tur. l. 3. c. 8. n. 6

Angeli.

Angeli.

In angelis nullus appetitus sensitivus. l. 3. c. 4. n. 6.

Artes.

Artium differentia. l. 3. c. 20. n. 12.

D. Augustinus.

D. Augustini sententiam circa prædestinationem gratuitam impugnant Massilienses. l. 1. c. 5. n. 1.

Auxilium.

Auxilium gratiæ est supernaturale. l. 3. c. 3. n. 1.

Auxilij efficacis collatio est causa adæquata quoad conversionem liberi arbitrij. l. 2. c. 17. per totum.

Auxilium gratiæ verè sufficiens quòdnam dicatur. l. 3. c. 17. per totum.

Auxilium efficax gratiæ præoperantis quid, & in quo consistat. l. 3. c. 20. per totum.

Auxilij diuini efficacia præsupponit motio-

nem moralem. ibid. n. 4.

Auxilium gratiæ præuenientis quotuplex. l. 3. c. 21. per totum.

Auxilia efficacia vnde summat distinctionem numericam. ibid. n. 3

Auxilij diuisio in auxilium sufficiens, & efficax non sumitur ab effectu ibid. n. 6

Auxilium efficax continet intèntionaliter virtutem voluntatis diuinæ. ibid. n. 7

Auxilium speciale excitantis, & adiuuantis gratiæ est ad singulos actus supernaturales necessarium. l. 3. c. 24. n. 1

Auxilium gratiæ ad perseverandum in bono necessarium. ibid. n. 5

Auxilia Dei sunt in duplici differentia. l. 4. c. 12. n. 1

Auxilia extrinseca ad salutem Deus omnibus concedit. ibid. n. 3.

Auxilium intrinsecum sufficiens ad præcepta natu-

I N D E X

naturalia implenda
Deus omnibus con-
fert. *ibid.*. n. 4.

Auxilij supernaturalis
negatio considerari
potest, vt est, mera ne-
gatio, & priuatio. l. 4.
c. 13. n. 1.

Auxilij supernaturalis
consideratio duplex.
ibid.

B

Beatitudo.

Beatitudo supernatu-
ralis non est debi-
ta alicui creaturæ se-
cundum sua natura-
lia consideratæ. l. 4.
c. 8. n. 6

C

Causa, Causalitas, Causare.

In causarum secunda-
rum determinatione
cognoscit Deus certò
omnia futura contin-
gentia. l. 1. c. 9. n. 7

Causæ liberæ, etiam con-
tingentes, indigent
præuio Dei influxu ad
suas operationes. l. 2.

c. 1. n. 3

Causa efficiens non ex-
spectat suum effectum.
l. 3. c. 32. n. 5

Causa secunda respectu
Dei se habet, vt instru-
mentum. l. 3. c. 26.
n. 2

Causalitatis prioritas du-
pliciter applicatur. l.
2. c. 15. n. 2

Causanti modus efficien-
ter per intellectum, &
artem est perfectissi-
mus. l. 1. c. 11. n. 1

Certitudo.

Certitudine, & immobi-
litate diuinæ proui-
dentia libertas arbi-
trij non tollitur. l. 1.
c. 12. n. 5

Certitudo diuinæ proui-
dentia quid. *ibid.*

Certitudo diuinæ proui-
dentia duplex: vna co-
gnitionis, altera ordi-
nis seu causalitatis.
ibid.

Charitas.

Charitas est donum Dei.
l. 3. c. 8. n. 1.

Chari

R E R V M.

Charitatis actus imperatus potest secundum substantiam produci ex solis viribus naturæ. *ibid.* n. 7

D. Chrysostomus.

D. Chrysostomi sententia circa prædeterminantem gratiam consideratur. l. 2. c. 6. n. 3

Concilium.

Concilium Arausicanum canone quarto expenditur. l. 3. c. 23. n. 1

Concursus.

Concursus Dei præuius requiritur ad operandum. l. 2. c. 1. n. 1. & seqq.

Concursus Dei generalis, quo liberum arbitrium mouetur ad actus supernaturales, est supernaturalis. l. 2. c. 2. per totum.

Concursus primæ causæ sit proportionatus formæ, per quam operatur secunda. l. 2. c. 3. n. 2

Concursus Dei generalis

est influxus immediatus in causam. *ibidem.*

Concursus Dei generalis, quo causas secundas ad operandum adiuuat, non est secundum se indifferens. lib. 3. c. 4. per totum.

Contingens, Contingentia.

Contingens vt contingens certæ cognitioni non subiacet. l. 1. c. 6. n. 12

Res futuræ contingentes quomodo in æternitate existant. l. 1. c. 8. n. 1.

Effectus omnes contingentes, qui non habent rationem peccati, voliti & prædefiniti sunt à Deo. l. 2. c. 11. 1

In causa contingenti, & libera est simul potentia ad opposita, non tamen ad opposita simul. l. 4. c. 14. n. 3

Contingentiæ prima radix est efficacia diuinæ voluntatis. l. 2. c. 13. per totum.

Contra

I N D E X

Contradictoria.

Inter duas contradictorias non est necesse, quòd altera sit determinatè vera. l. 1. c. 10. n. 1

Duarum contradictoriarum oportet alteram esse determinatè veram pro quolibet instanti temporis, sed non pro quolibet signo rationis. ibid. n. 4

Conuersio, conuertere.

Non conuersionis causa est sola hominis mala voluntas. l. 2. c. 18. n. 7

Conuersionis contritio ad Deum procedit à gratia præueniente. l. 3. c. 9. n. 4

Conuersi fuissent Tyrij & Sidones non ex solis signis, ex auxilio efficaci, quod Deus illis contulisset. l. 1. c. 7. n. 3

Qui conuertitur, habet auxilium efficax. l. 3. c. 3. n. 1

Cor.

Cordis, & ostij pulsatio in quo differant. l. 3. c. 15. n. 3

Cornelius Centurio.

Cornelius Centurio propter orationes, & elemosynas quomodo vocatus fuerit ad fidem Christi. l. 3. c. 12. n. 2

D

Damascenus.

DAmasceni auctoritas circa prædeterminationem voluntatis diuinæ expenditur. l. 2. c. 6. n. 1

Decretum diuinæ voluntatis.

Ante decretum diuinæ voluntatis nil intelligitur vt futurum. l. 1. c. 6. n. 12

Decretum diuinæ voluntatis est causa efficacissima omnium futurorum. l. 1. c. 9. n. 3

Decretum diuinæ voluntatis duplex est ad præscientiam infallibilem peccatorum. l. 1. c. 9. n. 4

Dama.

Deus.

Deus per intellectum & voluntatem operatur, quæcunque operatur. l. 1. c. 12. n. 1

Deus non vult consequi per media finem voluntate absoluta. l. 1. c. 13. n. 1

Deus est prima causa, sub cuius dominio est nostrum velle, & nolle. l. 1. c. 19. n. 3

Deus est causa vniuersalis, infinite perfecta, & purus actus, nullam potentialitatem habes admixtam. l. 2. c. 4. n. 6

Deus absoluta, & efficaci voluntate prædeterminat omnes actus. l. 2. c. 5. per totum.

Deus omnium rerum providentiam gerit. ibid. n. 10.

Deus secundarum causarum Dominus. l. 2. c. 7. n. 3

Deus non est causa peccati. l. 2. c. 18. per totum.

Deus, & liberum arbitrium non sunt proprie causæ partiales supernaturalis operationis. l. 3. c. 1. d. 1

Dei virtus non est imperfecta, sed infinita. ibid. n. 4

Deus nihil impossibile per legem suam præcepit. l. 3. c. 9. n. 2

Deus est causa in nobis voluntatis, & volendi. l. 3. c. 19. n. vlt.

Dei instinctu iusti bona opera facient. l. 3. c. 24. n. 4

Dei sola assistentia non est sufficiens, vt liberum arbitrium eleuetur ad actus supernaturales producendum. l. 3. c. 23. per totum.

Deus vt statueret legem danti auxilia gratiæ facientibus totum, quod in se est ex sola facultate naturæ, Christus non meruit. l. 4. c. 1. n. 4

Deus non semper vult voluntate consequente oppositum eius, quod vult

I N D E X

vult voluntate antecedente. l. 4. c. 4. n. 5

Diligere, Dilectio.

Diligere Deum super omnia non potest in natura lapsa absque auxilio Dei. l. 3. c. 8. n. 1

Dilectionis Dei super omnia absolutus actus non compatitur secum peccatum mortale. ibid. n. 2.

E

Ebrietas.

Ebrietas, & ignorantia quomodo excusent à peccato. l. 4. c. 12. c. 4

Electio.

Electio nem mediorum præcedit natura finis efficax intentio. l. 4. c. 7. n. 11

Electio ad gloriam, quantum ad executionem quæ fit in tempore, non est absque meritis præcedentibus. l. 4. c. 8. n. 12

Electio est duplex. ibid.

Error.

Error Cassiani circa gratiam, & liberum arbitrium. l. 1. c. 2. n. 16

Fovere Deum opera naturæ, erranter affirmavit idem. n. 30

Error Lutheranorum, & Calvinianorum circa gratiam, & liberum arbitrium. l. 3. per totum, & l. 4. c. 20. n. 3. & seqq.

F

Fatum.

Fatum quo sensu concedendum. l. 2. c. 5. n. 8

Fato omnia subiiciuntur. ibid. n. 8

Faustus.

Faustus negavit, totum gratiæ tribuendum esse. l. 1. c. 2. n. 4

Gratiam, & liberum arbitrium consocianda esse in opere iustificationis, affirmavit idem. ibid. n. 5

Files.

Fides.

Fidei mysteriis nullus assentiri potest assensu Christiano sine auxilio gratiæ. l. 3. c. 7. n. 1

Fidei mysteria excedunt facultatem naturæ. ibid.

Fidei Christianæ, & humanæ distinctio. ibid. n. 3

Fidei mysteriis assentiri potest homo ex viribus naturæ assensu opinatiuo. ibid.

Fidei initium ex Deo est. ibid. n. 4.

Finis.

Qui vult finem, præparat media. l. 1. c. 15. n. 4

Fundamenta.

Quatuor sunt fundamenta, quibus concordia liberi arbitrij cum donis gratiæ diuina præscientia, prouidentia, prædestinatione, & reprobatione communiter explicatur. l. 1. c. 4. n. 1. & seqq.

G

Gratia.

Gratia excitans sine adiuuante actum liberum non efficit. l. 2. c. 3. n. 4

Gratia excitans, & adiuuans non sunt idem auxilium gratiæ, sed distinctum. ibid. n. 7

Gratia mensuratur secundum quantitatem præparationis liberi arbitrij. l. 3. c. 2. n. 4

Gratiæ initia, quæ in natura constituerunt Semipelagiani, sunt merita gratiæ. l. 3. c. 7. n. 4

Gratia excitans quomodo dependeat à ministris Ecclesiæ. l. 3. c. 13. n. 1

Gratia Dei est, quod quis habeat prædicatores. ibid. n. 3

Gratia putè præueniens non est formaliter actus noster vitalis, sed causaliter. l. 3. c. 15. n. 2

Gratia excitans est eadem cum sufficiente. l. 3.

I N D E X

- l.3.c.16.n.1
 Gratia operans, & cooperans quid, & quomodo inter se distinguantur. l.3. c.18. per totum.
- Gratia operans moraliter est eadē cum gratia excitante. ibid.n.3
- Gratia operans physicē distinguitur realiter à gratia excitante. ibid. n.4
- Gratia operans, & cooperans concurrunt ad quancunque operationem, & qualiter. ibid. n.5
- Gratia cooperans est preueniens concursum liberi arbitrij. l.3. c.19. n.1
- Gratiæ cooperantis effectus est opus meritorium filiorum Dei. ibid.n.2
- Gratia efficax semper est congrua, vt per illam operetur liberum arbitrium. l.3. c.20. n.7
- Gratiæ efficacis congruitas est illi intrinseca. ibid.
- Gratiæ efficacia non pendet ex præscientia boni vsus liberi arbitrij. ibid.n.10
- Gratia efficax emollit liberum arbitrium, & duriciem aufert. l.3. c.22.n.5.
- ## H
- ### *Hæretici.*
- H**æretici non in omnibus, sed in aliquibus discedunt. l.4.c.20.n.3
- ### *Homo.*
- Homo vult, quia Deus vult, nec e contra. l.2. c.5.n.11
- Homo nil habet, quod non accipiat ex dono gratiæ diuinæ. l.3.c.2. n.3
- Homo per originale peccatum non solum spoliatus iustitia originali, sed etiam in naturalibus vulneratus est. l.3.c.4.n.1
- Homo in natura lapsa vires easdem non habet, quas habuisset in puris

R E R V M.

puris naturalibus. l. 3.
c. 6. n. 1.

Homo per peccatum nō
amifit liberum arbi-
trium, contra Luthe-
rum, & Calvinum. ibid.
n. 2.

Homo non potest im-
plere simpliciter legis
præcepta ex facultate
naturæ, sed indiget au-
xilio gratiæ superna-
turali. l. 3. c. 9. n. 4

Homo in natura lapsa
non potest absque au-
xilio gratiæ operari
aliquid bonum, quod
fit veræ virtutis opus.
l. 3. c. 11. n. 2.

Homo purus in vita sem-
per est peccabilis sim-
pliciter. l. 3. c. 27. n. 5

Homines quòd auxilium
Dei sufficiens vel effi-
cax in exequutione
non recipiant ipforum
culpa est. l. 4. c. 13. n. 7

I

Indifferentia.

Indifferentia duplex in
voluntate creata. l. 2.
c. 6. n. 9.

Indifferentia negatiua, &
actiua est de essentia
liberi arbitrij. l. 4. c. 15.
n. 3

Indifferentia est essentia
libertatis. ibid. n. 7

Indifferentia obiecti, &
iudicij rationis est ra-
dix libertatis. ibid. n. 5

Influxus.

Influxus liberi arbitrij
dupliciter considera-
tur. l. 3. c. 1. n. vlt.

Instrumentum.

Instrumenta indigent
præuia motione prin-
cipalis agentis ad a-
ctū operandum. l. 2. c.
1. n. 9

Instrumentum Dei est
causa secunda, & quo-
modo. ibid.

L

Libertas.

Libertas formaliter est
in voluntate, sed
radicatur in iudicio
rationis indifferenti. l.
4. c. 14. n. 7.

Libertatis indifferentia
quæ,

I N D E X

- quæ, & qualis. l.4.c. 15.n.1
- Libertatis indifferentia est duplex. ibid.
- Liberum arbitrium.*
- Libenum arbitrium creatum Deo omnipotenti resistere nequit. l.1. c.14.n.2
- Libenum arbitrium passivè se habet in ordine ad motionem præviã. l.2.c.2.n.4
- Libenum arbitrium Deo cooperatur. l.2. c.15. n.11
- Libenum arbitrium cum solo concursu generali actum attritionis elicere nequit. l.3.c.9. n.1
- Libenum arbitrium elevatum per gratiam est causa secunda principalis actuum supernaturalium. l.3. c.26. n.4
- Liberi arbitrij quæ legitima definitio. l.4. c. 14. per totum.
- Libenum arbitrium positum omnibus requisitis ad operationem in quo sensu possit operari, & non operari. l.4. c.14. n.4
- In libero arbitrio cum omnibus prærequisitis ad operandum stat simul potentia non operandi. ibid.n.5
- De liberi arbitrij essentia non est, quòd positum omnibus prærequisitis ad operandum possit in sensu composito non operari. ibid.n.6
- Libenum arbitrium creatum habet dominium sui actus, & quale illud sit. l.4.c.17. per totum.
- Libenum arbitrium creatum in usu dominij sui actus dependet à Deo, tanquam à prima deliberante. ibid. n.2
- Liberi arbitrij concordia cum gratia difficultas. l.4. c.18. per totum.
- Statuitur tamen, & defenditur. l.4. c.19. per totum.

Lex.

Lex nulla est dandi auxilia gratiæ facientibus totum, quod in se est ex sola facultate naturæ. l. 4. c. 1. per totum.

M

Mala pœnæ.

Mala pœnæ sunt à Deo volita, & causata ac prædefinita supposito peccato, & non tantum permilla. l. 2. c. 11. n. 2

Mors Christi.

Mortis & passionis Christi substantia, & omnes eius circumstantiæ decreto Dei fuerunt prædefinitæ. l. 3. c. 5. n. vlt.

Moriendi præcepto libere obediuit Christus. l. 4. c. 16. n. 3

Motio.

Motio præuia ad operandum quæ sit. l. 2. c. 2. n. 1. & seq.

Motione præuia applicat

Deus ad operandum.

l. 3. c. 7. n. 1

Martyrium.

Ad martyrium quid requiratur. l. 3. c. 8. n. 5

N

Necessitas.

Necessitas duplex: antecedens, & consequens. l. 3. c. 6. n. 13

Necessitas absoluta quare dicatur antecedens. ibid. n. 14

Necessitas ex suppositione voluntatis diuinæ est consequens causam rei. ibid. n. 15

Necessitatem actus ex suppositione decreti diuinæ voluntatis simul stare cum libertate, ostenditur ex Doctoribus. l. 2. c. 10. per totum.

Necessitas ex suppositione, & necessitas absoluta quæ dicatur. ibid. n. 2

O

Opera, Operatio,

Operari.

Opera

I N D E X

Opera bona, quibus ad gloriam peruenitur, à Deo prædestinata sunt. l. 1. c. 15. n. 3

Opera incepta per naturam non perficiuntur per gratiam. l. 3. c. 1. n. vlt.

Operationum piarum conatus mensuratur ex quantitate motionis Spiritus sancti. l. 3. c. 2. n. 1

Operari posse, & operari distinguuntur. l. 2. c. 6. n. 6

Ad operandum cæteras potentias mouet virtus, quæ respicit finem. l. 2. c. 7. n. 2

P

Peccatum.

Peccatum originale quatuor vulnera infert naturæ. l. 3. c. 5. n. 1

Peccatum nocti comparatur. ibid. n. 2

Pelagius.

Pelagij sensus de gratia

diuina. l. 1. c. 1. per totum.

Perseuerantia.

Perseuerantiæ donum est proprium prædestinatorum. l. 3. c. 27. n. 1

Perseuerantiæ donum est præter gratiam habitualement, & virtutes infusas ad salutem necessariam. ibid.

Ad perseuerantiæ donum duo necessaria, & quæ. l. 3. c. 28. n. 1.

Dono perseuerantiæ speciali indiguerunt primi parentes in statu innocentia. l. 3. c. 29. per totum.

Perseuerantiæ donum dupliciter distinguitur, secundum quosdam. l. 3. c. 30. n. 1

Potentia, Possibile.

Potentia inferiores qualiter per peccatum fuerint infectæ. l. 3. c. 5. n. 3

Possibili posito in esse nullum sequitur inconueniens, & quomodo. l. 3.

R E R V M.

l. 3. c. 3. n. 5

Prædestinatio.

Prædestinatio paruulorum quomodo certa sit. l. 1. c. 15. n. 6

Prædestinatio includit voluntatem antecedentem, & consequentem de salute alicuius. l. 4. c. 4. n. 5

Prædestinatio quid, & in quo consistat. l. 4. c. 5. per totum.

Prædestinationis effectus qualis. l. 4. c. 6. per totum.

Nec prædestinationis ad gratiam, ne prædestinationis ad gloriam datur causa ex parte nostra. l. 4. c. 7. n. 8

Prædestinatio paruulorum non fuit ex præuisis operibus parentum. l. 4. c. 8. n. 1

Prædestinatio est certa, & infallibilis. *ibid.* n. 6.

Prædeterminare, *Prædeterminatio.*

Prædeterminat Deus motionem efficienti voluntatem ad actus bonos ex obiecto, etiamsi ex malitia operantis sint mali. l. 2. c. 9. per totum.

tatem ad actus bonos ex obiecto, etiamsi ex malitia operantis sint mali. l. 2. c. 9. per totum.

Prædeterminatio duplex: vna cum impositione necessitatis, altera secundum modum voluntatis. l. 2. c. 5. n. 8

Præfinire, *Præfinitum.*

Præfinire, idem significat, quod efficaci decreto prædeterminare. l. 3. c. 5. n. 6

Verbum *præfinitum* idem significat quod *prædeterminatum*. l. 3. c. 5. n. 5

Præscientia.

Præscientia in definitione prædestinationis posita qualis sit. l. 4. c. 4. n. 2

Præscientia meritorum non est simul in eodem signo rationis cum prædestinatione. l. 4. c. 7. n. 6

Proposiuo.

M m

P 10

I N D E X

Propositionis: *Deus vult omnes homines saluos fieri.* explicatio. l. 4. c. 3. per totum.

R

Reprobi, Reprobatio.

Reprobi voluntate Dei antecedente ab beatitudinem supernaturalem ordinantur, non autem consequenti. l. 1. c. 13. n. 3.

Reprobatorum salus secundum se est volita à Deo, non tamen vestita omnibus circumstantiis. l. 4. c. 4. n. 4.

Reprobationis causa quomodo detur ex parte nostra. l. 4. c. 9. per totum.

Reprobatio Esau qualis. *ibid.*

Reprobationis causa ex parte Dei quæ assignari queat. l. 4. c. 11. per totum.

S

Samson.

Samson præfiguratus in anima peccatrice.

l. 3. c. 5. n. 1

Scientia.

Scientiæ Dei definitio in merè naturalem, & merè liberam. l. 1. c. 6. n. 1

Scientiæ mediæ obiectum non est scibile. *ibid.* n. 11

Scientia Dei libera est rerum intuitiua. l. 1. c. 11. n. 5

Sensus.

Sensus compositus, & diuisus quomodo explicetur in materia liberi arbitrij. l. 2. c. 11. per totum.

Simultas.

Simultas potentia, & potentia similtatis quid sit. l. 4. c. 14. n. 3

T

D. Thomas.

D. Thomæ auctoritas, & fidelissima S. Augustini interpretatio. l. 1. c. 5

V

Visio.

Visio.

R E R V M.

Visionis scientia sequitur decretum diuinæ voluntatis. l. 4. c. 7. n. 6

Vitalitas.

Vitalitatis principium alicuius actus est duplex. l. 2. c. 23. n. 1

Vitalitas visionis beatificæ est supernaturalis. ibid. n. 4.

Vitalitas actus, fidei in peccatore qualiter procedat. ibid. n. 10

Vocatio.

Vocatio est effectus prædestinationis. l. 4. c. 7. n. 7

Vocationis nomine quid intelligat Concilium Tridentinum. l. 3. c. 15,

n. 6

Voluntas.

Voluntas magis corrupta est per peccatum, quam intellectus. l. 3. c. 5. n. 1.

Voluntas quæ mala per peccatum incurrat. ib. n. 2

Voluntas Dei est efficacissima. l. 3. c. 20. n. 9

Voluntatem nostram ut purgari velimus, Deus non expectat. l. 3. c. 23. n. 1

Voluntas Dei antecedens, & consequens quid. l. 4. c. 4. per totum.

Voluntas in instanti, in quo vult, est libera ad volendum, & non volendum. l. 4. c. 16. n. 5

F I N I S.

F. I. N. I. R.

E

THE

SECRET

OF

85

231